مجموعہ

دیوان ولایت

۱۳۳۲ھ

دیوان عزیز

۱۳۳۲ھ

نور تجلی

من تصنیف مولانا مرشدنا حضرت محمد عزیز اللہ شاہ عزیز معروف بہ جناب
منشی ولایت علیخان صاحب ولایت خلف منشی محمد یحییٰ علیخان صاحب
رحمۃ اللہ علیہ رئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناؤ ملک اودھ

حسب فرمائش رئیس ابن رئیس امیر ابن امیر جناب انیس احمد صاحب
ظفر آبادی مرید مخلص خاص جناب شاہ فیض خادم صاحب سجادہ نشین
مخدومان شریف بتحسین سعی ملا کلام جناب شاہ احسان خادم موصوف حاجی محمد
احسان علی صاحب ذاکر [illegible]

ابوالعلائی اسٹیم پریس آگرہ میں چھاپا گیا

بحق شاہ والا عبد رحمان — بڑھا دے میرے دل کا نور ایمان

بحق شاہ اکرم پیر نامی — مجھے کر دین و دنیا مین گرامی

بحق شاہ دین شیخ مبارک — نہ رکھ باقی مرے دل مین کوئی شک

پے شاہ صفی عبد الصمد نام — پلا دے اونکی مے سے بھر کے یک جام

بحق شیخ سعد و شاہ مینا — کر آسان مجھپہ یارب مر کے جینا

بحق پیر پاکان شیخ سارنگ — نہ کر بیکار میرا کوئی آہنگ

بحق مرشد قتال راجو — مجھے کر دے خدا دان و خدا جو

باسرار جلال الدین برحق — عطا کر مجھکو عشق ذات مطلق

باسرار نصیر الدین محمود — مرے مقصود کو فرما دے موجود

باسرار نظام الدین محبوب — بنا دے مجھکو اب طالب سے مطلوب

باسرار فرید الحق والدین — عنایت کر مجھے چشم خدا بین

بحق خواجہ قطب الدین اوشی — زیادہ کر تجلی میرے دل کی

باسرار معین الدین چشتی — مجھے دنیا مین دے نور بہشتی

بحق خواجۂ دین شیخ عثمان — مصفا کر مرا آئینۂ جان

پے حاجی شریف باطن افروز — مری ہر شب کو کر دے مثل ہر روز

بحق شیخ قطب الدین مودود — دکھا دے مثل موسے نار بے دود

بحق شیخ برحق ناصر الدین — منور کر دے میرے دل کو آمین

بحق حضرت ناصر محمد — مرے دلکو عطا کر عشق احمد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اللھم صل علی محمد و علی آل محمد و بارک وسلم لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ

اشہد ان لا الہ الا اللہ و اشہد ان محمدا عبدہ و رسولہ صلی اللہ والہ وسلم

ہر کرا جاوید باید جنت الماوی بہشت — دائما با صدق خواند شجرہ پیران چشت

بحق من قال کشجرۃ طیبۃ اصلہا ثابت و فرعہا فی السماء

خداوندا نہ صوفی ہون نہ زاہد — نہ عارف ہون نہ عاشق ہون نہ عابد

سیہ کارون مین ہون بندہ ہون تیرا — سہارا ہے مجھے تیرے کرم کا

بحق شاہ احسان خادم — مجھے کر اُن کی طاعت کا ملازم

بحق شہ عزیز اللہ نامی — حمایت کر کہ بس تو ہی ہے حامی

بحق شاہ خادم مرشد پاک — اُنہین کی راہ مین کر دی مجھے خاک

باسرار حفیظ اللہ ذی جاہ — مجھے سر حقیقت سے کر آگاہ

باسرار غلام پیر والا — محبت کو مری کر دے دوبالا

بحق شاہ انعام اللہ پاک — عنایت کر مجھے عرفان و ادراک

بحق شاہ عبد اللہ یا رب — کر اپنے بھید سے آگاہ یا رب

بحق شاہ بھولن محرم راز — بھلا دے مجھکو سب انجام و آغاز

بحق شاہ زاہد پیر عارف — مجھے بھی کر دے دانائے معارف

بحق شاہ عبد الواحد پیر — عنایت کر مری باتون کو تاثیر

اَلشِّعرُ کَلَامٌ حَسَنُہٗ حَسَنٌ وَّقَبِیحُہٗ قَبِیحٌ

من تصنیف مولانا مرشدنا مقتدانا حضرت محمد عزیز اللہ شاہ عزیز معروف
بہ جناب منشی ولایت علیخان صاحب ولایت خلف منشی محمد
یحیی علیخان صاحب رحمۃ اللہ علیہ رئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناؤ ملک اودھ موسوم بہ

دیوان ولایت

۱۳۳۲ھ

حسب فرمایش رئیس ابن رئیس امیر ابن امیر جناب انیس احمد صاحب
خیرآبادی مرید و مخلص خاص جناب شاہ فیض خادم صاحب سجادہ نشین
منجھگوان شریف بحسن سعی مالاکلام جناب شاہ احسان خادم عرف
حاجی محمد احسان علی صاحب ڈاکٹر فوجی و رئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناؤ۔

باہتمام حافظ فیاض الدین پرنٹر
ابوالعلائی اسٹیم پریس آگرہ مین چھاپا گیا

بحق شیخ ابو احمد کرم کر | مئے عرفان سے بیخود و مبدم کر
بحق شیخ ابو اسحاق چشتی | نہ رکھہ باقی ذرا بھی مجہہ مین زشتی
بحق علو ممشاد قدح نوش | کرم سے کر مجھے از خود فراموش
بحق بو ہبیرہ شیخ واصل | وہ رحمت کر کے ہو جاؤن مین کامل
بحق بو حذیفہ پیر دانا | مجھے کر قوت دل سے توانا
بحق حضرت ابراہیم ادہم | مرے دلکو عطا کر عشق کا غم
باسرار فضیل پاک طینت | مرے اخلاق کو دے زیب و زینت
بحق شیخ عبد الواحد پاک | عطا کر مجھکو فہم سر لولاک
باسرار حسن پیر طریقت | عیان مجہہ مین اسرار حقیقت
بحق مرتضی اے تاج پاکان | مری سب مشکلون کو کر دے آسان
بحق سید عالم محمد | عطا کر مجھکو عشق نور بے حد
مرے دلکی سیاہی دور کر دے | خدایا مجھکو بالکل نور کر دے
خداوندا نہ رکھہ محروم مجھکو | کہ ہے تیرا کرم معلوم مجہہ کو
مرے دلکو خدا اپنے غم سے آباد | عزیزا سا مجھے بھی کر دے آزاد

اللھم ثبت [illegible] بواسطہ المستقیم مرید شد و در آمد بحلقہ پیران چشت بہشتی [illegible] بخیر بحرمت محمد و آلہ واصحابہ

اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین

آنرا که زخمی بجگر باشد نمکی بر جراحت باشد همه فراخور حوصله ارزانی داشت همانا در فیض بر من گشاده و سر معنی در سر نهاده و ازینجاست که تا جان علوی به پیکر سفلی پیوند یافت و آفتاب هوش بر ساحت هستی تافت هوای آنم در سر افتاد لراقمه

پرده کشائی حباب جنبش موج است و آب
عین حقیقت بود قطرهٔ دریای ما

وچون رحمت نامتناهی خواست که از دایره ولنشرع بینهم الخلاف دون برآرد جمال محمدی صلعم علیه و آله در آئینه لولاک لما اظهرت الربوبیة بدیده یقینم نمود که به شکر سرجوش محبت و شکر سر خوشتم و از اشک من و نعتی که دل پاکان را چون در تابد خوننابه که دل از ریشه دوانی جگر بکف آورده قطره قطره بدیده نمناک رساند نه آبی که محبت شوراب اشک بخون آمیزد و نه تابی که حسن آتش عشق بجگر ریزد بفروغی که شمع بکاشانه افروزد و نه بسوزی که جان پروانه بسوزد نه برنگی که صبا غنچه را چون غلتیدن آموخت و نه بکاوشی که گل از سرزنش خار اندوخت نه بجوشی که ناسور را چکیدن و نه بشوری که داغ را خندیدن نه بجسری که جان را به تمنا افزاید و نه بجسری که دیده را به تماشا رو نماید بلی بشوقی که احدیت را بواحدیت و بذوقی که ذات مطلق را بهویت و همه ارمغان بارگاه ان بهمتای بزم دنی فتدلی و اریکه آرای خلوت فکان قاب قوسین او ادنی که از مرکز کاف کن تا دایرهٔ قاف قیامت که بمشاهده حقیقت صفاتیه ذاتیه صورت جمال و معنی جلالش را آئینه ایست روشن و صاف می بیند هر که بینا ست الا تا از رو بینی بر عکس نه بینی و از نادانی قضیه منعکس نه دانی که تنزل اول محبت قاطع است نور بسیطش محیط است و بچندین اشکال مختلفه انسانی که هر یک بجای خود عالمیست نورانی و کامل تر از و در اصناف و انواع او جامعیت و فی نفسه بیکتائی صانع شاهدیست بلا ثانی و بماهیت او دانا و در بقای او فانی پرتو باهر انداخته و ازین رواست که ایزد پاک باو پرداخته و از خزینه عزت گرانمایه تشریفی که ولقد کرمنا بنی آدم گرامی ساخته و چون کائنات بالوان متنوعات و انواع تلونات مرات حقایق انوار اوست تجلای که مافوق او گفته آید

بسم اللہ الرحمن الرحیم

وَاُصلّیِ عَلےٰ نَبِیِّنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِہٖ وَاَصْحَابِہٖ اَبَدًا

حمدی کہ خونِ دل از دیدۂ قدسیان بچکاند۔ وعارفان را بقطرات ناسور جگر بگریاند۔ نہ بغایتے کہ ذرہ بر خاک تافت ونہ بنہایتے کہ لیل ونہار یافت نہ بدان شمار کہ ستارہ بر آسمان بینی و نہ بدان مقدار کہ انقلاب از آثار آن بینی نہ باندازی کہ حرکت وسکون در اشیا نہ بقیاسے کہ دانہ بخرمن وآسیا نہ چنان کہ دُر بدریا وجوہر در کان ونہ چنین کہ باران در سحاب وبرگ ودر نخل وبار آن۔ نہ بدان مایہ کہ نفوس وانفاس ونہ بدان پایہ کہ در ادراک حواس آرسے بمرتبۂ کہ معلوم اوست وبدرجہ کہ از علوم او یگانہ دل بدانش نواز زبان بسخن گرامی ساز را کہ از نہان خانۂ نیستی بوجود صور علمیہ کہ عین حق ست نہ باطل وبحز تغیرات معلومہ کہ متعلق بہ صفات اوست عدم کلی او محال واگر بصورت فانی ست ہم در علم اوست کہ بمعنی باقی ست تیرہ کالبدم را بروان روشن کہ ہرچہ در رائے اوست ہم برائے اوست ودل نازک دماغم را بفکر جادو خیال کہ ہرچہ از وخیزد ہم براو ریزد بہر ہنگامہ افزاسے خرد فریب انجمن زمزمہ آرای اختصاص داد و انچہ از دست تعلم بر نیاید وطبع نازپرورش بر نتابد از شور حسن وسوز عشق کہ درد کلام افزاید و

آشنائی یافت و آنچه از دل بزبان می رسید چون اشک از نظر افتاد تا همه پاره کردم و دوباره
هنگامهٔ تازه برانگیختم و چون پنج سال بدین وتیره گذشت از هرزه سرائی باز آمدم و پیوند گفتار
بگسیختم اکنون که سه سال بشمار افزون ست و خرد بهشتاد و پنج رهنمون کل اوراق پراگنده را
بدو جزو مرتب ساختم و دل از خلش و جگر از کاوش پرداختم و این نخستین مجموعه ایست از ترتیب موضوعه
مشتمل بر متفرقات و غزلیات و بعد ازین اراده چنان است که بجز قصیده در لغت یا محمدت ما کان
نگوییم و بجا رسوی هرزگی نپوییم ؎

سعدیا بسیار گفتن عمر ضایع کردن ست وقت عذر آوردن ست استغفر الله العظیم

وجز آنکه تا سال هشتادمین پاره از غزل و مثنوی بملاحظه غالب مدظله فرستادم یک حرف
درین فن شگرف یعنی نظم و نثر از کسی نیاموخته و در برابر هر سرگشتی افتاده ام آری ع کس
نیاید بجنگ افتاده و آنچه از قسم مثنوی و قطعه بالتخصیص بضرورت نثر و نثره پنج رقعه
نوشته ام درین مجموعه داخل نکرده ام و در مجموعه مثنویات هم نه نگاشته فرزانه سخنوران
نیک از بد شناس و سخنور فرزانگان دانش اساس اگر نه بقیاسے که بکردار ابنای زمانه
ماند که بر شک آرد بلکه حقیقت وَعَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ یَعْلَمْ دلنشین گرداند و بهر انصاف
مستقیم وارد و تامل فرمایند بے برند که این مایه از کیست و این پایه از کجا ورنه این ننگ رفتگان
و عار آیندگان را چه نیرو و کدام یارا است ولایت آخر نه همانم که فرق در معنی هم و آن کردن
نتوانم و معنی فرق یک سر موند انم. داور بے نیاز بے سنت نواز را نازم و بدین ناز نصد نیاز
سر بآسمان افرازم که شعله رویان چهره بشرارت خوے کرده و از اعجاز حسن آب بروے آتش
آورده و جان بکرشمه نظر که بسحر بیمار کردن سامری خاصه ایمای اوست گداخته و خون از دیده مشتاقان
که زهره آب نمودن نخستین ماجراے اوست روان ساخته را فیض تعلیم ازین سخن ست و
برشته دردمندان دل بر آتش بے دردِ عشق نهاده و بوے سوزے که از کباب آید بیرون
نداده و اشکے که از جانگدازی خودش فرو چکد بر حالت خود نریخته و تار آهن که جگر بسبر رشته یکجهتی

کجا پس سایهٔ وحدت پایهٔ او هم جلوه بی پردهٔ اوست و درینمقام که دل از حیرت آئینه وار
است و دیده را از محویت مژه بر هم زدن دشوار نیایش را چه مجال و ستایش را چه مدخل
غایت فضل رسول الله نباید در سخن　　هر کمالی را که میدانی بدو نسبت مکن
اللّٰهمّ صلّ وسلّم علیه وعلی آله الطّاهرین واصحابه الطّاهرین وچون خواست الٰهی
بدین وسیلهٔ جمیله در سلک الشّعراء تلامیذ الرّحمٰن منسلکم ساخت از دبستان که هنوز از
آموزش بکمال نرسیده بود شغفی بکلام در دلم انداخت الا موجب آنکه لراقمه
همت بلند داده و طالع فگنده پست　　داغم ز آسمان که زمین میکند مرا
سیزده ساله بودم که گردشی بروزگار روی داد و از کجبازی نرد باز فلک شاه در ششدر
افتاد پدرم منشی محمد یحیی علی خان مدظله مهره در بساط ندید ناچار دست از تربیت کشید
یک چند بدین نمط که اگر زانوی ادب به پیش ادیبی در نیامدی هرچه خواستمی بمطالعه
داشتمی سپری شد ناگاه شوری از هر دیار برخاست و آشوبی از هر کنار هنگامه برآراست
تا اوقاتی که به تحصیل انموذجی از صرف و نحو گذشتی بنحوی صرف شد که همه از یاد
رفت و متاعی که مرد را از خاک بردارد بغارت بر باد رفت نه از امارت نشانی و نه
از عمارت نشانی لامحاله از شهر دور افتادیم و روزی بملانوان که مسکن آبا است و
شبی به جیفی پور که ماوای امهات است از حوادث پناهی می بردیم تا آنکه فتنه بیدار
باز خفت و غباری که برخاسته فرو نشست هرچند درین زمانه ازان حالت که شام
در جایی و صبح در مقامی میگذشت نجاتی دست بهم داد غم روزی و اندوه بهروزی
بحالت خود نمیگذاشت همدران هنگام که از سنین هجری هشتاد و هفت بر یکهزار و دو صد
افزوده یکی از آشنایان که چیزی میگفت به غزل گفتنم اشارتی کرد و باصرار آمد
که عذرم پیش نرفت و ماده فطری خود بخود جوشیدن گرفت تا بسالی هفت هزار بیت کم و بیش
از غزل و مثنوی فراهم آوردم چندی برآمد که زمانه کم مایگی سر آمد دل زبان و زبان به سخن

هو العزیز

۱ بسم الله الرحمن الرحیم ۱

واصلی علی رسوله محمد و آله وسلم

ای همه حیرت ز تو دیدهٔ بینای ما — صورت معنی نما روی دل آرای ما

شکر انا سر که ریخته اندر رو — جوش انا الحق زند بادهٔ مینای ما

پرده کشای حباب جنبش موج ست و آب — عین حقیقت بود قطرهٔ دریای ما

هستی اشیا یکیست غیر تو موجود نیست — ذات و صفات ترا آئینه جانهای ما

چیست حدوث و عدم ضد وجود و قدم — باطن امروز ماست ظاهر فردای ما

جان به تمنای تو محو تماشای دل — دل به تجلای تو عرش معلای ما

عقل به لبیک او لا شنود روبرو — طایف او عشق تو کعبهٔ سودای ما

خون نمک زخم دل جرعهٔ پر شور اوست — جز تو که زایل کند نشهٔ صهبای ما

آئینهٔ عشق دید پیکر ما آفرید — صنع مجسم بود نقش سراپای ما

اول ما هم تویی آخر ما هم تویی — عشق تو مقصود ما ذات تو ماوای ما

۲

رحمت حق بهر ماست گریه ولایت چراست
روضهٔ رضوان بود بعد فنا جای ما

۲

بدست آورده بر او بیچد از هم گسیخته را نمک از کلام پرشور من است ـ برق را جنبنده و سحاب را
بگریه در آوردن شمع را بگداز و پروانه را بسوز ساز دادن غنچه را بتبسم و گل را بچاک گریبان
آشنا ساختن گلبن را بسرکشی و بلبل را بفغان آموختن خون را از رگ و پے و لیلی را از
حی کشیدن دیوانه را بجرد و فرزانه را بجنون راه نمودن گل در آب و خار در پیراهن ریختن
ناوک به جگر و نشتر در رگ دل زدن سینه بشان و ناسور بالماس سفتن رو از حرم و
عنان از دیر تافتن زر دبجان و دود بدماغ پنهان داشتن الغرض هنگامه بر آراستن و بعربده
برخاستن شیوه این شاهدان بے پرده بجلوه در آمده مستانه اداست که بصورت الفاظ
کسوت معانی پوشیده بابیات مسمی شده اند. کیست که ازین بے باک ناظورگان خرد
بعشوه فریب کامی بستاند و در روے بشاطه فکر که این مستورگان بگلگونه زنگار
برآراسته و طره طرار را پیچ و تاب داده و چشم نا مسلمان را کافری آموخته و ابروے
پرخم را بجود معنی ساخته برساند ۵

تا هنرش ننگرند دست بدستش برند شعر ولایت همه پیش حریفان برند

وهو المستعان وهو المعین

نگه بیدار کردی بخت عاشق را بخواب امشب — که در سر شورشی افتاد مژگان نگاهانش را

بیا گشت خلقی را و حیرت کرد تصویرم — که هرگز تاب دیدن نیست چشم ناتوانش را

نشد بیگانه خود کیست منظورش که می‌بیند — نگاه تیر می‌ترسم که سوزد استخوانش را

ثواب جان سپردن از تپیدن بشود زائل — گنه باشد ته تیغش تپیدن کشتگانش را

الا کاینجا نه جای تست و بار خلوتم هستی — فریب غیر را گوید که قربانم زبانش را

۵ — شهید ناز کرد آخر ولایت را شهیدانم / که تیغ سر چه در کف داد چشم سرگرانش را — ۵

می‌تپید در غم جانان دل صد پارهٔ ما — آشفته کرد بیاگری نظارهٔ ما

دست بر دل ز غم بیخودی ما لیلی — جان بلب قیس ز دست دل آوارهٔ ما

چاره کن بیدارا که بود هم ز ازل — دست پروردهٔ عشقت دل بیچارهٔ ما

توبه کردیم و خمار رفت و شکستیم اکنون — چیست ای پیر مغان امر تو در بارهٔ ما

هر شب مهر به در رفت و عجب تر این است — سیر گردون نکند اختر سیارهٔ ما

آبروی تو فزودند به گلگونهٔ حسن — غازهٔ عشق کشیدند به رخسارهٔ ما

۶ — بو که از ذره نوازی به ولایت بخشد / آفتاب است بجام بت میخوارهٔ ما — ۶

می‌کشد گر خود بیاندازهٔ هم آغوشی مرا — زنده می‌سازد لب لعلش لب گوشی مرا

می‌نماید چهره‌ام در خواب شب‌ها تا کشد — روزها درماندهٔ تکلیف بیهوشی مرا

راز دل بی‌پرده می‌خواهم که گویم پیش او — کی دهد دست این غرض بی شغل می‌نوشی مرا

می‌کشم رطل‌های گران و سر بیالین می‌نهم — هر نفس در خواب دارد حرص مدهوشی مرا

گر به پیغام جان بخشد طرز گفتارش نگر — ورنه هر دم می‌کشد انداز خاموشی مرا

تار موی او شکست و نیست هرگز جای طعن — ماتم دل داشت زاهد بر سیه‌پوشی مرا

ای گلشن از هوای تو آتش خلیل را — خاک درِ تو نورِ نظر جبرئیل را

کافیست انفعال که رحمت نصیب ماست — تو به نگر که زنده کند اشمویل را

مشهور شد حدوث و قدم از برای تو — حقا که دخل نیست درینجا دلیل را

نازم تواضعی که درو نه نگاه داشت — معدوم کرد ضد کثیر و قلیل را

کوثر ز معجزات بنان تو رشحه ایست — وز دست جود گشت همی سلسبیل را

از هیبت و جلال ظهورت نمونه ایست — دریافتیم قصهٔ اصحاب فیل را

رعبِ خلیفهٔ تو بسی زهره آب کرد — کز تازیانه حکم کند رود نیل را

شان ازل نشان ابد نور کائنات — نازست بر وجود تو رب جلیل را

خلق عظیم تو ز الف تا بسین همه — ترتیب داد مصحف ذکر جمیل را

معلوم هر نبی به نیایش تو بوده — یعنی شرف ز تست وجود عدیل را

۳ — جان سید ولایت شیدا ز درد دل — خاکِ شفا بده ز درِ خود علیل را — ۳

دل خون شده است چهرهٔ گلگون ندیده را — بنگر نگاه و خون تمنا طپیده را

یارب ز دستیاری گردون نگاه دار — خنجر بقتل عاشق مسکین کشیده را

واعظ مکن ملامت و منگر بچشم کم — دیوانهٔ بعشق گریبان دریده را

ما را ببین و حالت مجنون قیاس کن — بی دیدن اعتبار نباشد شنیده را

نازد بحسن و رحم نیارد بما که نیست — پروای عندلیب گل نو دمیده را

زاهد بروز بیخودی عاشقان مپرس — با بیخودی چه کار دلِ آرمیده را

۴ — هوشم بجا نماند ولایت ز عشق او — در بند چون کنم دل از خود رمیده را — ۴

ز زخم افتاد صد ناسور در دل خستگانش را — بنازم نوکِ پیکان نگاه جانستانش را

می رساند خیالم به نگارے خبرم — خوشتر از باد صبا نامه برے بود مرا
فتنۂ چشم حریفان بگمانم می سوخت — سوی او از همه پنهان نظرے بود مرا
چشم مشتاق نمی کرد پریشان نظرے — دلبرے سیمبرے دیده ورے بود مرا

۱۰ — گفتمش کیست ولایت که بالفت جانی او
گفت زین بیشتر آشفته سرے بود مرا — ۱۰

دست بخون دل مده نرگس سرمه سای را — بندۂ تست بگینه قتل مکن خدائے را
ساز ستیزه میکند در پے خون مردم است — رخصت آشتی بده چشم کرشمه زائے را
منغچه ایست در برم جاے حریف بردرم — راز و نیاز با سرم بادۂ نارسائے را
طرفه تر است مستیم شد همه آب هستیم — باده بگل بریختیم طرح کلیسائے را
تیغ زبان کشیده است لاف زنان رسیده است — شیخ نگر ندیده است شاهد خودنمائے را
داغم اگر بسر زنی آه که پاس گل کند — خار بآبله شکست دررهِ دوست پائے را

۱۱ — صبح کشیده آه و گفت شب که شدم در انجمن
کرد تهی ولایتم قالب خویش جائے را — ۱۱

به که در آتش عشق تو بسوزم تن را — جان شید الفروزینه دهم گلخن را
دامن ناز فرو هشته میا بر سر خاکم — نشود خاک من آلوده کند دامن را
منم آن داغ بدل سوز که از جوش بهار — خار در دل شکند داغ دلم گلشن را
بسکه لعلت دم گفتار شکر می ریزد — کرده خاموش ادائے سخنت سوسن را
می زند نشتر و در جوش جنون می خندد — ہے که آموختهٔ دلشکنی رگ زن را
کے شود نرم زبیتابیِ عاشق حاشا — دل سخت تو که شرمنده کند آهن را

۱۲ — سر تسلیم ولایت ز وفا خم کردم
تا بون زکند آن تشنۂ خون گردن را — ۱۲

٧

هر شبی تا صبح هست من ولایت بر خدا
تا بیاید یار و بنوازد بهمدوشی مرا

٧

تازه بهی کشیده چهرهٔ دلفروز را
طرفه نگار بسته مصحف کفرسوز را

نحس بود فراق تو سعد بود وصال تو
ساعت مشتری ببین دخل مده هنوز را

یا رقیب می مخور و رنجوری برغم او
مست بیا به بزم من تیره مساز روز را

دل نگذاردش بجان جان نسپاردش بدل
گر فگنی بسوی ما ناوک سینه دوز را

٨

هوش ولایت ای پری برد غمت بدلبری
آه که میکند چو شب از تف آه روز را

٨

گر سر کشد زبانهٔ دل از دهان ما
ریزد شرارها دم آتش فشان ما

گر ما جرای سوز درونی بیان کنیم
سوزد چو شمع شعلهٔ سرکش زبان ما

جان سوخت از تجلی و خاکستری بماند
آتش دهد بعالم هستی نشان ما

یارب ز ناوک غمزه گر نیست کاوشی
نشتر که می زند بدل ناتوان ما

از اشک سرخ نامه حنائی نموده ام
تا بنگر و بهار دل خون چکان ما

چون دل ربوده طلب دین چه میکنی
آن خود از وست ای بفدای تو جان ما

٩

حال جگر مپرس ولایت چو حال دل
بنگر ز روی پوست همه استخوان ما

٩

یاد دارم که بتی عشوه گری بود مرا
درد دل داشتم و بیخبری بود مرا

روز نی بود شب و روز تماشاگاهم
در پس پرده نهان پرده دری بود مرا

آنچه از دیده همی رفت بجوشی که مپرس
نور افزای بصر خاک دری بود مرا

داشتم از خم زلفی بسر سودای بلا
اندران حلقه بهر شب گذری بود مرا

کافری بود که زنار بدوشم می کرد
عشق با روی برهمن پسری بود مرا

دل در ستیز دیده که آبم تو کرده — جان در پی جگر که بخون منگ شد مرا

۱۵ — معذورم ای ولایت اگر بی خرد شدم / بگذر ز من که عشق کنون سنگ شد مرا — ۱۵

نوشت کاتب قسمت سیاه کار مرا — اسیر کرد بزنجیر زلف یار مرا
شگفت طرفه گل داغ در گلستانم — که شد بهار خزان و خزان بهار مرا
توان شناخت که داری بمن نگاه کرم — که دی بعربده گفتی گناهگار مرا
بگفت چشم براهم بباش تا آیم — فغان که گذشت به نیرنگ انتظار مرا
مراز چشم سیاه تو چشم رحم نبود — نگاه مهر تو کرد است شرمسار مرا
کنون ز داغ درونم چه گل کند یارب — شکسته کاوش مژگان بسینه خار مرا

۱۶ — سرم بهرسر هویت فدا که فرهودی / بدام زلف ولایت بود شکار مرا — ۱۶

انداز تو آموخته نظارهٔ خود را — باتار نظر می کشد آوارهٔ خود را
آشفته و سرمست بصد ناز همی رفت — تا چاره کند عاشق بیچارهٔ خود را
گه دست بیفشاند و گه پای بکوبد — ساقی نگر خواری میخوارهٔ خود را
با حسن رخ روشن او کیست مقابل — ای چرخ ببین سبعهٔ سیارهٔ خود را.
خود بین شد و دیگر بستم گشت سراپا — تا دید در آئینه دو رخسارهٔ خود را
گه تیغ نگه گاه زند ناوک مژگان — نازم روش ترک ستمگارهٔ خود را

۱۷ — یارب تو کریمی و ولایت همه عصیان / بنواز و ببخشای سیه کارهٔ خود را — ۱۷

بیا بمیکده بنگر ستم کشیدن ما — بسوی دختر رز عاشقانه دیدن ما
عجب مدار ز مستی که فتنهٔ حسن است — که خون کند دل او را بخون طپیدن ما

بر تیغ نگاه کرده نرگس فتنه جوے را
تیغ بدست داده مردم شکار خوے را

ناز چین گشاده دام شکن نهاده
طرفه شکست داده سنبل مشکبوے را

همت زخویش بیخبر شیخ فرشته خو مگر
دیده بخواب یک نظر شاهد ماهروے را

جام بدست میرود سرخوش مست می رود
غازه کشیده روی را باز گشاده موے را

گریهٔ عاشق از اثر کرد و چند یک نظر
فتنهٔ او ز چشم تر باز نشست جوے را

بوی نگار من کجا رنگ بهار من کجا
زمزمه ام خجل کند بلبل نغمه گوے را

۱۳

چون لب زخم خشک دید کرد آب تیغ تر
باد ولایت آفرین قاتل کینه جوے را

غمگین و دردمند و حزین می کند مرا
می سوزد آن چنان که چنین می کند مرا

همت بلند داده و طالع فگنده پست
دائم ز آسمان که زمین می کند مرا

بر غیر ناز دارد ادا سے بدش نگر
ناز و اداش در پی کین مے کند مرا

زاهد کجا روم که دل من بدست نیست
مایل بکفر دشمن دین می کند مرا

گر گویمش جبین تو ماه ست و زلف چین
اندوهگین ز چین جبین مے کند مرا

بر عکس دل که آئینه دار جمال اوست
ایما بسوے چرخ برین مے کند مرا

۱۴

بنگر فریب نسبه ولایت که فتنه گر
بر لفت داغ عشق امین میکند مرا

رفتم زخود ببین که جنون مے کشد مرا
سوے خرابه زار و زبون می کشد مرا

هر چند عذر آرم و گویم که جرم چیست
کم می کند حواس و فزون می کشد مرا

تهذیب من بعربده تاراج کرده است
ز اندرون خانه برون می کشد مرا

حسن پری رخان که برآرد ز دل فغان
افسانه از آن به فسون مے کشد مرا

آشفته حال و سوخته جان و برهنه تن
بنگر ز خود گذشته که چون می کشد مرا

٢٥ در اینجا کامران باشی نه گر کاسگار اینجا ٢٥

عارضت خورشید منظر میکند آئینه را
تازه اش سیماب پیکر میکند آئینه را

میگدازد از شرارت روی آتش رنگ تو
پرتو روی تو مضطر میکند آئینه را

تابه پیش روی رخشان خودش حیا داده
آئینه داری سکندر میکند آئینه را

حسرت آئینه بودن میکند بر دل ستم
صورت تو ظالم ستمگر میکند آئینه را

عکس او می افگند از بهر بلبل گل در آب
پیکرش رشک گل تر میکند آئینه را

نسبت آئینه با رخساره جانان مده
جلوه حسنش منور می کند آئینه را

٢٦ فتنه عشق ای ولایت میزند آتش در آب
آه من بنگر که مجمر می کند آئینه را ٢٦

آسمان سوخته رشک زمین ست اینجا
این چه بزم ست مگر خلد برین است اینجا

مشتری چیست که مریخ بخود می سوزد
ترک خونخواره من در پی کین است اینجا

هر که در بندگی اوست به ترکی نازد
هر بت قاتل و غارتگر دین است اینجا

توبه از طاعت و پرهیز کن و دست بیا
دلبری شوخ ستمکیش و حسین است اینجا

هر که آید هدف تیر ملامت گردد
شاهدی سخت کمانی بکمین است اینجا

گرچه آئینه و جام ست ز اسکندر و جم
نیک بنگر که هم آنست و هم این است اینجا

٢٧ ای ولایت بهوای دم جان بخش کسی
مایه جان نفس باز پسین است اینجا ٢٧

ای صنم انجمن سوختگان است اینجا
هر که بینی بغمت سوخته جان است اینجا

داغ عشق است که گل کرد ز دل همچو بهار
موج خون است که از دیده روان است اینجا

طعن بی صرفه مزن تا نه شوی توبه شکن
واعظا محفل خوناب کشان است اینجا

آه از دل بدهن معتدل آید چو نسیم
گرچه هنگامه آتش لفشان است اینجا

چون نامه خواند نامهٔ برم را عتاب کرد — گفت آن سیاه نامه نیرزد جواب را
چون غنچه لب ببند چو گل یک نفس بخند — ای دلپسند حرف لبت شیخ و شاب را

۲۳

در خم کنند پخته ولایت شراب نو
ما پخته می کنیم بدل خون ناب را

۲۳

رخسار تر آیینه وار است دل ما — روز پر تو تو آیینه وار است دل ما
دل منبع روح آمد و او کشتهٔ عشق است — هان فاتحه بر خوان که مزار است دل ما
بگذر ز ستمها و تماشش برآور — واله شدهٔ بوس و کنار است دل ما
تا جلوهٔ بی پردهٔ او سایه فگن شد — خورشید صفت لیل و نهار است دل ما
با عربدهٔ چشم سیه کار فتاده است — زار است دل ما و نزار است دل ما
هر فتنه که پیش آمد ازین بی سر و پا بود — آشوب جهان با یکنا ر است دل ما
بشکن بکرم ای نگرست تو ساقی — عمریست که در رنج خمار است دل ما
تا بستهٔ گیسوی سیه رنگ سبتی شد — خوشبوی تر از مشک تتار است دل ما

۲۴

تا رحمت حق شامل حال است ولایت
فارغ ز غم روز شمار است دل ما

۲۴

مباش از بادهٔ غفلت سیه مست خمار اینجا — بسر بر چند روزه زندگانی هوشیار اینجا
چه بزم است اینکه بزم هستیش گویند نادانان — تحیر باشد از روز ازل آیینه دار اینجا
تواضع پیشه کن گر عزت و جاهی هوس داری — که بشکیک آبرو یابی چو باشی خاکسار اینجا
پیمبر کشت زار آخرت فرموده دنیا را — بیار امروز تخمی و ز پی فردا بکار اینجا
بکردارت چه پروا لیش که درگاه کریم است این — مترس از پای لغزی در سر واری یار اینجا
خدای پاک خواهد کرد آخر کام جان شیرین — ترش منشین چه باشد تلخکامی ناگوار اینجا

ولایت مستقل بودن بوقت امتحان شرط است

بدان که خندهٔ گل هست گریهٔ بلبل
پیام فصل خزان است نوبهار اینجا

مناز بر عمل نیک در جناب کریم
بمتقی زده پهلو گناهگار اینجا

عجب بساط که گسترده باز فلک
بیک خیال پیاده شود سوار اینجا

۴۱ قلم بجرم ولایت بکش برحمتها
که آمده است خدایا امیدوار اینجا ۴۱

بزم عشقست و دل از باده خرابست اینجا
ساقی مست و جوان و می نابست اینجا

واعظا پند تو سودی ندهد مستان را
هرچه گفتی ز خرد نقش بر آبست اینجا

میزند خنده قدح غنچگان جلوه گر اند
توبه از توبهٔ صدساله صوابست اینجا

زاهد افتاده سیه مست بپای خم می
محتسب در طمع جام شرابست اینجا

یار با ساز و سرود هست و ندای زده اند
مجمع عود و می و چنگ و ربابست اینجا

شاهدانند و فغانند و صبوحی زدگان
گرم هنگامهٔ شوخی و شبابست اینجا

۴۲ نغمه سنج است ولایت بنو آئین غزلی
نه شکایت نه تکلف نه حجابست اینجا ۴۲

کرد بیهوش دگر جلوهٔ دیدار مرا
شور محشر نکند عاقل و هشیار مرا

چند پیمان شکنی ای بت پیمانه بکف
زهره آبست ز دلداری اغیار مرا

تا دهی کمترک از خم نشود گم هوشم
ساقیا محو کن از بادهٔ بسیار مرا

هر نفس عالم دیگر بنماید آهی
بر دل و دیده بود مستِ خمار مرا

آه گر از غم بیتابی من خون نخوری
دل وحشی بود و جانِ گرفتار مرا

سبحه ام سلسله تا کفر رساند بخدا
الله الله که سری هست بزنار مرا

۴۳ ای ولایت چه توان کرد خدا جانبِ است
می کشد غمزهٔ آن بت عیار مرا ۴۳

مشو چون مغچگان از بادهٔ غفلت خراب اینجا
بآسایش منه سر بر سر بالین خواب اینجا

به پیری جز پشیمانی چه خواهی کرد ای غافل
نیاد آئی بده از دست هنگام شباب اینجا

اگر بینی بچشم دل نه بندی دل درین منزل
که باشد هر یکی گشته سوار بر رکاب اینجا

سپاسی کن اگر یک روز یا شب کامران باشی
ببین کاهیدن ماه و زوال آفتاب اینجا

دگرگون می شود هر لحظه اوضاع جهان بنگر
همانا هر چه می بینی بود نقشی بر آب اینجا

تو نشنیدی که احمد گشت عقبی گفت دنیا را
حذر کن تا بود ممکن ز فعل ناصواب اینجا

۳۹ | ولایت گر همی خواهی بخاک آسوده دل خفتن
دمی غافل مشو ز اندیشهٔ روز حساب اینجا | ۳۹

ترش مباش و ز چین جبین گره بگشا
ز کار عاشق الفت گزین گره بگشا

گره بکار من تیره روز افتاده است
شبی بغمزه و غزبله این گره بگشا

شگوفه زنا خنده در چمن بی تو
بجلوه ز گل و یاسمین گره بگشا

گشاد کار دل من بیک کرشمه است
ز کار بسته ام ای نازنین گره بگشا

دمی بشانه بیارای زلف مشکین را
ز ناف آهوی صحرای چین گره بگشا

پیاله گیر به بزم من و چو سرمستان
ز بند پیرهن آتشین گره بگشا

۴۰ | همین بس است گرفتاری ولایت را
ازان دو سلسلهٔ عنبرین گره بگشا | ۴۰

ز دست خلق رهائی طمع مدار اینجا
که جان نبرده ز پرواز هم شکار اینجا

تو راه راست برو گر جهان بکجبازی است
قرار نیست کسی را بیک قرار اینجا

جهان بناز نیرزد مناز بر دولت
مباش غره بسر بر بانکسار اینجا

اسیر بند خیالیست هر کرا بینی
برابرند همه مست و هوشیار اینجا

کناره گیر درین عالم از هوا و هوس
بیار تخم قناعت بدل بکار اینجا

برخیز و بیا و دو سه پیمانه فرو کش
تایب شدن از تو به ثواب است درینجا

۴۶

باآن همه طاعت که بهیداشت ولایت
بی پرده و بی شرم وحجابست درینجا

۴۶

میگداز و تاب روی آتشین آئینه را
هان مکن ای ترک خاکستر نشین آئینه را

خودپسندست و نباید بردهر گز پیش او
بر زمین خواهد زدن از روی کین آئینه را

بروباری کن که گردو سرمه خاکِ راهِ تو
بین که روشن دل کند خاکِ زمین آئینه را

شانه زد در کاکل و بنشاند در روز سیاه
طرهٔ خوشبوی یارِ مه جبین آئینه را

عکس حسنت اندر و هر دم تماشا می کنے
میتوان گفتن دل عاشق چنین آئینه را

تادلم از پرتو تصویر جانان روشن است
داده ام در سینهٔ خود جای این آئینه را

۴۷

گرچه گوید عیب خودبینی ولایت روبرو
جای بر روی دهد آن نازنین آئینه را

۴۷

بیاکه باد صبا گل بدامن است اینجا
بیاکه تازه بهارست و گلشن است اینجا

بیاکه بلبل مست است در نوا سنجی
بیاکه از گل و از غنچه خرمن است اینجا

بیاکه سبزه بلطف غدیر درخواب است
بیاکه سنبل و ریحان و سوسن است اینجا

بیاکه لاله بداغ کهن نوی بخشید
بیاکه جلوهٔ طاؤس رهزن است اینجا

بیاکه ساقی فرخ لقا بجلوه گری ست
بیاکه جام چو خرشید روشن است اینجا

بیاکه برخ گل باد صبح غازه کشید
بیاکه جلوهٔ انوار ایمن است اینجا

۴۸

بیا بیاکه بسنت است و ورگه مینا ست
بیاکه باز ولایت بشیون است اینجا

۴۸

مترسان از قیامت عاشقانِ آن ستمگر را
بیا زاهد ببین پروردهٔ دامانِ محشر را

مترس از محتسب ساقی بیاغر کن می باقی
نباشد وقت مشتاقی غمی زندان ابتر را

روی رنگینت گلستان میکند آئینه را ‌ ‌ نوبهار حسن حیران می کند آئینه را

تا نگردد مبتلای عشوهٔ جادوی خود ‌ ‌ از نگاه ناز پنهان می کند آئینه را

زهرهٔ او آب میگردد بروی آن پری ‌ ‌ از صفای خود پشیمان می کند آئینه را

تا کشادی طره و بر رو نهادی آئینه ‌ ‌ پیچ زلفینت پریشان می کند آئینه را

الله الله انتهای حیرتش مفهوم نیست ‌ ‌ حسنت از نظاره نازان می کند آئینه را

زعفران زار محبت در نظر می آیدش ‌ ‌ پرتو روی تو خندان می کند آئینه را

۴۴

تا **ولایت** روبروی آن پری رو می نهد
سر بسر پابند احسان می کند آئینه را

۴۴

کعبه گر روی دل آرا می کند آئینه را ‌ ‌ زلف هندویت کلیسا می کند آئینه را

ساده روئی از تحیر ساده لوحش کرده است ‌ ‌ پرتو حسنش مصفا می کند آئینه را

هان نظربازان صلای کاین تماشا دیدنیست ‌ ‌ موج حسن یار دریا می کند آئینه را

می نماید یوسفش دیداره او در حیرتست ‌ ‌ حسن همرنگ زلیخا می کند آئینه را

او در آن بیند جمال و این درو بیند صفا ‌ ‌ روی او محو تماشا می کند آئینه را

در لباس او طایر تصویر می سنجد نوا ‌ ‌ صورتش رشک مسیحا می کند آئینه را

۴۵

شوخی آن حسن روز افزون **ولایت** دیدنیست
گرچه بیجان است شیدا می کند آئینه را

۴۵

عشرتکدهٔ رندان خرابست در اینجا ‌ ‌ هشیار که جام است و شرابست در اینجا

هان تا نشوی غرق بطوفان صراحی ‌ ‌ دریای روان می ناب است در اینجا

زاهد بنشین فی حرف ز تقوی و ز فتوی ‌ ‌ آن دختر پارینه باب است در اینجا

یار است اگر سیر بجز پیر مغان ست ‌ ‌ خلوتکدهٔ اهل شباب است در اینجا

واعظ گر شود مضطرب از هول قیامت ‌ ‌ افسون تو افسانهٔ خواب است در اینجا

چه بود وادی مجنون که خیابان داند — قدم همت مردانه بیابانی را
پاره زد عشق به تکلیف مدارا و ندوخت — یاربا تا رگه چاک گریبانی را
درد عشق است مسیحا مده آزارم را — اثری نیست درین عافیه درمانی را
گشته در دور تو هر کافر و مومن رسوا — عشق نگذاشته برجای خود ایمانی را

٥١	تا ولایت نرسد گفت بدربان قائل اندرین بزم مده بار غزل خوانی را	٥١

از کعبه برون رفتم احرام هوسها را — مستانه دعا گفتم پیران کلیسا را
از قلقل هر شیشه صد مژده سخن گوید — در میکده ها دیدم اعجاز مسیحا را
ما بنده مستانیم از باده پرستانیم — جز رندی و میخواری کاری نبود ما را
چون باده بجوش آید دیگر که بهوش آید — کآواز بهوش آید هر صاحب تقوا را
یارم که غم اندوزد دل بهر فغان سوزد — تا ناز بیاموزد مستانه نهد پا را
برخیز که یار آمد هنگام بهار آمد — ساقی چه بهار آمد گلزار تمنا را

٥٢	هر چند ولایت را سرمست کند صهبا با پیر مغان گوید کز خود بستان ما را	٥٢

فدای کفر تنی کرده ایم ایمان را — گمان مبر که پرستش کنیم یزدان را
هوای یار به پیراهنم چه خار بریخت — که گل ز خون جگر چشم شگفت دامان را
فتاده اند بغفلت ز هر چه هست و بود — بحیرتم که چه مستی گرفت مستان را
خرد چه بخیه کند وای ساده لوحی او — زدیم چاک بدست جنون گریبان را
ز بند خواب پریشان نجات نیست بمرگ — اسیر کرده آن طره پریشان را
زهی خجسته نصیحت که گفت پیر مغان — که آشکار مکن رازهای پنهان را

	بسینه کز غم محبوب داغها دارد	

بگو مطرب بده ساقی که در مستی پس از عمری / بدست آورده ام امشب سر زلف معنبر را

نگویم عاشقم تا خلق ننماید بانگشتش / بدین پیمان بمهر آورده ام آن ماه پیکر را

سپندی بهر چشم زخم خواهم سوختن امشب / بیار اے همنشین آتش مهیا ساز مجمر را

شب وصل است و یار ماهروی من در آغوشم / بحشر انداز یارب جلوهٔ خرشید خاور را

۴۹ — به تیغ غمزه ها خون ولایت راهمی ریزد / که گوید از ترحم بیوفا ترک ستمگر را — ۴۹

برون کردم ز دل در آرزویت هر تمنا را / بیا جانان که از بهر تو خالی کرده ام جا را

ز بیتابی نخواهد تا قیامت خاک مقتولش / گذارد بر سر تربت اگر قاتل کف پا را

مسیحائی کند هر کس که گردد عاشق نازش / ز بید ناز بر اعجاز جان بخشی مسیحا را

تجلی دیدگان را بیخودی لازم بود بنگر / که آگاهی نبود از خویشتن بر طور موسی را

به بزم می کشان با آبرو بودن اگر خواهی / به پند عاقلان زاهد بهی ترک مصلا را

خردمندی نباشد توبه کردن از می و شاهد / برو واعظ استغفر الله ازین درد سر ما را

بود گر عشق کامل نیست حاجت با تکاپویت / که مجنون میکشد از دشت سوی خویش لیلی را

بفردا کی گذارم کار امشب می بده ساقی / فریب واعظانست این که دانند حال فردا را

حدیث توبه ای واعظ به پیش من چه میگوئی / بمی آلوده ام در میکده دامان تقوی را

نگیرم صومعه چون شیخ بدین از ریاکاری / که شمع بزم خلوت کرده ام محبوب رعنا را

چرا منصور شد بر دار رمز آن نمیدانم / بیا ساقی بیک پیمانه حل کن این معما را

۵۰ — مکان تمکین ندارد بی مکین خوش گفته اند آری / ولایت رونق از پیر مغان باشد کلیسا را — ۵۰

جمع کن خاطر ناشاد پریشانے را / روشنی بخش بیک جلوه شبستانے را

چشم جادوی تو خون دل ما میریزد / کافری می کشد آخر اے مسلمانے را

		۴		
	گر تیغ عشق وزند عسند رش نه که ارزد ساقی شدیم لاغر و آرزوے ساغر نازد بجود نمائی سوزد بکج ادائی	۴	جوشی بود نهانی هم پیر و هم جوان را از باده ساز روشن پیمانه گران را مشکل فتاد یا رب بیچاره عاشقان را	
	هر چند خون بریزد خلقی بمن ستیزد چون کشته شد ولایت پیر مغان بماتم		خون ریز گر بگویم آن چشم ناتوان را گفته که کشت هی هی آن بنده مغان را	
۵۶	بگو فتیم ز طفلی در کلیسا را بیار جام و بگردان که یار گردانند عجب مدار که از آسمان فرود آرد بجون تپیده ام و نیست بی سبب تپشم بعشق کار فتاد و ز گریه مے ترسم بسا که مرده شدند و بسا که زنده شدند		چو کافریم چه کارست با حرم ما را بکام عاشق مسکین لب شکر خا را هوای گردن و گوش صنم ثریا را که محتسب بتطاول شکست مینا را که زهره آب کند شور اشک دریا را خرام ناز ببین و بلاے بالا را	۵۶
۵۷		ولایت از سر نوز زیر خاک خالی یافت نهاد یار به تربت مگر کف پا را		۵۷
	تا نمودی یک شبم در خواب عریان تیغ را کے تواند با خدنگ غمزه ات دم زد بآب بسکه اندر رشک تیغ تیز ابروی تو سوخت کیست تا هنگام کشتن از شفاعت دم زند گر همین طفل است مکتب مسلخے خواهد شدن تا که بود است آنکه صادق باشد اندر امتحان کے بود خونریزی عشاق شیدا بے اثر تا نباشی منفعل خوے بجو ریهان اسے جگر		کشت جان را تیغ حسرت حسرت جان تیغ را کرد بیدم زخم این سر تیز پیکان تیغ را میرود بر سر ز جوهر دود پنهان تیغ را میکشد قاتل بقتل بے گناهان تیغ را می برد با خویشتن اندر دبستان تیغ را آزمایش می کند بر عشقبازان تیغ را عاقبت دل خون کند خون شهیدان تیغ را کرده ام در خانه دل بار مهمان تیغ را	

۵۳	نهفته ایم ولایت عجب گلستان را	۵۳

هست مدان دلبر اهستی بی بود را
مایه هستی شمر طاعت معبود را

در جگرم شعله زد دل بتجلی گرفت
تا چه گلی بشگفد آتش نمرود را

خون دل اولی شناس یک نظرش را سپاس
حیف نیرزد زیان شکر سزد سود را

حسن حسین زهر نست عشق چرا او نهفت
برد بچاهی فگند یوسف محسود را

مست بید همم رسید در بر من آرمید
یار من ساز کرد سوز دهم عود را

محرم جانان شوی دست و گریبان شوی
گر زنی آتشی دامن مقصود را

خوبی انسان کند انچه به تن جان کند
آه چه پرسی مپرس قصه محمود را

تا که نسوزد جهان آب بر آتش فشان
داده برون از دهان گرمی دل دود را

۵۴	هان به ولایت بگو تا نشود مضطرب عشق بود چاره گر جان غم آلود را	۵۴

ای خسته پیکان جفای تو جگرها
وی بسته فتراک ولای تو سرها

بر نازکی حسن خداداد تو نازم
بر چهره پر نور تو بار است نظرها

آتش بنهادم بزد و گفت که خواهم
بر باد دهم خاک تو در راهگذرها

وا مانده و نشگافته پهلوی فلک را
فریاد که در آه نمانده است اثرها

جان سوخت بیک جلوه دیدار و لیکن
پوشیده بخاکستر ما هست شررها

الفت زدگان تو همه بی خبرانند
ای بیخبر اندر ره عشق تو خبرها

۵۵	یارب تو بیامرز همه جرم ولایت آمده بر جا بر در تو رانده درها	۵۵

آتش بزن به هستی زاهد بسوز جان را
بنگر تب و تاب آتش رخساره مغان را

تاثیر ناله دیدم رسوای کشیدم
چون کردم آشکارا بیتابی نهان را

برنیارد ز گریبان خجالت سر خویش ... ماه نو بیند اگر نور گریبان ترا
وصف حسن تو چه گویم که نباشد حد من ... جسم صاف تو چو آئینه بود جان ترا
زخم بر زخم جگر خورده و حسرت باقیست ... کشته ناز دم خنجر برّان ترا
روی از پرده برون آر که دل منتظر است ... گردش چشم ترا جنبش مژگان ترا
گر شب و روز بگویم نتوانم گفتن ... سختی روز فراق و شب هجران ترا
من گدای تو شدم ملک سلیمان چکنم ... هر دو گیتی بغلامی است گدایان ترا
بخت بد را چه کنم ورنه بپامردی عشق ... ترک سر گویم و گیرم ره فرمان ترا

٦٠

گر خطای رود از دست ولایت دریاب
چشم دارد ز تولای تو احسان ترا

گردش چشم کسی گردش جام است مرا ... آشنایی است که در راه تمام است مرا
قصهٔ دیر و حرم هر دو برفت از یادم ... بر سر کوچهٔ دلدار مقام است مرا
دل من قبلهٔ عشق است که گردش گردم ... پا نهادن بره کعبه حرام است مرا
هوس دیدن حوران بهشتی نکنم ... کافری هست درین دیر که رام است مرا
عشق را گردش ایام مضرت نکند ... آرزوی که بدل بود مدام است مرا
یاد زلف و رخ دلدار انیس دل ماست ... شب چو روز است مرا صبح چو شام است مرا

٦١

ای ولایت روش زهد ندارد دل من
پخته مغزم هوس بادهٔ خام است مرا

چه جمالست که خورشید غلام است اینجا ... تا تمام است اگر ماه تمام است اینجا
بادهٔ خام خود از محفل عشاق ببر ... ساقیا خون جگر بادهٔ خام است اینجا
زهره آب شراب و جگر خسته کباب ... یک نظر دیدن او گردش جام است اینجا
بزم عشق است که دیوانه کند عاقل را ... رتبهٔ خاص جنون اینجا عام است اینجا

جز من آشفته سر یارب نریزد خون غیر	دیده ام امروز اندر دست جانان تیغ را
غنچه زخم دل ما ناشگفته مانده است	ای ز خون عاشقانت گل بدامان تیغ را

۵۸

گر ولایت بار خواهد خون بریزد بیدریغ
داده است از بهر آن در دست دربان تیغ را

۵۸

الا یا ایها الساقی که خون می جوشد از دلها	بیاران باده گلگون او در کاسه تا دلها
اگر در بزم آید بی نقاب آن شمع محفلها	بیفشانند جان در پای او پروانه سان دلها
بروی روزگار بیدلان افتد ز رسوائی	اگر یک شب در آئی همچو سرمستان به محفلها
عجب بحریست بحر عشق طوفان هست بر طوفان	اگر افتی بگردابش نه بینی روی ساحلها
سلوک عشق را حاجت بجنبش نیست از تمکین	بپای بیخودی طی کنم هر لحظه منزلها
گدای رشک لیلی کرد مجنونم که از آهسم	ز شور ناقه ها در کاروان اشکست محملها
که باشد همچو من دیوانه عشقت بیابانگرد	ز دم دامان محشر چاک وافتادست مشکلها
دلی دارم بخون آغشته از آلوده دامانی	بیا و دستگیری کن که پایم رفت در گلها
تنم نزار است چون بیمار و پا از کار شد یکسر	ندارم قوت رفتار و در پیش است منزلها
رسیدن تا حریم دوست آسان نیست اطالب	رسائی گر همیخواهی تحمل کن بمشکلها

۵۹

ولایت بو که ترسازد لب من ساقی کوثر
که هستم خشک لب در وادی حسرت چو ساحلها

۵۹

طرفه رنگیست دل افروز گلستان ترا	سرفرازیست عجب سرو خرامان ترا
دلفریبی نکند سه شب و مهر بروز	با مه و مهر چه نسبت رخ تابان ترا
گرچه افتاد درو باز بر آمد یوسف	چاه کنعان نرسد چاه زنخدان ترا
باز سر ساختم و آبله شد داغ جنون	می شناسم گل تر خار بیابان ترا
گر تو صد چاک کنی چاک دلم شام و سحر	من نه آنم که گذارم سر دامان ترا

قیس لیلی شود چو گوش کند — شورشِ نالهٔ شبانهٔ ما
آب در دیده سوخت آتشِ دل — آه از آهِ چون زبانهٔ ما
افتاد دست پای او روزے — سر ما هست و آستانهٔ ما
بوی او چون کشید سوے چمن — گل بخندید بر بهانهٔ ما
شرارت کم از شراره مباد — ناوکِ آه عاشقانهٔ ما

۶۵ ای ولایت چو آن پری پیکر
دلبرے نیست در زمانهٔ ما **۶۵**

بانگ تکبیر بلند ست ز بتخانهٔ ما — لوحش الله زهی مشرب رندانهٔ ما
بس که باشد نمک آمیز یاد لبِ او — شور در دل فگند نغمهٔ مستانهٔ ما
خرقه سوزیم بنوشیم شراب گلگون — محتسب کرد طوافِ درِ کاشانهٔ ما
می شود روشن اگر سر بکند یکدو شبے — دیدهٔ شمع ز خاکسترِ پروانهٔ ما
بادهٔ ناب ببر ز می عشق صنمے — ساقیا روزِ ازل پر شده پیمانهٔ ما
سر هر یک بوده سنگِ درِ او باشد — گر ببیند بتان جلوهٔ جانانهٔ ما

۶۶ آب بر خاک نه ریزد چه سحاب کرمش
کے شود سبز ولایت بزمین دانهٔ ما **۶۶**

یکشب چو شمع جلوه کند گر نگارِ ما — پروانه وار گرد بگردد مزارِ ما
برباد داده است ستمگر بچشم ناز — هرگز بخاک بر نه نشنید غبارِ ما
دود قیامت است ز کفری که عشق را — فریاد از سیاهی شبهاے تارِ ما
پای طلب بهمت مردان گشاده ایم — باشد محال نقل بیک جا قرارِ ما
آزادیش ز قید که تعلیم کرده ست — دامِ خیال بگسلد از هم شکارِ ما
در عرصهٔ خیال تفرج همی کنم — هردم برنگ تازه برآید بهارِ ما

خوار بودن سر باز آشنای دل است
از رخ دوست عجب نور بهشتی پیداست

نفرت ذوق ننگ زناموس و ز نام است اینجا
باش و بنگر که نه صبح است و نه شام است اینجا

۶۲

طاق ابروی بتی هست ولایت سر نه
نیست سجده بمحراب حرام است اینجا

۶۲

فزونتر شد گمان چون بهر دفع بدگمانی ها
خیال بسملی دارد نمی سازد مرا بسمل
فریبش بین که گر آید به بزم مست می آید
درون خانه دل جای دارد آن پری پیکر
نمک بر زخم دل باشد که پر از شور او باشد
ز لکنت نیست تاخیری که می بینی بگفتارش

به پیش غیر کرد امروز با من مهربانی ها
که او جان یابد و من دارهم از سخت جانی ها
که برگردد همان ساعت بعذر سرگرانی ها
چه شد گر سکند غیری بر آن در پاسبانی ها
چه داند واعظ بیدرد لطف همزبانی ها
بهم چسپد لبش از لذت شیرین بیانی ها

۶۳

نیاید بر سر بالینم آن دلدار بی پروا
ولایت گرچه جان بر لب رسید از ناتوانی ها

۶۳

فریبش بین که می پرسد ز من درد نهانی را
نه بیند چین بر ابرو سوی من چشم سخنگویش
گند روز خواب گر افتد و می سوی گلستانش
بگریم پیش گل تا اشک خون در د آشنا سازد
به بزمش طایر رنگ پریده آشیان بندد
خموشم دیده و اندر فکر توصیف دهن دانست

که داند غیر و از شادی فزاید خسته جانی را
سخن با تیغ گوید نازم این جادو بیانی را
سحر که نکهت گلها فزاید سرگرانی را
ببین بلبل ز من بر خویشتن این مهربانی را
که شاید عندلیبی در گلستان بذله خوانی را
سخن ناگفته می داند بنازم نکته دانی را

۶۴

به پرس از چشم مست او که اندر رشک می باشد
مپرس از من ولایت حال زار از ناتوانی ها

دل رباید ز جان فسانه ما

جان فزاید بدل ترانه ما

هر دم بخیالم ز در جانانه در آئی	جر روی دل خسته کشائی در جان را
از سختی جان سخت به تنگم که ز تنگم	دلخسته کند عشق من آن رشک بتان را
چون فاخته گویم من دل باخته کوکو	صد بار ببینیم اگر آن سرو روان را
وصف دهن تنگ نیاید به بیان هیچ	ای نکته وران قافیه تنگ است دهان را
از خود بگذشتیم پی یار خود آرا	دادیم زکف سود و خریدیم زیان را

۷۰ — دیگر هوس جان و دلم نیست ولایت / تا در قدم یار فشاندم دل و جان را — ۷

ساقی بجام ریز شراب مغانه را	مطرب بلند ساز نوای ترانه را
تا پای نازنین بت سرمست من نهاد	بوسید پیر میکده این آستانه را
پا نه براه دیر و سر سجده پیش بت	حاجی بهر قدم چه گذاری دوگانه را
کافیست ای صنم دل صد چاک عاشقان	با زلف مشکبار سیاه و نشانه را
بکشای چشم و جانب اهل نظر فگن	مستی فروش کن نگه جادوانه را
یک بوسه ده اگر ندهی کام دل بجل	و خلی مده ز عشوه بخلوت بهانه را

۷۱ — آبی بر آن بریز ولایت ز سیل اشک / ورنه شرار آه تو سوزد زمانه را — ۷۱

خون گرم در تصور بگذرد گر تیغ را	نقش خاکستر شود هر خط جوهر تیغ را
هستی خواهم خدا را گز برای امتحان	میزند بر روی من ترک ستمگر تیغ را
تا زدی بر غیر و از رشکم دل او سوختی	میرود در شکل جوهر دود بر سر تیغ را
تیغ ابروی تو باشد آنکه مجروحم کند	دلبر من کی بود این آبروی هر تیغ را
سخت بیرحمی که از بهر تماشای تپش	نیم بسمل کردی و راندی مکرر تیغ را
تا در آغوشم کجا خوابید که وقت خواب یار	می نهد از وهم در پهلو برابر تیغ را

۶۷	گفتم کہ کہان ولایت در خون تپیدہ کیست گفتہ شہید زخم دم ذو الفقار ما	۶۷

بزود گرہے حیرت حسنت بلب ما — شد روکش آئینہ دل بو العجب ما
مابین وجود و عدم ما بنود فرق — ور ہست بگفتار ہمین یک وجب ما
گر حسن تو دیوانہ خود کرد دلم را — آوارہ کند عشق منت در طلب ما
جز پرتو روے تو خیالے بدلم نیست — آئینہ بے زنگ بود در حلب ما
آہ از اثر عشق نہانی کہ ندانی — ہر لحظہ فزون ست غم بے سبب ما
از آئینہ داغ ہست و ندارد سر شانہ — بیتاب شد آخر دلش از تاب و تب ما

۶۸	آن ماہ ولایت ز من خستہ جدا شد روشن چہ کند ماہ فلک تیرہ شب ما	۶۸

تا کرد نظر جلوہ آن رشک پری را — تا زد بخود انداز و ادا جلوہ گری را
درد و دل بسر بردن و یا سوز بمردن — تعلیم ز من ہست چراغ سحری را
آورد بمن نکہت آن کاکل مشکین — جانم بفدا باد نسیم سحری را
نازم روش ناز چہ مستانہ خرامی — پامال کند بقدست کبک دری را
تا کیست چو من تیرہ سرانجام ندانی — زلفت ز من آموختہ آشفتہ سری را
سیبش نتوان کرد کہ این شیوہ حسن است — داند ہنر از فتنہ گری پردہ دری را

۶۹	غافل بگذشت از سر بالین ولایت زانگونہ کہ نازست بر او بے خبری را	۶۹

بیرون دہم از سینہ اگر دود نہان را — صد شعلہ بجز من فگنم برق تپان را
خواہم کہ حدیث لب میگون تو گویم — سرمست می ناب کنم پیر و جوان را
ای شیخ برو عزت این خرقہ نگہدار — با چشم حقارت منگر دردکشان را

۷۴ | دل به پستی در سر آن طرهٔ پیچان چرا | ۷۴

تعالی الله زهی نامت فدای نام تو جانها — که بشگفت از بهار فیض آن گلشن بدیوانها
بخند الله صبا گلهای گوناگون سحرگاهان — بیک نکهت که از کوی تو آید در گلستانها
کدامی رشک لیلی کرده بیتابم نمیدانم — که مجنون وادی طی کرده من گشتم بیابانها
نسیم از کوچهٔ جانان عجب شوریده می آید — کند صد چاک جیب لاله و گل در خیابانها
بیک نظاره در دل جای کرد این چه شد یارب — که از شیرینی حسنت بهم چسپید مژگانها
جمالش بنگر و نسبت مده با آفتاب او را — که روی یار باشد شمع خلوتخانهٔ جانها

۷۵ | بود هردم جرس زن کاروان زندگانی را — ولایت توشه بردار و مشو غافل ز سامانها | ۷۵

جان من یار من و خار بجان است مرا — طرفه دردی بدل از وهم و گمان است مرا
می رود آب ز چشمان تر من آری — آتشی هست که در سینه نهان است مرا
سر خوشی بخیرم گرد که در وادی عشق — هر سر خار به پا راحت جان است مرا
چون بگویم غم پنهان که سخن می سوزد — آتشم سر بسر و شعله زبان است مرا
همه تن آینه ام کرد فروغ عشقت — شمع آسا دل پر سوز عیان است مرا
زنده ام زان سبب ای دوست که مانند نفس — در رگ و پی دم تیغ تو روان است مرا

۷۶ | ای ولایت چه عجب جان ز تن آید بیرون — دل چو بسمل بغم یار تپان است مرا | ۷۶

کسی جز خار غم خوردن گل راحت نچید اینجا — خوشا مردی که در کنج قناعت آرمید اینجا
بمرقد از گریبان فراغت سر برون آرد — کسی کز نیشتر چشمی پا بدامان کشید اینجا
دلم بر حور جنت بعد مردن چشم نگشاید — جمال ساده رویان پری دیدار دید اینجا
بکن ترک سر و آهسته تر پا نه بکوی او — که دلهای نظربازان بخاک و خون تپید اینجا

بسملش مستانه می غلطد ببین بخاک و خون
آب و جوهر باده هست و خط ساغر تیغ را

یکنظر دیدی و گشتی چین بر ابرو چیستی
میکشی بی صرفه بر مقتول خنجر تیغ را

تا کشید و بر سرش بر دو بقتلم آزمود
نافهٔ چین شد سراسر زلف جوهر تیغ را

میکند کار کلید ابروی تو با صومعه
یا کشد چون مرتضی بر باب خیبر تیغ را

۷۲

می فتد بیرون ولایت از نیامش دمبدم
شوق خون من مگر گردست مضطر تیغ را

۷۲

الهی سوز آتش ده دل دیوانهٔ مارا
لبالب کن ز آب سرخوشی پیمانهٔ مارا

بده ای ساقی وحدت بجام خودفراموشی
می از شیشهٔ عرفان دل مستانهٔ مارا

بیا جانا که جانم سوخت از تاب جدائیها
منور کن دمی از نور خود کاشانهٔ مارا

هجوم غم دو عالم را بیکساعت زند برهم
اگر گویند افسون خیز درد افسانهٔ مارا

متاع طاعت و تقوا بیک ساغر نمی ارزد
بیا زاهد بکش جامی ببین میخانهٔ مارا

بجز آزار سوز و ساز ناطق نمی بندد
خدایا آشنا گردان بت بیگانهٔ مارا

۷۳

ولایت دردسر افزود عقل نکته سنج ما
الهی بیخبر گردان دل فرزانهٔ مارا

۷۳

خاک بیزی در هوای چشمهٔ حیوان چرا
سخت نادانی نمی بوسی لب جانان چرا

خفته می باید همه زین کهنه سقف بی ستون
بیخطر هستی بزیر گنبد گردان چرا

گریه کن وز گردش افلاک مینائی بترس
میشوی بر حال مسکینان عبث خندان چرا

پست همت خوار باشد همتی باید بلند
خود برافتادن چو اشک از دیده گریان چرا

گر نداری توشه لخت دل و خون جگر
می روی راه محبت بی سر و سامان چرا

می پرستی گر هوس داری ببین آن چشم مست
خوار بودن بر در میخانه چون مستان چرا

گر نداری ای ولایت تاب این آشفتگی

بجای ره رساند دل بسبت آوردن القاب / نشان کعبهٔ مقصد درین منزل شود پیدا

حجاب حق بود پندار باطل تا بین نشنو / بچشم دل نظر کن تا حق از باطل شود پیدا

در آن وادی که شور عشق لیلی را کند مجنون / غبار کاروانها شو که آن محمل شود پیدا

نصیبی از محبت نیست مطلق پارسایان را / کمال معنوی از خدمت کامل شود پیدا

ز صورتهای بیمعنی حذر کن گر خدا خواهی / که اسرار حقیقت از بطون دل شود پیدا

٨٠ — **ولایت گرچه والشیم تپیدن آرزو دارم / بمسلخ می روم هر روز تا قاتل شود پیدا** — ٨٠

سوختم در دیده بیدار شبها خواب را / تا شوم شمع بزم آن ماه عالمتاب را

بیقرارم گرمی نظاره ام سوزد نه تب / کی کشد بید خل حکمت آتشی سیماب را

خون مینایت بگردن گر نمیدانی حلال / همچو خون محتسب نوشین شراب ناب را

زنده ام و ارد همان ساقی بده رطل گران / مقتضی آمد لطبیعت جسم خاکی آب را

تا شب هجر که زایل می شود از بوسه اش / غرق در خون میکند رشک لبش عناب را

چون نشیند با حریفان خرم از دور میان / می فریبد لطف پنهانش دل بیتاب را

٨١ — **بار منت ها کشیدن ای ولایت خوب نیست / پشت خم بار عبادت میکند محراب را** — ٨١

خوشتر آن روزی که قاتل روی بنماید مرا / از پی خونریختن از بند بگشاید مرا

وحشت شغل وجودم می برد از خویشتن / خلوت آباد عدم چون یاد می آید مرا

تا شوم پروانه و گرد سرش گردم بجان / منصب سوز و گداز شمع می باید مرا

ساقیا در ساغر افگن عکس روی صندلی / تا خمار باده درد سر نیفزاید مرا

با حریفان رفت و باز آمد که چون کس نیافت / می نماید غمزه کز خویش بر باید مرا

من پریشان و سر زلفت بدست دیگران / آه ایمائی که میگفتی که آراید مرا

دل سرخوش ندارد دیر فهمیم گریه مے آید — که از خوف و رجا بیچاره درد سر خرید اینجا
برو واعظ که فردا دیده آید هر چه خواهد شد — هلا کم میکنی بے صرفه از هول وعید اینجا

۷۷ ولایت مطمئن شد از عقوبا بی کرمی ترسم
نوید رحمتش از مخبر صادق شنید اینجا ۷۷

دلم بالست آه از من چه گویم اضطرابش را — نه دستی بد لداری و نگر التهابش را
نخوابم آمدی بیدار کردی مرحبا الا — قرار از پاک بین بوسے بیفزودی حجابش را
چه مستی داده یارب بچشم نیم بازِ او — که هست افسانه شور قیامت مست خوابش را
سری دارم بسودای که سودای سرم دارد — ببین آشفته مشکین طرهٔ پیچ و تابش را
برو رنگ رخ و تاب جبین چینی آرد — نسیجی نازک از تار نظر با فهم نقابش را
سمیدانم که پامال سمند ناز خواهد شد — که وقت نو سواری راه نوگیر رکابش را

۷۸ بمعنی عشوه گردد بصورت چین برابرو شد
ولایت صلح ناز الست پرواز عتابش را ۷۸

دوش وقت سحر از خود ربودند مرا — روی خرشید دل افروز نمودند مرا
در شب هجر که چون زلف سیه بود دراز — کم نمودند درین روز فزودند مرا
تا خن فکر من خسته چو از کار بماند — گره از کار فرو بسته کشودند مرا
رند میخوارم و رندان در پیر مغان — اندرین شیوه بهر بزم ستودند مرا
تا هر آئینه در وصاف جمالش نگرم — زنگ آئینهٔ دل پاک زدودند مرا
روش ملت اسلام چه دانم تو به — مسلک پیر خرابات نمودند مرا

۷۹ اے ولایت منم آن سوخته خسته جگر
کز چپ و راست حریفان حسودند مرا ۷۹

چو طوفان غم عشق از تنور دل شود پیدا — نگردان زهره خوداب تا ساحل شود پیدا

احمد و محمود و محمد بنام — نام خدا مطلبی در نسب
سید ما کنت نبیاً صفت — حامی امت ز عجم تا عرب
شمع شبستان حدوث و قدم — جلوهٔ بی پردهٔ حق را سبب

۸۵	هر چه بنعت تو ولایت نوشت رنگینش گر نبود منتخب	۴

بیا که جلوهٔ نور است در شب مهتاب — عیان تجلی طور است در شب مهتاب
چه احتیاج بدانم که یار و صحن چمن — بجای جنت و حور است در شب مهتاب
به بزم ما که می و شاهد است ای زاهد — حذر ز زهد ضرور است در شب مهتاب
مکن مکن که بآخر بری پشیمانی — خیال توبه قصور است در شب مهتاب
خموش باش بمعنی که بی تجلی دوست — ترانه ناله صور است در شب مهتاب
ببین ز دایرهٔ چرخ تا به نقطهٔ خاک — جهان بجوش سرور است در شب مهتاب

۸۶	بوصل ماه ولایت خوش است یک دوری دلم به هجر صبور است در شب مهتاب	۳

تاب جانست و توان دل زار است شراب — بوی گل روح صبا رنگ بهار است شراب
خوبی گل نبود بی می گلگون ساقی — غازهٔ چهرهٔ سبزان بهار است شراب
تازه میخواری بسیار مخور ای زاهد — دل نگهدار خدا را که شرار است شراب
گرم هنگامهٔ صحبت نشود بی ساغر — لذت افزای شب بوس و کنار است شراب
زرهٔ محتسب آب است ز میخواری ما — ببین که در محفل اهل دل نار است شراب
می شود کلبهٔ تاریک ز جامش روشن — آفتابانه فروغ شب تار است شراب

۸۷	هان ولایت مخور این بادهٔ هشیار فریب مایهٔ غفلت و آشوب و خمار است شراب	۴

٨٢ — اى ولایت در عجب بیم و امید افتاده ام
تا ببخشد آن صنم یا قتل فرماید مرا — ٨٢

کردهٔ خود را از نادانی حجاب دل چرا
چون خودی مطلوب طالب بودهٔ حایل چرا

گر کنی ترک دلایل تا بجانان میرسی
چون بود انجام این دردسر حاصل چرا

تا حریمش می رسی گر یکنفس بیخود شوی
جستجوی جاده میداری درین منزل چرا

کشتهٔ شمشیر قاتل زنده باشد جاودان
می تپید مقتول او در خاک چون بسمل چرا

عقدهٔ دل کی گشاید ناخن فرسوده اش
بستهٔ آخر بد بنای مزوّر دل چرا

باید اندر پرده پنهان سوختن معشوق را
راز باطن کرد ظاهر شمع در محفل چرا

٨٣ — اى ولایت می بخور تا بیخبر سازد ترا
بودهٔ در فکر آسان و غم مشکل چرا — ٨٣

اى تاج ز خاک قدمت عرش برین را
بر عرش فضیلت ز وجود تو زمین را

در بارگه جاه و جلالت بتامل
هرگز نبود دخل چنان بر او چنین را

اى در شب معراج براق تو بدنبال
با گرم روی سوخته جبرئیل امین را

در ظلمت تاریک شب کفر و ضلالت
مشعل بکف از جلوهٔ رخسار تو دین را

آن نور که بر طور بیفگند تجلی
شد جلوه ده از پیکر تو خانهٔ زین را

حاشا که قدم باز کشم از ره عشقت
افروخته ام در ره تو شمع یقین را

٨٤ — گفتیم ولایت غزل نعت که آریم
در زیر نگین مملکت خلد برین را — ١

اى ز جمال تو جهان بو العجب
روشنی روز و تجلای شب

دیده ترا دارد حیران عیش
زخم ترا مرهم داغ طلب

شاهد مکی مدنی هاشمی
عالم عالم تکن امی لقب

ما پریشان مشوشیم و آن پری — سید هذ زلف سیه را پیچ و تاب

۹۰	در رکاب قاتل گلگون سوار ناتوانی ای ولایت می شتاب	۷

شمع خلوت شده آن ترک ستمگار امشب — یاوری کرد بمن طالع بیدار امشب

آفتاب رخ محبوب طلوعے دارد — گو که در پرده کند روی شب تار امشب

صبح خود اندر تا بقیامت یارب — سید هذ کام دلم یار دل آزار امشب

توبه گرد از سخن تلخ که دشنام بود — بوسه ام سید هذ از لعل شکربار امشب

غیر را گو که بپاداش سیه شد روزت — من و بزمے که بود غیرت گلزار امشب

سر گرانیم و نداریم ز دنیا خبرے — ساقی از دست منه ساغر سرشار امشب

۹۱	اندر آغوش بکمش تنگ ولایت همه شب چون بکام تو شد آن یار جفا کار امشب	۸

شب قدر است و عجب نور عیانست امشب — وه چه نوری که چراغ دل و جانست امشب

این نه راح است که در جسم صراحی روح است — وین نه جام است که خورشید عیانست امشب

ذوق را نشئه دیدار دو بالا شده است — شوق در هر رگ و هر ریشه دوانست امشب

هر طرف جوش سرور است بمرگ اعدا — بیخود از ساغر می پیر و جوانست امشب

باده بر یاد حریفان بزمین مے ریزند — هر کجا می نگرم آب روانست امشب

آسمان بے خبر از بازی آن ترک بکام — غیر از دور بحسرت نگرانست امشب

۹۲	محتسب نیز بجز صلح ندانست مفر خبر عیش ولایت بجهانست امشب	۹

من رقص بسرمستی مے میکنم امشب — حالیست که بر نغمهٔ نے میکنم امشب

با جام جمے شاهی کے میکنم امشب — توبه ز می و میکده کے میکنم امشب

دل شود مضطر چو روی دلستان بیند بخواب — خوش بحال بیمارے که مرگِ ناگهان بیند بخواب

هر چه اندر دل بود پیشِ نظر باشد همان — تا قیامت برهمن روی بتان بیند بخواب

گردش او ده بجام است و نگاهِ مهرے — مست خیزد هر که چشمش یکزمان بیند بخواب

آنچه رفت از جوی او باز آمدن تعبیر اوست — دیده گریان بس آب روان بیند بخواب

پرده عاشق دریدن لازم آمد عشق را — شاهد آن شاهد که یوسف لهمان بیند بخواب

حسرتِ در خاک خفتن می رباید جان او — هر که خود را در وصالش کامران بیند بخواب

۸۸	سکندر هر شب ولایت خواب با صد آرزو تا شبی آن ماهرو را میهمان بیند بخواب	۵

رنگ زرد و دم سرد و غم دلدار طلب — چشم گریان و لب خشک و دل زار طلب

همه هیچ است اگر یار نباشد در بر — گر دعای تو قبول است ز حق یار طلب

باده عشق بجور است هر کوچه بگرد — شرم بگذار و صراحی سر بازار طلب

بگذر از کعبه و خیز و به بتخانه برو — رشته سبحه ز هم بگسل و زنار طلب

نگشاید در بے مددِ پیر مغان — رو به میخانه و مفتاح ز خمار طلب

تا شبِ قدر شود هر شبِ تاریک ترا — شب همه شب ز خدا دیده بیدار طلب

۸۹	گر تمناست ولایت که شوی محرم راز در خرابات برو ساغر سرشار طلب	۶

می سراید نغمه تو زدن رباب — هان بگردان ساقیا جام شراب

ماهتاب امشب سراپا داغ شد — روی ساقی آفتاب جام روشن آفتاب

تا که خوابیدست چون مستی ز هوش — باز کرد است آن پری پیکر نقاب

بیهوش ما گرانی مے کند — هان بکش تیغ و بدست آور ثواب

عاشقانیم و دلبر بیوفاست — دردمندانیم و دارو خون ناب

۹۵	اعجاز نگر در لب شکرشکن تست	۲

چه ظلمهاست که بر جان مبتلا کرده است	که کرد آنچه بما ترک هم وفا کرده است
ازین جراحت کاری چگونه جان ببرم	که ناوک غمزهٔ او بسینه جا کرده است
بزیر تیغ تو گردن بنه و عاشق تو	ببین که حق محبت بجان ادا کرده است
گمان مبر که دل عاشقان پریشان کرد	هر آنچه کرد بزلفین تو صبا کرده است
بحیرتم که چه انجام دارد این آغاز	که ابتدا الستهاے انتها کرده است
سیاهکاری حسن بین که جز اش خندا	اسیر پیچ و خم زلف مشکسا کرده است

۹۶	کمال کفر ولایت نگر که تا بکجاست نماز صبح شب وصل او قضا کرده است	۳

هر که از حلقه زنان در میخانه اوست	صبح تسنیم بیک جرعه پیمانه اوست
اندرین مسئله کفر است خیال من و تو	سخن لیلی و مجنون همه افسانه اوست
سجده بر در او کن که عبادت این است	روشن از نور خدا بام و در خانه اوست
یارب آن روی دل آرا چه فروغی دارد	شمع را رشک جمال در پی پروانه اوست
نازنین است بت ما و نزاکت بنگر	شانه کش باد صبا چاک سمن شانه اوست
صنم ماست که پاکان بطوافش آیند	کعبه در رشک ز رنگ در کاشانه اوست

۹۷	ای خردمند بر پیش ولایت زنهار سخن عقل مفرمای که دیوانه اوست	۴

دل با مکیدن لب لعل تو خو گرفت	در وصل کام دل تن با آرزو گرفت
از دل بدیده آمد و تسخیر او نگر	هر اشک کاوفتاده ره کوی او گرفت
خون ناب هیچ روز دل مشکل او فتاد	چون ره شود محال بود آنجو گرفت
اندیشه را گذر بسر کوی یار نیست	از پا فتاده هر که سر جستجو گرفت

آمد بہ می و جام گرفتم بہ برش تنگ	بس گرمی ہنگامہ کہ خوب سیکنم امشب
خواہم کہ زخم دست ہوس در کمر او	راہ عدم ہست کہ طے سیکنم امشب
وہم است کہ مجنون نکند عشق سن او را	تا قصۂ محبوبہ سحر میکنم امشب
ہان مطرب خوش لہجہ برانگیز نواے	من ساز بمعشوقہ دمے میکنم امشب

۹۳	امشب چہ شبے ہست ولایت کہ بہستی ہرگونہ اشارات بوسے می کنم امشب	۱۰

شب فراق تو تبخیری کند مہتاب	ندانم آہ چہ تا شب سیکند مہتاب
زخانقاہ برون میکند مشائخ را	بحیرتم کہ چہ تسخیر سیکند مہتاب
ز صحن باغ بخلوت نمی رود زاہد	ببین کہ پاے بزنجیر میکند مہتاب
برا ست لوح زمین از سواد روشن او	بخط نور چہ تحریر سیکند مہتاب
مباش بے می و محبوب تا سحر ندمد	ترانہ ریز کہ شبگیر میکند مہتاب
شب سیاہ چو روز سپید شد روشن	نظارہ کن کہ چہ تنویر می کند مہتاب

۹۴	بیا بیا کہ شب ہجر تو ولایت را اگرچہ ہست جوان پیر می کند مہتاب	۱

ای نور خدا آب بقا در دہن تست	آوازہ اعجاز مسیح از سخن تست
گیسوی سمن سای تو آشوب دل و جان	نازکتر و خوشتر ز گل تر بدن تست
فردوس زمین بوی ملک مروحہ جنبان	گلزار ارم خاک رہ انجمن تست
بنگر ز رہ بندہ نوازی کہ دل ما	حسرت زدۂ یک نظر شوخ فن تست
ہر ذرہ بلطفے بہ تمناے تو گرید	تا خطۂ پاکیزہ یثرب چمن تست
لا اقسم ایماست ز خاک کف پایت	تو رکعبہ حرم گشت ہمانا وطن تست

در نعت سرودے غزل خوب ولایت

عاشقم رند سبوکش نیستم ساقی برو
خون دل آشنام محتاج شراب جام نیست

هان یکی زین هر دو جانب ای پری پیکر برآر
از لبت کام دلم جز بوسه یا دشنام نیست

زینهار ای شمع با سوز درون خاموش باش
خاص بزم جانگدازان ست بار عام نیست

گرچه در فانوس باشد کی شود پنهان چراغ
آتش الفت نهفتن جز خیال خام نیست

از ملامت در محبت می شود بیباک تر
عاشق بدنام را پروای ننگ و نام نیست

۱۰۱	می زند بر سنگ رسوائی سر آشفته را آن بت پیمان شکن تا با **ولایت** رام نیست	۸

نازم بقامتی که قیامت شعار اوست
سی نی بهر قدم که گذارد نثار اوست

هیرم به تیزی دم تیغ نگاه او
تیغی که شعله خیز دم آبدار اوست

گه می کشد بناز گهی زنده می کند
مرگ و حیات ما همه در اختیار اوست

دشنام داد آن گل رنگین ادا مرا
بشگفت غنچه که عدم واغدار اوست

زلفش نه سنبلیست که بوی نمی دهد
فیض صبا ز رایحه مشکبار اوست

زاهد برو بصومعه بنشین بعافیت
خون ریختن بناوک دلدوز کار اوست

۱۰۲	بر تربت **ولایت** خونین جگر گذشت آهی کشید و گفت که اینک مزار اوست	۹

پیش روی تو بتا ذکر خدادانی نیست
چون نگوید بتو زاهد که ترا ثانی نیست

کفر او خام بود گرچه برهمن باشد
هر که آشفته عشق تو به پیشانی نیست

الفت پرده در آباد نه سازد هرگز
خاطری را که پر از وحشت و ویرانی نیست

شمع سان آتش عشق تو عیان سوخت مرا
همچو پروانه بجان آتش پنهانی نیست

پای در وادی الفت منه ای خانه خراب
طی این منزل دشوار بآسانی نیست

همه سرمایه سوداست سر زلف سیاه
کیست کز سلسله او به پریشانی نیست

زاهد بیا و سر بدرش نه که هر کسے	از خاکساری در او آبرو گرفت
ای ترک مست چشم بیا و پیاله گیر	الحق که روح ماست ز هجران گلو گرفت

۹۸	آب حیات پیش ولایت بخاک ریز دل با مکیدن لب لعل تو خو گرفت	۵

دلا شکایت بغفلت ز چشم یار خطاست	که آن علیل سیه ست هوشیار کجاست
میان عاشق و معشوق محرمی حاشا	اگرچه نامه بر از بهر نام باد صباست
برو که بار بدیر مغان سخن آهی یافت	بگرد شیخ که بر دامن تو گرد ریاست
ز دور درای که کارم ز انتظار گذشت	بآرزوی وصال تو آتشم فزاست
ز دست قاتل رعنا چگونه جان ببرم	نگاه ناوک و ابرو حسام و زلف بلاست
بریخت خون دل من به یک نظر قاتل	جراحتے نبود باشهادتے که مراست

۹۹	وصال یافت ولایت دم فراق ببین حکایتیست عجب ترک سے ندروغ نه راست	۶

بوی زلف یار تا اندر هوا پیچیده است	طره سودا در سر خلق خدا پیچیده است
جوش مجنون از کجا و حال زارم از کجا	تا ز عشق من بساط لمنه را پیچیده است
تا نفید [illegible] زخولش سیل زد در زمین	آه من در ذره مهوش علا پیچیده است
کاکل شبرنگ او دارد شکن اندر شکن	در خم سر تار شک بے بها پیچیده است
الامان شور محبت نازم این آوازه را	ناله ام در گنبد گردون فزا پیچیده است
تا نیفتی اندران دام بلا هشیار باش	در سر هر موی گیسویش بلا پیچیده است

۱۰۰	تا نشد از التجا بردن ولایت بانوا پایدار مان قناعت بے نوا پیچیده است	۷

اندران بزمے که ساقی یا می گلفام نیست	می پرستان را ز بیتابی دمی آرام نیست

چہ عجب گر دبر آرد ز نہادِ عاشق	بے سبب خاطرِ معشوق مکدر شدہ است
آفتابم بدہ و جام بگردان ساقی	تیرہ شب از رخِ آن بادہ منور شدہ است
گر ہمہ نوش بود لذتِ او را ز سد	بوسہ ام از لبِ جان بخش میسر شدہ است

۱۰۶	کور بہ چشم حریفان کہ ولایت امشب ہمنشین بتِ سفاک ستمگر شدہ است	۱۳

خرشید شراری ز دل پرشور ماست	طوفان کہ شنیدی نمی از چشمِ ترِ ماست
ہنگامۂ ہوس قیامت کہ قریب است	شوری ز خرام صنم فتنہ گرِ ماست
افسانہ بود حسنِ رخِ یوسف کنعان	افسونِ تماشا صنم سیمبرِ ماست
ای شیخ بدین زہد دل پاک نداری	نظارہ و پاکی ہمہ وقفِ نظرِ ماست
آہے کہ ازو آب شود زہرۂ آتش	دردیست کہ از آتشِ داغ جگرِ ماست
تا خواندہ ہیداند و ہر نقطہ و خط را	گوید کہ اشارت ز دہان و کمرِ ماست

۱۰۷	پرسید حریفی کہ کدام است ولایت گریان شد و فرمود کہ آشفتہ سرِ ماست	۱۴

ترا شگفتہ گر از زلف سنبلستانیست	مرا العشق دو زلفت دلی پریشانیست
ز جوشِ حسن اگر چہرۂ تو گلگون است	ز داغِ عشق دلِ زار من گلستانیست
اگر جمالِ تو روشن تر است از مہتاب	سیاہ کلبۂ احزانِ من شبستانیست
توئی کہ جان منستی و زندہ ام با تو	گمان مبر کہ درین تیرہ کالبد جانیست
ہزار دل بجراحت فگار می سازد	نگاہ یار نگویم کہ تیغ عریانیست
ز طولِ دامنِ محشر چہ باک عاشق را	کہ ہر دمش ز جنون دست در گریبانیست

۱۰۸	ولایت است کہ اندر نیاز خوبروست اگر بکشورِ نازان پری سلیمانیست	۱۵

۱۰۳	ای پریچهره گهی سوی ولایت بنگر رحم بر سوز نه کردن ز سلیمانی نیست	۱۰

یک گام راه عشق بمنزل برابر است	آسانی که هست بمشکل برابر است
چاهیست آتشین و خلای بهر قدم	حقا که حال راکب و راجل برابر است
نیمی ز ماه هست ولیکن بروشنی	پیشانی تو با مه کامل برابر است
از آب تیغ تر لب زخمم نمی شود	این ماجرا بقلزم و ساحل برابر است
آنهم چراغ و ناله شبگیر مطرب است	این کلبه سیاه به محفل برابر است
در خون دل تپیدم و خفتم بخواب مرگ	آری تپیدن من و بسمل برابر است

۱۰۴	بر ناله ولایت دیوانه گوش نه گلبانگ او بلحن عنادل برابر است	۱۱

رنگ زرد عاشق چهره گلگون بس است	ور ندارم دیده گریان دل پر خون بس است
گر نخوردم سنگ طفلان کسر شان عشق نیست	وحشت صحرا نوردی از پی مجنون بس است
گرچه بی مضمون فرستاد است قاتل نامه ام	از پی تسکین عاشق نامه بی مضمون بس است
بی نیازم گر ندارم فخر نی از سیم و زر	در دل اهل سخن گنج در مکنون بس است
عشقبازان را نشانی هم ضرور افتاده است	آه گر بر لب نباشد ضعف زور افزون بس است
بوسه در وصل یار از حیا آمیخته	بهر آرام دل بیمار هم این معجون بس است

۱۰۵	دست را اند امده شمشیر بران را مکش از پی قتل ولایت چشم پرافسون بس است	۱۲

دل اسیر خم زلفین معنبر شده است	جان من حلقه بگوش تو سراسر شده است
قطره اشک که از چشم ترم ریخته است	در خیال در دندان تو گوهر شده است
آتش چهره بتی تا شرر افگند درو	دل آفت زده ام غیرت مجمر شده است

مے نخوردم در فراق ساقی پیمانه کش — آری آری تشنهٔ وصلت ز صهبا فارغ است

۱۱۱	کے فرو آرم ولایت سر بدین یکمشت خاک هر که بیخود باشد از دنیا و عقبیٰ فارغ است	۱۸

باشد گنه مقدر و غفلت بهانه ایست — سیر و بمرگ هر کس و علت بهانه ایست

مقصود جرم پوشی و عفوِ گناه بود — آدم که خوشه چید بجنت بهانه ایست

بردار بر کشیدن منصور حق سرشت — نیرنگ عشق بود و شریعت بهانه ایست

از هول بعث و نشر و زغوغای باز پرس — رحمت بود مراد و سر او قیامت بهانه ایست

کار تمام خلق بر اسباب بسته اند — روزی رسد ز غیب و وسیلت بهانه ایست

منظور بود فتنه در ابلیس و آدمے — حکم سجود حیله و نخوت بهانه ایست

۱۱۲	خود عشق گفت راز خود و جای گفت نیست اندر میان وجود ولایت بهانه ایست	۱۹

آن شوخ که آشوب دل و شورش جان است — ما را بستم کشت و بحسرت نگران است

خون ریخته ز استلم آمیخت بحنا کش — جان سوخته و گفت درین سوخته جان است

پروائے جگر سوزی آفاق ندارد — سرمایهٔ خون گرمی آتش نفسان است

سودائے سر ماست پریشانی زلفش — بیماریِ چشم سیه اش سحر نشان است

جان بخش جهانست ز شکر شکنیها — دشنام لبِ او که نصیب دگران است

آبِ دم تیغش که بود آب حیاتے — داروی دلِ سوخته خشک لبان است

۱۱۳	احوال ولایت بجدائیش بپرسید آشفته سر و خسته دل و نعره زنان است	۲۰

از بلند و پست منزل هر یکی آگاه نیست — تا حریم معرفت هر سالکی را راه نیست

تا بچاه اندر نیفتد کی شود یوسف عزیز — ای برادر کار دنیا دایما دلخواه نیست

ز رحمت تا به دل او هزار فرسنگ است
دلم ز سنگدلیهای آن صنم تنگ است

کشیده است بر آئینه تیغ ابرو را
بناز و عربده اینک بخویش در جنگ است

جمال یار در آئینهٔ ضمیر من است
ولی چه سود که آئینه زیر صد زنگ است

نشسته ام بگدائی بر آستانهٔ دوست
کجا روم بتماشا که پای من لنگ است

رقیب همنفس و من بصد وفا محروم
بحیرتم ز محبت که این چه نیرنگ است

من آن نیم که ز فرمان یار سر پیچم
دلم بدست چو لیلای اسیر نیرنگ است

۱۶	نماند همت مردانه تا کشد سختی ولایت این دل نالان ز نام تنگ است	۱۰۹

جنون را با سر مجنون هوسهاست
بگو زنجیر پایش زلف لیلاست

زدی بر یک دگر تیغ دو ابرو
جراحت بر دلم خط چلیپاست

بجوش آورد عشق تا جهان را
تعالی الله ز هست آنچه برپاست

بر آورد است گرد از خاک ساکن
قیامت از خرام ناز پیداست

بده ساقی میندیش از خرابی
که دست میکشان در دست میناست

گهی کافر شوم گاهی مسلمان
گهی کعبه دلم گاهی کلیساست

۱۷	ولایت عشقبازی پیشه دارد طریق او خلاف گبر و ترساست	۱۱۰

عاشق از امید و بیم روز فردا فارغ است
پخته مغز عشقبازی از قضایا فارغ است

خاک باشد بسترش خارا بود بالین او
خاکسار کوی جانان از هوسها فارغ است

سالک کامل نترسد از نشیب و از فراز
ره نورد منزلش از پست و بالا فارغ است

قطرهٔ آبی دم رحلت نکردم آرزو
زخمی تیغ محبت از تمنا فارغ است

کی شود عاشق بیک نظاره از دیدار سیر
گفته اند آخر که مستسقی ز دریا فارغ است

۱۱۶	روزن قصر بتے رخنہ گہے منظر ماست	۲۳

ساقیا ساغر توحید بمیخانہ کیست — بادہ کو برد از خویش بپیمانہ کیست
آنکہ از عربدہ اش پیر و جوان جان نبرد — شوخی و نازکی و غمزہ مستانہ کیست
تیغ در دست و دل آمادہ بخون مردم — یارب این آفت جان کہ بجانانہ کیست
ہر پرستار زند قافلہ پاکان را — ہان بپرسید کہ این تکیہ کاشانہ کیست

۱۱۷	میکشد آہ جگر سوز ولایت شب و روز آہ این سوختہ دل عاشق و دیوانہ کیست	۲۴

صبح و شام عشقبازان صبح و شام دیگر است — آری آری ہست ساقی را مقام دیگر است
وہم منصور از کجا قول انا الحق از کجا — آن زبان دیگر است وآن کلام دیگر است
بو الہوس را زلف پیچان ہست زنجیر بلا — وز پے صید دل عشاق دام دیگر است
می پرستان ہر نفس مدہوش جام ساقی اند — وانکہ ساقی را کند سرمست جام دیگر است
ہر زمانے موسی بیہوش دیدار دے است — جلوہ اش را ہر زمان چون طور بام دیگر است
محرم راز محبت کے بود باد صبا — جان و جانان را پیغام گام دیگر است

۱۱۸	ماجرای حیرت افزای ولایت دیدنی ست جان فدایش کردہ و دلبر بکام دیگر است	۲۵

آن ترک ستم کیش کہ با بادہ و جام است — خون دل بسمل بصراحیش مدام است
ساقی من مخمور ندارم سر پرہیز — گو محتسب آشفتہ و گو ماہ صیام است
طامات نیرزد بجوے عمر گرامی — زاہد حذر از توبہ کہ تزویر حرام است
اے شیخ مرو بر در پیران خرابات — آن ہیچ کہ خیز در قدح حلقہ دام است
از خاک نشینان در پیر کلیسا — آن کس کہ می ناب نخوردہ است کدام است
ساغر بدہ از دست اگر با خرد ستی — کاین عمر گرامی بدمی چند تمام است

ترک هستی کن که فارغ میشوی از نیستی ‏— گر بقا خواهی حصولش بی فنا فی الله نیست

تا توانی در پی آزار مسکینان مباش ‏— آن شنیدستی که جای چاه کن جز چاه نیست

ای ستم‌پیشه ز پیکان عصا غافل مشو ‏— مایهٔ درماندگان بی‌نوا جز آه نیست

باد نخوت در سر از سودای خودبینی مپیچ ‏— زیر خشتی خاک فرقی در گدا و شاه نیست

۱۱۴	ترک دنیا کن ولایت دل چه می بندی به او بزم دنیا پیش دانشمند عشرتگاه نیست	۲۱

اگر سبوی تو از صاف عیش لبریز است ‏— پیاله گیر چو رندان که آسمان تیز است

بهوش باش ز تلخاب نیلگون مینا ‏— که دور آخر جامش هلاهل آمیز است

اگر تو عاقلی از گردش زمانه بترس ‏— که طاق گنبد نیلوفری بلاریز است

مباش خواجه ز انجام خویشتن غافل ‏— که روزگار شب و روز فتنه انگیز است

بپاک دامنی خود ز اعتبار مناز ‏— عروس کهنهٔ دنیا بسی دل آویز است

بگیر عبرت و کاری که کردنی است بساز ‏— نه چنگ ماند نه چنگی نه بزم چنگیز است

۱۱۵	ثبات نیست ولایت بیک وتیره دمی نفور باش ز دنیا که جای پرهیز است	۲۲

ما غم هجر نداریم که دلبر با ماست ‏— در ره عشق نترسیم که خود رهبر ماست

می نابی که ازو یافته منصور بنی ‏— به حلال از غزی ساقی همه در ساغر ماست

ما گدایان در دوست همه شاهانیم ‏— کف پای که زند بر سر ما افسر ماست

هر چه بینی ز نجوم فلک زنگاری ‏— پرتوی از رخ محبوب پری پیکر ماست

آنکه برهم زده یک جلوهٔ او عالم را ‏— ترک ما شاهد ما قاتل ما دلبر ماست

نسبتی در من و یار است که من خانم و او ‏— رشک بوی کمرش تار تن لاغر ماست

	گر بود منظر فردوس ولایت چه کنم	

دل سرابستان شدست از دو اعضای آتشین — آه خون آلود رنگین نخل بستان من است

چشم تر کردن نباشد رسم و راه قاتلان — وانکه بر مقتول گرید تک نادان من است

اولین عشقبازان جز من دیوانه کیست — آخرین تعلیم مجنون شرح دیوان من است

اندران عالم که برزخ نام دارد از ازل — پیر تعلیم جنون طفل دبستان من است

بگذر ای نعمان ز ایذای خود و تکلیف من — خسته آزار عشقم مرگ درمان من است

۲۹	یار من بشگفت روزی با کمال آشتی بر بساط غم **ولایت** نیز مهمان من است	۱۲۲

کعبه جمال او جلوه خدا این ست — کیش برهمن اینست دین پارسا این است

گر بطاق آن ابرو فوت شد نماز تو — سر بزیر تیغش نه سجده قضا این است

با قضا در آویز و فتنه ها بر انگیز و — خون یار سار ریزد غمزه و ادا این است

ترک مدعا کردن جان و دل فدا کردن — صورت فنا اینست معنی بقا این است

خون دل فرو خوردن مردن و جفا بردن — شرط عاشقی اینست شان مبتلا این است

دل بسیل بیهوشی همنفس بخاموشی — جان بخود فراموشی بین که انتها این است

دیده خون همی بارد دل تپیدنی دارد — ضبط بیقراری چند راز بر ملا این است

از بلا نترسیدن وز جفا نرنجیدن — گر تو عشق او داری شیوه وفا این است

۳۰	کشته **ولایت** را زنده کن بیک ایما همچنان بکش بازش جای مرحبا این است	۱۲۳

دل بگرد فتنه و آشوب گردیدن بد است — خاطر آسوده ما عشق ورزیدن بد است

سینه مجروح نگاه ناوک اندازان نبود — دیده غمدیده برخسارها دیدن بد است

رفته رفته در دلش افتاد میل دیگران — پیش محبوب ما بی وجه رنجیدن بد است

تا جوان شد آن سهی قامت بلا بالا گرفت — فتنه زین بیش انقدر بر خویشتن بالیدن بد است

۱۱۹	جز شغل صبوحی مکن اندیشهٔ طاعت هشیار ولایت اگر ایام بکام است	۲۶

زگرمی که بداغ دل است هر دم سوخت	منم که داغ دل من دل دو عالم سوخت
بحیرتم که چه آتش بجان او زده	زشعله که به برگ گل است شبنم سوخت
بآتش تپ فرقت بسوز روز و شبم	توان به برق نگاهی مرا بیکدم سوخت
زسوز و ساز دل آتشی چه می پرسی	ببین بقطرهٔ خونی که چشم پرنم سوخت
برنگ سو که بر آتش نهند می پیچد	مگر به تاب جمال تو زلف پرخم سوخت
بمصر تا چه کند یوسفی که از شوخی	رخ از نقاب کشاد و سواد اعظم سوخت

۱۲۰	مگر بهم خیل بلا پیش رو ولایت بود که از شرارهٔ آهش تریر پرچم سوخت	۲۷

از خویش می رباید بوی که در شرابست	خوشحال پاکبازی کز جام می خرابست
رندی و می پرستی آتش زند بهستی	این کیمیای هستی اکسیر بی نصابست
باشد ز جلوهٔ او نیرنگ هستی ما	هر ذره که بینی روشن ز آفتابست
تا کی سیاه مستی بگذر ز خودپرستی	این هستی دو روزه با هستی حبابست
طفلی بلهو رفت و پیری کند ضعیفت	غافل مباش یکدم گر موسم شبابست
بگذر ز کامرانی چون نیست جاودانی	کاین خاکدان فانی نقشی بر آبست

۱۲۱	امروز گر توانی کاری بکن ولایت فردا که خفته باشی اندیشهٔ حساب است	۲۸

بستهٔ زنجیر زلفم کفر ایمان من است	بوی گل آشفته طبع پریشان من است
ایکه می پرسی که منظور جفای یار کیست	جان با بجان از الفت پشیمان من است
از دل من جلوه گر شد صورت زیبای او	منظر خرشید معنی مشرق جان من است

۱۲۶ | مگر ولایت مسکین ز عاشقان تو نیست | ۳۳

ای شیخ پاک مشرب ما می کشیدن است — در بزم بیخودی رخ محبوب دیدن است
رنگین ترانه گفتن و معشوق باختن — رسوا شدن بعشق و ملامت کشیدن است
از محتسب گریختن و روی تافتن — پندی که پیر میکده گوید شنیدن است
از دست خویش خون دل خویش ریختن — و اندر هوای دوست چو بسمل تپیدن است
آویختن بدامن محبوب دست شوق — دیوانگی گزیدن و دامان دریدن است
سود و زیان ندیدن و سرمایه سوختن — آسودگی فروختن و غم خریدن است

۱۲۷ | در کنج عافیت ز جهان بی خبر شدن / و ز خویش و آشنا چو ولایت بریدن است | ۳۴

شور الفت از دل پیر و جوان برخاست است — هر کرا بینی درین سودا ز جان برخاست است
بخت بیدارش کند جادوی چشم نیمباز — طرفه تر این فتنه از خواب گران برخاست است
مردمک ها از سیه مستی بهم دارد ستیز — فتنه از میخانهٔ چشم بتان برخاست است
ای مسیحا زنده کن از بهر کشتی نوح را — باز طوفانی ز چشم عاشقان برخاست است
تا که خواهد شد درین دریای شورافزا غریق — موج می زان هر دو لعل درفشان برخاست است
واغطا پندم مده افسانه گویی تا کجا — این دل بی ننگ از نام و نشان برخاست است

۱۲۸ | هان بیا ساقی ولایت از پس مردن بخاک / در تمنای یکی رطل گران برخاست است | ۳۵

شکر بخنده شورش فزا نباید ریخت — نمک بزخم دل مبتلا نباید ریخت
فگند می پی چشم بدست ولے چه کنم — بمشت خاک بچشم قضا نباید ریخت
مرید راهب دیرم شراب صاف بیار — که درد میکده در جام ما نباید ریخت
نگاه تیز مکن اے پری بسرمهٔ ناز — که خون خلق به تیغ جفا نباید ریخت

۸

اشتیاق نغمه در پهلوی او سوراخ کرد — نی به کنج بینوایی ساز نالیدن نداشت

ناز معشوقانه آخر مبتلای وهم کرد — از خیال زلف در آئینه ترسیدن نداشت

۱۲۴ — ۳۱

بیدل ز راه ولایت خورد شاید ناوکی

بیش ازین با نیش الفت سینه کاویدن نداشت

کمال صورت هر چیز را زوالی هست — زوال دیدئی آنست گر کمالی هست

مباش در غم فردا و تنگ در بر کش — اگر بکام تو امروز خرد سالی هست

صبا بجد هست جانان پیام ما برسان — که دردمند فراق تو خسته حالی هست

پیاله گیر و غنیمت شمار صحبت دوست — فراق در پس آنست گر وصالی هست

چه احتیاج بجلاد یک نگه کافیست — ز کشتن من مسکین گرش خیالی هست

برو که جای ملاست نماندای واعظ — که در حواس من مضطر اختلالی هست

جواب تلخ مده ای لب تو شکرخا — مرا ز پسته خندان تو سوالی هست

بنفشه و گل و نرگس کجا دمید ز سرو — نهال قامت جانان عجب نهالی هست

۱۲۵ — ۳۲

بعذر بی ادبی سر بر آستان دارد

گر از ولایت مسکین ترا ملالی هست

چه تیزی است که در تیغ ابروان تونیست — چه شوخی است که در چشم ناتوان تونیست

کدام دیده که خونین از اشتیاق نشد — کدام سینه که منت کش سنان تونیست

کسی نماند بشهر اندرون ز رندان — که سجده گاه دلش طاق ابروان تونیست

نمی دهند نشان از کسی صغیر و کبیر — که کشته نگه ناز امتحان تونیست

به نغمه سنجی لبهای شکرین نازم — که عندلیب نوا سنج همزبان تونیست

تو ای که آب خضر هست آبحیوان است — که گویدا نکه مسیحا ز کشتگان تونیست

اگر ملطف بیائی به بزم ما چه شود

۱۳۱	بازآی ولایت ز تپیدن ته خنجر بسیار تپش از روش عشق بعید است	۳۸

دور از تو دل جام و صراحی همه خون است ——— وین طرفه که تاثیر می ناب جنون است

محفل همه برهم شد و می ریخته بر خاک ——— ساقی بغیبت عربده و پیمانه نگون است

هر دم کشد آهی ز جگر پیر خرابات ——— سودای فغان هر نفسی بی تو فزون است

ای دوست بیا و مپسند آنکه شنیدی ——— آزردن دلهای پراگنده زبون است

آگه نشوی تا دل پاکت نشود خون ——— زاهد غم الفت ز کمالات برون است

با دیدهٔ خودبین نتوان کرد نظاره ——— آن نور دل افروز که بیرون و درون است

۱۳۲	بیمار شد و مرد ولایت بغم او وان ترک ستمکیش نپرسید که چون است	۳۹

تیغ ابرو از دل و تیر مژه از جان گذشت ——— کار مجروح تو ای سفاک از درمان گذشت

چشم بد دور آن دم تیغ نگه خونم بریخت ——— تا خیال سخت جانی در دل پیکان گذشت

کار با تابوت نبود کشتهٔ ناز ترا ——— بینوایانه لباس الفت از سامان گذشت

تا بجوش در رحمت و شاید مسیحائی کند ——— هر که آمد بر سر مقتول او گریان گذشت

یک شب ای قاتل بکام دل نخفتی در برم ——— آرزوی وصل بی فضل تو از پایان گذشت

تا بشور آرد نمک اندر لب هر زخم را ——— بر فراز کشتهٔ خود با لب خندان گذشت

۱۳۳	وی بعشق مصحف رویت ولایت جان سپرد اگرچه کارش بت پرستی بود با ایمان گذشت	۴۰

کجا دماغ محبت که دل ز کار گذشت ——— نشاط رفت و جوانی شد و بهار گذشت

بیار بادهٔ صافی که پیشتر دیدم ——— که دور مست شد و عهد هوشیار گذشت

بکام دل نکشیدیم در برش روزی ——— شب وصال بیک بوسه و کنار گذشت

مه مه سر زلف بدست بوالهوسان	ز رشک بر سر عاشق بلا نباید ریخت
تراگفت که خوابی بفرش گل با غیر	به بسترم همه شب خارها نباید ریخت

۱۲۹	ولایت است که از رشک جان همی سپرد عبیر زلف بجیب صبا نباید ریخت	۳۳۶

وابسته بجو نتاب تو وصل صنمی هست	ای دیده فرو ریز اگر در تو نمی هست
این زلف چه زلف است که در سر هوسش	آشفته سری هست بهر پیچ و خمی هست
هر چند که گشتی به فسون سازی چشمش	باز آی مسیحا که درین کشته دمی هست
در دیر مغان جز روش جور ندیدیم	هر غنچه بانی طرز ستمی هست
ای شیخ بیا و بکرامات نشان ده	گر خوبتر از بتکده ما حرمی هست
هستیم خریدار تو ای یوسف ثانی	وز سکه داغ جگر اینک درمی هست

۱۳۰	خوش باش ولایت بگلستان وصالش فردوس اگر نیست نباشد ارمی هست	۳۷

این فتنه که دیدم ز خرام تو که دیده است	نی نی غلط این شور قیامت که شنیده است
ای حسن تو افسانه و با اینهمه شهرت	بوی سر زلف تو صبا هم نه شنیده است
تا دیده همه کشته عشق اند و گرنه	تا کوچه آن ترک ستمگر که رسیده است
صد حیف بر آن سینه که با داغ وفا نیست	صد وای بر آن رنگ که از رخ نپریده است
اول سبق مکتب عشق است تپیدن	دل نیست که در کوچه قاتل نتپیده است
باد رو ز پهلوش به پهلو چه تپاند	جانی که ز شوق تپش از خود نرهیده است
گر جذب محبت ز دل یار نبوده است	تا دیده ز دل خون رگ پی که کشیده است
در کار من افتاد عجب عقده که فریاد	هر شام غمی بر غم هر صبح مزید است
گر جیب قبای منت انگشت نما کرد	ای ترک بگو پرده عاشق که دریده است

ای صنم کیست که مستانهٔ دیدار تو نیست	کیست از شیخ و برهمن که طلبگار تو نیست
کیست کز تیغ نگاه تو بخون در نه تپید	کیست از سلسله مویان که گرفتار تو نیست
کیست ای ماه جبین کز اثر آسیبت	کشتهٔ مردمی نرگس بیمار تو نیست
هر حسینی چو زلیخا به غمت بیمار است	یوسفی نیست بمصری که خریدار تو نیست
مستی باده کشان گرچه ز جام ساقیست	ساقئی نیست که منت کش دیدار تو نیست
بر گل عارض تو نغمه سرا نیند همه	بلبلی نیست که دیوانهٔ گلزار تو نیست

۱۳۷	بندهٔ لست **ولایت** مشو آزرده از او بر گنه معترف است ارچه گنهگار تو نیست	۴۴

هر که سودازدهٔ زلف پریشانش هست	کافر عشق نباشد اگر ایمانش هست
بیخبر نیست ز خونباری مجنون لیلی	روزنی از دل او تا بیابانش هست
میکند زنده بیک شیوهٔ تبسم قاتل	اثر آب بقا در لب خندانش هست
گفتمش درد مرا هیچ علاجی نبود	گفت لبتان ز لبم بوسه که درمانش هست
گفتمش بسمل تیغ تو تپیدن دارد	گفت از عشوه که بیتابم اگر جانش هست
عمر بگذشت و محبت ز دل عاشق نگذاشت	ببین که خونابه فشان دیدهٔ گریانش هست

۱۳۸	گفتمش خرقهٔ صدچاک **ولایت** دیدی گفت خام است که تارے بگریبانش هست	۴۵

بیا که بی تو امید زندگانی نیست	بیا که جان بلبم جای لن ترانی نیست
شهید خنجر نازِ پری جمالان است	کدام زخم دل من بخونچکانی نیست
فروغ چهرهٔ عاشق بود بغازهٔ زرد	بدیده رنگ رخی به که زعفرانی نیست
گر انگشت بیک عشوه چشم بیمارت	که نیم بسمل اندازه ناتوانی نیست
حریف گرچه ز تشنیع میزند خنجر	تو نی که خون شدن دل ز تو نهانی نیست

شهید ناز برون آمد است رقص کنان — مگر نسیم ورش از سر مزار گذشت
حقیقتی که ز طوفان شنیده بنگر — که سیل خون سرشکم ز کوی یار گذشت
بیا که طرفه گلی بشگفد ز هر داغی — که داغهای دل زار من از شمار گذشت

۱۲۴	نیامد آن بت بیدین که دل کند خالی تمام عمر **ولایت** در انتظار گذشت	۴۱

دیوای بر آن مرد که بی یاد خدا زیست — یکدانه نیفشاند درین مزرعه تا زیست
آلوده غفلت شد و با خویش نپرداخت — غافل ز سزای خود و هنگام جزا زیست
هشیار نشد یک نفس از مستی هستی — تا بود بدنیا همه با حرص و هوا زیست
یک ذره نیندوخت ز سرمایهٔ باقی — اندر طمع آنچه بماند به فنا زیست
نگشاد گهی دیدهٔ عبرت به تماشا — اندیشه نکرد از خود و غافل ز قضا زیست
یک روز نیاورد بدل روز جزا را — صد سال اگر زیست بامید بقا زیست

۱۲۵	تا بوده و تا رفت بفردوس **ولایت** چون قبله نما روز و شب از ترس خدا زیست	۴۲

این ترکی و این عربده با سوختگان چیست — عریانی تیغ نگه و تیغ زبان چیست
وز دیده نگه کردن و آشوب فزودن — مستانه برون آمدن از دیر مغان چیست
از خشم برافروختن چهرهٔ گلگون — وز جوش غضب سوختن پیر و جوان چیست
با عارض چون ماه چه آمده باز — هر دم خلشی تازه به مجروح سنان چیست
نی بسمل تیغی شد و نی زخمی تیری — یارب تپش دل چه و این آه و فغان چیست
با سوخته جانان سر پرخاش چه داری — آخر ستم کشتن خوناب کشان چیست

۱۲۶	برخیز و بپای صنم مست بیفشان در ملت عشاق **ولایت** دل و جان چیست	۴۳

تا ذرهٔ از خاک من و خاک مزار است — خرسند ز بربادی این مشت غبار است
تا لعل در آتش فگند خسته دلان را — بر تازی چالاک چه ترکانه سوار است
مستانه بیا ای گل خندان بگلستان — گل آمد و هنگام تماشای بهار است
سرمستی و ذوق مے گلرنگ چه داند — آن زاهد که ریاضت سبب رنج خمار است
شوریده سران طاعت و تقوی نشناسند — این طایفه را شرب نبید انه شعار است
خود خنجر ابرو زده و خود تجاهل — پرسد که دلت از دم تیغ که فگار است

۱۴۲ — ۴۹

تا یار بکام است ولایت بشبستان
شب تا بسحر مست می بوس و کنار است

هندی صنمان را نوعی دین خدا چیست — آن ترک بجز عهد ندانم که وفا چیست
ای شیخ مترسان ز بلاهای قیامت — جز سلسلهٔ زلف ندانم که بلا چیست
دل بردن و خون کردن و پروانه نمودن — این غمزهٔ ترکانه و این ناز و ادا چیست
یک آبله کردی دل ما را بنگاهی — این شیوه و این ستم ای ماه لقا چیست
دانی همه حال دل من خوبتر از من — آه از من بیتاب چه پرسی که ترا چیست
هر دم بخیال آمدن و هوش ربودن — این طرز جداگانه ز آئین جفا چیست

۱۴۳

دامان شفیع است بدست تو ولایت
پس و غلغلهٔ محشر و هنگام جزا چیست

ای زود خشم این همه رنج و ملال چیست — چین بر جبین شدن به پیام وصال چیست
با دخت رز نشین و بعیش مدام کوش — گر عاشقی خیال حرام و حلال چیست
چشم تو هر که دید تواند بحکم گفت — مستی بجوش باده نکردن محال چیست
روی تو آفتاب و دو ابروی تو هلال — در جرم آفتاب دو مشکین هلال چیست
انجام سرکشی بود از پا در آمدن — ای پر غرور در سر تو این خیال چیست

من و دو چشم تر و یک نفس نمی گذرد	که نوک هر مژه سرگرم خونفشانی نیست

۱۳۹ — **۴۶**

ولایت آه که نشتر شکست در دل تو
که مصرع تو کم از مصرع فغانی نیست

بوسه اش از پی درد دل من درمان است	نوشدارو لب محبوب مسیحا شان است
مشکلم اینست که در بزم حریفان رفتی	ورنه هر مشکل بیداد که هست آسان است
رنگ هر حرف ز وصف رخ تو ریخته ام	لوح دیوان مرا بین که نگارستان است
صاف پیداست که حسنت متحیر کردش	صنم آئینه در پیش رخت حیران است
شور او دیگر و شور لب جانان دیگر	نمکی در لب او نیست که اندر کان است
رنگ گلزار بود پیکرت از سر تا پای	نرگس و سنبل و شمشاد و گل و ریحان است

۱۴۰ — **۴۷**

دین و ایمان **ولایت** همه نذر یار است
دین او عشق وی و الفت او ایمان است

کشته عشق زنده در کفن است	غمزه را کاوشی بجان و تن است
مستیم از شراب میکده نیست	جان ببوی تو مست در بدن است
نمکی ریز بر جراحت دل	لب لعل تو شور انجمن است
طرفه نیرنگ باختی بجمال	عاشق دین شیخ و برهمن است
این چه حسن است و اینچه رعنائی است	مبتلای تو جان مرد و زن است
نه عجب است کار دست جنون	پاره پاره تمام پیرهن است
زنده دارد بخاک عشق تو ام	مردم و همچنان انیس من است
رو نماید ولی نگمند	ترک من جان نواز و دلشکن است

۱۴۱ — **۴۸**

ای **ولایت** ز خویشتن بگذر
سفر اهل شوق در وطن است

فرض است یا که سنت پیران می پرست — هر جا برا بمیکده حکم دوگانه چیست
اوقات پنجگانه بنوشند بی نماز — وقت سجود این در ورد شبانه چیست
چون صوفیان بمیکده آیند و می خورند — آداب شان چگونه و شرط ترانه چیست
رندان پاکباز چرا وجد می کنند — شور سماع و زمزمهٔ عاشقانه چیست

۱۴۷	خارج ز عقل باش و ولایت بیا بگیر شکوه چو با فضول زچه بزنانه چیست	۵۴

گلهای نهالی همه خار بدن کیست — قالی بنزاکت همه آزار تن کیست
سرمایهٔ تسلیم دم تیغ که بوده است — ماوای تپش کوچهٔ رشک چمن کیست
تا سجده کند سر بقفا و دو دل من — این طاق خم ابروی شمشیر زنان کیست
مستانه خرامی روش نازکه باشد — ترکانه ادای نگه عشوه فن کیست
بت است گر نباله قفل نگاه بیش — سرمستی مینا ز سرور سخن کیست
زاهد هوسی جز غم نظاره ندارد — جادو زدهٔ نرگس تقوا شکن کیست

۱۴۸	جان میدهد از تلخی دشنام ولایت محتاج یکی بوسه ز شیرین دهن کیست	۵۵

دل گرفتار و عاشق زار است — وز جفای بتی در آزار است
هان بیک جلوه مردمی فرما — چشم مشتاق سخت خونبار است
در نگاهش ستیز باقی نیست — نرگس فتنه ساز بیمار است
بسکه نازک تن است شاهد ما — گل مهتاب بر تنش بار است
لذت بسملش مبارک باد — هر که مقتول خنجر یار است
میشود جان عاشقان پامال — این چه خلخال و این چه رفتار است
کی بآب حیات زنده شود — هر کرا آب تیغ در کار است

از دست رفت کار شهیدان خنجرت | آلودن ز قتل بگنهان انفعال چیست

۱۴۴ — گر نیست پاره پاره دلت از فراق دوست
هر شب چو ماهتاب ولایت زوال چیست — ۵۱

هر که از سایه نترسد بسفر عاقل نیست | راه بی کاهش اندیشه بیک منزل نیست
پای بگل بودن ما لازم و ملزوم افتاد | مایهٔ طینت ما بین که جز آب و گل نیست
باعث نکبت سیاح بود غفلت او | خوشتر آن مرد که در راه روی غافل نیست
پند پیرانهٔ ما گوش کن از خانه برآی | هر که سالک بمقامی نشود کامل نیست
کی نصیب تو شود هر چه بقسمت نبود | آب است و ترا از لب ساحل نیست
اینکه داری دل فرزانه تکبر چه کنی | جز کف خاک ازین کهنه سرا حاصل نیست

۱۴۵ — هیچ زینت ولایت دل بی غم چه کند
دل که سودای سر از عشق ندارد دل نیست — ۵۲

سجدهٔ عشق بر آن آستان دیگر است | سجده را جز خاک پیشانی نشان دیگر است
بر سر ما بین نیاید جان آسایش طلب | آنکه جانان را کند بیتاب جان دیگر است
پای ما واماندگان در راه این منزل شکست | آنکه تا جای رسید از کاروان دیگر است
چون ز دست او نگه دارم دل شوریده را | حسن روز افزون او هر دم بشان دیگر است
گرچه خوبان صورتی دارند سر تا پا حسین | عشوهٔ او دیگر و انداز و آن دیگر است
هر چه می بینی برای او مهیا کرده اند | عشق را در هر نفس کار جهان دیگر است

۱۴۶ — چون ریاکاران ولایت را بمحرابی چه کار
گوشه گیر اندر خم ابرو کمان دیگر است — ۵۳

ای پیر می فروش شراب مغانه چیست | آتش مخلوط در آب صراحی زبانه چیست
آگه نیم ز حرمت خاک در مغان | ارکان سجده ریز بر این آستانه چیست

بینوائی نقص دارد طالب تکمیل را
گر نداری زاد تا منزل رسیدن مشکل است

اشکم از دل تا بچشم آید بصد خون جگر
عاشقی سهل است آری غم کشیدن مشکل است

زخم شمشیر ستم دارد عجب تر حالتی
آه محال و آه دشوار و تپیدن مشکل است

خورده ام از بهر اخفای محبت خون دل
قطره از تا سور داغ او چکیدن مشکل است

۵۹	آرزوی زخم او هر بوالهوس دارد ولے چون ولایت زیر تیغش آرمیدن مشکل است	۱۵۲

حال من بین کز دست غم عشقت چون است
جگرم خون و دلم خون و سراسرم خون است

تا که نوشد می پر نوش و که بوسد لب جام
دهنش صورت جام است و لبش میگون است

هر که او یک نظرش دید اسیر جادو ست
مردمک سامری و عشوه او افسون است

نتوان کرد بجز وزن نظر تقطیعش
مصرعهٔ قامت محبوب عجب موزون است

زود بینی که همین طفل بچشم بگذارد
فرض کردم که معلم همه افلاطون است

حسرت افزود بسی لذت دیدار کسی
وای تاثیر که دردم ز دوا افزون است

۶۰	دامن مرگ خود گیر ولایت انجب بر حذر باش که این دایره گردون است	۱۵۳

دل بدستم نیست تا خلخال در پای شماست
فتنهٔ محشر نگر پابوس بالای شماست

در شکنجه پیچ زان گیسوی مشکین بوده است
در نمک شور از لب هنگامه افزای شماست

چون نباشد سرخ رنگ از پای تا سر آن قبا
روز و شب اندر دل پر خون ما جای شماست

بوسه با دشنام دادن در شب وصلت بناز
از خصال خشمگین طبع خود آرای شماست

دیده اش محو طلسم حیرتش آئینه شد
وهم مانی صفحهٔ نقش سراپای شماست

لمعه خرشید حسنت میکند کار سنان
دیده و دل هر دو مجروح از تماشای شماست

	نیست اتفاق ولایت از جان دادن دریغ	

بر رخ خاک ما منیگذرد		ترک ما را ازین روش عار است	
۱۴۹	سبحه زنار شد ولایت را این چه تسبیح واین چه زنار است		۵۶
عاشقان را پای در زنجیر کردن مشکل است حرف عشقت خامه تقدیر در سرها نوشت چون نگارم حال از خود رفتگی ای نامه بر دل خیالی دارد و لب با خموشی آشناست از نگاه کافریت پارسا ئے کعبه را حیرتش را دیده مشتاق من آئینه است		کار چون از دست شد تدبیر کردن مشکل است سر نوشت ایزدی تغییر کردن مشکل است داستان بیخودی تحریر کردن مشکل است خواب طفل بی زبان تعبیر کردن مشکل است حیله کردن مشکل و تزویر کردن مشکل است آنچه بر دل میرود تقریر کردن مشکل است	
۱۵۰	ای ولایت محو تسلیم و رضا بودن خوش است پنجه در سر پنجه تقدیر کردن مشکل است		۵۷
دولت فیض ابد حاصل درویشان است آنکه یک ذره نگنجد غم کونین درو بار خاطر نبود رنج دو کون ایشان را هر یکی نوح بود کشتی طوفانے را حاش لله چه داند خرد این نکته را از این نه حرفیست که ادراک توانی کردن		جلوه گر نور ازل در دل درویشان است عشرت آباد دل کامل درویشان است لطف حق دافع هر مشکل درویشان است ایمن از موج بلا ساحل درویشان است کعبه قرب خدا منزل درویشان است ناقه چرخ پے محمل درویشان است	
۱۵۱	در ولایت نبود گرچه صفات این قوم لیکن از خدمت شان داخل درویشان است		۵۸
جلوه او در سه و خورشید دیدن مشکل است بو الهوس کی میتواند پاره کردن همچو من		از گل تصویر بوی گل شنیدن مشکل است بی محبت جیب تا دامان دریدن مشکل است	

شور محشر سے نکند آنچه کند ضبط دمی — سوز پروانه دگر نالهٔ بلبل دگر است

هر خم و پیچ بلای دل خلق است هنوز — طرهٔ کافر آن رشک پری ملکر است

۱۵۷	دلِ الفت زده ام آه ولایت چکند شور او بی اثر و نالهٔ او بی اثر است	۶۴

در شبستان غمت بی سر و سامانی هست — بستهٔ زلف سیاه تو پریشانی هست

دل ببستیم بزلفین تو در روز سیه — روزی ما ز ازل تیره شبستانی هست

ای جنون ما بتمنای تو مجنون شده ایم — پیش ما آی که تا حال گریبانی هست

خورده بر سینه و از سینه نیاید بیرون — به دلم سنت جان بخشی پیکانی هست

من و پای ز سر و کاوش پنهان ز خلش — در بیابانت اگر خار مغیلانی هست

از پی عشق بتان جز دل کافر نه سزد — در ره دوست بیفشان اگر ایمانی هست

۱۵۸	ناتوان کرده حمیت ولایت همه تن درد مندیست که محتاج بدرمانی هست	۶۵

یک نفس کم نشود شور نهانی که مراست — مجمری از تف دل هست دهانی که مراست

در تمنای تو مستانه سخن می سنجد — ترجمان دل مست است زبانی که مراست

یک نظر دیدن او سیر عدم می خواهد — هوس همسری موی میانی که مراست

دل ز رشک نگه و سختی داغ جگرم — می کند گریه ز ناسور روانی که مراست

آخر این رنگ بسی فتنه بپا خواهد کرد — سینه پر خون همه از سرخی پانی که مراست

پیر و کس نیم و این همه فیض ازلی است — شاعری را نبود طرز بیانی که مراست

۱۵۹	دوش بشگفت ولایت بت شیرین دهنم رشک فرهاد بود سوخته جانی که مراست	۶۶

بی جرم تیغ تیز بقتلم کشیده است — ترسی که ستمگری چو بت ما که دیده است

۱۵۴ — سر بپا افشاندنش موقوف ایمای شماست — **۶۱**

دیدن بسوی عاشق به طبع او گران است — خط لیکن نرگس او بسیار ناتوان است

از خویش می رباید پیران پارسا را — آشوب پاکبازان این طفل ناتوان است

از طرهٔ بلندش صد حلقه در کمندش — هر پیچ دلپسندش دام دل جهان است

آن چشم نیم مستش آن لعل می پرستش — آن جام می بدستش از خود ربای جان است

تا خنجر آزما شد ترک ستمگر ما — دل با هزار سودا از خون گرفتگان است

ترسم که محو گردی از جلوهٔ حسینان — ای پیر پارسایان این بزم گلرخان است

۱۵۵ — بسیار خامه بشکست بسیار نامه در سوخت / تا در کف ولایت کلک گهرفشان است — **۶۲**

تا دل اسیر حلقهٔ زلف دوتا شد است — با پیچ و خم چو طرهٔ او آشنا شد است

از بهر پایبوس تو برخاست شور حشر — بنشین که از خرام قیامت بپا شد است

تیغ تو خون غیر بد سازیش بریخت — دردی که بود در دل اهلی دوا شد است

از چشم زخم و هم دل من بعید نیست — بسمل ز ناوک نگهِ سرمه سا شد است

تا کار دست بستهٔ قتلم تمام کرد — خونم بپای بوسی قاتل حنا شد است

طعنش مزن اگر ندهد یار خون بها — در خاک زندگانی ما خونبها شد است

۱۵۶ — دارد سر نیاز ولایت بر آستان / پیر طریقتش به یقین رهنما شد است — **۶۳**

ترک سفاک من از کشته خود بیخبر است — زانچه گفتند و بگویند ستمگار تر است

مشت خاکی که صبا آورد از کوچهٔ دوست — پیش صاحب نظران مایهٔ نور نظر است

راز الفت نتوان داشت نهانی در دل — آه از بهر گل داغ نسیم سحر است

عاقبت زین بتر انجام چه خواهد بودن — نوبت گریه بخون دل و لخت جگر است

۱۶۲	سیدہم آب ولایت شب و روز و تا حال نخل مژگان تر مرا ثمرے پیدا نیست	۶۹

مهربانست بمن ساده نگارے که مراست — می کشد روز و شبم جلوهٔ یارے که مراست
خلوتم گلشن و جانان گل و من بلبل او — بیگمان رشک بهارست بهارے که مراست
او و در آغوش من و خانه زغیرے خالی — کے بود روزی کس لیل و نهارے که مراست
لیلة القدر بمهتاب نباشد محتاج — روشن است از رخ جانان شب تارے که مراست
مرحبا طالع فرخنده که دوارم امشب — منزل ماه منیر است کنارے که مراست
بوسه بر بوسه زدم بر لب میگون کسے — کے فرو میشود از باده خمارے که مراست

۱۶۳	دوش از بسکه در آغوش فشردم او را گفت فریاد ولایت زفشاری که مراست	۷۰

گر عشق روی تست بقرآن چه حاجت است — کافر یقین کند که بایمان چه حاجت است
درمان عاشقان بود ای ترک درد تو — آنجا که درد تست بدرمان چه حاجت است
صد بار کشت معجزهٔ عشق و زنده کرد — ما را به تیغ عشوهٔ پنهان چه حاجت است
مستغنی از دو کونم و هستم گدای تو — آرے مرا بملک سلیمان چه حاجت است
مردم بکوی رشک بهشت تو ای صنم — خاک مرا بروضهٔ رضوان چه حاجت است
جز اینکه خود در آینه مفتون خود شوی — مشاطه با جمال درخشان چه حاجت است

۱۶۴	خود مردن آرزوست ولایت بعشق او جانان اگر نمی طلبد جان چه حاجت است	۷۱

بار بهر صنمی دیده پرستم کار است — رشتهٔ سبحه من سلسلهٔ زنار است
من از آن روز که چون سجده زدم از عشق زدم — آشنا با نه بهر ذره که دیدم یار است
درد من نیست بدرمان طبیبان محتاج — از پی خاک شفا خاک در دلدار است

عشقت نگر که بادل خوبان چه می کند
خون جگر ز دیده بدامان رسیده است

بیوجه نیست اینهمه خودبینیت سبلے
ابرو ترا ز شوخی و ناز آفریده است

شد ذره من آب خدا با ونا خدا
کشتی به سیلگاه محبت رسیده است

حرفے نگفته ایم و سرشکے ریخته
تا دیده است حال دل او ناشنیده است

بر روے دوست غازه تسخیر می کشد
رنگے که از رخم به نگاهے پریده است

۶۷	بے زخم تیر و تیغ **ولایت** هزار بار بسمل صفت بکوچه قاتل تپیده است	۱۶۰

نگو شراب مخور کز خمار خالی نیست
قدح بیار که از بوے یار خالی نیست

سرشک سرخ و رخ زرد دیدنی دارد
دو رنگی چمنم از بهار خالی نیست

اگرچه وی بود اردی بهشت انکارم
که جام من ز می خوشگوار خالی نیست

ز کشتگان دم تیغ او پر است جهان
بهر زمین که شدم از مزار خالی نیست

چه آتشی که نخواهد زدن بهر چمنی
ز فتنه جنبش پاے نگار خالی نیست

دلم ز داغ هم آغوش شیشه برگ رز است
بزیر خاک دمی از فشار خالی نیست

۶۸	چو بلبل است **ولایت** به بند نغمه سرا ز کاملان سخن روزگار خالی نیست	۱۶۱

دل همی سوزد ز آتش اثری پیدا نیست
شعله هست بجان و شرری پیدا نیست

عشق پنهان نتوان داشت که تقدیر ز رفت
رازم افسانه شد و پرده دری پیدا نیست

خوبروی که ندانم دل من برد بخواب
فتنه برپا شده و فتنه گری پیدا نیست

همه حیرت زده ام بس که ز فریاد درم
وای بیداد که بیدادگری پیدا نیست

من و اندیشه فرداے قیامت حاشا
شام امید مرا خود سحری پیدا نیست

بسکه در فرقت او شام و سحر می گریم
پر ز خون است زمین خشک و تهی پیدا نیست

تا نو تیم به ورد محبت رسیده است — بر هفت چرخ شور بلامت رسیده است

ساقی بیار می که بکام است بخت من — ماه من از سفر بسلامت رسیده است

آهم نگر که کار رقیبان تمام کرد — یا یان یکدلی بحجوست رسیده است

آن رند سیکشم که به چشم هزار بار — پیر مغان بچشم کرامت رسیده است

ای ساکنان بتکده دستی بر آورید — بیچاره واعظ از پی بیعت رسیده است

از مکر خانقاه دل من سیاه شد — فریاد پیر عشق که آفت رسیده است

۷۵	این خرقهٔ صفا به می آلوده کی شود کز پیر پارسا به ولایت رسیده است	۱۶۸

منظر جلوهٔ جانان دل پر درد من است — منظر تاب و تب عشق رخ زرد من است

گر مجوشی بحریفان و ز هنگامه شان — رشک انفاس صبا هر نفس سرد من است

در ره عشق هنگام بود صد آفت — آنکه دردانه صفت رفت دل مرد من است

دردی از فکر خداداد و بساغ دارم — حاوی معنی صمدیت یکی فرد من است

خاک گردیدم و لای در میخانه شدم — آنکه صد دور بپا و رش ندهد گرد من است

هر نفس جریدهٔ هست هیسان من داد — زهرهٔ شیر دلان آب ز ناورد من است

۷۶	ای ولایت همه طرز سخنم یکسانست آنچه در آید من هست ز آورد من است	۱۶۹

ایمان زتن برای که جانان رسیده است — ای دل بیار جان که دم آن رسیده است

قاصد رسید و گفت که فرمود صبر کن — مگذار ای شکیب که فرمان رسیده است

پیکان برون نیاید و پیک اجل رسید — تیرم بدل ز عشوهٔ پنهان رسیده است

هر غنچهٔ بخنده در آمد ز روی من — این طرفه زعفران بگلستان رسیده است

آمد خیال یار به تیمار تو ولا — خون جگر بیار که مهمان رسیده است

جعد سنبل همه دام است و لیکن ابدوست | فرق این است که گیسوی تو نکهت بار است

بوی زلف تو صبا می برد از قاف بقاف | نکهت مشک اگر تا ختن و تاتار است

بوی می بو که ز هر قطرهٔ خون سے آید | طینت من مگر از خاک در خمار است

۷۲	روح مست است ولایت ز می عشق ولی ظرف دل بین که بدین باده کشی هشیار است	۱۶۵

برهمن را نبود این دل کافر که مراست | کس ندارد صنمی غیرت آزر که مراست

می تپد روز و شب اندر هوس کشته شدن | عاشقی را نبود این دل مضطر که مراست

ترک آفاق کنم ترک وفایش نکنم | نیست در سینه چنین ترک ستمگر که مراست

شاهدی ماه رخی زهره جبین هم دادند | تا که راهست چنین طالع یاور که مراست

سرخروی ز شهیدان جفا قسمت کیست | خیز و خنجر بکش و بنگر ته خنجر که مراست

وهم را پیکر معدوم نیاید بنظر | قیس را نیز نبود این تن لاغر که مراست

۷۳	ای ولایت منم و خلوت و جانان بکنار شاه را هم نه شد این عیش میسر که مراست	۱۶۶

بی محبت دیده را خوشتاب کردن مشکل است | تپه بی سودای الفت آب کردن مشکل است

دل بدریای محبت چون فگندی صبر کن | حفظ کشتی بر سر گرداب کردن مشکل است

عاقل از پاس نفس غافل نگردد ساعتی | دیدهٔ بیدار ما را خواب کردن مشکل است

در میان عالم آب است جای مردمک | خانه اندر موضع سیلاب کردن مشکل است

سجده در ابروی جانان میکنند ای پارسا | عاشقان را مایل محراب کردن مشکل است

هر چه میگوید دلم لیکن یا کمن ترکش کنم | بسکه پاس خاطر احباب کردن مشکل است

۷۴	از غم دوری ولایت اندر آب و آتشم آری آری جان چو من بیتاب کردن مشکل است	۱۶۷

ازتب وتابِ دلِ خسته چگویم که هنوز — تشنهٔ آبِ دمِ خنجرِ طنازے هست

هر نفس طالبِ آنم که بریزی خونم — دست بگشا بدلیری که فسازے هست

گل بخندید و صبا را چه خبر بود که گفت — درمیانِ من و معشوق اگر رازے هست

مرده خود زنده شود حاجتِ مرهم گفتن چیست — هر سخن از لبِ نوشینِ تو اعجازے هست

۱۷۳	یار باماست ولایت که حزین می گوید باخرابی زدگان خانه براندازے هست	۸۰

اندرین میکده مستِ حیٔ مینائے هست — جرعه نوش لبِ میگونِ دلآرائے هست

خوشتر از دیرِ مغان نیست مقامی دیگر — هر که آید رود از خویش عجب جائے هست

میکشد نازِ نگه جان بتنم می بخشد — هرگز از مرگ نترسم که مسیحائے هست

یار بالست و تو از فرقتِ او می نالی — ببیند آنکس که نظر یاب زبینائے هست

قدرتِ صانعِ مطلق زجمالش پیداست — بنگر صورتِ خوبش که تماشائے هست

زاهدا بند گرانست سرِ زلفِ بتان — از درِ بتکده بگریز اگر پائے هست

۱۷۴	میسر آید غزلِ تازه ولایت هردم اندرین بزمِ سخن زمزمه آرائے هست	۸۱

مرا بدیرِ مغان عشقِ گلعذارے هست — مگو که درد نداری که داغِ یارے هست

مدان که ناوکِ الفت نخورده ام بدل — زکاوشِ مژه در سینه خار خارے هست

مبر گمان که ندارم خیالِ معشوقے — که دیده هائے سپیدم بانتظارے هست

چه شد که رنگِ رخِ من نمی کند پرواز — که خون گرفته دلی از پئے نگارے هست

مگیر خرده که بے ذوقِ شعر گفتن چیست — که از غمم جگری سربسر فگارے هست

ببین بصورتِ بے معنی که من دارم — که حسرتے بدل از بوسه و کنارے هست

ولایت است که دارد محبتِ پنهان

روز وصل کرد تلافی بعاشقان — کارِ شب فراق بپایان رسیده است

۱۷۰ — آن یار بر درست ولایت ز خود مرو / ای دردمند باش که درمان رسیده است — ۷۷

از درد عشق بنده ای که ماوای خوش است — سر زمین خوش و پستِ خوش و بالای خوش است
هر صنم خانه ز بغلانِ برهمن دلکش — هر سکانے ز حسینان خود آرای خوش است
صبح و شامش چه یخ و زلف بهاری دارد — هر نگاهی خم و شم و بستان خوش جای خوش است
هر مقامی ز بتانِ نمکین معمور است — هر تماشاگه رشکِ ارم افزاے خوش است
گرم هنگامه بازار جنون است مدام — بخریداری غم آے که سودای خوش است
بشنو نغمهٔ بلبل که بسے رنگین است — بنگر جلوهٔ گلبن که تماشائے خوش است

۱۷۱ — الغرض حاصل گفتار ولایت این است / از در عشق بنده آے که ماواے خوش است — ۷۸

اعجاز مسیحا چه بود گر سخن این است — خضر آب بقا کے طلبد گر دهن اینست
از زهد که گوید ز کرامات که افسد — گر غمزهٔ ترکانه تقوے شکن اینست
جانبر نشود واعظ بیچاره ز کویت — گر نرگس مستانهٔ بسمل فگن این است
تا لیست که گردن نه نهد زیر دم تیغ — گر تیغ همین است دگر تیغ زن این است
باشد همه حسرت زدهٔ شوق حمایل — گل خنده بشوخی زند گر بدن این است
تا بر د صبا بوی تو از مرده نشان نیست — یعقوب شود یوسف اگر پیرهن این است

۱۷۲ — در انجمن عشق غزل خوانده ولایت / فردوس شود خاک اگر انجمن این است — ۷۹

اندرین دیر مغان زمزمه پردازے هست — بلبلی نغمه وری طرفه خوش آوازے هست
روز و شب محو تماشائے جمال زیبا — سحر و شام جگر خسته اندازے هست

تا نیائی بشبستان من از سوز و گداز — شمع مانند مرا دود بسر خواهد رفت
مردم از حسرت و تا بزم حریفان نشدم — وای ناکامی رشکم که خبر خواهد رفت

۱۷۸	الله الله که شود کعبه ولایت گویم بار گرگاه ازین راهگذر خواهد رفت	۸۵

در می میکدهٔ عشق عجب تاثیر است — همه پهلو شده سوراخ تو گوئی تیر است
ایکه اندر طلب یار نمی آسائی — در پس پردهٔ دل من که همان تصویر است
غیر خود کام ازو کام ستاند حاشا — رشک من شیفتی اگر خود نخنش تسخیر است
پیچ و پیچ و شکن در شکن و خم در خم — زلف مشکین صنم نیست مگر زنجیر است
سر نوشتی که بود محو که داند کردن — پاکبازان ترا خاک شدن تقدیر است
حاجتی نیست بدشنام که تکلیفی هست — هر که ناز تو کشد یکنظرش تعزیر است

۱۷۹	بر ولایت مکن ای ترک جوانانه عتاب رحم کن رحم که این کشتهٔ الفت پیر است	۸۶

منم که سر خاک در تو جای من است — منم که خاک شفای درت دوای من است
منم که شور محبت ز من ترقی کرد — منم که زلزله بر یار ناله های من است
منم که خاک ره پیر می فروش شدم — منم که پیر مغان شیخ رهنمای من است
منم که بی بسم جام نمیرسد مدام — منم که اینهمه میخانه از برای من است
منم که صورت جانان درو همی نگرم — منم که آئینه ام قلب با صفای من است
منم که زلف تو از آه من پریشان است — منم که روی ترا غازه از وفای من است

۱۸۰	ولایت آنکه رسانید تا خدای مرا اگر بغور ببینی همان خدای من است	۸۷

چه مشکلست که تسکین دل بهجران نیست — ذران محال تر است انکه وصل آسان نیست

۱۷۵	تباه کرده جور و ستم شعارے هست	۸۲

بیا جانان که دل از غم بجان ست — ز چشم انتظارم خون روان است
مکدر کے شوم از جور قاتل — درون صاف من آئینه سان است
توانائی سرشت عاشقان نیست — دلم از سحر چشمت ناتوان است
بخواهم در ته خنجر تپیدن — رضائے قاتل من گر دران است
بده ساقی بجامم آفتابے — که امشب ماه من نامهربان است
تو کے بینی جمال بر کمالش — حجاب خودنمائی درمیان است

۱۷۶	ولایت از جدائی غم ندارم بیاد او دل من شادمان است	۸۳

زین پیشتر آن ترک بعشاق سری داشت — با سوخته جانان محبت نظرے داشت
بے بخودی و گریه او رحم همیکرد — عاشق اگر از دوری او چشم ترے داشت
در بزم حریفان هوسناک نمی رفت — از ساده دلیها ساز بچنین جگرے داشت
دیوانه انداز وفا بود سراپا — اکثر زره مهر بکویم گذرے داشت
هم آه مرا در دل آن شوخ رهی بود — هم ناله زار من محزون اثرے داشت
بیگانه صفت بیخبر از حال نمی بود — روز و شب و شام و سحر از من خبرے داشت

۱۷۷	هر لحظه ولایت بغمت گریه و گوید زین پیشتر آن ترک بعشاق سرے داشت	۸۴

صورت یار گر از پیش نظر خواهد رفت — موج خون دلم از دیده تر خواهد رفت
یارب انجام غم عشق چه خواهد بودن — اگر از ناله عشاق اثر خواهد رفت
عصمت یار یقین است که یارش ندهد — با پیام من اگر باد سحر خواهد رفت
بے تو یک ساعتم آرام نخواهد بودن — هر دم از چشم ترم خون جگر خواهد رفت

۱۸۳	ای ولایت چون نباشد بی نیازی شان من من گدا او مرشدم فتح علی شاه من است	۹۰

تا مرا بر روی محبوبی نظر افتاده است — کار با خون دل و با چشم تر افتاده است

دود سودای گیسویش بسر پیچیده است — وز خیال عارضش خون در جگر افتاده است

تا چه گل در آب خواهد ریخت عشق فتنه گر — شهرهٔ حسن صنمم در بحر و بر افتاده است

کرده سلخ ترک بی پروای من سر کوچه را — در رهش بنگر که بر هر گام سر افتاده است

صورت داغی گرفت خلق در حیرت که چیست — دود آه من که در جرم قمر افتاده است

در بیابان محبت پیر و مجنون نیم — پای من هر جا ز پایش پیشتر افتاده است

۱۸۴	تا دل شیدای من یک جلوهٔ ترکانه دید ای ولایت از دو عالم بیخبر افتاده است	۹۱

چین زلف پیچانت شام نکهت افشان است — در سواد گیسویت این چه مشک پنهان است

چند بخود دم داری رحم کن بخونباری — دیده از دل آزاری زار زار گریان است

کار با علاج نیست دردمند جانان را — یک نگاه مست او ای مسیح درمان است

درد عشق افزون شد دل بالفتش خون شد — حالتم دگرگون شد جان ز هجر نالان است

چون کنم بدل پنهان عشق آشکارا را — رنگ چهرهٔ زردم هر که دید حیران است

اشک سرخ جاری شد دامنم بهاری شد — من ز دل پشیمانم دل ز من پشیمان است

۱۸۵	می تپم بخاک و خون ای ولایت از دوری جان ز خود فراموش است دل بیاد جانان است	۹۲

داغم از دل که غم عشق کشیدن دانست — ترسم از اشک که از دیده چکیدن دانست

دل بصد پاره و هر پاره بصد گونه تپش — بچنین شیوه که انداز تپیدن دانست

پیر میخانه از و گردش چشمی خواهد — بادهٔ ناب لبش هر که کشیدن دانست

گهی بدیر شدم گاه در حرم رفتم
درین دو خانه خالی نشان جانان نیست

بشام مرگ رسید است صبح زندگیم
عجب که فرقت او را هنوز پایان نیست

روم بوادی مجنون ولی چگونه روم
بقدر حوصله پهنای آن بیابان نیست

به نسبتی که مرا با تو هست سید انی
مپرس حال دل از من که هیچ پنهان نیست

کند نسیم بوی تو مرده را زنده
گلی که مثل تو باشد درین گلستان نیست

۱۸۱ — بدید نبض ولایت طبیب گریان گفت
بروکه درد ترا جز وصال درمان نیست — **۸۸**

عشاق جان نثار ترا بیم جان کجاست
دین پرده های خوف و رجا در میان کجاست

آنانکه کامل اند شب و روز ساکت اند
آگه دلان راز صنم را زبان کجاست

معلوم شد که هست و نمی آیدم بنظر
حرفی بگوی و ذهن نشین کن دهان کجاست

حاشا که تحت و فوق شود در حریم عشق
آنجا زمین کجا بود و آسمان کجاست

فارغ ز قید نام و نشانند عاشقان
پروای نام کو و خیال نشان کجاست

ای ناتمام عشق چه پرسی مقام دوست
در پیکر است و کس ننماید روان کجاست

۱۸۲ — جز صبر چاره نیست ولایت سکوت کن
درمان دردهای من ناتوان کجاست — **۸۹**

سرمه چشم محبت خاک درگاه من است
عشق را فخر و اثر را ناز بر آه من است

کشته عابد فریبانم مرا با دین چه کار
صادق اندر بت پرستی قلب گمراه من است

آگهی آنست گر خود آگهی نبود ترا
راز دان این معانی جان آگاه من است

عشق تاثیری نمود و جای کردم در دلش
طایر عرش الهی انجمن گاه من است

تا چه خواهد بود محبوبی که دل برد از کفش
هر پری رخسار در حیرت ز اکراه من است

ماه من شب تا سحر در جام دارد آفتاب
نور جام آفتاب از پرتو ماه من است

۱۸۸	ای ولایت بود انداز نمایان ز تپش نشتر ناز نگر در رگ بسمل بشکست	۹۵

در نظر امشب رخی گلگون نقاب افتاده است — گاه در آتش دلم گاهی در آب افتاده است
الله الله من چگویم مستی پیمانه اش — هر کرا بینی بدور آن خراب افتاده است
پاره پاره گشت دلها در جگر ها خون فتاد — عکس روی یار تا بر آفتاب افتاده است
رنگ سرخ از جوش مستی نیست جام باده را — از کف رنگین ساقی گل در آب افتاده است
تا نسیم صبحگاهی نافهٔ زلفت کشاد — آهوان را در جگر ها خون ناب افتاده است
خال نبود آنکه بر دور لب معشوق ماست — زنگی مست است در جام شراب افتاده است

۱۸۹	ای ولایت نیست خود بینی طریق عاشقی اندرونم خالی از خود چون حباب افتاده است	۹۶

رخش رشک نگارستان چین است — بمهرش مبتلا هر سه جبین است
مدامم دختر رز در کنار است — همیشه در بغل طفل حسین است
عقیق از رشک لعلش می خورد خون — زبانم لال در نقش ازین است
بکین زاهد نمازی بر رخ او — خم ابروی او محراب دین است
سیه خالی بنکهت مشکبوی — گل اندامی بخوبی یاسمین است
دل آرامی بجان بخشی مسیحی — سخن سنجی بفطرت نکته چین است
پری پیکر نگاری عشوه سازی — جوانی لاله روی و نازنین است
ختن را فتنه و هنگامهٔ ترک — فرنگی لعبتی آشوب چین است
سیه چشمی برعنائی غزالی — سهی سروی قیامت آفرین است

۱۹۰	نه ایمانی کنون دارم نه دینی ولایت دین و ایمانم همین است	۹۷

شوخی نرگس مستانه که داند الا | هر که آهو صفت از خویش رمیدن دانست
پای من سر نکشد جادهٔ لیلی او گذشت | که بکوی حرم دوست رسیدن دانست
هوس آبحیاتش نبود تا به ابد | لب شیرین کسی هر که مکیدن دانست

۱۸۶	چه بود خار که دامان ولایت گیرد که ز سودای غمت جامه دریدن دانست	۹۳

هرکجا ساده نگاری و گل اندامی هست | عشق را گرمی هنگامهٔ بدنامی هست
دل صافم بخیال رخ زیبای کسی است | اندرین آینه تصویر دلارامی هست
آنکه طشتم ز لب بام بیفتاد ازو | باز در جلوه چو خورشید لب بامی هست
ای جنون حال دل ماست چه پرسی از من | نکته نغز نیست بعشق و بجز خامی هست
نامه از سوز درون بال کبوتر در سوخت | ای نسیم سحری خیز که پیغامی هست
گوش چشم بت مست خود آرای بس است | ما چه سازیم اگر باده و گر جامی هست
دشت خالی نشد از رحلت مجنون که هنوز | همچو من سوخته خون دل آشامی هست
یارب این طول امل هست که شام هجران | سحری در پی آن نیست عجب شامی هست
آه کم شد علم از سینه در ان کوچه زلف | که بهر پیچ و خمش تیره سرانجامی هست
کوی عشق است که خونریزی عشاق انجاست | کشته بر کشته بهر گامی هست

۱۸۷	از ولایت روش زهد میسر که او رند میخواره و آوارهٔ و بدنامی هست	۹۴

خار حسرت بره یار چو در دل بشکست | پای همت همین اول منزل بشکست
داشتم چشم نگاهی ز مدارا گاهی | وای تقدیر که قاتل دل بیدل بشکست
بسمل از رشک شدم دوش که در مقتل عشق | در گلوی دگری خنجر قاتل بشکست
سایهٔ قیس چو بر ناقهٔ لیلی افتاد | بجنون ناقه بغلطید که محمل بشکست

عکس خال تو در آئینہ دلہا افتاد	یعنی نقطۂ مشکین سویدا او بنست

١٩٣	نور حق جلوہ بچشمان ولایت کرد است اے صنم ہر کہ ترا دید خدا را دانست	١

ای حبیب خاص یزدان الغیاث	الغیاث ای اصل ایمان الغیاث
ای درت ماوا ے ہر بیچارہ	ای انیس بے نوایان الغیاث
ای نبی ہاشمی و ابطحی	ای شفیع روسیاہان الغیاث
جان بلب آورد نفس فتنہ گر	ای معین ماغریبان الغیاث
دل بہ تنگ آمد ز دست راہزن	الغیاث ای روح عرفان الغیاث
دست و پا گم کردہ ام از بیخودی	مونس بیدست و پایان الغیاث
الغیاث اے رحمۃ للعالمین	ای پناہ جان پاکان الغیاث
ہان اغثنی اے محمد بیکسم	نیست غمخوارم کسی ہان الغیاث

١٩٤	تا بکی باشد ولایت در فراق جان بلب آمد ز ہجران الغیاث	٢

ہرگز با ابلہی نکند ہوشیار بحث	بید خل علم و عقل نباید بکار بحث
انجام آن خرابی و رنج و ندامت است	بگذار جاہلی و مکن زینہار بحث
چون گل سکوت کن بجواب زیادہ گو	ہر چند خوش بود چو نوای ہزار بحث
تعظیم خاکساری مردان راہ کن	ہرگز مکن ز کبر بہر خاکسار بحث
با دوستان زہر زہ سرائی چہ فائدہ	پیدا کند میان دو یکدل غبار بحث
نشنیدہ کہ حق بتو الصلح خیر گفت	در ملت صلاح کند بیوقار بحث

١٩٥	خوشتر بود نیاز ولایت خموش باش گرمی کند بناز و فائے تو یار بحث	٣

امشب آه سوزناکم در شرر افشانیهاست — شعلهٔ یاد هان من گرم هنرمانیهاست
بسکه سر بر سنگ آمد جان ز دل به تنگ آمد — ماه من چه می پرسی وقت مهربانیهاست
گه بجنون همی غلتم گه چو موے می پیچم — این چه دردمندیهاست اینچه ناتوانیهاست
از مے که مخمورم وز پیے که رنجورم — سر بدوش من یار است طرفه سرگرانیهاست
مردم و هوای او زنده کرد در خاکم — حال دل مپرس از من داغ سخت جانیهاست
معنی محبت چیست عشق را حقیقت چیست — نکته زمن بشنو نام بے نشانی هاست

۱۹۱	بر ولایت شیدا رحم کن بیا جانا کز غم تو مژگانش تر ز خون فشانی هاست	۹۸

نازم این دل را که بهر درد خود درمان نجست — بوسه اندر شب وصل از لب جانان نجست
تارک هر آرزو شد بر خلاف آرزو — چارهٔ کارے بجز هنگامهٔ حرمان نجست
بر سر خاک رهِ معشوق بے پروا نشست — از فریب عشق بی سامان شد و سامان نجست
عقل را والسنت در راهِ محبت رخنه گر — از فلاطون حکمت و تعلیم از لقمان نجست
آفرین دم مرحبا بر همت مردانه اش — وادی مجنون همه سر کرده و پایان نجست
عار دانست و محبت همچنین خواهد بلے — مشکلش افتاد و هرگز حیله آسان نجست

۱۹۲	اولین گام ولایت بود کز فرمان عشق خاک شد اندر رهِ یار و رهِ یزدان نجست	۹۹

داغم از دل که ره پیرمغان را دانست — لذت جامگی ساغر صهبا دانست
تازه فرمود به پیران کلیسا بیعت — سرخوش افتاد و سرورِ می مینا دانست
کفر ورزید و سر از کعبهٔ اسلام بتافت — رتبهٔ خاک درِ دیر کلیسا دانست
جام می خورد و بخاک درِ خمار نشست — تارکِ سجده شد و رمز نگاری دانست
زنده می کرد بنام تو لبش عظم رمیم — کنه جان بخشی اعجاز مسیحا دانست

بیخبر بود است گوئی از خزان خویشتن　　بر فنای دهر می خندد گل خندان عبث

۱۹۸　ای ولایت انتهای عشقبازی مردن است
آه می جوئی برای درد خود درمان عبث　۱

آمدم بر درت ای رشک سلیمان محتاج　　ای بیک جنبش ابروی تو پاکان محتاج
هان بده خاک شفا از در خود بهر خدا　　دل بدرد تو علیل است و بدرمان محتاج
سبز کن سبز کن ای ابر محیط رحمت　　هست این مزرعهٔ خشک بباران محتاج
آبرو بخش بیک جلوهٔ دیدار مرا　　ای ملایک بحضور تو چو انسان محتاج
ای خضر تشنه لب آب بقای سخنت　　ای بنوش لب تو چشمهٔ حیوان محتاج
ای گدای در تو هر که بود در عالم　　ای بقربان دل آویز تو شاهان محتاج

۱۹۹　تا بکی باشد ازین لطف ولایت محروم
ای بدیدار جمال تو دل و جان محتاج　۲

سر که شد خاک رهت نیست بافسر محتاج　　بنود هیچ گدای تو بکشور محتاج
از عرب تا بعجم هر که خدا را بشناخت　　بنگاه کرم تست سراسر محتاج
تشنهٔ شربت دیدار تو هستم لاریب　　نه بجنت است منی نه بکوثر محتاج
مستم از بادهٔ تو چندین و زهی مستی من　　نه ز ساقی مترصد نه بساغر محتاج
روز لے سوی من ای شاهد یکتائی　　چشم کوته نظرم هست بمنظر محتاج
پر ز بوی سر زلف تو بود انجمنم　　نه ز عودی متقاضی نه بمجمر محتاج

۲۰۰　مدتی رفت ولایت ز دری سوی دری
آمد آخر ز در خلق بدین در محتاج　۳

نیست دیوانهٔ عشق تو بمسکن محتاج　　نه به پروای گریبان نه بدامن محتاج
روز تا شب همه در جستجو دلش میگذرد　　نه بصحرا است توجه نه بگلشن محتاج

الغیاث از زلف پیچان الغیاث — کرد حال ما پریشان الغیاث
الغیاث از چشم فتّان الغیاث — همچو نرگس کرد حیران الغیاث
داغها بر سینه سوزند از ستم — الغیاث از لاله رویان الغیاث
دور کرد از منزل آن ماهرو — الغیاث از چرخ گردان الغیاث
عشق را حالیست بیرون از قیاس — دردم افزون شد ز درمان الغیاث
بسکه در دشت از کف پایم شکست — گفت هر خار مغیلان الغیاث

۱۹۶	بر گرفتم تنگ در بر چون تنش ای ولایت گفت جانان الغیاث	۴

داغ دل باز نمودیم عبث — راز بسته کشودیم عبث
در شب وصل براندی ما را — به تمنای تو بودیم عبث
خاک ما داد عنبر و بر تو بباد — سجده بر گاه تو سودیم عبث
هوس افزوده بار حسب مجال — از لب تو بوسه ربودیم عبث
عاشقی راست ملامت لازم — خستهٔ طعن حسودیم عبث
گو براندیش بستم دل بگرفت — قصهٔ غیر شنودیم عبث

۱۹۷	ای ولایت همه بے بال و پریم صید در دام وجودیم عبث	۵

آمدی ای محتسب در صحبت رندان عبث — ساختی بزم طرب را کلبهٔ احزان عبث
کاملان را نیست نقصانی ز آسیب زوال — ماه کنعان را زلیخا داشت در زندان عبث
یک نظر کردن بحسن خویش افگند از نظر — کرد خود بینی گوارا یوسف کنعان عبث
عاقبت با تو نخواهد رفت سامانی بخاک — روز تا شب بوده در حسرت سامان عبث
پا بدامان توکل کش که روزی خود رسد — خوار میگردی بهر کوی چو بی‌صبران عبث

٢٠٣	سایل آید بدرت سینه فگارے محتاج	٦

نیست با غازه کشی عارض رنگین محتاج	ای بوی خوش تو سنبل و نسرین محتاج
مشت خاکی زده در خویش عطا کن ما را	دل ما هست بچشمان چند ابن محتاج
ذره ذره همه خار و حس او اکسیر است	ای بخاک در پاک تو سلاطین محتاج
وقت آنست که رنگ درست باز نهم	چند باشد سر شوریده ببالین محتاج
شمه بوی تو خوشبوی کند غالیه را	ای بچین سر زلفت ختن و چین محتاج
آه گر از سر کوی تو نسیمے نوزد	ای بنگهت نگهت بوی تو ریاحین محتاج

٢٠٤	مشکل او فتاده ولایت چکنم چارهٔ دل یا رسلطان غنی و من مسکین محتاج	١

هر چند در جهان شده ضرب المثل قبیح	جانم فدای اوست که فرمود انا ملیح
تا زنده داشت عشق تو اش ای خجسته ذات	اقرار میکند بمسیحائیت مسیح
ای ذره هاے خاک در تو ستاره ها	گر گفتمت که نور خدائی بود صحیح
آئینهٔ جمال قدیم است حسن تو	یعنی که هست ذات قدم خارج از مدیح

٢٠٥	باشد دلیل درد محبت گریستن پوشیده چون کنیم ولایت غم صریح	٢

ای ز رخت جلوهٔ مهر درخشان صبح	مصحف رخسار تو صورت ایمان صبح
نسبت آن چون دهم با رخ و با زلف تو	ای دل شب زلف تو ای رخ تو جان صبح
طرهٔ مشکین تو نافه کشاے وی است	گر شب یلدا بود زلف پریشان صبح
خود چه عجب جیب من گر بعت پاره شد	ای ز تمنای تو چاک گریبان صبح
فرض کنم روشن است همچو جمال تو نیست	رنگ کجا بو کجا در گل بستان صبح
چهرهٔ نورانیت شمع شبستان ماست	رخنهٔ دیوار ماست منظر ایوان صبح

طایر جان مرا بال و پری بخش کہ ہست
اندران روضہ بیک شاخ نشیمن محتاج

آہ صد آہ ز نیرنگ محبت کہ بود
دل ہمہ شیفتہ و دیدہ بروزن محتاج

بے نمایش بہ ثناخوانی تو مشہورم
بنمودن بنود اختر روشن محتاج

بینوایانہ ز بیتابی دل مے گردم
بہر دیدار تو در کوچہ و برزن محتاج

۲۰۱ | جلوہ کن شبستان ولایت روزے | ۴
ای بدیدار تو عالم ہمہ چون من محتاج

از عشق تو خون در دل دیوانہ زند موج
چون سیل کہ در دامن ویرانہ زند موج

ترسم کہ خرابی کند این موج خدایا
آن کس کہ سر شکم ہمہ در خانہ زند موج

بے شبہ بلغزد قدم شیخ چو رندان
گر بادہ گلرنگ ز میخانہ زند موج

گر پیر مغان دم بدہد از سر مستی
از جوش انا الحق می پیمانہ زند موج

چون شانہ زند یار بگیسوے معنبر
طوفان بلا سر بسر از شانہ زند موج

اے دیدہ مکن گریہ کہ از رحم بباید
گر خون دلم تا در جانانہ زند موج

۲۰۲ | صد جوش نہان در دل من ہست ولایت | ۵
گر گریہ کنم سیل ز دریا نہ زند موج

ہر کہ یارش تو شوی نیست بیاری محتاج
ہر کہ شد خاک درت نیست بکاری محتاج

سبز کن مزرع امید بآب رحمت
ای بابر کرمت ہر گل و خاری محتاج

اے زہی مرتبہ آنکہ شود خاک رہت
نبود کشتہ عشقت بمزارے محتاج

ہر دلی آئینہ جلوہ بے پردہ تست
نبود حسن تو با آئینہ دارے محتاج

روز و شب از رخ و زلف تو بہاری دارد
ای باحسان تو ہر لیل و نہارے محتاج

دردمند تو ز ہر دوای عمل آزاد ست
ہمچو سروے کہ نباشد بہارے محتاج

ہان بہ بخشای و سلطان بہ ولایت چیزی

۲۰۹ — سیکشی هر سحرے سنت بپیا نہ صبح — ۱

ای جگرها بتقاضای جلالت سوراخ / ای نظرها بتماشای جمالت گستاخ

گل رعنا چه بود با رخ نورانی تو / ای ز نخل چمنستان تو طوبی یک شاخ

با خیال تو اگر دست دهد خلوت تنگ / دامنت گیرم و گریم بهوسهای فراخ

از ازل تا ابد جستم رسل آمده / گر دو صد کون بود برتر و بهتر زین کاخ

۲۱۰ — کاش در انجمن پاک تو بارش بدهند / تا به نظاره شود چشم ولایت گستاخ — ۲

بسوی که شود هر طرف گلستان سرخ / ز سیل خون جگر سکیم بیابان سرخ

شد آب خون من و دیده ز تیغش قاتل / بر آید از دل زخمی چگونه پیکان سرخ

بترس از نگه او که چشم جادویش / به تیغ عشوه کند هند تا خراسان سرخ

با آفتاب چه نسبت جمال روشن را / که رنگ او همه زرد است و روی جانان سرخ

بیار بادهٔ شیرین زبهر دفع خمار / ز جوش بادهٔ تلخ است رودستان سرخ

زمانه خون جگر می خورد ز رشک لبت / عجب مکن که بود لعل در بدخشان سرخ

۲۱۱ — سیر من حال ولایت که از غم دوری / ز خون دیده گریان نمود دامان سرخ — ۳

هر دم ز غمت دیدهٔ خونبار شود سرخ / یکبار نمی پرسی و صد بار شود سرخ

گر سرخ شود سلنومی جای عجب نیست / کز پرتو رویت در و دیوار شود سرخ

از خون ز نمی قطره نمی گریم و تا هم / از لجهٔ خون کوچه و بازار شود سرخ

از جلوه بکاشانهٔ من رنگ بهار آی / از فیض صبا چون همه گلزار شود سرخ

ای کاش کند بزم مرا رشک گلستان / دامان نگه از گل دیدار شود سرخ

از هر مژه ریخته ام قطرهٔ گلرنگ / تا هم نظرش نیست که بسیار شود سرخ

۲۰۶ — فرق مدان اندکی هست ولایت یکی / نغمهٔ موزون ما نالهٔ مرغان صبح — ۳

شب بیا یا رخ روشن چو رخ تازهٔ صبح — تا کشد جلوه برخسار فلک غازهٔ صبح
از سر شام بکش بادهٔ رنگین دمرو — باش در محفل عشاق باندازهٔ صبح
این چه صبح است که ست آمده در بیا — او فتاد است بهر انجمن آوازهٔ صبح
خانه پر نور شد از عارض روشن گویا — باز کردند شب وصل تو دروازهٔ صبح

۲۰۷ — ای ولایت ز جفای غم دل چون مهتاب / نکشیدیم شرابی برخ تازهٔ صبح — ۴

مجوی از من رند شرابخوار اصلاح — که پیر باده فروشان نکرده است مباح
روندگان همه دارند بر قدم شطری — مرو دلیر که غافل نمیرود سیاح
غریق بحر محبت برون کجی آید — اگرچه سعی فراوان کنند صد ملاح
بعرض حاجت خود سوی دیر می پویم — که پیر باده فروشان مگر کند انجاح
کنون بدست سبو تازه میکنم بیعت — که دل ندید ز تعلیم شیخ روی فلاح
بمرگ نیز ز معشوق عنان نجاتم نیست — من و طواف خرابات و عالم ارواح

۲۰۸ — اگرچه شیوهٔ آن ترک شوخ استغناست / ولایت است و نیاز و سماجت و الحاح — ۵

روشن از نور قدح شد همه میخانهٔ صبح — آفتابم بده ای ساقی پیمانهٔ صبح
از من سوخته جان پرس اگر می پرسی — حال شمع سحر و حالت پروانهٔ صبح
مردم و شمع صفت هرزه نگفتم سخنی — بلبل آسا نیم آشفته و دیوانهٔ صبح
منت باد صبا بر دل و بر دیدهٔ ما — یار بگریست بیک نالهٔ مستانهٔ صبح

باده خوار است ولایت که سراپا خواری

عشوه کنان ببوی من دید که دید یار دید | بیخود و بی خودم اگر دکه کرد یار کرد
از همه کفر و دین بمن بود که بود یار بود | در همه دیر و کعبه جا کرد که کرد یار کرد
سینه بناوک ستم سفت که سفت یار سفت | بسمل خنجر ادا کرد که کرد یار کرد
دین ز دل و دل از کهم برد که برد یار برد | جان مرا خدا نما کرد که کرد یار کرد
عاشق ناز خویش را کشت که کشت یار کشت | زنده بحکم خون بها کرد که کرد یار کرد
لب ز نشاط بر لبم سود که سود یار سود | تلخی عشق را دوا کرد که کرد یار کرد
خون دلم بکافری خورد که خورد یار خورد | حاجت خسته جان روا کرد که کرد یار کرد
فاتحهٔ بر تربتم خواند که خواند یار خواند | کار ولایت از وفا کرد که کرد یار کرد

۲۱۵ — ۳

اشک من خون در دل یار بهاران میکند | قطرهٔ چشم تر من کار طوفان می کند
می کند فریاد قیس و باز میدارد مرا | طبع مجنونم اگر میل بیابان می کند
یار من بهر تماشا گر بگلشن می رود | لاله را دل خون و سنبل را پریشان می کند
گر ز بیم سنگ طفلان رو بصحرا می نهم | سرزنش بر هر قدم خار مغیلان می کند
نیست پروای خضر جان دادهٔ نازت را | از لب یک بوسه کار آب حیوان می کند
گر نخواند در براند سر بپایش می نهم | می نهد بر دیده منت آنچه دربان می کند

۲۱۶ — ۴

ای ولایت دل اگر دادی جانی میدهد
مرحبا یارے که جان تسلیم جانان می کند

تیره بختان که بسودای دو گیسو باشند | پا بزنجیر ز پیچ و خم هر مو باشند
منت نافهٔ تاتار چو مردم نکشند | مست از نکهت زلفین سمن بو باشند
کشتگان نظر الفت لیلی منشان | همچو مجنون همه خاک ره آهو باشند
لذت زخم دل آن خسته دروبان دانند | که قتیل نگه نرگس جادو باشند
منت محبوب حسینے که ستمگر نبود | آه از آنانکه جفا پیشه و بد خو باشند

۲۱۲	گر تیغ کشد آن بت سفاک ولایت از خون برہمن رگ زنار شود سرخ	۴

از بادهٔ گلرنگ تو شد ساغر ما سرخ	ساقی چه می است این که نمود آینه را سرخ
ما عاشق لبہاے نگاریم مسیحا	باید پئے بیمار لب لعل دوا سرخ
ساقی مے لعلم بده امروز که جانان	مست آمد و از بہر دلم کرد قبا سرخ
آن طفل برہمن نگر افشاند به بزمے	گز رنگ گلال است ہمه روی صبا سرخ
کشت است لبی را و ہنوزش پی قتل است	تیغے بکف دست ز خون شہدا سرخ
تعبیر حنا است شفق را و چمن را	گز پرتو رخ ساختهٔ ارض و سما سرخ

۲۱۳	آن رنگ حنا نیست ولایت که تو دیدی بود است ز خونت کف دست و کف پا سرخ	۱

بادشاہی بگدایان محمد دادند	بلکه کونین بفقیران محمد دادند
مخزن درد نباشد دل ہر بوالہوسی	دولت عشق به یاران محمد دادند
مایهٔ ناز کلیم است اگر دست دہد	آن عصائے که بدربان محمد دادند
اختیار من و تو جمله سپردند بده	نوک تقدیر بدیوان محمد دادند
کاسائی که خدا راست بود از پی شان	ملک ہستی به محبان محمد دادند
فارغ ست از ہمه عالم دل مستغنی ما	بے نیازی به ثناخوان محمد دادند

۲۱۴	ہان ولایت سخن مصر و زلیخا تا چند شان یوسف بغلامان محمد دادند	۲

با غم و درد دم آشنا کرد که کرد یار کرد	خوار و خراب و مبتلا کرد که کرد یار کرد
مست شراب جانفزا کرد که کرد یار کرد	نوش دہن بکام ما کرد که کرد یار کرد
تیغ کرشمه بر گلو راند که راند یار راند	نرگس مست سرمه سا کرد که کرد یار کرد

دلم ببوی تو آشفتگی ز سر گیرد	هوا ز کوچهٔ زلفت چو مشکبار آید
مگو ز گریه چه خیزد مگر تو بیخبری	که خون فشانی عاشق بسی بکار آید
خفته کیست که بالغ شود ز عشق توام	که یک نظر نه کنم گر هزار بار آید
بخاک خفته کند معجزه مسیحائی	نسیم صبح نفس گر از آن دیار آید

۲۲۰	ولایت آن شب قدر است گر بدانی قدر شبی که یار پریچهره در کنار آید	۸

ساقیم روز ازل مستانه کرد	قسمت من خدمت میخانه کرد
سرنوشت ما خدا ساغر نوشت	روزی ما باده و پیمانه کرد
آتش می با دل ما می کند	شمع روشن آنچه با پروانه کرد
تا گرفتم جام می از دست او	غمزهٔ ساقی مرا دیوانه کرد

۲۲۱	می به مینوشان ولایت کی کند آنچه با ما جلوهٔ جانانه کرد	۹

وقت آن آمد که میخواران وداع غم کنند	ساقیان باده پیما می بجام جم کنند
بزم عشرت را بصد ترتیب آرایش دهند	مطربان با نوا سازی بزیر و بم کنند
از سر نو شانه در زلف گرهگیرش زنند	طرهٔ محبوبه را باز خم در خم کنند
مژدهٔ دیدار مهجوران شنید ار ادهند	خاک اندر دیدهٔ کم بین نامحرم کنند
آنچه بر جان حزین از گردش ایام رفت	از سکافاتش فدای در همه عالم کنند
گل بیفشانند و عود ناب در مجمر آورند	محتسب هم گر ببزم آید خیالش کم کنند

۲۲۲	وقت آن آمد ولایت تا بشر چل سیت می خورند و لی زنند انهم کنند	۱۰

تا نکهت کاکلش صبا برد	سرمایهٔ هوش ماسوا برد

عاشقان سر زدم خنجر قاتل نکشند — همه از شوق درین معرکه یک رو باشند

۲۱۷	شاعران جمله ولایت چو من حسن پرست مایل چشم سیاه و رخ شبگون باشند	۵

خون دل تا ز چشم تر نه رود — مهر غیر از دلش بدر نرود
می کند انتظار دیده سپید — دل نگهدار تا نظر نرود
درد دل کی فرو رود ز دوا — تیر او تا بسینه در نرود
تا نه دوزی بناوک نگهش — زود درد از جگر نرود
کوچه گردی کند الفتهاست — یاد امان تگین که سر نرود
خون دل می خورم ز عشق نهان — تا بهر گوش این خبر نرود

۲۱۸	ای ولایت هنر ز زر بهتر که اگر زر رود هنر نه رود	۶

مست می ناب او هشیار نخواهد شد — مشتاق او از دل زنهار نخواهد شد
آخر دل او سوزد بر سوز دل عاشق — این ناله من هرگز بیکار نخواهد شد
مستم نکند ساقی در وی زمی باقی — تا بر سر خم حاضر خمار نخواهد شد
سودای دو گیسویت آشفته سرم دارد — جانم ز بلای او بیزار نخواهد شد
آن نرگس بیمارش آن چشم فسونکارش — از خواب سیه مستی بیدار نخواهد شد
در طره شکینت ای ترک ختا گاهی — خالی ز دل پاکان یک تار نخواهد شد

۲۱۹	با مصحف روی او عشق است ولایت را این سبحه صد دانه زنار نخواهد شد	۷

گر امحال کز آن مست هوشیار آید — صبا ز کوی تو چون مست باده خوار آید
بخار خار غم دوست سینه پر خون است — مرا چه کار که گل آید و بهار آید

بر حال درون بیتگانش نظری نیست — آن ترک ستمکیش جز آزار نداند
آنرا که جگر خون نشود از غم دوری — خون خوردن شیدای تو زنهار نداند
رحمی نکند بر دلِ آزردهٔ عاشق — تا حالِ دل آزاریِ اغیار نداند
تا خون حریفان نخورد چشم سیاهش — خونباری این دیدهٔ خونبار نداند
بی عشق نباشد مزهٔ زندگی ایوای — یارب دلِ زاری که بجز یار نداند

۲۲۵	ایوای بر آن عاشق بیمار ولایت کو جان دهد و هیچکس آزار نداند	۱۳

خود گشته و باز مهربان شد — بر خاک شهید گلفشان شد
زانگونه بخاک و خون تپیدم — کز دیدهٔ دوست خون روان شد
راه دمِ تیغ رفت عاشق — تا جوهرِ تیغ امتحان شد
از کعبه وصول مشکل افتاد — وز دیر حجاب درمیان شد
مقتول شدم بیک نگاهت — این عربده مرگ ناگهان شد
عاشق شدم و بعشق مردم — هر انچه که خواستم همان شد

۲۲۶	صابر بفراق شد ولایت آخر بوصال شادمان شد	۱۴

دل خستگی از خنجرِ بران که دارد — وین جانِ حزین حسرتِ پیکان که دارد
گه بشگفد و گاه شود غنچه دلِ من — این طرفه گلِ تازه گلستان که دارد
خون در دل سودازده ام جوش زنانست — یارب هوس نشترِ مژگان که دارد
پیچید بچون تار نفس را دل پرخون — سرگشتگی از طرهٔ پیچان که دارد
صد پاره شد از غیرت من جیب حریفان — تا یار سرِ چاکِ گریبان که دارد
بردوش فگنده است سر زلف دوتارا — تا کافرِ ما میل بایمان که دارد

از خاک بذروهٔ سما برد
بنگر که محبتم کجا برد

دینی که بدل نهفته بودم
این دشمن دین بیک ادا برد

هوشی که سری ز زلف او داشت
آن نرگس چشم سرمه سا برد

جانی که پی نثار او بود
بیماری عشق بی قضا برد

حال دل مبتلا چه پرسی
آن عربده جوی بیوفا برد

دشمن گشتا نکه هوشمند است
او دست فرو بخون ما برد

با درد دلم چه کار او را
بیگانه که دل ز آشنا برد

قربان هما که استخوانم
در کوچهٔ ترک دلربا برد

۲۲۳	من بودم و دیر اسد ولایت تقدیر بکجانهٔ خدا برد	۱۱

یارب مے خوشگوار باشد
من باشم و آن نگار باشد

آن رشک پری بری ز پرخاش
هم صحبت و همکنار باشد

بی زحمت غیر با مدارا
همکاسه و غمگسار باشد

مدهوش ز نشهٔ محبت
آن نرگس پر خمار باشد

اندر کف ساقی سیه مست
پیمانهٔ آبدار باشد

از شادی وصل او دل من
مستانه و هوشیار باشد

۲۲۴	در دست ولایت از سر نو آن طرهٔ تارتار باشد	۱۲

دیوانه دلم سبحه و زنار ندانند
هرگز روش کافر و دیندار ندانند

هر فتنه بود خفته و او فتنهٔ بیدار
تا کیست که این فتنهٔ بیدار ندانند

جانی که ندارد سر سودای دو زلفت
زنهار که او طول شب تار ندانند

تا جان ندهد عاشق حاشا که بود صادق	سر بندمش هیرم دانم که بکار آید
هر لحظه تپیدن چیست با سوز بسازا یدل	از خود بگذر تا او بی خود بکنار آید
حقا که گرامی تر از جان نبود گوهر	این را ندهم از کف تا وقت نثار آید
از حسن تو حیرانم تا چیست نمی دانم	هر دیده ز کوی تو با گریه زار آید
از شوق تو بیتابم وز هجر تو بی خوابم	تا چند ترا از من تنگ آید و عار آید

۲۳۰	زنهار مکش قاتل بیجرم ولایت را ترسم که ز حق ترسی چون روز شمار آید	۱۸

جان بو فا باختم مژده بجانان برید	در ستم نشنود این تن بی جان برید
تا ز سر نو بناز جلوه گل جان دهد	مشت پر عندلیب سوی گلستان برید
وحشتش افزون شده است از غم لیلای حی	قیس سراسیمه را سمت بیابان برید
عاشق شیدا بمرد در هوس معجزش	شاهد جان بخش را کاش بدستان برید
ترک پریروی من مایل بازی شده است	گوی مه و گوی مهر از پی چوگان برید
حسرت و حرمان نگر تا بزلیخا چه کرد	یوسف بیجرم را گفت بزندان برید

۲۳۱	تا هنرش ننگرند دست بدستش برند شعر ولایت همه پیش حریفان برید	۱۹

شکر صد شکر که قاتل ز جفا باز آمد	بر سر خاک شهیدان وفا باز آمد
طالع خفته ما شد ز سعادت بیدار	بستم رفت و بماند ازو ادا باز آمد
بزم روشن شد و پیمانه پر از باده صاف	ساقی ساغر جمشید نما باز آمد
رفت عهدی که پر آوازه نبود انجمنم	مطرب نغمه ور لحن سرا باز آمد
صلح پرداز و باهنگ محبت دمساز	محو ناز آمد و با ساز و نوا باز آمد
رفته بود از پی آزار که زارم دارد	مبتسم بلب زمزمه زا باز آمد

۵	گاهی همه شب ماه شب افروز ولایت تا داغ بدل از غم پنهان که دارد	۲۲۷

زین بیشتر بحال رقیبت نظر نبود — در خلوت تو باد صبا را گذر نبود

میشد محبت تو شب و روز بیشتر — جز من بصحبت تو حریفی دگر نبود

بودند مردمان همه مشتاق یک نظر — رحمت بجو نفشانی چشمان تر نبود

عالم خراب بود و صراحی پر از شراب — جز گردش پیاله ز دوران خبر نبود

یک بوالهوس به بزم وصال تو ره نداشت — جز ذکر خیر پیر مغان فکر شه نبود

می کرد بوی زلف دلم را سیاه مست — ممنون اهتزاز نسیم سحر نبود

۱۶	وقتی که دل ولایت مسکین بتو سپرد سودای الفت تو کسی را بسر نبود	۲۲۸

صبح تمنا رسید شام وصالی رسید — شام وصالی رسید صبح تمنا رمید

ساغر همی آورید مطرب وصلی آورید — نالهٔ ما کار کرد پردهٔ جانان درید

سوز من و ساز من دوش ز جا لیش ربود — گر ز قرهٔ قاتلم قطرهٔ خونی چکید

دل همه بینا شد و دیده همه کور شد — چشم خدا بین ما جز تو بروی ندید

همت او دید نیست بر دل ما مرحبا — با همه ضعفی که داشت بار محبت کشید

سوخت غم او جگر ضبط نهانش نگر — آه که آهی نکرد گرچه بخون در تپید

نامهٔ ما باز کرد دشمن ما را براند — رشتهٔ مهرش برید طرز کلام برید

حرف بجز فش نخواند برده بخلوت نشاند — لعل ز نرگس فشاند قصهٔ وقت شنید

۱۷	سوز محبت نگر ساز ولایت نگر سینهٔ او می زند نعرهٔ هل من مزید	۲۲۹

صد پاره کفن سازم گر بوسه نگار آید — از خاک برون آیم گر خود بمزار آید

یاد آن روز که مست می عشرت بودم — منزل خلوت وصل تو کلیسایم بود

۲۳۵

یاد آن روز که هر وقت ولایت گویان
جام میبداری و می شور دل افزایم بود

۲۳

یاد آنروز که در بزم تو بیگانه نبود — آشنا هم بتو کسی جز من دیوانه نبود

یاد آنروز که بی من نگرفتی خوابت — غیر پیمانه چون شمع تو پروانه نبود

یاد آنروز که سودا زده ما بودی — در دولت و بولا صحبت یارانه نبود

یاد آنروز که من مست تماشا بودم — بوالهوس از می دیدار تو مستانه نبود

یاد آن روز که پیمان محبت بستی — رغبت باده نبود و سر پیمانه نبود

یاد آن روز که از جلوه حیا می کردی — شور حسن تو بهر کوچه و هر خانه نبود

۲۳۶

یاد آن روز که چون چشم تو افسون بخواند
جز ولایت بلغت هیچکس افسانه نبود

۲۴

نرم آیدم که مرا بار بمیخانه دهند — صاف یاد و دز الطاف به پیمانه دهند

جرعه باده پر شور بکامم ریزند — شاهد ساده و معشوقه مستانه دهند

تا بدانند که گدازش بچه غایت بوده است — کاشکی سوز دل شمع به پروانه دهند

عاقلان را غم دوست نصیبی نبود — دولت عشق بسر گشته دیوانه دهند

بر نتابد صفت چشم سیاهت مضمون — حیف باشد که فسون تو بافسانه دهند

آری آری بود از جور سرشت اینان — رحم یک ذره دل سخت تبان انه دهند

۲۳۷

از در دیر بخیز دلفریب واعظ
هر کرا هیچو ولایت دل فرزانه دهند

۲۵

یاد باد آنکه ترا باد گری ساز نبود — مردم مرد فریبت غلط انداز نبود

یاد باد آنکه من آموختمت جان بخشی — در لب دو در سخنت این همه اعجاز نبود

٢٣٢	رحم بختی اندوه ولایت فرمود کان مسیحا بعلاج دل ما باز آمد	٢٠

تا رفت گهی نامه بهمدم نفرستاد
بر حال دل ریش نیفگند نگاهی
آگاه ز بیتابی من بود و ندیدی
من چشم وفا داشتم او قطع نظر کرد
حرفی ننوشت از پی تسکین بغلط هم
در کلبهٔ احزان نفرستاد صبا را

پیغام زبانی بخطا هم نفرستاد
دانست مرا زخمی و مرهم نفرستاد
از بهر قرار دل پر غم نفرستاد
بیمار غمش ماندم و آدم نفرستاد
نور نظر دیده پر نم نفرستاد
بوی ز سر کاکل پر خم نفرستاد

٢٣٣	هر بار ولایت بغمش گرید و گوید تا رفت گهی نامه بهمدم نفرستاد	٢١

عشق چون اعجاز پنهان را باظهار آورد
برهمن را با سر تسبیح پیوندی دهد
پاس ناموسی نسازد بر ملا رسوا کند
چشم جادو را دهد تعلیم رسم کافری
خال هندو را بیاموزد طریق دلبری
از خرابات مغان در کعبه آرد مست را

لیلی محمل نشین را سوی کهسار آورد
شیخ را در آرزوی تار زنار آورد
خلوت آرایان عصمت را ببازار آورد
مومنان پاک را از دین بانکار آورد
از پی تکفیر صد نیرنگ در کار آورد
پارسا را از حرم در دیر خمار آورد

٢٣٤	یارب آن هنگام روزی کن ولایت را که عشق بیخود و سرمستش اندر بزم دیدار آورد	٢٢

یاد آن روز که در دیر مغان جایم بود
یاد آن روز که مستانه گرفتی دستم
یاد آن روز که میگشت اگر دشنامم

گوشهٔ میکدهٔ چشم تو ماوایم بود
بیم پا لغزی میخانه در ازلایم بود
لب لعل تو باعجاز مسیحایم بود

٢٤٠ — شبے سباد کزان ماہر وجد اسازند — ٢٨

محبت گرچہ پوشیدہ بود افسانہ میگردد — کہ سلکش گرچہ پنہان میکشد مستانہ میگردد

بجز لیلی سروکاری بدیگر نیست مجنون را — بلا جوی محبت ز آشنا بیگانہ میگردد

دل صد چاک تا دارد سر سودائے گیسویت — بگرد ہر سر موبت برنگ شانہ میگردد

بیا و آفتابی کن درین تاریک شب ساقی — کہ ہیچو شد ز مستی بادہ و پیمانہ میگردد

چہ سحر است اینکہ ہیچو اند نگاہ نا مسلمانت — بیک نظارۂ حسنت پری دیوانہ میگردد

جمالِ پر فروغ او ہمی سوزد حسینان را — بہ پیشِ شمع رویش ہر یکی پروانہ میگردد

٢٤١ — نگو دیوانہ ای عاقل ولایت راز نادانی / کہ گرد ہر بیابانے بہ از فرزانہ می گردد — ٢٩

عشق را خستہ دلی بیخبری می باید — کشتۂ سوختۂ جامہ دری می باید

عاشق او نکشد منتِ خاکسترِ طور — سرمۂ چشم مرا خاک دری می باید

خواب بر بسترِ قاقم نبرد طالب را — بسترے از خار و خسِ رہگذری می باید

ہمہ جانی و سزاوار تو یک سر نبود — ہر دم از بہر نثارِ تو سرے می باید

تا گلستان کند اعجاز خلیل مدنی — جان پر سوز و دلے پر شررے می باید

دلِ ہر یک نشود آئینۂ حسن رخت — از پی عشق تو پر خون جگرے می باید

ہر کس این زہرہ ندارد کہ جمالت بیند — بہر دیدار تو صاحب نظرے می باید

زحمت دوست فزونست ز بیتابی دل — لیکن از صدق محبت اثری می باید

٢٤٢ — تا بجنت غزل نعت ولایت ببرد / چون خضر خوش نفسے نامہ برے می باید — ٣٠

نہ بشوق تو ہمین شعلہ ز جان برخیزد — آن کند عشق تو کز آب دخان برخیزد

رشتۂ سبحہ و زنار بہم پیوندد — پردہ راز گر از حسنِ بتان برخیزد

یاد باد آنکه بوصف تو غزلها گفتم
بلبلی بر گل تو زمزمه پرداز نبود

یاد باد آنکه انیس تو نبودی جز من
روز تا شب در کاشانهٔ تو باز نبود

یاد باد آنکه به بزمت نشدی فتنه بپا
محرمی رخنه گری در حرم راز نبود

یاد باد آنکه بسنت ساختم انگشت نما
هرگز این غمزه و این ترکی و این ناز نبود

۲۳۸ — ۲۶

یاد باد آنکه ولایت بتو دل داد بخنت
ورنه کس عاشق آن چشم فسونساز نبود

دوش در میکده جام شرابم دادند
از سر مهر و مدارا می نابم دادند

پیر بودم بیکی جرعه جوانم کردند
آتشین چهره بتی مست شبابم دادند

نیست جز دوست شب و روز بپیشش نظرم
دولت وصل به بیداری و خوابم دادند

جامی در آتش و آبست دل غمزده را
حسرت صلح و تمنای عتابم دادند

خاک راهم بهواداری ساقی کردند
دل بر آتش و چشمان پر آبم دادند

نبودی که کند عفو گنه رحمت او
مخلصی از غم عصیان و عذابم دادند

۲۳۹ — ۲۷

ای ولایت همه دائم ز شطرنج بازی خویش
دل سودازده و دست و خرابم دادند

خوش آن نفس که مرا با خود آشنا سازند
ز کعبه فارغ و بیگانه از خدا سازند

بر بند بیل بکن خاک راه آنان باش
که سجدهٔ در پیر مغان ادا سازند

فدای همت آن صادقان جانبازم
که تاب جلوه نیارند و جان فدا سازند

سبوکشان خرابات گزیدا دور اند
گمان مبر که به پیران پارسا سازند

نصیب بوالهوسان نیست عشق شاهد ما
کجا دلی که بدین درد بی دوا سازند

بخاکساری این قوم زینهار مبین
که سایلان در یار کیمیا سازند

بلای مشکل دوری ولایت آسان نیست

در خلوت خود جا دهد آنرا که بخواهد — وانرا که نخواهد ز در خویش براند

آنرا که نه بخشند نه دیده بینا — وانرا که نه بخشند همه نادیده براند

آنرا که بخود راه دهد ره برد آخر — هر چند بهر کوچه و برزن بدواند

وانرا که بالعنت نکشد جانب خویشش — زنهار در ان کوچه رسیدن نتواند

و خلیے برضائش نبود هیچکسے را — بیجرم همی راند و باجرم بخواند

۲۴۶ — ۳۴

هر چند سزاوار نبود است ولایت
اسے کاش غم یار بجونش بستاند

دوش مسجود ملایک خم ابروے تو بود — طرفه شوری و عجب غلغله در کوے تو بود

شاهد ناز بر انداز تجلای تو داشت — کافری حلقه بگوش خم هر موے تو بود

بهر دیدار ملک بر فلک آورد هجوم — دل روح القدس آشفته گیسوے تو بود

شب معراج تو رشک شب قدر است آری — محو دیدار خدا نرگس جادوے تو بود

از فلک تا ملک افتاده ز مستی مدهوش — ای محمد همه آفاق پر از بوے تو بود

لمعهٔ نور ز روے تو بیالامی رفت — نظر عشق بتقدیر ازل سوے تو بود

۲۴۷ — ۳۵

هان قدم رنجه سوی خاک ولایت فرمای
گرچه شوریده سرے بود ثناگوے تو بود

اےکه عامت همه محبوب خدا می گویند — نتوان گفت که عشاق چها می گویند

چشم رعنای ترا سرمه مازاغ بس است — قاتل و ساحر و کافر بخطا می گویند

روی رنگین ترا چون گل تر می خوانند — موی خوشبوی ترا نافه کشا می گویند

ذرهٔ راه ترا طور تجلی نامند — خاک درگاه ترا خاک شفا می گویند

هر که یکبار ترا دید ز آفات برست — مصحف روی ترا حرز بلا می گویند

تا ز سوی تو گہے روی نمی گرداند — عاشقان قلب مرا قبله نما می گویند

اینچه حسن است که از گرمی نظارهٔ تو	دود آه از جگر پیر و جوان برخیزد
به که در پرده نشینی و برون نخرامی	آه گر شور قیامت ز جهان برخیزد
شرم او مانع شوق است که خون میگریم	یارب آن کن که حجابش ز میان برخیزد
شور عشق تو محیط است و عجب نیست اگر	موج خون هر نفس از آب روان برخیزد
۲۴۳ — ای ولایت دل پر درد نه ز دهوس خوشتر آنست که از نام و نشان برخیزد	۳۱
ساقی مئے بده که فراموشی آورد	از خویشتن رباید و بیهوشی آورد
هوشم فزود و درد سرا ے پیر میکده	رشحے بکام ریز که مدهوشی آورد
آشفته شد ز پند تو مغز سبوکشان	واعظ پیاله گیر که خاموشی آورد
یارب ز زاهدان تم عشق مغان بخش	تا خون دخت رز بسیه نوشی آورد
۲۴۴ — نازم ولایت آن نگه نازمست را کو شیخ کعبه را بالقدح نوشی آورد	۳۲
عشق چون روز ازل فتنه مهیا می کرد	جلوهٔ حسن تو بے پرده تماشا می کرد
آه غیرت که تقاضا نکند ورنه خدا	میتوانست که ستر تو هویدا می کرد
هر چه باشد همه از تست که نور احدے	اینچه حرف است که حق شکل تو پیدا می کرد
پرده دار حرم حسن تو محجوبی تست	ورنه عشق تو چها فتنه که برپا می کرد
شادی مرگ بصد شوق مدامش سکشت	گر لب معجزه با جان مسیحا می کرد
تا نگفتی به تمنائے تجلی ارنی	کاش هوشی بجمال تو نظاره می کرد
۲۴۵ — در هر دل از شوق تو صد گونه هوسهاست چون ولایت غزل نعت تو انشا می کرد	۳۳
خوش آنکه بلطف آید و ساغر بستاند	خود می خورد و نشه ما را برساند

میگشت مرا شوق بهم آغوشی وگاهی — تسکین بوصال بت عیار نداوند
گر جذب تو کافی بود گریه بیفزای — تا کم نشود شوق تو بسیار نداوند
اندوه کلیسا و غم کعبه نداریم — مارا بجز اندوه غم یار نداوند

۲۵۱	داوند دو چشمت پی نظاره **ولایت** نظاره کنان باش که بیکار نداوند	۳۹

دوش بر عارض دو گیسو را پریشان کرده بود — روی ایمان در نقاب کفر پنهان کرده بود
پارسایان را اسیر دام کاکل می نمود — کفر را آماده تاراج ایمان کرده بود
با نگاه عشوه گرمی ریخت خون مومنان — ساحری در کار چشم نامسلمان کرده بود
سادگیها جلوه می کرد از رخ زیبای او — خلق را با روی چون آئینه حیران کرده بود
بر جمال شاهدان ماه وش خط می کشید — ماه را از چهره روشن پشیمان کرده بود
با هنسی بالیده دندان آب گوهر می بود — لعل لب را از تبسم گل بدامان کرده بود

۲۵۲	داده بود از خودنمائی حکم یار خاص و عام بر **ولایت** مشکل دیدار آسان کرده بود	۴۰

نظاره جمال تو با من حیا نه کرد — یک شمه اینکه تنگ دلم از قضا نه کرد
ریزد بسحر نرگس تو خون سامری — زلف تو آن کند که کلیم از عصا نه کرد
مرهم بخست هر که زتیغت جریح شد — بیمار عشق تو بمسیح التجا نه کرد
نور خداست روی تو ای ترک کجکلاه — نشناختت هر آنکه یقین خدا نه کرد
کے بسته بود گره گره در گلوی شان — تا یار عقده دل عشاق وا نه کرد
شادم که غیر عشق ندارد که بستر — آن جلوه دیده و جان و دل خود فدا نه کرد

۲۵۳	آخر **ولایت** از غم محبوب جان سپرد دردش نهفت در دل و هرگز دوا نه کرد	۴۱

۲۴۸	شاعران گرچه سخن پرور و کامل باشند چون ولایت غزل از شوق کجا میگویند	۳۶

میکند بیرون ز بزم خویش و رسوا می کند — میدهد دشنام و رسوای تماشا می کند

می کشد عشاق را و غمزه احیا می کند — دمبدم اعجاز او هنگامه برپا می کند

هر نفس می خواند و هر فور میراند مرا — آری آری نخوت حسن این تقاضا میکند

می برد در خلوتم تا راز دل ظاهر کنم — چون بداند جمله پیش غیر افشا می کند

هر که دیدش یک نظر معذور شد از چشم تر — طعنهٔ هر مرد و زن بر خود گوارا می کند

گه نگریاند چو ابر و گه بخنداند چو برق — طرفه اعجازی بهر انداز پیدا می کند

۲۴۹	هان ببالین ولایت زود میباید شتافت واپسین دیدار اے قاتل تمنا می کند	۳۷

میکشد جراح بیجرم و عبث خون می کند — از دل مجروح پیکان تو بیرون می کند

بی دل پرخون و جان سر بکف هرگز مرو — اندران وادی که لیلی کار مجنون می کند

پارسا گر مایل خوبان شود عیبش مکن — خوبی انسان ملک را نیز مفتون می کند

جان بلب می آید الا پر نمی آید ز تن — امتحان عشق جور قاتل افزون می کند

ایکه مغروری بفطنت از نگاه او بترس — چشم مستش عشوه در کار فلاطون می کند

با حریفانی که خود کام اند ساغر می زنند — پاکبازان را بصد آزار محزون می کند

۲۵۰	شعر گوئی از کجا و خود ولایت از کجا وینکه می گوید بحکم شوق موزون می کند	۳۸

جان دادم و در کوی توام بار نه دادند — صد بار هوس کردم و یکبار نه دادند

تا پختگی کفر چه بود است خدایا — کافر شدم و رشتهٔ زنار نه دادند

سودای اسیری بسرم بود بد ستم — سررشتهٔ آن طرهٔ طرار نه دادند

مست کردند ز جام می پرجوش سخن
شورش انگیز و جنون خیز بیانم دادند

تا بوصف رخت آب از رخ هر گل ببرم
صحن گلزار و لب آب روانم دادند

از پی آنکه فتد عکس رخ دوست درو
صاف و بی رنگ دلی آئینه سانم دادند

دیدهٔ منتظر اندر رهِ دلدار سپید
مژه خونِ دل از دیده چکانم دادند

روشِ زهد و اطاعت نه نمودند مرا
هوسِ بندگی دردکشانم دادند

اثرِ آه سحرگاهی خود را نازم
هرچه در خواستم از مهر بسانم دادند

پاس من آخر اثر کرد که از پاس وفا
مژدهٔ وصل تو بی وهم و گمانم دادند

۲۵۶ — گر بجان آمدم از دست محبت چه عجب
ای ولایت دل بیتاب و توانم دادند — ۴۴

دوشم بسر کوچهٔ جانان گذر افتاد
فریاد که دل بیخود و جان بیخبر افتاد

یک ذره نشد کارگر اندر دل قاتل
صد گریه که کردیم همه بی اثر افتاد

آب از رخ من برد که شد چهرهٔ من زرد
اشکی که چکید از مژه و از نظر افتاد

سودازدهٔ عشق سر عقل ندارد
آنرا که ز خم زلف تو خون در جگر افتاد

ای برق مبین شعلهٔ جوالهٔ ما را
یک آه زدیم و بدو عالم شرر افتاد

سر زد بدیار کشم از نفس سرد
سرّ غم نهان ز دل من بدر افتاد

۲۵۷ — حقا که نگاهی نکند سوی حسینان
تا چشم ولایت بجمال دگر افتاد — ۴۵

دارم سر شوریده ز سودای محمدؐ
جانی و دلی واله و شیدای محمدؐ

با خود چه طرازیم که ما زاغ بس آمد
اندر صفت نرگس رعنای محمدؐ

هر شور که از روز ازل تا بابد خاست
گردید همه گرد سراپای محمدؐ

شمشاد و صنوبر چه که طوبای بهشت است
در آرزوی سایه بالای محمدؐ

خرم آن روز که با نامه مرا یاد کند — یا به پیغام زبانی دل من شاد کند

دلبرا گر تو بدین حسن بمکتب گذری — دل اوستاد بدید آید و فریاد کند

فتنه جویان موید تو اند همه — آنچه یک شعبدهٔ آن سحر ایجاد کند

رنگ بوی چمنم بلبل گلبانگ زنم — کاش صیاد مرا از قفس آزاد کند

کشته بجورم و هم جور تمنای من است — هان بگوئید که باز آید و بیداد کند

زهره در باز اگر پیش تو آید زهره — چشم شوخ تو بیک غمزه اش استاد کند

۲۵۴	گردانش بی خلل و ولایت جان داد آن ستمگر چه نکرد است که بیداد کند	۴۲

زار نالیدم و از گشتنم آز او نه کرد — رحم بر نالهٔ زارم دل جلاد نکرد

ترک من حوصله کشتهٔ عشقت بنگر — تیغ بر گردن او راندی و فریاد نکرد

آنهمه صحبت دیرینه فراموش نمود — منتظر ماندم و دور از خودم یاد نکرد

مردم از رشک که از واهمهٔ رنگ حریف — بهر خونریزی من امر بجلاد نکرد

راه در پرده ندانست و بحق راه نبرد — هر که اقرار بدان حسن خداداد نکرد

دل پر حوصلهٔ ماست که آهی نکشید — ورنه آن ترک ستمکیش چه بیداد نکرد

۲۵۵	وصف رنگینی روی تو ولایت چه کند نقش حسن تو چه با دل بهزاد نکرد	۴۳

دوش ناگاه ز اکسیر نشانم دادند — هستی از خاک در پیر مغانم دادند

بیخود و بیخبر و بیدل و دو نیم کردند — دلبری ساده و سرمست و جوانم دادند

آتش عشق بهی سوز دل بیتاب زدند — وز تف دل نفس شعله فشانم دادند

عشق دادند و پی عشق بلاکش جگری — در جگر شعله و زان شعله زبانم دادند

نسبت کردند و در آن هستی و بیخبری — خبر از هستی آن موی میانم دادند

آن قشقه نورانیش آن صندل پیشانیش — آن طفلی و نادانیش آن تار زنارش نگر

۲۶۵	از صومعه بیرون خرام ای پارسای حق پرست عشق ولایت بنگر و حسن رخ یارش نگر	۶

ز کشتگان محبت وفا دریغ مدار — وفا اگر نتوانی جفا دریغ مدار
ترا که لطف به بیگانه آشنا سازد — بیا و یک نظر از آشنا دریغ مدار
ایا که خوی تو بر زخمها نمک پاشی است — تبسم از دل مجروح ما دریغ مدار
بود که سوی من آید جنون بیفزاید — شمیم زلف ز باد صبا دریغ مدار
کلام تو شکند رقم باذن الله — تکلم از لب معجز نما دریغ مدار
مریض عشق توام باد و اچه کار مرا — ترحمی ز من بی‌نوا دریغ مدار

۲۶۶	محول است نشاط و طرب بمقدم تو بیا به بزم ولایت بیا دریغ مدار	۷

ای بدان سادگی و حسن و خرابی مغرور — سوی ما بنگر و باز آی ز پندار و غرور
دشمنان بر من و بیتابی دل میگرنید — تا کجا در غم هجر تو توان بود صبور
با چنین حسن خداداد که داری صنما — سبزه گر به نهد سر بقدمهای تو حور
دهم این رشک دلم سوزد و خواهم ز خدا — تا بیفتد بدل غیر ز مشقت ناسور
اینهمه فتنه عشق است عجب نیست ازو — گر گل از نار برون آمد و طوفان ز تنور
مایل غیری و غیرت ز تکلف نکنی — ای ز بر و انگیست شمع محبت بی نور

۲۶۷	شرط انصاف چنین نیست تامل فرمای حیف غیری بتو نزدیک و ولایت ز تو دور	۸

مست دیدار ترا با حسم و خار چه کار — بلبل بوی ترا با گل و گلزار چه کار
چون بفرمان رضا قطع تمنا کردم — با غم دوری و با حسرت دیدار چه کار

پیر ما گر چه پس دوست خرامش فرمود / یک دور طلب از پی دلداری اصحاب بیار

تا خبر یابد از اسرار نهان زندان / شیخ را بیخبر از عالم اسباب بیار

بزم بی ساز و نوا دل نگشاید هرگز / مطرب و چنگ بخلوت که احباب بیار

گلشن محفل عشاق ندارد رنگی / خبر مقدم آن لالهٔ سیراب بیار

۲۶۳	تا بخواند غزل شوق ولایت بسرور مست و هشیار بدلجوئی ارباب بیار	۴

نامه بر از لب معشوق پیامی بمن آر / خون دل چند خورم بوی مدامی بمن آر

دوری یار چه نشتر که نه زد در رگ دل / تلافی خبر وصل دوامی بمن آر

عاقبت نا بیت هر چیز مقرر شده است / مژدهٔ وصل وی و باده و جامی بمن آر

دل بجان آمد ازین وحشت که قضا وارد / هان نوید طرب و عیش مدامی بمن آر

صحبت باده کشان بی می و معشوق مباد / آفتابی و دگر ماه تمامی بمن آر

ای فلک روز غم و درد مرا کوته کن / شاهدی ماهرخی را سر شامی بمن آر

۲۶۴	هان ولایت هوس بوسه خرامم کرده است از لب لعل کسی مژدهٔ کامی بمن آر	۵

یارم خرامان می رود اندازِ رفتارش نگر / زلفین مشکینش ببین چشمان بیمارش نگر

آن جلوهٔ رویش ببین آن خوبی خویش ببین / آن وضع نیکوئیش ببین آن سحر گفتارش نگر

آن شوخی و چالاکیش آن تیزی و بیباکیش / آن ترکی و سفاکیش آن طبع طرارش نگر

آن سنبل کاکل ببین آن حلقه هایش کل ببین / آن عارض چون گل ببین و آن لعل دُربارش نگر

آن تیر مژگانش ببین آن نوک پیکانش ببین / شمشیر بیانش ببین ابروی خمدارش نگر

آن شان رعنائی ببین آن جلوه آرائی ببین / آن حسن و زیبائی ببین آن نور رخسارش نگر

آن خال هندو را ببین ان سرو دلجو را ببین / ان عین جادو را ببین آن چشم عیارش نگر

۲۷۰	ایکه عالم بتو نازد به ولایت پرواز	۲
مردم و عشقت بجان دارم هنوز		رو به تو از خلد مے آرم هنوز
زاهد از یک جلوه او هوش باخت		من ز مستی محو دیدارم هنوز
دلبرا تو در دلم هستی و من		در تمنا ے تو خون بارم هنوز
کفر من خام ست یارب پخته کن		با سر تسبیح ماند تار زنارم هنوز
ساقیا ظرفِ دلِ مستم نگر		جامها دادی و هشیارم هنوز
لذتِ حرمان نصیب من نشد		در و مند رشکِ اغیارم هنوز

۲۷۱	ای ولایت پیشتر گشت است و باز مے کشد از غمزه دلدارم هنوز	۳
دل دوخته دوش به پیکان جگردوز		مجروح دم خنجر تیز مکن امروز
این مشکل سخت است که آسان نتوان کرد		طبعت بجفا مائل و اغیار بد آموز
تا خفت پروانه نسوزد رگ جانت		هان گریه بمحفل مکن ای شمع شب افروز
دل میکشد آزار اگر میکشدان ترک		در کشمکش آیا چه کند جان غم اندوز
از وعده موهوم تو تسکین دلم نیست		میگریم و بیتاب ترم هر شب و هر روز
او قاتل و من واله او دشمن و من دوست		یارب چه کنم آه ازین ساز و ازین سوز

۲۷۲	باصبر به پروانه ولایت که سرانجام تا یار رساند اثر طالع فیروز	۴
ای پیر مغان جرعه می در قدحم ریز		آن مے که سرور آرد و باشد طرب انگیز
از درد نفوریم و همه صاف سرشتیم		با باده گلابی فرح افزای بیامیز
خواهی که خرابت نکند گردش دوران		با خاک نشینان خرابات بیاویز
مستانه کند گردش او شیخ حرم را		از عربده نرگس بیمار بپرهیز

حسنِ زیور عرض و حسن جهالت جوهر
ملتجم یار پرستی شده و نیم عشقش
چشم دارم که سر از غرفه بر آری گاهی
نگر آزار دل بد ار لپسند است او را

گردن و گوش ترا بادر شهوار چه کار
با سر سبحه و با رشته زنار چه کار
ورنه با خاک در و سایهٔ دیوار چه کار
ورنه چون خوی وفا نیست با تو ار چه کار

۲۶۸ — بجز از دو جهالت ولایت آرے / عشقبازان ترا با دل هشیار چه کار — ۹

گرچه بجرم سینه دوخت به تیر
راحتے نیستش بیک پهلو
تا لصید دگر نه پر دازد
تا بدارش بگو که بیتابم
رخ صافش ببین که آئینه ایست
بهر فردا قیامتے بگذار

دل و پیکان او زسے تقدیر
اثرے کرد نالهٔ شبگیر
می نهد سر بپاش هر نخچیر
زلف یار است سر بسر زنجیر
عکس کش آه چون کشد تصویر
بنشین فتنهٔ صغیر و کبیر

۲۶۹ — آن پری عهد با ولایت بست / غیر را گو که هان بر شک بمیر — ۱

ایکه هستی بکمال از همه هستی ممتاز
بنده ام بنده و انعام ترا منتظرم
مشکبو کاکل شبرنگ تو نگسترخم پیچ
مرغ روحم بهواے تو پریدن دارد
صبر با ختم اکنون بزیارت بطلب
هستی و نیستی از تست که مقصود توئی

سجده در خم ابروی تو خوشتر ز نماز
لطف کن لطف و خدارا بنگاهی بنواز
نرگسی چشم سیاه تو همه عشوه و ناز
ایکه بر روضهٔ تو مرغ نیاز دپرواز
عمر کوتاه شده و شوق مزار تو دراز
غیر عشاق تو اغیار ندانند این راز

آرزوی دلش آلست که بیدلغت

۲۷۵	عشق آن نیست ولایت که تو شخم طلبی می شناسی بخدا سایه ز خورشید هنوز	۷

یاد دارم دلبر آن گرم جوشیدن هنوز	می رباید از خودم آن کام بخشیدن هنوز
به مردن نیز با عشق است پیوندی مرا	می تپم در زیر خاک از بهر یک دیدن هنوز
دلبری نادان من ترکی ندانم مرحبا	سخت من گر غیر دارد خوبی ترسیدن هنوز
الله الله هیبت حسنش که عمری رفت و نیست	جرات اظهار عشق و پای بوسیدن هنوز
عشق کار خود نمود و بنگر استغنای حسن	سید هم جان دهی آید به پرسیدن هنوز
بسملم کردی و می غلطم بخون اندر ولی	دارم اندر سر هوای خاک گردیدن هنوز

۲۷۶	یارب از رحمت لقبی ده ولایت را بخش دارد از لطف تو چشم جرم بخشیدن هنوز	۸

سنعا یاری نخواهی کرد بر ثروت مناز	دارایا تو نخواهد ماند بر دولت مناز
بی محابا می کشد آن را که شوهر می کند	بر عروس کهنه دنیای بی عصمت مناز
سیرت مردان گزین و سرکشی از سر بنه	بر کمال تمکنت یکروزه از نخوت مناز
خاکساران را بچشم کم مبین گر عاقلی	تنگر انزه دگر کن که عزت داد و بر عزت مناز

۲۷۷	مردمی در طینت این قوم مردم سوز نیست هان ولایت بر سیه چشمان بی الفت مناز	۹

صبح قیامت است مرا چشم تر هنوز	دارم خیال شام فراقش بسر هنوز
خالکم همه دود بی هوای تو همچنان	[illegible] مرا هست [illegible] هنوز
تیر مژه مزن که ز تیغ نگاه دوش	مجروحم همان بلذت زخم جگر هنوز
صد محتسب خراب شد و دور کس نماند	آن چشم مست باده کش بی خبر هنوز
صد بار مرد و زنده شد و سوز دل نرفت	دیگر [illegible] از گداز تو شمع سحر هنوز

هشیاری و مستی بهم آمیخته خوب است — درکش دو سه پیمانه و از میکده برخیز
حقا که ریاکار کند خدمت این قوم — از صومعه صحبت هر صومعه بگریز

۲۷۳ — تا عاقبت باده کشی چیست **ولایت**
من آتش و می آتش و طبع من و او تیز — ۵

دوش دیدم در کلیسا پارسای پاکباز — سجده اش در دوست در پیشانیش داغ نماز
رو ز کعبه یکطرف کرده برنگ برهمن — سر بپای بت نهاده با صد الحاح و نیاز
ساعتی چون در گذشت از بت پرستی سر بتافت — سوی مسجد رفت چون پاکان بصد سوز و گداز
شب گذشت و تا سحر بر خاک می مالید رو — زار می نالید از مستی بخلوتگاه راز
صبح پرسیدم که شیخا این چه حالت بوده است — عاقلان را باید اندر دیر و کعبه امتیاز
راست فرما کافری یا در حقیقت مسلمی — حق پرستان را ز کفر و شرک باید احتراز
گفت دانم محرم اسرار حق بینان نهٔ — دوش بر روی دلی ستم درے کردند باز
چون حجاب از پیش من برخاست آئینه شدم — معنی دیدم بصورت هم حقیقت در مجاز
تا ندیدم جز خدا در کعبه و در بتکده — روی داد از حق پرستی حالتے پر سوز و ساز

۲۷۴ — ای **ولایت** راز ما افشا مکن خاموش باش
این سوالت را جوابے بود ای جویای راز — ۶

جان بغم دادیم و تقصیر نبخشید هنوز — از کسی حال دم نزع نپرسید هنوز
کشته و سوخته و از پی بربادی ما — می کند عربده با شوخی و تهدید هنوز
از ازل محو تماشاییم و از غایت شوق — چشم مشتاق نیاسوده ز یک دید هنوز
طرف بنگر که ز بیداری ضبطم شب و روز — خون ز ناسور درو چشم نه تراوید هنوز
تا چه خامی ست که صد آبله دارد تا هم — پای من خار ره یار نبوسید هنوز
اثری هست مگر در دم سردم یارب — که دل شاه من گرم نجوشید هنوز

از اصول عشق زاهد را چه علم
غیر خاموشی بیان عشق نیست
چشم گریان مرا انتظاره کن
ای بت قربان که طبعت نازک است

راه و رسم کفر از ایمان مپرس
معنی دیگر ز خاموشان مپرس
دلبرا افسانهٔ طوفان مپرس
داستانِ حسرت و حرمان مپرس

۲۸۰	ای ولایت رحمت حق بیحد است طول اعمال سیه کاران مپرس	۱

تعالی الله چسان نسبت دهم با موسیٔ طورش
بکوی عاشقان او تماشای عجب دیدم
نشانی سید هاروالضحی رخسارش آمنا
بهار تازه ابراهیم را بنمود گلزارش
گدایان درش هستند از کونین مستغنی
فرستادش خدای پاک بنیک بهر آسانی

که چشمش خیره میگردد بیک نظارهٔ نورش
تجلیهای صد رنگ است او صد موسی و صد طورش
سیه مست سقیم رتبهم چشمان مخمورش
ذبیح الله را جانی دگر بخشید ساطورش
بود ملک سلیمان تنگ تر در دیده مورش
که در هر امر حل مشکل ما هست منظورش

۲۸۱	ولایت روز حل باد از داغی و ناسوزی نصیب داغ او در دو روانی وقف ناسورش	۲

کند هر چند در صورت کشی نقاش تصویرش
دمی جان بخش دارد خسته اش هرگز نمی میرد
نگر پیکان او با سینهٔ من الفتی دارد
ز بدنامی همی ترسد و گر نه خود بخود آید
شب وصل آمد و از هم روز هجر می گرید
نمی سازد رقم و ز نامه نام خویشتن بارم

هجوم حیرت حسنش کند همرنگ تصویرش
همانا آب حیوان است گویا آب شمشیرش
هدف گر غیر باشد بر دل من میخورد تیرش
محبت می چکد هر سخن از لطف تقریرش
دعا لیش بین که میسوزد دل عاشق ز تاثیرش
که آگاهی نیابد غیر از بیان تحریرش

	فریب غیر میخواهد که بی افشای راز آید	

اندر خیال زلف پریشان آن پری	عمری سر آمدست و دل آشفته سر هنوز

۲۷۸	بوسیده ام بخواب شبی لعل درفشان می ریزم از دو دیده ولایت گهر هنوز	۱

از خرام قامت زیبا بترس	شور محشر می کند برپا بترس
فتنه شد بر روی گل ای عندلیب	از نگاه نرگس شهلا بترس
با قد موزون قیامت رانسنج	از بلای عالم بالا بترس
می کند خاک شهیدان پایمال	از غرور حسن بی پروا بترس
تا نپنداری که داغ عشق نیست	دود بنگر وز دل شیدا بترس
دیدهٔ پرخون مشتاقان ببین	در ادا و عشوه و ایما بترس
رنگ زرد چهره هم پرواز کرد	یک نفس از حال زار ما بترس
سر بسر خشم در خشم آمد زلف او	از چنین سرمایهٔ سودا بترس
تا نه بینی حالت نا دیده را	از سرشک چشم خون پالا بترس
رقص بسمل را تماشا می کنی	این چه سفاکیست یزدان را بترس

۲۷۹	گر نمی ترسی ولایت از کسی آخر از هنگامهٔ فردا بترس	۲

حال بیتابی ز مشتاقان مپرس	اشک بنگر سختی هجران مپرس
ناتوانی از تن لاغر ببین	آنچه از دل میرود بر جان مپرس
حیرت یک جلوه تا محشر کشید	قصهٔ او از دل حیران مپرس
او چه داند آنچه ما دیدیم ازو	هر چه بادا دست از درمان مپرس
چهرهٔ خود از بهر دل آئینه ایست	اضطراب نبضم از لقمان مپرس
می کند مجروح دل را او هم او	تیزی آن خنجر بران مپرس

بی پرده تجلی نکن اندر دل شیدا — در وادی حسرت چه فریبی بسرابش
مستانه بیا یکدم و هنگامه بیفزای — جامی که تهی شد همه پر کن بشرابش

۲۸۵	ناله به ولایت نفرستاد ستمگر حقا که ندانست سزاوار خطابش	۶

رقیبش وی بخلوت برده من دیدم ز پنهانش — کسی کاین ماجرا بیند بسنج از سختی جانش
دل من با منافق ماند از عشق رخ و زلفش — نه بکفر نگیش با کفر و نه پیوندی با ایمانش
خدا از چشم بد آن عین جادو را نگهدارد — بر اندازد نگاهش جان مستان باد قربانش
معاذ الله چه نسبت با کمند و دام و زنجیرش — که صد آهو تتاری می کشد زلف پریشانش
هلاک من نگردد پرده می خواهد ستمگارم — که می سوزد چه من هر دم حریفان را به پیمانش
چه می خیزد کند هر چند داغ دل سپرداری — که جوهر دارد از خون شهیدان تیغ عریانش

۲۸۶	ولایت هر چه میگوید برود دل همی گوید محبت می چکد از تازه مضمونهای دیوانش	۷

آن چین جبین نگر و آن نافه چینش — دل می برد از حور و پری روی حسینش
بی پرده برون آمده است از در شوخی — ای دیده بسی مغتنم انکار و نه بینش
این دام فرنگ است نگو طره شبرنگ — قید است دل هر که بچین و رخم و چینش
حقا که در انگشت تو زیباست نه من — از مشتری انگشتری از زهره نگینش
کوی تو بود روضه رضوان پی عاشق — زنهار نباشد هوس خلد برینش
آن شوخ حسینم مدام تو نیفتد — ای دل بطمع چند نشینی بکمینش

۲۸۷	گوید به تماشا بتو مستانه ولایت آن چین جبین نگر و آن نافه چینش	۸

گر نیست نمی پیدا از خنجر عریانش — داغی است ز خون من هر گوشه دامانش

٢٨٢	ولایت خالی از حکمت نخواهد بود تا خیرش	٣

مسوسۀ نی تازه می خواهد بشوخی چشم بیمارش | نیارد کس بصد افسانه جان بردن ز آزارش
زکاوشهای مژگان تو دامی در جگر دارم | گلستان تماشا بین که گل میروید از خارش
بدر کن محتسب گر چشم مستم نشئه دارد | که در دور نظاره یافتم جامی ز دیدارش
حدیث معجز عیسی کهن افسانه شد بنگر | دو عالم را شهید آرزو کرد است گفتارش
سیاه انفعل گردد تو از بعد مرگ من | دل من حسرتی دارد که نتوان کرد اظهارش
سر مو فرق پیش هوشگافان نیست کز سودا | بلا را پا بزنجیر افگند گیسوی طرارش

٢٨٣	ولایت کی رهی از عشق کز روز ازل هستی اسیر پیچ زلف وار بلای دل گرفتارش	٤

تا توانی در تمناهای بی حاصل مباش | سر ز افزونه وی پابند آب و گل مباش
مخبر ما گفته است الصبر مفتاح الفرج | ناخدا آسان کند مایوس در مشکل مباش
تا ز رحمت بهره یابی که بس باشد ترا | در سر انکار حق بینان صاحبدل مباش
راه مردان خدا این است گر مردی برو | تا بجای وارسی دلدادۀ منزل مباش
فکر عقبی کن که کار مشکلت آسان شود | بهر چندی سوی دنیای دنی مایل مباش
در حقیقت زیرکان آنان که این ره رفته اند | ایکه در پندار زشتت عاقلی غافل مباش

٢٨٤	ای ولایت پند میگوئی و خود بی بهره گرچه هستی ناخدا وا مانده بر ساحل مباش	٥

عاشق نیم بست ببین حال خرابش | آن قلب بر آتش نگر و چشم پر آبش
در دوری تو یک نفس آرام ندارد | دل می تپد از درد به بیداری و خوابش
فرض است بر او سجدۀ محراب دو ابرو | نی بیم عذاب است و نه امید ثوابش
گر صلح به غیری نکنی جان تو بخشد | تا چند پریشان کنی از قهر و عتابش

۲۹۰	اسے ولایت چہ کار با طورم سر چشمہ ماست خاک درش	۱۱

ای دیدہ زبد بینان دزدیدہ بمن نیش — تا راز نہان ماند گستاخ ببین سویش
دزد رگ دلہا را خون کرد جگرہا را — آن نشتر مژگانش آن خنجر ابرویش
چون زلف پریشانم بن بے سر و سامانم — آشفتہ سرم وار پیچ و خم ہر مویش
گر چشم سیاہ او یک عشوہ بکار آرد — بیمار شود نرگس از فتنہ جادویش
ہنگامہ فزون کردن رسوا بجنون کردن — دل بردن و خون کردن این است ہمہ خویش
ہر تار بجوید پیچ در پیچ دل آویزد — یارب زبلای او آہ از سر گیسویش

۲۹۱	رحمی بکن اسے دربان بر عاشق بی سامان زنہار ولایت را بیرون مکن از کویش	۱۲

دل دادہ ام بدستش سر می نہم بپایش — تا باز گیرم آن را یا جان کنم فدایش
ممکن نشد بہ نگے از دست او بجانم — دل می برد ز دستم آن شوخی ادایش
ملک عدم بتاری خواہد شدن اسیرش — ہا تا کہ رسیدہ است گیسوی مشکسایش
بر مشن کہ رشک مینوست جمشید ساقی اوست — چون آفتاب روشن جام جہان نمایش
از کاکلش چہ پرسی روز سیاہ من بین — دارم دلی پریشان آشفتہ بلایش
خواہد بجون تپیدن از عشوۂ ادا دل من — گر باورت نیاید روزے بیازمایش

۲۹۲	محبوب محمد دارد بدل ولایت بخشد نعیم جنت بعد از فنا خدایش	۱۳

طالب این معتقد آن مباش — خاک دری جز در جانان مباش
مومن پاک است محمد پرست — کفر مکن بندہ یزدان مباش
رو بگدا سے بنشین بر درش — در ہوس ملک سلیمان مباش

بی غمزه و بی شوخی بی عشوه و بی ترکی — دل می برد از مردم آن نرگس فتانش
تیر تو خورد بر دل غیرے و منش بینم — خواهم که بخون غلطم از حسرت پیکانش
گرچه بدل آزاری می خواند می راند — بر دیده و دل راند صد منت دربانش
هر ناله که بر خیزد از خنجر بجگر ریزد — غمدیده که جان سوزد آه از دل نالانش
این راز نهان بهتر در پردهٔ جان بهتر — زخمی بجگر دارم از عشوهٔ پنهانش

۲۸۸	تا چند چنین دارد هجر تو ولایت را اے ترک نگاہے کن بر دیدهٔ گریانش	۹

خواب تا چند ای ولایت ساعتی بیدار باش — میروی در راه سرست از خطر هشیار باش
ایکه از کردار زشت خود سرا پا غافلی — تا کجا بیفکر باشی هان بفکر کار باش
بر گنه کردن دلیری از جزا اندیشه کن — ور نکوی طاعتی شرمنده از کردار باش
آه کز تن پروری در بند نفس کافری — بعد ازین زنار بگسل بیمناک از نار باش
ذره ذرها از تو پرسند هرچه کردی یا کنی — گر تو می ترسی ز حق در گریه بسیار باش
هان مخالف باش با نفس و موافق با نفس — تا اگر گل از تو خواهد از پی او خار باش

۲۸۹	هوشمندی کن ولایت مهلتی داری هنوز خفته و بیدار هر ساعت بذکر یار باش	۱۰

حسن گردد بگرد بام و درش — تا ببیند کرشمهٔ نظرش
دیده بر دل نوشت صورت او — ورنه کے بود زین جفا خبرش
کے شوی توتیاے دیدهٔ عشق — تا نگردی تو خاک رہگذرش
حیف کاو گرفت ملک عدم — زلف هندو رسید تا کمرش
بعد عاشق ز جاش برد آخر — گریهٔ شام و نالهٔ سحرش
قامتش پر شر و لبش پر شور — صورت او ببین و شور و شرش

عشق چون جلوه کند هیچ نگنجد در دل	هر کرا میل تو باشد به تمنا چه غرض
گر ادای قد رعنای تو دلکش نه بود	با نعیم و ارم و سایهٔ طوبی چه غرض
طاق ابروی تو از روز ازل کعبهٔ ماست	قبلهٔ دیگر اگر هست چه پروا چه غرض
گر وصال تو پس از مرگ نباشد مقصود	زین همه شور و جود و شر دنیا چه غرض

۲۹۵	شادم از وعدهٔ دیدار و لایت امروز ورنه با شورش و هنگامهٔ فردا چه غرض	۱

عهد بستی با من شیدا غلط	این سخنهای تو سرتا پا غلط
نرگس او سحر می خواند همه	هر که گوید عشوهٔ و ایما غلط
تا ضمیرش مضطرب دارد مرا	می نگارد نامه املا غلط
بیت ابرو معنی دارد که نیست	در کتاب عالم بالا غلط
میتوان دانست حال دل بهل	گر تو سیدانی بیانم را غلط
در محبت دخل امر و نهی نیست	میکند یک عشق صد تقوی غلط
مرگ لیلی بر تجاهل داشتش	تا صحیح است این حکایت یا غلط
آفرین تسخیر چشم کافرین	می کند آهوره صحرا غلط
می بنوش و توبه کن ای بیخرد	نیست هر گز کان تو ابا غلط
حق صحیح است و تامل کن که هست	غیر او دنیا و ما فیها غلط

۲۹۶	ای و لایت از جزا اندیشه کن آه نبود وعدهٔ فردا غلط	۱

الحفیظ از چشم جادو الحفیظ	می کشد یک جلوهٔ او الحفیظ
الامان از تیر مژگان الامان	الحفیظ از تیغ ابرو الحفیظ
الحذر از موی مشکین الحذر	الحفیظ از دام گیسو الحفیظ

عشق تقاضا نکند آرزو	ملتجی مشکل و آسان مباش
مظهرِ حق است رسولِ عرب	منکرِ ارشادِ بزرگان مباش
هر دو فدا ساز که یکتا شوی	کشتهٔ دل سوختهٔ جان مباش

۲۹۳	پند ولایت بشنو طالبا کافر او باش مسلمان مباش	۱

من و پای وی و سرِ اخلاص	که نخواهم ز بندِ عشق خلاص
آرزو بین که غیر را کشتم	تا بدستِ خودم کشی به قصاص
تا سراپای دلکش تو نوشت	خامه در دست می شود رقاص
خودپرستانِ عشق بی خبراند	راز الفت بگو بدین اشخاص
در تمنای وصل سیم تنی	می گدازم به بوته همچو رصاص
از فراقت بحسرت اند عوام	وز وصالت بحیرت اند خواص
جز تو ام نیست مامن و ماوا	نبود جز درت مفر و مناص
کفر و اسلام و کافر و مسلم	ملت ما محبت است و خلاص

۲۹۴	احمدا چارهٔ ولایت کن ای گدای درت چه عام و چه خاص	۱

گر نباشد صنم آنجا به کلیسا چه غرض	هر کجا جلوهٔ او نیست بدانجا چه غرض
گر بچشمانِ سیاهِ تو مشابه نبود	دلبرا با صفتِ نرگسِ شهلا چه غرض
معجز آن دگر و معجزهٔ این دیگر	کشتهٔ عشقِ ترا با لبِ عیسیٰ چه غرض
طورِ سینا ز کجا نورِ جمالش ز کجا	محوِ دیدار کسی را به تجلا چه غرض
نیست جز شربتِ دیدار علاجش زنهار	دردمندِ غمِ او را به مسیحا چه غرض
گر نه خالِ رخِ خوبت بسویدا ماند	عاشقان را بطوافِ دلِ ما چه غرض

دوش میگفت بلبلے در باغ — کہ گلے نیست جز بصورت داغ
گر نداد او جواب خط چہ کند — نبود بر رسول غیر بلاغ
تا فرستد بلطف پارۂ خط — دل صد پارہ میکنم ابلاغ
من ز خود رفتم و هنوز طلب — تا بکوے صنم نبرد سراغ
من کجا و رقیب زشت کجا — تا قیامت هما نہ گردد زاغ
عقل را دخل نیست یکساعت — تا خیالت مقیم شد بدماغ
جام دادی بمن ز گردش چشم — زهر قاتل بریختی بایاغ
پاکباز نیست نام سوز و گداز — عشق پروانہ بین و حسن چراغ
ضبط لیلے نگر کہ آہ نہ کرد — سنگ جیب قیس و دامن راغ

۲۹۹	ما هروے دل از ولایت برد آخر از دلبران نیافت فراغ	۱

شور دو عالم یکطرف آن قد رعنا یکطرف — صدها قیامت یکطرف آن سرو بالا یکطرف
هر دم بحسرت خون شود هر قطره اش جیحون شود — دلهای عالم یکطرف تنها دل ما یکطرف
مفتون حسن روے تو افتادہ اندر کوی تو — فرهاد و شیرین یکطرف مجنون و لیلیٰ یکطرف
از جلوۂ دیدار تو وز معجزۂ گفتار تو — بیهوش موسیٰ یکطرف بسمل مسیحا یکطرف
از قامت رعنای تو وز چهرۂ زیبائے تو — پر نور جنت یکطرف سرسبز طوبیٰ یکطرف
از آرزوی یک نظر در خون تپان بر خاک در — بیچارہ یوسف یکطرف مسکین زلیخا یکطرف
خاک درت ماوای من زیب سرم سودائے من — تخت سکندر یکطرف دیهیم دارا یکطرف
از بهر تو با صد شرف آوردہ عزت بر دو کف — تاج لعمرک یکطرف تشریف ادنیٰ یکطرف
ما زاغ اندر شان تو جان و دلم قربان تو — هر سحر و افسون یکطرف آن چشم شهلا یکطرف
هر ذره اش نام خدا صد جلوه دارد مرحبا — خاک مدینہ یکطرف صد طور سینا یکطرف

الغیاث از تیره بختی الغیاث — از کمند هر سر مو الحفیظ

کشت دیگر زنده کرد و باز کشت — از جفای ترک بدخو الحفیظ

یک نظر در خون بغلطاند جگر — از جمال آن پریرو الحفیظ

زلف شبگون است یا سودای سر — از خم پیچ بلاجو الحفیظ

گرچه بیمار است چشم ناتوان — می کند خون صد آهو الحفیظ

دست نازک بنگر و خونریزیش — الحفیظ از زور بازو الحفیظ

شور عشق است آنکه از نیرنگ اوست — الامان هر سمت و هر سو الحفیظ

۲۹۷	زنده در گورم ز هول این وعید اے ولایت از یغا تو الحفیظ	۱

سوختی جانان رگ جانم چو شمع — ز آتش هجر تو سوزانم چو شمع

تا جدا هستم ز یار ماهرو — هر شبی تا صبح گریانم چو شمع

حال سوز سینه در هر انجمن — با زبان شعله گویانم چو شمع

عالمی پروانه سان گرد من است — من به بزم فیض خندانم چو شمع

از تف دل رشتهٔ جان سوختم — دود بر سر میرود زانم چو شمع

لازم و ملزوم شد نقص و کمال — طبع روشن داشت عریانم چو شمع

بس عزیزت می کند روشن دلی — بین که در هر خانه مهمانم چو شمع

مردن و جان سوختن کار من است — روز و شب پیدا و پنهانم چو شمع

جانگدازی عاقبت گل می کند — سوخت اینک جیب دامانم چو شمع

حالت سوز دلم پوشیده نیست — گرچه خاموشم سخن رانم چو شمع

۲۹۸	اے ولایت می زیم با سوز و ساز تا جدا از بزم جانانم چو شمع	۱

قاب قوسین مقامیست که مخصوص بتست
هرگز آنجا نرسد تیر کمانِ هر یک

مستفید از تو فصیحان عرب تا بعجم
روشن از حسن کلام تو بیانِ هر یک

۳۰۲
از ثناگوئی تو جاے ولایت بالاست
گرچه بوداست بفردوس مکانِ هر یک
۱

ای تو سراپا صفت ذو الجلال
صورتِ تو معنیِ حسن و جمال

خار رهت از پئے فردوس گل
خاک درت ردی ارم را گلال

سوخته آتش عشقت اویس؄
کشتهٔ شمشیر فراقت بلال؄

آئینهٔ ذاتِ خدای همه
حیرتِ حسن تو صفائے خیال

جلوتِ تو بزمگهِ ممکنات
خلوت تو انجمن انتقال

اے تو به بیرنگی خود آشنا
ای ز تو بیگانه فراق و وصال

۳۰۳
سجده کن و بر درِ او جان سپار
هان ز غم حشر ولایت منال
۲

آه تا چند بگریم ز ستمگاری دل
یک نظر کن که بجانم ز گرفتاری دل

دیده بود آنکه درین تاب و تب افگند او را
آنچه بر جان حزین رفت ز بیماری دل

تا خورد ناوک دگر دو سپر سنا سورش
آنقدر چشم ندارد جگر از یاری دل

هر که بیند نتواند که تسلی نکند
باعث حرمتِ عشاق بود خواری دل

حاش لِلّٰه که توان گفت وگر داند خبر تو
حالتے را که العشق تو شد طاری دل

دیده ناسور شد این حالت نادیده ببین
تا کجا آب کنم زهره ز خونباری دل

۳۰۴
زار تر گشت بازار محبت مارا
ای ولایت همه دانیم ز خونخواری دل
۳

ای آشنائیِ تو قیامت برای دل
مردم بحسرتے که شوی آشنای دل

۳۰۰	جان ولایت خاک باد ای ترک اندر کوی تو این یک تمنا یکطرف دنیا و عقبی یکطرف	۱

الفراق ای کوی جانان الفراق
می کشند آزار دربان الفراق
دلبر آمد بر سر بالین من
الفراق اے درد ہجران الفراق
الوصال ای عاشق خونین جگر
اے رقیب فتنہ سامان الفراق
کار وا لے بر سر یوسفؑ رسید
الفراق ای چاہ کنعان الفراق
بوے پیراہن بہ یعقوبؑ آمدہ
الفراق ای بیخ وحرمان الفراق
سوختم چون صبحدم پروانہ گفت
الفراق ای شمع تابان الفراق
یوسفؑ کنعان عزیز مصر شد
اے گرفتاران زندان الفراق
مرحبا اے خاک لیلی مرحبا
رفت مجنون ای بیابان الفراق
صبح خون بلبل و پروانہ ریخت
ما ہمہ بودیم یک جان الفراق
اے فلاطون آن مسیحا می رسد
خود رسید از غیب دربان الفراق

۳۰۱	آہ کز بزم ولایت مے روی اے پری ایزد نگہبان الفراق	۱

ای مزار تو مطاف دل و جان ہر یک
بر ضمیر تو عیان ستر نہان ہر یک
ہر کہ وصفت نکند زمزمہ پرواز بیار
ای درافشان بہ ثنای تو زبان ہر یک
نور حق ختم کند ہر کہ جمالت بیند
ای مبدل بہ یقین از تو گمان ہر یک
ما چہ دانیم کہ موسیٰؑ کہ و عیسیٰؑ کہ بود
است یافتہ ہم از تو نشان ہر یک
آرزوی دل پیغامبران خدمت تست
اینچہ شان ست جداگانہ نشان ہر یک
انبیاؑ گرچہ مشرف بہ نبوت بودند
روز محشر کہ شود حرز تو رفان ہر یک
التفاتے بکن و بکشای کہ محتاج توایم
عقدۂ ما نکشاید زبیان ہر یک

شفیع

سرو قدی تو از قد و زخون گرمی دل — ای زنده تو بجز مرگ رهائی مشکل
بنگر این جور که از بهر دل بوالهوسان — نیم جان کرده و سر قتل ندارد قاتل
گرچه مجنون سراسیمه بوادی می گشت — طی نکرده است بدین آبله پای منزل
مصحف روی تو حرز دل و جانست چه غم — گر کند هر سر موی تو بلاے نازل
تیره بختی دل من سوخت که خال رخ تست — همچو هاروت اسیر است بچاه بابل
آه کز حیله من بوسه بدست تو بهر — نه هم نامه ازین رشک بدست حاصل

۳۰۱	تو به از نشئی اعمال ولایت تو به ظاهر آراسته و دل بحسینان مایل	۷

از دیده شود حسن بتان جلوه گر دل — گویا که بود دیده عشاق در دل
آن ترک دلم برد و ازین شهر سفر کرد — جان نیز شد از الفت او همسفر دل
تا سوز بتابش اندر جگر افتاد — همسایه بجان آمده از شور و شر دل
پامال شوند بیک غمزه خونریز — خوبان ستمگار ندارند سر دل
دل بی سر و پا و سر زلف تو بلاخیز — در کوچه تاریک بلا شد گذر دل
دیدیم بهجر آنچه شنیدیم که آخر — بر جان شد از درد محبت اثر دل
این رخنه بنیش نتوان بست بدانش — کز دیده برآید به تماشا نظر دل
مائیم و بیابان و سر و پای برهنه — عشق است بآشوب جنون راهبر دل

۳۰۹	زنهار ولایت که هی دل بحسینی در عشق حسینان نبود جز حذر دل	۸

ای تو جلیل و لقب تو جلیل — زله بر خوان عطایت خلیل
وصف تو لولاک ولاریب فیه — ای تو بیتای یزدان دلیل
صورت تو معنی اَن یطفئوا — دشمنت از دشمنی تو ذلیل

زہر محبت نگر او فتاد کارگر	جانم ہلاک می شود از نالہ ہای دل
دل مبتلای عشق شد و جان بلب رسید	بر جان فتاد از غم دوری بلای دل
حسنت علاج عشق نساید بمعجزه	ای دلربا مسیح چہ داند دوای دل
دردا ز دوست بسکہ شہید محبتم	داغم نصیب باد الہی بجای دل
کمتر بود کہ جان برد از غم مریض عشق	از دوست مرگ و از ہمہ مبتلای دل

۳۰۵	تا دل ز دوست رفت ولایت بکوی دوست ورد زبان ماست شب و روز ہای دل	۴

یا سید الشفیع و یا خاتم الرسل	دارم وسیلہ شوق جمال تو ہیچو گل
در دل نہفتہ ایم تمنا و مرده ایم	بر خاک ما بیا و برحمت بگو کہ قل
ای ساقی شراب طہور از سر کرم	جامی بده بر ند سیہ کار پر زل
عشقت مراد سبع مثانیست مرحبا	ای تو واست تو مخاطب بچار قل

۳۰۶	اکنون ز کوچہ تو ولایت کجا رود ای بر در تو ناصیہ فرسای جزو کل	۵

تا سوز چکید گاہی و گہ خون رود از دل	ای ماه لقا داغ تو ام چون رود از دل
آہی نکشم ضبط کنم سوز درون را	ترسم کہ غم عشق تو بیرون رود از دل
خونیست بسینہ کہ زند جوش ز حسرت	ہر چند غمت کم کنم افزون رود از دل
لیلی اگر آوارگیم ہر تو ببیند	دیوانہ من گردد و مجنون رود از دل
گر دیده بدیدار خیالت نکند محو	ہر قطره خوناب چو جیحون رود از دل
واعظ چہ کند گرچہ بافسانہ فریبد	زنہار کہ درد تو بافسون رود از دل

۳۰۷	در سینہ اگر آه نہ دزدیم ولایت دود دل پر سوز بگردون رود از دل	۶

لعل تو بدل گفت که دربان تو مائیم
دل گفت بلعل تو که قربان تو مائیم

این زهره ندارند حریفان هوسناک
خنجر زدهٔ عشوهٔ پنهان تو مائیم

بر جان عدو ناوک انداز ببند از
بسمل صفت از حسرت پیکان تو مائیم

بویش بصبا سوی حریفان چو فرستی
آشفته سر از زلف پریشان تو مائیم

با نافه چه دم می زنی از رایحه بخشی
خون در جگر از کاکل پیچان تو مائیم

در خلوت آئینه سر جلوه چه داری
حیران همه از روی درخشان تو مائیم

۳۱۳
تا جان دهم از دولهٔ عشق ولایت
گوید بمن از ناز که جانان تو مائیم
۴

عجب رنگی بهر گلزار دیدم
که از بوی تو هر گل زار دیدم

تپد هر ذره چون بسمل مسلخ
تماشای بکوی یار دیدم

چه می پرسی ز انداز خرامش
خود او را فتنه بر رفتار دیدم

رخ هر یک ز عشقت غازه دارد
جمال شاهدان بسیار دیدم

بدور چشم مستت محتسب را
خراب از بادهٔ خمار دیدم

متاع غم به نرخ جان فروشند
عجب سودا درین بازار دیدم

مرا کشت و ترا بخشید جانی
غریب از نرگس بیمار دیدم

بگوی دوست از مجنون چه پرسی
که لیلی را بحال زار دیدم

ز سودای دو زلف کافرینش
بدوشش پارسا زنار دیدم

وصالم بین که هم رنگ فراق است
ز خود رفتم چو روی یار دیدم

۳۱۴
ولایت برخ من رنگ بشکست
چو بی رنگی لباس یار دیدم
۵

بی تو جز نالهٔ جانکاه به مجلس چه کنم
نغمهٔ نی چه کنم صحبت مونس چه کنم

نور خدا هستی و ما نور تو — هم ز ازل آمده سبلی عدیل
تا زخمار من و تو وا رهم — مے بده اے ساقی کوثر سبیل
شاهد محبوبی لست ای عبیب — قول جمیلٌ و یحبُّ الجمیل

۱۳۱۰	درود کش بنگر و دارو بده بان تو طبیبی د ولایت علیل	۱

باخلاص در روان ذکر محمد بر زبان دارم — ولایت گر خدا جنت بمن بخشند سزا دارم
تلافی میکند یکطاعتم صد ساله عصیان را — که رحمت آتشی دارد ز زشتی های کردارم
بکفرم کی رسد اسلام دینداران زهی کفرم — نیرزد رشتهٔ تسبیح شان با تار زنارم
شفاعت میرسد از بهر استقبال جرم ما — نترسم از جزا است گرچه سرتاپا گنهگارم
دل من شیشهٔ فانوس و عکس نور او عشق — بود چون روز روشن از جمال او شب تارم
بچشم کم مبین گر فاسقم گر است اوهم — همانا در حسابستم اگرچه صفر بیکارم

۱۳۱۱	خدا با من محبت دارد و بر خود همی نازم ولایت منکه با نام محمد الفتی دارم	۲

سیه مستم ز مستی بیخودم مے در سبو دارم — همه خاکم ولی در می پرستان آبرو دارم
غلام ساقیم خاک در پیر خرابا تم — برای سجدهٔ دیر مغان از مے وضو دارم
مغان را دوست میدارم خراب از بادهٔ نابم — ز رندان بوده ام در مشرب رندی غلو دارم
پی دریوزه میخانها سرمست می گردم — چه مستان خراباتی شرابی در کدو دارم
ز تشنیع آزرده ام از محتسب بیزاری باشم — مرید راسب دیرم بدل ایمان او دارم
نباشد کعبهٔ سجود من جز طاق ابرویش — نهان در خلوت بتخانه یارے ماهرو دارم

۱۳۱۲	خدا محبوب می گوید محبان محمد را ولایت سجدهٔ خاک در او آرزو دارم	۳

بحال خویش بگریم ببین چه حالی که من دارم — زسوز دل گداز همچو شمع انجمن دارم

هنوز آب ای زدیل سرشکم سوز هجران را — ز نیرنگ محبت چشم پرخون و کفن دارم

بود دست جنون کوتاه از دامان جیب من — برنگ اخگر از خاکستر خود پیرهن دارم

بهار من تماشا کردنی دارد بیا بنگر — دل پر داغ یاد سینه پرخون چمن دارم

بیا ای رشک شیرین بلبلم از سختی سنگ آمد — سری با تیشه و جانی بکف چون کوهکن دارم

سیه مستم کن ای ساقی و مشکی در شرابم کن — که از غم بسکه سودای زلف پرشکن دارم

٣٢٢	بچندین ساله تقوی دل بدست کافری دادم ولایت شیخ الفت بطفل برهمن دارم	١٣

عمری گذشت و جلوه جانان ندیده ایم — نادیده دیده ایم که در خون تپیده ایم

برپا نداشت یکنفس آب هوای دهر — همچون حباب بهر چه سر برکشیده ایم

فردیم و در طریق محبت یگانه ایم — پیوسته ایم بادی و از خود بریده ایم

پیغام یار ختم نشد گرچه یار بید — مجنون صفت بکوچه لیلی رسیده ایم

یک لحظه بی خیال جمالش قرار نیست — با دوست آرمیده و از خود رمیده ایم

حسن تو کس ندیده بهر جا که رفته ایم — افسانه تو در همه عالم شنیده ایم

٣٢٣	دل مستقل نبود ولایت بملتی انجام کار دین محبت گزیده ایم	١٤

مردانه صفت دست طمع باز کشیدیم — مردیم و سوی سیمتنان نیز ندیدیم

آهسته روان رانبودیم تنزل — از سر نه فتادیم که از پا نه دویدیم

ناخورده کند خنجر ابروی تو بسمل — کی روی تو دیدیم که در خون نه تپیدیم

سرسبزی ما پشت دو تا کرد بصد بار — چون شاخ هم از برگ و بر خویش خمیدیم

با زرک حلاوت نبود ترس حرارت — زهری نه کشیدیم که شربت نه چشیدیم

دیری که فتنه کشاید بروی در بندیم   بدور وصل تو دور جهان بگردانیم
اگر ز خلد رسد حور عین نظر نکنیم   وگر فرشته بود همچنان بگردانیم
امام و محتسب و شیخ و مفتی و صوفی   بصحبت تو رخ از همگنان بگردانیم

۳۱۹   ولایت این دل کافر بکعبه راضی نیست
خوش آنکه روی بدیر مغان بگردانیم   ۱۰

از خود خبرم نیست ز خود بیخبر استم   این واهمه بنگر که بوهم کمر استم
آن آبله و این همه ناسور چه گویم   آزردهٔ داغ دل و داغ جگر استم
ظاهر همه خاکستر و باطن همه اخگر   پروردهٔ آغوش تب چون شرر استم
گاهی به تمنایم و گاهی به تحسر   هر لحظه در آزار و بلای دگر استم
چون شمع همی سوزم و از حسرت عرفان   سرگرم طپیدن همه شب تا سحر استم
تصویر نشاید پی تسکین به تصور   دل باختهٔ شعبده‌های نظر استم

۳۲۰   تا چند بپرسی که ولایت تو کدامی
دلدادهٔ صاحب نظر و حسن پرستم   ۱۱

بی تو رنگ پریده را مانم   صید صیاد دیده را مانم
همنفس یأس و آرزو در دل   جان بر لب رسیده را مانم
با خودم نیست بی تو پیوندی   سر از تن بریده را مانم
بی رفیقم ز سایه می ترسم   ره نورد جریده را مانم
ناگوار است از وطن رفتن   غم غربت کشیده را مانم
نالهٔ من دو کون بر هم زد   دم صور دمیده را مانم

۳۲۱   ای ولایت ز خود پشیمانم
دل الفت گزیده را مانم   ۱۲

می زنم نعرهٔ انا المنصور
هان بدارم بکش که منصورم

ملک معنی است زیر فرمانم
رنگ جمشید و رنگ فغفورم

حسن و عشقست در دل و جانم
مظهر نار و مظهر نورم

صنعت گل بود در اهل سخن
رنگ نزدیک نکهت دورم

۳۲۷	ای ولایت حذر کن از رندی یار با شیخ گفت من حورم	۱۸

از کلیسا بدر نمی آیم
نه بدر تا بدر نمی آیم

دل کافر خوش است با صنمی
از صنم خانه بر نمی آیم

در خرابات تا مقیم شدم
بخطا در سفر نمی آیم

گوشهٔ دارم و ز گوشه برون
بقضا و قدر نمی آیم

ای خدا این برو معافم دار
بی سبب نیست گر نمی آیم

زاهدا ترک می بس است برو
بغریب دگر نمی آیم

۳۲۸	ای ولایت وجود من عدم است لاغرم در نظر نمی آیم	۱۹

عاشقانیم و ز طامات و ریا بیخبریم
پوست تزویر نداریم که صاحب نظریم

بت پرستیم و همه خاک در بتکده ایم
بندهٔ پیر مغانیم که ز سرمان نبریم

امر معروف نه دانیم چو نهی منکر
بیخودانیم که غافل ز قضا و قدریم

ما و اندیشهٔ توبه ز تو هم توبه
جام در دست و سبو دست بشام سحریم

خوشتر از آب حیات است مذاق جان را
نتوانیم که از باده کشی درگذریم

خدمت پیر مغان فخر و سعادت دانیم
مست باشیم و تماشای حسینان نگریم

مایهٔ زندگی ماست ولایت می ناب

بیداغ نشد سینه ما رشک گلستان — بی سوزش خار گلی باز نچیدیم

۳۲۴	ماست مردم نه کشیدیم ولایت تا بی مدد حق بمطالب نرسیدیم	۱۵

تا کی غصه خوریم و غم ایام کنیم — می رود عمر بیا فکر می و جام کنیم

می کشانیم و در دیر مغان جنت ماست — پخته مغز نبود گر هوس خام کنیم

عهد بستیم که تا عمر از اینجا نرویم — هم بس از گردش این خاک خوش آرام کنیم

ساقی اینجا و می و ساغر جمشید اینجا — عقل حضرت ندهد تا غم فرجام کنیم

بنعیم از محتسب بیخبر از لیل و نهار — با دل آرام نشینیم و دلش رام کنیم

شام تا صبح در خلوت خود رندیم — برخیزیم سحرگاه و دگر شام کنیم

۳۲۵	بوسه گیریم بدشنام ولایت ز لبش شربت نوش بکام دل ناکام کنیم	۱۶

غرق لجهٔ خون کرد چشم خونبارم — حباب سان نفسی از هوای او دارم

دل و جگر همه خون کرد و کاهش افزون کرد — ز دست دیدهٔ نظاره خود در آزارم

نظر فریبی من می کند تماشا کن — بخواب نیز ز نیرنگ عشق بیدارم

بفیض سوز و گداز است نام من روشن — چو شمع تا رگ جانم نسوخت بیکارم

بود بملت من کعبه جمال صنم — سر زد ز رشته تسبیح تار زنارم

مدار و دار ز من روشن است چشم دو کون — چه غم بسابقهٔ ام گر سیه کارم

۳۲۶	سپید روی ولایت شدم ز بیداری سیاهی از رخ من می برد شب تارم	۱۷

ناظر یار بلکه منظورم — من نظر باز و رند مشهورم

جلوه دیده ام انجمن بتان — گر نرفتم بکعبه معذورم

مرید ساقیم نظاره باز م رند مستم	اگر یک جلوه فرمائی ز سر تا پا نظر گردم
لبت میگون و چشمت مست و چشمانت خمار آگین	بیا و بوسه ده یا عشوه کن تا بیخبر گردم

۳۴۲ — چه خوش گفت است دانائی که یک در گیر و محکم گیر / ولایت تا کجا شل گدایان در بدر گردم — **۲۳**

چنان بعشق دو چشم تو ناتوان شده ام	که هیچ بار نظر از نظر نهان شده ام
میان تست که گنجیده موی گویندش	منم که در غم تو نیمه از میان شده ام
قیامت است که در چشم مردمان سبکم	از آن زمانه که بر خاطرت گران شده ام
فنا شدم به بقای تصور جانان	بجسم کار ندارم که جمله جان شده ام
بجستجوی تو یک جا قرار نیست مرا	که همچو آب روان قطره زنان شده ام
شکوه حسن تو از عشق من ترقی کرد	که خاک راه تو چون گرد کاروان شده ام

۳۴۳ — عروج خاک زلیخی ولایت آسان نیست / بیاد رفته ام آنگه بر آسمان شده ام — **۲۴**

چون ز خود رفتم خدای یافتم	از خدا جوئی رهائی یافتم
عقل رهزن سد راه یار بود	عشق ورزیدم رسائی یافتم
زهر من بر دلربای داشتمش	عاشقی از یار رسائی یافتم
وصل او از جلوه بیخودی کند	لذت درد از جدائی یافتم
گم شدم در خود که آخر جستم	با جمالش آشنائی یافتم
در محبت مرهم زخم است زخم	صد وفا در بیوفائی یافتم

۳۴۴ — ای ولایت اوفتادم بیخبر / چون به بزم او رسائی یافتم — **۲۵**

در تمنای تو گر اشک نبارم چه کنم	میگدازد ز تپ غم دل زارم چه کنم

۳۲۹ — یک نفس زنده نمانیم اگر مے نخوریم — ۳۰

بضبط ناله امشب طرفه مهری بر دهان بستم
خیالش بستم و از حیرتش بر ره مغان بستم

بمعنی چون نظر کردم بهر صورت ترا دیدم
گشادم ره بجای نخشم چون چشم از جهان بستم

بجستن هانمی یابند هرگز مو شگافانش
چه نازک معنی باریک در وصف میان بستم

بهر رنگ و بهر صورت فروغ یار مے خواهم
ببین کز خاک ره آتش نظاره بر رخ بتان بستم

ز استغنای او در حیرت افتادند محبوبان
حدیثی گفتم و سودا فروشان را دکان بستم

رهی طی کن که چون یوسف عزیز مصر شد بگفت
ز کنعان آمدم تا چاه و راه کاروان بستم

۳۳۰ — ولایت خودپسندی رسم القضات از جهان برخاست
سلامت چون ندیدم از سخنگوئی زبان بستم — ۳۱

تا کجا ناله ز بیرحمی و بیداد کنم
خرم آنست که خاطر لغیت شاد کنم

جان بدرد تو سپارم که علاجم اینست
تا بدین حیله دل از بند تو آزاد کنم

پاس عشق تو مرا مانع فریاد شد است
چون ستمگار تو ئی پیش که فریاد کنم

حسنت امروز ز لیلا و ز شیرین بیش است
گر غم قیس کنم که غم فرهاد کنم

عشق یاد تو دهد گر تو فراموش کنی
عقل گوید که فراموشی تو یاد کنم

خط و خال تو کند خامهٔ بهزاد در خط
خاک در چشم بد مانی و بهزاد کنم

۳۳۱ — شرط عشق است ولایت بهواداری دوست
خاک ره گردم و آنهم همه برباد کنم — ۳۲

بسودا تا کجا ز آشفتگی آشفته تر گردم
بیا تا همچو گیسوی پریشان گرد سر گردم

بیا ورنه میان عاشقان بدنام خواهی شد
مبادا کز غم دوری بسودائی سمر گردم

مکن دیگر نه دل اشتیاق و سر دبازاری
بیا کز گرمجوشی های تو مشتاق تر گردم

مدان کز راندن دربان محبت کم شود جانان
دل از تو بر نگردد گرچه من مایوس بر گردم

خار تو در دل خلید گل شدم از فیض او — رنگ بدیدن دهم بو بشنیدن دهم
طرفه گل آورده است گلشن حسن رخش — پنجهٔ نظاره را دست بچیدن دهم

۲۲۷ — دوش بمن ساز کرد گفت ولایت بیا
تا بمکافات غم لب بگزیدن دهم — ۲۸

جام می خوردم و مست کش خمار شدم — بیخبر کرد مرا از راز خبردار شدم
ساقیا خاک درت قبلهٔ دل باد مدام — سرخوشم کردی و این طرفه که هشیار شدم
تازه میخواهم و از حرص گرفتم دو سه جام — دست برگیر خدا را که من از کار شدم
رفتم از کعبه و دیریست که یاد ای من است — آه کافر شدم و طالب زنار شدم
وا رهاند مگر از روی کرم پیر مغان — لاهی می یا نگهم کرد و گرفتار شدم
دل و دین خاک ره پیر کلیسا کردم — فارغ از کشمکش خرقه و دستار شدم

۲۲۸ — سر توحید بهر قطرهٔ می پنهان است
لله الحمد ولایت که قدح خوار شدم — ۲۹

افسانهٔ رنگین گلستان بکه گویم — نیرنگی آثار بهاران بکه گویم
گل رفت و خزان آمد و بلبل ز چمن شد — داغ دوری صحبت چمنستان بکه گویم
سودای غم عشق درین بوالهوسان نیست — بیتابی خون گرمی یاران بکه گویم
رنگین نفسی نیست درین زمزمه سنجان — کیفیت گلبانگ هزاران بکه گویم
زان شمع رخان نیست درین بزم نشانی — پروانه صفت سوختن جان بکه گویم
قمری روشی شیفتهٔ سروقدان نیست — رعنائی شمشاد خرامان بکه گویم

۲۲۹ — تا باد خزان در چمن افتاد ولایت
دیوانگی این دل نالان بکه گویم — ۳۰

حیف است که از حسرت آزار بمیرم — از غیرت آزردن اغیار بمیرم

چند گوئی تو که از غیرتِ دشنام بسیر	دست بر مرگ نه و شرم ندارم چه کنم
مردم و دیدهٔ حیرت زدهٔ من باز است	کشتهٔ حسرتِ نظارهٔ یارم چه کنم
واعظ افسانهٔ بجز فتنه چگوئی که غمش	بتحیر ساخته از روز شمارم چه کنم
وصل محبوب نصیب من مشتاق نشد	خسته جان در هوس بوس و کنارم چه کنم
چون گدای تو ام ای خسرو شیرین دهنان	سر به پیش تو اگر نذر نیارم چه کنم

۳۳۵	آه صد آه ولایت که گشاید اکنون آن ستمگر گره افگند بکارم چه کنم	۲۶

بدردِ عاشقی جان می سپارم	تمنای بجز جانان ندارم
دل دیوانه خو گر شد بجورش	سر کوی ستمگر چون گذارم
برون هم نخواهد رست از من	بگیرد دامنش خاک مزارم
ز من غیر از هواداری نیاید	دهد بر باد گر مشتِ غبارم
تو بی من سوزی بین با تو سوزم	تو شمع آسا و من پروانه دارم
بجوشش ای عشق کز جوشِ نهایت	بجز خونِ جگر اشکی نبارم

۳۳۶	ولایت غم خورم تا زنده باشم بود تا یار گرد غمگسارم	۲۷

خیز که در خاک و خون تن بتپیدن دهم	خنجر خونریز را سر به بریدن دهم
یار بتار نگه کرد بجلیسم رفو	عشق ستم پیشه را دست دریدن دهم
آه ز نیرنگیم عاشق بی رنگیم	رنگ رخ زرد را امر پریدن دهم
پردهٔ رخ باز کرد از پی نظارگی	دیدهٔ مشتاق را مژدهٔ دیدن دهم
بلبل و گل در چمن قصه ادا می کند	گوش دل است را هوش شنیدن دهم
آه که خونگرمیم کرد دلش سرد مهر	چند دل خسته را حکم تپیدن دهم

۳۴۲

آه بر لب چشم پر خون داغ حسرت در جگر
چون ولایت روز و شب فریاد و واویلا کنم

۴۳

خواهم که اسیر سر گیسوی تو باشم
زنار بدوش خم هر موی تو باشم

صد زخم بدل دارم و خواهم که سراپا
مجروح دم خنجر ابروی تو باشم

حسن تو بود آئینه از پی عشقم
بگذار که حیرت زده روی تو باشم

از غلغلهٔ صور سرافیل نه خیزم
گر خفته شب وصل بپهلوی تو باشم

سر رشتهٔ زلف تو گسستن همه کفر است
تا عمر ز سودای تو هندوی تو باشم

هر چند دم صبح قیامت شب وصلت
سر واشته بر تکیهٔ زانوی تو باشم

۳۴۳

ای سامری وقت بیا تا چو ولایت
جادو زدهٔ چشم سخنگوی تو باشم

۴۴

خورم آن روز که ما با تو قدح نوش کنیم
با هم از تنگی آغوش چو خم جوش کنیم

پندهٔ اغلظ متولای تو از یاد دهیم
سخن موعظت پیر مغان گوش کنیم

جرعه بر خاک چو پیمانه کشان افشانیم
زاهدان را ز می جام تو مدهوش کنیم

در دل غمزدهٔ خویش نهانت سازیم
هوش را نیز ز ادراک تو بیهوش کنیم

راحت وصلت امروزه غنیمت شمریم
نه غم گردش فردا نه غم دوش کنیم

سیر بینیم بدان گونه که دل می خواهد
خاک در چشم رقیبان جفا کوش کنیم

۳۴۴

یاد داریم وفای تو ولایت آسا
دین و دنیا همه بهر تو فراموش کنیم

۴۵

آمد آن وقت که از طاعت و تقوی گذرم
توبه از کعبه کنم سوی کلیسا گذرم

بشکنم بیعت پیران ریائی ز انکار
روی خوبان نگرم از سر سودا گذرم

قدم از صومعه بیرون نهم و مست و خراب
بدر دیر بامید مدارا گذرم

هان بسمل انداز مکن بوالهوسان را — گر جوشش تپشهاے دل زار بمیرم

روشن مکن از جلوهٔ خود چشم رقیبان — هیهات که من از غم دیدار بمیرم

از سختی جان چند پشیمان شوم از دوست — اے عشق نجاتم ده و بگذار بمیرم

هر چند حیا نیست ز آئین ادب نیست — حاشا که بکوے بت عیار بمیرم

یکبار بفرما کہ از معجزهٔ عشق — صدبار شوم زنده و صد بار بمیرم

۳۴۰ — هر چند ملاقات محال است ولایت — ۳۱

شرط است که اندر طلب یار بمیرم

اے کاش گهی جلوهٔ دیدار بہ بینم — در خواب شبے دولت بیدار بہ بینم

گر دید میسر نشد از شومی طالع — در بزم تصور رخ دلدار بہ بینم

از حشر نترسیم که مقصود دل ماست — تا شور قد و فتنهٔ رفتار بہ بینم

هر لحظه شود حال دل زار دگرگون — هر چند که از عشق تو آزار بہ بینم

صد بار اگر جلوهٔ دیدار نمائی — خواهیم بحسرت که دگر بار بہ بینم

کشتیم بفرمان تمناے تو خود را — تا معجزهٔ نرگس بیمار بہ بینم

۱۴۳ — سرمایهٔ کونین همین است ولایت — ۳۲

اے کاش رخ سید ابرار بہ بینم

خوشتر آن روزے که در راه تو از سر پا کنم — با سر خار مغیلان کاوشی پیدا کنم

خون بگریم از تمناے تو هر دم زار زار — از محبت نالم و هنگامه ها برپا کنم

دل بہا هست انگنم گر ناز پامالش کنی — جان نثار غمزه‌ات ای ترک بے پروا کنم

گریه پیهم کنم چند انکه نابینا شوم — یا ز از خاک در تو دیده ها بینا کنم

از هجوم بیقراری مشکل افتد ضبط دل — هر نفس نالان شوم هر ساعتی غوغا کنم

در هوای محمل شامی که لیلی خاک اوست — گر بیم و چون قیس خلقی از جنون رسوا کنم

کو بخت که روزی رخ زیبای تو بوسم — سر می رود ای دوست اگر پای تو بوسم
چون شانه اگر یار شود بخت سیاهم — کافر شوم و زلف چلیپای تو بوسم
خون گریم و در هر چمنی با دل صد چاک — هر برگ گلی را به تمنای تو بوسم
گاهی ز جنون تو بپای صنم افتم — گه سنگ در کعبه بسودای تو بوسم
عمریست که جا کرده تولای تو در دل — گر دست دهد دل بتولای تو بوسم
گر باز رسد آینهٔ دیدهٔ قاصد — از حیرت رخسار دل آرای تو بوسم

۳۴۸ — اے دلبر غماز بیا تا چه ولایت
قربان شوم و نرگس رعنای تو بوسم — ۳۹

وهم از وهم رهم تا تو رسیدن ندهم — تا رقیبم نشود روی تو دیدن ندهم
تا مباد از ملک الموت شود بسمل تو — هرگز از خنجر تو تن به تپیدن ندهم
از گمانی که مگر نامه به غیر بود — مرغ را گرد سرای تو پریدن ندهم
رشکم آید که به در غیر سرانه در تو — اشک را جانب کوی تو دویدن ندهم
تا نشانت ندهد عشق دل سوخته را — دمبدم خون کنم و آه کشیدن ندهم
می نیارم که بخلقت کنم انگشت نما — گر جنونم بکشد جیب دریدن ندهم

۳۴۹ — تا گل از غم چه ولایت نشود بلبل او
باد را نکهت آن زلف شنیدن ندهم — ۴۰

یاد آنکه چنین خسته دل و خوار نبودیم — از دست تو ای ترک در آزار نبودیم
با وصل تو خوش بود دل غمزدهٔ ما — در کشمکش هجر گرفتار نبودیم
دست تو دم خواب حمایل گلو بود — شب تا سحر از شوق تو بیدار نبودیم
از بیخودی الفت و سودای محبت — در یاد تو نالان سر بازار نبودیم
نظاره کنان بود شب و روز دو چشم — دل سوختهٔ حسرت دیدار نبودیم

بگسلم رشتهٔ تسبیح بقربان مغان / از طریقی که کند نهر تقاضا گذرم
بار از سر فکنم خرقه ز دوش اندازم / پا به مسجد نگذارم ز سر و پا گذرم
خانقاهی که بتی نیست در آنجا چکنم / همت ای بتکده کیشان که از اینها گذرم

٣٤٥ — آن پری عربده را تنگ در آغوش کشم / چون **ولایت** دگر از جمله تمنا گذرم — ٣٦

برخیز که برخیزم و قربان تو گردم / برگردم و خنجر بران تو گردم
چون من بجهان نیست حریفان زبون را / خوش آنکه حریف سر میدان تو گردم
تیری بکمان کن که بامید جراحت / حسرت زده کاوش پیکان تو گردم
رنگین بکن از خون من ای ترک ستمگر / تا صیقل خنجر بران تو گردم
گوید بفریبم که بصبر و شکیبم / گر جان بنهم عشق دهی جان تو گردم
جانم بلب آورد و هنوز این سخنش است / دردی بدل اندوز که درمان تو گردم

٣٤٦ — سر بار گران است بدوشم چو **ولایت** / برخیز که برخیزم و قربان تو گردم — ٣٧

ز کار خود پشیمانم خطا کردم ندانستم / بکنج پارسائی بارها کردم ندانستم
مرنج ای حوروش از من که از تو تشنه‌ام تا لب / ز دست خویش دامانت رها کردم ندانستم
خطای گر ز دستم رفت چشمم عفو کن ساقی / بده جامی که خود را پارسا کردم ندانستم
حلالت باد خون من اگر گویم حرام او را / لب از پیمانهٔ نوشین جدا کردم ندانستم
معافم کن اگر باشد کدورت در دل صافت / ترا آزردم و بر خود جفا کردم ندانستم
گنهکارم ببخشید ای قدح خواران گناه من / دل صافی بطاعات آشنا کردم ندانستم

٣٤٧ — بطوف کعبه رفتم و ز طواف دیر بگذشتم / **ولایت** خویشتن را مبتلا کردم ندانستم — ٣٨

گر تو مشتاق جمالش نیستی انسان نه — نعره ها در شوق محبوب خدا باید زدن

ضرب الا الله از بهر احیایش بود — بر سر اعدای منکر تیغ لا باید زدن

سر بسنگ آستان مصطفی باید نهاد — بر جهان بی حقیقت پشت پا باید زدن

یا حبیبی یا محمد بر سر خوان کرم — بی نوایان تمنار اصلا باید زدن

٣٥٣	چون ولایت ما همه مشتاق و مفتون تو ایم روزی اندر بزم دیدارت ندا باید زدن	٣

هند و عشاق که تا شیر فرو شد دم شان — طعنه بر سیل زند بهر قطره بر نم شان

هر نفس تشنه آب دم تیغ ابرو — زخم کاری بدل و زخم و کرم مرهم شان

چاه زمزم نشناسند و ندانند حرم — طاق ابرو حرم و چاه زنخ زمزم شان

هر چه آید بگمان هیچ نباشد آنجا — خارج از کون و مکانست که عالم شان

سرکش از کعبه بسودای بتان هندی — سخت آشفته سر از طره خم در خم شان

نیست در خلوت شان باد صبا را گذری — آنکه او محرم خود نیست بود محرم شان

هوش گم کرده حریفان خرابات نشین — هر دم از خویش رود هر که شود همدم شان

همه دیوانه خوبان دحمایل به گلو — از خم زلف پریشان شده برهم شان

از گرفتاری جانها به بلای گیسو — در شبستان سیه بختی شان ماتم شان

حرفی از چشم سخنگوی نگوی دیگر — رم آهو بود آرام بر پیش رم شان

٣٥٤	از ولایت طمع هوش خیالست محال روز و شب هست جگر خسته درد و غم شان	٣

دوش سویم دید و گفتا محو عشق ماست این — می رباید از خودم هر دم عجب ایماست این

نیست زنار انچه می بینی بدوش آن صنم — ای برهمن رشته جان من شیداست این

خنجر مژگان و تیغ ابرو دست نگاه — از پی جان منم یا رب چه اغماست این

هردم لب سگون تو میخانهٔ ما بود — منت کش پیمانهٔ خمار نبودیم

۳۵۰ | دل از همه آفاق غنی بود ولایت / در فکر و خیال کم و بسیار نبودیم | ۴۱

چو چشم از غیر پوشیدم جمال او عیان دیدم — هم او را از جهان بیرون هم او را در جهان دیدم
حباب آسا دمی دارد که موجے بشکند او را — ز چشم عاشق او چشمهٔ خونے روان دیدم
برد ای برهمن بر دیر و اصنامش چه می نازی — که سنگ آستان یار مسجود بتان دیدم
بچون خفت است از آشوب چشم نرگسین تو — بدورت فتنه را ای ترک در خواب گران دیدم
فروغ او شبے رو زو مه و سال است بیدانی — کمال ماه تابان و جمال دلستان دیدم
ندیدم هرگز از هوا ف و حجیمی جز نسیم آنجا — بهشت کوی جانان خوشتر از باغ جنان دیدم

۳۵۱ | ولایت در عشق هر و یک تم زنده و مدهوش / بچشم خویش اعجاز لب معجز فشان دیدم | ۴۲

سری آشفته سودای محبوب خدا دارم — دلی آزاد و بے پروا ز بند ما سوا دارم
باعجاز سخن جانی همی بخشم مسیحا را — بفیض نعت گوئی ها لب معجز نما دارم
محمد را ثنا گویم نه آتش فارغ البالم — نه از محشر همی ترسم نه اندوه جزا دارم
دل از سوز محبت سوختم اکسیر گردیدم — همه گنجم که از خاکستر خود کیمیا دارم
فزون تر باد یا رب دل تا جان فدا سازم — نه پروا ے دعا دارم نه آهنگ دوا دارم
خدایا آرزوی در دل من هست میدانی — غم او یار من بادا همین یک التجا دارم

۳۵۲ | گلستان درون من بهار دائمی دارد / ولایت داغها در دل ز شوق مصطفےٰ دارم | ۱

تکیه بر صدر بساط کبریا باید زدن — پس در نعت رسول مصطفےٰ باید زدن
تارک دنیا و ما فیها بدل باید شدن — دست اندر دامن خیر الوریٰ باید زدن

۳۵۷	بربایہ خوف خدا فکن سرمایۂ کہ داری نادم شوی ولایت چون جان برآید از تن	۶

زیار خویشتن می ترسم بپرس از جان زار من — کہ نازک طبع ترکی میرزای هست یار من

اگر صاحبدلی صلح عتاب آمیز او بنگر — بخشم و غمزه می گوید بیا در رهگذار من

نگارین پنجه ات خاصیت دفع تپش دارد — بدست تست تسکین دل شیدا نگار من

شهید عشقم و حاجت بشمعی نیست خاکم را — کہ هر سیاره و ثابت بود شمع مزار من

زبان اشک و دور خون گذشت و کار مشکل شد — کہ لخت دل همی ریزد دو چشم اشکبار من

تجلی چون کند جانان تماشا می شود مشکل — بود در بزم حیرت بیخودی آئینه دار من

بداغ لاله رویان خفتم اندر خون عجب نبود — کہ از خاک مزارم گل کند رنگین بهار من

بخواب اندر جمال بر کمال دوست می بینم — همانا روز روشن زاید از شبهای تار من

۳۵۸	ولایت دوست مستغنی است از افعال و اعمالم ترحم شیوهٔ یار و خطا و جرم کار من	۷

صنمی است در کلیسا کہ ز امتیاز کردن — نتوانم از خیالش بحرم نماز کردن

شب زلف روز محشر بتسلسل است همسر — نتوان بعمر کوته سخنش دراز کردن

چه قیامت است سنتش کہ امام قبله گوید — چه خوش است عشقبازی بحریم راز کردن

تو بدلبری خیالی کہ بدلبری نمانی — ستم تو خود نداند ز تو بی نیاز کردن

کہ بود کہ زنده ماند ز فریب چشم جادو — کہ نخست خورد و غم نگاه ناز کردن

ز کرشمه ات بجانم چه فسونگری ندانم — کہ دل از کفم ربودی بصد احتراز کردن

۳۵۹	غم عشق چون بباید بدهم بسینه جایش اگر تواند ای ولایت در او فراز کردن	۸

قامت رعنا ببین و کاکل پر خم ببین — تا نیفتی در بلا اسم ببین ابهم ببین

در بلایم اندر از بیهاے زلفِ مشکبو
ظلمت ظلم است یا آشوب سرتاپاست این

مرحبا اے باد بوے کاکلے آوردهٔ
از پے ماتیره بختان داغ سوداست این

قامت سرو از کنار جوی خوبی برنخاست
فتنه بهر دار و گیر عاشقان برخاست این

هیچ درمانے ندانم این دل ناکام را
آنکه یا داغ یا ناسور درد افزاست این

دیده و دیده و دل بدرد آمد چه می پرسی سپهر بس
این سخن ناگفته بهتر ناست و رباست این

۳۵۵	هر که می بیند ولایت را ملامت میکند سخت رند لاابالی طرفه بے پرواست این	۴

وحشت از عشق و تگاپوی بیابان از من
از جنون دست درازی و گریبان از من

از تو تیر نگهِ ناز و کمان ابرو
دل حسرت زده و لعنتِ پیکان از من

اے ستمگار بیا رنگ محبت بنگر
خون ز چشمان تر و گوشهٔ دامان از من

گریه و خنده بهم نسبت پنهان دارد
لبِ خندان ز تو و دیده گریان از من

طرفه آشوب که سودای تو افگند بسر
من ز دل سخت بجان و دل حیران از من

خواری عشق بجاے برسانید آخر
کیست کو دید و نگردید پشیمان از من

۳۵۶	گرچه بلبل ترنم ناله ولایت چه کنم خار دارد بدل آن رشک گلستان از من	۵

گرید دو دیدهٔ من مانند ابر بهمن
بنگر چه برق خندان ای ترک جانب من

عریانی که دانی لبس بود از لباسم
از زخمهای تیغت صد چاک شد تن من

گر برهنه بگردم جاے ملامتم نیست
بنگر که از نزاری جیب است دامن من

درد تو نیم جان کرد هجر تو ناتوان کرد
از پوستم نمایان گردید هر رگ من

اول شرار شفقت دوم ز جان برآورد
آخر فسرده تر شد خاکسترم ز گلخن

سرے بزیر پاش بگذشت در تمنا
آن ترک بر بنا در دو از دم سر زدن

۱	که توبه می کند اکنون ولایت از خطا کردن	٣٦٣

ای رسول عربی حال ولایت بشنو | قصهٔ معصیت و دریغ و ندامت بشنو

مرگ نزدیک شد و عمر بپایان آمد | جز تو فریادرسی نیست برحمت بشنو

روزگارم همه برباد شد از حرص و هوا | داستان من آلودهٔ غفلت بشنو

نفس اماره بتزویر خرابم دارد | هر نفس سگیند آمادهٔ شفقت بشنو

بر خطا معترفم عفو گنه می خواهم | وقت رحم است آیا شافع امت بشنو

حال دل پیش که گویم که بفریاد رسد | ای پناه همه عالم بشفاعت بشنو

۲	رحمتی رحمت و خاص از پی ما آمده اسے رسول عربی حال ولایت بشنو	٣٦٤

هر یکی هست از عیسان جهان مفتون او | کارگر شد بر دل افسونگران افسون او

او لبش می بوسم و آخر بمستی مے گزم | هم شراب و هم گزک دارد لب میگون او

شیخ عاقل نیست گر دیوانه گردد می سزد | یک نظر گر بیند افلاطون شود مجنون او

محتسب چون ماست گر آواره شد عیش کن | قدسیان را می فریبد حسن روز افزون او

خون برگ پان لب او بی محابا سکند | گر نیاید باورت در خاک بنگر خون او

واه مصراع قیامت خیز خلاق سخن | سایه هم ننهد طرف با قامت موزون او

۳	می بیند خون ولایت ای پریدم کن چون نخیبد بی تماشایت دل محزون او	٣٦٥

مرحبا نرگس خونریز تو | آفرین بر صلح خشم آمیز تو

و هم قتل غیر در خونم نشاند | می کشد بی زخم تیغ تیز تو

می رباید دل ز دست و جان ز دل | نرگس مخمور افسون خیز تو

چون نگویم خسرو خوبان ترا | دل ز شیرین می برد شبدیز تو

تا زند چهره خوی کرده او گل در آب / بر گل شاداب هرگز قطرهٔ شبنم مبین

از فروغ عشق رو داغ او بدل اندیشه کن / همچو شماسه بسوی نیر اعظم مبین

تا نگردی مست لعل در فشان هشیار باش / در کف ساقی هوسناکانه جام جم مبین

فتنهٔ نادیده پنهانست در تشبیه او / قامت سرو سهی هرگز بچشم کم مبین

گر همیخواهی که تقوا نشکند ای متقی / دیده را در بند خوبان را در عالم مبین

۳۶۰	رحمت یزدان وسیع و بی نیازی شان او ای **ولایت** بر گناه و طاعت آدم مبین	۹

دلبرا برخیز و دیگر عشوهٔ بنیاد کن / دل نمی آساید از بیداد هان بیداد کن

سکند خونریزی عشاق ترک چشم تو / آئینه پر رو گذار و منع این جلاد کن

از لطافتهای زلفین سیه جان بر لبم / بنده خواهم شد خدا را زین بلا آزاد کن

هر جفای را که دیدم یا شنیدم کهنه شد / تازه جوری از برای عاشقان ایجاد کن

آرزوی گرد سر گردیدنش دارد هنوز / ای صبا خاک مرا در راه او برباد کن

جای مجنون خالی افتاده است و جای غیر نیست / ای دل دیوانه آن ویرانه را آباد کن

۳۶۱	هوشیاری راه مستی زد که رنجورم کند ای **ولایت** بدر پیر مغان فریاد کن	۱۰

سری دارم بگردن بنه سودای فدا کردن / دلی در آرزوی جان نثار مصطفی کردن

دل باندوه مندم درد عشقی آرزو دارد / که افزونتر شود بیتابی او از دوا کردن

فراموشی بیاد دوست از کونین میخواهم / که منظور است دل را با محبت آشنا کردن

بترس ای آسمان از موج طوفان خیز اشک من / که خواهم گریه در شوق محبوب خدا کردن

نوازش کن بحال ما و مستغنی کن از عالم / دریغ از ما مکن یک ذرهٔ الفت عطا کردن

خدایا یا نبی الله شفاعت کن شفاعت کن

یک نظر کن بچو نور دل افروز ببین — یک نفس محرم دل باش و معانی بشنو
نکته ستر که بلعل لب یار است بپرس — نکتهٔ از نفس بادیا نی بشنو
در رهِ کعبه اگر دست دهد پای منه — هان اگر خاک ره پیر مغانی بشنو
بگذر از یوسف کنعان و خیالش بگذار — ای زلیخا خبر یوسف ثانی بشنو
از سر عقل بهر طور که دانی برخیز — سخن عشق بدان سان که بدانی بشنو

۳۶۸	خواب راحت چکنی حال ولایت دریاب یکدم افسانهٔ خونابه فشانی بشنو	۷

چیزی نتوان یافت بتدبیر و تکاپو — تا راقم تقدیر نباشد قلم او
یک دانه نداد فزون تر ز مقدر — هر چند در آفاق دویدیم بهر سو
بنشین بتوکل که خدا رزق رسانست — بشنو همه بیکار بود سعی من و تو
هم سعی از و هست و توکل هم از و هست — بالجمله که این جمله برون است ز قابو

۳۶۹	بر فعل ولایت منگر گر تو بصیری بر قول نظر کن که چه گفت است سخنگو	۸

ای سرم آشفتهٔ گیسوی تو — ای دلم مشتاق حسن روی تو
کعبه را خود روی باشد سوی تو — ای نمازش در خم ابروی تو
تازه گردانند مشام روح را — گل که پیراهن درید از بوی تو
هر دو چشمت عین ما زاغ البصر — طره واللیل یکسر موی تو
گلشن لاهوت را سرو چمان — قامت بی سایهٔ دلجوی تو
عیسی مریم خراب غمزه ات — موسی عمران قتیل خوی تو
بندهٔ شفقت محبان روح الامین — یوسف کنعان بدل هندوی تو
پرده دار ستر او ادنی هم توی — قاب قوسین است خود ابروی تو

همچو مجنون کرد سودای مرا	لیلی زلف جنون انگیز تو
عشق گر خواهی ز جانان دور باش	تا مرض افزون کند پرهیز تو

۳۶۵	ای ولایت گریه کم کن تا دلش خون نگردد ز اشک خون آمیز تو	۴

نسبت او بگل بده گل چو رخ نگار کو	زمزمه سنج حسن او هر طرفی هزار کو
طره ز سر کشاده است شانه بموی میزند	تا خم و پیچ نگرد سنبل تابدار کو
پیکر نازکش ببین آه جمال نازنین	در چمن این صفت کجا در چمن این بهار کو
دیر بکن در آمدن زود بیا نگار من	عاشق ناصبور را طاقت انتظار کو
شعله بجان که یار زد در رگ دل شرار زد	در سر ما خرد کجا در دل ما قرار کو
گل بهزار رنگ بوست بلبل زار محو اوست	شاهد لاله رو کجاست ترک ستم شعار کو

۳۶۶	گرچه به تیغ یک نظر می فکنی هزار سر همچو ولایت ای صنم کشته دلفگار کو	۵

اے بعشقت پارسایان کو بکو	قصهٔ حسن و جمالت سو بسو
دیده را از اشتیاقت نم بنم	اشکها اندر خیالت جو بجو
آرزومندِ بلایم سر بسر	پای بندِ پیچ زلفم مو بمو
لاله دل خون از جمالت دمبدم	آئینه حیران حسنت رو برو

۳۶۷	می رود هر دم ولایت جا بجا بس جفا دیدی کرد حسن او باد	۶

چند در خون تپم از درد نهانی نشنوی	اینکه آشوب دل و آفت جانی نشنوی
نامه بیار بر دوست ز خون نوشته بگو	تا مگر چاک زدی حال زبانی نشنوی
رو متاب از حرم و انچه ندیدی منگر	باش در بتکده و انچه ندانی نشنوی

گرچه در پرده باهنگ نیاز آمده	فتنه پرداز بصد شوخی و ناز آمده
کشتی و رفتی و دیگر بنماز آمده	تازه مرگم چه گمانست که باز آمده
رفته بودی که دلم سوز فراق اندوزد	بان چه دیدی که دگر زمزمه ساز آمده
اثر بیخودیم گرد خمار آخر	خشمگین رفتی و با ولوله باز آمده
روشنی داد جمال تو شبستان مرا	غم ما باش که بیچاره نواز آمده
بندگی از تو کے آید که نه ترسی ز خدا	چیست کاندر حرم از بهر نماز آمده
آه از وصل چه راحت که چو پروانه و شمع	من اگر سوخته ام تو بگداز آمده
جان و دل هر دو ربودی و چه ماندست که باز	با کمند خم زلفین دراز آمده
گوشهٔ بود و من خسته چه افتاد ترا	که غم آگین بنهان خانه راز آمده
رشکم آید که رقیب از غم رشکم نزید	از پیت مردم دگریان بنماز آمده

۳۷۳	ای ولایت تو ان ستمگر خوبان بودن در مقامات حقیقت ز مجاز آمده	۴

شورے از غمزه برانگیخته یعنی چه	بگنه خون دلم ریخته یعنی چه
تلخ گفتاری و شیرین دهنی نیک بسنج	نوش با نیش بیامیخته یعنی چه
حلقهٔ گوش ترا از دلم آویزه سزد	در یکدانه که آویخته یعنی چه
از که این شوخی و این ظلم آموخته	با تو پیوستم و بگسیخته یعنی چه

۳۷۴	اے ولایت بخدا صبر نداری هیهات گرد دنیا لطلب بیخته یعنی چه	۵

توئی چون یوسف مصری فسانه	عزیزے چون تو نبود در زمانه
رها فرمود از تکلیف هوشم	زخود بیگانه ام با او یگانه
چرا در خاک چون بسمل نغلطم	که دل تیر مژه را شد نشانه

علم تسلیم کرد لاعین را آت — غشوه هاے نرگس جادوے تو

۳۷۰	گر ولایت را بود بخت رسا پاے از سر کرده آید سوے تو	۱

به بند غم گرفتارم اغثنی یا رسول الله — توئی در بیکسی یارم اغثنی یا رسول الله

تبه شد عمر و می نالم که پرسد در چنین حالم — برفت از دست من کارم اغثنی یا رسول الله

غریب و بینوا هستم فقیر و مبتلا هستم — بدرگاه که رو آرم اغثنی یا رسول الله

ره بے دشوار پیش آمد همه پر خار و نیش آمد — بمانده پاے رفتارم اغثنی یا رسول الله

نه یار همنفس دارم نه کس فریادرس دارم — نه دیگر جز تو کس دارم اغثنی یا رسول الله

ز سر تا پا گنه هستم همانا روسیه هستم — امید رحمتے دارم اغثنی یا رسول الله

بدرد هجر بیمارم ضعیف و لاغر و زارم — ز دست دل در آزارم اغثنی یا رسول الله

همه یاسم ز نادانی و اعدای که میدانی — همی خندند و من خوارم اغثنی یا رسول الله

۳۷۱	ولایت بر درت آمد بیا بشنو که مے گوید سیه کارم گنهگارم اغثنی یا رسول الله	۲

آه از ما هر خے زلف پریشان زده — کافری کج روش خنده بر ایمان زده

خانه ها سوخته چهره برافروخته — شعله رخساری و آتش بدل و جان زده

نامسلمان و ستمگر بت زنار بدوش — طعنه بر چشم تر عاشق گریان زده

پرده از روے دل افروز برانداخته — شیر قالین و شراری به نیستان زده

بانی هر ستمے تند مزاجے صنمے — خنده بر مشرب هر گبر و مسلمان زده

خون دل ریخته فتنه برانگیخته — بر لب جوی چمن می به حریفان زده

۳۷۲	بسمل کرده ولایت بمدارای رقیب خود پشیمان شده انگشت بدندان زده	۳

جان کہ از اشتیاق می نالید	شد فدا ئے تو یارسول اللہ
عین بوجود ہست عین وجود	ابتدا ئے تو یارسول اللہ
قاب قوسین ہست او اونیٰ	انتہا ئے تو یارسول اللہ
جبرئیل امین سدرہ نشین	مبتلا ئے تو یارسول اللہ
عرش را سرفرازمی بخشید	خاکپا ئے تو یارسول اللہ
لامکان ومکان ہرچہ بود	ہمجا ئے تو یارسول اللہ
ارث دارالقرار ممکن نیست	بی ولا ئے تو یارسول اللہ
ہمہ محتاج آدمؑ وعیسیٰؑ	بلوا ئے تو یارسول اللہ
انبیا عاشق وخدا اشتاق	بلقا ئے تو یارسول اللہ
صادقان رابدوستی نہ سزد	ماورا ئے تو یارسول اللہ

۳۷۷	الفتی داد حق ولایت را بہ ثنا ئے تو یارسول اللہ	۱

خدا ئے پاک راجانانہ وکونین راجانی	تعالیٰ اللہ زہے شانت چہ جانی وچہ جانانی
سقٰھم ربھم پیمانہ موعود عشاقت	سیہ ستان صہبای تو محو قول سبحانی
جلالت صورت حق است یا آئینہ معنی	جمالت قبلہ عشاق یا تفسیر قرآنی
چرا محراب ابروی تو بود سجدہ گاہ ما	کہ انوار خدا بے پردہ می تابد زپیشانی
خیال ہوی مشکین توام آشفتہ سر دارد	ہمانا سرنوشت عاشقان باشد پریشانی
بباطن تاچہ خواہی بود ای جانہا فدای تو	بظاہر این قدر دانم کہ بیشک نور یزدانی

۳۷۸	ولایت دامن عشقش مدہ از دست ہان بشنو چرا کارے کند عاقل کہ باز آید پشیمانی	۲

طلعتم از بلم بیغتچو لب بام آئی	صبح محشر بدمد گر تو سر شام آئی

دل سوزنده دارم که از وی	بر آرد آتش روشن زبانه
گهی از حیله بر خیزد ز پهلو	گهی از غمزه می جوید بهانه
بجز خاک درت جای ندارم	سن و پیشانی و این آستانه

۳۷۵	پریشانی زحالم دور بادا ولایت می زنم در زلف شانه	۶

طرفه راسے در دل عشاق پیدا کرده	عالمے را با نگاه ناز شیدا کرده
سامری کی داشت این اعجاز در افسونگری	طوطی تصویر را از سحر گویا کرده
هر گره کز طره پر پیچ و خم بکشاده	حلقه زهاد را برهم ز سودا کرده
سرکشی از سر سنبه بوی زگیسویم فرست	زخ سوداے بلا بے سود بالا کرده
زنده جاوید گردد هر که بوسد خاک شان	کشتگان غمزه را رشک مسیحا کرده
زلف کافر چشم ساحر حسن سبز آورده	فتنه ها در عالم ایجاد برپا کرده

۳۷۶	اے ولایت عشقبازی میکنی در صومعه خویش را از کافریها سخت رسوا کرده	۷

دل سرای تو یا رسول الله	دیده جاے تو یا رسول الله
سر براے تو یا رسول الله	زیر پاے تو یا رسول الله
صورت حق توئی و حق نبود	ماسواے تو یا رسول الله
دیده پر آب و سینه پر خون است	از براے تو یا رسول الله
می شود از دو کون بیگانه	آشناے تو یا رسول الله
قلم حق زرفت بر سر لوح	جز رضاے تو یا رسول الله
به نبیے ندا و ز دپاک	اصطفاے تو یا رسول الله
دل که خون شد بدو به نشود	بی دواے تو یا رسول الله

وقت است که جان ز تن برآید
ای دیده غنیمت است دیدار
بر حسن پری وشان نگاهی
یک بوسه بکار عاشقان کن

ای سر بده جو حجاب تا کے
غافل ز گناه خواب تا کے
ای محتسب احتساب تا کے
این ساغر و این شراب تا کے

۳۸۱	با سوز لبسا زاے ولایت این وحشت و اضطراب تا کے	۵

ایکه سوزدل دل سوختگان میدانی
هر چه منظور تو باشد همه فرمان قضاست
دل صاف تو بود آئینۂ نام خدا
ای سرعت پیران کلیسا بدرت
از تجلای حقیقت همه تن نور شدی
حاجت عرض نباشد بحضورت هرگز

باد درگاه تو تا صبح آید نورانی
بسکه در کشور تسلیم و رضا سلطانی
سرنوشت همه از ناصیه ها میخوانی
ای کلام همه ستان میست سبحانی
همه جانی و زسر تا بقدم جانانی
هر چه اندر دل من هست تو خود میدانی

۳۸۲	نبود حد ولایت که ثنایت گوید بوده سپه بذات و بصفت رحمانی	۶

ستم از نکهت آن زلف پریشان کردی
رخ پر نور ز زلفین نکردی پنهان
گر بصد ناز کشی زنده کند عشق توام
هر دم اعجاز لبت جان دگرمی بخشد
همه مجنون تو هستند چه هشیار و چه مست
از تجلای تو من عین حقیقت شده ام

ای صبا بر من بیتاب چه احسان کردی
طرفه شانیست که در روزنمایان کردی
خون عاشق نه خیالست که آسان کردی
گرچه خون در جگر از عشوهٔ پنهان کردی
زلف برهم زدی و شهر بیابان کردی
جلوه کردی بدل و جسم مرا جان کردی

ای ولایت سر سودای بلاے داری

کرده ام جوی سرشک از پی تفریح روان — خوشتر آمدم که لب جوی و جام آئی
باده در بزم حریفان بهوس می نوشی — می نخواهی که بخون دل آشام آئی
مردمک در قدمت فرش نگه می فگند — تا درین خانه بیائی و بآرام آئی
میرم از شادی دیدار و لے می ترسم — تا زخجلت نشود اشکی دو سه گام آئی
می کشد حسرت آن روز دلی بخت کجا — تا بیا رہی می و خود آب گلفام آئی

۳۷۹ — دانه اشک فشاند است ولایت هر چند / وحشتت کے دہد آرام که در دام آئی — ۳

کیستی اینکه ز تو واز هد جان کسے — دیده کس داغ کسی کفر کس ایمان کسے
چند پیچی ز حیات خضر و عمر ابد — آه صد آه دم غنچه عریان کسے
پیر سد وقت که بیتاب کند عشق منش — بعد ازین اشک من و گوشه دامان کسے
خانمان سوز جهانی که شوی هر نفسے — سوز پنهان کسے شمع شبستان کسے
هر کجا سایه کند شور قیامت خیزد — مرحبا سر کشتے سرو خرامان کسے
آشکارا کند از غیب جمالش بخیال — می کشد هر نفسم عشوه پنهان کسے

۳۸۰ — اے ولایت سر آرام به بالین آمد / چون غزو رهت بپا خار بیابان کسے — ۴

برگشته خود عتاب تا کے — چندین ستم و عذاب تا کے
بشگفت گل و چمن بخندید — توبه ز شراب ناب تا کے
در کعبه و دیر جز تو کس نیست — باشی بطلب خراب تا کے
رازی که نیافتی در آنست — زاهد ز می اجتناب تا کے
در هستی خویشتن نظر کن — کم ظرف تر از حباب تا کے
سرمایه عمر عشقبازی است — ابدال طلب ثواب تا کے

آخر از کند نیش قلب خسته ام | باشد که پرده از رخ او واکند کسی
بر حال عاشقان نظرش نیست زینهار | تا کی هلاک دل به تمنا کند کسی

۳۸۶	حرفی نوشت وعمر ولایت تمام شد چون نامهٔ فراق توانشا کند کسی	۱۰

سرمه گر از خاک درے داشتی | دیدهٔ ما هم نظرے داشتی
مایل بیداد نبودے دلش | گر زغم دل خبرے داشتی
می بحریفان زدی روز و شب | شورش من گر اثرے داشتی
از پی تیر تو هدف ساختے | سینهٔ من گر جگرے داشتی
عشقم اگر بر تو هویدا شدے | چشم تو مژگان ترے داشتی
سوختمی کعبه و بتخانه را | گر تف آهم شررے داشتی

۳۸۷	محو محبت نشدے این چنین گر چو ولایت دگرے داشتی	۱۱

شراب عشق در پیمانه کردی | بیک پیمانه ام مستانه کردی
بیک غمزه مرا از خود ربودی | بیک عشوه مرا دیوانه کردی
بکن هر انچه خواهی اے ستمگر | نخواهم گفت کردی یا نه کردی
به افسون نظر دادی فریبم | برسوائے مرا افسانه کردی
بجز غم خاطرے در وے نگنجد | دلم را طرفه خلوتخانه کردی
به محفل شمع گشتی گل بگلشن | ستم بر بلبل و پروانه کردی

۳۸۸	مرو سوے حرم اکنون ولایت که عمرے خدمت بتخانه کردی	۱۲

شاهدی لاله رخی دارم و گل برگ تنے | که گلے همچو رخ او نبود در چمنے

۳۸۳	دل اسیر خم آن کاکل پیچان کردی	۷

بجز دباش تا در پیکر خاکی صفا بینی	خودی بگذار تا بینا شود چشم خدا بینی
تکبر در طریقت مانع راه است ای سالک	بود از کبر توبه کن که نور کبریا بینی
تعلق در حریم دل حجابی بیش سیدارد	ز خود بیگانه شو یکدم که روی آشنا بینی
ز زنگ وهم غیر آئینهٔ دل را مصفا کن	که از عکس تجلای حقیقت پر ضیا بینی
ولیست اندر حقیقت هر که را دانسته غیرش	نه بینی جلوهٔ او تا ز خود او را جدا بینی
به بینی نور باقی را اگر فانی کنی خود را	در آسایش هوس داری چه بینی و کجا بینی

۳۸۴	ولایت جلوهٔ محبوب دیدن حد تو نبود دگر بینی جمال او بقلب با صفا بینی	۸

ای بیخبر از عشق تو این کار چه دانی	درد جگر عاشق بیمار چه دانی
روز تو بکام است و می ناب بجام است	تکلیف ستمهای شب تار چه دانی
از مستی حسنت ز دو گیتی خبری نیست	آزار دل ای ترک دل آزار چه دانی
تا زت ندهد فرصت از آرایش گیسو	سودای سرم ای بت عیار چه دانی
بیتاب نکرده است وصالی و فراقی	اقرار بجز حیله و انکار چه دانی
تا زهرهٔ تو آب نه گردد ز محبت	دریا دلی و دیدهٔ خونبار چه دانی

۳۸۵	مانند ولایت دل پر درد نداری بیتابی این طالب دیدار چه دانی	۹

عاشق بود کسی و هوسها کند کسی	تا چند ضبط دل بمدارا کند کسی
درمان درد دل ز فلاطون نیافتم	ای کاش التجا بمسیحا کند کسی
بیمار عشق جان بسلامت نمی برد	هر چند فکرها بمداوا کند کسی
هر گفتهٔ گوش نیست که حرف تو بشنود	اسرار خلوت تو چه افشا کند کسی

۳۹۱	ولایت در دل من آتشی زد آرزومندی که بخاک درش حاضر شوم با شور و با شینی	۱۵

بعشق تو دارم عجب حال زارے — دلی پاره پاره ستے داغدارے
دلم برد خوبین دسفاک یارے — بتے سنگدل طرفه زیبا نگارے
بجان کندن آشنا تندخوئے — بدل بردن پارسا هوشیارے
پری پیکرے شعله قامت جبینے — چو سیماب هنگام بوس و کنارے
بهرساعتم می فریبد برنگے — گهی بابیامی گهی باقرارے
دلیرے بخونریزی پاکبازان — مدامش بکف خنجر آبدارے
ترقی همت بود عاشقان را — من و قامت یار و منصور و دارے
نه بینم ز خرشید و مه جز جمالش — جز او در نظر نیست لیل و نهارے

۳۹۲	ولایت برخسار خویش نظر کن که تقوائے و طاعت نیاید بکارے	۱۶

این بزم نبودے اگر آن یار نبودے — ساقی و خم و ساغر سرشار نبودے
هم لاله و هم سنبل و هم بلبل و هم گل — هم گلشن و هم سبزه و هم خار نبودے
نی دیر و حرم بودی و نی کافر و مسلم — وین کشمکش سبحه و زنار نبودے
نی مغبچه بودی و نی باده فروشے — وین جوش می و میکده زنهار نبودے
منصور نبودے و انا الحق نسرودے — وآن محتسب و آن رسن و دار نبودے
بر روی زمین آدم خاکی نرسیدے — بر چرخ برین ثابت و سیار نبودے
معشوق ازل پرده زرخ بر نگرفتے — زنهار کسی طالب دیدار نبودے
نی ملک ملک بودی و نی اول آخر — جانی و دلی محرم اسرار نبودے
از عشق ولی هست اینهمه آشوب وگرنه — ظلمات نبودی و هم انوار نبودے

قاتلی باهوشی ساده نگاری صنمی — دلبری عشوه گری سیمبری گلبدنی

کاکلش پرشکن و غمزهٔ او توبه شکن — چشم او پرفن و هنگامهٔ او راهزنی

آشنای بجهو آرائی و بیگانه وشی — تلخگوئی بترش روئی و شیرین دهنی

ترک سفاک بدل بردن مردم چالاک — شوخ و بیباک پریچهره و گل پیرهنی

نه وفایش بسرشت و نه مدارا بمنش — بلطافت گل رعنا بنزاکت سمنی

۳۸۹	نیست در دایرهٔ خاک **ولایت** هرگز همچو او ترک پری پیکر و عاشق چو منی	۱۳

بخوبی غیرت یوسف بلب رشک مسیحائی — تعالی الله چه معشوقی حماک الله چه رعنائی

ز سرتا پا دل آویزی سراپا عشوه انگیزی — بدین بیداد و خونریزی عجب محبوب دلهائی

همه ترکی همه شوخی همه خوبی و محبوبی — ملک صورت پری غمزه نگار فتنه بالائی

جمال نازنین داری سراپای حسین داری — چراغ کعبه هستی شمع تابان کلیسائی

دلم صد داغ پنهان دارد و هر داغ ناسوری — ترا پروای عاشق نیست گاهی جز خودآرائی

چه نادانی هوسناکی و بیتابی نمیدانی — حریف غیر میباشی به بزم ما نمی آئی

چو کافر نا خدا ترسی ز حال کس نمی پرسی — گرفتی هر دو عالم را علم گشتی بیکتائی

بحسنت عشق میبازی بهر انداز می نازی — ملیح شور آفاقی حسین ماه سیمائی

۳۹۰	اگرچه یگانه گشتی ز بیدادی **ولایت** را الهی دائما باشی بدین هنگامه آرائی	۱۴

بود بی شبهه ذات پاک احمد نور کونینی — که بی او نیست ما فوقی و ما تحتی و ما بینی

ظهور ذات پاک حق تماشا کن درین صورت — که نبود جز جمالش در حقیقت مظهر عینی

شفیعی جان نوازی رحمت آثاری خطا بخشی — پناه استان عاصی از آفات دارینی

کریمی چاره پردازی حبیبی آشتی سازی — رسولی رهنمائی شاهدی بازیب و بازینی

ای شاهد لاهوتی در خاک چه می خسپی / برخیز مسیحا جان بخشی بنشین بدلارائی
ای موی سیاهِ تو بی شانه بآرایش / ای روی ملیح تو بی غازه بزیبائی
معشوقی و محبوبی نازد بتو هر خوبی / در هر دو جهان کس نیست مثل تو بیکتائی
ای جانِ بنِ مریم با شور لبت همدم / بی حسن چه می خیزد تنها ز مسیحائی
مشتاق جمال تو هم موسیٰ و هم عیسیٰ / مقتول نگاهِ تو موسائی و عیسائی
چشم تو کند جادو بر کافر و بر مومن / سرتا به اشوبی پر خون کن دلهائی
از شوق تو می گریم وز هجر تو می نالم / آرے نبود ممکن با عشق شکیبائی
چون جان جهان گشتی سجود بتان گشتی / در کوی تو رسوا شد بیچاره کلیسائی

۳۹۶	پیغام نجات آید بے شبهه ولایت را اے کاش که از رحمت بر تربت او آئی	۲۰

همی غلطم به بیتابی ز پهلوئے به پهلوئے / که نشتر در رگ دل میزند هجر پریروئے
بکاکل می زند شانه پریشان کرده بر شانه / بزخم سینهٔ ما مشک می ریزد سیه موئے
ز جوهر داری تیغ جز اهرگز نمے ترسد / که خون پارسایان ریخت آن کافر بهر کوئے
عجب می آیدم از سحر چشم ناتوان او / بشوخی صید مردم میکند این طرفه آهوئے
سجود فرض عین اینجا نماز عاشقان باشد / سر ما کے فرود آید بجز محراب ابروئے
بیا نظاره کن خونباری دیوانهٔ خود را / خرابی میکند اکنون بهر کوئے و هر سوئے

۳۹۷	ولایت چیست اینحالت که بیباکانه میرقصی فرشاد است گوے یار با باد سحر بوئے	۲۱

دلبر از جفا نمی گذری / بر سرِ خاکِ ما نمی گذری
اینچه بیگانگیست ای قاتل / جانب آشنا نمی گذری
در گذشتیم ما ز نام و نشان / تو ز شرم و حیا نمی گذری

۳۹۳ — ۱۷

والله نبودے ہمہ آفاق ولایت
مقصود اگر سید ابرار نبودے

چہ شدی اگر رحمت ز نقاب رخ گشودے ||| بہ تجلی و تجلی دل عاشقان ربودے
ز کرم شفاعتم کن کہ نیامدست از من ||| نہ قیام نی قعودے نہ رکوع نی سجودے
ہمہ ممکنات بیشک ز ظہور تست ورنہ ||| بوجود لایزالی کہ بجز عدم نبودے
ز ازل بجان داؤد اگر الفتت نمی بود ||| نہ بلحن بست بودی نہ بصوت جان فزودے
ز ملایکہ رسیدی بفلک نیاز سیدی ||| اگر از لب تو عیسی سخنے ہمی شنودے
دل درد مند دارم ہمہ محو این تمنا ||| کہ کمال بے نیازی بغم تو رو نمودے

۳۹۴ — ۱۸

چہ نشستۂ ولایت بصبا بگو خدارا
کہ بخاک پاک احمد برسان ز من درودے

دل بیدین ما را جز محبت نیست ایمانی ||| ہمانا بستہ ام روز ازل با عشق پیمانے
ز کافر ماجرا ہای الفت حالتی دارم ||| مسلمان میشوم گاہی وگاہی نامسلمانے
بیا ای شوخ جوی ما و می بنگر بسوی ما ||| کہ می ریزد دو چشم تر سرشک خون چو بارانے
خیال یک تبسم زخم دلہا را بخنداند ||| لب شیرین پر شورش بود گویا نمکدانے
ملک عاشق پری شیدا چہ پرسی از جمال او ||| بدین خوبی فدیہای نمی بینیم انسانے
نہ آن باشد مسیحای کہ لعب از مرگ ما آئی ||| بجان آمد دلم از درد و محتاجم بدرمانے

۳۹۵ — ۱۹

عجب نبود اگر فردوس بخشد ایزد پاکم
ولایت عاقبت ہستم محمد را ثنا خوانے

ای نرگس شہلایت بی سرمہ برعنائی ||| چشمے کہ چہ کار آید بے دید تو بینائی
عشق تو خرامم کرد خلقی است تماشائی ||| تا چند بیم رسوا ای وای ز رسوائی
گفتی کہ صبوری کن ہیہات ز بیدردی ||| دور از تو دلم خون شد فریاد ز تنہائی

هم نوح نبودی و نه طوفان تنورے
هم کشتی او مائل کهسار نبودے

هم آذر و نمرود نبودے و نه آتش
هم بهر خلیل آنهمه گلزار نبودے

آن طور نبودے و کلیم و ید بیضا
فرعون نبودی و عصا مار نبودے

نی وعدهٔ محشر و نی ترس مکافات
در خوف و رجا خلق گرفتار نبودے

نی نار سقر بودی و نی روضهٔ جنت
معصوم نبودی و گنهگار نبودے

نی صخرهٔ جنی و نه ملک و نه سلیمان
انگشتری و تخت صبا وار نبودے

۲۵	بالله ولایت که نبودی همه عالم مطلوب اگر احمد مختار نبودے	۴۰۱

گر ذات همایون تو مقصود نبودے
بود همه آفاق ز نابود نبودے

مقصود ز تکوین و ز ایجاد توئی تو
ورنه سخن عابد و معبود نبودے

مقبول احد آدم مسجود نگشتی
ابلیس لعین خاسر و مردود نبودے

از پردهٔ کن سر نزدی صورت کونین
معدوم به پیرایهٔ موجود نبودے

اعجاز تکلم نمودے لب عیسیٰ
منظور کلیم آتش بی دود نبودے

گر از تو نمی بود نخستین کشش ما
دیوانه دل جان غم آلود نبودے

۲۶	هر انچه که بود است نمی بود ولایت والله اگر احمد محمود نبودے	۴۰۲

در ازل موجود بودی همچو انوار آمدی
وز ابد مقصود هستی تا باظهار آمدی

خلوت لاهوت را شاهد تو بودی مرحبا
تا شدی از خود تهی و پر ز اسرار آمدی

روشن از نور تو شد چون روز نورانی دو کون
با جمال شمع آسا در شب تار آمدی

از سقیهم ربهم دادی بما پیمانه ها
خود ز جام کنت کنزاً مست و هشیار آمدی

رب ارنی از کلیم و لن ترانی از خدا
تو چه محبوبی که خود مقصود دیدار آمدی

هر طرف می روی و از کویم	یک نفس چون صبا نمی گذری

۳۹۸	منتظر داشتن ولایت را سوی این بیخطا نمی گذری	۲۲

ایکه بیباک بخلوتگه اوسے رفتی	طرفه چالاک دران منزل اعلی رفتی
ما همه از پی آنیم که خاک تو شویم	بهر ما آمدی و نیز پئے ما رفتی
تا بخاک قدم پاک مشرف سازی	رخ برافروخته بر عرش معلا رفتی
پست شد همت جبرئیل زهمراهی تو	از مقامی که رسد وهم بیالا رفتی
حق تو بود زهر پایه عروجے کردن	در گذشتی ز دنی تا تدلّی رفتی
همه نوری و جز این وهم نسنجد ورنه	کیستی آنکه بصد هوش درآنجا رفتی

۳۹۹	آفرین بر تو ولایت که بجوش الفت جان فدا ساختی و پاک ز دنیا رفتی	۲۳

رو بکویش بنشین گر تو صفا می طلبی	خاک شو در ره او گر تو خدا می طلبی
سید ما ساقی کوثر می و دور جام است	خیز تا جرعه گر از جام ولی می طلبی
تا حریم حرمش وهم ملایک نرسید	نکهت یار چه از باد صبا می طلبی
سخنش مایه جان ست مگو جز سخنش	گر چو عیسی آب احیا ز نما می طلبی
پخته را داغ بود مرهم زخم عشقش	آه خامی که پئے ره دوا می طلبی
کشتهٔ خنجر تسلیم و رضائش میباش	گر امانی ز مکافات قضا می طلبی

۴۰۰	اے ولایت بخدا تا بمدینه نروی درد تو به نشود گر تو شفا می طلبی	۲۴

این دایره و مرکز و پرکار نبودے	این هیئت و این هندسه در کار نبودے
نے شام و سحر بودی و نی لیل و نهارے	این جنبش جهت و گردش ادوار نبودے

۴۰۵	جان ولایت ودلش در قدم تو خاک باد تا بکرم نظر کنی از ره ذره پروری	۲۹

من آن رندم که آخر یافتم بر وصل او دستے — که دارد هیچو من هر دم حمایل در گلو دستے

نخواهم توبه کردن از می و میخانه و ساقی — ز طفلی داده ام ای شیخ در دست سبو دستے

محبت بخودم کرد است و بیباکانه می خواهم — که آویزم شبی در دامن آن تندخو دستے

کجا دارد کجا یارے که چون منصور بے پروا — برآرم ز آستین عشق از بهر وضو دستے

پسند غمزه ترکانه اش افتاد رسوائی — نیابد تا قیامت بر ملامت آبرو دستے

تمنا بردم و مردم که آید بر مزار من — عجب نبود که از خاکم برآرد آرزو دستے

۴۰۶	نگار من هوسناک است و میل بوالهوس دارد ولایت کاش حسن او بکام عشق بودستے	۳۰

در ساحت افلاک چه دیدی چه شنیدی — بے پرده و بیباک چه دیدی چه شنیدی

در مرکز ادنے که رسیدی بیک آنے — از دایره خاک چه دیدی چه شنیدی

زان راز که ماهر نشود مدرکۂ ما — ای مخزن ادراک چه دیدی چه شنیدی

اندر شب معراج که از عرش گذشتی — مستانه و چالاک چه دیدی چه شنیدی

در پرده قدسی که دلی محرم آن نیست — ای پردگی پاک چه دیدی چه شنیدی

در خلوت مطلق که گذشتی ز مقید — با جان طربناک چه دیدی چه شنیدی

۴۰۷	قربان سگان در تو جان ولایت اے صاحب لولاک چه دیدی چه شنیدی	۳۱

خود شاهد خلوتکده قدس تو بودی — هم خود ز پس پرده کن جلوه نمودی

در بزم ظهور آمدی و بارخ پر نور — هنگامه شوق دل عشاق فزودی

موجود شد از تو همه اشکال که بینید — در دیده صاحب نظران عین وجودی

ما بیازار عمل جنس گنہ آوردہ ایم	تو متاع کاسدِ ما را خریدار آمدی

۴۰۳	جان ولایت را باعجاز تکلم زندہ کن تازہ شد جان مسیحا تا بگفتار آمدی	۲۷

خوش آنکہ درین میکدہ ہشیار نباشی	بی شاہد و بی ساغر سرشار نباشی
برخیز و سبو کش کہ جہالت نبماند	تا سوختۂ وعدۂ دیدار نباشی
دل کعبۂ حق است الا تا بہ تغافل	محروم طواف حرم یار نباشی
رندان قدح نوش ہمہ مست الستند	خود نوش و خموشان کہ در انکار نباشی
سرّیست بہر جرعہ کہ از عقل برونست	تا مے نخوری محرم اسرار نباشی
ہر جرعہ ز سرجوش خمش آبحیات است	حیف است کہ خاک رہ خمار نباشی
ساغر زن و جام می ناب فرو کش	گر مخمصۂ زہد خبردار نباشی
عیبے نبود زین بتر ای طالب معنی	زنہار کہ خود بین و ریاکار نباشی

۴۰۴	ہر چند کہ خوب است می ناب ولایت شرطیست کہ چون بادہ کشان خوار نباشی	۲۸

ایکہ بحسن دلربا دل ز دو کون می بری	نور خدا ست روی تو دہ چہ خجستہ منظری
سید مجتبی توئی ہادی مقتدی تو ئی	احمد مصطفی توئی بر تو سزد پیمبری
پردہ کن حجاب تو جلوۂ تو نقاب تو	شاہد تو خطاب تو خاک رہ تو دلبری
والہ تو ہر انس و جان منزل تست لامکان	ای بر کاب تو روان حور و ملک بچاکری
نور محیط نور تو طارم عشق طور تو	مظہر حق ظہور تو ای تو ز وہم بابری
عاشق تو خدا یتو مرضی او رضای تو	ہستی ما برای تو سرور ما بہ برتری
خوبی یوسف از کجا حسن ملیحت از کجا	او بجمال دیگر و تو بجمال دیگری
چہرہ او لین توئی نقش لعد نگین توئی	خاتم مرسلین توئی طرفہ یتیم گوہری

قصاید

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدهٔ اول در حمد باری عز اسمه

همه محو م بخیالت که کدامی و کجائی ‏ که میان دل و جان هستی و در دیده نیائی

همه پاکی بتو زیبد که معرا ز عیوبی ‏ همه عالم بتو نازد که کریمی و خدائی

همه پنهان همه پیدا ز وجود تو هویدا ‏ همه قربان همه شیدا که مراد همه هائی

نه تو در ارض و سمائی نه ازین هر دو جدائی ‏ نتوان گفت ثنایت که منزه ز ثنائی

نه تو زیری و نه بالا که بتر از جهانی ‏ نه تو چونی و نه چندی نه ازین جمله جدائی

نه تو با هست مقید نه تو با نیست مکلف ‏ نه تو جوهر نه عرض بلکه بری ازین و مائی

بکلیسا و بکعبه نبود جز تو خدایا ‏ تو بهر کسوت و صورت که بود جلوه فزائی

نه تو در قید زمانی نه تو در بند مکانی ‏ نه تو معدوم نه فانی نه کمی و نه سوائی

نه کسی با تو شریک و نه ترا هیچ عدیلی ‏ تو خداوند زمینی تو خداوند سمائی

تو خطاپوش و رحیمی تو عطاپاش و کریمی ‏ تو گنه بخش و علیمی به تو زیباست خدائی

تو نهانی بجمالت تو عیانی بجلالت ‏ تو قدیمی بکمالت تو همه نور و ضیائی

تو گدا از نده هر بی‌نوا امروز بعالم ‏ تو نوازنده هر مضطر فردا روز جزائی

همه شاهان و گدایان بدر ناصیه سایان ‏ تو نه جویای عیشی و نه خواهان ضیائی

به یکی جلوهٔ حسن تو ز خود رفت کلیمت ‏ همه سوزد به تجلی تو اگر پرده گشائی

نبود زهره کسی را که سر از حکم تو پیچد ‏ تو نیابنده خلقی و تو حاکم بقضائی

خواب تو بہ بیداری اغیار رسانند	بر عاشق و رفتی و گفتی بہ شنودی
ذات تو محیط است باحسان شفاعت	بہ روی امم تا در فردوس کشودی
بامژدہ رحمت کہ بکونین رساندی	اندیشہ حشر از دل آفاق ربودی

۴٠٨	بازمزمۂ نعت عجب گرم نوائے شاباش ولایت کہ سزاوار درودے	٣٢

زہی برودی درخشان تجلی ازلی	زہی بعارض روشن جمال لم یزلی
تحیرش تامل دلیل عرفانش	سکوتش آئینۂ حق نمائے بہ تجلی
صفات او بکمالی کہ داشت بنہایت	فنای ذات سراپا بقا زبے عللی
فرشتہ طینت و پاکیزہ خوی و اہل دلی	کہ کرد منکشف ایزد برا و خفی و جلی
چہ شب چہ روز کہ از خود خبر نبود او را	گہی بصحو نبی بود و گہ بسکر ولی
حیات قدر وی و وی شناخت قدر حیات	کہ بود محرم اسرار علمی و عملی

خدا ذنوب ولایت معاف کرد کہ ہست
مرید پیر حقیقت آب فتح علی

هوا مخالف خاکست و سید بد خبرم | ز باد نخوت پیچیده سر بشداد
تمام سیل سرشکست عنصر آبی | چنانکه زهره خاکست از تخالف باد
عجب مخالفت و سرکشی است کاین بابه | نبود پیش ازین در عناصر و اجساد
یکی بطالع ناکام و گردش بختم | ز جوش رقت دل نالهٔ می نهد بنیاد
یکی بحسرت و حیرت که شیوه خود است | مرا ببند و گوید چنین نصیب مباد
ازان نفس که بکارم گره فگند فلک | سوای بست نباید بگوش نام کشاد
کجا طبیب که از درد دل برای شفا | کند بسینهٔ آزردهٔ گزند ضماد
بهر درے شدم از جور آسمان نالان | کسی بنالهٔ و فریاد گوش دل ننهاد
دهانم از تف دل هیچو مجمر آتش | دلم ز داغ فروزان چو مهر در مرداد
کشاده بسر به بلندی اگر ستارهٔ من | فگند چرخ به پستی ز سرکشی و عناد
گهی شوم ز ره اضطراب دشت نورد | گهی بصورت مجنون روم بسوی بلاد
فلک بگردش روزانه و شبانهٔ خویش | دلم خراشد و جان هم چو آلهٔ خراد
فلاح و عیش ز دولت بود تنم گهی | ندیده ام رخ دولت چو کور مادرزاد
بیاد بنگر و بختی بگوش دانستو | ز کاوش غم دل مطلقے تنم ایجاد
ز بازی کج خود کج نباخت این کیاد | کسی ز مادر گیتی بطالعم کے زاد
بهیچ کوکب بخشش نمی رسد نسبت | نشد مضاف دل من گهی بجانب شاد
ستم که کوه چنون می تراشم و چکنم | که سنگ آمده سخت آمدست چون فرهاد
ملال فکر معاشم حواس مختل کرد | که نایدم بدل از سهو هم خیال معاد
نه ساعتی که فراز است باب روزی من | نماند یاد مرا غیر باب کاو و کاد
نبود کامل و من زرد رو شدم ز حیا | چو نقد من بمحک زد بازسون نقاد
کجا روم چکنم با که این سخن گویم | که بوده است بنقدم تمام نقص و کساد

ز که خواهیم مدارا که تو با فضل مداری
ز که جوییم مداوا که تو با لطف دوائی

تو رباینده زحمت تو گشاینده مشکل
تو رساننده مقصود به هنگام دعائی

نه نوازند کسی را که برحمت نه نوازی
تو که دارای جهانی بری از خوف و رجائی

همه بینی همه دانی چه بود کان نتوانی
تو که با هیچ نمانی ز همه اندیشه ورائی

که بود عیسی مریم تو گر اعجاز نبخشی
که بود موسی عمران تو اگر خود نه ربائی

همه فانیست تو باقی همه امکان تو وجوبی
تو بقهاری ملک لمن الملک سزائی

همه عصیان خلایق به یکی عفو نیرزد
ز خطا هیچ نترسم که تو با حلم و عطائی

نه بتعریف بحرف نه بتوصیف بوصف
نه بتصویر ببندی که عجب عز و علائی

نه تو در پرده نهانی نه تو بی پرده عیانی
که مخالف ز همه هستی و مباین ز جدائی

نه بجا مانده نه ماند همه آفاق بجا لے
تو همه عین عیانی که بیک حال بجائی

ز تو خواهند امانی ز صعوبات و مصایب
تو نگهدار خلایق همه حزن و بلائی

ندهد هیچ کسی تا تو نبخشی بعنایت
تو بر آرنده حاجات دل شاه و گدائی

نه ملائی ز تو مخلو نه خلائی ز تو مملو
همه یکتائی و یکرو نه خلائی نه ملائی

همه مخلوق تو خالق همه مرزوق تو رازق
بدر تست هود و سلیمان همه در ناصیه سائی

چه شناسیم که چونی که ز ادراک فزونی
همه رنگ و همه بوئی نه گلی و نه صبائی

نه تو در رنگ اسیری که بگوییم چگونی
نه تو از رنگ جدائی که به نیرنگ برائی

نه طویلی نه قصیری نه قلیلی نه کثیری
تو خبیری که چه هستی تو علیمی که کجائی

نبود گر چه سزاوار چنین نعمت عظمی
چه شود گر تو جمالت به ولایت بنمائی

قصیده در نعت

هزارگونه ستم کرد و کرد صد بیداد
ستاره بر من مسکین و چرخ داد نداد

هوای خاک شدن دارد آتش عنصر
ز بهر آنکه شود همچو گرد ره بر باد

سخن ہوا نفر ہو و یک سخن ہوا — عجب مدار کہ حق کرد بی زبان ارشاد

سپاس مضطر و تفسیر و الضحی بنگر — ز رحمتی کہ بداد ہشت صد ہزار آباد

کنند امتیانش بقبر خواب نشاط — چو کودکان کہ بخوانند مخیط بمباد

بہ پادشاہی دنیا چرا نظر کردی — کہ ہر کمینہ غلامش بہ از ہزار قباد

زہی پسر کہ پدر را بنام او بخشد — ندارد آدم خاکی چنین پسر بہ نژاد

پیمبری کہ شفاعت نمود از رحمت — بروی امت عاصی در جنان بگشاد

گناہگار ندارد بجز درش ماوا — کہ از برای متاع گناہ ہست مفاد

کہ رفت انکہ دگر یاس برد از در او — کہ آمد انکہ بر ان آستان نیافت مراد

قلم بناز در آمد ز نخت محمد نعتش — ز روشنائی نامش سواد یافت مداد

زنند امتیانش با نبیا پہلو — ببین مراتب شیخی کہ ہست در بغداد

بہر علیل بدہ ای طبیب خاک درش — مدہ دوا و بغرا کہ ہر دو اعتماد

زام و نہی مرادی کہ ہست عشق وی است — ببین بدفتر باطل کہ سکینہ افساد

سواد دیدۂ من از بیاض نعت فزود — بر این سواد نگہ چشم دشمنان مرساد

ببین بہ فعل و لآیت بحق او یا رب — بروز مرگ ز بند عذاب کن آزاد

ببخش جای نعم لباس رحمت — با آلہ و بحق الصحابۃ الامجاد

بپرس و گر تو بپرسی ز زشتکاری من — ببخش جرم من و نام وی کہ دارم یاد

نثار خاک در او ز ما ہزار سلام — از و بجانب من صد نگاہ رحمت باد

قصیدہ در مدح مخدوم الانام نامی مدظلہ

ہر شبنم در غنیمت سحر گردد — بخت بیدار گرد سر گردد

مرحبا طالعش کہ از غم تو — دل شیداش بہرہ‌ور گردد

حسن پوشیدہ آشکارا کن — تا سراپای من نظر گردد

میان آتش و آبم ز بی‌قرار بها — اگرچه جمع به یکجا نمی‌شود اضداد

ز گریه‌ام دل دشمن چو موم نرم شود — اگرچه خود بود از سنگ و سخت از پولاد

سپهر می‌نتوان گفت گر کسی پرسد — که حسب حال دل من نوشته است استاد

به بند پرسش حالم نمی‌توان افتاد — توان شناخت ز بندی که بر زبان افتاد

برم ز جور فلک و ز جفای کوکب بخت — به بارگاه پناه ستم‌کشان فریاد

گناهکار پناه و سیاهکار پناه — محمدؐ عربی نور عالم ایجاد

حبیب خاص خدا و شفیع روز حساب — رسول پاک سرشت و نبی نیک نهاد

ببین بجاه و جلال شب ولادت او — که هفت کنگره از قصر قهرمان افتاد

کجا نصیب دگر انبیاست رحمت او — که داشت است خود را عزیزتر ز اولاد

ز آب و رنگ ثنایش بنامه‌ام نرسد — نگارخانهٔ مانی و نامهٔ بهزاد

که کرد آنچه محمدؐ برای امت کرد — بنفس کرد جهاد و بکفر کرد جهاد

ورای او که ز اول حبیب و محبوبست — کراست دیدهٔ مازاغ از گروه عباد

به پیش رحمت عامش عزیزتر نبود — ز عاصیان سیه‌کار زمرهٔ زهاد

نبودی از جهان هر چه هست مظهر او — بحق او که نبودی جهان کون و فساد

خراب شد هم ساوه بمرد آتش پارس — به بام کعبه علم نصب شد شبی که بزاد

کمال بهروی آدم هم از کمال وی است — که دخت فاطمهؑ باشد علیؑ بود داماد

نوشت نام همایونش چون بروز ازل — قلم بلوح ز تعظیم سرنگون افتاد

در جحیم به بندد اگر شفیع شود — گره ز کار کشاید اگر کند امداد

اگر مسیحؑ بود سر نهد بخاک درش — دگر کلیمؑ بود تن دهد باستمداد

همین بس است ره معرفت که بدبراد — سر انگشتی و گواهی دهی باستشهاد

نخفت یک شب و دایم نجات امت خواست — اگر نه رفت ز دنیا و خلد کرد آباد

خدمت او ثواب خادم اوست — تا که باغ جنان مقر گردد

صرصر از بهر رفتن در او — هر نفس گرد رهگذر گردد

ناوک قدر گو خطا نکند — سینه اش بهر او سپر گردد

سیر و طیر است از کراماتش — در کرامات بحر بر گردد

بعد ازین در خطاب می گویم — که طریق سخن دگر گردد

عیب مقبول تو هنر گردد — هنر از رد تو تبر گردد

تو اگر از نظر ببند ازی — سعتۀ عنبر معتبر گردد

خدمتت افتخار کونین است — خوشتر آنکس که مفتخر گردد

دشمنت را مفر کجا الا — مرگ او بهر او مفر گردد

هر که بد گفت و بد شمرد ترا — او بسجین چو خوک و خر گردد

تیره بختی که خواست آزارت — بیشک از مسخ جانور گردد

هر که گستاخ با تو پیش آید — گاه زیر و گهی زبر گردد

گر ببینی بسهو یک نظرش — روبه ماده شیر نر گردد

گر بدستش نشانی از پی صید — مرغ بی بال تیز پر گردد

گر تو خواهی ز بیخ بر کنده — شاخ و برگ شجر تبر گردد

الامان الامان که از قهرت — دل چو موم کالحجر گردد

مستمندان و صادقان ترا — جنت الخلد مستقر گردد

با فنا فی الرسول اگر خواهی — معجزت ظاهر از کمر گردد

هر بلایی که از قضا آید — بدعالش مدام بر گردد

چون بپوشی رموز از اغیار — چشمشان کور و گوش کر گردد

هر که شد پرده دار از حرمت — همچو منصور پرده در گردد

سوختم سوختم ز آتش دل — آوخ آوخ که تیزتر گردد
مشکل من بجلوه آسان کن — تا وفاداریت ثمر گردد
ورنه اے ترک می برم فریاد — بر در آن که دادگر گردد
شاه خادم صفی که از نظرش — ذره خرشید و خاک زر گردد
داغ عشقے که بر دلش زده اند — شمس از دود آن قمر گردد
بکمال صفائی باطن — ازلبطوتات باخبر گردد
دارهد گر خیال او نفسے — گرد بالین محتضر گردد
حرم اوست منزلے که در او — هوش ذی روح منتشر گردد
به نگاه کرم اگر بیند — شجر خشک پر ثمر گردد
هر که باشد مخالفش لاریب — نفع در حق او ضرر گردد
دشمنش را زمانه دوست نداشت — شر او خیر و خیر شر گردد
هر که منظور چشم رحمت اوست — نور عینین هر بشر گردد
تلخ شیرین شود بگفتارش — زهر در گفتگو شکر گردد
هر که داند کرامتش بکرم — در کرامات مشتهر گردد
درکف جود او بفیض وجود — شبهه بے شبهه گهر گردد
هر گیاهے که خواست سرسبزش — بکمال نمو شجر گردد
بسکه از راحتش نصیبے نیست — حضر دشمنش سقر گردد
بسکه با کلفتش تعلق نیست — سفر دوستش حضر گردد
نظرش بر قدم سفر بوطن — همرهش چون نه بخیط گردد
روز و شب خاک پاک درگاهش — سرمه دیده بصر گردد
حسد او عذاب حاسد اوست — تا که فی النار والسقر گردد

منم که چاره ندانم جز اینکه آخر کار — برم بحضرت احمد ز حادثات پناه
منم که زارم و بار گنه بدوش منست — کجا روم که ندانم بجز درش به نگاه
شبی فگنده به لاهوت جلوه رخسار — نیافته بنظر در وجود خود جز اله
اگر محبت او نیست کی شوی مغفور — هزار ورد کنی لا اله الا الله
کمینه مور در او بود سلیمانی — گدای او چه کند آرزوی افسر و گاه
جزای تست جهنم اگر بدست آری — ولی سیاه که بینی ازو باستکراه
بجز محمد مرسل که نور یزدان است — ز آتش امت خود را که در نشست نگاه
چه نعت گویم و خود کیستم که خواهم گفت — زبان بریده جلال تو یا رسول الله
نبات حشر و دوست تو آب کوثر بخش — دم جهاد یکی ایمای تیغ تو جانکاه
بجز نوای ز تو هنگامه وجود کسی — نبرده و نبرد بر فراز گردون راه
شبی که دست تو بستند ماه گفت سخن — وگرنه بر ندمیدی ز خاک تیره گیاه
سر بساط قیامت شهان پیاده شوند — بی پیاده درگاه تو که باشد شاه
بحیرتم که درین تنگنای چون راندی — فضای قرب اسری تراست جولانگاه
زهی مرات جبرئیل در شب معراج — گهی رکاب تو بوسید و گاه پایت گاه
بپا شود بقیامت قیامت دیگر — دران نفس که خرامان شوی شفاعت خواه
اگر فروغ جمالت نمی کشاد نقاب — ز دست کفر نمی یافت کائنات رفاه
حریم تست که دربان او کلیم شود — دگر که داشت ز پیشینیان چنین درگاه
زمانه بر سر او خاک ریخت آخر کار — که چاه در ره تو کند و خود فتاد بچاه
بناست سرکشی فرقه زبون طرفی — شکست معجزه ات گر هجوم کرد سپاه
تو رحمتی و ظهور تو بی گناه محال — هزار توبه اگر توبه کنم ز گناه
مرا چه پایه که وصف کنم تعالی الله — زبان خلق بود در ثنای تو کوتاه

آفتاب ابرہ شد قبای ترا — تا بجرم ماہ استتر گردد

ذرہ را اگر ز خاک بر داری — ہمچو خور با فروغ و فر گردد

ہر کہ قدر ترا نگاہ نداشت — کی بہ کونین مقتدر گردد

صحبت لست با اثر کہ ازو — بد شمایل نکو سیر گردد

وز ثنای تو گوہر افشانم — عجبی نی کہ ابر تر گردد

ہان یک جلوہ از خودم بربای — تا دلم دل جگر جگر گردد

یک نگاہ تو از پیم کافیست — تا خطیات من ہدر گردد

بجریم وصال راہم دہ — تا کجا غیر نامہ بر گردد

بر دل زار من عنایت کن — تا ز تاثیر پر اثر گردد

من و این آرزو کہ دریابت — نفس چند من بسر گردد

دل و با شوق گفتگو کہ سرم — زیر پای تو خاک در گردد

یک نظر کن بحال من شاہا — کہ نگاہ تو خشک تر گردد

ناچرائیست روح را با نفس — ہمتی کن کہ با ظفر گردد

از می آتشین بدہ جامی — کز دلم غیرت شرر گردد

الغرض چون سخن اطول کشید — وقت آن شد کہ مختصر گردد

سگ درگاہ خود ولایت را — بپسند این کہ در بدر گردد

قصیدہ در نعت

منم کہ نیست کسی از درون من آگاہ — منم کہ بر غم پنہان من خداست گواہ

منم کہ شب نشناسم ز روز چون اعمی — منم کہ باز ندانم سپید را ز سیاہ

منم کہ آب روانی ندیدہ ام جز اشک — منم کہ باد بہاری ندیدہ ام جز آہ

منم کہ روز و شب من تمام یکسان است — منم کہ مہر ندانم با بلبی از ماہ

باز کردن در شکایت ها — سختی جان مبتلا گفتن
رنج و آزار دشت پیمائی — همه حالات جا بجا گفتن
عذر درماندگی بیان کردن — عذر رونیاے بوفا گفتن
پیش استاد مثل مبتدیان — خبر جمله مبتدا گفتن
ناله برداشتن ز درد درون — همه بی فصل و بی خطا گفتن
اشک خونین ز دیده باریدن — همه بی صوت و بی صدا گفتن
رنج فصلی کز اصل خود دارم — سختی قید ماسوی گفتن
زانچه جور فلک خرابم کرد — داستان غم و عنا گفتن
همه فریاد کردن از پی داد — همه با ناله چون درا گفتن
همه احوال ملتجی گشتن — همه اصرار التجا گفتن
انچه الحال میرود برسر — جمله بر رغم ماضی گفتن
همه حال خرابی اوقات — رنج صبح غم مسا گفتن
همه بی شایبات کذب و دروغ — همه بی ریب و بی ریا گفتن
باز گفتن همه فسانهٔ نفس — همه افسون بی حیا گفتن
به نشاط امید غمخواری — همه بی خوف و با رجا گفتن
بسرور حصول آن مامول — همه از روی ارتجا گفتن
از سر آرزوی هم نفسی — همه مضمون پیش ما گفتن
هیچ دانی که با که میخواهم — این همه سرگذشتها گفتن
شاه خادم صفی که نور حق است — به تمنای مرحبا گفتن
آنکه چو پیش گر بدست بود — میتوان موسی و عصا گفتن
راست پرسی اگر همی زیبد — شیخ با صدق و با صفا گفتن

شگفت نیست اگر به گنه دلیر شویم
که صیت رحمت عامت فتاده در افواه

ز تاب آتش دوزخ چرا بیندیشیم
که نام پاک تو ورد من است شام و پگاه

توئی که در شب اسری بفخر خدمت تو
بعرش سوده سرافیل و جبرئیل کلاه

توئی که رنگ شفاعت کشی بچهره خویش
بساعتی که شود رنگ چهرها چون کاه

توئی که در ازل آدم بارتکاب خطا
وسیله جست بنامت بحکم عزت و جاه

توئی که ساغر فائزین بلطف دهی
در آفتاب قیامت به تشنگان تباه

توئی که غم نکند از گنه ثنا گویت
بود بروز جزا لیش بهشت با دافراه

ولایت اوست که خود اشفیع من باشد
چه غم اگرچه کنم هر نفس هزار گناه

قصیده در مدح مخدوم الانام نامی مدظله

خواهم احوال خویش را گفتن
گردش روزگارها گفتن

حرف راندن ز بی نوائیها
همه با سازو با نوا گفتن

ماجرای جدائی احباب
درد دوری اقربا گفتن

سخن پنهان ز دل برون دادن
قصهٔ زحمت و بلا گفتن

نقل هنجار ناسزای فلک
اصل افسانهٔ جفا گفتن

همگی عرض حال خود کردن
همگی طول ماجرا گفتن

همه شرح بلا کشیدن ها
همه مقصود و مدعا گفتن

قفل برداشتن ز باب سکوت
ز ابتدا تا به انتها گفتن

آنچه در دهر امتحان کردم
حال بیگانه و آشنا گفتن

پرده اندروی کار افگندن
راز پوشیده بر ملا گفتن

گرم آه ز دل برآوردن
سرد مهری بخت وا گفتن

شرح دادن همه حکایت ها
حال آوارگی فرا گفتن

خوشترش زین صفات دانستن | ذره هم گفته ماورا گفتن

آنچه حق شناست چون گویم | فرقے از گفتن است تا گفتن

آن صفاتے که هست در ذاتش | نسبتش نیست هیچ با گفتن

برتر است از کمند فکر تها | پایهٔ عزت ثنا گفتن

گرچه دانم که در طریق ثنا | خوشتر از گفتن است نا گفتن

لیکن از شوق باز می خواهم | مطلعے فکرت آزما گفتن

اے سزاوار پارسا گفتن | از تو دانستن و زما گفتن

فخر ذات تو فقر مصطفوی | سر شان تو پادشا گفتن

طایرے گر نشست بر بامت | زیبدش غیرت هما گفتن

صانع پاک لفظ و معنی را | بنوشتن سپرد یا گفتن

تو ازین هر دو برتری بصفات | پس چگویم بجز خطا گفتن

گرچه شانت ز وصف مستغنی است | داد معنی ده از دعا گفتن

همه برحسب فهم خود گفتیم | خوی من نیست نا روا گفتن

بر تو زیبد ز روئی عرفانت | معنی لفظ مقتدا گفتن

خس و خاشاک آستانت را | همه اکسیر و کیمیا گفتن

هم باثار قوت بینش | سرمهٔ چشم توتیا گفتن

بسکه نفی وجود خود کردی | بر تو زیبا بود فنا گفتن

نه فنا بلکه از کمال فنا | شمع خلوتگه بقا گفتن

بکرمهاے جرم بخشایت | قوت بازوِ عطا گفتن

سخنے را که باز فرمائی | در شهوار بے بها گفتن

پارسا طینت و فرشته نهاد | در خلا گفتن و ملا گفتن

نہ ہمین ملکہ از ادات دل — رازدارِ رضا آینا گفتن
بفیوضِ دعاے نیم شبے — چارہ بخش و گرہ کشا گفتن
بکمالات صورت و معنی — سالک مسلک خدا گفتن
بہ نصیب خزینۂ عرفان — خازن گنج اولیا گفتن
بہجوم ارادت اثاران — جامع فیض اتقیا گفتن
بوقوف سواد پیشانی — حاوی علم انبیا گفتن
بشمولِ عنایتِ ازلی — معدن فضل ازکیا گفتن
بظہورِ فراستِ باطن — ہمہ ذہن و ہمہ ذکا گفتن
بوصولِ مقام حق بینی — ہادی و شیخ رہنما گفتن
بحصولِ طہارت ظاہر — پیرو شرع مصطفیٰ گفتن
بخیالِ تصور پنہان — محو در ذات مجتبیٰ گفتن
بقیام مقام ادراکاتش — صاحب زہد و اتقا گفتن
بفروغے کہ ایزدش داد است — رشک خرشید با ضیا گفتن
بہ صفاے کہ حاصل است او را — کامل الذات و پیشوا گفتن
بہ یقینے کہ با خدا دارد — غافل از چون و از چرا گفتن
دل پر نور با یقینش را — مخزن سرّ کبریا گفتن
ترک چشم نظارہ مستش را — ناظر روے دلربا گفتن
سر تسلیم با وقارش را — روز و شب بر خط رضا گفتن
قلب بے قلب حق پرستش را — فارغ از حرص و از ہوا گفتن
ذرۂ آستانۂ او را — آفتابے با انجلا گفتن
روح قدسی با صفاتش را — مست پیمانۂ بلے گفتن

چه راحتی که فزونش لغایتی نبود — هزار مرحله باشد از و نهایت دور

کجاست منزل مقصود و من کجا ز ختم — خمار باده ببین و بیار جام حضور

چه جای جام اگر جرعهٔ از آن بدهی — شکور باشم و تو از کرم شوی مشکور

بده بده که سرم خاک راهت از ازل است — که گر چه غرق گنه بوده ام شوم مغفور

حق تو بر من و حق من است هم بر تو — که هر دو بنده یک در کریم بالمذکور

چه در گهی که بخورشید میزند پهلو — چه در گهی که همه خاک اوست سر طور

خرد بحیرت آن درگه است و بحیرت است — که نام حضرت خادم صفی بود مشهور

کجاست نسبت دوره فلک بمرز او — که هست دایرهٔ مسکنش سراپا نور

تنش ز عشق الهی چو جان پاک همه — ز داغ‌ها دل او هم چو خانهٔ زنبور

مدان که نسبت تشبیه را غلط کردم — ببین ببین که تراوش کند ز هر ناسور

عبیر گردد و بی شبهه آبرو یابد — بچشم عزت او خاک گر شود منظور

کسی که حرمت خاک درش نگاه نداشت — هنوز از حرم قرب حق بود مهجور

میسرش مرتبهٔ او ز ناتوان بینان — که از محیط حقیقت نکرده اند عبور

کجاست منکسر النفس مثل او آری — خدا شناس نباشد بخویشتن مغرور

بپای عاجزی و سر بنه بخاک درش — که فیض اول کامل بود شکست غرور

ز سر وحدت و کثرت پر است سینهٔ او — بطون اوست اگر بنگری بعین ظهور

چگونه آینه از انجلای خود نشود — که خاطری بدل صاف او نکرد خطور

منم که در دل من از کمال پاکی تو — بجز یقین تو چیزی نمی شود محظور

بهمتی که بود خاص اولیای خدا — بنار عشق دلم بر فروز هم چو تنور

کریم سایل خود را نمی کند محروم — که نیست پاس تقاضا پسند طبع غیور

ور از کتاب سیاهی تمام عمر گذشت — بخواه مغفرت من برحمت ز غفور

نه صفات تو باطل است نه ذات — که تو اند ز حق جدا گفتن
بسکه گفت است وصف تو بسیار — بر زبانم شود خدا گفتن
هان ولایت ز روی نادانی — هرزه تا چند و تا کجا گفتن
نتوانی ثنای او ز نهار — بزبان سخن سرا گفتن
اندکی عرض کن حقیقت خویش — که بود هرزگی بسا گفتن
گوش کن گوش حال زار مرا — خواهم این راز بر ملا گفتن
آن قدر چرخ دربدر گرداند — که شدم قابل گدا گفتن
بسکه گشتم بدهر سر گشته — میتوان سنگ آسیا گفتن
منم آن خسته جان بی سر و پا — که محال است سر ز پا گفتن
بر سر خوان مرحمت از تو — چشم دارم یکی صلا گفتن
نظری کن بحال من که بهانست — اصل مقصود زین ثنا گفتن
دایم اثبات حق نصیب تو باد — نفی غیرے به حرف لا گفتن

قصیده در مدح مخدوم الانام نامی مدظله

بیار ساقی سرمست بادهٔ انگور — که هستم از می تلخ شبانه ات مخمور
سحر رسید صراحی بجوش آمده است — بده ثلاثه غساله ام ز آب طهور
درنگ جانشکنی میکند درنگ مکن — که دل بذوق می کهنه تو نیست صبور
بود که نشئه صهبا کند نوا سنجم — که رو بمیکده آرم بحالت منصور
بجوش خاک در میفروش را بوسم — شود ز زمزمه مدح او دو چند سرور
چه میفروش که پیران بدجام دوانند — چه جام آنکه بیک جرعه میکند مسرور
چه جرعه که دم از خم زند بفیض نشاط — چه خم که مست میش برخیزد از دم صور
چه می که باده کشان را از و نصیبی نیست — که شکر اوست مدامی و راحتش موفور

کس نه بیند ز خاک بوسانش ‌ ‌ ‌ که فراقش رخ وصال ندید

آنچه حاتم نداشت می بخشد ‌ ‌ ‌ عالم این جود و این نوال ندید

چشم دل در رهش بجای غبار ‌ ‌ ‌ جز عبیر و بجز گلال ندید

هر که با چشم عشق دید او را ‌ ‌ ‌ غیر او ذات بی همال ندید

فکر تشبیه چون دهد که چو او ‌ ‌ ‌ نیک منظر خجسته فال ندید

دشمنش دشمن حق است بحق ‌ ‌ ‌ لاجرم خوبی مآل ندید

عین جادوست نرگس مستش ‌ ‌ ‌ مست چشمی چنین غزال ندید

حبذا طینت خوشش که مزاج ‌ ‌ ‌ هرگز این حسن اعتدال ندید

نفس از بیم کشتنش خود مرد ‌ ‌ ‌ در دلش دخل احتیال ندید

الله الله ز رفعت بزمش ‌ ‌ ‌ واهمه هم صف نعال ندید

اوست قطب زمان و چرخ چو او ‌ ‌ ‌ در جنوب خود و شمال ندید

دیده بسیار دید لیک چو او ‌ ‌ ‌ پاک ذات و نکو خصال ندید

بعد ازین بهتر است ختم سخن ‌ ‌ ‌ ادب اکنون حد مقال ندید

مخلصی وه ز غم ولایت را ‌ ‌ ‌ که دل با فراغ بال ندید

قصیده در مدح پیر مرشد برحق قدس الله سره

چگونه دست تطاول کند دراز اختر ‌ ‌ ‌ چنان ز برج سعادت برون نیارد سر

غلام درگه آنم که بوستان فلک ‌ ‌ ‌ بود ز شهپر طاوس گلشنش یک پر

جنید مرتبه شبلی عصر فتح علی ‌ ‌ ‌ کنند ز خاک درش کسب آبرو گوهر

همی برد ببلاست دم همایونش ‌ ‌ ‌ کشند ز ورق خورشید چون به نیل سحر

م همی است و جوش بهار است در گلستانها ‌ ‌ ‌ مگر وزید ز کویش نسیم جان پرور

شکسته حال ولایت رسید بدرِ تو — بود نوازش حالِ شکستگان دستور
خیال نیست که باشد رفیق من بیشک — بوقتِ نزع و سوال و فشار و شورِ نشور

قصیده در مدح مخدوم الانام نامی مدظله

بخت من صورت زوال ندید — اختر من شکل انتقال ندید
که زمین بر کشید گردن را — که سرِ خویش پایمال ندید
دشمنم را که خوار و خسته نیافت — کیست کو را خراب حال ندید
شاه خادم صفی معین منت — که چو او دیده خیال ندید
عارض روشنش تعالی الله — فلک این حسن و این جمال ندید
مثل او با صفاے باطن او — عقل در عالم مثال ندید
دیده گر دید ناظرِ معنی — سایلِ او رخِ سوال ندید
بجواب یقین کمالش داد — لاجرم روے احتمال ندید
آفتابے مجسم است ببین — که شب و روز و ماه و سال ندید
کیست کز ابتداے خدمت او — قال او انتهاے حال ندید
چون نگردد بصدق حال مقر — منکرِ او خلاف قال ندید
مطمئن شد ز هر چه هست و بود — هر که دیدش رخِ ملال ندید
طالبش صورتِ مطالب شد — آنچه داند خرد محال ندید
جز دلش مامنے نیافت رضا — همچو او محو امتثال ندید
وهم در سیرِ عالمِ بالا — آنچنین شیخ با کمال ندید
هیبتِ حق ز روی او پیداست — فقر این عز و این جلال ندید
نورش از جوش نور محجوب است — خرد این جلوه در خیال ندید
از ریاضات او که برد گمان — که در اندیشه اختلال ندید

اگرچه عاشقم اقرار عاشقی نکنم | نگفت کافریت کیش خویش را کافر
زحق بخواه که بر حال من ببخشاید | بداوری که دران روز خود بود داور
ببارگاه تو آورده ام پناه که نیست | ز دستیاری ابلیس دستیار بتر
تویی که سجده‌گهست تا ابد باقی | بده ز دست خودم یک پیالهٔ کوثر
زپا فتاده ام ای خضر جادهٔ تحقیق | تو دستگیری و کس نیست جز توام یاور
چنان زبیم گنه لاغرم که می ماند | عروق کالبد من برشتهٔ مسطر
سنم که غرق گناهم ز فرق تا بقدم | مکن که روسیه آیم به مجمع محشر
ندانم از چه و در سینه کاوش است مرا | محبت تو مگر می زند به دل نشتر
هنوز نامده بودم خود از عدم بوجود | که آتش غم عشقت زدی بجان و جگر
تویی که از خم وحدت نخست روز ترا | می حدوث و قدم ریختند در ساغر
چه جلوه هاست که از خاک رگهست پیدا | فکنده در دل خورشید ذرهٔ تو شرر
بذات پاک تو نازم اگرچه روسیه ام | چنانکه ناز کند بیشتر پسر به پدر
ز مصحف رخ تو یاد کرد سورهٔ نور | وگرنه تیره شبی از کجا و جرم قمر
دلیل فتح تو هستی و باب علم علیست | عجب که راه نیابم به شهر علم اندر
چه احتیاج که در بزم یاد غیر کنم | مرا که نام شریف تو بوده است ازبر
گمان مبر که بود شرک یاد او بملال | که طفل یاد نیارد دگر به جز مادر
زبان بمدح تو آراستم بمعرکه‌ها | که نیست آبروی تیغ تیز بی جوهر
خیال وصف جمال تو بستم و گردید | بنور جلوه‌ات اندیشه ام پری پیکر
نهاده است ولایت جبین بخاک درت | ببخش بر وی و از جرم و از خطا بگذر

قصیده در مدح مخدوم الانام نامی مظله

سحر که جلوه نماید بآب و تاب طلوع | ز آفتاب کند نور آفتاب طلوع

دم جلال بحکم سلوک با دلِ او — جمال او بکمند انجمن سهیل بآور

معین است اگر ساعتی برای شرف — به برج مرقد او وا نما قران مشتر

نه از گناه بتفر نه صدق در طاعت — کجا رود بچنین زند خشک و این تر

ز حادثات دو عالم درش پناه من است — گریز نیست جز این در گریز نیست دگر

بنور شمع درش سفیر و نغ شمع فلک — به پیش روضهٔ او پست گنبد اخضر

شود بیاوریش بر ستارگان فیروز — سحر گهان که علم برکشد خور از خاور

فلک چو عود بسوزد در انجمن گاهش — شوند سبعهٔ سیاره از پیش مجمر

جمال اوست که ریغ گنده در دل من — چنانکه جلوه کند آفتاب از منظر

ستارگان همه شب گل بدرگهش آرند — ز ماهتاب بصحنش نه افگند بستر

گمان زشت برد چون دم امامتِ او — بانکشاف دلش معتقدی شود بمفطر

نظر نکرد بهند و که فتنه انگیزد — که کام بخشی سادات است و آشت بیش نظر

بفیض یک نظرش سنگریزه لعل شود — بیک نگاه کرم خاک میشود همه زر

چه احتیاج به چادر که خازنِ جنت — به تربتش همه از نور افگند چادر

نساز گاریِ باد بهار کوچهٔ او — ببین که غنچهٔ سربسته می شود گلِ تر

بباد خاک درش را دمی تماشا کن — که کیمیا بود اندر ضمیر او مضمر

کلید ابروی او بهر مات فتح الباب — بیک اشاره نشان میدهد ز نفع و ضرر

گره فگند بکارم سپهر و او بگشاد — مگر ز عقده کشائی چنین نداشت خبر

کسیکه خار رهِ او شکست در پایش — نهال حسرتش از بیخ بر کند صرصر

دی و گمانِ من و تو گهی یقین نبرم — خرد نداشت حدیث دروغ را باور

که بود آنکه غلط کرد مسلک تحقیق — که همچو خضر نشد در طریقتش رهبر

نساز و برگ دعائیش نهال حسرت کیست — که گل نکرد و نشد از مراد بارآور

دوایرش چو سه مهر و نقطه ها ثابت
نجوم کرده بمدح تو از کتاب طلوع

بروی بخت من از آبروی توصیفت
نمود صبح سعادت باضطراب طلوع

جزای من بده و غور کن بچون خوردن
نوشته ام بچه انواع انتخاب طلوع

ببین که کرده بوصف تو ز آفتاب قلم
چها اشعهٔ اشعار بی جواب طلوع

ز سر نوشت عدویت فروغ ناپید است
نکرد کوکبی از قبهٔ حباب طلوع

اگر تو گردش ایام منقلب خواهی
ستارگان نه نمایند ز احتجاب طلوع

وگر ارادهٔ ثابت کنی برای عمل
هلال نعل در آتش کند شتاب طلوع

بالتفات نوازش بکن ولایت را
که ماه الحش کند از برج حجاب طلوع

همیشه بر فلک عزتش علو باشد
مباد تا که بود جفت انقلاب طلوع

قصیده در مدح مولانا و سیدنا عبد الرحمن قدس الله سره

نشناسم ز حق جدا او را
در دلم نیست و هم ما و شما

عبد رحمن که چون جنید و فرید
بگذشت از خودی بوصل خدا

نام پاکش بسیدی شاهد
که بتعریف آل شد پیدا

وحده لا شریک له بالله
که براو منکشف شد ارض و سما

آمر الامر و کامل الاعمال
عامل العلم و اکمل العلما

نحن اقرب الیه را مظهر
ذات والاش مظهر اسما

نور او نور مهبط لیس
سر او سر نور وطشا

هر سحرگاه و شامگاه جبین
بر در او نهاده شاه و گدا

راز دار فثم وجه الله
واقف رمزهای ما اوحی

بخودی فانی و بحق باقی
حق او بود این فنا و بقا

روم بمیکده تا جرعهٔ دهند مرا | که میکند اثر از نور در شراب طلوع

پی نشاط من بنوای زمزمه سنج | کند ز برج حمل زهره با رباب طلوع

زند ترانه بآهنگ پارسی غزلی | که نور وجد کند از دل خراب طلوع

ثنای پیر خرابات بخودم سازد | که کرد ایمه از فیض آنجناب طلوع

جناب حضرت خادم صفی ولی خدا | کند ز پرتو رویش صد آفتاب طلوع

ز تیرگی تحیر نمایدش رخ حق | چنانکه خور کند از پردهٔ سحاب طلوع

عجب مدار ز فیضش که نیر عرفان | کند ز مشرق دلهای شیخ و شاب طلوع

چگونه چشم بصیرت جمال او نگرد | نمود ثانی خرشید بی نقاب طلوع

بروی بخت خراب عدوش آب کجا | نکرد کوکب یک قطره از سراب طلوع

مخالفش چو شیاطین مدام مردود است | که نجم طالع او کرد با شهاب طلوع

به بحر محو صفاتش ببین حقیقت ذات | نمود نیر تجریدش از حباب طلوع

برای آنکه شود خاک راه توسن او | ز بهر سمش مه نو کرده چون رکاب طلوع

پی نماز چو بندد بصدق دل نیت | ز بام کعبه کند نیر ثواب طلوع

بدشمنش نشود بهره ولیک چنان | که صبح دولت و حشمت کند بخواب طلوع

بسوخت آتش عشق وی و عجب نبود | که مهر کی کند از قلب چون کباب طلوع

ز نور پرتو او در حجاب شد خرشید | چو آفتاب رخش کرده بی حجاب طلوع

ز حسن صورت و معنی بعالم پیری | کند ز چهرهٔ او نیر شباب طلوع

ردیف شعر نگردد چگونه نورانی | شود ز نور ثنایش چو فیضیاب طلوع

بفر و زیب بعینه طلیعهٔ سحر است | فروغ یافته با طرفه حسن و آب طلوع

در آن نفس که بیاد تو عشق شعله زند | ستاره کند از دل بالتهاب طلوع

بیاض صبح و بیاضم بوصف لست یکی | درست نیست فقط نسبت کتاب طلوع

بادشاہی ہفت کشور خلد — نبود از گدائیش اولے
پردۂ وہمش از میان برخاست — نگذشت از مقام خوف ورجا
پختہ مغزان کوچہ آتش زر است — ہوس خام جنت الاعلیٰ
عارف پاکباز مست سبو — مرشد حق پرست شیخ ہدیٰ
در عبادات باطنی اکمل — در طہارات ظاہری اتقیٰ
ہمچو موسیٰ ز ہوش رفتہ حق — زندہ از عشق یار چون عیسیٰ
چون بماند ز رہبری کردن — خضرش از دست سید آوا
مشرق آسا بجلوۂ ازلی — مغربی وار در فنا و بقا
واصل و از وصال بے خبری — غرق دریا و غافل از دریا
مردانش بود بیش از مردان — زندگانیش برخلاف اذا
شک و تہمت نبود دانش بیقین — بیقین بود فارغ از حتیٰ
سخنش از حدیث پیغمبر — لب او چون بسیج شکر خا
بگدائیش کے بود دیگر رنگ — ملک اسکندر و جم و دارا
گر نبودے بدست او دستم — ہمچو کوران فتادمے از پا
قدم عاشقانست بر قدمش — فرق بر خاک درگہش فضلا
عالم معنی حدوث و قدم — بفراق خود و وصال خدا
من و آن کفرہا کہ ایمان است — کے توان گفت شکر این نعما
ترجمان زبان او ہمہ اوست — خود ہمی کرد راز خود افشا
صورتش لا الہ الا اللہ — باطنش صدق و ظاہرش تقوا
راجع آمد ضمیر اصل بکل — لاجرم شد رجوع او بہ الی
اللہ اللہ زہے فنا فی اللہ — درمیان نیست پردۂ الا

انی عنده | انا الحق

همه عالم وجود اثباتش — نفی میکرد خویش را در لا
گرچه منصور جرعه خوارش بود — گفت انی ولے بجاے انا
هر که سجده ز بارگاهش سر — نیستش از حق آگهی اصلا
پیر مے خانه خاکروب درش — بادهٔ جام او سرور افزا
در کرامات حق علی ولی — در مقامات دل رسول نما
کے تواند خرد ثنا گفتن — پایهٔ اوست از ثنا بالا
نه بلا بود هستیش شب و روز — روز و شب بود مست جام بلا
ذات او متصف بهر صفتے — نام پاکش محیط در همه جا
به قضیه مبین نتیجه نگر — عرض اوست جوهر ادلی
تیره از دشمنیش روے عدو — روشن از نقش الفتش دلها
نیست یک ذره محبت او — عشق مجنون و الفت لیلی
لات و عزی شکست و آخر کار — نیز اشکست ثالث اخری
مطمئن شد که سنگ راه نماند — نه منات و نه لات دنی عزی
کلک حرف ثنای بی حد رش — کے تواند رقم زدن حاشا
گر بحسرت بکشے او نگرد — خاک در چشم جنت الماوی
گفت حق با نبی الم نشرح — گفت بیشک نبی به مولانا
فادخلی جنتی شنید ز حق — نیست این یاوه سنجی شعرا
گر سگ کوی اوست می نگند — خاک در هر دو دیدهٔ دنیا
نتوانیم دیدنش که ندید — نور خرشید دیدهٔ اعمی
ز سمک تا سماک می بیند — وز ثریا تمام تا به ثری
آستانش ز آسمان ارفع — گلشن کویش از بهشت اعلی

خاک سازد بیک نگہ نقرہ | نقرہ سازد بیک نگاہ طلا

ستی وحال او نبود عبث | روح اوست از نخست صدا

حسن او شاہد سیادت او | چشم او عین نرگس شہلا

ہمچو او با خدائے پیوستن | نبود کار سفتے و ملا

کرد سر سبز مصطفی انتجرتش | سایۂ شاخ و برگش از طوبیٰ

طوبی للمریدین ۱۲

بوصول نتیجہ ہائے وصال | بود کبریٰ بہ نسبتش صغریٰ

جلوہ گاہش ز فوق تا تحت است | انجمن گاہ اوست عرش علا

حبذا رتبۂ مریدانش | پشت پا می زنند بر دنیا

شرف آفتاب در حمل است | زو شرف یافتہ سعادتہا

مرحبا بخت با سعادت من | ورد من نام اوست صبح و مسا

سر بخاک درش نثار کنم | من و این طالع سعید کجا

یا رب آن روز کے رسد کہ شود | دل و جانم بخاک پاش فدا

عاقبت کامیاب می گردم | گر ہمین است ماجرائے ولا

ہمچو خیر البشر شب معراج | رفت در راہ معرفت تنہا

چون حبابے بجوش گشتن گم شد | تا بہ بحر وصال کرد شنا

چون نگفتی بہ بیخودی ہمہ اوست | مست کے راز میکند اخفا

خاک درگاہ اوست نور نظر | خزف راہ لولو لالا

دشمنش در جحیم مشرک وار | و اندران لا یموت و لا یحیٰ

سگ اصحاب کہف ہر سگ در | طایران حریم او عنقا

قبۂ او چو قبۂ خرشید | مسجد او چو مسجد اقصیٰ

طاق محراب او زیارتگاہ | در درگاہ لامکان فرسا

ای تو نازش برای معتقدان | ای تو در فقر افضل الفقرا

رحمتش بین که با هزار ستم | نرساند بدشمنان ایذا

نکهت کوی او بمن برسان | هان که گوید ز من بباد صبا

در دلش نور شمع در فانوس | در سرش جوش باده در مینا

می کنم صد خطا و می بخشد | بعطاے که هست لا تحصی

سر بخاک درش بنه شب و روز | میرسد هر زمان زغیب ندا

بکرم یک نگاه کردن او | بهر آئینهٔ دل است جلا

اوست مقدام واصلین امروز | اوست ماوای عاشقان فردا

بیگمان هست والضحی رویش | دل منکر بود اذا یغشی

چون بخاک درش دهم نسبت | پست بود است عالم بالا

تا سحر بود مست باده شب | در مے فجر تا بوقت عشا

نیست تخصیص کافر و مسلم | جز درش نیست خلق را ماوا

خامه ام سر بسجده مے ریزد | نام نیکوش چون کند انشا

بود صادق بملت اجداد | بود واثق به سنت آبا

آفتاب از شعاع چون انگشت | بطواف درش کند ایما

بد و رنگی چه نسبتش توبه | بود یکرنگ در خلاء و ملا

چون نشستی به بزم حال خوشی | خازن خلد انجمن آرا

مذهبش اتباع پیغمبر | مشرب او تمام صدق و صفا

بتبسم اگر به تیغ زنند | متحمل اگر کنند جفا

حله عشق راست بر قد او | تاج الفقر بر سرش زیبا

من و اندیشهٔ ثنا گفتن | در دل من که میکند القا

سحر که طارم فیروزه گون منور شد / سپیدهٔ سحری منتشر ز خاور شد

بر آمدم بخرابی ز کلبهٔ ماتم / کشیدم آه که دیگر ز شب سیه‌تر شد

ستم کشیده ام از دور چرخ روز سیاه / ستم که از ستم بخت کارم ابتر شد

بحیرتم که چسان با زمانه باید ساخت / که من ستم‌زده و آسمان ستمگر شد

چو من که دربدرم سال و ماه بر در دم / در از دست جفاے ستاره کمتر شد

ببین بدیدهٔ بینا ببین بکم بینی / که مردمک همه در خون دل شناور شد

گذشتم از ستم آسمان و اختر بخت / که سعد و نحس طوالع همه مقدر شد

ولے سکوت ز فریاد نفس ممکن نیست / که جور او ز جفای فلک فزونتر شد

بتحیر آئینه وار من است هر نفسے / که از شرارت کاو دلم چو اخگر شد

پناه می برم اکنون بسجده گاه درے / که هشت گلشن جنت نثار آن در شد

درے که فخر بدربانیش کند رضوان / دری که صرف گلش آب حوض کوثر شد

به نکهتے که از آن در به برد باد صبا / مشام فطرت روح القدس معطر شد

بهر زمین که نسیمے وزید زان جانب / نماند خاک که رشک عبیر و عنبر شد

بدانکه این در شیخ کبیر آفاق است / که رهنماے بسی زاست پیمبر شد

بنام احمد عبدالحق است آنکه خدا / بحق معرفت احمدیش رهبر شد

کسیکه بر در او سر نهاد و بار نتافت / گداے بارگه او خدیو اکبر شد

شهے که دست بفرمان هفت کشور یافت / بخاک بوسی آن بارگاه داور شد

بخاکروب درش احتیاج افسر نیست / که سلک خس و خارش بجاے افسر شد

بفیض بخشی او ابر کے زند پهلو / اگرچه قطرهٔ نالش چکید و گوهر شد

با افتخار سر او ز فرقدان بگذشت / همی که پای همایونش زیب منبر شد

چه حاجت است به تسخیر خادمانش را / دو عالمش بنگاه کرم مسخر شد

تا در آن آشیانه ساخت حمام | بوسه‌اش زد بر آستانه هما
ذات پاکش صفات را مظهر | نفس قدسیش فیض را مبدا
ما سوا الله عالم گویند | پیش او غیر خود نبود سوا
شرح آن می‌نمود هر سخنش | آنکه حق گفت ربنا احدا
عشق زو یافت سربلندی نو | نگر او بود عشق را منشا
شده مقبول در رهِ کعبه | کعبهٔ دل بفقر ساخت بنا
پیروِ مصطفی است در صورت | نجد افانی است در معنی
نقش پایش چو نقش پای رسول | دست پر نور او ید بیضا
بشنوی کنت کنزا از لب او | گوش هوش تو گر بود شنوا
همچو او کیست جامع الاضداد | مست و هشیار و خامش و گویا
هم ز خطِ حدوث واقف کار | نیز ز نقطهٔ قدم دانا
همچو منصور گر بیفشانند | چکد از نخل قامتش خرما
نیستش احتیاج با آلات | بخشد از غیب خلق را آلا
بر تو نازم که دستگیر تویی | گرچه ابلیس میکند اغوا
بوسه‌گه دیده‌ام درش بسیار | توتیا خاک آستانهٔ شما
در شبستان جمال روشن او | همچو مهتاب در شب یلدا
کرد نظارهٔ جمال و جلال | چون علی ولی بکشف غطا
بعد ازین بهتر است ختم کلام | من کجا و خیال مدح کجا
نتوانی ثنای او گفتن | ای ولایت ازین هوس باز آ
دل و جانم بمهر او یا رب | تا ابد خاک راه او بادا

قصیده در مدح حضرت احمد عبدالحق ردولوی قدس الله سره

* همه او گشت و زنده شد با او + کرد خود را ز بند خویش رها.

بدرگہ کرمت روسیاہ آمدہ است — کجا روم کہ ز افعال زشت مضطر شد

خبر بگیر درین حال زار شیخ کبیر — کہ آتشم بجزای گناہ بستر شد

بہ بخش بر من و از حق بخواہ مغفرتم — کہ کجروئی من از راہ راست کیفر شد

ببارگاہ تو اکنون پناہ آوردم — عجب کہ خلق بگوید بدامن تر شد

بحق احمد مختار دستگیری کن — کہ کار من ہمہ از دست نفس ابتر شد

بگیر دست من و تا بہ احمدم برسان — کہ نیست جز تو دگر احمدی کہ رہبر شد

قصیدہ در حمد و نعت

بحیر تم کہ برافراخت گنبد دوار — کہ روی روز نماید ز پردۂ شب تار

ز سرو و گل کہ دماند بقامت خوبان — ز گل بہ نغمہ کہ آرد ہزار در گلزار

بزلف و سنبل پیچان کہ می زند شانہ — کہ می کند بگلستان بنفشہ نکہت بار

بر ابروان حسینان کہ می کشد وسمہ — کہ داد دیدۂ حیران بہ نرگس بیمار

سحر ز شبنم غلطان کہ دُر برآماید — بزلف سنبل و موی بنفشہ در ہر تار

بشاہدان کہ دہد چشم نا مسلمانی — کہ پارسا بیک ایمائی او خرد زنار

کہ رنگ و بو بودیعت نہاد در سر گل — کہ نوک تیز امانت سپردہ است بخار

بگو بوی ترکہ تعلیم یافت باد صبا — کہ گل شود متبسم بران سبک رفتار

کہ کرد ساغر گل پر ز بادۂ شبنم — کہ داد در کف گلبن قدح زمی سرشار

بدین نمط کہ رقم کرد کلک معنی بند — کرا مجال کہ پیدا کند یکی ز ہزار

ولی مقدر مطلق کہ لاشریک لہ — شود این ہمہ اشکال مختلف پرکار

مسلم است براو پاکی و خداوندی — کہ بود و ہست و بود ذات او بیک ہنجار

وجود مادۂ عالمی ارادت اوست — کہ ہیچ دخل ندارد دران کم و بسیار

چه جای من که سراپای من ثناگوی است
که از نگارش نامش قلم سخنور شد

بیا بدیدهٔ باطن جلال او بنگر
ظهور جلوهٔ حق را مزار مصدر شد

رواست سجدهٔ او گر کنم بمذهب عشق
اگرچه خلق بگوید ولایت الکفر شد

درین مقام که مسجود پاکبازان است
کسیکه پاس عقیدت نکرد کافر شد

بزیب و زینت جاروب بین که بر خاکش
تجلی که بیفشاند نور چادر شد

چرا بجادهٔ مدحش قدم ز سر نکنم
کنون که همت مردانه وار یاور شد

بشیر گیری او بین که کم ز معجزه نیست
گرفت ماده اگر از کرامتش زر شد

مشام باد صبا چون گذشت از در او
ز نکهت چمن لطف او معنبر شد

اگر نجیم زمن و تو بفیض خدامش
که در دلم همه اسرار دوست مضمر شد

شگفت نیست اگر مطلعی دگر گویم
بدستگیری او طبع من دلاور شد

کلام حق ز لب لعل او مفسر شد
ستوده شد مکرر اگر مکرر شد

اگر ز سقم درونی شفا دهد چه عجب
هر آنکه نقش جمالش بدل مصور شد

صفای او بچه غایت بود تامل کن
مشام خاک درش از صبا مکدر شد

کسیکه بر در او بوسه زد تمنا یافت
کسیکه خاک درش برد کیمیاگر شد

اگر بخویش بنازم نه جای حیرانیست
منم که بوسهٔ آن درگهم میسر شد

ورای جان چه کنم نذر آستانهٔ او
اگرچه جان حزین تحفهٔ محقر شد

نعوذ بالله از آن تیره دل که منکر اوست
برای گلشن او باد صبح صرصر شد

گلی که فیض نسیمش نه کرد خندانش
برای سوختنش رنگ سرخ آذر شد

امیدوار چنانم که آتشم بکشی
که دل بسوخت هوا و بشعله همسر شد

بیک اشاره نوازش بکن ولایت را
که او گناه مجسم ز پای تا سر شد

بآب عفو بشویش کلاز سیه کاری
که نامهٔ اعمال او که محضر شد

مکونات همه مظهر وجود ولے — حجاب دیدهٔ خلق است کثرت اظهار

ببارگاه جلالش که عقل ره نبرد — برابرند بحیرت همه صغار و کبار

از دست حکمت و هم درد و هم دوا ازو — که خود شفا دهد از حلم و خود کند بیمار

کمال اوست که از خوب و زشت جلوه گر است — نظاره کن که ز یک شاخ سید مگل و خار

بفضل اوست همه بخت و جاه ورنه بجهد — فراهم نیز نیابی بهیچ شهر و دیار

نماند ملک سلیمان چو ملکش الا هو — نظر کنید بعبرت ایا اولوا الابصار

کسی نماند و نماند کسی جز او باقی — که ذات او همه نور است و هستیش بقرار

بیک نفس همه آفاق میشود سیراب — بحکمش از رگ ابری اگر چکید امطار

زعین رحمتش این جمله آبرو دارد — که دشت و دجله کند پر سحاب دریا بار

ز سنگ سخت برون آورد جواهر خوش — بآب و تاب کند قطره را در شهوار

چو بحر رحمت عامش ز جوش موج زند — شود ز سبزه چو طاوس دامن کهسار

ترا چه پایه که ز ادراک دم توانی زد — یقین قدرت او کن برو گمان بگذار

که بود آنکه گنه کرده و پشیمان شد — که لطف او نکشید است آخرش بکنار

وظیفه که رساند بخلق نعمت اوست — اگر دفینه سود است یا خزینهٔ مار

خطا ز ماست وگرنه عطاش یکسان است — که بنده هست ز مست ور بود هشیار

گر او نه بخشد بر ما کرکه بخشاید — فکنده غلغل رحمت بکوچه و بازار

ظهور رحمت خاصش که این تمام است — بکرد بر همه آسان قضیهٔ دشوار

ولایت انچه فرو گفته حق است کنون — بگو که زین همه مقصود چیست آخر کار

وگر تو سالک این راه نیستی بشنو — که اصل عین وجود است سید الابرار

محمد عربی مظهر الوهیت — جمال روشن او در اقالیم آینه دار

بذکر اوست عجب راحتی دل و جان را — که دل فدای خودش هست و جان بجنش نثار

مسخر اند بامرش نجوم و تا نیر اب | که سال و ماه بفرمان اوست لیل و نهار

هر انچه ایزد پاک آفرید باطل نیست | ببین بزینت گردون و ثابت و سیار

هر انچه جلوه نمود و نماید آخر چیست | جمال قدرت او بین زدیدهٔ ادوار

اگر بعمد و خطا می کنی هزار گناه | بقدر توبه کند عفو ناجرا غفار

بیک و تیره قدیم است ذات مطلق او | نه کهنه شد بزمان و نه نو شود زنهار

بری ز هست و بسر از نیست هستی او | نه خفته است و نخواهد نه همچو ما بیدار

نیاز سند هی کونین نیستش اصلا | بیاکیش همه آفاق می کند اقرار

صفات او همه نیرنگ و ذات بیرنگ ست | گهی رحیم گهی منتقم گهی قهار

مطیع باش و شو منحرف تامل کن | که دیده ور نکند رخنه در همش انکار

سروش حاضر و فکرم بلیغ و طبع رسا | نگر بمطلع ثانی که می کنم تکرار

بلند کرد حصار سپهر بی معمار | کشید دایره ماه و مهر بی پرکار

هزار جسر زیان می کند بیک سودی | کرم نگر که برحمت چه می کند جبار

احاطه کرد فضائیش دو کون را القدر | کنازل است همان در جهات لیل و نهار

ازوست منفعت عالم و مضرت هم | وگرنه داخل اسما چراست نافع و ضار

گهی بخلد کشد فاسقی بصد حیله | گهی بنار برد صالحی بیک کردار

خزان فرستد و دستش دهد بخون چمن | صبا گمارد و گوید مده خزان را بار

زنیستی بهزاران نقوش رنگارنگ | کشید نقش دو عالم بطرفگی یکبار

ببین بغور که از ساز و برگ قدرت او | نموی تخم و نهال و شگوفه و گل و بار

منزه است وجودش زهر چه هست و بود | برون ز امن ادراک وست فهم بدار

عیوب ما که نهو شد گر او کند رسوا | بجرم پوشی ماهست حلم او ستار

ادای ما و شما نیست برخلاف قضا | که کار خانهٔ ما را بر آن نهاد مدار

شفاعت تو سزد گناهگاران را — که خود بجادهٔ سنت همی روند اخیار

برای شوکت مقدم به پیش آمده اند — که بود جمع رسل از قدوم تو آثار

نوید آمدنت هر پیمبرے می داد — که بود آنکه اشارت نه کرد در اخبار

منم که از همه فاسق ترم در است تو — گریز کرده ز من مثل وحشیان فجار

اگر برحم نوازش کنی عجب نبود — که جز در تو مرا نیست مرجعی زنهار

چه گفته که جهان کشت زار آخرت — جوی بسائل مسکین بخش از انبار

حدیث لست که کام ملک کند شیرین — شکر لبی و خودی مثل خویش در اسعار

قلم بحکم قضا در ازل بلوح نوشت — که دوستان تو فی الخلد و دشمنان فی النار

بخاطر است که یک مطلع دگر گویم — که هر دو مصرعه باشد چو ابروان نگار

خدا که ملک وجود آفرید بے آزار — سپرد لبست و کشادش با محمد مختار

محمد مدنی هاشمی و مطلبی — که شافع همه عالم شود بروز شمار

وجود ما نه کجا و وجود او ز کجا — که خار بن چه بود در برابر گلنار

بیک نگاه سیه مست سوی من بنگر — که بے خبر شوم و وارهم ز رنج خمار

وگر نه لایق آنم کرم دریغ مکن — ز درده جام سقاهم ببخش و خسته مدار

یقین که جوش دو بالا شود ز سرمستی — دمی که در دل و جانم زند شراب شرار

مریض عشقم و جانم بطرفه کشمکشیست — که دل بدرد فراق است و شوق در تیمار

فتاده ام بکمال نیاز بر در تو — که خاک باد دل مبتلا و جان نزار

بکوچهٔ تو چو بسمل تپیده باد دلم — محبت تو در آن بیخودی مرا غمخوار

مباد روزی من در قضای حق باشد — گذشته باد بکوی تو ماجرای فشار

نصیب باد فنا در مدینه با لم — که جسم خاک شود خاک گرد راهگذار

بجسم تم که بخاک در تو جان بدهم — محمدا چه شود گر طلب کنی بجوار

کجاست حوصلهٔ هم صفیرم او را | منم که زمزمه سنجم بره بگو بهزار
منم که جان و دل من بشوق بیرنگست | که محو جلوهٔ او باد دیدهٔ بیدار
محبتی که نه دارا بود بآل او | نبود یوسف و یعقوب را بهم زنهار
چگونه آتش دوزخ اثر کند بر ما | که از شفاعت و رحمت کشیده است حصار
چه غم ز تیزی و باریکیش که امت او | برنگ برق کنند از سر صراط گذار
عجب که ظلمت عصیان براو شود غالب | دلم ز عکس رخ اوست مهبط انوار
گواه عزت و جاه وی است هر چه بود | که حسن مطلع کل هست و مقطع اسرار
بمطلعی که درخشان تراست از خاور | چو عندلیب نوای همی زنم هر بار
کم است قوت نطق و صفات او بسیار | یکی از هزار نگنجد بحیطهٔ گفتار
جمال اوست که رشک هزار لاله و گل | نوای من که نگنجد بصد هزار هزار
پیاده بود روان در رکاب او جبریل | شبی که سوی فلک رفت بر براق سوار
رقم زدن نتوان حرفی از مدیح او | اگر سپهر شود صفحه و مداد بحار
دوات و خامه و نامه ز نعت غالیه بوست | عجب که رایحه خیزد ز نافهٔ تاتار
متاع زشت اگر مختلط بخوب شود | کنند سود بدفعاست بی زیان تجار
وگر بجرم بیامیخت بندهٔ طاعت | شگفت نیست گر آقا بحل کند ناچار
متاع من همه زشت است طاعتم همه جرم | کجا روم چکنم رحم کن بحالت زار
زلت چشم شفاعت اگرچه روسیه ام | گر امت توام ای لطف خوی رحم شعار
زلت علوی و سفلی و هرچه بستیده ایم | که پنج حس بطفیل تو یافت استهار
قبول او بود آنرا که تو قبول کنی | که از حق تو هست و ترا بحق اصرار
بجنب ذرهٔ جود تو ذره نبود | اگر دو کون بیک ساعتی کنند ایثار
اشاره کن و بگشای مشکلات مرا | دران نفس که اسیرم کنند بلا اغیار

متفرقات

بحالتی که بود نام پاک تو وردم — درود خوان و تبسم کنان روم زین دار

چه کم شود ز جلال تو گر سگی بوسد — که درگه تو ملک را مطاف هست و مزار

بوقت نزع ولایت رفیق من حق باد — بحق سید ابرار و قدوهٔ اطهار

نثار روضهٔ پاکش ز ما درود و سلام — بکثرتی که ملایک غلط کنند شمار

براهلبیت و محبانِ اهلبیت همه — بر آل پاک و بر اصحاب پاک و بر انصار

تمت

خیمه در آب و گل مزرعهٔ آدم زد

چون ولایت ز ازل اشک بجوناب سرشت
حافظ آنروز طربنامهٔ عشق تو نوشت

که قلم بر سر اسباب دل خرم زد

مربع غزل خسرو رحمته الله علیه

عقل گوید که غیرت سمن است
عشق گوید که رشک یاسمن است

تن پاکت که زیر پیرهن است
وحده لا شریک له چه تن است

این محال است کز تو در گذرم
گر بمیرم غمت بخاک برم

تازیم در غم تو جامه درم
وز پس مرگ نوبت کفن است

چون دلم نیست هیچ دل القیاس
پر ز حرمان و درد و حسرت و یاس

دل بسی برده نکو بشناس
آنکه خسته تراست ز آن من است

زینت هر مکان بود به مکین
جای خالیست ای فرشته جبین

اندر آ و میان جان بنشین
که تو جانی و جان من بدن است

ای ولایت گر از بلا تنگی
خود ضرور است عشق را تنگی

دل خسرو خوش است با تنگی
که مرا یادگار زان دهن است

مخمس غزل حافظ شیراز رحمته الله علیه

بسم اللہ الرحمن الرحیم

وصلی اللہ علی سیدنا محمد نبیہ الکریم

مثلث بر غزل حافظ رحمۃ اللہ علیہ

ناگہان سر بدر از منظر کیف وکم زد — در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد

عشق پیدا شد و آتش بہمہ عالم زد

پردہ برداشت ز رخسار فلک عشق نداشت — جلوہ کرد رخش دید ملک عشق نداشت

عین آتش شد ازین غیرت و بر آدم زد

معنی عشق ندانستہ و بے سوز وگداز — مدعی خواست کہ آید بتماشاگہ راز

دست غیب آمد و بر سینۂ نامحرم زد

ہمچو پروانہ ہوس کرد کہ خود را سوزد — عقل میخواست کز آن شعلہ چراغ افروزد

برق غیرت بدرخشید و جہان برہم زد

گرچہ برہستی ما طعنہ بصد طیش زدند — دیگران قرعۂ قسمت ہمہ بر عیش زدند

دل غمدیدہ ما بود کہ ہم بر غم زد

روح قدسی طمع لعل درافشان تو داشت — جان علوی ہوس چاہ زنخدان تو داشت

دست در حلقۂ آن زلف خم اندر خم زد

عشق بیتاب شد و آئینہ بنہاد بہ پیش — نظری کرد کہ بیند بجہان صورت خویش

مشو آشفته که انجام بهار است خزان — بخط عارض گل بین و جمال جانان
غم مخور کاین نبود شیوهٔ دانشمندان — می بیاور که بنازو بگل باغ جهان

هر که غارتگری باد خزانی دانست

پیر او تا بقدح بادهٔ توحید بریخت — رشته هوش ولایت بسر دوری بگسیخت
وین همه قند بگفتارش از ان لعل آمیخت — حافظ این گوهر منظوم که از طبع انگیخت

اثر تربیت آصف ثانی دانست

ایضاً

حزین مباش که دور الم نخواهد ماند — بیار باده که بسیار و کم نخواهد ماند
پیاله گیر که عهد ستم نخواهد ماند — رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند

چنان نماند چنین نیز هم نخواهد ماند

ولا سنال که از دست دوست خوار شدم — ز بزم خود بستم راند و بیوقار شدم
بکام غیر در ان بزم شرمسار شدم — من ارچه در نظر یار خاکسار شدم

رقیب نیز چنین محترم نخواهد ماند

من آن نیم که قدم پس کشم ز کوی وفا — خیال سر کنم و پیچیش ز تیغ جفا
اگرچه حافظ شیراز گفته است بجا — چو پرده دار بشمشیر می زند همه را

کسی مقیم حریم حرم نخواهد ماند

نماند شوکت دارا نه جاه اسکندر — به بی ثباتی دنیا دمی بغور نگر
مباش غره بدین پیچ و زره نعمت و زر — تونگر ادل درویش خود بدست آور

که مخزن زر و گنج و درم نخواهد ماند

نصیحتی کنمت ای فروغ هر خانه — مسوز و گریه مکن بر فراق جانانه
تویی و خلوت فانوس و نیست دیگانه — غنیمتی شمر ای شمع وصل پروانه

ساقی از نشهٔ می فیض رسانی دانست — شاهد از تیزی می جوش جوانی دانست
عارف از لذت می جرعه فشانی دانست — صوفی از پرتو می راز نهانی دانست
گوهر هر کس ازین لعل توانی دانست

میکشم ناله شب و روز باهنگ جرس — تا بوی که چنین میزنم از درد نفس
مطلب عاشق و معشوق نداند هر کس — شرح مجموعهٔ گل مرغ سحر داند و بس
که نه هر کو ورقی خواند معانی دانست

ایکه داری دل بیدرد بجنون آماده — میکشی هر نفسم داد ملامت داده
در هوایت شدم از بند هوس آزاده — عرض کردم دو جهان بر دل کار افتاده
بجز از عشق تو باقی همه فانی دانست

چه زنی زاهد خودبین بنصیحت نیشم — رندی و میکشی ار چه بدیده باشد کیشم
پارسائی بجوی قدر ندارد پیشم — آن شد اکنون که ز افواه عوام اندیشم
محتسب نیز ازین عیش نهانی دانست

دامن از صحبت من آن شه خوبان پیچید — روی بر هم ز وفای من شوریده کشید
رشتهٔ مهر من بی سر و سامان ببرید — دلبر آسایش ما مصلحت وقت ندید
ورنه از جانب ما دل نگرانی دانست

دیده ام بخت چنان شام و سحر لعل و عقیق — کاوفتاد از نظرم همچو گهر لعل و عقیق
سنعما دوختهٔ چشم چه بر لعل و عقیق — ننگ و گل برالکند از فیض نظر لعل و عقیق
هر که قدر نفس باد یمانی دانست

ایکه از بوالهوسان فطنت عشق آموزی — آه گر ساده دلان حکمت عشق آموزی
بگذر از مدرسه گر حجت عشق آموزی — ایکه از دفتر عقل آیت عشق آموزی
ترسم این نکته بتحقیق ندانی دانست

زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

نہ تنہا کلیم است دربانِ تو
مسیحا باعجاز قربانِ تو
خضر می زید از آب حیوانِ تو
حبیبی چہ گویم زہے شانِ تو

خدایت ثنا گفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

برفتی سبے بر سرِ آسمان
ملایک کشودند یکسر زبان
کشادی درِ گنجہائے نہان
کہ ہستی برون از چنین و زچنان

خدایت ثنا گفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

براق تو از آسمان درگذشت
زلاہوت بایت فراز گذشت
عروج تو از نہ فلک برگذشت
چہ یارا کہ گویم ازان سرگذشت

خدایت ثنا گفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

ہمی خواستم تا ثنا گویمت
بتعظیم نور خدا گویمت
پسندیدۂ کبریا گویمت
ولے عاجزم تا کجا گویمت

خدایت ثنا گفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

بوصلِ تو مشتاق جان آفرین
روان در رکاب تو روح الامین
دلیل تو در راه نور یقین
چگویم ایا سید المرسلین

خدایت ثنا گفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند

اگرچه عمر دو روزه بلهو رفت بباد — خدای را بطهارت دمی نکردم یاد
ولی ز رحمت حق بنده نا امید مباد — سروش عالم غیبم بشارتی خوش داد

که کس همیشه به گیتی دژم نخواهد ماند

پسند نیست خدا را بدی بیک دیگر — بدی مکن که نکوئی کند بتو داور
کرم نما که بود یادگار تا محشر — برین رواق زبرجد نوشته اند بزر

که جز نکوئی اهل کرم نخواهد ماند

خوشا کسیکه قناعت باندکی فرمود — غمی نخورد و بسر برد و زیر خاک آسود
هزار دولت اگر دست داده است چه سود — سرود مجلس جمشید گفته اند این بود

که جام باده بیاور که جم نخواهد ماند

گهی بلند کند روزگار گاهی پست — طریق دهر بود همچنین ز روز الست
زبان خود مکن آلوده ای خدای پرست — چه جای شکر و شکایت ز نقش نیک و بد است

که کس همیشه گرفتار غم نخواهد ماند

بکلک سفت ولایت چه سلک در حافظ — بحکمتی که شد امین ز کیسه بر حافظ
کنون بگو که ز حسرت مباش پر حافظ — ز مهربانی جانان طمع مبر حافظ

که نقش مهر و نشان ستم نخواهد ماند

ترجیع بند سدس

زهی ذات پاک تو ای مصطفی — که نازد بتو هر یک از انبیا
ندانم چه گویم که باشد بجا — چه یارای وصفت زبان مرا

خدایت ثنا گفت و تبجیل کرد

هزار جان گرامی فدای نام علی

قیام هر دو جهان را ولای او سبب است
امیر ملک عجم است و سرور عرب است

چراغ یثرب و بطحا و هاشمی نسب است
خوش آنکه ورد زبانش بصدق روز و شب است

علی امام من است و منم غلام علی
هزار جان گرامی فدای نام علی

علی است آنکه بهر گمرهی نماید راه
علی است آنکه ز هر گونه آفت است پناه

علی است آنکه کند حال کفر و شرک تباه
جز این سخن نبود در دلم خدا است گواه

علی امام من است و منم غلام علی
هزار جان گرامی فدای نام علی

بحکم اوست چه روز و چه شب زمین و زمان
اگر بخواهی از آفات کائنات امان

برون ز حد چنین است در حصار جهان
ولایت از سر اخلاص صبح و شام بخوان

علی امام من است و منم غلام علی
هزار جان گرامی فدای نام علی

ایضاً در مدح کاظمین شریف

ایزد اینجا بملک حکم نگهبانی کرد
هر که آمد ز تحیر صفت بانی کرد

نخل بند چمن خلد گل افشانی کرد
رحمت حق بکرامات کس ارزانی کرد

بی ادب پا منه اینجا که عجب درگاهیست
سجده گاه ملک و روضهٔ شاهنشاهیست

شمع استاده بیک پا همه شب تا بسحر
نه گذر یافت نسیم سحری در منظر

گل نخندید و فرو خورد بسی خون جگر
نه فرو جست سپند از سر آتش بنگر

ولایت بعشق تو یادر گل است — رہے سخت و شوار و بس مشکل است
دلش لبس کہ شوق ترا منزل است — ہمین بیت روز و شبش در دل است

خدایت ثنا گفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدر تو جبرئیل کرد

ایضاً در منقبت

زہی بجملہ کرامات افضل و اعلیٰ — یگانہ در ہمہ علم و بہر عمل یکتا
خزینہ دار معانی ز ثور تا بہ ثریٰ — کسیکہ دید جمالش بگفت نام خدا

علی امام من است و منم غلام علیؑ
ہزار جان گرامی فدای نام علیؑ

زہی وصی نبیؐ و ولی عرش جناب — زہے خلیفہ پیغمبرؐ و دلیل صواب
مرا چہ باک و چہ اندیشہ از فشار و عذاب — دم سوال نکیرین گویم این بجواب

علی امام من است و منم غلام علی
ہزار جان گرامی فدای نام علی

علم العلم لدنی قسیم خلد و جحیم — باوج چرخ مسیحا بکوہ طور کلیم
دم کرامت او جان دہد بعظم رمیم — فرشتہ گر بود اینجا بگوید از تعظیم

علی امام من است و منم غلام علی
ہزار جان گرامی فدای نام علی

گدای او ہمہ آفاق پادشاست علی — نکات سر خفی بر ضمیر اوست جلی
شہید عشق و بتحقیق نور لم یزلی — وصی احمد مرسل زہے علی ولی

علی امام من است و منم غلام علی

سجده گاه ملک و روضهٔ شاهنشاه است

واسوخت

یاد آن روز که من محرم رازت بودم — زخمی ناوک مژگان درازت بودم
یاد آن روز که نازان به نیازت بودم — کشتهٔ همدمی خنجر نازت بودم

یاد آن روز که آشفتهٔ مویت بودم
همه حیرت زده ز آئینه رویت بودم

روز و شب همدم و دمساز تو بودم ایدوست — هر نفس محرم و همراز تو بودم ایدوست
واله چشم فسون‌ساز تو بودم ایدوست — عاشق غمزه و انداز تو بودم ایدوست

جان من بودی و من بهر تو جان می دادم
به نثار یک ادایت دو جهان می دادم

چشم جادوی تو بیمار نکردی زنهار — پیچ در پیچ نبودی سر زلف خمدار
هر نفس آئینه گستاخ ندیدی رخسار — دل نبردی به تبسم لب لعلت هر بار

نرگس مست بدین گونه سخنگوی نبود
مردمک با نگه تیز جفا جوی نبود

شور محشر ز خرام تو بپا کی بودی — لب جان بخش تو اعجاز نما کی بودی
طبع طرار تو مایل بجفا کی بودی — تیغ ابروی تو دمساز قضا کی بودی

در حریم حرمت جای رقیبان کی بود
خاطرت مایل آزار غریبان کی بود

حسن سبز تو چنین شهرهٔ آفاق نبود — هر زن و مرد بدیدار تو مشتاق نبود
چشم بیمار تو در عربده مشتاق نبود — زندگانی ز ستمهای تو ام شاق نبود

غیر من راه نبردی بحریم تو کسی

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہ ہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہ ہست

این دری است کہ بی شہ سلطان ملک است
نیک بنگر کہ ببینی و بگوی چہ مکاست است
آنکہ جاروب کشد بر سر خاکش فلک است
لب جبریل نوا سنج بہ العزلک است

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہ ہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہ ہست

مہر بالمعہ فرود آمد و جاروب کشید
ماہ گستردن مہتاب حد خویش ندید
صرصر از بیم صبا گشتہ در خود لرزید
مرد پروانہ و تا شمع ز ہیبت نرسید

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہ ہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہ ہست

بارگاہیست کہ قدسی صفتان می آیند
حوریان ہم بہ تمنا ز جنان می آیند
ملتجی ہر نفسے پیر و جوان می آیند
از در فیض ہمہ گریہ کنان می آیند

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہ ہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہ ہست

می دہند از کرمت ہر چہ بخواہی اینجا
صیقل ... دی سپید است سیاہی اینجا
تو بہ فرض است ز ہر گونہ مناہی اینجا
شاہ از سر بنہد افسر شاہی اینجا

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہ ہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہ ہست

اندرین مرز ببنجاب اند دو شاہ ذیشان
آنکہ اندر کف شان است زمام دو جہان
ای ولایت بخروش و بادب زبان
این دو مصراع بہ تعظیم امامین بخوان

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہ ہست

اینهمه عشوه و انداز من آموخته ام — شیوهٔ شاهدی و ناز من آموخته ام
روش غمزه و غماز من آموخته ام — همه سحر و همه اعجاز من آموخته ام

باعث این همه عیاری تو من شده ام
سبب شوخی و طراری تو من شده ام

این زمان میل منت نیست که خونخوار شدی — شوخ و بیباک و سنگین و دل آزار شدی
قاتل و پرفن و سفاک و جفاکار شدی — طرفه خودبین و خودآرا و ستمگار شدی

چکنم دیده و دانسته جفا جو کردم
آه و فریاد که خود این همه بدخو کردم

قدر این عاشق بیتاب همین بود مگر — آه کاندر دل مشتاق شکستی نشتر
از هوای خودم انداختی آتش بجگر — باز غافل شده رفتی بحریفان دگر

میخوری باده شب و روز بدان بوالهوسان
می گریزی ز من و صحبت شیرین نفسان

در دلت نیست اگر مهر من خسته روان — من همی ای ترک ز دست تو بجانم اکنون
تا بکی باشم از اندوه جدائی محزون — تا کجا گریم و خوناب فشانم بجنون

بهتر آنست که با جان و دل اکراه کنم
قصهٔ طول شکایت همه کوتاه کنم

عشقبازم بجهانیکه وفادار بود — مهرورزم نه نگارے که بدل یار بود
نه هوسباز نه بدخو نه دل آزار بود — همچو عاشق بتولای منش کار بود

روز و شب از پی من خسته و محزون باشد
در فراق من بیتاب دلش خون باشد

ماه رخسار و پری غمزه و چالاک بود — دلش از کین و ستم همچو ملک پاک بود

جز من سوخته کے بود ندیم تو کسے

اکثر از شرم وحیا پرده نشین می بودے
روی پوشیده ز غیر ای بت چین می بودے

اکثر از خنده من چین بجبین می بودے
عجب این است که هرگز نه چنین می بودے

یاد کن یاد که من عربده آموختمت
شوخی و دلبری و شعبده آموختمت

دست بیداد برین خسته کشادی اکنون
ناز و انداز و ادا رسم نهادی اکنون

رشتهٔ مهر من از دست بدادی اکنون
از ره شرم وحیا دور فتادی اکنون

با حریفان دغلباز محبت داری
نه حجاب و نه حیا و نه مروت داری

آن همه صحبت بے کینه فرامش کردی
آن همه شانه و آئینه فرامش کردی

آن همه یک دلے از سینه فرامش کردی
آن همه خدمت دیرینه فرامش کردی

آنچه کردی تو بمن هیچ ستمگر نکند
به حذر باش ازین شیوه که کافر نکند

عشق من کرد ترا در همه عالم مشهور
رحمتی نیست بحال منت اکنون ز غرور

شهره شد حسن ملیح تو چه نزدیک چه دور
اندرین سختی و مشکل نتوان بود صبور

هرگز این رسم وفا نیست که با من کردی
همه بیجاست بجا نیست که با من کردی

اول آن طرهٔ طرار من آراسته ام
الغرض اینهمه بازار من آراسته ام

تازه مالیده و رخسار من آراسته ام
وین سراپائے ستمگار من آراسته ام

هیچکس کشتهٔ آن نرگس خونریز نه بود
پیشتر اینهمه افسون نگه تیز نه بود

من وتو هر دو همانیم که بودیم نخست
عشقبازیم چو رندان همان عهد درست

مسبع غزل خسرو رحمۃ اللہ علیہ

بطالع وایما فرخنده باشی | بسمند چابکی تازنده باشی
بجان دلبران ارزنده باشی | انیس عاشقانِ بنده باشی
برعنائی وخوبی زنده باشی | بخوبی همچو مه تابنده باشی

بملک دلبری پاینده باشی

زفکر جسم وجان آزاد گردم | زهر سود وزیان آزاد گردم
زعشق دلبران آزاد گردم | زوهم این وآن آزاد گردم
بیا کز همگنان آزاد گردم | زقیدِ دو جهان آزاد گردم

اگر تو همنشین بنده باشی

محبت کیش راکشتی بغمزه | وفا اندیش راکشتی بغمزه
بلا در پیش راکشتی بغمزه | اسیر خویش راکشتی بغمزه
عجب دلریش راکشتی بغمزه | من درویش راکشتی بغمزه

کرم کردی الهی زنده باشی

دلم خون است وچشم ازخون دل تر | بیا حالِ من شوریده بنگر
نباید بود غافل اے ستمگر | که عاشق جان دهد بیتاب ومضطر
ستم خوش نیست ای خرشید منظر | جفا کم کن که فردا روز محشر

زروے عاشقان شرمنده باشی

رسیدن چیست همچون آهوِ نو | مگر عشقت بدل فگند پرتو

از محبت همه تن خسته و غمناک بود	با رقیبان زبون سرکش و سفاک بود

هر چه گویم بپذیرد و بجد اراشب و روز
کند از بهر دلم ترک تمنا شب و روز

غمزه و ناز کند بوسه بدشنام دهد	دل ز دستم برد از وصل خودم کام دهد
والهٔ من شود از رنج تو آرام دهد	ساغر شوق بدستم سحر و شام دهد

شاد باشم بوصال وی و پروانه کنم
عشقبازم بوی و میل تو اصلا نکنم

گر وصال تو چنان است وصالم اینست	همدم رنج من و مونس حالم اینست
لیکن ای ترک ستمگار ملالم اینست	بندهٔ عشقم و از عشق خیالم اینست

که شدی شهرهٔ آفاق بدلداریها
باز مشهور نگردی بجفاکاریها

گر تو همدرد شوی عاشق رویت باشم	باز سودازدهٔ حلقهٔ مویت باشم
خستهٔ ناز و اداکشتهٔ خویت باشم	غافل از هستی خود مست بویت باشم

حیف باشد که وفای تو بپایان نبرم
عشق خواهد که ز تاب و تب تو جان نبرم

من همان عاشق زار بدو چشم ایدوست	از همه بیخبر و از تو بهوشم ایدوست
همچنانست شب و روز خروشم ایدوست	با همان بیخودی و شورش و جوشم ایدوست

گر ز دست تو ستم رفت شکایت نکنم
ور باغیار شدی یار حکایت نکنم

ترک عشق تو و لایت نتواند بخدا	بیوفایی نکند عاشق صادق اصلا
طاقت صبر بهجر تو نماندست مرا	گر خطا رفت ز دست تو عطا بود بیا

*

هر چند پیشتر بوصول فنا رسی — چون بگذری زخود بمقام بقا رسی
شک نیست اندرین اگر با صفا رسی — یابی هر انچه خواهی وهم تا خدا رسی

دانی اگر بمعنی لولاک وا رسی
خود هر چه از حق است از ان محمد است

عاقل اگر بدیدهٔ تحقیق بنگرد — بی شبهه رو بمعنی این صورت آورد
دانکه جوش حسن دل از دست می برد — اشوب عشق پردهٔ عشاق می درد
پیوند ملک و رشتهٔ مملوک می برد — هر چند بی نیاز بود ناز می برد

هر کس قسم بدانچه عزیز است می خورد
سوگند کردگار بجان محمدؐ است

گر جلوه کند قد محبوب کردگار — بر هر قدم قیامت کبری شود نثار
سر تا بپای نور نهان است آشکار — با قامتش مناسبتی نیست زینهار
گسترد ظل رحمت بحد کریم وار — ما را بآرزوی ظلال دگر چه کار

واعظ حدیث سایهٔ طوبی فرو گذار
کاینجا سخن ز سرو روان محمدؐ است

نازند بر وجود همایونش انبیاؑ — از معجزات اوست کرامات اولیا
محبوب مطلق است و پسندیدهٔ خدا — مقصود کائنات به تشریف کبریا
در دست اوست جمله سر انجام کارها — اعجاز بودش است ز هر خوی مصطفیؐ

بنگر دو نیمه گشتن ماه تمام را
کان نیمه جنبشی ز بنان محمدؐ است

احمدؐ بچشم عشق بود جلوهٔ احد — ادیان کفر و شرک باعجاز کرد رد
ایزد بدو سپرده همه کار نیک و بد — صیت کرم فتاده زنامش بچار حد

ولایت را دمی آرام دل شو | دعائے می دہد اے ترک کج رو
بیا و یک نفس ہمنشین و بشنو | برندی و بشوخی ہمچو خسرو

ہزاران خانمان برکنده باشی

تضمین غزل غالب غفر اللہ لہ

آب خضر حدیث دہان محمد است | کوثر سبیل آستان محمد است
مصحف جمال نور فشان محمد است | تنزیل پاک راز نہان محمد است
ہر آئینہ نمونہ ز شان محمد است | بنگر نشان حق بہ نشان محمد است

حق جلوه گر ز طرز بیان محمد است
آرے کلام حق بزبان محمد است

ہر چند حسن شاہد قدسی است در نقاب | بنگر بچشم دل کہ نماید بے حجاب
از دیده کی جدا است نگاه جہان متاب | بوی کہ از گلاب بود نیست جز گلاب
حقا کہ از تلاطم آبست موج آب | آخر ز آفتاب بود عکس آفتاب

آئینہ دار پرتو مہرست ماہتاب
شان حق آشکار ز شان محمد است

آن مردم سیاه کہ مست است و می پرست | ابرو کمان و اوست کماندار تیر دست
تیر خطا ز شست نگاہش گہی نجست | از زخم تیر او دل ہر ملک زیست
حقا کہ راست در دل ہر پیر و جوان نشست | سوفار منزع قدر او را بود بہ شست

تیر قضا ہر آئینہ در ترکش حق است
اما کشاد آن ز کمان محمد است

گر تا حریم پاک در مصطفی رسی | لاریب فیہ تا حرم کبریا رسی

نغمه در پردهٔ آهنگ ترقی نکند — صوت خوش با قفس تنگ ترقی نکند
دل چو غیرت نبرد ننگ ترقی نکند — بی سفر دانش و فرهنگ ترقی نکند
مرد بی رفتن فرسنگ ترقی نکند — سبزه در زیر ته سنگ ترقی نکند

قدمی پیش نه از سایهٔ دیوار وطن

جوهر مرد نمایان شود از دور جهان — زنگ آئینهٔ دل پاک بود صیقل جان
بشنو از من که کنم ذهن نشینت به نشان — بر زمین جلوه کند مهر بفیض دوران
سایهٔ ماه ترقی کند از سیر زمان — بی جلا صورتی از آئینه دیدن نتوان
وصف مرآت همانست که باشد رخشان — سینهٔ خویش به روشنگر غربت برسان

تا بکی صاف توان کرد ز زنگار وطن

بوعجب است ز بوشناک غریبی صائب — خبر یوسف بود افلاک غریبی صائب
شاد باشد دل بیباک غریبی صائب — دل بر دار همه چالاک غریبی صائب
خود کرم رفو کند چاک غریبی صائب — ای زهی خاطر غمناک غریبی صائب
چون ولایت بکن ادراک غریبی صائب — سرمهٔ چشم بود خاک غریبی صائب

همچو کوران چه کشی دست بدیوار وطن

مخمس غزل حافظ رحمة الله علیه

گر تو ناری باصل ور نوری — از خرابی تمام معموری
روز و شب بی غمی و مسروری — جم شدی می برشک فغفوری
اختیار تو نیست مجبوری — سرنوشت تو بود مهجوری
چشم حق بین نداد منظوری — چه زنی لاف عشق منصوری

ای که دایم بخویش مغروری

از نقش اوست نام ازل هستی ابد	نقشی چو او ز خاتم ایجاد سر نزد

ور خود ز نقش مهر نبوت سخن رود
آن نیز نامور به نشان محمد است

نقش ز انفعال بر ایمان گذاشتم	ایمان بفکر گم شد و بر جان گذاشتم
جان اضطراب کرد و پشیمان گذاشتم	هیبت بدل در آمد و ترسان گذاشتم
از خود گذشتم و همه سامان گذاشتم	آخر ولایت این سر سیدان گذاشتم

غالب ثنای خواجه به یزدان گذاشتم
کان ذات پاک مرتبه دان محمد است

مستع غزل صایب

مرد از پای در آید ز سر و کار وطن	بتر از سختی غربت بود آزار وطن
عاقبت می شکند پشت قوی بار وطن	از بلا وا نرهد جان گرفتار وطن
کار اغیار کند وقت بلا یار وطن	نقد جان باز داز آفات خریدار وطن
شعله در دل فگند آتش گلنار وطن	خون پامال بود شبنم گلزار وطن

دهن گرگ بود رخنهٔ دیوار وطن

گریه آشفتگی داشت دل از شوق وطن	دوری همنفسان کرد گرفتار محن
سوختم از غم یاران به تف آه دهن	نشترم زد بجگر الفت آن تازه چمن
داغدارم ز جراحات محبت همه تن	رنج نو داد پریشانی احباب کهن
حالتی رفت که هرگز نتوانم گفتن	این زمان غنچه بشفیر است بجز پیرهن

خار خاری که بدل بود ز گلزار وطن

عکس ز آئینه بازنگ ترقی نکند	گل چو بویا نبود رنگ ترقی نکند

هوش صد زاہد است سد حافظ | اے خوشا مرد بے خرد حافظ
چون ولایت کہ ترک زد حافظ | گوشہ کن بشد و مد حافظ

بگذر از نام و ننگ خود حافظ
ساغر مے طلب کہ مخموری

ترجیع بند

ہیچ دانی کہ چیست جملہ انام | جلوۂ نور روے دوست تمام
گاہ گردید روز و گاہے شب | گاہے انوار گشت گاہ ظلام
گاہ خورشید گشت و گاہے ماہ | گاہ گردید صبح و گاہے شام
خود در آئینہ عشق با خود باخت | وصف معشوق و عاشق از پی نام
کام دل شد بصورتِ معشوق | شکل عاشق گرفت و شد ناکام
خود در آمد بجامۂ تقویٰ | خود در آورد بادہ اندر جام
صورتِ دام شد بزلفِ بتان | دل شیدا شد و فتاد بدام
کرد خود نازہا چو معشوقان | خود چو عشاق گشت بے آرام
خود ز افشاے راز کرد سکوت | باز خود کرد بے حجاب کلام

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

عالم از نور یار پیدا شد | من و تو این و آن ہویدا شد
خود نہان گشت و لن ترانی گفت | خود بصد جلوہ آشکارا شد
خود برآمد بکسوتِ خوبان | خود بحسن و جمال شیدا شد
خود بہ میخانہ گشت پیر مغان | خود مے ناب و جام و مینا شد
خود پرستار شد بہ بتخانہ | خود بمسجد سرِ مصلیٰ شد

گر ترا عشق نیست معذوری

غم الفت بجان برآرد گرد
با محبت کند دلیر نبرد
جا نگدازاست گرمی دم سرد
تب و تابش ترا ضعیف نہ کرد

اے بسا خون کہ ترک عشق بخورد
متحمل نباشدش جز مرد
عاقبت زار می کند رخ زرد
تو چہ دانی کہ چیست لذتِ درد

گرد دیوانگان عشق نہ گرد
کہ بہ عقل عقیلہ مشہوری

ہر کہ با خونِ دل نہ کرد وضو
دل تو نیست بازبان یکرو
مے نداد است ساقیت زکدو
چشم مست تو نیست عربدہ جو

سجدہ عشق فرض نیست بر او
خویشتن را شہیدِ عشق مگو
جرعۂ ہم نخوردۂ ز سبو
صدق دعوی کجا صداقت کو

مستیٔ عشق نیست در سرِ تو
رو کہ تو مست آب انگوری

ہمہ از عشق یافت است وجود
عشق گر نیست از کمال چہ سود
ہر چہ بینی ز عشق شد موجود
چون بہر گونہ عشق شد محمود

ہر چہ بود است و ہر چہ خواہد بود
آدم از فیض عشق شد مسجود
ملک عشق مے شود مردود
باید اکنون نشان عشق شنود

روے زرد است و آہ درد آلود
عاشقان را دلیل رنجوری

چند باشی چو دام و دد حافظ
چیست فکر قبول و رد حافظ

بطلب از غمش مدد حافظ
دور کن وہم نیک و بد حافظ

سیروی گہ بسوے دیر وگہے ... می نہی پا بر ہگند ار حجاز
خود بہ بتخانہ جام مے خوردی ... خود نمودی بہ کعبہ وعظ آغاز
خود نقابے بروے خود بستی ... خود بشوق نظارہ کردی باز
دی ز خمار راز پرسیدم ... کہ خمش باد سالہاے دراز
مست و بیہوش کرد و در پی آن ... گفت پنہان بگوش من این راز

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

اے منور ز نور تو عالم ... میکنی جلوہ دگر ہردم
زلف تو کافر است رخ مصحف ... کفر و اسلام زان شد است بہم
از عدم در وجود مے آئی ... میروی از وجود خود بعدم
خود بہ بتخانہ پیش روی بتان ... پشت اخلاص خویش کردی خم
خود بکعبہ زگفتۂ واعظ ... کردی انکار سومنات و صنم
من شوریدہ سر ز نیرنگی ... دارم از جوش دیدۂ پرنم
دلبرا پردہ از میان بردار ... چہ خراشی درون من بستم
گر تو داری سر ستیز چہ عیش ... ور ترا با من آشتی است چہ غم
نہ بخود شور مے کنم آرے ... جوشد این بیت از دلم ہردم

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

اے بدرد تو جان من بیتاب ... دل من شد ز آتش تو کباب
در فراقت ز ہر دو دیدۂ من ... ہر نفس موج می زند خوناب
عشق لعلت بمن چہا کہ نہ کرد ... رند و آوارہ کرد و مست و خراب

جلوه گر خود بهر صفت گردید　　خود بذات قدیم یکتا شد

گاه وحدت شد و گہے کثرت　　گاه مخفی و گاه خودنمائے شد

گشت قاتل بغمزهٔ خونریز　　بلب جانفزا مسیحا شد

خود فرو شد بشکل خاموشان　　خود بدین سان بجولش گویا شد

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

اے خیال وصال تو محال　　من کجا و کجا خیال وصال

تاب دیدار تو نیاوردند　　عارفان از کمال حسن و جمال

جلوه فرما توئی بهر صفت　　گاہے اندر جمال و گاه جلال

بس که هر شے باصل مظهر تست　　هر یک افتاد در خیال محال

زاهدان دور مانده از حرمت　　عاشقان مست از شراب وصال

در هم افتاده اند خود بینان　　دور بینان ز جمله فارغ بال

هیچکس نیست خود توئی که مدام　　دل عشاق مے کنی پامال

کیست اندر جهان بجز تو دگر　　اے منزه بهر صفت ز خیال

پند زاهد نداشتم باور　　چون شنیدم چنین ز اهل کمال

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

اے ز تو عالمے بسوز و گداز　　عاشقان را بتو هزار نیاز

جز تو کس نیست اے سراپا ناز　　خود حقیقت توئی و خود تو مجاز

در خم ابروان خمدارت　　سر دهد هر که سر نهد به نماز

خود مغنی شدی و نغمه زدی　　خود کشیدی ترانه اندر ساز

روی آن نازنین عجب روی است | هر که دیدش بگفت این چه خوش است
دل زاهد بخود همی پیچد | بر سرش زلف عنبرین چه خوش است
لاله و گل اگرچه رنگین است | گل رخسار آن حسین چه خوش است
ماه بر آسمان خوش است ولے | بین که آن ماه بر زمین چه خوش است
خوش نباشد بروے یار پری | آن پریروی نازنین چه خوش است
آنکه در راه دوست خاک شود | دل پر شور این چنین چه خوش است
نغمه سنجان اگرچه بسیار اند | نغمهٔ بلبل حزین چه خوش است

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

عشق هر جا علم برافرازد | خیل غم را بسینه در تازد
دل عشاق را کند پر خون | جان هر یک بسوز بگدازد
گاه چون مردمک عزیز کند | از نظرها گهی بیندازد
خود ز آزار محترز گردد | خود بر ایذاے عاشقان نازد
خود بداغ فراق آزارد | خود بعیش وصال بنوازد
هم بگوید که غیر من خود کیست | نیز دل را ز غیر پردازد
بے نیاز است زانچه مے بینی | نرد غیرت بخویش مے بازد
کاش چون برق در شب تاریک | پرتوے بر ولایت اندازد
واندران بیخودی و سرمستی | نکتهٔ دلنشین او سازد

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

از تب عشق شد بہ بیتابی
اشک ریزان دو دیدہ ام چو سحاب

در ہوای تو جان نمی گیرد
صبر در سینہ ام چو نقش بر آب

روز و شب از غم تو مدہوشم
ہمچو مستان ز ساغر جام شراب

خاک شد عیش زندگانی من
آب چشمم گرفت رنگ شہاب

جز پرستیدن جمال بتان
نشناسم رہ عذاب و ثواب

گذر افتاد دوش در دیرم
گوش کردم ہمین ز شیخ و ز شاب

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

خوش بود روی مہوشان دیدن
جلوۂ دوست اندر ان دیدن

از دل و جان گذشتہ در رہ او
ہر طرف روی دلستان دیدن

کردی ای شیخ راہ راست غلط
اوفتادی باین و آن دیدن

گر تو خواہی کہ بینش ہمہ جا
بگذر از خود کہ می توان دیدن

تا یقین نیست دیدہ ور نشوی
شرط عشق است بگمان دیدن

مسلک این است خوش بر سالک
گر تو خواہی جہان جان دیدن

باید از خویش بی خبر بودن
غیر او را نہ درمیان دیدن

ترک دادن قضیۂ من و تو
با ہمان بودن و ہمان دیدن

سبس از خط عارض خوبان
این سواد نہان عیان دیدن

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

یارب آن ترک مہ جبین چہ خوش است
چشم آن شوخ سرمگین چہ خوش است

رنگ مرجان اگرچہ خوش باشد
لب لعل نگار بین چہ خوش است

چون بسر تعینات حد شد
یک حلقهٔ ز میم در احد شد

اے خاتم انبیاے مرسل
مصداق کلام پاک اول

آنی کہ خداے پاک فرمود
قرآن شریف بر تو منزل

ہم از تو شریعت است کامل
ہم از تو طریقت است اکمل

مبہم ز کلام تو شرح
مجمل ز بیان تو مفصل

حقا کہ زتست دین و ایمان
اے از تو بناے کفر مبطل

آنی کہ جلال حق زنامت
گردد بجمال او مبدل

اندر شبِ تیرهٔ ضلالت
روشن کردی ز شرع مشعل

چشم است کہ نامہ سیاہم
با مہر کرم کنی مسجل

با جوشش محبت تو ہر دم
خواند شب و روز عقل اول

چون بسر تعینات حد شد
یک حلقهٔ ز میم در احد شد

اے خلد زبوے تو معطر
امین ز جمالِ تو منور

از معجز یک اشارهٔ تو
گردید دو نیم ماه انور

صحن حرمت حطیم بیشک
خاک قدمت ز طور بہتر

اسرار حقیقتے کہ حق است
در سینهٔ پاک تست مضمر

باشند ستارگان و خرشید
در انجمنت سپند و مجمر

پیغامبران بر آستانت
کردند نگون بعاجزی سر

روی تو کہ رشک آفتاب است
ہر آئینہ بہر اوست مظہر

جبرئیل بہ منخہ بر درِ تو
با اینہمہ پایہ مے نہد سر

ترجیع بند در نعت

اے جان ودلم فدای راہست — ای کرسی وعرش پایگاہت
اوصاف تو از شمار افزون — برتر ز خیال عز و جاہت
اے رنگ شکستہ بر رخ شام — مشکینیِ کاکل سیاہت
زرد است بشرم چہرۂ مہر — از تابشِ ذرہ ہای راہت
خورشید یکے غلام رویت — یک بندۂ داغدار ماہت
در روز قیامت از تب و تاب — ما وا نبود بجز پناہت
آئینہ بے جلا جمالت — صیقل گر سینہ ہا نگاہت
مقصود دو عالمے بہ تحقیق — لولاک لما بود گواہت
اے جملہ رسل بعین دو مصرع — در شرح صفات عذر خواہت

چون بہر تعینات حد شد
یک حلقہ ز میم در احد شد

اے دیدۂ عاشق آستانت — اندر دل بے خبر مکانت
زنہار نبود در شبِ قرب — جلباب صفات در میانت
ممتاز فلک ز پای بوست — محتاج ملک بامتنانت
مخصوص بدشمنِ تو دوزخ — فردوس مکان دوستانت
سر بر خط امر تو ملایک — وابستۂ دامن انس و جانت
جانا نہ حسن لایزالی — سوگند ہمے خورم بجانت
محظور تو جہانِ قدر است — ہر چند ز نعت بر زبانت
ہان پردہ کشا کہ بے محابا — نظارہ کنند عاشقانت
ہر شام و سحر بر آسمانہا — گویند فرشتگان نشانت

اوصاف تو انتها ندارد	حیران خرد سخنوران شد
این بیت ولایت از محبت	در نعت تو ورد هر زبان شد

چون بهر نعتیات حد شد
یک حلقه ز سیم در احد شد

حاجب به در تو هست موسیٰؑ	باشد ز عصاے او هویدا
بے شبہہ تو شاهد جمیلے	از نور جبین تست پیدا
از لطف نظر بحال ما کن	ای قبلہ و کعبۂ دل ما
دیدار تو شربتیست شیرین	بیمار ترا بے مداوا
چون شافع روز حشر هستی	غم نیست مرا ز معصیت ها
من خشک لب و تو بحر رحمت	تشنه نروم مگر بدریا
آنی که ز جلوهٔ جمالت	صد بار رود ز هوش موسیٰؑ
آنی که بیک نفس نماید	خدام تو معجزِ مسیحاؑ
وے محو بفکر نعت بودم	کاین غلغله شد ز عرش پیدا

چون بهر نعتیات حد شد
یک حلقه ز سیم در احد شد

نورِ تو ز نور ذات باشد	وز نور تو کائنات باشد
تو جملہ صفات را سزائی	بهر تو همه صفات باشد
آزاد شوم ترا برحمت	گر سوے من التفات باشد
دستے وستے بلطف دستے	تا پاے مرا ثبات باشد
تو مظهر واجب الوجودے	وز نور تو ممکنات باشد
یک سجده بطاق ابروانت	بهتر از صد صلوٰت باشد

حال تو دلم ز مقبل پرسید — این بیت بخواند ز از و مضطر

چون بهسر لقیناب حد شد
یک حلقه ز میم در احد شد

هر نور ز چهره ات عیان است — هر چهره ز نور تو نشان است
خاک از قدم تو در سکون است — چرخ از تو ناست بلند شان است
چون نیست ز سایه ات نشانی — این عین نشان بی نشان است
انسان بچه پایه اش ستاید — آنرا که خدای مدح خوان است
هر کس که نشست بر در تو — از آفت دهر در امان است
تنها نه منم فدای نامت — قربان تو هر کسی بجان است
جویند همه ذریعهٔ تو — ذات تو وسیلهٔ جهان است
لولاک چو گفت ایزد پاک — در وصف تو لال هر زبان است
هر موی که هست بر تن من — یکسر پی این سخن زبان است

چون بهسر لقینات حد شد
یک حلقه ز میم در احد شد

مخلوق ز نور تو جهان شد — هم ذره هم آفتاب از آن شد
از ماه کتان دو نیم گردد — ز انگشت تو ماه چون کتان شد
اندیشه نه برده باد جهت — هر چند روان به لامکان شد
از تست ظهور نور بی حد — این سر نهان ز تو عیان شد
آن شب که بسیر چرخ رفتی — جبرئیل بخدمت دوان شد
از کرسی و عرش بر گذشتی — چون عزم تو سوی آسمان شد
تا پای تو او فتاد بر سنگ — مسجود تمام انس و جان شد

مقصود توئی زکنه الحق — یعنی که توئی کریم و اکرم

ای معرفت و حقیقت حق — بر ذات گرامیت مسلم

ناز است و نیاز یار تولت — نازم به نیاز و ناز هر دم

ای گلشن شرع از تو سرسبز — ای باغ کرامت از تو خرم

با نور جبین روشن تو — از ذره کم آفتاب اعظم

موصوف به والذین هستی — وصفت چه کند زبان آدم

صدیق خطاب صادق لست — شان تو برون ز کیف و از کم

در ذکر تو اذهما ست فی الغار — هر آنچه که گوییت کم از کم

بر دند چو لاشهٔ تو شد باز — دروازهٔ حجرهٔ مکرم

در راه خدا نثار کردی — مال و اسباب و جان و دل هم

آنی که بفیض تو سراسر — با صدق و صفا شد است عالم

قلب تو ز حال بر نگردد — اسرار قدیم راست محرم

از محمدت تو بی محابا — حقا که نمی توان زدن دم

بر خاک در تو جبهه سائی است — کیخسرو اگر بود دگر جم

تقدیم تراست در بزرگی — ای بر خلفای دین مقدم

در عهد حبیب بر مصلی — بیخود شدمی از هجوم ماتم

چشم است که از اشارهٔ چشم — بر زخم دلم نهی تو مرهم

هان مشکل من بلطف حل کن — ای بیش تو پشت عالمی خم

سویم نظری فگن بالطاف
تا قلب سیاه من شود صاف

ای بعد خلیفهٔ نخستین — از فیض تو گشته خلق حق بین

در چشم کشند خاک پایش — هر شخص که خاک پات باشد
انوار جبین با صفایت — آثار صفات و ذات باشد
امید که این دو مصرع من — مقرون بتوجهات باشد

چون بهر تعینات حد شد
یک حلقه ز میم در احد شد

تا ذات تو ختم مرسلین است — نازان ز تو بر فلک زمین است
همچون تو پیمبرے نیامد — خُلق تو ز خلق بهترین است
ایزد به ثنائے تست گویا — قرآن بستائشت قرین است
در دیده کشند خاک پاکش — تا مسکن پاکت آن زمین است
سر سوے درت مسیح دارد — هر چند بچرخ چارمین است
اقرار بعجز فکر کردن — در نعت تو عین لغت این است
محجوب خدا توئی و کافر — آن را که تاملے درین است
تا سجده کند بر آستانت — هر موے بحسرت جبین است
این شعر به بیخودی ولایت — در شان تو گفت و حق همین است

چون بهر تعینات حد شد
یک حلقه ز میم در احد شد

چار بند در منقبت صحابه رضی الله عنهم

اے قبله و کعبهٔ دو عالم — مانند پیمبران معظم
پیغمبر هاشمی به تحقیق — فرمود پس از نبوت مکرم
از غایت صدق با محمدؐ — در غار شدی انیس و همدم

رحمت نکند چنین تقاضا

ای آنکه رفیق مصطفائی | هر وصف که گویمت سزائی

ای آنکه پس از امیر عادل | سجاده نشین مجتبائی

قرآن شریف جمع کردی | الحق که تراست کبریائی

فرمود چو با علیؓ پیمبر | از بهر طعام کتخدائی

رفتی و ولاص او خریدی | در غایت صدق و از صفائی

پنهان کردی بجانۀ او | سبحان الله چه باولائی

در شان تو گفت حق عفا الله | مختص بجناب کبریائی

حاشا که غلو کنم بوصفت | بالله که مظهر خدائی

مقبول و جامع صفاتی | با حلم و حیا و با عطائی

ایمان ز وجود تو گرامی است | در قرب خدا چو انبیائی

هم واقف راز مطلق حق | هم محرم سر مصطفائی

من ذرۀ اوفتاده بر خاک | تو مهر سپهر اعتلائی

پس ذره چه وصف مهر گوید | سلنی اوج او را نه روشنائی

توصیف تو کی بود حد من | از وهم و خیال من جدائی

ما سالک مسلک تو هستیم | تو هادی ما و رهنمائی

گر دست دهد کمال فخر است | بر خاک در تو جبهه سائی

تو شاه منی و من گدایت | زیباست اگر کرم نمائی

بیمار غم فراق هستم | تو از پی درد من دوائی

در قبضۀ تست هر چه خواهی | محبوب خدا و مقتدائی

از بهر بنی رفیق جنت | وز بهر امم تو پیشوائی

رونق ز تو یافت جبر عالم   اسلام قوی شد از قوانین
برپای گدا چو پایت افتاد   با آن همه عز و جاه و تمکین
برهم نشدی ز گفتگویش   کردی الحاح همچو مسکین
از عدل تو شرع راست زینت   وز شرع تو عدل راست تزئین
مانند تو عادل و مجاهد   کم بود در انبیای پیشین
موقوف بجو لفشانیت بود   قتل همه کافران بیدین
از بیم هلاک سر نهادند   بر خط مثال تو سلاطین
بی خرخشه فتح روم کردی   تحسین تحسین هزار تحسین
ای زلزلهٔ زمین بیک دم   ساکن ز کمال تو بتسکین

وصف تو حروف بر نتابد   دارد بر سر چه قدر پروین
چون منزل منقبت کنم طی   آتش همه راه و پای چوبین
غالب شده نفس و روح مغلوب   از غصه دلم شد است خونین
من طاقت عدل حق ندارم   ای عادل حق شناس حق بین
لطفی که دعای تست مقبول   رحمی که کند اجابت آمین
یک شب ز کشاکش ریاضات   آسوده نشد سرت ببالین
تا خاست ز مقرعت طرافی   آئین صلاح شد نو آئین
ابلیس ز سایه ات گریزان   ترسان ز جلال و شوکت دین
کرد است ملال پایمالم   در ذوق من است تلخ شیرین
بنگر به کرم که بر در تو   من آمده ام غریب و مسکین
خواهم که دلم چو شمع گردد   از پرتو عشق جلوه آگین

مایوس ز مرحمت مشو ما

از نفس سبحان رسیدم اکنون
شاہا مددے بکن بہ ہمت
بنگر بنگر بلطف بنگر
محروم بکن مرا ز رحمت
سویش نظرے فگن کہ دارد
چشم نظرے ز تو ولایت

دارد دلِ خود بدرد خستہ
بر لطف تو دل مدام بستہ

ہفت بند در منقبت شیر خدا حضرت علی مرتضیٰ کرم اللہ وجہہ

السلام ای ساقی کوثر امام المتقین
سر جان مصطفیٰ و پیشوای راستین
دست تو دست خدا و فیض تو فیض ابد
جام تو جام ازل فیہا شراب الطاہرین
فعل تو فعل رسول و قول تو قول نبی
دین تو دین خدا اعلمت زعلم اولین
روح عصمت جان رحمت صورت معنی نما
نور ایمان شمع عرفان آفتاب آخرین
بوتراب فخر آدم آنکہ ہر شام و سحر
بر سر خاک درش خورشید می ساید جبین
معنی انا فتحنا و رحصار خیبری
رمز فہم سخن اقرب فاتح باب الیقین
راز دان فوق ایدیہم اسیر زندپوش
گنجدان کنت کنزاً شمع بزم الذین
رنگ و بوی ہشت گلشن آفتاب فلک
دستگیر ہر دو عالم با کرامات مبین
ہادی دین قاطع حجت وصی مصطفیٰ
قوتش معجز نما و قوت او نان جوین
ابتدائش محو در محو و فنا اندر فنا
انتہای او بقا یا ذات رب العالمین
حیدر کرار داماد نبی شیر خدا
قاتل الکفار سیف اللہ امیر المومنین
بر فلک از روی رفعت ہمچو عیسی بر فلک
بر زمین از روی تمکین چون محمد بر زمین

انکہ اسرار ترا محرم رسول اللہ بود
گر کسی قدر تو داند ہم رسول اللہ بود

چون پیش تو آمدم بامید	امید که عقده ام کشائی

آنان که کریم و پاکبازاند
مایوس ز مرحمت نسازند

اے ذات تو خاتم خلافت	مانند رسول در رسالت
آنی که ترا رسد بزرگی	آنی که سزد ترا امامت
فرمود نبی بروے منبر	در حج وداع ماند حجت
کان را که محمد است مولے	مولی است علی ہم از کرامت
برخاست عمر چو گوش فرمود	فرموده خاتم الرسالت
دست بگرفت و تهنیت گفت	مولا شدی و زہے سعادت
آنے که تراست بعد عثمان	بر مسند مصطفیٰ وراثت
پاکان ہمه خاک آستانت	در چشم کشند از ارادت
در پنجه نفس دون اسیرم	اے شیر خدا بکن حمایت
داماد رسول و زیب نور	وز اخوه پاک در قرابت
فرمود ثنائے تو پیمبر	لال است زبان ما بمدحت
محبوبی و ہم حبیب داور	معروف بغایت ہدایت
در منقبت تو اینقدر بس	ہمنام حقے بحکم رفعت
آنی که بدرگه تو شاہان	ہستند گدائے بی حقیقت
وصف تو چگونه بازگویم	اے رکن خلافت و امامت
شاہا دل من ہمه سیاه است	پر نور کنش بیک عنایت
حل ہمه مشکلات بر تست	مایوس مساز از اشارت
غرق گنهم ز پاے تا سر	آمرزش کن بیک اجابت

تا خیال منقبت آورده ام اندر ضمیر
فکر بکر از گوهر تحقیق زیور یافته

ذره از نور رویت یافت خورشید بلند
شمه از نکهت کوی تو عنبر یافته

از کف فیاض تو در آفتاب رستخیز
تشنه کامان قیامت آب کوثر یافته

هر که آمد بر درت کی رفت بی نیل مرام
شاهد مقصود را از غیب در بر یافته

عرض من بشنو که می لرزم ز طول ماجرا
تا دل غافل خبر از حال محشر یافته

ای تو افضل در کرامت ای تو اشرف در نسب
ماه تابان در عجم خورشید روشن در عرب

یا علی شان تو باشد همچو شان مصطفی
پس نشان ذات تو آمد نشان مصطفی

آشکارا بر تو شد سر نهان مصطفی
مصطفی جان تو باشد هم تو جان مصطفی

با کمالات ولایت آفتاب روشنی
خیر تو کی باشد کسی شاها روان مصطفی

جام معنی یافتی از دست ساقی ازل
زان نشاندی جرعه بر عاشقان مصطفی

بی تولای کسی تا مصطفی کی ره برد
چون علی با بها باشد بر زبان مصطفی

هم توی لاریب فیه هیچکس غیر از تو نیست
جسم و جان مصطفی تاب و توان مصطفی

هم کلام تو مطابق با کلام ایزدی
هم زبان تو موافق با زبان مصطفی

جنت الفردوس کوی تست آمنا بها
ای گل با رنگ و بوی بوستان مصطفی

شمع از شمع است روشن از فروغ نور تو
طرفه شمعی بوده در دودمان مصطفی

تو در علم لدنی هستی و او شهر علم
آستان تست بیشک آستان مصطفی

دشمنانت در حقیقت مصطفی را دشمن اند
دوستانت بی تامل دوستان مصطفی

مصطفی چون عزم هجرت کرد خفتی بی خطر
هم بجای مصطفی اندر مکان مصطفی

زرد شد از تاب و تب مسکین تو از اروی من
چشم رحمت باز کن و ز رحم بنگر سوی من

ای تو در وقت مصیبت خلق را فریادرس — بینوا و بیکسیم شاها بفریادم برس

روز رستاخیز در فردوس باشد جای او — هر که زد چون ملیح از مهر تو لبیک نفس

زندگانی مشکل و دشوار باشد عافیت — کار خنجر میکند با جان اعدای تو خس

خود چه گویم یا علی تا از کدامین عالمی — نور حق هستی و نور حق ندارد پیش و پس

تا زپا افتادگان را دستگیری می کنی — گوشهٔ چشمی زعین مردمی دارم هوس

کاروان رفت است و من از همرهان پس مانده‌ام — رهبری کن تا بگوش من رسد بانگ جرس

چشم رحمت دارم از تو در بلای بعث و نشر — چون نباشد هیچکس را رحمتی با هیچکس

فارغ البالم کن و از قید سختم وارهان — زور پروازی ندارم همچو مرغ اندر قفس

اولیا تا قوت باطن زفیضت یافتند — هر یکی بر طارم افلاک می راند فرس

وصف سلطانی گدائی بینوائی چون کند — پیش طاوس نگارین قدر کی دارد مگس

کنه اسرارت زبان نکته پردازان برید — ما ثنای ذات پاکت اینقدر دانیم و بس

می سزد خاموش بودن تا بیایم منقبت — چون نبی پایم کند گفتگو را دسترس

مرکب تو دلدل است و حربهٔ تو ذوالفقار
هیبت حق است از قهر و جلالت آشکار

ای زفیضت فیض عقل نکته پرور یافته — وی زعلمت نکته روح القدس در یافته

در محیط منقبت تا گشت فکرم آشنا — دامن ادراک مالامال گوهر یافته

نکهتی از خاک کویت برد تا باد صبا — گلشن جنت مشام جان معطر یافته

خسروی کز تیره بختی سر زفرمانت بتافت — تیغ خون افشان بجای تاج بر سر یافته

روز خرشید درخشان یافت یا شب ماه تمام — هر یکی از ذات پاکت فیض دیگر یافته

گر زفرمانت عدوی خیره سر پیچید سر — در نبرد از تیغ تیزت شاه رگ تر یافته

از تجلای جمال عالم آرای شما — آفرینش دیده و دل را منور یافته

هر که راضی شد بفرمان الهی در جهان
جرعه نوش ساغرِ تسلیم طفلانِ شماست

این کرامت از حق است و امتناع او محال
تا قیامت عالمی مملوِ فیضانِ شماست

تا که دارد اینچنین حالی و این عرفان کراست
آنکه بر یکحال بود و هست عرفانِ شماست

نورِ احمدؐ از حق و نورِ شما از احمدؐ است
حسنِ یوسفؑ جلوهٔ از حسنِ پنهانِ شماست

هر علوی کمتر از کمتر بود در منقبت
عرش بالاخانهٔ تمکینِ ایوانِ شماست

مور را محروم تا چند ای سلیمانؑ داشتن
شاه را باید نگاهی با گدایان داشتن

گر نبوت ختم شد بر احمدؐ خیر الانام
منحصر شد از تو شاها در ولایت فیض عام

لرزه بر اندام اعدای تو افتاد و هنوز
بر نیاوردی بمیدانِ وغا تیغ از نیام

کس نباشد مثلِ تو با مصطفیؐ نزدیک تر
دور تر افتاده ام از تو اغثنی یا امام

موم کردی از کرامت چون زیک تو آمدی
در زمانِ ردّ اعجاز نبیؐ سنگِ خام

ناطقه اندر بیانِ وصفِ تو معذور شد
طایرِ سدره کی افتد مور عاجز را بدام

از شفاعت یا علیؑ مایوس محرومم مدار
چون بود صحرای محشر جمع هر خاص و عام

زندگانی گر بود حاضر شوم بر آستان
پخته ام با خویشتن شاها چنین سودای خام

چارهٔ کارم بدست تست هان غافل مشو
یک توجه کن درین سودا که پختم یا امام

التجا آورده ام و از کرده نادم آمدم
تو که بخشی زخمهای سینه ام را التیام

دُردکش از جام مستم توبه از نا کردنی
آرزو دارم که صافِ معرفت ریزی بکام

گلفشان تا صبحِ محشر باد بر خاک درت
آنکه رضوانست اندر گلشنِ جنت بنام

یا علیؑ یک جلوه ام بنما و بیخود کن مرا
تا ز نامت یک نفس غافل نباشم والسلام

هفت بندم را ولایت با هزاران آفرین
جبرئیلؑ از سدره می گوید هدًی للمتقین

ای هدایت را تو غایت یا امیرالمؤمنین — غایتی و هم هدایت یا امیرالمؤمنین

نه فلک یا مرتضی نه زینه باشد مر ترا — بام لاهوت است جایت یا امیرالمؤمنین

از صراط مستقیم آگه نبودی هیچکس — گر نمی کردی هدایت یا امیرالمؤمنین

آبروی چشمهٔ حیوان بروی خاک ریخت — فیض لعل جانفزایت یا امیرالمؤمنین

آسمان از روی رفعت با توکی پهلو زند — عرش و کرسی زیر پایت یا امیرالمؤمنین

هان گره بکشا ز کار من که میداند کشود — ناخن مشکلکشایت یا امیرالمؤمنین

سید ما لافتا و مود در کونین نیست — مرد میدان وغایت یا امیرالمؤمنین

تو سلیمانی و چون سلمان جهانی مور تو — اولیا هر یک گدایت یا امیرالمؤمنین

گرچه با جان و دو عالم نیست پروای ترا — جان ما بادا فدایت یا امیرالمؤمنین

زور بازوی ولایت قادر مطلق نداد — هیچکس را ماورایت یا امیرالمؤمنین

هر که از ابدال و اقطاب است بعد از مصطفی — جمله ممنون عطایت یا امیرالمؤمنین

بسکه هر دم سر نهادی بر خط فرمان او — از تو راضی شد خدایت یا امیرالمؤمنین

با گل رنگین چه نسبت رنگ رخسار ترا
نیست از باد خزان آسیب گلنار ترا

یا علی گردون گردان گرد میدان شماست — جلوهٔ خرشید عکس روی تابان شماست

آن گلستان کز ازل محفوظ باشد از خزان — هم بماند تا ابد بیشک گلستان شماست

چون خلیل الله بفیض لا احب الآفلین — نار صد نمرود گلشن بر غلامان شماست

از طفیل نام پاکت چون نصیری جان برد — پس چگوییم یا علی شان خدا شان شماست

نازم این همت که پایانی ندارد وسعتش — چشمهٔ کوثر نمی از بحر احسان شماست

زهره گردن کشی از امتثال امر نیست — عالم علوی و سفلی زیر فرمان شماست

آنکه بخشد رنگ جوهر را بچندین آب و تاب — لعل یاقوت آفرین گوهر افشان شماست

چون بجانش زہر قاتل ریختند ‏ باچنین سختی نشد مضطر حسنؑ

گہ در آغوش و گہے بر دوش بود ‏ بود بیشک جان پیغمبر حسنؑ

بعد نقل مرتضے چون مصطفیٰ ‏ دایما بودے بحق رہبر حسنؑ

سید و ابن علیؑ سبط رسولؐ ‏ اینہمہ اوصاف بود اندر حسنؑ

داشت مانند نبیؐ لاریب فیہ ‏ صورت و سیرت بجاہ و فر حسنؑ

وصف او گفتن نہ حد چون منی است ‏ باشد از ہر محمدت برتر حسنؑ

خاندان مصطفیٰ را زینت است
مسند شیر خدا را زینت است

آن امام باصفا جان رسولؐ ‏ رونق گیتی بامیان رسولؐ

سبط پیغمبر حسینؑ ابن علیؑ ‏ محرم اسرار پنہان رسولؐ

صبر کرد از بہر فرمان علیؑ ‏ جان سپر از بہر فرمان رسولؐ

تا گل رنگین زخون او شگفت ‏ پر بہاران شد گلستان رسولؐ

در ازل او را فروغے داد حق ‏ تا شود شمع شبستان رسولؐ

بے تامل جان خود تسلیم کرد ‏ تشنہ لب از بہر ایمان رسولؐ

بر بنامد تا قیامت ہیچو او ‏ لالۂ رنگین بہ بستان رسولؐ

بود گفتارش چو گفتار نبیؐ ‏ بود عرفانش چو عرفان رسولؐ

ہست بیشک حب او حب نبیؐ ‏ شان او بے شبہ چون شان رسولؐ

شاہد و مقبول و محبوب و شہید ‏ دلبر زہرا و جانان رسولؐ

حلم و صبری را کہ او در کار بست ‏ خود کہ تواند جز آن جان رسولؐ

دامنش گیرم کہ سید انم بدل ‏ دامن او ہست دامان رسولؐ

تا کہ آمد ذات پاکش در وجود

دوازده بند در منقبت دوازده امام علی نبینا و علیهم السلام

خامه ام یارا ندارد مطلقا — تا نگارد حرف وصف مرتضیٰ
آن امام و مظهر نور خدا — هر دلے را ذات پاکش پیشوا
آن وصی مصطفیٰ شیر خدا — گوهر شهوار بحر لافتا
با سخاوت با شجاعت با عطا — با صفا با اصطفا با التقا
دیده و دل هر دو نورانی شود — گر تو سازی خاک پایش توتیا
دل به مهر او منور کن که هست — نورش از نور رسول مجتبیٰ
کس نیابد راه حق الا بدو — گفت چون احمد علیؑ با بها
فکر کن اندر تراهم رکعاً — تا چه گفت اندر ثنائے او خدا
یک نظر و دین جمال روشنش — بهتر از طاعات بیچون و چرا
مصطفیٰ با وے محبت داشتے — بود وے بیشک حبیب مصطفیٰ
در حقیقت گر نمی بودے علی — کے رسیدی خلق تا رب علا
حب او با آل او ایمان ماست — دین ما این است بے ریب و ریا

بوتراب و افتخار خاک بود
در حقیقت جمله نور پاک بود

آن امام پاک دین پرور حسنؑ — ابن حیدر سبط پیغمبر حسنؑ
افتخار خویش داند جبرئیلؑ — خدمت شاه کرم گستر حسنؑ
صابر و شاکر ولی و رهنما — بر سر خلق جهان افسر حسنؑ
آشکار اوصاف چون آئینه بود — جمله اسرار محمدؐ بر حسنؑ
نیمے از هر شے بدرویشان دو بار — داد از بهر خدا یکسر حسنؑ
چارده بار از پئے طوف حرم — شد پیاده عاشق داور حسنؑ

خوشتر از جوہر سفال راه او — بہتر از اکسیر خاشاک درست
اندرون سینۂ پر نور او — جملہ اسرار الہی مضمر است
از جنبش مستغنی خرشید و ماه — آری آری ظاہر او مظہر است
ذرہاے کوی او روشن ہمه — کیمیا خاک ره آن سرور است
روز و شب اندر طواف در گہش — آفتاب و ماه در چرخ چنبر است
رونق دین مبین بر حق است — زینت سجادهٔ پیغمبر است

نور ایمان گرد از ذاتش ظہور
ظلمت کفر از جہان گردید دور

آن محمد جعفر صادق لقب — بود در افراد عالم منتخب
ساعتے از یاد حق غافل نبود — می گذشتش در عبادت روز و شب
قلب او آئینۂ بے زنگ بود — کاینچنان ہرگز نخیزد از حلب
کامل و دیندار و مقبول خدا — رہنما و پیشوا و حق طلب
آن امام شرع رکن دین که شد — جد او تکوین عالم را سبب
آنکه جز ذکر خداوند کریم — از کمال معرفت نه کشود لب
قدوهٔ اصحاب دین مصطفی — مقتدای ملت و عالی نسب
دردمندان را بذات او نیاز — عاشقان را آستانش بیت رب
چونکه او باشد شفیع روز حشر — ہیچ اندیشے ندارم از طرب
گر بجنباند لب از بہر دعا — بخشش و آمرزشم نبود عجب
موی مشکینش چو سنبل پیچ پیچ — روی او ماه عجم مہر عرب
عاشقان او گر آہے بر کشند — دوزخ از گرمی فتد در تاب و تب

سید است و شافع روز جزا است

رونقِ آلِ محمد برفزود

آن امامِ خلق زین العابدین | پیشوا و رہبرِ دینِ مبین
والی صدرِ رسول مصطفےٰ | خواجۂ عالم امام المتقین
خاک پالیش سرمۂ چشم فلک | فرش راہش دیدۂ روح الامین
از پئے کسبِ سعادت بر درش | مشتری چون زہرہ میساید جبین
سر ز روی عاجزی بر خاک داشت | گرچہ پالیش بود بر عرش برین
از نہایاتِ کمالِ ذات او | سخت حیران است عقلِ دوربین
راست آمد جامۂ تقوی براو | منتظم شد دین خیر المرسلین
بعد شاہِ کربلا یعنے حسینؑ | کیست تا باشد ازو برتر بدین
جلوۂ نورِ خدا پیشانیش | روی خوبش مظہرِ حسن آفرین
سنگ درگاہ فلک فرسای او | سجدہ گاہِ قبلۂ اربابِ دین
گریہ بیکر دو نمی خورد آب سیر | دایما می بود غمگین و حزین
ہر کہ در دامانِ او دستے زند | بر فشاند از دو عالم آستین

باخدا ایش بود محکم نسبتے
تا نیاسودی ز طاعت ساعتے

پنجمین امام یعنی باقر ۱۲

آن امامِ دین کہ نامش باقر است | ہرچہ در مدحش نگارم کمتر است
برجِ عفت را فروزان اخترے | بحرِ رحمت را گرامی گوہر است
مسند آرائے جنابِ مصطفیٰ است | لاجرم بر فرقِ عزت افسر است
شانِ حق پیداست از آثارِ شان | عاشقانش را نشانِ دیگر است
چون توانم کرد وصفش بے کمال | فہم آن از وہم من بالاتر است
آشکارا بودش اسرارِ غیب | روی او نورِ خدا را مظہر است

حاکم اقلیم تسلیم و رضا — پیشوای اتقیا حضرت رضا

عالمی از ذات پاکش فیضیاب — رهبر دین خدا حضرت رضا

آنکه بعد از وی نیامد در وجود — همچو او در اتقیا حضرت رضا

عقدهٔ پیچیده بکشادی که داشت — ناخن مشکلکشا حضرت رضا

دردمندان را دوا است از شفا — گر به بخشد خاک پا حضرت رضا

مرهم زخم دل هر بینوا است — با کرامت با عطا حضرت رضا

واقف سر حدوث و هم قدم
حاوی علم وجود و هم عدم

آن امام دین که نام او نقی است — متقی و باخدا او هم ولی است

عارفی کز غایت صدق و صفا — راز ها در سینهٔ او مختفی است

آنکه بر درگاه والایش مدام — هر یکی از جن و انسان ملتجی است

واقف راز نهان مصطفی — محرم اسرار پنهان علی است

زینت دین رسول پاک دین — عالم عالم ز علم از وی است

اوست هر یک را امام پیش رو — هر یکی از آستانش مقتدی است

هم ولی کامل است و هم غنی — هم امام صوری و هم معنوی است

ذات پاک او بود نور خدا — در کراماتش همانا فرق نیست

هر که با نامش نه دارد الفتی — در جهان بی مدارا خوش نزیست

من کجا و شرح اوصافش کجا — ذات پاک او ز توصیفم غنی است

چشم دارم گوشهٔ چشمی از او — کارها بر یک نگاهش ملتوی است

کامیاب است از فیوضش عالمی — آنکه برگشت از درش مایوس کیست

عالم امکان سراپا نور از وست

پارسا و پیشوای دین ماست

آنکه از وی بود ایمان منتظم ... موسیٔ کاظم امام محترم

صادقان را از کمال صادقی ... آستان عالیش بیت الحرم

ابر دریا بار بیشک تر شود ... چون گشاید دست از بهر کرم

پی نخوردی کاین نه خوی اولیاست ... بودی از پاکیزگی خالی شکم

از رجا مسرور بودی هر زمان ... گریه ها از خوف کردی دمبدم

ناخن تائید او در یک نفس ... می گشاید عقدهٔ امر اهم

در پی ترویج دین بودی مدام ... داشتی بر جادهٔ سنت قدم

می برد با خویش خیل عاصیان ... تا زند در جنت الماوای علم

خاک پایش نور چشم هر دو کون ... نزهت کویش بود رشک ارم

یک دم جان بخش او صد جان چاک ... میدمید اندر تن بیجان بدم

مسند احمد مزین شد بدو ... رونق اسلام شد بی کیف و کم

گرچه سرتاپای عصیان بوده ام ... چون شفیعی همچو او دارم چه غم

روح او برستهٔ پیغمبر علیم
قلب او پر نور از نور قدیم

آن امام باصفا حضرت رضا ... عارفان را پیشوا حضرت رضا

مظهر نور خدا حضرت رضا ... مهر برج اصطفا حضرت رضا

بادشاه جن و انسان و ملک ... مورث ملک بقا حضرت رضا

آنکه چون معروف باشد بر درش ... صد ولی باصفا حضرت رضا

می شود معروف هر مجهول از و ... افتخار اولیا حضرت رضا

صاحب سجادهٔ خیر البشر ... تامن آل عبا حضرت رضا

آنکه از بعدِ نقی متقی — بود زیب سینهٔ پیغمبری
می برد از سینه زنگ سالها — تا که سید اند چنین صیقل گری
مشتری و زهره هر ساعت بجان — ذره هاے کوی او در مشتری
عفوها هر لحظه از حق خواستی — بنگر این لطف و کرامت گستری
کے بود یارب که سویم سبز گرد — تا کند بخت همایون رهبری
چون توان گفتن صفات بحدش — ذات او باشد ز وصف ما بری

خاک پایش سرمهٔ چشم ملک
ذرهٔ راهش چو خورشیدِ فلک

آن امام ملت خیر الانام — باید از وے دین و دولت انتظام
مهدی هادی امام آخرین — آنکه از کفار گیرد انتقام
آنکه از آشوب دجال لعین — خلق آید در پناهِ آن امام
فرق ننمودیک سر مو کو بود — همچو پیغمبر ز سر تا پا تمام
شرع را در عهد او باشد رواج — باز آید رونق دین هم تمام
مدعاے خویش حسب مراد — هر کسی یابد بفیض آن امام
تا نیاید ذات پاکش در وجود — دین پیغمبر بود بے انتظام
آن امام دین که بعد از فوت او — در جهان تا کی شود شور قیام
آنکه بعد از رحلتِ او ناگهان — حق نماید دین و ایمان را تمام
خلق را علم و عمل تلقین کند — هم نیاساید ز طاعت صبح و شام
چشم دارم تا ببخشد از دم — از براے این امامان کرام
باد بر ارواح پاک هفت و پنج — از ولایت صد درود و صد سلام

هست اسعدم بفضل کردگار

گر نگویم حال کے مستور از وست

آن تقی متقی رکن جہان	بیشک آمد رہنماے انس و جان
آنکہ از ذکر خداوند جلیل	بر کمی آسودہ گاہے یک زمان
بے تامل خار راہِ او گلی	کیمیا خاکِ درِ او بیگمان
ہیچ رازے نیست پوشیدہ بر او	کرد از و آشکارا ہر نہان
آستانش را بفرمان ادب	کعبہ سیدہ اند بیشک عارفان
ہر کہ در کویش بمقام او بود	از بلیات است دائم در امان
چون نگارد خامہ حرف وصف او	قاصر آمد در ثناے او زبان
ہر کرا مسکن بود در کوے او	خاک پایش سرمہ بینا زہ جہان
پاک ظاہر پاک باطن پاک دین	پاکباز و پاک جسم و پاک جان
دوست و دشمن نہ بیند از کرم	بر ہمہ آفاق ہست او مہربان
از تمناے قبولِ مدعا	بر درش حاضر ہمہ پیر و جوان
مرجعِ خصمانِ او دار السقر	مامنِ عشاق او دار الجنان

بر درِ او عزت از سر می نہند
سر ز روے فخر بر در مے نہند

آن حسن یعنی امام عسکری	زیبدش بر فرقِ گیتی افسری
آن سلیمانے کہ آنرا تابع اند	آدمی و قدسی و جن و پری
سرنگون بر عتبۂ والاے او	ہست صبح و شام چرخ چنبری
رہ نہ بردی تا حقیقت گمرہے	گر نکردے ذات پاکش رہبری
ہیچو او ہرگز نیامد در وجود	ختم شد بر ذات او دین پروری
ماہتاب چرخ عز و اعتلا	آفتاب آسمان برتری

باکالبد خاک برون رفت ز افلاک — دریاب ولایت که عروجش بود ادنی

ولہ

ای محب تو حق و تو محبوب — روح تو قدسی و قلب تو سلیم
در تمناے تو جان خواہم داد — ای لبت عیسیٰ و چشم تو کلیم

ولہ

غمزۂ کیست ولایت ہمہ نیرنگ جہان — فرش رہ ساز بچشم قدم او مردم
عشوۂ کیست کہ برہم زند عالم را — ساعتی را کہ بگویند قیامت مردم

ولہ

ای ولایت فکر عقبی خوشتر است — کاین تعلق ہیچ روزے بیش نیست
فوت گردد ہرچہ حاصل کردہ — عاقبت جز موت راہے پیش نیست

ولہ

حق بود الصبر مفتاح الفرج — ای ولایت بر مصایب صبر کن
ور بود دشوار بر نفس تو صبر — جہد کن بر نفس و قاتل جبر کن

ولہ

آنانکہ زیستند ولایت بکام دل — تا کام زیر خاک سپردند جملہ را
پاداش آنکہ نعمت دنیا فراخ بود — در گور تنگ و تار فشردند جملہ را

ولہ

عابد بخلد رفت کہ با زہد و اتقا — سالک چو راستان برہ مستقیم بود
ما نیز یافتیم ولایت ہمان مقام — حقا کہ حق کریم و غفور و رحیم بود

ولہ

عشق کاذب ہواے نفسانیست — عشق صادق بود ز خود رفتن

تا ببخشندم بحق هشت و چار

قطعات

عجب مدار که کافر بود خدای پرست
ولی بحق که محمد پرست کافر نیست
ولایت این سخن علم گفته الّا
گمان جهل برد جاهلی که ماهر نیست

ولـه

چار چیز است اصل درویشی
زان دو کم خوردن است و کم خفتن
ای ولایت بگوش دل بشنو
که دو دکم رفتن است و کم گفتن

ولـه

ای ولایت هر قدر گفتم سخن
حاصلش آخر ندامت یافتم
عاقبت لب بستم از طول کلام
تا بخاموشی سلامت یافتم

ولـه

اگرچه معصیت از ماست ای کریم و رحیم
ولی ببخش که ما از قضا دلیر شدیم
عطای تست اگر بر عطای خود نگری
خطای ماست اگر بر خطا دلیر شدیم

ولـه

سپید موی به پیری ز معصیت خجلم
که آه رفت جوانی و پر گناه شدم
سیاهی که ولایت برفت از مویم
همان بروی من آمد که رو سیاه شدم

ولـه

هشیار ولایت که درین عالم فانی
غافل نتوان بود بهنگامهٔ هستی
ضایع مکن این یک دو نفس گر بتوانی
تا باز پشیمان نشوی زین همه هستی

ولـه

آن صاحب لولاک که شد در حرم پاک
محمود بنام است و مقامش بود اعلی

ولایت آنچه بمن داده اند عریانی است — نه آستین نه گریبان نه دامن است مرا

ولہ

سنان از تیره بختی تا بتابد کوکب طالع — رگ جان میشود روشن بشبها شمع سوزان را
ضعیفی می فزاید ای ولایت عزت و تمکین — اجابت ها هواداری کند آه عجوزان را

ولہ

ولایت نیستم ترسان که گردون می برد بازی — که آخر مهره بر جای فرزین می شود پیدا
بسا نردی که بی منصوبه از ششدر برون آید — بسا بازی که بفکری تو آئین می شود پیدا

ولہ

نه هر کس دامن آلوده را تر می برد زینجا — کسی کو سر نهد بر خاک افسر می برد زینجا
ولایت پیش دلداری بگشا دامان را — بیک ایمای ابرو تیغ جوهر می برد زینجا

ولہ

گشود کار ممکن نیست از تقوی و از طاعت — ولایت هم زخود بگذر که سر جان شود پیدا
نسبت شعله انگیز دولت با مست آویزد — حجاب غیر برخیزد عشق پنهان شود پیدا

ولہ

بغریب تو چه خیزد بروای قبله پرست — عاشق خسته دروغم چه کنم ایمان را
رحم کن رحم اگر بر تو ولایت نازد — ایکه نازاست به محبوبی تو یزدان را

ولہ

آتشی رخسار یار ما سحر شد ببین — شد کمند شعله تار ناله شبگیر ما
ای ولایت هوش او از آه من پرواز کرد — می خورد هر طایر رنگ پریده تیر ما

ولہ

تا آب میکده رندے که روتو اند شست — غبار چهره امال او تواند شست

بخدا باخدا نشوی بی شک ‌ ‌ ‌ گر موافق بود ز خود رفتن

ولہ

خاکساری که بود اصل بشر ‌ ‌ ‌ همه با بادشاهی زیبد
ما باسباب نیاز سے داریم ‌ ‌ ‌ بے نیازی بخدا می زیبد

ولہ

گل نگین گلستان جلالے و جمال ‌ ‌ ‌ که شب و روز صبا خاک درت می روبد
بهوای تو ولایت دل پرچون دارد ‌ ‌ ‌ یکی روح شهدا خاک درت می روبد

ولہ

بخاک ریخته روی تو آب نسرین را ‌ ‌ ‌ بهار تازه بیاران نگاه گلچین را
ز آفتاب پرستی و سجدهٔ ابرو ‌ ‌ ‌ بدین عشق ولایت نهاد آئین را

ولہ

چون قلم رفت به نیکی و بدی روز ازل ‌ ‌ ‌ ای ولایت چه گناه است باهکاران را
جان ما خاک ره مخبر صادق بادا ‌ ‌ ‌ که ز رحمت خبرے داد گنهگاران را

ولہ

از خاک برنداشت زمین را کمال حلم ‌ ‌ ‌ با همت بلند چه سود است پست را
صد بار کشت ذریست ولایت بفیض او ‌ ‌ ‌ از محتسب چه باک بود می پرست را

ولہ

بتر از کفر شمرند مسلمانی ما ‌ ‌ ‌ قشقهٔ عشق کشیدند به پیشانی ما
فیض قدسیست ولایت که بدین کم سخنی ‌ ‌ ‌ رفت در چار طرف صیت سخندانی ما

ولہ

سنم کز آه شب تیره روشن است مرا ‌ ‌ ‌ چه شمع روشنی خانه از من است مرا

چه شد که خون ولایت مباح سیدانی — به ناوک نگه قهر سینه دوزی چیست

ولہ

فغان که حال دل من شنید هیچ نگفت — روان ز دیده من اشک دید و هیچ نگفت
ولایت آن صنم شوخ سخت بیرحم است — که جان بخون ز فراقش تپید هیچ نگفت

ولہ

بر کسی منکشف نه شد رازش — هر گلش رنگ و رنگ بو داند
بو نسیم و نسیم سرگردان — ای ولایت خودش نکو داند

ولہ

خون ز چشمان تر خسته جگر جاری کرد — با ولایت ستم آن جامهٔ گلناری کرد
نفس سرد بجون گریش آماده نساخت — دایما با من مشتاق ستمگاری کرد

ولہ

آب حیوان چه کنم چشمهٔ کوثر خواهم — بوسه از لب معشوق تمنا دارم
گر ز چشم تر من سیل روان شد چه عجب — ای ولایت دل پر جوش چو دریا دارم

ولہ

شاهدے دلشکنے آفت جانے دارم — ناوک اندازے سخت کمانے دارم
ای ولایت دل من سوخت ز رنگ عهدش — دیدهٔ منتظرے اشک فشانے دارم

ولہ

خاک شد در ره عشق تو ولایت جانا — پس غبارے بدل از خاک چرا میداری
ملت کفر تراهست که از جرم وفا — قتل آفاق بیک غمزه روا میداری

ولہ

نوشت نامه بخط غبار دلبر من — تو نشناخت که در دل کدورتے دارد

گرفت صورت داغی بدانشش خونم — ولایت آه اگر آب جو تواند شست

ولہ

به بزم خود مطلب واعظا ولایت را — که آن سیاه درون از صنم پرستان است
تو دانیش که اگر مومن است و آن کافر — قتیل عشوه چشمان نا مسلمان است

ولہ

بیا که بی تو مرا با خود آشنائی نیست — میان صاف دل بی نوا صفائی نیست
مبین بصورت و وضع ولایت ای ساقی — بیار می که قریب است پارسائی نیست

ولہ

بی فیض نام نیک طمع داشتن چه سود — نشنیده که از گل تصویر بو نخاست
اندر هوای نام ولایت بخاک خفت — تا جان سپرد از سر این آرزو نخاست

ولہ

از غم دوری او همنفسم — شعله مشتعل اندر جگر است
روز و شب قتل منش منظور است — دشمن عاشق صاحب نظر است

ولہ

در غم عشق بت شوخ ولایت جان داد — شیخ فانی شد و آن طفل برهمن باقیست
آه نیرنگ محبت که فنا کرد و هنوز — هوس جلوه او بر سر مدفن باقیست

ولہ

خدای ما که کریم است عفو خواهد کرد — زیاده اینقدر ای زاهد اجتناب چراست
ولایت این دل سرخوش ز طاعت آزاد است — غم عذاب چرا و غم ثواب چراست

ولہ

ترا چه علم که تکلیف سینه سوزی چیست — ز من بپرس که آئین دلفروزی چیست

ولایت کی نشود بازار او گرم واگر باشد | بردی آتشین خو خجل گرداند آتش را

ولہ

چه جای تیر نگاهی که سوی من اندازی | که جا به پهلوی دل داده ام خدنگ ترا
بیک دو تیر و ز شوخی دمی قرارت نیست | چگونه برکشم از تن قبای تنگ ترا
ولایت آه که از اشک سرخ و چهرهٔ زرد | بهار گل نرسد هرگز آب و رنگ ترا

ولہ

برو ملامتم ای محتسب زیاده مکن | که ریخته‌اند ز عشق در خمیر مرا
بگفتن تو ز عشرت چگونه پرهیزم | که نیست از می و از دلستان گزیر مرا
ولایت از در میخانه بر نمی خیزم | که یاد مانده همین موعظت ز پیر مرا

ولہ

ستیزه و الیست بصید دلم سمند ترا | گسست باز لب شوخی شکار بند ترا
قیام سرو قیامت نمی کند برپا | که آفرید بلا قامت بلند ترا
ولایت از غم عشقت بگریه خرسنداست | چه احتیاج بدار و ست درد مند ترا

ولہ

بیگریم و ز اشک بن هر مژه تر است | شاداب هم ز خون دل ماست کشت ما
آخر بطعنه منفعل و سرنگون شدند | بودند بی خبر ملک از سرنوشت ما
چون رو نیاوریم ولایت بمیکده | ارشاد کرده اند بزرگان چشت ما

ولہ

نیاید کاری از دستم خدایا جز گناه اینجا | نکردم جمع جز سرمایهٔ روی سیاه اینجا
ولایت رحمت حق بیشتر باشد ز جرم ما | بجز آمرزش ای نادان مبر نام گناه اینجا
همانا حضرت شیری است هر جا التجا کردن | که هر شاه و گدا از سر نهند تاج و کلاه اینجا

ز خون دیده رقم کن جواب در گلزار — نگفتنیش ولایت غرور ستادو

وله

ز خنده نیست مجوف نما در خسارت — اگر ببرق تبسم دو حلقه او فتاده است
برای طایر رنگ پریده ام دام است — ولایت آنکه ز دام خیال آزاد است

وله

گر بباطن نیاز نیست ترا — حاصلی نیست لاجرم ز نماز
با خدا و رسول صادق باش — ای ولایت بسوز ریش دراز
همچو ریشی که بهر روداریست — زو چه حاصل بجز تفاخر و ناز

وله

این سخن بشنو که در عهد قدیم — عابدی بر زهد خود مغرور بود
مبتلا شد باز در قتل و زنا — کز طریق حق پرستی دور بود
ای ولایت خودپسندی خوب نیست — تا رشد ابلیس گویا نور بود

وله

سفله را منظور نتوان ساختن گو خوبروست — تیغ را در دیده نتوان کوفتن گو آبروست

وله

می رود آب از دو چشم ترم — گرچه در سینه آتش است مرا
آرزومند مجمع حشرم — شوق اشکال دلکش است مرا
ای ولایت دلم شکیبا نیست — عشق با صورت خوش است مرا

وله

گر از عکس رخ برافروزد بجون بنشاند آتش را — دگر خوی از جبین ریزد و باب افشاند آتش را
نگاه گرم او بنگر که از تاثیر خون گرمی — ز پهلوی بپهلوی همی گرداند آتش را

اے ستم پیشہ گان بے الفت — مپسندید در چنین بندم
مدتے شد کہ نامہ بر نرسید — گرچہ بسیار آرزومندم
گاہے از درد عشق مے گریم — گاہ بر حال زار مے خندم
یا سوال مرا جواب دہید — تا ز طول کلام لب بندم
یا فرستید انچہ مطلوب است — وز محبت کنید خرسندم

ولہ

پنج شے را بپیشتر از پنج شے — بس غنیمت دان بقول مصطفیٰ
تندرستی تا مرض پیدا شود — ہم جوانی تا رسد پیری ترا
گر غنی ہستی ز محتاجی بترس — ہم فراغت تا نہ گردی مبتلا
ہر نفس از زندگی لغت شناس — تا رسد ناگاہ پیغام قضا
اے ولایت ترک دنیا آرزوست — دسترس الا ندارم جز دعا

ولہ

رابعہ بگذشت روزے بر حسن — دید کو بر آب میکردے نماز
بر ہوا رفت و مصلا در فگند — با خدا اے پاک شد محو نیاز
الغرض چون فارغ از طاعت شدند — گفت با وے رابعہ کاے پاکباز
این بود افعال ماہی و مگس — وز چنین اعمال بیرون است راز
اے ولایت حق پرستی مشکل است — عارفان را اینچنین سوز است و ساز

ولہ

گوش بہر شنیدنت دادند — دیدہ دادند از پئے دیدن
بہر گفتن زبان عطا کردند — دل پئے حق و صدق ورزیدن
الغرض این حواس و این اعضا — دادہ اند از پئے پرستیدن

ولہ

شیخ مستانہ شد از گردش چشم مستان ‌ مردمک راز نظر جام بدست است اینجا
محفل بادہ کشان است بیا و بنگر ‌ نفرت از فکر بلند و غم نیست است اینجا
کس بهوش آمدنی نیست ولایت زنهار ‌ هر یکی مست با آواز الست است اینجا

ولہ

تا شعلہ بجان در نزنی حال چہ دانی ‌ جز سوختگان کیست کہ از عشق نظر یافت
بی زخم درون محرم اسرار نہ گردی ‌ مرژی کہ خبر یافتہ در دوی جگر یافت
در بتکدہ بنگر کہ ولایت بہ تصور ‌ در هر بتی از شان خدا طرفہ اثر یافت

ولہ

مدان کہ زر کند از احتیاج بی پروا ‌ کہ گفتہ اند غنی تر زیادہ تر محتاج
صدف بلجہ دریا و سبزہ در صحرا ‌ بابر کرمت اوست خشک و تر محتاج
ولایت آنچہ بخواهی بخواہ از یزدان ‌ کہ اوست از همہ مستغنی و بشر محتاج

ولہ

بجز فہم گوشش نہ گر ظرف داری ‌ کہ حال ساقی و مے خانہ گویم
ز من بشنو اگر سافل نگردی ‌ کہ راز بادہ و پیمانہ گویم
ولایت تا بہ سختی زندہ باشم ‌ غزل از شوق بیتابانہ گویم

ولہ

حسرت از رنگ دست و پا دارم ‌ رشک بر طالع حنا دارم
دست و پا کن ز خون من رنگین ‌ آشنایم حق وفا دارم
ای ولایت ز بخت سبز حنا ‌ چشم پر خون ز اشکها دارم

ولہ

دید مستی جنید کرستی ‌‌ پاے او بے قرینہ مے افتاد
گفت مستانہ میروی ہرسم ‌‌ تا بیفتی ز بیخودے کہ مباد
گفت شیخا تو ہوشیار برو ‌‌ تا نیفتید ز پا ہمہ بغداد
ہمدران حال ملہم غیبے ‌‌ از پے آگہی ندا در داد
کاین جوان مست بادۂ عشق است ‌‌ نہ ز آبے کہ میدہد بر باد
شیخ را حالتے پدید آمد ‌‌ کہ برآورد شورشے ز نہاد
تا چہل روز گریہ ہاے کرد ‌‌ کہ ندامت کشید و راز کشاد

ولہ

حال ابراہیم ادہم گوش کن ‌‌ کو بگورستان نشستی بیشتر
گفت مردے تا بخاک مردگان ‌‌ چیست ای مرد الفت این قدر
گفت چون کردم نظر در کائنات ‌‌ چار قسم ارواح دیدم سر بسر
یا ہمہ بالاے خاک و زیر خاک ‌‌ یا بہ بطن مادر و صلب پدر
رفتگان طالب کہ زود آیند زود ‌‌ تا شود قایم قیامت زود تر
مایل از دیگر طرف آیندگان ‌‌ تا کنند از بہر ما خالی مقر
الغرض از ہر دو شوری بپاست ‌‌ غیر گورستان نمی بینم مفر
ای ولایت گریہ کن بر حال خود ‌‌ کز فنا و مرگ ہستی بیخبر
عاقبت از دار فانی رفتن است ‌‌ توشہ بردار از بہر سفر

ولہ

می زدی با مخنثات دہل ‌‌ عارفے نیک مرد چندین سال
ہیچ دانی کہ از براے چہ بود ‌‌ تا بپوشد رموز فقر و کمال
پردہ از روے کار چون بفتاد ‌‌ زان نواحے گریخت از اشال

قدر نعمت شناختن فرض است	وز خدا واجب است ترسیدن
ای ولایت زحق مشو غافل	که قریب است روز پرسیدن

ولہ

کی توانیم شکر حق گفتن	نعمت بی قیاس داد بما
روح و جسم و هر آنچه بایستی	بی تقاضا بلطف کرد عطا
روز فردا که بازپرس شود	شافع ما کند محمد را
گر ببخشد بعید نیست ازو	که ازو چشم رحمت است مرا
چون سرشت ولایت است گناه	ربنا اغفر ولا تؤاخذنا

ولہ

این طرفه تماشاست که عشق همه فتنه	خود بود تماشا و خود آمد بتماشا
خود بود که پیدا شده در قالب یوسف	خود بود که پنهان شده در جان زلیخا
خود صورت شیرین شد و خود معنی فرهاد	خود ظاهر مجنون شد و خود باطن لیلی
خود بود که اسرار خود از غیر بپوشید	خود کرد به یکرنگی و مستی همه افشا
خود بود ولایت به نهانخانهٔ خلوت	خود آمده در جلوت و شد محو تجلی

ولہ

در گوشهٔ چشم سمت خال سیه نیست	این بچهٔ آهو بود و مردمک آهوست
حاشا که بود نرگس بیمار تو شلش	این نقطهٔ جادوست اگر چشم تو جادوست
نی نی غلط این نقطهٔ موهوم که بینی	بی شبهه دهانیست که چشم تو سخنگوست
یا خود نظر تست بسوی دل زارم	وین عکس سویدا که بچشم تو پدیدست
آن چشم سیه ترک سیاه است ولایت	تیغش نگه و خال معنبر سپر اوست

ولہ

کذب گفتی که یا رسول مگوی
که سراسر خلاف ایمان است

ور نماز ایها النبی ﷺ مخوان
که بقول تو نقص ارکان است

ور تو گوئی که این کلام حق است
نه خطا پیش ما چو قرآن است

خوانده آن که حاضر است نبی
گرچه غایب ز چشم انسان است

متعلق است رحمت ازلی
که ظهورش بصورت آن است

نظری کن بآیه رحمت
که مفصل همه بقرآن است

یا ندیدی که گفت ایزد پاک
رحمت ما قریب نیکان است

نیز فرموده رحمت عالم
آنکه او لے نثار او جان است

که بسمع خودش همی شنوم
گر صلوة من از محبان است

گرچه غایب ز چشم من باشد
می شناسم فلان از ایشان است

کردم اثبات نفی بی خبران
منکرش منکر است و نادان است

لیکن اندر حدیث شرطی هست
که تمنای جان نثاران است

پس اگر نسبت محبت او
بهر تو لا محاله نقصان است

ای ولایت تو خاک راهش باش
که درش سجده گاه پاکان است

ولہ

بودش در عقل و عشق بحثی بود
در میان بود قیل و قالی چند

عقل گفتی که اولین نقشم
مایه حکمت و خیالی چند

علم را زینت از وجودم هست
منکشف میکنم مثالی چند

هر که با من موافقت ورزد
حاصل او شود کمالی چند

قوت من بدستیاری علم
فتنه را داد گوشمالی چند

همنشینم ز خود پشیمان نیست
که بیاموزش تا سالی چند

محرمان حریم خلوتِ دوست — از تفاخر بہ بستہ اند خیال
ایکہ مغرور بر کمال خودی — خبرت نیست لاجرم ز مآل
تو چہ دانی کہ معرفت چہ بود — چیست رازِ جمال و رمزِ جلال
چہ شناسی رموز وحدت را — کہ ندانستہ حرام و حلال
لاف عرفان ہمی زنی بخلاف — راہ نا بردہ تا حریم وصال
یک دل و حاجبات بے پایان — منزلِ عشق دور ہست و محال
مکن اہل کمال را بدنام — کہ ز حالت نصیب نیست بقال
ای ولایت بس است این قدرت — کہ نباشی ز فرقۂ بطال

ولہ

اصل آبائے ماست ملانوان — گرچہ الحال از وطن دوریم
مادر ما ز دودمان صفی است — لاجرم ساکن صفی پوریم
در نسب آب در حسب خاکیم — بر زمین نار بر فلک نوریم
مسکنِ خاص ماست روضۂ خلد — گر تقاضا کنیم مجبوریم
با چنین حال و با چنان اعمال — در تمنائے جنت و حوریم
امتِ خاتم النبیینیم — از ازل با وفاق منظوریم
طینت ما ز آتش و باد است — گر خطا می کنیم معذوریم
روسیاہیم از سیہ کاری — لیک بر لطف دوست مغروریم
از خطیات خود پشیمانیم — بر قضائے نبشتہ مسروریم
الغرض گرچہ جملہ عصیتیم — گر خدا از رحم کرد مغفوریم
ای ولایت نظر برحمت کن — کہ بہ مصحف بذکر مذکوریم

ولہ

بشنو از من کہ گرچہ خود گفتی ‌ ‌ ‌ از تکبر دل تو پر اثر است
فعل تو مستحق لعنت تست ‌ ‌ ‌ کہ ترا فضل خویش در نظر است
خود بیندیش اے ز حق غافل ‌ ‌ ‌ کہ از ان آیہ مطلب دگر است
از پے رد معتدین فضول ‌ ‌ ‌ وارد این رمز حق بوحی در است
تا نگویند چون عزیر و مسیح ‌ ‌ ‌ کہ محمد خدائے را پسر است
یاد گر گو نہ ہمچنین کلمات ‌ ‌ ‌ کہ ہمین کفر و شرک در خبر است
نہ پے آنکہ ہر نفس گوئی ‌ ‌ ‌ کہ محمد چو ما ہمہ بشر است
او بذات و صفات نور خدا است ‌ ‌ ‌ زانچہ ما پے بریم پاک تر است
ہان ولایت خلاف این مسلک ‌ ‌ ‌ قول بد مذہبان خیرہ سر است

ولہ

دوش در چشم دل مناظرہ بود ‌ ‌ ‌ باز کردند دفتر تکرار
دل بگفتا بچشم کای بدبین ‌ ‌ ‌ می کشم از تو سختی بسیار
ہر کجا ماہ پیکرے بینی ‌ ‌ ‌ ہمہ داغم کنی بصد آزار
حاش للہ کہ مردمی باشد ‌ ‌ ‌ خون من می خوری بگریۂ زار
چشم دل را بخشم داد جواب ‌ ‌ ‌ کہ مرا نیست جز اطاعت کار
می کنم ہرچہ باز مے گوئی ‌ ‌ ‌ خود بہ نظارہ مے کنی اصرار
چون ز فرمان تو برون نزدم ‌ ‌ ‌ پس ملامت کراست ای عیار
عاقبت عقل درمیان افتاد ‌ ‌ ‌ کرد فیصل قضیۂ دشوار
گفت گر نیست درمیان خطا است ‌ ‌ ‌ باشد این شیوۂ اولو الابصار
ورنہ باید خلاف وسوسہ کرد ‌ ‌ ‌ کہ چہ حاصل ز دیدن اغیار
فرض کردم کہ نفس راضی نیست ‌ ‌ ‌ بے تماشائے لعبتان زنہار

عشق خندید و گفت بس خاموش | کہ نہ ہان مگر ضلالے چند
منم اول ترین هم آخر | کہ عیان شد ز من جمالے چند
از من است این تمام کون و مکان | و ز وجود من است حالے چند
هم وجود تو از وجود من است | با کرامات و با جلالے چند
ور دمے از سرت کنم بیرون | گر بجوئی هم با عتلالے چند
کنت کنزاً حدیث من باشد | ظاہر و باہر از مقالے چند
معرفت از من است و اصل منم | و ز منت ہست این کمالے چند
عقل شرمندہ شد ازین دعوی | عشق چون داد گوشمالے چند
الغرض عشق مایہ ہستیست | ہم از و ہست انتقالے چند
ای ولایت تو باش بندۂ عشق | کہ امان یابی از زوالے چند

ولہ

آنکہ گفتی محمد عربی | بشری ہست و ہمچو ما بشر است
کذب گفتی و خاک در دہنت | کز کمالش دل تو بے خبر است
چون محمد بشر نہ ہرگز | در تو جملہ صفات گاو و خر است
بود خیر البشر نبیٔ کریم | شر تو بیشتر ز جانور است
تو ز قل اِنَّما انا بشرٌ | آنچہ فہمیدہ خطا و شر است
حق اگر گفت قل نگفت ترا | کہ تو گوئی کہ ہم چو ما بشر است
نور قدسی کجا و نار کجا | گفت و گوئی تو غیر معتبر است
او اگر صورت است حق معنی است | کہ قدم با حدوث جلوہ گر است
آنچہ در حق او بہ قرآن است | کے بدانگونہ در حق دگر است
مگر از کم رہی نمی بینی | نظرت بر یک آیہ مقتصر است

ور بگوئی که حق تواند کرد — گر دو اول بهم کند یکجا

این قیاست مقابل است نص — پس غلط در غلط بحکم نبا

غافلی از اشارهٔ لولاک — تا چه فرمود ایزد دانا

گر ازل هست و گر ابد لاریب — ذات پاکش محیط شد همه را

وز ابد هست عالمی بیرون — وین خیال تو لغو هست و خطا

گفتگوی تو سر بسر غلط است — راه رفتی خلاف راهنما

جز عنادت نمی شود مظنون — جز فسادت نمی شود القا

جز نقارت نمی رسد در دل — جز شرارت نمی کنی امسا

گر همین ملت است صد فریاد — ور همین مسلک است وا ویلا

رو بدنیا منافقانه مباش — گر تو خواهی سلامت عقبی

گر نبودی محمد عربی — حق نکردی ظهور راز خفی

نور حق گوی و نور حق ذاتش — تا نباشی ز ناریان فردا

جلوهٔ روی اوست شمس و قمر — پرتو نور اوست ارض و سما

ای ولایت فدای او دل و جان — ور قبولش کند کمال عطا

رباعیات

آنی تو که عشاق تو یکتا باشند — مدهوش بذوق جام صهبا باشند

هندو باشند و بت پرستی نکنند — کافر نشوند و در کلیسا باشند

ولہ

آنی تو که در مقام اعلی رفتی — از کرسی و عرش نیز بالا رفتی

فکر کن نکته تا چه خواهی کرد ‌ ‌ ‌ کز حسینان پر است شهر و دیار

گر یکی زان همه بکام تو شد ‌ ‌ ‌ کارسازی نمود لیل و نهار

لیکن او هم بکجا بستی بنبد ‌ ‌ ‌ بازگوید که هان ببین یکبار

وین محال است کز همه خوبان ‌ ‌ ‌ کام گیری بوصل بوس و کنار

الغرض احتراز اولی تر ‌ ‌ ‌ که زیانیست در چنین دیدار

اے ولایت محال شد پرہیز ‌ ‌ ‌ نفس اماره تا نه گردد خوار

ولہ

ایکه گفتی که قادر است قدیر ‌ ‌ ‌ تا چو احمد دگر کند پیدا

آفرین مرحبا جزاک الله ‌ ‌ ‌ منکر قدرتش نیم اصلا

لیک می پرسم ای خدا دشمن ‌ ‌ ‌ خود جوابی بده سوال مرا

که دلیل فضول تو ز کجاست ‌ ‌ ‌ از حدیث است یا کلام خدا

گر ازین هر دو نیست بی اصل است ‌ ‌ ‌ ورنه اثبات قول خود فرما

تا کجا گفت حق که اگر خواهم ‌ ‌ ‌ ثانی مصطفی کنم پیدا

چون ز فرقان پاک ثابت نیست ‌ ‌ ‌ این چنین مطلبی ز سر تا پا

پس بود حجت لفرض محال ‌ ‌ ‌ وین نباشد حدیث شارع ما

فرض ذهنی نه رکن ایمان است ‌ ‌ ‌ وهم باطل کجا و صدق کجا

دعویت نیز گر کنم تسلیم ‌ ‌ ‌ گرچه باشد حقیقةً بیجا

آخر اے تیره دل نمی دانی ‌ ‌ ‌ که همه اول است سید ما

پیسکه همتای اولیت اوست ‌ ‌ ‌ همسر او محال شد حقا

ماورای خاتم النبیین است ‌ ‌ ‌ غیر او نیست بهر ما مولی

باطلش می کنی بوهم ضعیف ‌ ‌ ‌ تهمت کذب می نهی حق را

ای جاذب سوید السود اخطِ تو | ای تازگی جان بامید کرست

ولہ

ای ضبط قوانین محبت از تو | ای ربط مضامین مودت از تو
ای باسن زار بستہ پیمان وفا | ای روشنی چشم ولایت از تو

ولہ

اول بقضا گناهگارم کردی | آخر بہ نجات امیدوارم کردی
نازم بکمال رحمت کاملات | کز کردهٔ خویش شرمسارم کردی

ولہ

فریاد کہ ابواب کرم مسدود است | هر جا کہ روم بالتجا بے سود است
ای رب کریم مشکلم آسان کن | وقتی است کہ رحمت ترا مقصود است

ولہ

ای احمد هاشمی تباهم بنگر | این بیکسی و روز سیاهم بنگر
مقصود کراستے و مطلوب کرم | بستند ز چار سوے راهم بنگر

ولہ

دنیا کہ در فنا بروئش باز است | هر دیده درین مکان چو چشم باز است
گوئی کہ شوم تارکِ دنیا فردا | فردا چو شود همان تامل باز است

ولہ

عشقے تو کہ در بزم ظهور آمدهٔ | پروانہ نماے شمع طور آمدهٔ
حقا کہ جلال تو جمالے دارد | نوری و هم از عالم نور آمدهٔ

ولہ

چشمے کہ ترا دیده نہ بیند جز تو | روئے تو کند نظاره هر دم هر سو

ادنیٰ ز معـــروج پایہ قربت تست	این رتبہ کہ در مقام ادنی ز فتی

ولہ

ہم عـــابد وہم ظہور معبود تو ئی	بودی کہ نبود اصل آن بود تو ئی
القصہ ز ہر چہ ہست و خواہد بودن	ای سیّد کائنات مقصود تو ئی

ولہ

فردا کہ چشـــہ نامہ ہا پیش آرند	نادیدہ بچشم شاہ و درویش آرند
مجـــروح دلان تیغ ابرویت را	فریاد کنان بسینۂ ریش آرند

ولہ

آنی کہ بہ تست ابتداے ہمہ کس	آنی کہ بہ تست انتہاے ہمہ کس
آنی کہ بجز در تو ماواے نیست	آنی کہ بہ تست التجاے ہمہ کس

ولہ

آنی کہ بہر کسی سزا خواہی داد	لاریب جزاے کارہا خواہی داد
ہر نیک و بدے کہ آید ام وز زما	پاداش ہمہ روز جـــزا خواہی داد

ولہ

ای نور خـــدا جان بہشتی بخدا	ای لقب و پاک ســرشتی بخدا
فارغ نہ شدی از غم امت یکدم	جز تخم ریاضات نہ کشتی بخدا

ولہ

آنی کہ تو سالک مسالک ہستی	جان رسل و روح ملایک ہستی
دانی کہ ولایت بیقین میداند	کز بہر تو آخـــر یدِ مالک ہستی

ولہ

ای دیدہ در انتظار مسکین رحمت	ای گوش بہ آواز صریر قلمت

چشمان تو قاتل و ندیدم خلقے — کز پنجۂ این دو اندوستان رستند

وله

خوش آنکه دلم بعشق دیوانه شود — بر شمع جمال دوست پروانه شود
هر چند که بر سر رودم دود جگر — افسون محبت تو افسانه شود

وله

آنی که بیکاف و نون جهانے کردی — آفاق نمودار بآنے کردی
هر پست و بلند در عدم بود نهان — ناگاه زمین و آسمانے کردی

وله

آنی که باعجاز مسیح آمدهٔ — افصح بزبان هر فصیح آمدهٔ
نسبت بجمال تو ندارد یوسفؑ — او بود صبیح و تو ملیح آمدهٔ

وله

آنم که ز کوئے تو بجنت نروم — حقا که بمحراب عبادت نروم
روحم پس مرگ هم ازین در نرود — ور قتل کنند تا قیامت نروم

وله

آنی که ز آفات پناه آمدهٔ — مثبت پے نفی لا اله آمدهٔ
مقبول خطاب قل هو الله توئی — بالله که بکونین رفاه آمدهٔ

وله

ترسم که ره تنگ نفس کم نه شود — زین قافله آواز جرس کم نه شود
بالله ولایت که مقام حیف است — دنیا نفسے چند و هوس کم نه شود

وله

عمرے بفراغ و بیگناهی بگذشت — عمرے بذنوب و روسیاهی بگذشت

مشتاق رخ تو خون نگر دید چه کند   شرط است که بی نور شود دیدهٔ او

وله

هادی بصراط مستقیم آمدهٔ   آری بکرامات کریم آمدهٔ
ذات تو بعین عاشق حادث نبود   حقا که ز عالم قدیم آمدهٔ

وله

شق القمر اعجاز تو بی شبهه و شک   آوازهٔ رحمت تو در ملک عرب
انعام تو عام از فلک تا به زمین   نام تو بلند از زمین تا بفلک

وله

عید آمد و از درت بعیدم هیهات   در حسرت طالع سعیدم هیهات
هر کس بحبیب خود وصالی دارد   من دور ز خدمتت بعیدم هیهات

وله

این علم کند تباه و مغرور ترا   علمی دگرست کان رساند بخدا
گر طالب صادقی ولایت بشنو   صدره بخدا اسدره آمد اینجا

وله

سلطان امم سید آفاق توئی   با نور جمال شمع نه طاق توئی
تا باخته نرد باز عشقت بازی   از جهت دو کون حاصل طاق توئی

وله

آنی که جلال حق جلال تو بود   آئینهٔ احمدی جمال تو بود
مخدوم دو عالمی و خادم بی نام   تکمیل ولایت از کمال تو بود

وله

آنی که ز جرعهٔ تو مستان هستند   مدهوش میت خداپرستان هستند

صد بار اگر روح بقالب بدمند ‌ ‌ ‌ مشتاق دمِ تیغ رضایت بادا

ولہ

ای که سراپرده برافلاک زدی ‌ ‌ ‌ هرچند که احمدی ظهورِ احدی
ذات تو بود مظهر نور صمدی ‌ ‌ ‌ لاریب محیط از ازل تا ابدی

ولہ

خواهم که بعشق جان نثار تو کنم ‌ ‌ ‌ تن خاک همه برهگذارِ تو کنم
تا جان ندهم دل نشکیبد هرگز ‌ ‌ ‌ مردم بلغمے که سر بکار تو کنم

ولہ

ذاتِ تو بود نور الهی لاریب ‌ ‌ ‌ اعجاز تو ماه تا بماهی لاریب
امید شفاعت از تو دارد هر کس ‌ ‌ ‌ ای شافع کل جهان پناهی لاریب

ولہ

تا مردمکم ز چشم تو لبت خیال ‌ ‌ ‌ گردید سپند از پے عین کمال
وز گرمی نظاره ز چشم بر جست ‌ ‌ ‌ در چشم تو جا گرفت و شد صورت خال

ولہ

در سحر ز سامریست افزون چشمش ‌ ‌ ‌ خواند باشاره طرفه افسون چشمش
خال سیهش صفر ندارد باشد ‌ ‌ ‌ یعنی بنود چشم تبان چون چشمش

ولہ

ای نور خدا عجب تماشا دیدی ‌ ‌ ‌ یعنی شبِ معراج خدا را دیدی
مردم به تحیرے که منظر تو خودی ‌ ‌ ‌ ذوق است که هر سمت چه انجا دیدی

ولہ

روی تو بحسن طرفه شانے دارد ‌ ‌ ‌ بالله که شاهدانه آنے دارد

اکنون ز حیات منقطع شد امید — هیهات که وقت عذر خواهی بگذشت

ولہ

ای نام تو بے نیاز الله الله — بنواز بمحض رحمت این حال تباه
از جرم و خطای خود پشیمان هستم — ای مالک و ای غفور بگذر ز گناه

ولہ

هر چند که بوده ام خدایا همه جرم — دارم ز تو چشم رحمتے با همه جرم
ما خاک ضعیف و تو کریم مطلق — از تو همه عفو آید و از ما همه جرم

ولہ

پاکان که بطاعات ز دنیا رفتند — فارغ ز عذابات بہ عقبی رفتند
الا خنک آنان که بعشقت مردند — حسرت بردند و باتمنا رفتند

ولہ

دنیا که سرائے جاودانی نبود — زنهار که جاے کامرانی نبود
جز حق که بیک حال قدیم و باقیست — آن چیست که مستهلک فانی نبود

ولہ

ای سید پاک افتخار عالم — تا چند روم بشوق ماه و سالم
یا جاذبه که حاضر آیم آنجا — یا جوش جنونے که بحسرت نالم

ولہ

ای عارض روشن تو قرآن مبین — هر خال بدور آیتی هست حسین
ابروی تو قبلے شبہہ بود تند سیاه — لعلت بمد سرخ و دهنت میم مبین

ولہ

این سر که مراست خاک پایت بادا — وان خاک فتاده هم فدایت بادا

باالله که دو کون خاک راه تو بود | آنی که ارم بذات پاکت نازد

ولہ

آدم بتولاے تو ناجی ز عتاب | موسیٰ ز ولاے تو مشرف بخطاب
تشریف وجود ما لے یافت ز تو | جویاے رضای تست رب الارباب

ولہ

آنی که مسیح آرزویت دارد | جانداده هوای خاک کویت دارد
در دوری تو زیستنش بود محال | الّا نفسے چند بیویت دارد

ولہ

آنی که ثناے تست طٰهٰ یٰسٓ | وز گلشن کوی تست رضوان گلچین
از بهر تو آسمان برافراخته اند | وز بهر تو کرده اند مبسوط زمین

ولہ

دانم شب معراج ببالا رفتی | با جوش تقاضا و تمنا رفتی
الا همه حیرتم که ما او تیتم | خود فرق چه بود چون در ادنیٰ رفتی

ولہ

مقصود حقیقت و مجازی بالله | ماوا ے نیاز بے نیازی بالله
عشقے که بخود حسن ازل باخت توئی | خود رازی و خود محرم رازی بالله

ولہ

آنی تو که چون ترا نبوت دادند | در ملک و ملک ندای رحمت دادند
هر مرتبه کمال شد ختم بتو | حتی که به سبطین شهادت دادند

ولہ

هر دیده که دید محو رعنائی تست | گوشی که شنید دل بتو داد نخست

چشمے کہ ترا دید نگیرد خوابش	آرے ز ملاحت نشانے دارد
ولہ	
آنی کہ بمعذرت عتابے نکنی	گر معصیت آرند خطابے نکنی
از ماست کہ بر ماست الٰہی توبہ	ورنہ تو چنانی کہ عذابے نکنی
ولہ	
دنیا کہ بیک چند فنا خواہد بود	حقا کہ پس از مرگ بلا خواہد بود
ہر چیز کہ با ماست ز ما خواہد ماند	الا عمل ما کہ بما خواہد بود
ولہ	
بلبل بچمن حدیث تو می گوید	گل بو شدہ در ہوائے تو می پوید
از غنچہ صبا نکہت تو مے بوید	القصہ کہ ہر یکے ترا مے جوید
ولہ	
نقاش ازل کہ از رخت پردہ کشاد	بر آیہ حسن تو رقم کرد و صاد
لرزید ز رعب حسن دست و ز قلم	یک نقطہ چکید و شد یکے صورت ضاد
ولہ	
چشمش کہ بسحر عین مانند بود	صد مردمک دیدہ اش اسپند بود
صفر عشر است اہی ولایت خالش	کز چشم بتان بسحر دہ چند بود
ولہ	
تا تیر نگاہ باز گرد اند ز راہ	جادوش گرفت صورت خال سیاہ
حسنش افزود امتحان قدرت	یارب ز نگاہ شوخ ترکانہ پناہ
ولہ	
آنی کہ کرم بذات پاکت نازد	آنی کہ حرم بذات پاکت نازد

مسجد شعر زمین پے است تو — حتی کہ بزرگی جماعت داوند

ولہ

آئینہ ز عکس تو جلا میگیرد — خورشید ضیا و مہ صفا می گیرد
القصہ بقدر قابلیت ہر یک — فیضے ز وجود تو فرا می گیرد

ولہ

مانند تو ہیچکس گرامی نہ بود — موسیٰ بکمال ہمکلامی نبود
حسن تو ز نور حق نشانہا دارد — نظارہ کنارہ کسے کہ عامی نبود

ولہ

حقا کہ جمالِ تو جمالے دگر است — حقا کہ جلالِ تو جلالے دگر است
جائیکہ شد ہی و ہم ملایک نرسید — حقا کہ کمالِ تو کمالے دگر است

ولہ

آنی کہ فلک بذات پاکت نازد — ہم ملک و ملک بذات پاکت نازد
ہر چیز کہ حادث است ای نور قدیم — بے شبہ و شک بذات پاکت نازد

ولہ

اے محو تجلی تو مشتاق ہمہ — خونبار غمت بجان مشتاق ہمہ
ای کیست کہ منت تو بر وے نبود — ممنون شفاعت تو آفاق ہمہ

ولہ

گر بے تو گذشت زندگانی ہمہ ہیچ — این طفلی و پیری و جوانی ہمہ ہیچ
ہیہات کہ عمر بے تو ام می گذرد — دردا کہ بود عشق زبانی ہمہ ہیچ

ولہ

این کاخ کہ از پے تو پرداختہ اند — وز بہر تو باظہور پرداختہ اند

ای شان حق آشکار از جلوهٔ تو   آنکس که ترا یافت خدا را کی جست

ولہ

آنم که ز اندازه فزون میگریم   در رنج فراق دوست خون میگریم
باسوز و گداز و باخموشی چون شمع   بنگر که بدرد عشق تو چون میگریم

ولہ

چشم تو بعاشقان فسون می بازد   دلها بکرشمه ریز خون می سازد
یارب ز نگاه ترکانه پناه   برکشتن خلق بین که چون می تازد

ولہ

خواهم دل کافر که مسلمان نشود   در کافری خویش پشیمان نشود
دانی که چنین دلی چرا میخواهم   حرف از پی آنکه عار ایمان نشود

ولہ

ای قبلهٔ دین و کعبهٔ ایمانم   سرشش ذبیح بار تن نمیدانم
ای فخر خلیل عید قربان منست   آنروز که در پای تو جان افشانم

ولہ

رمزی ز کمال دلستانی گویم   در حسن ملیح تو نشانی گویم
نقش دیگر کشند خوشتر ز نخست   زیباست اگر یوسف ثانی گویم

ولہ

آنی تو که فخر عالمی ای عربی   آنی تو که خلق راسوار اسببی
آنی تو که وصف کشت قرآن مجید   آنی تو که نامدست بعد از تو نبی

ولہ

آنی که ترا ذوق شفاعت دادند   برتر ز قیاس ارتفاعت دادند

یا گوہر مکنون سرور جان محزون است یا مخزن لآلی مخزون سے نئے آن را مکانے
واین را کاسے طلسم خیال است یا چہرۂ نظم را خال مجموعۂ جد جال است یا
جامعۂ ہزل محال سے نئے محبت را شانے و عشق را نشانے ہنگامۂ فتنۂ
خوبان است یا دل گرمی شعلۂ خوبان افسانۂ خفتہ دلان است یا جان افسون و
دل آن سے نئے زخم را نمکدانے و شور قیامت را ساما نے بسوز درون است
یا شور جنون دریاے خون است یا تلاطم جیحون سے نئے سینہ را سنانے و دل را
پیکانے۔ یوسف یا کاروان است یا جرس راہروان پیکر معنی را روا ن است یا
صورت عمر روان سے نئے خلاصۂ ہر داستانے و فریب ہر دلستانے۔ غمزہ را روز
بازار است یا دلبر مایل بآزار شرح حالت زار است یا جلوۂ حسن دل آزار سے
نئے شور جہانے و ہمہ نالہ و فغانے۔ کلام رنگین است یا خاتم سخن را سجع نگین خفتہ
را شمع بالین است یا بیدار را نور یقین سے نئے دماغ را ریحانے و دیدہ را گلستانے
عربدہ جوے سراپا ناز است یا شعبدہ خوے ہمہ طناز بزم آراے سوز و گداز است
یا پردہ کشاے راز و نیاز سے نئے ہمہ سوز نہانے و ہمہ حسرت و حرمانے۔ تماشاے
دیدن است یا نوید شنیدن خزان بر خود پیچیدن است یا بہار گل چیدن سے نئے
آمد از نہانی و شمع شبستانی۔ شمع بر خود پروانہ است یا وارستہ کہ بسیہ مستیش پیچ و آ
فروغ ہر کاشانہ است یا جد دہر کہ محل حاشانہ سے نئے گفتن را جانی و شنیدن را
سلسلہ جنبانی۔ چمن پر بہار است یا گردش لیل و نہار گلبن بے خار است یا تازگی
ہر مرغزار سے نئے بے برگی را خزانے و شگفتن را حیا بانے آئینۂ بے زنگ است
یا از سیہ مستی معنی عین زنگ معنی بود صورت رنگ است یا فریبندۂ دل بے
نیرنگ سے نئے ہر لحظہ نشانے و ہر دم بیانے۔ زمین سخن را آسمانیست یا زمینی
کہ او را آسمانیست از تشبیہ جہانی است یا از استعارہ جنانی سے نئے آب روانی و

معلوم شد از معنی ہستے کہ زغیر — خلوتکدۂ خاص تو پرداختہ اند

ولہ

حسن تو اگر بعالم افسانہ شود — ہر شمع رخے ہست کہ پروانہ شود
از خوبی تو ملک و ملک بے خبر است — ورنہ ہمہ کائنات دیوانہ شود

ولہ

دل سخت و سیہ زجرم بحد شدہ است — ہیہات ولایت کہ چہ مرتد شدہ است
گردست دہد بوسہ زنم بر دل خود — حقا کہ شبیہ سنگ اسود شدہ است

ولہ

خو سے کہ برخ آتشی نمودار شدہ است — سیماب نگر کہ قایم النار شدہ است
ہیہات ولایت آنچہ گفتی بغلط — خرشید بہ از ثابت و سیار شدہ است

ولہ

دردا کہ باشتیاق تو مے میرم — اے وائے کہ سطون جوان و پیرم
تا چیست نصیبم زفراق و ز وصال — یارب چہ نوشتہ اند در تقدیرم

ولہ

آنی کہ بحب تست بہبود حیات — رحمے کہ بلطف تست امید نجات
ما را اے ولایت نبود جز در تو — اے بر تو و بر آل کرمیت صلوات

تقریظ از مصنف

تعالی اللہ این دیوانیست یا از علم معانی بیانی جسم سخن را جانیست یا از حلاوت آبجوانی سے لے
ہر نقطہ اش دہانی و ہر خط زبانی گلگونہ روی بتان است یا پیرایہ حسن بیان کرشمہ سیم تنان است
یا راحت دلہاے تپان سے لے خستہ راہ رہا لے و گشتہ راجانی۔ جوہر مضمون آست

یا لب لباب حکمت و دانائی حاصل حوصلہ آزمائیست یا محاصل خود آرائی نے نے
چمنستانے پر از لالہ و ارغوانستے تجلائے کلام را آئینیست یا از لالہ و نسترن خرمنے
طراز دانش ہر فنے است یا جوہر اندیشہ را اسعد نے نے نے لفظ و معنی را قرآنے
و سعادت را معانی مغز ہر گفتگو ہست یا سراغ ہر جستجو زمزمہ کو بکو است یا ترانہ نغز
و نکو لنے نے از سواد سنبلستانی و از بیاض چہ انغانی آرائش ہر انجمن است
یا گل تازۂ ہر چمن سلسلہ ضبط ہر سخن است یا واسطۂ ربط جان و تن نے نے باشعلہ
ہم زبانی و با نور نظر ہمعنانی طرۂ پیچ و ریچ مضامین است یا سواد دیدۂ دوربین کلام
شیرین است یا سوز حسن نمکین نے نے بضاعت ضعیف البنیانی سراپا نادانی
عنوان ہر نامہ ایست یا رشحۂ از نے خامہ فروغ ہر جامہ ایست یا لطیفہ ہر چگامہ
نے نے منسلک ہر بذلہ خوانی و ظرافت ہر جوانی سطلع اشعہ ساطع است یا پر از
ابیات لامع ہوش افزائے شامع است یا زکاوت راجحت قاطع لے نے
ہم بوستانے و ہم عندلیب خوش الحانے قافیہ راجیب و سایل است یا عوض را
فتاوائے مسایل خلاصہ رسایل است یا اعتصام ہر گونہ وسایل نے نے یوسف
بلاغت را کنعانے و مصر و زندانے قبلہ شاعران است و کعبہ عاشقان مقصود
عارفان است یا مطلوب ہر دل و جان نے نے پرداز کار روانی و الفاظ را
کاروانے نسخہ شفاست یا تفسیر مصحف صفا تصویر جور و جفاست یا مرات مہر
و فانے نے کشور نظم را سلطانے و مملکت ذہن را خاقانے نغمہ ہر آہنگ
است یا ترنم ہر چنگ منصوبہ بازی فرنگ است یا ہر علم را فرہنگ نے نے
ہمہ عرفانے و فطرت را یونانے جلیس جلوت است یا محرم حریم خلوت کحل الجواہر
بصارت است یا نور العیون نضارت است نے نے جمعیت خاطر ہر پریشانے
از خود پشیمانے جانفزائے بیدلان ست یا راہنمائے کاملان یہ وہ در پے

آتش سوزانی جوہر تیغ نگاہ تیز است یا معرکہ خشم وستیز نیرنگی عشق فتنہ انگیز است
یا نمونہ کجدار ومریز لے نے ساحری را قرآنے وسامری را ایمانے۔ مرقع معانی
است یا مجموعہ سخندانی دفتر اسرار نہانی است یا ترجمان زبان بے زبانی نے نے
ہمہ بہارستانی وطرفہ نگارستانی۔ شاہد دلفروز است یا مونس شب وانیس روز رفیق
جان غم اندوز است یا ہر مصرعش ناوک جگر دوزے نے برق تپانے وابر وبارانے
دانا را ہوش افزا است یا خرد را دیوانہ نما دیدہ را حسرت زا است یا دل را حسرت
آماجے نے ہمہ فیضانے ومایہ سرور ہر مہربانی تحیر سخن پروران است یا آئینہ فکر
دیدہ وران دلبند افسون گران است یا کتابہ پیش طاق دلبران نے نے پیشکش
ہر مہمانے ودست بخت سبز بانے۔ دودے از داغ جگر است یا طوفانے
از دیدہ تر سواد بینش ہر صاحب نظر است یا محبوب پری منظرے نے پیچ وتاب
را سنبلستانے وطول امل را بیابانے۔ سرمایہ آشفتہ سریست یا آئینہ دار
بیخبری صورت معنی پروریست یا گنجینہ سخنوری نے نے گوہر نایاب را عمانی و
یاتاب لعل رمانی دولت بے زوال است یا جواب ہر سوال دلیل عین کمال است
یا سبد برخوردار امال نے نے سود بے زبانی وناسوری را برہانی نوش بے نیش
است یا بحلاوت از عسل بیش ناظورہ بیگانہ وخویش است یا عقل جنون در پیش
نے نے خودنمائی را شانے وخود فراموشی را دکانے سوداے روز افزون است
یا دیوانہ را بجز درہ نمون حقیقت دلہاے پرخون است یا انجام کار آغاز جنون
نے نے مستعد را امتحانے ومستفید را احسانے حدیقہ حسن عمل است یا نتیجہ فکر
بے خلل حل مالاینحل است یا مشکل غیر منحل نے نے ویرستانی وعشق را کفرستانی
نمونہ چنان وچنین است یا نقشہ زمان وزمین رشک نگارخانہ چین است یا سراپای
لعبتان حسین نے نے کیفیت وجدانی وشرار باطن را دخانی سرمہ چشم بینائی است

چہ دانم و از لفظ سخن راندن کے توانم کہ وجودم بیکار است و کارم بدست مختار
جان آفرین کہ جانم بخشید بلکہ از سخنوری جانم بخشید آفرین براو کہ زبانم
بخشید و تمیز سود و زیانم بخشید ورنہ خود مراچہ اختیار اکنون بباطن بدارم
اگر بظاہر خفتم و بمعنی نمودارم اگر بصورت نہفتم و این ہمہ گوہر آبدار کہ سفتم
بہ طفیل وجودیست کہ از عدم بہ آورد تا گفتم پس درود بر سید ابرار ؎

	صلوا علیہ بکورۃ و عشیۃ ؏	
	الف الصلواۃ مع السلام و زیدوا	

اے **ولایت** این چہ پرداز انشاست کہ ہر فقرہ از ربط مبراست در لفظ
از ہمدگر جدا است و در معنی از مناسبت معراست و از آغاز تا انجام بیک
ہنجار گفتار مجذوبانہ است یا تیر ملامت را نشانہ تقریستانہ است یا تحریر
منشیانہ یا از ہر طرز علیحدہ برکنار گاہے بدیوانش ستودہ و گاہے
بکفرستان گاہے برق تپانش دانمودہ و گاہے گنج شایگان و جاے گفتہ
کہ گردش لیل و نہار آخر اسیر پنجۂ ہر زہ سرائیست و کدام عبارت آرائی آیا
ابلہ فریبی و خودستائی است یا ہمہ دردسر افزائے یا سر نیست درین گفتار
مگر از اختلاف مضامین خبر دادہ کہ از جاے بجاے افتادہ ازین رواست
کہ لاابالی زبان کشادہ و از ہر فقرہ آئینہ بروے ہر بیت نہادہ مرحبا بہ جودت
طبع طراز آنیک وقت آنست کہ بس کنی کہ در طرز خود یک سخنے ظاہر است
کہ معنی شناس ہر سخنے آن بہ کہ بفکر طول کلام جان نکنی کہ این ہمہ کم نیست
بلکہ بسیار لراقمہ

	ہر چہ موجود شد بحکم کن است		ابتداے وجود از سخن است
	انتہائیش ہنوز پیدا نیست		منتہاے سخن ہویدا نیست

حاصلان است یا پردہ دار قابلان سے نے عیب رامہرگا نے و بہرہنر بہارا نے
نور دلہاے تاریک است یا جادۂ اسرار باریک رنگ و بوی دور و نزدیک
است یا حسن و عشق راشریک سے نے ہر ادیب را دلبتا نے و ہر بلبل را
بستا نے مطبوع جوان و پیر است یا مقبول صغیر و کبیر مرغوب ہر دبیر است یا منظور
ہر بنیظیر سے نے دافع خلجا نے و باعث اطمینا نے دمساز کم ہاگان است یا
ہمراز بلند پائگان گنج شایگان است یا خزانہ رائگان سے نے نغرہ جانستا نے
و تیر بلے اما نے موافق حکمت یمانی است یا لطیفہ ارنی و لن ترانی مطابق احوال
روحانی یا ہمہ رحمت یزدانی سے نے دشمنان را سیف یرانی دوستان را
نورہانی مرہم زخم دردمندان است یا داغ جگر خود پسندان لالہ زار خندان است
یا مجمر سینہ را سپندان سے نے ہمان دیوا نے و با حباب ارمغانی لراقمہ

هرچه از خوبی کلام نکوست — بی تکلف درو ست یا خود از وست
کام جان را حلاوت معنی است — هر که گوید خلاف لایعنی است
روش او ز هر طریق جدا — حبذا مرحبا بنام خدا
صفحه صفحه گلے و یا سمنے — هر ورق از شگفتگی چمنے
هرچه گفتم هنر بود یا عیب — همه در دل فگند ملهم غیب
ای ولایت کمال من چه بود — فیض او هست هر سخن که بود

ارے اگر ہمہ زشت است خوبی آموزگار است و اگر ہمہ خوب است زشتی
حاسدان بیکارہ بالجملہ اگرچہ کم است بسیار و یادگار تن خفتہ و جان بیدار و مقام
ستایش پروردگار ہمانا اگرچہ از ناکامی ہمہ تن یا سم الاموبد رحمت بے قیاسم
ہمان بہ کہ قدر نعمت شناسم بلے بخشندۂ بے منت را سپاسم کہ ہمہ از کرامت
اوست چہ گفتار و چہ کردار آخر نہ ہمانم کہ بہ پیکر صورت مانم از معنی حرف زدن

عقائد العزیز

اس کتاب کو جناب مرشدنا مولانا حضرت محمد عزیز اللہ شاہ صاحب
صفی پوری بطول حیاتہ نے تصنیف کیا ہے بلحاظ حسن باطنی یہ کتاب موجودہ زمانہ مین
لاجواب ہے شاہصاحب موصوف نے شروع کتاب مسلمانون کے ایمان مفصل
سے کی ہے اور آمنت باللہ و ملائکتہ وکتبہ ورسلہ والیوم الآخر والقدر خیرہ وشرہ
من اللہ تعالی والبعث بعد الموت یعنی ذات وحدانیت کے وجود ملائکہ کتب
آسمانی - انبیائے کرام - قیامت تقدیر خیر وشر کا من اللہ تعالی ہوا اور اس مین
عقلی ذمہ واری مرنے کے بعد پھر اُٹھنا ان عقائد کو جو ایمان کے ارکان بلکہ
جسم انسان کی جان اور روح روان ہین ایسے موثر اور دلنشین پیرایہ مین بیان
کیا ہے کہ دیکھنے سے تعلق رکھتا ہے - جابجا آیات بینات - احادیث معتبر -
اور اقوال بزرگان دین سے استشہاد کیا گیا ہے - جس سے تاثیر اور استحکام المضاعف
ہوگیا ہے -

ایسکے بعد مناسب ترتیب سے ضروری عقائد سب بیان کر دیے گئے ہین - اور
اس قدر اظہار میرے مقصد کے لئے کافی ہے کہ جن عقائد کی ضرورت ایک
مسلمان حنفی کو ہے - خصوصًا جو خاندان چشتیہ - قادریہ - سہروردیہ اور نقشبندیہ

ای ولایت تو کیستی و کدام	بکن ای ناتمام ختم کلام
هرچه گفتی بس است هرزه مگو	خود نداند کسے نہایت او
به که بفرستی ارمغان درود	به محمد که هست جان وجود
تا قیامت سلام حق بروے	هر نفس بشمار پے در پے

تمت

بعون ایزد متعال دیوان منشی ولایت علی صاحب تاریخ ۲۹ ربیع الثانی سنہ ۱۳۳۱ ہجری حسب خواہش عزیز از جان احسان علی ڈاکٹر بقلم عاصی محمد امیر حسن ناظم شاہ پوری ضلع فتحپور ہسوہ باتمام رسید

۷ اکتوبر سنہ ۱۹۱۴ء

الشعر کلام حسنہ حسن وقبیحہ قبیح

من تصنیف مولانا مرشدنا مقتدانا حضرت محمد عزیز اللہ شاہ عزیز معروف بہ جناب
منشی ولایت علیخان صاحب ولایت خلف منشی محمد یحییٰ علیخان صاحب
رحمۃ اللہ علیہ رئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناؤ ملک اودہ موسوم بہ

دیوان عزیز

۱۳۳۲ھ

حسب فرمائش رئیس ابن رئیس امیر ابن امیر جناب انیس احمد صاحب
خیرآبادی مرید ومخلص خاص جناب شاہ فیض خادم صاحب سجادہ نشین
منجھگوان شریف بحسن سعی مالا کلام جناب شاہ احسان خادم عرف حاجی
محمد احسان علی صاحب ڈاکٹر فوجی ورئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناؤ

باہتمام حافظ فیاض الدین پرنٹر

ابو العلائی اسٹیم پریس آگرہ مین چھاپا گیا

سے بیعت رکھتے ہین) اور ہونا چاہئیے اور جن عقائد مین آئے دن مباحثہ
اور مناظرہ ہوتے رہتے ہین وہ سب کے سب اس کتاب مین موجود ہین۔
یہ دوبارہ چھپ کر تیار ہے اس کی قیمت پہلے ایک عہ روپیہ تھی مگر پھر بھی
تھوڑی ہی مدت مین ختم ہوگئی اب اسکی قیمت ۸ر بلامحصول کردی گئی ہے
تاکہ ہرایک اس سے استفادہ اٹھا سکے۔ جس کے حاصل کرنے کے لئے
جلد کوشش کیجئے ورنہ پھر انتظار کرنا پڑے گا صفحہ ۲۹۱ لکھائی چھپائی کاغذ
باجامی دو جلد سے کم روانہ نہوگی۔

دیوان اسرارِ حقیقت مصنفہ محرم اسرار سرمدی مہبط انوار ایزدی حضرتنا
مخدومنا خادم صفی محمدی قدس سرہٗ ہین جس کا نام خود شاہد ہے اور دیکھنے پر منحصر
ہے طالبان خدا کے لئے پُرازحقیقت ہے۔ جسکے مضامین اُردو ہندی سے
مملو ہین صفحات اسّی کاغذ چکنا ڈمی قیمت ۳ر بلامحصول چھ جلد سے کم روانہ
نہ ہونگین۔

اعلان ۔چرمی سامان۔ بوٹ گرگابی۔ زین اسپ۔ سازٹم ٹم وغیرہ ساختہ کانپور
عمدہ بکفایت سوداگر صاحب موصوف سے ملسکتا ہے فہرست درخواست کرنے پر مفت بھیجی جاتی ہوگی

ملنے کا پتہ

سید محمد احسان علی صاحب سوداگر ہالسی روڈ مقابل گرجا گھر کانپور

کریم الخلق فی سر و جهر	حلیم الخلق فی لطف و قهر
حبیب الله بالتحقیق حقا	ولی الله بالتصدیق صدقا
شهیر بالمحامد و المکارم	و فی الآفاق مشهور بجادم
الاقی حبه کلت لسانی	و من توصیفه قصرت بیانی

دریافتیم هانا که از ابی انست نالۂ آتشے در جگر یافتیم و چونکه سوخته را از آه درونه تاب و نعرهٔ پر اضطراب چاره نیست بر خلاف ماضی که چون شعر بخود پسندی راضی بودم و بخودنمائی و خودستائی متقاضی غزلے از غزلیات مذاکره بهرخے در بیاض ثبت و تختے در اردو چون پرکاهے که از سرکشی شعله و تیزی دخان رقص کنان بسر و از آید از دل بر زبان می افتاد و اکنون که رفته رفته جگر بآتش و آتش بجگر آرام یافته و یکے بخاکستر و دیگرے باخگر نام یافت و دل بسوختن و ساختن خو گرفت و گرمی هنگامه رخت بیکسو گرفت نشاید که چیزے بتکلف گفته آید الا آنانکه پنداری که سوز درونی کم شد و تب و تاب کالعدم شد بلکه آتش بر جاے است و شعله را در بر جاے است مگر ندانی که از اخگر بیتر آتشکده توان ساخت و جهانے توان سوخت الا مقصود آنست که بے دود گشت و گوهر شب تاب بگردید چنانچه چون تیز هرچه بران ماند آن همه را بیک تیره پنهان پنهان میسوزد و خاکسته میکند و دخانے بر نمی خیزد و خود قاعدهٔ آتش همینست تا انجام کار بجز خاکسته اخگر هم نماند و هرچند این حالیست که تا بر دولت نرود تعلم قیاس و دانستن نتوانی اما گوش زده اثرے دارد بشنو تا بدانی که سوختگان گفته اند ؎

خاکے از هر کس بماند یادگار　　وز وجود عاشقان خاکسترے

بالجمله الی الان که هزار و دو صد و هشتاد و نه سال از هجرت گذشته است آنچه گفته بودیم انجا را نیز بایمای برادر گرامی گوهر دانشمند مشهور نام بردار ابائے نادر فن حکیم سید عماد الحسن که از هر گونه فنون و علوم بهره وافی بر داشته است و از غایت علو همت هنوز از تحصیل علم سیر نیامده و بر استیعاب فضل کماشته است و ماورائے آن شغفے بنظم میلے بنثر هم دارد و نکات معنی را بر صفحهٔ دل می نگارد در آخر دیوانے که داشتیم نگاشتیم و این سطور چند بابه الامتیاز رقم کردیم و بعد ازین انشاء الله تعالی قطعا زبان از گذارش و دست از نگارش قلم کردیم و اگر مضطر باید چیزے بر آید همدرین اوراق داخل کرده خواهد شد تا بدانند که اگر قطرهٔ از چشم تر آمد هم از آتش جگر آمد و بعده الله بس باقی هوس

و ما توفیقی الا بالله و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین +

هو العزیز الفتاح

بسم الله الرحمن الرحیم

وصلی علی سیدنا ونبینا محمد وآله واصحابه

بنامے کہ ہر نامہ نامی ازوست
وجود محمد گرامی ازوست

احد بود ونام خود احمد نہاد
عدم را ازین ہر دو در حد نہاد

دو دریا و جز برزخے فرق نے
نمی دیگر از غرب تا شرق نے

الا تا ندانی کہ برزخ جدا است
حجابیست از اسم و رسمی خاست

نقابے کہ معشوق بر چہرہ بست
بر عاشقان نیست ہر چند ہست

دگر در دلت عشق را راہ نیست
ازین راز جان تو آگاہ نیست

عزیزا براحسان او عاشقیم
کہ او طالب ماست گو فاسقیم

پس از حمد متکاثر و نعت متواتر بر عزیزان صاحب تمیز مخفی مباد کہ این ناچیز متخلص بہ ولایت و عزیز بعد از ترتیب تصنیفات کہ شرحش در مخزن الولایت والجمال مذکور است زبان از گفتن و دست از گہر سفتن باز داشتہ بود الا از آنجا کہ ہر صحبت را اثری است چہ جا کہ صحبت صاحب نظرے و ہوشمندان را خود ازین معنی خبر نیست چنانکہ گفتہ اند

گلے خوشبوے در حمام روزے
رسید از دست محبوبے بدستم

بدو گفتم کہ مشکی یا عبیرے
کہ از بوے دل آویز تو مستم

بگفتا من گل ناچیز بودم
ولیکن مدتے با گل نشستم

کمال ہمنشین در من اثر کرد
وگرنہ من ہمان خاکم کہ ہستم

لاجرم از روزیکہ شرف خدمت حضرت مرشد برحق نور مطلق عالم علم الہی علیم اعلم ہر شی کماہی لراقمہ

انعام تو از روز ازل امت او را — قد خصّص بالفضل عطاء و نوالا

شرمنده مکن زیر زمینم ز نکیرین — یا رب تحیرت جوابا و سوالا

منکر نه دهد گرچه به حکم تو گواهی — ما خاصم فی نفسک نقصا و زوالا

از غیرت گنجینهٔ پوشیده که بودی — آشوب و عید تو لمن عدد مالا

هر ذره که هست از نعم تست بگیتی — فالعاقل یستهزئ من عدد مالا

ای با همه و بی همه در ظاهر و باطن — لم ادر لتشبیهک فی الکون مثالا

ما کان شریک لک مجداً و کمالا — جائی که رود ذکر تو الاست کمالا

لا و نعمت در حق ما رحمت عام است — هر چند که فرقی ز نعم آمده تالا

در عشق خود از هر دو جهان بیخبرم کن — یا فاعل ما ادرکه العقل محالا

جان بخشی حکم تو کند زنده رمم را — چون هست شود نیست درین حضرت والا

ما و سر شوریده بسودای امانت — یا من هو احکمت علی الارض جبالا

یک ذره سپاس تو نیاریم که سنجیم — ای داده بما از کرم آلات و هم آلا

گر حرف زند نکته وری خود همه از تست — حمد تو لقد اعجز وهما و خیالا

از دیده در آی و بدل جلوه نمائی — شان تو چه شان است تبارک و تعالی

از گرمی هنگامهٔ آتش نهراسد — بر هر که کرم کرد عطایت متعالا

آنجا که توئی از تو تکلم نتوان کرد — الحیرت فی معرفته سد مجالا

تا لاف تمامی نزند هر که نه کاهد — ما المدرا ذاتم فاعکست هلالا

از بوالهوسی راه محبت نتوان رفت — رحمی بمن خسته که ادرکت ملالا

عمرم بهوا رفت و پیام اجل آمد — لا علم فی عاقبت الامر مآلا

فردوس تو جولانکده مرد نباشد — اعطیت بمن شئت عیونا و ظلالا

مایوس نگردش ز مدارا کرم تو — من جاهد بالجد خفافا و ثقالا

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

قصیدہ در حمد باری عز اسمہ

اے پست ثنائے تو ز فکرِ ہمہ بالا — ہر نکتہ بالا متناہی شدہ بالا

حمد تو با معان خرد ہم بتو زیبد — من قال ثنا احمدہ زاد و بالا

دیدم بہوائے تو خرد را بتکاپو — گفتم کہ مگر یافتیش گفت کہ لالا

حقا کہ ترا جز بتو ہرگز نتوان یافت — گفتی بدل بے خبران وال فوالا

آنم کہ بدست تو بود سود و زیانم — پیداست ز نز سود گیم زشتی کالا

ترسم کہ گریبان کشدم اہرمن آخر — دامانِ من خستہ بہرلوث میالا

تاکیست کہ بے پردہ تماشائے تو بیند — اظہرت لنظارک حسنا وجمالا

جامے بدہ از بادۂ پرزور سقاہم — یا جاذب قلبی جبروتا وجلالا

آراستی از شمس و قمر مشرق و مغرب — زینت بقطبین جنوبا و شمالا

انزلت علی الناس کتابا بشائلے — فصلت لھم فیہ حراما و حلالا

گمراہ شود کافر و مومن نغلط ہم — لا یوجد فیہ تبولاک ضلالا

شعلات جحیم تو لمن مات فراقا — جنات نعیم تو لمن حیّ وصالا

ذاتِ تو کہ در پردۂ اسرار نہان بود — در صورت احمد متجلی شدہ حالا

نورِ تو ز پیشانی او کرد تلالا — مطلع — لا یکفہ الشبہ کما کان خصالا

یا ساختهٔ گردهٔ خود صورت نعلی — از پاشنهٔ کفش نگارے بر جائی
نے نے که دگر در دو سه شب همچو جبینے — افزودهٔ در روشنی ترقی نظر آئی
هر آنچه سرودم بنوائے چو مخالف — صد پردهٔ کج بود در آن گرم نوائی
بارے ز سر هوش توان بست خیالے — تا بر در خرشید رخے ناصیه سائی
نے نے که شب چاردهم نور تمامت — باز از رخ تابنده کند پرده کشائی
آرے بتامل خبر از راز توان یافت — باقیست نشانے ز همان سیه پائی
داغے شود از جرم تو پیدا و ندانم — تفریق بیانش ز غلامی و جدائی
الهام کند جوهر اول ز سپهرم — رازے که بدان مدرکه را نیست رسائی
دل برده ز تو هم سخنیهائے پیمبر — گویا چو زبان گشته از و نکته سرائی
آغوش تو شد صورت گهواره سراپا — کز عهد دم مهد بر آن نور فدائی
این کاهشت از گردش ایام نباشد — وین داغ نه داغیست که آن از نبردائی
الا خلشے هست هنوزم بدل اندر — از سر کمال تو بخورشید لقائی
دانم که بامید ز انگشت شفاعتش — بالیده بخود سینه سپر ساخته آئی
خواهی که دو پاره کند از ناز دوباره — گوید باشاره که تو از حلقه مائی
حقا که اثر میکند اندر دلم این حال — لاریب که بیتاب غمش صبح و مسائی
آرے بوفا مونس و عشاق خبر اینت — ختم است بر او شاهدی و هوش ربائی
محبوب خدا ختم رسل سید کونین — کز بندگیش جلوه گری کرد خدائی
افروخته نورش حرم کنت نبیا — افراخته دستش علم تحت لوائی
خوشنودیش از جرم جوانان پشیمان — بیزاریش از طاعت پیران مرائی
بیتابی لطفش متولائے مخالف — سرگوشی حلمش بمداری ریائی
یک نکته ندانست ز سر دهن او — هر چند که در علم مثل بود کسائی

دانم که پس از مرگ دهی خط امانم ... احرقت من الحمد فدا باد و نکالا
سر چشمه این قطره نور نظرم را ... ای آنکه هم از قطره کنی لؤلؤ لالا
خواهی که شوی محرم اسرار عزیزا ... خون جگر از دیده بیدار بپالا

قصیده در نعت خواجه کائنات نور موجودات سیدنا و نبینا حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم

ای ماه که از گوشه بهر ماه برآئی ... جرم تو چرا کاست که انگشت نمائی
محراب مناجات شدی چون خم ابرو ... مانند حرم قبله ارباب دعائی
کو خلوت هر روزه و بیداری هر شب ... کو روئی درخشنده و سجاده کشائی
دلسوزی و جانکاهی تو بی سببی نیست ... بر عشق گواهی دهد اندوه گرائی
ناخن بدلم میزنی از معنی باریک ... چون مصرع پرنور هلالی و ضیائی
مانا که سری داری و سری برکابی ... اینک همه تن در هوس بوسه پائی
یا از غم آنست که خود را بتشابه ... با نقش سم ختلی ترکی بستائی
یا هست گمانی که مگر سخت کمانی ... قوست بکمین زه کند از عربده زائی
یا مایل آنی که بطاق در یاری ... بر بیجران نسبت خود باز نمائی
یا از پی دریوزه حسنی ز حسینی ... گردید سراپا تو بکشکول گدائی
یا کرده تمنای لبی چون خط حاجت ... تا شوق بدین حیله کند کامروائی
یا حلقه بگوشی شده کج کلهی را ... زان رو که دهد ناز در آن حلقه رسائی
یا مهر تو جوشی زده یا قبه کاخی ... تا شمه شوی آئینه آسا بصفائی
یا پیکرت از خم شده شمشیر که شوخی ... زیب کمر خود کند از کافر لقائی

ارسلتُ الی الخلق ز شان تو نشانیست
گر روز ازل مظهر لولاک لمائی

از اکثرهم تابعاً ایماست که در حشر
از غایت تعظیم به محمود سزائی

گر سینه تو جوش زند بوالعجبی نیست
گر وحی سپهست بآواز درائی

انداخته صد شور ملاحت بدو عالم
اندوخته صد کان نمک زیر ردائی

جان سوخته از جلوهٔ تو خون رگ پی
دل ساخته از جوش محبت نامه ثنائی

دیدیم و شنیدیم انا اکرم از تو
بی شبهه زهر آنچه که دانیم سوائی

فر تو دلیلیست انا قائدهم را
آئینه تو که بالذات منزه ثنائی

حاشا که ترا بلکه بود ناز خود اورا
در پیکر نورے که مشابه بهمائی

دیدار تو کافیست بهر وجه که باشند
یار گیرد و فریادرس و حرز بلائی

از نور وجود تو فروغیست بقا را
باسایه اگر شمع شبستان فنائی

چون باصره شد مدرکهٔ ما متحیر
جبریل بدان پایه نداند که چه جائی

داروے دگر بهتر از پے جان منیست
در ره که به بیتابی سختش تو دوائی

کے بهر مسیحی که نه از دم جبریل
کے شل کلیمے که نه محتاج عصائی

صاف از تو هویداست که بر حسن تو شیداست
سر تا بقدم آئینهٔ عین لقائی

جویم هوا تو غمے را که پسندے
گویم تو سلاست مرضی را که شفائی

از لیس بفظ که توریت نوشتند
کردند نمودار که ایمان حیائی

نوشیت بسارت که نشان سیه از گنج
سنجیده گواهیست که معیار غنائی

بانگے که برآمد ز صریرش چو صفیریست
گویا بنوایت نے خامه شده نائی

بر قطره چو بحرین زند موج ز قعرش
در قلزم عشقے که تو هر دم بشنائی

لال است زبانم که بدین لغت نیرزی
در خط شده کلکم که بدین نقش نشانی

اے قامت رنگین تو زیتون مبارک
چون شمع فروزنده بفانوس عبائی

* ارسلت الی الخلق کافة وختم بی النبیون ۱۲ * فارجوان اکون اکثرهم تابعا یوم القیمة. ضمیر هم راجع انبیاست ۱۲

چون کرد جمالش ز نهانخانه تجلی — آمد بجهان عشق بهنگامه فزائی
آئینه به برزخ کرمش دید که گردید — حسرت زده از بخت پسر حاتم طائی
از علم و والا و علت او سلی — وز حسن نیکون سطوت او علت غائی
در صورت او دیده وری در بس تحیر — در معنی او حرف زنی هرزه درائی
زیبا شده از پیرهنش ساده لباسی — چست آمده بر قامت او تنگ قبائی
من خواندمش ای واعظ بخشید مرادم — بیهوده تو در مخمصهٔ حرف ندائی
از غیب زند شوق درون ذوق حضورم — ای ملهم شورش بدل انداز کجائی
باشد که کنم زمزمه سنجی به خطابش — یا بم نظر معرفت از روح سنائی
آن دُرّ یتیمی که نه از آب و هوائی — مطلع — یا گوهر پاک از دو جهان بیش بهائی
آن لعل سپیدی که چراغ شب تار — وز مخزن مخفی نصاب فقرائی
نامت بسپهر احمد و در خاک محمد — طغرا کش نقش سجل ارض و سمائی
آمیخته لعل تو بهر نوش حلاوت — آموخته موی تو بهر زلف دوتائی
پاکیزه تر از تحفهٔ آدم بکرامت — من خیر قرون بزبان علمائی
مذکور بهر فرقه با ثار نبوت — معروف بانوار میان عرفائی
در عالم برزخ طلبی مغفرت ما — رفتی و هنوز از سر ما رو بقفائی
میرم بکمالی که نصیبم زوال است — نازم بغریبی که انیس الغربائی
شاهد به تجلائی رخت لمّا رشیّا — در دیده نمی آئی و از دیده درائی
آئینه حسن تو دو گیتی به تصور — آری همه تن جانی و اندر همه جائی
خورشید ظهور تو ز هر ذره درخشد — وهم است که از خاک به جلباب جفائی
آرام دل غمزده در حالت شدت — آسائیش جان همه در حال رخائی
گفتی که انا اول من یقرع آری — سلطان امم پیشرو هر دو سرائی

له حدیث براء بن عازب رضی الله تعالی عنه راسته فی جلیة جبر الم ارشیا مقط احسن سنه ۱۲ ه انا اول من یقرع باب الجنة ۱۲

کلبهٔ را که تو روزی بکرم بنوازی ورنگنجد بخود از فخر و چو ایوان گردد
دیدهٔ را که تو گاهی بنظر بگدازی غیرت یم شود از عبرت و طوفان گردد
چون خرامی تو ببالین اجل آمدهٔ ملک الموت ترا تابع فرمان گردد
چون جمال تو شود بزم فروز تلقین سینه مجمر شود و دیده سپندان گردد
هر سپهر از سر پای تو ضیای گیرد هر زمین از کف پای تو صفاهان گردد
دو دو عالم بعنان گردش رخت نسزد گرچه اطراف فلک عرصه جولان گردد
جان اگر جسم شود نامیه یابد از تو ور حیات تو زید جسم اگر جان گردد
چون کند لعل درخشان تو گوهر پاشی عرش اعظم خجل از تنگی دامان گردد
چون زند مهر تو اندر دل خارا آتش آتشینه صفت لعل بهر کان گردد
هر که دریوزه کند شام و سحر از در او نه بی آب شتابد نه بی نان گردد
خاطری کز غم او بی خبر افتد ز همه نه بافسانه شکیبد نه بدستان گردد
از پی مجمع تعلیم تو گیتی تنگ است لاجرم عالم ارواح دبستان گردد
بی توان برد که از جوی تو داوش آبی سبز بر سنگ اگر مزرع دهقان گردد
گلشن از سیر تو چون بتکده آید بنظر هر گل از دیده دری نرگس فتان گردد
گرمی ذکر تو چون شمع فروزد هر سوی ذاکر تو همه تن سر و چراغان گردد
هر که تعظیم تو دارد همه اوقات نگاه داورش از همه آفات نگهبان گردد
چه عجب گر ز ثنای تو نوای یابد کلک سرکش ز هم آهنگی سحبان گردد
هر زمین بوس تو بر روی فلک خنده زند هر هوادار تو همسایهٔ سلمان گردد
گر نه بخشد غم او منفعت حیات ابدی سود جان در حق دل سوختگان گردد
لالهٔ و نسترنا از سنگ سر ایش روید گل و نسرین بر هش خار مغیلان گردد
هر که راه تو رود و حرمت و عزت بیند هر که بار تو کشد سید جیلان گردد

گرد از بیم تو در مخمصه جوشن پوشد — تیغ از نام تو در معرکه عُریان گردد

هفت اقلیم بیک مرتبه از دست دهد — پائے بوس تو اگر خسرو گیہان گردد

قبلهٔ ہر دو جہان طاق در روشن تست — گر بپاید مہ نو سر بگریبان گردد

در چراگاه دواب تو چرد گاو زمین — شیر گردون چو پرستار تو چوپان گردد

دیدهٔ داغ بچشم تو چو مردم بیند — سینهٔ اشک بجوش تو چو عمان گردد

مہدت سنج ز انعام تو گوہر پاشد — منقبت گوی ز تایید تو حسان گردد

از سر رحمت او خصم به بستر خواہد — وز دم ہمت او مرد بمیدان گردد

میدہد فکر بگوشم ز مقام ملکوت — مطلع تازه که آرایش دیوان گردد

مطلع

برنگردد ز تو تا گنبد گردان گردد — تا شب و روز بود گرد تو یکسان گردد

مہر از تاب تو چون شمع ز آتش سوزد — فلک از حکم تو چون گوی بچوگان گردد

بستر قدرت او خط جبین دشمن — زشتی بخشش اگر مانع احسان گردد

لعل یاقوت شود بر در او سنگ و خزف — خار و خس عہده او سنبل و ریحان گردد

رنج آفاق لسبوداتیو راحت بخشد — مشکل دہر ز ایمائے تو آسان گردد

گوشه گوشه ز بیان تو یمن نماید — کوچه کوچه ز حدیث تو بدخشان گردد

بر نگاہے که تجلاتیه پرتو فگند — حسن آغاز بنشان بخش زیبایان گردد

ہر کجا سایهٔ بالاتیو بر خاک افتد — ذره با مردمک دیدهٔ عرفان گردد

خسته جانی بتماشاتیوے غم سازد — بے نوائے بتولاتیو سامان گردد

غنچه از بوتیو خون دل صد پاره خورد — گل ز داغ تو بصد رنگ پریشان گردد

بے نیاز تو سبک سنگ بود علم و عمل — ور خلوص تو گران پلهٔ میزان گردد

آتش از ہیبت تو آب روان را ماند — دوزخ از رحمت او روضهٔ رضوان گردد

پیس رو طفل ز ہش پنجهٔ دستان پیچد — بیہش خیز حرمش رشک قدرخان گردد

هیچ تمکین نه نهد خاک رهش در ره او / گر کلاه نمدی افسر سلطان گردد
گر کمال تو عروجش نفزاید بنگاه / ماه در منزل خود همسر کیوان گردد
گر مدارای تو از مهر نه بخشد تعلیم / ساجد مهر بخلوتکده پنهان گردد
گردش خامه بیازوی ید اللهی تست / چون نه فرمان تو یابد بچه عنوان گردد
در ازل عهد به پیمانه زرین تو بست / افتد از پایه اگر چرخ ز پیمان گردد
گر خیالش نه در اندوه عذابش برسد / گرمی آتش سوزنده دو چندان گردد
گر بهارش نه ز سرسبزی آبش باشد / گلشن خلد برین گوشه زندان گردد
آنچه اعلام کنی هست کلام ناطق / آنچه منشور دهی آیت فرقان گردد
لذت هر سخنت شور برآرد از دل / گوش سامع ز کلام تو نمکدان گردد
کم باندازه ایثار تو گردد بسیار / اندک از نسبت جود تو فراوان گردد
آه از عربدهٔ عشق تو که آتش بارد / آوخ از مرغ هوای تو که بریان گردد
حکمت حکم تو محتاج قیاسی نبود / هرچه گویی تو همان علت برهان گردد
کند تاب تن جان بنی آدم را / گر دمی گرد حریم تو بنی جان گردد
چون رسد صیت جلال تو دلی مبطل / کعبه آباد شود بتکده ویران گردد
تا ابد بر لب جبرئیل امین باد آمین / چون دعائیش پی ما شافع عصیان گردد
سایهٔ رحمت او باد خدایا بر ما / تا سیه کاری ما منتج غفران گردد
شعله نگری عشاق تو در جان عزیزا / خرم آن روز که خاک در ایشان گردد

تمهید ستایش خواجه خواجگان قطب هندوستان حضرت معین الدین چشتی قدس الله سره

ز لم یولد عشق شد ترنم ساز / سرود زمزمهٔ پارسی چو پرده ساز

آب و تاب گل بستان تو چیزی دگر است — گوهر شبنم از و زاده نیسان گردد

چون در آئی بسرا پردهٔ دل قصر امل — متزلزل همه از جنبش نیسان گردد

گر هوائے بجهان از سر کوئے تو وزد — سردمهری متغیر شده بحران گردد

علم بے عشق تو سرمایهٔ سودے نبود — زهد بے مهر تو پیرایهٔ نقصان گردد

هر که دارد سر او پرده ز چشمش افتد — هر که بیند رخ او عاشق یزدان گردد

گرچه دوزد هدف وهم بسر تیر قضا — نشنود گر ز تو برگردد بیک آن گردد

عقل باور نکند نقش طلسم خیم او — مرکب تیز تو گر بر خط دوران گردد

چون خیال تو کند جلوه در اندیشه زبان — همچو طوطی پس آئینه خوش الحان گردد

هوش سنجد که گذشت از سر کوئے تو مگر — گر غزالی پسندیده سبحان گردد

چون بخوانند ترا در صف هیچ اگردان — زال گردد مگس و پشه نریمان گردد

چون شود مین همین از تو فزاینده زر مشر — پیر ز اخلاص ضمیر دل باذان گردد

نزهت از سبزهٔ او گنبد اخضر جوید — سایل از قطرهٔ او دیمهٔ باران گردد

گر تو استاده سوی بر لب غاری نفسے — غار بالد بخود آنمایه که بستان گردد

آشتی جوئی ترا هیچ گزندے نرسد — گرچه هر سوی تنش نشتر و پیکان گردد

باغ فردوس بیکجو نستاند آدم — چون ببازار تو جنس کرم ارزان گردد

چشم فتنه بصد آشوب بهٔ نبرد ابلیس — چون یقین تو ضمیر دل پاکان گردد

منقلب می شود احکام ازل تا بابد — خط نسخ تو اگر طالع دوران گردد

مضطرب سیر پدا حباد سلف تا بخلف — گر سمند تو به پهنائے بیابان گردد

چون قضا محمل عزت بقطارش نبود — اطلس سبز فلک مصرف پالان گردد

تیک تقدیر چو پرکاله آهن گوید — سینه چون بهر سر خصم تو سندان گردد

پیر و کامل او و واسطه گردد چو کمیل ـ — حامل خرقه او خواجه خرقان گردد

بود بپاکی انفاس با ملک همدم ... انیس او که زند حلقهٔ درش اعجاز
ببارگاه جلالش نجاست از جبروت ... اگر ز کاسهٔ سرها کنند خاک انداز
معین تست اگر استعانتی خواهی ... بیا و خاک به چشم خداشناس انداز
زند بنام تو آفاق سکهٔ شاهی ... برو چو سکه بنامش نگین دل بطراز
بزن بدامن او دست میزنند ندا ... که آستین کرم را طفیل اوست طراز
نماید آنچه ندیدی ز ما سلف هر چند ... زمانه رفته بحکم خرد نیاید باز
علو مرتبهٔ او نگر کز آزادی ... چو نه سپهر نگردید چار طاق افراز
کمال معرفت او ببین که نگذارد ... نوای راستی او به شش جهت بحجاز
نگفت آنچه بود گفتنی برخصت شرع ... نکرد آنچه بود کردنی ز شرم جواز
اگر چو مهر بتابد بجا لطیف و کثیف ... وگر چو ابر ببارد بجا نشیب و فراز
برنگ و بو بفزاید اگر چو گل خندد ... برد ز هوش چو بلبل اگر کشد آواز
بجلوه که نماید بدیده مردم سوز ... بانتشی که فروزد بسینه صبر گداز
نظر فروز سواران آب خواهی شد ... سمند عشق بمیدان او چو موج بتاز
بسر و دیده چه سیاره میرود ثابت ... زهی سعادت طالع که باشدش قیماز
شود ز صید خیالش هما بکرنگی ... اگر دلی ز دو رنگی بود چو سینهٔ باز
ز هر قره نه دیگر کند نگاهش وا ... چو باب لطف بروی جهان کند فراز
بر آستانهٔ او گر چو پر استان آئی ... چو حلقه پا شکن از خلوص سر مفراز
مرید او به فریبش نمیرود از راه ... اگرچه نفس بمالد هزار روغن قاز
مطلع
بیا و از سر سود امتاع جان درباز ... که سود یابی ازو گر کنند زیان درباز
سرشک خون که هوایش ز داغ دیده کشد ... چو روغنیست که عصار می‌کشند ز جواز
ستایشی که زبان سکیند بگفتارش ... بجو چو هر لیست که تا بد معبر که ز خراز

بچشم آنکه مگر بشنود معین الدین — امام هر دو جهان خواجهٔ غریب نواز

نه در حطیم وصولش مقام ابراهیم — نه در حریم وصالش فرشته محرم راز

جمال او به تجلی نه آفتاب که چرخ — به صبح گفت که از مهر او بسوز و بساز

جلال او بتعلی نه التهاب که عشق — بحسن گفت که از تاب او چو من بگداز

کمال او بترقی ترقیش بکمال — مجاز او بحقیقت حقیقتش به مجاز

فروغ او بفراغ و فراغ او بفروغ — نماز او به نیاز و نیاز او به نماز

کلام او باثر جان دهد بهر قالب — نگاه او بحیا دل برد بهر انداز

لبش بچشم نماید اگر فرو سنجد — حدیث معجز احمد بخوبی پرداز

میش زهوش رباید اگر فرو ریزد — نمی زدیده به کجکول پارسائی حجاز

بگوش اهل دل آید زگلشن حرمش — صفیر طائر سدره چو بلبل شیراز

بهار تازه فزاید چو جنبش کرمش — نسیم روضهٔ رضوان بکوی او زنیاز

عبیر محفل او چون غبار سر بفلک — غبار کوچهٔ او چون عبیر غازه طراز

کند شهید بافسونگری اگر چشمش — پیام عشوه فرستد به لعبتان طراز

خرد بمایهٔ بیمایگی اگر جاهش — دهد نوید بلندی بفایزان مفاز

بیک زمانهٔ کوتاه چون فلک بخشد — هر آنچه باز نیابی بجهد عمر دراز

صد آفتاب بیک سایه تاجدار کند — هما اگر فکند در هوای او پرواز

زآهِ سوختگان در پناه سایهٔ اوست — پری که میکشد از دلبری بغمزه و ناز

سعادتی که از و یافتی نخواهی یافت — زروزگار خوش اے بخت روزگار نیاز

نه در سری که خیالش بود مقام هوس — نه در دلی که خیالش بود تمکن آز

مطلع

کرا مجال که حرفی زند ز سوز و گداز — زبان شمع به ترمش زبن برد گاز

زند بجنبش ابرو دو کون را برهم — غلام او که بود همچو خواجه ممتاز

بگوکہ خاک دراولیس فارغباش
بگوش ہرکہ درآید صدای از زرش
نکردہ است بجز کار زعفران شمام
بطیر ہفت فلک رفتہ بازمے آید
رموز انچہ بلب آیدش معما ہا
بجال چون سگ کبری کراستی یابد
زمانہ کہ حکایت کنی زکان اللہ
ببین بسوی مزارش کہ توتیاست ببین
مراد خود بہ عطیات یابی از در او
چنانچہ نرم بلطف است سخت در قہر است
ازان جمال کہ چشمے ندید پردہ کشاے
چو یاد او بدل امد بسوز د انچہ بود
شگفتہ زو نشدہ ہیچ زعفران زارے
چو شیر حملہ کند از رمہ بجانب گرگ
بسیر او نرسد از شتاب نور نظر
خلیل لشت بنام خدا معین الدین

اگر خورد ہمہ کافور درد مند گراز
نفیر صور شناسد ترانۂ شہناز
زخاک گلکدۂ او اگر دمید پیاز
زجائے خود سر موئے نیشود محتاز
نکات ہر چہ رود بر زبان او الغاز
گر التفات کند یکنفس بسوی گراز
حضور او بہ تحیر خبر دہد زان باز
بنور دیدہ زاشوب ماسوا پرواز
چوان عروس کہ داماد بایدش بجہاز
کہ آب گردد از و زہرۂ ستم پرداز
دران مقام کہ ہوشے زرفت مرکب تاز
چو آتشی کہ درافتد بناگہان در گاز
اگر بخاک در او صبا نکردے ساز
شبانے از بسیار و سگ درش بہ نماز
چو از عروج ہمیر فرشتہ در تگ و تاز
عزیز در حرم دل مقام او پرداز

قصیدہ در ستائش سلطان المشائخ محبوب الٰہی حضرت نظام الدین اولیا قدس اللہ سرہ

کند روز از شعاع مہر در بزم نگس رانی
بساط قربتم تاثیر جذب کر و نی دارد

بجنباند شب از انجم پر طاوس نورانی
کہ ہر ذرہ چو خورشیدے درخشد از فروزانی

زکسب نیست مقامی که داده اند او را — که آشنا به تعلم نکرد حاصل قاز
بفرقه بخشی او بنگر و شگفت مدار — اگر بگز نفروشد بدور او بزاز
بقدر منزلت او گدا و شاه یکیست — ببین اشاره که محمود میدود چو ایاز
ببزم او که ادب دیده بر زمین دوزد — اگر گویدش که ببین و بیک نظر بگداز
ز بی نوائی خود گر تو میکنی فریاد — دمی بجوشش نی ناله بر درش بنواز
چه جای زهره که هر مطربی در انجمنش — شود بتار دم عیسوی رباب نواز
کرشمه چو از و سر زند به محبوبی — بیفتد از نظر عشق غمزهٔ غماز
لطیفه چو نگاهش نماید از شوخی — شود مسخر او چون غزال چین خرام
ثنای او همه معجزا اگر کنی اطناب — کمال او همه مطنب بصد هزار ایجاز
جنیبه ست مگر از طویله خاصش — ندارد ابلق ایام حاجت مهماز
بهیتی است ز افسون عام چشمانش — ازین ره است که تیغین بجنبد از اهواز
چو خامه خواست صفاتش نوشت در خطنامه — ندید صورت انجام دیدهٔ آغاز
مقام چو هر اول اگرچه سدره بود — نه مثل اوست گز و کرد معرفت احراز
دسیکه آمده اندر دلم تمنایش — دوید تا در دل روح تا کند اعزاز
سواد شام بمویش نمی برزد همسر — نسیم صبح ببویش کجا بود انباز
دل از فرشته برد هر که یک نظر دیدش — بعشوه که کند جلوه شاهد طناز
کر بود آنکه بخت از فراستش نشناخت — چه بود آنچه بر او پی نبرد بی ابراز
کلاه بخش دو گیتی کند بیک ساعت — بحکم باطن او عارفی که گشت مجاز
بجنبش پر کاهی نه بینش گاهی — اگر تبار نفس لبت بادبان جهاز
بعالمی که بود زیر سایه اش غم نیست — ز هر چه وعده کند چرخ میکند انجاز
بسجده در خم ابروی او نهادم سر — چو کعبه اوست چه باک از اشاره نماز

جراحت خوردهٔ شمشیر ابرویش دل افگاری — نمک پروردهٔ شور لب او سینه بریانی

زبانش نکته ها سنجد ز تاویلات پوشیده — کلام او نشانها بخشد از آیات فرقانی

بهر غمزه دارد نظر از مردمی چشمش — نگاه آشنا شاید گر ابقر بادش فزو خوانی

فلک گر ژاله ها بارد شود از آبرو گوهر — ببازاری که او جنس کرم را داد ارزانی

گرش در ستگر سنگی بدست افتادی از کوشش — خلیل آسا شدی آزر حرم کعبه را بانی

صبا از کوی او می آورد این فتنه ها ورنه — نبودی رنگ و بو در گل ز در بلبل خوش الحانی

اگر کردی گذر در شهر بوی او دلش بردی — شدی چون بایزید از شوق بیخود پیر خرقانی

غزل تا چند ای مطرب نظام الدین نظام الدین — که سیر قصد ز نام او بقالب روح انسانی

چه باشد این ستایشها کنم او را ستایشها — اگر آید ز من در شوخی گفتار حسانی

چو قائم شد از و در عالمی ارکان ایمانی — ستودش هر مکان کز قامی ایمان ارکانی

زبان کلک گر گوید حدیثی از خط و خالش — سواد خط کند اندر زمین شعر ریحانی

زند بر طور چشمها ز تاب نور بینائی — کشد گر سرمه خاک درش کحل صفاهانی

نگردی محرم رازش گر از دل بر کشی آهی — نیابی بوی از دردش اگر مائل بدرمانی

نماید جلوهٔ واجب چو خورشیدی بهر ذره — رباید از درون القای او تاثیر امکانی

کند تمکین او منصور النسبت بلمظرفی — بیا سو را اشارا نش اگر مشتاق احسانی

بیک رشته کشد از پاکبازی صد دل شفته — ز دست پاک او بنگر ادای سبحه گردانی

سبالدر بجو واز پائین بزم او سرافرازی — نهاند بر زمین بارگاه او فلک شانی

بدان کز عشق او تلقین تو به میکند واعظ — دران مشهد که بارد از در و دیوار ویرانی

بصد رخصت سلامی می خمد گلبن بپای او — بیکپا میشود استاده پیشش سرو بستانی

بهر چیزی که بیند اندکش داند که از جودش — نیاید بر زبان ناطقه نام فراوانی

لشکایم همتش بلیهٔ بهر جایی کریاد آری — بر آرد رحمتش دستی بهر کاری که در مانی

گر آئی در حضور سن جلال کبریا بینی — بیا گر آرزو داری که دریابی خدا دانی
شکوه افزود چندانم شاهی عالم آرای — که ورد نام او ارزد به تسبیح سلیمانی
نظام الدین محبوب الٰہی نور یزدانی — بمحبوبی و سلطانے چو محی الدین جیلانی (مطلع)
نگاه پاکبازانش زمازاغ البصر بینا — زبان رازدارانش ترنم سنج سبحانی
به بینی عرش بر آب خدا بر عرش بے پرده — اگر چون مردمک او را درون دیده بنشانی
برات نور می بخشد لشب اندر جمال او — اگر خورشید را مهرش فرو خواند بمهمانی
ادب از بیم پوشاند بغلتاقی ز فانوسش — نیاید بے محابا شمع در بزمش به عریانی
گمارد هر کرا خواهد بحکم مصلحت بر ما — زمین بوسان درگاهش چه دشواری چه آسانی
نمی شد سرخرو هر چند خون خوردی ز بیتابی — نمی پرورد گر لعل لبش یاقوت رمانی
کشد از جنبش آن مردمک در پرده نقش او — کند جاروب صحنش مژه را خامه مانی
نگاهے کن بسوئے من که هستم از گدایانت — پشیمان آمدم پیشت بدین آلوده دامانی
فتد بر خاک هر دم زلف خوبان در حریم او — ز سودای زمین بوسی بسر دارد پریشانی
نوالش گر فزاید آبروئے او بانیثارش — نگنجد قلزم جوشنده اندر خود ز طغیانی
نبردی پرورش گر کاسه خود در البتّه گوکے — نگشتی ماه تابان عالم افروز از درخشانی
بخون غرق است تا روشن کند از نور او دیده — ازان چشم خروس آمد سراپا احمر قانی
از و تالیف را در هر نفس آسایش اندوزی — و ز و تهذیب را در هر عمل شایسته عنوانی
اگر می بیندش پوشیده در دل می کند جانش — که یوسف را ز حسن او زلیخا کرده زندانی
صبا گر جانب او بوئے از پیراهنش بردے — برون می آمد از بیت الحزن یعقوب کنعانی
نمی گردد ز بے آبی بدست جود او بحرے — کند از خرق عادت در نفس یک قطره عمانی
نباشد مثل او محبوب کس ما قبل ما بعدش — نگنجد در ثنائے او حدیث اول و ثانی
ز نخجا تا شنائی او که در هر کسوتش بیند — منیر و مبتلائے او که در باقی شود فانی

نثار سرخی چشم تو رگهاے گل حمرا / فداے سبزی حسن تو سبزان خیابانی

اگر از پاکی و خوبی نمائی شان محبوبی / فرود آرند سر پیشت گروه انسی و جانی

ببین حسن اثر گر میخرامی جانب محشر / نخواهد کرد یاد انجا خیابت هاے خوجانی

چسان باید ترا از ساده لوحی بنجر زاهد / گهی در چشم عشاقی گهی در قلب پاکانی

وجود خشتیان از لست در هندوستان اے / بنور معرفت جوهر پئے انوار اعیانی

چراغ هر مژه تا کرده از اشک خون روشن / در اندوه است هر موی تنم از شوق مژگانی

بجنبدین پارسایها ز کافر ماجرایها / طلسم حیرت اندر چشم بینایان برانی

نگردم از بلا آزرده گردانم که تو پرسی / نیارم از فنا اندیشه گر بینم که درجانی

سگ کوے تو شاید التفاتے کرد سوی او / اگر از عشق لیلا همچو مجنون شد بیابانی

قدر پیش تو بنشیند پس زانوی خاموشی / قضا روشن کند هردم سواد خط پیشانی

تخلق تا باخلاق الهی کرده حاصل / ز سر تا پا بچشم عارفان تفسیر قرآنی

اگر میگوئمت قدسی ندارد این نمک حسنش / وگر میخوانمت انسان بالنسانی نمیمانی

تو خورشیدی و میباید تجلی هر مکان از تو / اگر زیر زمین هستی و گر بالاے ایوانی

نگاهد ذره در چشم بینا شانت از دوری / چو گردون در نگاه مردم آفاق یکسانی

سحر هر خسته را بیخود کن از شوقت که میدانم / کریمی و ز کرم هرگز دل سائل نرنجانی

بده تکیه ره تو رو توانی داد گر خواهی / کرم باشم کافر ملت اگر دانم که نتوانی

دعاے خستگان تاثیرها دارد ز بیتابی / الهی تا قیامت معصیت امرزمانی

به بیتی خویش را در پا بشان بی نیازیها / کنی بر حسن خورشید آکه سرتاپای جانانی

ببنداز نی برحمت هر نفس چشمی بسوی ما / کند هر نوک مژگان تو اندر سینه پیکانی

دران عالم که جسم ناتوان خاک درت گردد / سمند ناز را بخشی پئے پامال جولانی

نه گنجد اندرو جز داغ و درد و زخم و بیتابی
حبابی را که اندر سر نباشد جز هوای او
نظر بر نسبت خود کرد و دید از کفش او تاجش
نگردیدی اگر پامال اغماض گدایانش
فرید السلتی عارف کنی مصباح مشکواتی
لطافت در تنش بیند که هستم شاهدی ساده
اگر قربان دهد از بهر منع گردش گیتی
نگشتی گردش پر خون بچشم یک نگاه او
اگر بینایئی یابد که بیند نور بزم او
شوی شیرین سخن چون طوطی هند از شکر ریزی
صنم اینجا صنم اینجا کلیسا و حرم اینجا
بدوزی دیده گر بر نقش پای او ز شوخی ها
چو کرد ایزد ز دیوان مشیت فرمان جاری
خدای پاک بخشید از ازل دربانی خلدش
نمیخواهد ز خاک کوی او یکدم جدا گشتن
بود کمتر که پا از دیده ها بر خاک بگذارد
عزیزا مطلعی دلکش فرو خوان در حضور او
بود بی آبروی ها که گویم ابر نیسانی
کهن شد کافری و کرد پیدا رسم نو خشمت
قیامت میشود قایم اگر بر خیزی از تربت
فریبی میدهی از شاهد یها دیده و دل را

شوی صاحبدل از سرش اگر سر دلش دانی
برو بر ساحل از گرداب کشتیهای طوفانی
از آن باج سخن سنجی بخسرو داد خاقانی
نیرزیدی بدیهیم سلاطین جوهر کانی
امام عاشقان علامه در علم ربانی
ملاحت یا لبش گوید که شور هر نمکدانی
کنند اندر خیالش سبعه سیاره دربانی
نمی آید برون از کان خود لعل بدخشانی
دل زاهد خورد از گوشه گیری صد پشیمانی
دهانش از لعالی گردهد نوش زباندانی
بیا در کوی او بنگر اگر جویای برهانی
دهد تعلیم چشم شاهدان را عشوه سامانی
بنام او نوشت از نور خود طغرای سلطانی
که خواهد کرد رضوان بر مزار او گل افشانی
دم بسمل نمی جنبد بحکم النفس قربانی
برو کن تیز دستی سرمه تحقیق لسانی
که گوید آفرین سامع باستیلای حیرانی
تو ابری نور و در کائنات استاده بارانی
حلالش کرد نتوان سحر کردن یا مسلمانی
که میگویید ترا فانی که نور العین عرفانی
اگر چون رنگ پیدائی و گر چون بوی پنهانی

بوئے ندہد گل اگر او دستہ نہ بندد ... پامال شود سبزہ چو برگش لغزاید
دانم کہ مدارا کند از بندہ نوازی ... چون نوبت درد دل بیتاب سراید
بر سینہ اگر داغ نہد وار ہد از درد ... بر آئینہ گر دم نزند زنگ زداید
سر بر در او باش باخلاص عزیزا ... تا رحمت عامش کرمے تازہ نماید

ایضًا فی محمدتہ

برخیز و ببین کو کبہ شاہ صفی را ... دریاب کہ کردند جلی سر خفی را
عبد الصمد چشم و چراغ علم الدین ... فریاد رس ملک شہیقًا و زفیرا
ای مطرب عشاق بیا ساز طرب کن ... برکش لغمش نغمہ شب آہنگ صفرا
جوشے بدل ابر بہارست ز جوشش ... آبیست ز موج کرمش بحر کفی را
بنگر بہ یقینش کہ زہم رنگے وحدت ... حلے است اشارات اصول حنفی را
بیخود شود آنکس کہ تو آئی بضمیرش ... آورد خیالت بجہان یکطرفی را
اورنگ ز کوتو پے صدر نشینی ... دیہیم زیابیت سر گردون شرفی را
سر پنجہ او از تو عیانست کہ آمد ... شیرے چو تو در سلسلہ شیر نجفی را
در قحط بر دار دل ہر دام بپرورش ... سرسبزی امید غم بے علفی را
چون مہر کند روز شب بدر اگر ماہ ... دریوزہ کند از در او بے کلفی را
در حلقہ خود میکشدش ہر کہ رود پیش ... ما اطلق من سلسلۃ العشق نفیرا
در زاویہ ہا شام و سحر بیخودی مفت ... از زمزمہ ذکر تو پیران دفی را
آبے کہ ز چشم ترش افتاد ز رحمت ... پرورد در آغوش یتیم صدفی را
آہے کہ کشد از دل پر درد بہ تیزی ... فرسودہ کند نوک سہام ہدفی را
از فیض عنایتش نہ شگفتیست اگر کرد ... معشوق بعاشق گلہ بے شغفی را

قصیده در ستائش زبدة العاشقین قدوة العارفین حضرت عبد الصمد بن علم الدین عرف مخدوم شاه صفی قدس الله سره

گر شیخ صفی قوت اعجاز نماید — همدست مسیحا کند اعجاز نماید

در مدح لقش ناطقهٔ ما متقاصر — در معرفتش بیخودی ما متزاید

روشن نشود دیدهٔ مردم به تجلی — گر چشم خدا بین به عنایت نگشاید

گر حرف زند منحرف او چه زیانش — از ماه چه کاهد که سگی بیند ولاید

گر همچو صبا مست خرامد به گلستان — گل نغمهٔ رنگین چو شب آهنگ سراید

بیداریت از طالع خفته نشناسی — در خواب اگر صورت خوبش نظر آید

چون بس نکند عشق لبالب طرافے — باید همه در حضرت او انچه نباید

دارد اثرے خرقهٔ پاکش بزیارت — کز شوق فتد کار گریبان تو باید

بنشین که اگر پا شکنی دست تو گیرد — برخیز که جان بخشد اگر دل برباید

زنهار نبخشد نگهش محتسبے را — از پائے درآید چو لبے هرزه درآید

از نور خدا پیکر او گشت منور — خورشید درخشنده نه کاهد نه فزاید

رنگین بمے لعل کند جامه رمفتی — دندان چو بزهر از سر تشریح نخاید

بے معرفتی مرتبهٔ او چه شناسد — آلوده زبانی به ثنائش چه ستاید

هر دل متحمل نشود چون کند القا — هر بکر چو مریم نفس پاک نزاید

زندے که ببخشد بکرامت لب نائش — پیرایهٔ خلد است که تا خلد بیاید

مستی بسیمائی ندهد روئے لعشاق — گر نکهت او غالیه در بزم نساید

بس باشد اگر باد صبا خاک درش رفت — دیگر پئے جان بخشی آفاق چه شاید

زیباست اگر زشت پسندد نگاهے — زشت است اگر جانب زیبا نگر آید

درحریمش هر پیاده میتواند کردنش   گر بگوشت خورده باشد قصهٔ اصحاب فیل
آتش دل داد نقش مینو نماید هم دراو   آب چشم افزود نقش کوثر کند بر جان سبیل
هر خراباتی ز تلقینش فقیر خرقه پوش   هر جوان رند از تعلیم او پیر جلیل
سهل از فرمان او چیزے کہ خوانی مشکلش   ممکن از ایمائے او هر آنچه دانی مستحیل
پی توان بردن کہ بیشک نقش پایش دیده است   برندارد هر کجا از سجده سر نفس محیل
میتوان گفتن کہ آرے بردر او رفته است   نازنینی گر شود آماده بر حیز قتیل
در ستایشهائے او قاصر زبان هر فصیح   در ثنایشهائے او عاجز بیان هر عقیل
در برون ما محیط و در درون ما بصیر   پرتو خرشید نور ذات باشان جبرئیل
همت او با و یارب حامی جان عزیز   چون ز دنیا جانب عقبی زند کوس رحیل

قصیده در ستایش عارف کامل عاشق واصل حضرت شاه افهام الله قدس الله سره

پرتو افگند بجان شعشعهٔ نور قدیم   تا خیال کہ شد اندر سر شوریده مقیم
جلوهٔ حسن ز خود بے خبرم ساخته است   میکند عشق بصد فتنه خرابی تعلیم
کعبه روئے بکلیسائے دلم آمده است   چه کنم گر نبرم سجده بحکم تعظیم
پیشوائے دو جهان حضرت افهام الله   کہ رود بے رہے او قافلهٔ قلب سلیم
استخوان لبشکن تا نشوی خاک درش   گر تو خواهی کہ کنی زنده بدم عظم رمیم
غنچه گردید گل و دست گدائی بکشاد   بوئے از جانب کویش مگر آورده نسیم
گر بیابید و به بینید کلاه نمدیش   افگنند از سر خود قیصر و خاقان دیهیم
تا چو اشکے نه فتد از نظر تربیتش   آب در دیده ز بیتابی دل در یتیم
منزل او دست بخلوتکدهٔ بے خبرے   اندران گوشه کہ آنجا نه امیدست نه بیم

پیران بتولایتو گردند جوان سال
تنصیف کند عشق تو عمر نصفی را

تا جان نکند بذل بدل می نگند شور
نازاست بنام تو کریان حنفی را

اندر عدمش پیروے کرد کہ داور
آموختہ ادراک روان نسفی را

تا شد خزف کوچہ او سرمہ بینش
خواہد بتمنا دل گوہر خزفی را

تا یافتہ حق بر در او کرد فراموش
فریادی او مظلمۂ حق تلفی را

خوش باش کہ اند، صلہ بخشند عزیزا
از ما خلفے تو شرف ماسلفی را

تخلص

قصیدہ در ستایش پیشوائے طریقت امام حقیقت حضرت شاہ قدرت اللہ قدس اللہ سرہ

میکند بالائے سدرہ ہمنشین با جبرئیل
حبذا فکر ثنائے پیشوائے بے عدیل

قدرت اللہ مجسم آفتاب نور بخش
صورت نعم النصیر و معنی نعم الوکیل

واصلانرا در حریم پاک ہر ساعت انیس
سالکانرا در طریق معرفت ہردم دلیل

ہر کہ از بیداد نالد از پیش فریادرس
ہر کہ از اندوہ رنجد مشکل او را کفیل

ہر کجا پائے نہد ہر ذرہ گردد سرفراز
بوسہ گاہ عالم بالا شود خاک ذلیل

ہر کرا یارے کند از آبروے او مپرس
میکند ایزد برا او آتش گلستان چون خلیل

ساحرے چون مردم پر فتنہ گویا سازدش
گر کنی از خاک پایش سرمہ در چشم علیل

روشنی آئینہ نور خدا گرداندش
گر کشی از آب چشمش غازہ بر روئی جمیل

تر دماغ نکہت انفاس او فردوس پاک
تشنہ کام رشحہ ایثار او دریائے نیل

در دہانش نوش بے پایان ولے ظرف روح تنگ
در کلامش نکتہ ہا بسیار و عمر ما قلیل

در ہوایش میزنند و زیر پایش می نہند
بلبلان گلبانگ مست و آہوان چشم کحیل

در عشقش بیمرگ عرفان زندگانی یافتن
داغ او در سینہ بیرون خونبہائے ہر قتیل

حامی هرکه ازو گشت بهر مخمصه | مامن هرکه امان جست در آفات عظیم
لطف او را نبود باکس و ناکس تخصیص | خلق او در افگند منج تعزز تعمیم
برورت آمده رنجور عزیز خسته | آوخ آوخ که رود باز بدین حال سقیم

قصیده درستایش خلاصه کاملین سلاله الواصلین حضرت شاه حفیظ الله قدس الله سره

بنام ایزد حفیظ الله سلطانے ملک خوئے | قلندر مشربے برہم زن گیتی بیک ہوے
سراپا رحمتے بیکس نوازے چاره پردازے | کریمے جرم بخشے پرده پوشے آشتی جوئے
خبیرے کاملے دریانوالے عارفے شاہے | فقیرے بے نیازے خرقه زیبے مصطفی روئے
ولیئی چون علیی مرشدے روشندلے پیرے | محبے عاشقے مصحف جمالے قبله ابروئے
نہالے سرفرازی سبز بختی سایه اندازے | بہارے نه رواقے رنگ و بوئے هفت مینوئے
وجیہی صالحے صاحب کلاہے واصلی شیخے | وحیدے محرم رازے خداگوئے بہر سوئے
مراد هر مریدے حلقه ساز خرد صیادے | که نگذارد بچشم شوخ اندر کعبه آهوئے
فرشته طینتے مسند نشینے مجلس آرائے | زسرتاپا همه دردے پئے هر درد داروئے
خداوند پرشکوہے باوقارے کوه تمکینے | زبانش مخزن حکمت کلامش سلک لولوئے
صفیے صوفئی مردے فریدے صابرے فردے | بہر انداز تسخیرے بہر تسخیر جادوئے
محیطے عین عرفانے بگوهر ابر نیسانے | ز آتش جوش هر بحرے ز موجش سیل هر جوئے
منیرے پرفروغے آفتابے جلوه افروزے | برنگ شیشه از شمعے ز نور پاک مملوئے
جمیلے پاکذاتی پارسائی معرفت کیشے | میسر از دستگاه او ید اللهی تقا بوئے
غریقے هوشیارے بیخودی مستغرقی پاکے | که گویا از درون او که از خون میدهد بوئے
امامی پاکبازے پیشوائے مایۂ نازے | محبت بردلش فتنه چو بر داماد بانوئے

بوکه کناس درش بر سر قلیان بندش — لاله می آورد از گلکده آتش به چلیم

قبلهٔ علم و عمل شیخ اجل و اکمل — قاطع طول امل صدر مقام تقدیم

گر به بیند به خضوع عشق بنو جای عجب — سر اگر بر در آدم نهد ابلیس رجیم

ملک او ملک و ملک ملکتش العزة لک — گنبدش همچو فلک خانقهش همچو حریم

ذکر او بر لب پاکان بکرامات ظهیر — عفو او از پی رندان بخرابات ندیم

گر ز ابرو بدهانش نظر افتد سر نه — سجده فرض است چو خوانند ز مصحف الحم

سکندلیبکه غنی سایل خود را چون خود — مثل او را نتوان گفت در آفاق عدیم

گریه اش مردم آبی کندش هر که در اوست — گر نگاهی فگند رحمت او سوی جحیم

گلشن خلد ز ویرانه قیامت بیند — چون کند همت او عیش بگیتی تقسیم

روی او مصحف آیات الهی آورد — دفتر سحر بتان گشت چو پارین تقویم

تربت اوست که جز خلد نبخشد بهوشش — هر که شد یکنفس آنجا و ببوئید شمیم

پرده های نظرش هفت فلک را داند — چشم حلمش که بود نور نگاه تسلیم

تا پسندیدهٔ پیران و مریدانش گشت — گشت ضرب المثل آسایش جنات نعیم

غنچه را که فشانی به مزار پاکش — جوید از خندهٔ او فیض طراوت تسنیم

خرقه اش در بر او افسر او بر سر او — بوسه زن بر در او تاجور هفت اقلیم

در نگاه همه عشاق چراغ نه طاق — بر زبان همه آفاق کریم ابن کریم

هست در سیل فنا پر ز هوا لشی چو حباب — فلک پیر که از موج بدر برد گلیم

در تب انداخته شوقش دل پر خون مرا — سوخت از گرمی نبض من اگر هست حکیم

هر که پا کرده ز سر آید و خاکش بوسد — مرحبای شنود روز و شب از طور کلیم

شاهد مشهد قدسی بجمال معنی — عالم کهنه معارف ز خداوند علیم

چونکه خورشید لقبش ذره نوازی نکند — مهر او سوختش از غایت احسان عمیم

باکمالے کہ ہست ظرف وے است
سنگ سعی در آب افگندن

باخطائے کہ ہست طینت ما
نہ زخود رفتن ونہ شرح شدن

بگدازد بیک نظر دلہا
گرچہ باشد زسنگ یا آہن

می شناسد دو رنگ از یکرنگ
بکرامت نہ از طریق سخن

در سر او ز سر حق انبار
در دل او ز معرفت خرمن

عارض او کہ مصحف ناطق
نام پاکش کہ حرز آہرمن

طینت او کہ درمیان صدف
رحمت او کہ ابر در بہمن

ہمہ تقوا ز فرق تا بقدم
بیشک وشبہہ نور حق ہمہ تن

در طریقت بانہماک وجود
در شریعت باتباع سنن

والہ خوئے او صغیر وکبیر
عاشق روے او چہ مرد وچہ زن

چون ز اسرار حق سخن سنجد
گوہر ناب ریزدش ز دہن

چون ز تکمیل عشق حرف زند
دل سنگین شود چو آتش زن

صاحب ذوق وحال ووجد وسماع
اثر صحبتش ز خود رفتن

ہان بیاؤ ببین کہ بنماید
آنچہ از وے نشان دہد گردن

شمع در آب گینہ چینی است
تن پاکش بزیر پیراہن

جامہ را زیب میدہد تن او
نفزاید ز جامہ زیب بدن

فیض عرفان ز نام او پیدا
نام پاکان ز فیض او روشن

خلق او نیست بلکہ تسخیریست
دوست گردد ز مہر او دشمن

گر خدنگ نگاہ اندازد
در نیاید بکار صد جوشن

اے ولایت کنون بطرز دگر
واجب افتاد مطلعے گفتن

از دل اوست تا دلم روزن
فیض او مثل مہر جلوہ فگن

جنیدی شبلئی کرخی مقامی روح عطارے — فضیلے بایزیدے کعبۂ ہرول زہر سوئے
سعالی منزلے قدسی خیالے استوی شانے — محی الدین کمالے ماسواسونے بیاہوئے
کلیمے عیسئی خضرے خلیلے رکن ایمانے — حبیبے ہمچو محبوبے ملیحے شورہر کوئے
مطیعے متقی حق نمائے ہادے دینے — قوے قادری خیبر کنے بازور بازوے
انیسے مونسے انس آفرینے سخت پیوندے — کہ اندر خلوتش زاہد پرستد مثل ہندوئے
لعشق حضرت خادم نگاہے ازتومیخواہد — عزیزے ناتوانے خستہ جانے سرزانوے

قصیدہ درستائیش مرشد برحق نور مطلق محرم اسرار سرمدی حضرت خادم صفی محمدی قدس اللہ سرہٗ

پرطاوس شد فضائے چمن — زہرہ فرتاب غنچہ درگلشن
آتش رنگ شعلۂ سرکش — موج آتش ہمی زند دامن
چشم گویا بحیرت نرگس — لب خامش بحیرت سوسن
ہمہ الماس خردۂ مینا — ہمہ یاقوت مشکناب ختن
ساعد سبز گلبن تازہ — قامت راست سرو نو ہمہ تن
دُرغلطان ودُرتے رخشان — شبنم تربروئے برگ سمن
گل خندان چمن چمن نافہ — غنچۂ شوخ باغ باغ پرن
ہیچ دانی کہ این بہار زچیست — وزچہ افزود رنگ وبوئے چمن
سبز رنگے زتازہ روئیہا — کرد گیتی ارم بوجہ حسن
روح بخش شمامۂ مینو — شاہ خادم صفی جنید زمن
درصفاتش بیان ما قاصر — درثنائیش زبان ما الکن
چشم مستش کہ نرگس جادو — سینۂ اوکہ وادی ایمن

گر تو چون حلقه بر درش باشی　　هر دو از آن تست عدن عدن
در فشانی بپاس جان عزیز　　چه عجب سر بر آوری ز کفن
از لبش مے شنید گر سخنے　　کوه مے کند لعبت ارمن
ور جمالش بچشم دل سیدید　　پیش بت سر نے نہاد شمن
کوچۂ او حقیقۃً کعبہ　　خانقاهش کمال را مسکن
یک نظر کرد و دل ز من بربود　　نه یقین ماند پیش عشق و نه ظن
هر مژه راست کاوشے که بنوک　　دوز دش چاک چاک چون درزن
نیست ماوائے من بجز در او　　من و ترک دو کون وان مامن
نور حق است از قدم تا سر　　بندهٔ او شدم بحق دیدن
سگ ناچیز بارگاه ویم　　اے ولایت مرا چه حد سخن
بعد ازینش ز عهد یاد دهیم　　تو کنم باز ماجرائے کهن
گرچه بحکم گرفتهٔ دستم　　پائے می لغزدم برین پلون
منت خاکم نگاهدار ز نفس　　تا نیفتد بدست باد ارزن
تا شود آتشم گلستانے　　بت آزر خلیل وش بشکن
محو کن در خودم برائے خدا　　تا شود نور خوردن و خفتن
بس که خود کرده عزیز مرا　　مشکلم سهل کن بوقت فتن
تا منم باش هر زمان یارم　　تا توئی بازم از نظر مفگن

ایضاً در ستایش مرشد برحق قدس الله سره

حسن تو کند پیکر تصویر صنم را　　رقصان کشد از بهر طواف تو حرم را
عشق تو دهد نسبت مجذوب بسالک　　برهم زند از فتنه عرب را و عجم را

صورت من بود که معنی او | معنی او بود که صورت من
گر بجائی که اوست راه برے | نه تو ماند دران مقام نه من
الامان از کسے که منکر اوست | مقرے نیستش بجز مدفن
ماهر معنی حدوث و قدم | واقف راز حق زمن تا عن
سر او خود زسر او مملو | دل او خود زنقد او مخزن
بمقامات معرفت مستقل | بکرامات و انکشاف حسن
فارغ از خوف و هیچ رز جا | غافل از شادی و غمی و حزن
که شود آه محرم حرمش | عشق میخواهد آشتی بحسن
گر به بینی جمال باطن او | بپرستی بدان نمط که وثن
فیض یابد بسینه در دل ازو | همچو جوهر زمهر در معدن
دشمن او چو خس در آب روان | حاسد او چو خار در گلشن
قطب از جائے خود نمی جنبد | مفرے نیستش مگر بوطن
درد او مثل صاف هوش ربا | نے نالش جگر شگاف و وزن
ذره با وقار او خرشید | سرخ با برد باریش صد من
گوش سخت از زبان او نشنید | در جنبش ندید چشم شکن
هر ادائے وے و هر ایمائے | میکشد سوئے حق بحیله و فن
پیش او هر که آمد از خود رفت | دم ازو زد بکوچه و برزن
گر کند آشتی مطیع شوند | ترک و تاجیک روم و چین و ختن
ور تند بر در تغافل باز | بگدازند شمع سان بلگن
بر ملا راز عشق میگوید | حق او هست این چنین گفتن
آنچه دارد خفی جلی بیند | گر بیابد علی ز را میتن

تا تیر پدر یوزه دود پیش لب او   دارو دگر جز سخنش نیست سقم را
انجا که کند خواجه صفت شبده نوازی   باقی نگذارد اثر هیچ لمم را
حاشا که صدف چشم کشاید سوی نیسان   باشیده ز انعام بدانمایه نعم را
از گرمی فکرش نظر عشق بدلها   ور جوشش سماعش اثر فیض نغم را
گردم زند از پاکی خود گل بحضورش   خارش بسبزازم کند پشت و شکم را
بر دل ننهد منت او داغ اشارات   بر دوش کشد همت او بار ذمم را
آرام دل هر که رباید نظر او   آهو بره آموزد از و شوخی رم را
تا نسبت جان اسدالله در و دید   بگداخته تب کالبد شیر اجم را
از هر چه اشارت کند و گوید و خواهد   صد گونه ترقی دهد احسان اعم را
حاجب صفت استد بسرا پردهٔ جاهش   بادیکه در اخراب بر افگند خیم را
گر دیدهٔ من آب ندارد عجبی نیست   خون گرمی او در رگ و پی سوخته نم را
شایدٔ بصفاتست ز محبوبی ذاتش   چون ناز که بر ختم رسل هست امم را
یک مطلع پر نور بخوانم بحضورش   تا باز کند جانب من چشم کرم را

مطلع

ای نیزه بسر از خط سبز تو رقم را   ور حرف خطا سلسله دریای قلم را
ابکم ز جمال تو به تسبیح در آید   در دل رود از گوش ثنا تیو اصم را
از پرتو انوار تو نوری به سهیل است   گر بوی خوش از تاب سهیل است ادیم را
عشق تو چو نیرنگ نماید نظر ها   هر دم بوجود آورد از غیب عدم را
هر سو بهوا یتو ز خود بی خبر افتد   از کوکبهٔ خویش چه علم است علم را
یم را بعطای تو مقابل نتوان کرد   اندازهٔ سیف است روان بخشی یم را
باشد که ز افتادنم آئی به تبسم   لغزان نهم از شوق تو هر وقت قدم را
از بسکه بدود تو همه باخبر انند   اندیشهٔ خفتن ز شبان نیست غنم را

دانم که مگر سوی تو افتاد نگاهے
خادم صفی آئینهٔ انوار الٰهی
شوریده سر خاک در میکدهٔ او
جا یافتهٔ حاشیهٔ انجمن او
آرے خبرے میدهد از راز درونش
اندر دل پاکان حق اندیش مکان یافت
جنبش تمکن ز مباهات قبولش
تا عود بر آتش بنهادند به بزمش
هر سمت نگریسته گاهے بنگاهے
هر سو که نسیمے بوزید از سر کویش
اکسیر فزوتر بود از مرتبهٔ او
تقدیم توسل کند از دبدبهٔ او ✤
گر با لب او نسبت دردے ندهندش
تا صوفی صافی شده رفتم بحریمش
گر بر فگند چشم وقارش بسفالے
هر دیده که رنگین شده از عکس جمالش
لا گوید و از هوش برد نفی وجودش
نامش چو فرازد بالف رایت وحدت
خلقش نگر آمیخته لختے بمزاجش
عزت بخداوندی او داده گواهی
محراب اجابت شده آن پشت خمیده

هنگامه برافروز تجلائے قدم را
کز همت او درس کمال است همم را
با جرعهٔ دُردے نخرد ساغر جم را
در صند جهنم نبرد نام ارم را
بازیر اگر سازدهی پردهٔ بم را
تا رحمت عامش بپذیرفت ندم را
نازش ز پذیرائے او حسن شیم را
چشمے ز نسیمیست بهر گوشه نسیم را
گرد از دل هر فرقه برون رنجش هم را
بوئے خوش او گلبن تر کرد سلم را
کز خاک درش مغز حیاتست عدم را
کز حشمت او فر ملوک است حشم را
در نوش به بینی همه خاصیت سم را
بوئے ز مدینه بمشام آمده شم را
سنگینی او کوز کند پشت اضم را
در سوخته داغے بدل لاله حمرا
در دل نگذارد سر پروائے نعم را
با خود برد آنجا که رود خیل خدم را
گر جذب بپیوست ز خواص است دسم را
رفعت بسرافرازے او خورده قسم را
کز بهر سجودش بدعا خواسته خم را

ایضاً در صنعت مهمله و متلون

مالک ما مالک ملک و علم — داور ما سرور والا همم
محرم سرّ همه خادم صفی — سالک و اهل دل و احمد کرم
مرهم هر دل سر اهل کمال — درگه او والہ او را حرم
هم سر او محرم سر عطا — هم دل او عامل علم حلم
حاکم هر حاکم و محکوم او — آمر و هم عالم و ماسور هم
دارو درد دل گم کرده راه — عالم هر علم که دارد علم
هم دل او مولع حال و سماع — هم سر او مطرح احساس دم
حارس معمورهٔ آمال دل — حاکم مطمورهٔ حلم و کرم
محمل او حامل حمل صلاح — گوهر او ماهر مهر اعم
واله و دلدادهٔ او هر همه — هر که و مه در ره او کالعدم
رهرو و سالار کل و راه دار — اگه هر مسلک و محسود هم
مسلم و هم در دل او مهر او — راحم و راحم همه رحم و کرم
واصل و هم کامل و والا گهر — عالم دلها همه او را سلم
مورد الهام سر لا اله — حاصل او حاصل ملک امم
حاسد او مرده و مردود مرد — مرده و دارد سر درد و الم
محرم سر دل احمد صلی الله علیه وسلم همه — مسلک او مسلک راس الامم
همسر او حاسد او آه آه — اول سدره او صد لمم
همدم ما مرصد ما مول ما — سهل مر او را همه امر اهم
مکرم و هم اکرم و سردار ما — طاهر و هم اطهر و روح رمم

شب کوک حریم تو ز لب یاری آلا
گردیده حقیقت ز وجود تو مباہی
عالم چه کند گر نکند از تو سوالے
نفسے است پر انوار ز الله جمیل
انکار نکرد دست فلاطون ز مسیحا
جز رندی و مستی نبود کار نبرہم
ترا ندم که محیط آمده مدح تو ز ہر سو
گر صورت داغی شود از سکه چه دوست
بر حال عزیز از کرم انداز نگاہے
تسرے بکن از بکیسم چون بقیات
دلگرمیم از دیده بیدار بیفزائے
بنگر نفسی فرہی نفس و دوا کن
رحم آر که ہستم نظر انداخته تو
فریاد ستمدیده خود گوش کن اے آنکه
خواہم که دم نزع ببالین من آئی
تا کے بگذاری بشرارت وتابم
بردار ز خاکم که ہوا دست نیامد
کار دلم افتاده بنا سور لیس از درد
بفرست مسیحا نفسے بہوا داری خاکم
اکنون بدعا تو کنم زمزمه سنجی
تا نوش لبت از لب نوش تو شور است

اندر غزلی شرح دہد معنی کم را
نسبت بتو حاصل شده عرفان اتم را
کالائے تو یکسو فگند گنج قیم را
ہر حرف ثنائے تو که مہر آمده فم را
تا حکم تو آموخته اعجاز حکم را
نام تو ربود از دل من بیم نقم را
در ناطقه نگذاشته گنجایش ذم را
نگرفته بکف زہد تو دینار و درم را
تا چند کشد این ہمه اندوه سدم را (پشیمانی ۱۲)
نوبت بمکافات رسد جرم بیرم را (پیری ۱۲)
تا دفع کند خواب شبم جوش شبستم را
کاین زہر در اندام من افزود ورم را
بیتش که برم داورے بخت نژم را
داد تو بر انداخته آئین ستم را
چون سوختگی دست دہد منفذ دم را
با داغ درون کاوش سخت است الم را
دانی که سپردم بتو ہر کار اہم را
مانند یتیمے که پدر یافته عم را
تا سرد کند آب کرم آتش غم را
بادا ز تو سعادت اثر زیج درم را
شیرینی تریاک دہی تلخی سم را

روز دگر بلرزه نیارد فگندنش　　بنیاد هر که پشتی او پایدار کرد

ترگشت از نمی که ز دستش فرو چکید　　ابر سیاه گریه بهر رهگذار کرد

سرسبزیش ز سایهٔ سرو روان اوست　　گردن فرازی از چمن شاخسار کرد

آزاد گشت هر که بدرگاه او رسید　　از بند هرچه هست و بود رستگار کرد

جنبش کجا ستون امید من از کجا　　پایش بدستیاری خود استوار کرد

یادش که در درون من آمد بجوشها　　اشکم بآبرو گهر شاهوار کرد

فرتاب او چنانکه نیاری دروغ گفت　　هر آنچه خواست او ز نهان آشکار کرد

روزیکه روز کرد همانروز ایزدش　　درویش و پاک و برتر و والا تبار کرد

از بیم بی‌نیازی هردم بدرگهش　　پرهیزگار بندگی میگسار کرد

نمو و شگفت از رخ چون مهر او اگر　　از پرتو سپید همه زنگبار کرد

ویرانه که گشت سرافراز از پیش　　سرسبزیش مپرس که چون سبزه‌زار کرد

داغی که زو فتد بدرون سیاهکار　　کاری کند که ماه بشب‌های تار کرد

هر دلبری که سوی دل آشوب و بدید　　زلف سیه بروز سیه تار تار کرد

چشم خروس دیده چو بر روی او گشاد　　چشمی که نم نداشت ز خون رود بار کرد

هرجا که شد به بتکده یا خانهٔ خدا　　دیوار و در به پرتو روی نگار کرد

دانست گل که یافته رنگی ز روی او　　ساز ترانه گر بگلستان هزار کرد

نیرنگ دلربای دبیر نگیش گر　　رنگ پریده را بپریدن شکار کرد

آنکس که دید نرگس مردم فریب او　　بیماری دلش به تب و تاب زار کرد

هرکش بپای بوسه بزد سر بچرخ سود　　آنرا که پاکبازی او خاکسار کرد

تا همچو آفتاب بزیر زمین نهفت　　هر خسته را بروز چو شب سوگوار کرد

پیشانیم ز خاک در او سپید شد　　باشد اگر سیاه دلی ناگوار کرد

دردل ماو همه کس راه او
ورنه ولایت سرکل درکمال

مصلح وهم صالح وروح ارم
سکهٔ او درمه و مهر و درم

ایضاً درپارسی خالص

نازم نگاه او که دروئم فگار کرد — بنگر دلم که چشم سیاهش چه کار کرد
پیرے یگانه که جوانمردیش میرس — کز آرزوئے هردو جهان برکنار کرد
رفتم بخاک بوسی و کردم نماز او — هرچند پارسا لستم گیرو دار کرد
دربارگاه حضرت خادم صفی رسید — روشندلی که رو بخداوند گار کرد
پرسنده کیست انکه بخشت آفرید مهر — خورم دلم زپرسشش روز شمار کرد
دل میبرد ز دست هنوزم بدلبرے — هرگونه آشتی که بما بار بار کرد
اندیشه ام زکاهشش روز دگر نماند — هرسرنوشت زشت مرا زیچ یار کرد
تردامنم بدید و فروشست نامه ام — بخشائیشش ببین که مرا شرمسار کرد
کے دست برهنش دهد ایزد ز مهر او — خون گریدآن دژم که خودش سنگسار کرد
هرگز گمان مبر که زپایش درآورے — مستی که او بیک سخنش هوشیار کرد
شوخی که دل زدست بیکدستبرد برد — چشم مرا بگریهٔ خون اشکبار کرد
یارم شد انچنان که فراموش کرده ام — هر روز بازئی که بمن روزگار کرد
دل خرد لشگند بفروزنده پرتوے — کز تاب ریزه ریزه همه کوهسار کرد
پرتو براو فگند که خودسوختش بتاب — گل درچمن اگر گله از نوک خار کرد
هر زشتیی که بود بما بےشمار بود — بر خوبئی که کرد بما بے ابار کرد
با مهر خود سرست چهار آخشیج من — آگاهیم نشد که چه با هر چهار کرد
هرسینه را بداغ نهان لاله زار ساخت — هر دیده را باشک روان آبشار کرد

له دردو وزن اول
یعنی زانست
دو دیفاتبر شتر ثانی
یعنی بجسر بر وزن
نه زنی ودیفا بجسر اول
یعنی بجسر بیرست و
یعنی سر اداده

انجا که از کشود فراخی بکار برد — سوراخ مور را بگشایش چو شار کرد
گر گرد دیده را بنگاه برابرش — خورشید را به پرتوے آئینه وار کرد
از خاک گرم راند بگردون سمند ناز — تا خور بدیده خاک سم راهوار کرد
دیدار او که ناخن پنهان زند بدل — رگهائے هر دو دیده بینا دو تار کرد
هر سو که رخ نهاد بفرمان فزه اش — هو را ز دو سوز تابش خود دو بار کرد
در هر دلے که ساخته مشکوے مهر خود — انبار ناز بیشتر از پائے کار کرد
بادی که یکدم از سر کویش روان گذشت — گرد از شتاب انچه دل برد بار کرد
استاد و تا نگفت بپاشید بار ها — فرمود گر با بر بیا و ببار کرد
بنگر سوئے عزیز به مهر و باشتے — کز خستگی بخون دل خود نهار کرد
بشنو چگامه اش که بصد رنگ میکند — کارے که بانگ دلکش توتی و سار کرد
باد یو نوشتم از چپ و راسم بکن بهان — کاین چرخ تیز گشت بجان دو مار کرد
دستم بگیر کز سر کینم سپهر پیر — از خاک بر نداشت از اندم که خوار کرد
گلگونه باد خاک درت از برائے انکه — تا بود ورفت رخ سوے پروردگار کرد

هر راز جو ز بندگیت کامیاب باد
کایزد درون پرده ترا راز دار کرد

تمت

آنرا که هوش او بشکر خند در ربود — آزاد و رند و دیده در و باده خوار کرد
بر هر که یک نگاه بگفقد ز آشتی — پاکیزه خوئے و سرخوش و شب زنده دار کرد
گم در خودم نمود که از من نشان نماند — وارسته ام به نیستی ار فشار کرد
یا باد و مشک بیز نگردست هیچ گل — بوئے خوشش هر آنچه بچین و تتار کرد
سازد بمهر چارهٔ بیچارهٔ بید رنگ — خود کیست آنکه یکدمش امیدوار کرد
راه درون دل ننشاندنہاے آشکار — بر رهروان پدید چو فرسنگسار کرد
شد چشم خونفشان من از تابش آتشین — رویش نگارخانهٔ چین را بهار کرد
لشگفت گر از و گل داغی برنگ و بو — کاوش درون سینه بصد خار خار کرد
بر خاک مرده که گذر کرد و پا نهاد — جان بخششش بمهر نهان زیر بار کرد
سرسبز و تازه کرد نهال امید ما — گر چوب خشک بود پر از برگ و بار کرد
گر سایه بر فگند بدشت از پے شکار — هر گوشه را بتازگی سبزه زار کرد
بر در نشین او نرود بر درے که بخت — هر دانه را بجز منش از یک هزار کرد
جز آرزوے یک نگهش در دلش مدان — آنکس که خستگیش بسختے ترلند کرد
خوشخوئیش نگر ز خرامش بروی خاک — تنها بما نگر که با مور و مار کرد
پندا شتش که از رخ او هست پرتوے — گر مه بمهر دیدهٔ روشن دوچار کرد
هر چند ناکسم چو گواهم کنی چه باک — وخشور پاک بین که چه پاسوسار کرد
هر چشم را ز بینش خود کرد تیز بین — هر دل ز تاب روئے خود آئینه وار کرد
دل میرود ز جوشش روا سپه بسوی او — فرخنده آن پیاده که کار سوار کرد
گردون نگر که هر خم گیسوش سراسری — آشوب روزگار چو گیسوے یار کرد
شوخی که رنگ یافت ز نگینیش نشد — مردم کشے که دست بخون پر نگار کرد
خونگرمیش گز آتش پنهان نشان دهد — اخگر فشان دو دیده برنگ چنار کرد

تو نبیند بشبی و روزی بدہم جان بفراق
زیستن بے تو ازین بیش محالست الا

روزکے چند بامید تو درتاب دہیم
زندگانیم بہ ہجر تو وبالست الا

داور پاک تواند کہ دلت نرم کند
سوئے من آئی و دانیم بخیالست الا

تپیش دل نگذارد کہ خرابی نکنم
دیدہ مشتاق بدیدار جمالست الا

تو نہ آئی کہ کنی این ہمہ باور زعزیز
زانکہ در وعدۂ تو ہر مہ وسالست الا

۶

غرقم ہمہ در خویش چو آب تہ دریا
پاک است حبابم چو حباب تہ دریا

جوشد ز درون گر تو بیائی بہ کنارش
آید پئے پابوس تو آب تہ دریا

می زد لب آب و سمک از رشک گزک جست
این طرفہ کبابیست کباب تہ دریا

خوی کرد چو از آب روان پردہ برخ بست
گوئے عرق اوست گلاب تہ دریا

آہنگ تماشا کن کہ دہم بر سر خود جائے
این است بسوی تو خطاب تہ دریا

بیند مہ نو دیریم و گوید بقیہ بیم
زین پس من و شبدیز و رکاب تہ دریا

حکمے کہ کند آب در گوش تجلے
زیبد برخ پاک نقاب تہ دریا

اشکم ہمہ دریا و تماشای شگفت است
چشمان سپیدم چو حباب تہ دریا

جنبید ز وہمش چو ہوا کشتی او دید
شد چادر امواج حجاب تہ دریا

عکس خط سبز تو بیفتاد ز ساحل
تا سبزے آب است خضاب تہ دریا

ہر سر بکفے غرق بجون میشود اینجا
گویت بعد آب است چو آب تہ دریا

گر ہست سر انداز تو از شبنم پر موج
آن طرہ بفرض است سحاب تہ دریا

از آبحیاتست چو دریا دہن او
نوش سخنش لب لباب تہ دریا

خون ریختہ و سوختہ افگند در آتش
از کشتہ او پرسش عذاب تہ دریا

ہر بحر بہر لفظ پر از گوہر معنی است

آمد ز خون دیدہ گل افشان نگار ما
آورد ش آه بر سر خاک مزار ما
تار نظر گسیختہ و رشتہ نفس
گلگون کند قبا یتو آخر بجذب دل
خود را بوہم تنگ در آغوش خود کشید
ہر شب فروغ بزم تو از ماست ہمچو شمع
زنجیر پاست بہر نگاہش ز پیچ زلف
نبود ہنوز در سر ما جز ہوائے تو

روشن ز آه کرد چراغ مزار ما
ہنگامہ گرم کرد دل پر شرار ما
آه از بلائے کشمکش انتظار ما
خونے کہ ریخت دیدہ ما در کنار ما
خاکے ز ما نیافت زمین از فشار ما
سوز و گداز دل ہمہ آمد بکار ما
دودے کہ رفت بر سر جان نزار ما
گرد د بگرد کو یتو مشت غبار ما

۷

قاتل نگار لسبت و لبسر پنجہ دل ربود
در دست ما نماند عزیزا اختیار ما

اگر آید دل آویز بخود لرزد دل شیدا
بیا زارد بجادوی روان من شود بسمل
دل آراید جگر سوزد بصد افسون نگاه او
بت رعنا چو ہندوی بروایان عزیز خونم

غم افزاید بلا ریزد ستم ورزد دہد ایذا
حزین دارد بہر خوی بشور آرد ز رد و اویلا
نیا ساید ز آزارم کند افزون جنونم را
ز شور شہا نندہوی غم نہان کند پیدا

۸

عزیزا این غزل گفتیم اندر صنعت تازہ
کہ شاید آتش گیرد با کلامم دلبر دانا

عشق من حسن تو ہر یک بکمالست الا
گر تو خواہی نہ محالست بیا ورنہ بخوان
تو نیائی و نخوانی کہ نداہی سر من
عاشق آن بہ کہ ز معشوق شکایت نکند
تا کجا ضبط کنم چند شکیبا باشم

وصل من با تو ہمہ عمر محالست الا
کہ دل غمزده را شوق وصالست الا
ور توام ہر نفس این رنج و ملالست الا
لاجرم ناطقہ ام پیشش تو لالست الا
خود بیندیش کہ بیدل بچہ حالست الا

حقۂ لولوئے لالا برکشا	اے لب لعل تو مرجان عرب
از تکلم ہائے نوشین لبت	شور ہا دارد نمکدان عرب
برفگن از مہر بر ما سایۂ	اے بقامت سرو بستان عرب
خضر از بوئے تو یابد زندگی	گر بمیرد در بیابان عرب

۱۲	زود تر بینی کہ باشد اے عزیز دست ما عشاق و داماں عرب	۲

شاہ خادم کرد جامم پر شراب	غرق آبم غرق آبم غرق آب
نسبت ما خاکساران با علیست	بوترابم بوترابم بوتراب
قصہ کوتہ کن بروائے پارسا	من خرابم من خرابم من خراب
ز آتش حسن برشتہ سوختہ	چون کبابم چون کبابم چون کباب
او در آغوش من و من زندہ ست	بے حجابم بے حجابم بے حجاب
جام می در دست او گوید مدام	آفتابم آفتابم آفتاب
روز تا شب از بلائے عشق او	در عذابم در عذابم در عذاب
چون دعا نازندہ دشنامش کہ من	مستجابم مستجابم مستجاب

۱۳	از وصال شاہ خادم اے عزیز کامیابم کامیابم کامیاب	۳

اے جمال تو بچشم ہمہ محبوب و حبیب	عاشق روئے تو ہر کس چہ بعید و چہ قریب
سیکند معتکف کعبہ فراموش نماز	چون دمد نرگس شہلائے تو افسون عجیب
شاہ خوبانی و گر رخش بجولان آرے	نالہ ہا پیش دود تا بکند کار نقیب
منزل وصل تو خلوتکدۂ بیخبریست	جز تو کس نیست در آن پردہ چہ عاشق چہ رقیب
در رہ ادینہ کہ از ناز بجامع رفتی	صف پراگندہ شد و بیخبر افتاد خطیب

۱۰	دیوان عزیز است کتاب تہ دریا	

تا شست سر طرہ آب تہ دریا	پیچید بخود امواج ز تاب تہ دریا
اے غازہ بروی تو شہاب تہ دریا	ہر قطرہ خوے قطرہ ناب تہ دریا
شور لبت افگند خرابی ز تلاطم	بنگر نفسے حال خراب تہ دریا
از نوش نیاز سے بحضور دہن اوست	چون رشحہ ز شبنم بحباب تہ دریا
بے شور انا چند کنی زہرہ من آب	از شورش فرعون و عتاب تہ دریا
ریزد بدرون ہر چہ کہ خیزد ز در و نم	جز جانب خود نیست تاب تہ دریا
بیتابی اشک است بہار دل پرخون	طغیانی آب است شباب تہ دریا
بر کشتیش از چنگ بالست عجب نیست	بر عکس ہمین چنگ رباب تہ دریا
شد رخنہ گر خانہ او از پے عشاق	اسکندر اگر ساختہ باب تہ دریا
صہبا زدہ بر زورق و براب فرو ریخت	ہان ہر دم آبے و شراب تہ دریا
آب دہن افگند بہ لعل مسی آلود	نیلو فر ازو یافت لعاب تہ دریا
در بحر غمت غرقم و ستم بنظارہ	خوش عالم آب است بخواب تہ دریا
فرعون مشو زاہد خود بین ز فریبش	آبے است بخاک چو سراب تہ دریا
گرباد زند بر سر او خیمہ آبے	باران کشد از گرد طناب تہ دریا

۱۱	گفتار زبان جوش درونست عزیزا موج است نمودار شتاب تہ دریا	۱

اے جمالت نور برہان عرب	تازہ بر روئے تو ایمان عرب
خال رخسارت عجم را آیتے	عارض پاک تو قرآن عرب
ہر دو چشمت سحر عین ہند و چین	ہر دو ابرو تیغ عریان عرب
سوئے من لفرست بوسے از کرم	اے خط سبز تو ریحان عرب

۱۶	دل زدستم برد جانان عرب	۶

گرد گل شمع صفت سوز نهانی امشب
از محبت دل معشوق بخود می پیچید
میبرد هر نگهش دل باداے جادو
زاهدان ساغر می بنگر و دست نازک
هر که این می بچشد عیش مدامش ندهند
از رخش نور خدا در نظرم می آید

میرود بر سر من آنچه ندانی امشب
آه من کرد در و ریشه روانی امشب
میکند هر سخنش حل معانی امشب
کافرے گر بملامت لن ترانی امشب
تر شود گر نکنی جرعه فشانی امشب
خط سبز است خط سبع مثانی امشب

۱۷	ترک مردم کش ما ترک ستم کرد عزیز کام دل خوش لبان تا توانی امشب	۷

چند گویم بتمناے تو یارب یارب
شمع را ورد زبان است به تربت همه شب
دل سرگشته ز سودائی بلا میگوید
از جفائے نگه شوخ تو آوخ آوخ
ای بت این طرفه که از برهمنان می شنوم
تو بیا غیر مدار از فراموشی من۔

خوی من گشت ز سودائی تو یارب یارب
از فروغ رخ زیبائے تو یارب یارب
در خم زلف چلیپائے تو یارب یارب
وز بلائے قد بالائے تو یارب یارب
هر نفس گرد کلیسائے تو یارب یارب
من و از دست ستمهائے تو یارب یارب

۱۸	روے بنما به عزیزے که تو اِی همه وقت میکشد وعده فردائے تو یارب یارب	۱

حق اگر هست صورت یار است
مرشدم کرد یک سخن تلقین
هر کرا عشق با جمالش نیست
نعره بردار تا شوی سردار

باطل است آنچه غیر دلدار است
که دو عالم برائے دیدار است
کور به چشم او که بیکار است
که مقام وصال بر دار است

آه از شوخی و مردم کشی و کافریش
چشم بیمار تو پرسد که کدام است طبیب

۱۴ — ۴

گر به بینم چو عزیز آن مه تابنده شبی
دانم آن شب شب معراج و بنازم به نصیب

در طربگاه وصال تو نه روز است و نه شب
پیش گم گشته حال تو نه روز است و نه شب

نور و ظلمت بهم آمیخته از رخ و زلف
ورنه شایان مثال تو نه روز است و نه شب

یاد دلیست که خوش وقتی فردوس از وست
چون کند جلوه جمال تو نه روز است و نه شب

ماه و خورشید کجا پرتو حسن تو کجا
محرم سر کمال تو نه روز است و نه شب

گر به بیند رخت از یاد رود روز و شبش
هر که هرگز بخیال تو نه روز است و نه شب

شب بزندان بری و روز بمسلخ آری
غیر ازین در مه و سال تو نه روز است و نه شب

۱۵ — ۵

آه در درد دل سے تاب چه پرسی ز عزیز
فارغ از رنج و ملال تو نه روز است و نه شب

اے بلند از شان تو شان عرب
آسمانها زیر فرمان عرب

از تو ناز و بر عرب هر کشورے
هر ثنائے هست شایان عرب

سینه ها از کاوش عشقت خبر
حبذا خار مغیلان عرب

خال رخسار تو هندو حافظے
ترک چشمت نامسلمان عرب

بے تمنت این دل چکار آید مرا
کاش میگردید قربان عرب

جان ما خاک عرب از شوق باد
خاک تو گردید گر جان عرب

پرتوئے در کلبه یا صد فلگن
اے رخت شمع شبستان عرب

تا وجود هست از آن پاکیزه خاک
هر دو عالم هست احسان عرب

سیر مے سازی ز آب کوثرش
تشنه گر میرد بمیدان عرب

چون نه رقصم بیخودانه اے عزیز

شانه از موی تو صد چاک بسینه پس سر
آینه پیش تو از روی تو حیران شدنیست

پایمال تو همه سبزه و گل خواهد شد
رنگ و بوی تو بهار چمنستان شدنیست

سبزند کاکل تو حلقه بگرد عارض
این رگ ابر محیط مه تابان شدنیست

گر قبای تو همین جلوه گری ها دارد
ای بسا جیب که صد چاک بدامان شدنیست

گرچه هر دم کند آزار دگر خسته ترم
از تولای تو هر مشکلم آسان شدنیست

سنبل از موی تو سودا زده بر خاک افتاد
غنچه از بوی تو بیخود شده خندان شدنیست

مهر ازین پس نتواند که بخاکش فکند
شبنم از جلوهٔ دیدار تو گریان شدنیست

دمبدم چشم ترا مصحف رخ در نظر است
نامسلمان ز جمال تو مسلمان شدنیست

گر همینگونه رخت پیش نظر ماند مرا
کوکب طالع من مهر درخشان شدنیست

٢٢	زندگانی بخیالت گذرانید عزیز چشم دارم که دم مرگ بپایان شدنیست	٥

بهر شکلے و هر شانے بجز او نیست
بهر جسمے و هر جانے بجز او نیست

چو زخم است او بجز او مرهم نباشد
وگر درد است درمانے بجز او نیست

ز اول تا بآخر هر چه دانی
بهر وقتے و هر آنے بجز او نیست

دلیل او نباشد جز وجودش
ببین او را که برهانے بجز او نیست

٢٣	عزیزا نور احمد اصل اشیاست مرا دینے و ایمانے بجز او نیست	٦

آتش دل را دخان دیگر است
عشق را سوز نهان دیگر است

گرچه سر تا پا بسوزے شمع شان
سر فگندن امتحان دیگر است

شعله می افتد ز دل اندر جگر
عاشق این داغ جان دیگر است

نام پاک عشق می سوزد زبان
ذکر خیرش را زبان دیگر است

۱۹	همه نور محمد است عزیز بس همین نکته اصل اسرار است	۲

اگرچه یک نفس از تو جدا نیست
اگر بیخود شوی بیشک بدانی
درین کثرت نه بینی روی وحدت
حلاوت های این غم در نیابد

ولی جائیکه تو هستی خدا نیست
که جز نامی نشان ماسوا نیست
اگرت عشق جمال مصطفی نیست
کسی کز عاشقان مبتلا نیست

۲۰	عزیزا راه پرخون ست توحید بجز درد دل اینجا رهنما نیست	۳

ذره در دل اگر عشق خدا است
در تو بیتاب شوی و بروی
فعل عشاق بهر گونه که هست
سر این قوم نداند هر کس

مکه اینجا است مدینه اینجا است
هم ز عشق است اگر گردشها است
پاک از علت و خالی ز خطا است
فهم این طائفه از وهم جدا است

۲۱	روز و شب ما بطوافیم عزیز که در مرشد ما مسکن ما است	۴

سرو بالای تو از ناز خرامان شد نیست
زلف مشکین تو بر چهره پریشان شد نیست
پردهٔ چشم نقاب رخ جانان شد نیست
میشود سبز ترا تازه بتازه غم تو
وای صد وای چه پرسی تو ز حال دگران
تا به بینی که چگونه بغفلت می سوزد
گل چرا خون بخورد رنگ دگر می بیند

از گل روی تو هر خانه گلستان شد نیست
عالمی از سر تو بی سر و سامان شد نیست
ماجرائیست درین پرده که بر جان شد نیست
داغهای دل ما رشک خیابان شد نیست
عیسی ز درد تو مایوس ز درمان شد نیست
شمع فانوس بشکوهٔ تو عریان شد نیست
سرو از سوز غمت سرو چراغان شد نیست

دیدن و باحق آشنا کردن — این عجب طرز دلربائی هاست
سخنے گفتن و جگر سفتن — این چه انداز آشنائی هاست
بسملم کرد ناوک نظرت — راستی عین کج ادائی هاست

۲۸

هیچ دانی که عشق چیست عزیز
بیخودیها و خودنمائی هاست

۱۱

زهر سو یار ساے مبتلا خاست — ز حسن او هزاران ماجرا خاست
فراوان نکته ها حل شد ز خالش — ز خط مضمون تغیر قضا خاست
بهر دین و بهر ملت نظر کن — که از شور ظهور او چها خاست
خرابی ها پدید آمد ز چشمش — بهر جانب ز مستان فتنه ها خاست
مقیمان حرم بستند زنار — زهر تار دو زلف او بلا خاست
حلاوت هاے معنی در لبش بود — تبسم کرد و شور ما سوا خاست
طریقے کرد پیدا هر نگاهش — زهر غمزه صد افسون جدا خاست
پئے افشائے سر آشنائی — ز انفاس خوشش باد صبا خاست
تماشائے خود او را کرد بے خود — از آنرو این همه چون و چرا خاست

۲۹

عزیزا آه از بیتابی دل
نمیدانم که این درد از کجا خاست

۱۲

نور احمد به حقیقت متجلی ز علیست — انت منی و انا منک ز آثار علیست
دیدن اوست عبادت که پیمبر فرمود — بنگر آن روی درخشان که جمال ازلیست
آفتابیست تابان که درخشد شب و روز — ننگرد هیچکس آن نور و لے هرکه ولیست
اوست آئینه و محبوب خدا صورت پاک — حق منور درین آئینه بے مثلیست

مرشد بر حق ازین راز خبر داد عزیز

۲۴	تا کجا ذکر محبت اے عزیز این حکایت را بیان دیگر است	۷

من شان محمد و جهان شان من است	هر جسم که هست زنده از جان من است
من نور حقیقتم برون ز جهات	بر طارم عرش پاک ایوان من است
آنجا که منم نه ذات گنجد نه صفات	کفر نیست درین سخن که ایمان من است
خود عشقم و خود عاشق و خود معشوقم	هر غمزه و ناز و هر ادا آن من است

۲۵	گر تفرقه هست ز ما ست عزیز جز من نبود هر آنکه سلطان من است	۸

نه کافرم نه مسلمان یقین ما اینست	کجا روم بکه گویم که ماجرا اینست
نه ملحدم که مرا ملحدے بکار آید	نه زاهدم که توانگفت پارسا اینست
نه از جهات برونم که خود محیط منم	نه در احاطه در آیم که ماسوا اینست
نه بنده ام نه خدایم بحیرتم بنگر	که سر گم شدن بنده در خدا اینست

۲۶	عزیز هر چه بمعنی وجود یک ذاتست حقیقتے که بمن گفت رهنما اینست	۹

بیدلی و بیتابی عین دلربائیهاست	چون حباب گم گشتن طرز آشنائیهاست
پرده میدرد معشوق دل همیدهد عاشق	عاشقی و معشوقی هر دو خودنمائیهاست
هر چه هست در صورت از وجود یک نور است	بندگی خود کردن معنی خدائیهاست
طایف حرم بودن سجده صنم کردن	در طریق ما رندان شیوهٔ رسائیهاست

۲۷	اے عزیز فارغ عاقل پند عاشقان بشنو کفر عشق و زهدین شان پارسائیهاست	۱۰

در جمال تو آن صفائیهاست	که نظر سوز پارسائیهاست

دیدار خدا دید پیمبر شب معراج ‌‌— تصویر تجلی شده اندر شب معراج

تا حشر کند نکهت او غالیه سائی — اے صل علی بوی معنبر شب معراج

گردید زمین چون فلک از نور جمالش — هر ذره درخشید چو اختر شب معراج

سرسبزی جاوید قدش داد بطوبی — نوشی ز لبش یافته کوثر شب معراج

حل کرد خطش معنی الله جمیل — در مصحف پاک رخ انور شب معراج

چون مردمک دیده سراپا تن پاکش — از پرتو جان گشت منور شب معراج

۳۴	سلطان ابوالوقت چو او کیست عزیزا جاهش بنگر ارد و بستر شب معراج	۲

سوختم سوختم این سوز نهان را چه علاج — جانم آتشکده شد آتش جان را چه علاج

فرض کردم که تو از پرده نیائی بیرون — رخنه پردازی صاحب نظران را چه علاج

مرض عشق محالست که پنهان ماند — آه گر ضبط کنم اشک روان را چه علاج

گرچه حسن تو بهر خسته مدارا نکند — خود بخود این همه آشوب جهان را چه علاج

گوشه کعبه مبارک بتو زاهد لیکن — ناوک ناز بت سخت کمان را چه علاج

گر بمردم ز غم تست بانصاف بسنج — در گمانت ز اجل هست گمان را چه علاج

۳۵	چشم مستش نکند گرچه نگاهے به عزیز شوخی و ساحری و غمزه آن را چه علاج	۳

نیست مثل یار من اندر جهان نازک مزاج — تند خو هنگامه جو نامهربان نازک مزاج

طرفه خود بینی بجز خود از همه نا آشنا — نکته دان شوخی میان دلبران نازک مزاج

او همه گلگون قبا و من همه بلبل نوا — من چنین افسانه گوی او چنان نازک مزاج

جز اشارت مردم چشمش نمیگوید سخن — گرد بیماریش مثل ناتوان نازک مزاج

دل چرا دادی عزیزا ساده ترکی را که هست

۳۰ — هر که عالم شد و بینا نشد از بی عملیست — ۱۳

سیکنم سجده بسویت که نمازم اینست | من نیم بلکه توئی راز و نیازم اینست
بستهٔ سلسلهٔ زلف گره گیر توام | از ازل تا ابدم عمر درازم اینست
چشم آئینه حسنت شد و بیند هر یک | گشته ام عین حقیقت که مجازم اینست
بیخبر از تو نیم جز تو نه بینم به وجود | در خودم محو تماشای تو رازم اینست

۳۱ — ۱۴

زنده هستم بتو هر دم که توئی جان عزیز
کشته ناز توام شاهد نازم اینست

در جمله کائنات بجز یک وجود نیست | بی صورت محمد مرسل شهود نیست
هر صورتیست آئینه دار ظهور او | جز مصطفیٰ در آدم و در شیث و هود نیست
سرّ کن آشکار ز جود و وجود اوست | خود کیست آنکه بر در او در سجود نیست
در کعبه نیز قبله جانم جمال اوست | مقصود من جز او ز قیام و قعود نیست

۳۲ — ۱

نور خدا بصورت او بنگرد عزیز
روشندلی که بر لب او جز درود نیست

الغیاث از چشم پر خون الغیاث | داد راز سینه بیرون الغیاث
نرگس او آهوان کعبه را | می کشد هر دم با فسون الغیاث
آن تبسم کز ملک دل مے برد | بر لب او گشت مفتون الغیاث
گرچه آن لیلا است در محمل هنوز | عالمے گردید مجنون الغیاث
کاکل او مو بمو دام بلاست | کرد سودائے سر افزون الغیاث
بوے آن خون کرد پهلو سے مرا | از شراب لعل میگون الغیاث

۳۳ — ۱

کشته حسن تبانم اے عزیز
میکند از من فلاطون الغیاث

زیر کف پا کرده زبون شور قیامت … بالا روی قامت رعنا شب معراج
شوری دگر انداخته در عالم بالا … حسن خط و خال رخ زیبا شب معراج

۳۹ … ۷

چشمی که ز مازاغ نظر یافت عزیزا
در کاکل او کرد تماشا شب معراج

ای بلاهوت رفته از معراج … کفش پای تو عرش را سرتاج
تیغ ابرو کشید چون حسنت … خوبرویان بچشم داده خراج
دائما پیش پرده حرمت … جان پاکان بیک نظر محتاج
جز تو مثل تو در دو عالم نیست … دلبر نرم خوی شوخ مزاج
از دل خسته ام چه می پرسی … شده پیکان شوق را آماج
ای درون تو نور حق چون شمع … ای هما پیکر تو مثل زجاج

۴۰ … ۸

کشته آرزوست جان عزیز
خاک پاک در تو گردد کاج

چشم ملک از جلوه بچون شب معراج … شد خیره دران عارض گلگون شب معراج
هرچند رخی داشت دل افروز پیمبر … صد حسن و ملاحت شده افزون شب معراج
بر عارض او روز ازل واله و شیدا … بر کاکل او عاشق و مفتون شب معراج
بیرون ز جهان خواند خداوند جهانش … بخشید بسی گوهر مکنون شب معراج
افسانه او ساخته پروانه آن شمع … از یاد بتان رفت هر افسون شب معراج
نوری که در و یافت ز نهار نتابد … هرگز نه بود هیچ شبی چون شب معراج

۴۱ … ۹

بی قصه و هر دم بته نم چو عزیزم
پیغمبر ما رفت بگردون شب معراج

جبریل پی احمد شده نازل شب معراج … بگذشت ز پاکان بمنازل شب معراج

۳۶ — پارساکش رند مشرب نوجوان نازک مزاج — ۴

بالائے فلک رفت محمد صلی اللہ علیہ وسلم شب معراج — بیرون ز جہت بازدہ مسند شب معراج
بیچونے حق گشتہ ہویدا ز جمالش — در نور احد گم شدہ احمد صلی اللہ علیہ وسلم شب معراج
تا رفتہ خبر آمد بزبانے ز ستائش — تا رفتہ و تا باز پس آمد شب معراج
محبوبی مطلق بکمند خم زلفش — گرویدہ دران حلقہ مقید شب معراج
فردوس کہ انداختہ شورے بدرو نہا — اندوخت ازو عیش مخلد شب معراج
درخویش نگنجید وز کونین برون رفت — جوشید عجب رحمت بیحد شب معراج

۳۷ — سلطان رسل احمد مختار علیہ الصلوٰۃ والسلام عزیزا / در عالم لاہوت علم زد شب معراج — ۵

ای نوش لب تو عیسیٰ مریم محتاج — می زید خستہ بالنعام تو ہر دم محتاج
جز دولت یامن افاق نباشد جائے — وے بیک گردش چشم تو دو عالم محتاج
سایہ بر سرم افگن کہ ثنا گوئے تو ام — اے بظل علمت عالم و آدم محتاج
مردمی کن کہ ز دیدار تو گردد بینا — چند باشد بنظر دیدۂ پر نم محتاج

۳۸ — سرمۂ چشم عزیز ست غبار راہت / اے بخاک قدمت عرش معظم محتاج — ۶

در صورت احمد ز تجلا شب معراج — جبریل امین دید خدارا شب معراج
بیخود شد و نالید ز دیدار جمالش — ہیہات ز بے ہوشی موسیٰ شب معراج
ہر چند کہ وارد لب جان بخش مسیحا — بخشید لبش جان بمسیحا شب معراج
تا عزت و کرد سرافراز بہ نعلین — بالید بخود عرش معلا شب معراج
دیوانہ خود ساختہ حوران ارم را — محبوبی آن روی دل آرا شب معراج
در چشم کواکب بنظر خواب فریبست — افسونگری نرگس شہلا شب معراج

۴۴	یک نظر کن گر غمت دارد عزیز چون شفق چشمان بینا شام و صبح	۲

ای رخت قبلهٔ بتان ملیح دلبرا ماجرای عشق مپرس من و بیتابی که دل داند آه ما کرد در دلش اثری می کشد و ز خدا نمی ترسد کشت و دارد سری بکشته خویش	نام پاک تو ورد هر تسبیح کیف یاتی المحال فی التشریح انه خارج من التصریح آن حالی یقول بالتلمیح قلت انی اموت قال صریح اکففا یا عیون جاء مسیح

۴۵	بعزم چون شنید گفت عزیز ان هذا البیان لیس فصیح	۳

ای آمده از شوق جمال تو بتن روح از جنبش سودای تو بیخود همه قالب در وصل تو دل بی خبر افتد ز تجلی از چشم قدوم تو شود خاک نشین جسم جوشد بتمنای تو در سینهٔ من دل بر پای تو افشانم و در خویش نه گنجم	ورزش جهت از جوش تو هنگامه فگن روح در خلوت اندوه تو با خود بسخن روح در هجر تو آرام نگیرد ببدن روح بر بوی هوای تو پرد گرد چمن روح سوزد بتماشای تو در پیکر من روح باز آید اگر در بدنم زیر کفن روح

۴۶	بنگر بمدارا نفسی سوی عزیزی تا چند ز عشق تو شکیب بچمن روح	۴

ای جمال تو نقش یا فتاح گر بصلحم کشی و گر بعتاب ترک چشم تو هر دم از مژگان	ابروان تو قبلهٔ ارواح خون ما بر کرشمه تو مباح می زند بر دلم سهام و رماح

چون کرد خدا آئینهٔ نور و جمالش
با روز ازل گشت مقابل شب معراج

هر انچه کشاید ز مقام و ز مناسک
گردید بکعبه همه حاصل شب معراج

معشوقهٔ رنگیست که دیوانه شود روز
بر دارد اگر پرده ز محمل شب معراج

از ثم دنی بر فلکش مرتبه دادند
کردند قیاس همه باطل شب معراج

نادیده رهی رفت که بیرون ز مکانست
بی مرحله و فرسخ و منزل شب معراج

۱۰	چشم است عزیزا که به بینم بدل اندر از روشنی مرشد کامل شب معراج	۴۲

عالم همه گردید گلستان شب معراج
آمد بزمین روضهٔ رضوان شب معراج

خاک عرب از جوش طرف شد همه سرسبز
بشگفت بهر جا گل ریحان شب معراج

از خرمی و پاکی و رنگینی و خوبی
اندوخته گیتی همه سامان شب معراج

هر ذره درخشنده شد از نور الهی
هر کنج زمین گشت فروزان شب معراج

محبوب خدا یافت مقامی که محبت
بر دوش بدر از عالم امکان شب معراج

بگذشت ز افلاک و بدان پایه که دانی
جبریل ز دوش دست بدامان شب معراج

۱۱	هر گونه کمالی که نهان بود عزیزا کردند بر و خاتمهٔ آن شب معراج	۴۳

ای ز ربوبیت خون دل ما شام و صبح
دود و داغ اوست این یا شام و صبح

در خط و خال تو پنهان کفر و دین
از رخ و زلف تو پیدا شام و صبح

مهر و مه روشن ز رویت روز و شب
و ز دمت بشگفته گلها شام و صبح

تا کیم سوزی و کی بازم کشی
می شمارم سبحه آسا شام و صبح

از کرم یک شب بخواب ما بیا
نام تو ورد است ما را شام و صبح

تا بیا ساید بسر پای تو
مرگ می خواهد مسیحا شام و صبح

دل ربودی و شکستی و نکردی درد ش — این قدر جور نه بود از تو گمانم ای شوخ

روزگاری من و تو یکدل و یک جان بودیم — نیک بشناس که آخر نه همانم ای شوخ

آبرو هم بخرابات نگهدار و مریز — بندهٔ بارگه پیر مغانم ای شوخ

کرده ام پای ز سر از سر سودازدگی — بو که خود را بحضور تو رسانم ای شوخ

آه تا چند که خواهی بتجاهل کشتن — چند پرسی بستم نام و نشانم ای شوخ

خیز مستانه و با بادهٔ و پیمانه بیا — ورنه بر چرخ رود آه و فغانم ای شوخ

۵۰	من و در حسرت دیدار تو مردن چو عزیز ترک این حوصله هرگز نتوانم ای شوخ	۴

سحر چشم تو فروبست زبانم اے شوخ — حیرت حسن تو شد مهر دهانم اے شوخ

خون بجوش آیدم از هر بن موے و چه عجب — گر حدیث تو نیاید به بیانم اے شوخ

تیغ برکش که برقص آمدنم را بینی — تو چنانی و من خسته چنانم اے شوخ

خورم آن وقت که فارغ شوی و ناز کنی — می کشی زار و نه بینی که جوانم اے شوخ

در خیال تو ازین دایره بیرون رفتم — لامکان گشته بشوق تو مکانم اے شوخ

قصه درد دل از شرح برون است مپرس — بنگر دیدهٔ خونابه فشانم اے شوخ

یکدم از پرده برون آ که ز والا نظری — مردمک وار بچشمت بنشانم اے شوخ

گفته بودی که فراموش نخواهم کردن — یاد کن یاد که هر لحظه تپانم اے شوخ

۵۱	کرده ام عهد که حق را بپرستم چو عزیز گر دهد عشق تو از مرگ امانم اے شوخ	۱

احد را صورت مقصود احمد بود احمد بود — نبود از حق نشان در بود احمد بود احمد بود

کمال باطن و ظاهر جمال اول و آخر — همیشه همچنین موجود احمد بود احمد بود

چه دانی سر این معنی که سر دست لا یعنی — بشکل عابد و معبود احمد بود احمد بود

باد کوئے تو ہستی جا تہا ست — خاک راہ تو مایۂ اشباح
حرم اللہ گر درے دارد — جز نگاہ تو نیستش مفتاح
از تو گر چشم رہزنی نہ بود — نروو زاہدے طریق صلاح

۴۷ — باد مرگ عزیز در غم تو — در غمِ تست جملہ عیش و فلاح — ۱

ہر کہ جا نش می کند سوئے تو رخ — باز کے گرداند از کوے تو رخ
آفتابے ہست اندر سایۂ — نیست پنہان زیر گیسوئے تو رخ
گرد بالش درد سر افزایدش — گر نہد سلطان بزانوئے تو رخ
چون حلب در زنگ آید در نظر — در میان حلقۂ موئے تو رخ
عطر گردد شبنم از لطف نسیم — گر کند سوی ہوا بوئے تو رخ
عالمے از خون مردم پر کند — فتنہ گر یابد ز ابروئے تو رخ

۴۸ — بر کف پاے تو اے جانِ عزیز — شاہ می مالد چو ہندوے تو رخ — ۲

اے سراپاے تو دلکش ہر ادا ہاے تو شوخ — زلف ہندوی تو سرکش چشم شہلای تو شوخ
عشوہ ہاے جان فزایت ہا بچو بالای تو خوش — غمزہ ہای دل فریبت چون سراپای تو شوخ
حسن اندر دیدۂ حیران نماید روی تو — عشق اندر سینہ پر خون کند جای تو شوخ
گر ببوسد روی خوبت گہ در آغوشت کشد — می شود از بے حجابی مست مینای تو شوخ

۴۹ — تا کجا شوریدہ سر داری عزیز خستہ را — اے سر انداز تو خوب و ای سراپای تو شوخ — ۳

گرچہ در عشق تو رسوائی جہانم اے شوخ — از برای تو شب و روز بجانم اے شوخ
ختم شد بر تو دلآزاری و بے جرم کشی — تو ز من غافل و من جز تو ندانم اے شوخ

٥٥	حق است عزیز آنچه شنیدم بحقیقت آواز انا الله ز هر سوے محمد	٥

نخستین غمزه کز چشم آفریدند
بدیده روے خود بے پرده دیدند

نظر کردند بالاے دو ابرو
رقم از قاب قوسینش کشیدند

طلسمے ساختند از پیکر خاک
در آدم روح قدسی را دمیدند

الست از پردهٔ اسرار گفتند
بلے از عاشقان هر دم شنیدند

چنان پر شد جهان از نغمهٔ عشق
که پاکان جامه ها بر تن دریدند

گروهے را فرستادند در دیر
گروهے را بکعبه بر گزیدند

٥٦	عزیز از هر چه اندر کائناتست خدا بینان بنور دل رسیدند	٦

دل بتماشاے تو دیوانه شد
کعبه از تصویر تو بتخانه شد

حسن تو از نور قدم آیتیست
شمع ز دیدار تو پروانه شد

جان نیرو کس که در افسون گری
نرگس جادوے تو افسانه شد

هر که ترا دید به پیمان عشق
رقص کنان بر سر پیمانه شد

٥٧	میل به تقوی نه کند چون عزیز هر که ز چشمان تو مستانه شد	٧

دلے داشتم مبتلاے تو شد
سرے داشتم خاک پاے تو شد

ندانم که ایمان چه و کفر چیست
گر این بود هر آن فداے تو شد

متاعے که بود از حواس و قرار
همه غارت یک اداے تو شد

چگویم که عشق ستمگر چه کرد
جگر نیز داغ آشناے تو شد

نشانے نماند از سراپاے من
سراپاے من رونماے تو شد

چو نورش در ظهور آمد بعشق خود بطور آمد — کلیم و آتش بے دود احمد بود احمد بود

۵۲	عزیزا عاشق پاکم که بیش از هستی عالم انیس جان غم آلود احمد بود احمد بود	۲

شوریده سری اولی آن را که سرے دارد — زان رو که نگار ما از دل خبرے دارد
مشتاق جمال او میرد بوصال او — جانش ز کمال او در خود اثرے دارد
در عشق تو می نالم اے فتنه گر عالم — از خستگی حالم هر کس خبرے دارد
هر جا کشد آزارے هر سو سر بازارے — دیوانهٔ دلداری هر دم جگرے دارد
اے داے زناکامی با خون دل آشامی — کے این همه بدنامی چون من دگرے دارد
خون گشت ز آزارم بیچاره دل زارم — صد رخنه بدیده ام از رخنه گرے دارد

۵۳	اے شیخ بنادانی تا کے بجرم خوانی بگذر ز عزیز ما کو نیز درے دارد	۳

دیده با دیده آشنا باشد — گرچه دل نیز رهنما باشد
دیده بیند هر آنچه دل داند — دانش و بینش اصل ما باشد
هر که در وے نباشد این دو صفت — آدمیت در او کجا باشد
نور حق در فراست مومن — از همین هر دو مدعا باشد

۵۴	آنچه دانست و دید گفت عزیز غالباً خالی از خطا باشد	۴

اے صورت ما آئینه روے محمد — از آئینهٔ ما بنگر سوے محمد
خود قبله ام و سجده برم پیش خود ارے — محوم بخیال خم ابروے محمد
هر ذرهٔ من شور انا الشمس بر آورد — از بسکه شدم خاک سر کوے محمد
سر تا قدم دیده شدم بهر تماشا — نازم اثر نرگس جادوے محمد

شد حلال ما حرام پارسا روز ازل
کرد از سوز محبت پیرهن آن لبش
ساقیا جامی که بویش فکر آن جا می نماند
گل زمین گردید سنگستان اگر پایش فتاد
الحذر زاهد چه می پرسی ز شوخی های او
دوش چشم او نظر با حلقهٔ گیسو نداشت
عالمی را از نگاه و از تبسم می فریفت
سرنوشت عاشق شوریده سر خیر گریه نیست
داشت بر اختر شماری ذوق جام می چشم
کس ندانست آنچه ما با کرد حرمان در وصال
یک نگاه تیز او چون قطره کرد از گداز
باده می نوشیم و می بخشیم در یک مشربیم

٦٨

دختر رز با ما دم میثاق دامن پاک بود
ورنه ای از بی نوایی چو یکی کاواک بود
بود سودا در سر ما تا سر او زاک بود
سبز تر شد از زمرد هر کجا خاشاک بود
هر که با تقدیر در بر هم زنی بیباک بود
آهوی چین را سر سودا بدان چپاک بود
ترک من اندر کنار دایه هم چالاک بود
چشم از جوش طرب در وصل هم نمناک بود
طارم سبز فلک اندر نگاهم تاک بود
در دل شب کاکلش مار و لبش تریاک بود
آفتابی را اگر نور دیدهٔ افلاک بود
پیر ما تا بود هر دم مانع امساک بود

١٨

نرگس از جانم [illegible] بعد مردن ای عزیز
بس که چشم ما نگر راه خواجه لولاک بود

گرد سر خود گرد و مستانه چنین باید
هر چند که آگاهم شوریده دگر اسم
سرمه بگلویم کرد افسون نگاه او
چون شمع برافروزد شب تا بسحر سوزد
صد دیر و حرم جوشد از هر در و دیوارش
در دیده رخ یار الست معموره چنان زیبد

یک دم نشود خالی پیمانه چنین باید
در جوش انا الله هم دیوانه چنین باید
شد ختم بجا موشی افسانه چنین باید
گریان بگداز آید پروانه چنین باید
در مشرب ما رندان میخانه چنین باید
در سینه غم عشق است ویرانه چنین باید

حقا که عزیز اکنون یکرنگ بحق گشتم

هرچه هست آن همه عشاق تو از تو نگرند — در غم عشق تو امروز بفردا ماند
به جمال تو اگر باز گشاید نظرے — چشم صاحب نظر از اشک بدریا ماند
گر نیازم بسجود در جانان عجب است — داغ پیشانی من با ید بیضا ماند
از طوافی که کند کافر و مومن کویت — گاه با کعبه و گاهے به کلیسا ماند
جمع هرگز نشود عشق و سکون و تکمیل — آتش و آب محالست که یکجا ماند

٦٥	الله الله چه کسے ای لعبدای تو عزیز کشتهٔ ناز تو با خضر و مسیحا ماند	١٥

حدیث اشتیاق او بخاطر در نمی گنجد — چه سودائیست این یارب که اندر سر نمی گنجد
اگر گویم از و حرفے بگفتن در نمی آید — وگر خاموش باشم بحر در ساغر نمی گنجد
نمی بینم اگر او را دلم تسکین نمی گیرد — وگر می بینمش یکدم بچشم اندر نمی گنجد
تماشا کردنی دارد جمال دلربائےها — که هرگز در دل بیتاب و چشم تر نمی گنجد

٦٦	عزیز امهر بلب [illegible] بسوز این مصرع حسن این قصهٔ عشق است در دفتر نمی گنجد	١٦

مرا عشق گرد آشنائے محمدؐ — دل و دیده گردید جائے محمدؐ
سر دار معراج منصور دارد — سر من که شد خاک پائے محمدؐ
خدا خون بها آمد از بهر بسمل — نیاید بچون گر ادائے محمدؐ
مپندار گرو عشقے که حق را — جمالے بود ماورائے محمدؐ

٦٧	عزیزا از دلم کے رود این محبت که هست از ازل مبتلائے محمدؐ	١٧

لای می سرگشت تا از من وجود خاک بود — از هوا آلوده ماندم گرچه طینت پاک بود
سوخت از بیداد صید مرا که در فتراک بود — کاش بودے تشنهٔ خونم اگر سفاک بود

۷۱ — آن نکته که مرشد بتو فرسوده من بود — ۲۱

کافر شدم از کفرش یارانه چنین باید … در دشمنی دینم بیگانه چنین باید
رفتی و نمی آئی در دیده بخواب اندر … هر چند ستم باید امانه چنین باید
دل از غم عشق او پر آتش و پر چون شد … از بهر وصال او کاشانه چنین باید
اندر خود داد هرگز فرقے نتوانم کرد … در عالم یکرنگی فرزانه چنین باید
گردد چو دل عاشق هر وقت نباطر او … در سبحه اهل در دهر دانه چنین باید
دلها ببلا افتد از کشمکش سودا … آرایش زلف او از شانه چنین باید

۷۲ — جز شان خدا نبود چون کعبه عزیز آنجا
بالله که آن بت را بتخانه چنین باید — ۲۲

ز روے یار قرآن آفریدند … خطش تفسیر عرفان آفریدند
جهان از بهر جانان آفریدند … تماشاے ز امکان آفریدند
ز شوخی هاے انداز قیامش … بهار سرو بستان آفریدند
ز افسونهاے پنهان نگاهش … فراوان چشم حیران آفریدند
ز گرمی هاے حسن جانگدازش … بسے دلهاے بریان آفریدند
ز تلخی هاے دشنام لبانش … شراب نوش رندان آفریدند

۷۳ — بود آبادیش از غم عزیزا
دلم را سخت ویران آفریدند — ۲۳

کدورتش نرود تا مزار خواهد بود … ز خاک من بدل او غبار خواهد بود
بجانم از تو و تا جان بکالبد باشد … دو چشم من نعمت اشکبار خواهد بود
وفاے ما و جفاے تو از حساب گذشت … حساب ما و تو روز شمار خواهد بود
عتاب چیست چو خوگر باشتی کردی … مکن وگرنه ستم یادگار خواهد بود

۱۹	در خویش فنایم کرد جانانہ چنین باید	۶۹

نگاہش نا مسلمان آفریدند — پئے تاراجش ایمان آفریدند
دہانش راز پنہان آفریدند — درونش آب حیوان آفریدند
زعکس نور او در چشم بینا — جمال پاک انسان آفریدند
پئے آزادی حسن عزیزش — غلامے را بہ کنعان آفریدند
زایماے کہ کرد ابروے قاتل — دم شمشیر عریان آفریدند
ز حرفے کز لب وشیرین برآمد — ہزاران عالم جان آفریدند

۲۰	عزیزا سر بہ جیبم کز محبت مرا از خود پشیمان آفریدند	۷۰

احمد بفلک رفت کہ مقصود ہمین بود — رازے کہ در ایجاد فلک بود ہمین بود
شمشاد خرامندۂ بے سایہ ہمین ست — گلزار کن آتش نمرود ہمین بود
فرمود بایماے یک انگشت دو نیمش — در زائچہ سہ خط بہبود ہمین بود
آورد کتابے و پیامے و خطابے — ز اندیشہ چیزے کہ نیا سود ہمین بود
ذکرے مکن از ابرہہ د سجدہ پیلش — نورے کہ در آدم شدہ مسجود ہمین بود
تسبیح جمادات بدستش عجبے نیست — ذاتے کہ از و شد ہمہ موجود ہمین بود
افتاد از و زلزلہ در کوشک کسری — باللہ کہ پیغمبر موعود ہمین بود
سنگ از قدمش نرم شد و نقش گواہ است — حقا کہ معین کف داؤد ہمین بود
بخشید خبر خاتمش از ختم نبوت — گر روز ازل حامد و محمود ہمین بود
اعجاز رسل بود بہر عہد ز نورش — آسایش ہر جان غم آلود ہمین بود
تا چند زنی لاف ز اعجاز مسیحا — جانے کہ در و معجزہ بنمود ہمین بود

چند شنید گیتی حدیث لیکن یاد عزیزا

زهر انداز او ربے نهادند — جهان سوزے زهر خو آفریدند
پرستیدش چو کافر کردیدش — دل هر ترک هندو آفریدند
سگے دیگر از او خوشتر ندیدند — ز رخ رنگ و ز تن بو آفریدند

۷۶ — ز حسن احمد و عشق بهالش
عزیزا این من و تو آفریدند — ۲۶

بگوش معنی ز حق شنیدم منم محمد منم محمد — جمال خود را خود آفریدم منم محمد منم محمد
ببین ظهورم بصورت او منم سراپا حقیقت او — چه شد که برقع برخ کشیدم منم محمد منم محمد
بفکر بنگر دمے جمالم که شاهد خود بهر کمالم — بقاب قوسین خود رسیدم منم محمد منم محمد
اگرچه هستم بهرچه بینی وسے باند از دلنشینی — چو حسن خود را به عشق دیدم منم محمد منم محمد
تو در من او نکن جدائی که بر تو ظاهر کنم خدائی — محبت خود بجان خریدم منم محمد منم محمد
نه بود حوا کدام آدم خبر ز رازی که هست آدم — منم که روح تنین دمیدم منم محمد منم محمد

۷۷ — عزیز مستم ز هستی دار آنکه هستم ز هستی او
بسکر بیخود ازین تپیدم منم محمد منم محمد — ۲۷

تم باذنی زنده کرد و تم باذن الله نکرد — فتنه مقتول آن کافر کرا گمره نکرد
گرچه تم در گردن قاتل نشد عمری دراز — آفرین بر دل که دست آرزو کوته نکرد
یوسف از کنعان بمصر آمد غلام کاروان — باز در زندان شد و عشق اکتفا بر چه نکرد
یار بے پرواست از ما لطفا و دایم کجا — التفاتے از تغافل گاه کرد و گه نکرد
قطره قطره خون دل از دیده هر دم ریختن — رفته رفته کار خواهد کرد کرد گر ناگه نکرد
در تمنائے خودش دیوانه میخواهم چو خود — می کنم یارب تمناسے که هیچ ابله نکرد
ما گدایان را کجا سنجد بمیزان نظر — عشوه گر ترکے که گاهی رخ بسوی شه نکرد
داغ دل با کاهش جان سوزش سینه ام — مهر حسن روز افزونش چها با مه نکرد

چو مبتلای خودم کرده بهجر نکشش	مرو که بی تو دلم بی قرار خواهد بود
دلم خلاص ز بند بلا نخواهد یافت	اسیر سلسلهٔ زلف یار خواهد بود

٧٤ — عزیز گرچه بمیرد فنا ہمی باقیست / بزیر خاک هم اندر فشار خواهد بود — ٢٤

اے نور منظر ما رخ زیبای محمد	در دیدهٔ صاحب نظران جای محمد
آن صندل افروزے او یاقوت حقیقت	نورے که در خشید ز سیمای محمد
بنگر که کشیدند در و سرمه مازاغ	چشمے که کرد تماشای محمد
بے پرده فکندند در دل عشاق تجلی	حسن ازل از روی دلارای محمد
خود کعبه رود سجده کنان بهر طوافش	جائیکه بود نقش کف پاے محمد
مخمورم و بیمارم و خاموشم و گویا	از غمزهٔ نرگس شهلاے محمد
خورشید قیامت شده هر ذره که گردید	پامال خرام قد رعناے محمد
از غیب بر آمد پئے دیدار جمالش	تا ذات احد بست تمناے محمد

٧٥ — چون نیست جز او در دل بیتاب عزیزا / در دم نرود جز بهواے محمد — ٢٥

ز چشم یار جادو آفریدند	قضا از غمزهٔ او آفریدند
ز خال هندوش بتخانه کردند	حرم از طاق ابرو آفریدند
ز هر موے او چیدند دامے	بلا از پیچ گیسو آفریدند
ز خاک پائمال سایهٔ او	سهی سرو لب جو آفریدند
بآب زندگانی جان فزودند	ز لعلش نوشدارو آفریدند
نظر بر خط سبز او گشادند	هزاران مصحف رو آفریدند
ز نقش پاے او شور قیامت	ز هر ذره بهر کو آفریدند

نخواهد یکنفس هرگز مریض چشمت از جادو — اسیر زلفت از سودا گرفتار بلا ماند
چه باشد حالت وصلت که عاشق از پیت شبها — نیارد جز خدا در دل چو از بزمت جدا ماند
بیک دزدیده دیدن کرده پر خون دل زاهد — که تا چشم تو بیمار است دردش بی دوا ماند
مپرس افسانهٔ دردم ببین بیتابی هردم — چه پرسی خسته جانی را که دایم مبتلا ماند
هزاران فتنه از هر گوشه میخیزد اگر چندی — نگاهی با دل و دل با نگاهی آشنا ماند
فدای بر تو می زیبد که هستی کافر یکتا — چو از رخ پرده برداری کجا این ماسوا ماند
شهید غمزه شد عالم من از غم تا کجا نالم — هر ایمائی ز ابرویت بشمشیر قضا ماند
رباید نام او از دل ملال سینه خون کردن — نهان در خلوت حسنش کدورت با صفا ماند
پس از کشتن زیارت میکند خاک شهیدان را — نمیخواهد که در گیتی نشانی از وفا ماند

۸۱	عزیز از عشق آمد بت پرستی در میان ورنه در اول هم خدا بود در آخر هم خدا ماند	۱

آه تا چند بدان شوخ نگارم کاغذ — دل روان میکنم اکنون که ندارم کاغذ
سیرند یار ستمگر بگمان خط من — خون خورد هر که فرستد بنگارم کاغذ
حال هجران چه نویسم که نگنجد برقم — تنگی میکند از شوق بکارم کاغذ
قاصد از یکنظرش مرد و شود از ماتم او — هر رقیبی که فرستاد بیارم کاغذ
خط از او گیم از دو جهان داغ غمش — گشته ام شهره چه حاجت که برآرم کاغذ
میشود عاشق او هر که رخش می بیند — چون فرستم که کند سینه فگارم کاغذ

۸۲	داورا محو مکن نامهٔ اعمال عزیز آه وقتی که دهی روز شمارم کاغذ	۲

منکه مستی ننموده ام همه عمر — بی محبت نبوده ام همه عمر
رندم و از کمال چالاکی ÷ — دل ز خوبان ربوده ام همه عمر

۷۸

بود ز نارمشان مخفی به تسبیح عزیز
پیر ما از نکتهٔ تحقیق تا آگه نگرد

۲۸

ز داشکم ابر نیسان آفریدند ‖ ز آه سم برق تابان آفریدند
ز دردم داغ سوزان آفریدند ‖ ز داغم در بحر ریان آفریدند
ز خون گرم ناسور درو نم ‖ بگیتی جوش طوفان آفریدند
ز سودائے کہ جوشید از سر من ‖ سر زلف پریشان آفریدند
ز شورے کز لب زخمم بر آمد ‖ وجود هر نمکدان آفریدند
پئے گنجینهٔ مخفی کہ دانی ‖ ز خاک من بیابان آفریدند

۷۹

عزیز از داغهائے پر شرارم
عجب سوچراغان آفریدند

۲۹

عالم همه گلشن ز سراپائے محمد ‖ آدم همه روشن ز تجلائے محمد
کم آمده بسیار ز میزان قیامت ‖ شور همه آفاق ز بالائے محمد
چون دیده به بینا همه نادیده بعینه ‖ از نور خدا دیدهٔ بینائے محمد
افگنده خرابی بخرابات دو عالم ‖ یک جرعه جان بخش ز مینائے محمد
نورے کہ بخود بود همه راز و نیازش ‖ آخر بمحبت شده شیدائے محمد
یک ذره اگر دست دهد نعمت باقیست ‖ دیوانگی جوش دل افزائے محمد
در آتش خود سوخته خورشید ز داغش ‖ تا ماه دو نیم است ز ایمائے محمد
فرد افگن توبه شکن و عربده آموز ‖ پر زرد ز بو نشهٔ صهبائے محمد

۸۰

حقا کہ عزیزا هوس هوش ندارم
یارب سر شوریده و سودائے محمد

۳۰

خم کاکل بر وپشیاسوی آتش دیده را ماند ‖ گر ایغست آتش دیده دو پیر کا کرکیا ماند

۸۵ | سینه صاف است می لعل چو سجاده بیار | ۴

دلبرے دارم سراپا فتنه گر
لاله رنگ و شوخ و شنگ و پرده در
شعله روی و گرم جوے و مشکبوی
عشوه سنج و زود رنج و کینه ور
بے نیاز و جانگداز و محو ناز
نکته چین و دوربین و با خبر
شمع طور و رشک حور و عین نور
جانجان و دلستان و مشتهر
کجدار و هوشیار و سحر کار
ستر غیب و ستر عیب و پر هنر
ماه شام و مهر بام و دل مقام
پر ز شرم و سخت و نرم و شور و شر
با جلال و با جمال و با کمال
بے نشان و بے دهان و بے کمر
جان ریش و نوش نیش و کفر کیش
جامه زیب و دلفریب و سیمبر
سرخ پوش و باده نوش و تیز هوش
مست حال و نیک فال و بد نظر

۸۶ | کرده حاصل از غمش دل اے عزیز / آه سرد و داغ و درد و چشم تر | ۵

موجودم و معدومم چون موج بآب اندر
بینایم و نابینا چون دیده بخواب اندر
من روح شدم بے شک از جسم شدم منفک
فانی شده ام اینسان چون گل بگلاب اندر
با سوز تو با نوسم از وصل تو مایوسم
چون شمع بفانوسم روشن بحجاب اندر
پیدایم و پنهانم با جلوه پر افغانم
چون برق درخشانم دایم بسحاب اندر
من کافرے و دینم یکسوزده از کینم
صد گونه خطا بینم از خود بصواب اندر
هم چشتم و هم باطل هم خارج و هم داخل
هم باقی و هم فاضل چون زر بحباب اندر
تا عشق دم خسته در طره او بسته
وز رشک به پیوسته جزوی بکباب اندر
آزار ده زهر مذهب آسوده ز هر مطلب
رختم همه بر مرکب پایم برکاب اندر
شوریست ازو هر سو آفاق ازو مملو
وین طرفه که روے او مخفی بنقاب اندر

بحرم کے روم کہ پیشانی
در خرابات از غلو اسی
واعظی گر سیاہ کرد دلم
من اگر بجویم چہ جاے سخن

بر در یار سودہ ام ہمہ عمر
جوش مستان فزودہ ام ہمہ عمر
آن سیاہی زدودہ ام ہمہ عمر
سخن او شنودہ ام ہمہ عمر

۸۲	باغ خلد از پے من است عزیز مصطفٰے را ستودہ ہمہ عمر	۲

با حریفان ہنشین دل زتماشا بردار
سر غیبی سخنے چند ز تحقیق بگو
ہندیہ نیم کہ زندان تجلی خورشید
دل پر داغ من از سینہ برون آر و ببر
سینہ بر سینہ بچسپان کہ ترم کرد ہوس
عکس رویت بدل و خال برویت زیبد

می بجور پردہ ز رخسار دل آرا بردار
نکتہ دانی ز دہن قفل معما بردار
ترم بگذار سر غرہ بالا بردار
ایچنین نقد گرانمایہ ازنجا بردار
ہا رب آساز دلم نقش تمنا بردار
جلوہ نما و سیاہی ز سویدا بردار

۸۴	در فراق تو زبیناے دل مرد عزیز داد اعجاز یدہ نام مسیحا بردار	۳

ساقیا عمر تلف گشت بیا بادہ بیار
آن کرامات شدہ دور خرابات آمد
یک نفس چند ہوس از دل پر خون بکسل
شربتے از لب معشوق بیا میرودہ
دلبرم راسو میخانہ بسا بوس بجوان
باداے کہ نظر تند رود جان او

مطربے را تر روسیم لمع دادہ بیار
کارم از عشق نگارے بی افتادہ بیار
انچہ از سر دو جہان سیکند آزادہ بیار
سادگی دور کن و مغبچہ سادہ بیار
پارسا را بفریب از سر سجادہ بیار
بے قرارش پئے تاراج دل آبادہ بیار

	خرقہ پوش آمدہ از کعبہ عزیز صوفی	

سینہ بد ذوق تجلی کہ چہ سانی در دل — دیدہ در ذوق تماشا کہ کجای نظر
دور سے عاشق و معشوق بحالت یعشق — خلوت آرائے دلی گرچہ جدای نظر
ماجرای شدنی بود کہ بر طور گذشت — اے ز دیدار جمال تو صفای نظر

۹۰	سجدہ فرض است در ابروی تو ایجان عزیز پیش صاحب نظران نور خدای نظر	۹

اے رنگ تو از بہار خوشتر — نقش تو ز ہر نگار خوشتر
روی تو شگفتہ تر ز صد گل — لحن تو ز صد ہزار خوشتر
چشمت بنگاہ سحر خوانان — از نرگس پر خمار خوشتر
زلفت بخیال سو شگافان — از سنبل تابدار خوشتر
بوئیت بمشام پاکبازان — از غالیۂ تتار خوشتر
ہر ناز و ادا کہ از تو بیند — گویند ز ہر کنار خوشتر

۹۱	جز یار مگو عزیزؔ ہر بار چیزے بنود ز یار خوشتر	۱۰

صد آتشیش دیدم پنہان بعتاب اندر — دیوانہ او گشتم بیخود لب شباب اندر
من ظاہر و من اظہر ہر دم بدگر مظہر — گہ رنگ بگل اندر گہ بو بگلاب اندر
گہ ذرہ بتیابم ہر ریگ روان تابم — گہ مہر جہانتابم ساکن بشتاب اندر
آشفتہ و مجنونم شوریدہ و مفتونم — مسرورم و محزونم سرخوش بعذاب اندر
گہ محو عباداتم سرگرم مناجاتم — گہ خاک خراباتم آہنم بخلاب اندر
می بینم می جویم سرگشتہ بہر سویم — تا چند چنین پویم تشنہ لب سراب اندر
خلاق فراموشی خوگر کن مدہوشے — آر پئے بیہوشی سکرم بشراب اندر
زان خامہ بیک ایما چون حرف شدم پیدا — تشکلم بورق ہر جا نقشم بکتاب اندر

٨٧	گردید عزیز اکنون از عشق دلم پر حزن ؛ غرق است دو چشم من از اشک آب اندر	٦

بعد ازین جان من و حلقهٔ گیسوئے نگار — سر سودائے بلائے خم ہر موئے نگار

کے رسد زاہد خودبین بمقامے کہ منم — روئے او سمت حرم سجدهٔ من سوی نگار

کعبه را تا نظر افتاد برویش ہر شب — میسرد شمع بطاق خم ابروئے نگار

جلوه دریوزه کند خلد ز عکس نظرم — چشم من گشت مگر آئنهٔ روئے نگار

قدسیان را بفلک او میان را بزمین — می فریبد ہمه را نرگس جادوئے نگار

واکند ہر گرہے تازه برنگ غنچه — ہر کہ شد ہمچو صبا ہمنفس بوئے نگار

نه بہجرش سر وصل و نه بوصلش غم ہجر — آه تا چند زیم خسته دل از خوئے نگار

کس نه بیند بجرم حلقهٔ ملتفیان یکجائے — حلقه در حلقه گشته کاکل ہندوئے نگار

٨٨	اگر شد بخت خوشتم سوی مدینه چو عزیز وائے بر من که بجائے روم از کوئے نگار	٧

از عارض خود حجاب برگیر — این سایه ز آفتاب برگیر

خورشید بگو که بر نیاید — یعنی که ز رخ نقاب برگیر

با کاکل پرشکن میاویز — این بند ز پیچ و تاب برگیر

زاہد ز کمال مست ند لاف — یکدم سر خود ز خواب برگیر

٨٩	در بزم عزیز بے محابا ترکانه بیا شراب برگیر	٨

ایکه چون مهر درخشنده ام آی بنظر — شیوه تست که نیرنگ نمای بنظر

این محبب ترکه تسلی ده جانی ہر چند — ہمه تن فتنه و آشوب و بلای بنظر

آه ازین جا بلی و شوخی و بیدادگرے — از سر پا کدلان ہوش ربای بنظر

بعد ازین از در دلبر نروم جای دگر — من و لیزه که ندارم سر سودای دگر
عهد کردم که ازین خاک نخیزم هرگز — کی بود پاکتر از کوی تو ماوای دگر
تربت ما بسر کوچهٔ معشوق بکن — خاک بر سر کن اگر هست جز این رای دگرم
گرچه از دست تو هر دم بلب آید جانم — عشق گوید که مده دل بدلارای دگر
سینهٔ بی درد تو آرام نشاید نفسی — دیده یکدم نشکیبد بتماشای دگر
جز قد او که الف داغ بدل میسوزد — دلنشین نیست چنین قامت رعنای دگر

۹۵ هر دمی کن نگاهی که عزیز خسته
چشم مشتاق تو نالد بکف پای دگر ۱۴

تا بهر راه [illegible] چشم پر افسونش نگر — هر دم از شیوه نگه آماده بر خونش نگر
آن تنکی وان کافری آن عشوه وان [illegible] — آن شوخی وان شاطری آن سحر مکنونش نگر
از بهر او شیها همی شور [illegible] اندرست — [illegible] عالمی چون خویش مفتونش نگر
آن شاهد گل پیرهن آن [illegible] شکن — آن قاتل [illegible] آن طبع موزونش نگر
آن صورت عالم فریب آن [illegible] دلشکیب — آن قامت پیرایه زیب آن روی گلگونش نگر
تیر نگههای [illegible] دلهای پاکان کرده چون — [illegible] اندرون پرواز بیرونش نگر
از زلف [illegible] — [illegible] قانونش نگر
از نازکی و رنگ [illegible] — [illegible] هر لحظه افزونش نگر

۹۶ مسکین عزیز خسته را [illegible] کافر چرا
چون عاشقان مبتلا تا دیده مجنونش نگر ۱۵

گرچه او را نیست حسن اشعار کار — گفته جانم بابت عیار یار
گر میسر نیست وصل دائمی — دائما در دل غم دلدار دار
عکس لطف او بخشش از نسیم — هست اندر خانه بسیار بار

عارف به دل آرای از وسعت بینائی — صد گنبد مینای بیند بحباب اندر

۹۲ — برخیز عزیز از خود تا گوش کنی از دل / صد نغمه نهان دارد مطرب برباب اندر — ۱۱

بی تو دو جهان تپیده ام بنگر — یک نظر آنچه دیده ام بنگر
یا چو لیلی و زلیخای بی — طرفه سختی کشیده ام بنگر
کاش گوید که آنکه مجنون — جامه بر تن دریده ام بنگر
رندم و از زمانه شیدا — تهمت شنیده ام بنگر
میکنم گریه های مستانه — جوش اشک دو دیده ام بنگر
جز تمنایت نیست سرتا پا — اشک اندر جریده ام بنگر

۹۳ — در غم دوری تو ای پیچو عزیز / از دو عالم بریده ام بنگر — ۱۲

بوی آورده زکا گل یار — مرحبا مرحبا نسیم بهار
دید نور خدا بصورت او — دیده ما نه پرتو دیدار
شعله سر میکشد ز داغ دلم — وقنا ربنا عذاب النار
ازلی ما بس است این تقوا — سر ما باد بر در دلدار
آدمی نیستی مگر زاهد — ورنه تا کی ز کار ما انکار
گریه از ما و خنده از عشق — این بشارت بکوچه و بازار
دارم از کفر و دین زلف و رخت — سبحه در دست و در گلو زنار
مستم از حسن مست و معذورم — گر برون ریزد از دلم اسرار

۹۴ — ترک عشق از عزیز دشوار است / ترک من تا زیم کنم این کار — ۱۳

عاشق و معشوق و رند و پارسا — عارف و صاحبدل و روشن ضمیر
شاهد و محبوب و نور نظر — خواجه و درویش و خورشید منیر
دلربای کافران و مومنان — پاکباز و همدم و برنا و پیر
هوشیاران والهش بی اختیار — زیرکان بی خود بدام او اسیر

١٠٠	برندارم از در او سر عزیز عشق می گوید که در پایش بمیر	١

ای راست بر قد تو سراپا قبای ناز — بالله که آفرید خدایت برای ناز
ناز تو میفزاید از آشوب شان حسن — حسن تو میدهد بادا خونبهای ناز
هیهات که خون ناحق مردم بگردنش — هر دم اشاره میکند از ماجرای ناز
حقا که از کرشمهٔ آن بت پناه نیست — اینجا فرشته نیز شود مبتلای ناز
گر شیخ شهر تاب نیاورد سفله بود — ای خانه سوز بر سر عاشق بلای ناز
بخشند بر زندگانی جاوید آبرو — جایی که از نیاز شود خاکپای ناز

١٠١	خادم صفی ولی خدا دل ز من ربود نازم بجود عزیز که گشتم فدای ناز	٢

ای جان جهان پرده ز رخسار برانداز — در عالم جان شور حیات دگر انداز
ای پیر حرم آه که دل میبرد آن بت — پوشیده سر از شرم جوابی مسپر انداز
مستی کن و از دیر برانگیز فغانی — جامی زن و آتش بخراخانه در انداز
خود کیست که دل پیش جمال تو نگهداشت — ای جلوهٔ بیباک تو خون در جگر انداز
هر چند شنیدیم بجز در تو ندیدیم — هر غمزه و هر عشوه و هر ناز و هر انداز
باشد که چو مردم کند او نیز نگاهی — ای عشق دلم خون کن و از چشم تر انداز

ندهم سر سودای اسیری چو عزیزے

رنگ سبز دلبر ما در چمن — کرد روشن در دل گلنار نار
دوستان خسته جان را از ستم — میکند چون دشمن خونخوار خوار
بسکه گردش مبتلائے درو شد — بر دل ما دیدهٔ خونبار بار

٩٧ — حال زار دل چه می پرسی عزیز / کرده عشق یار جان آزار زار — ١٦

بسکه جوشد اندرونم بار بار — لاجرم چون ابر گریم زار زار
گویدم عیار هردم دور دور — هر قدر کز شوق گویم یار یار
دل چو غنچه از هوائے آن گل است — دارم از بویش بسینه خار خار
خود کشاید کاکل پیچیده را — خود از و ترسیده گوید مار مار
میرسد از عالم بالا بگوشش — عاشق بالائے او را دار دار
جان بسودائے بلای موی اوست — دوش دیدش حلقه حلقه تار تار

٩٨ — دیدمش رو کرده یک سو از عزیز / گفتمش کاین چیست گفتا عار عار — ١٧

عقل گوید کار خود کن عشق گوید یار یار — دل کند هردم خرابی دیده گرید زار زار
عشق آزادی پسند و عقل خواهد بندگی — الغیاث از آب و آتش آه آه از خار خار
عقل نرسد از بلا و عشق شبگردی کند — از سر سودائے کاکل پیچد اندر تار تار
عشق در جوشش انا الحق عقل در فرمان شرع — هر زبان از هر طرف آید بگوشم دار دار

٩٩ — عقل از فریاد رنجد عشق در شور آورد / سینه ام خون میشود هردم عزیزا بار بار — ١٨

پیر ما پیریست پیر دستگیر — مرشد و هادی و سلطان و فقیر
حضرت خادم صفی نور خدا — ذات پاکش در دو عالم بے نظیر

١٠٤	غافلم از رفتن دیروز و امروز اے عزیز بیخبر از بازپرس روز فردایم هنوز	٥

منکه از بزم وصال تو جدیم شب و روز	از فراق تو گرفتار بلایم شب و روز
گر بکعبه روم وگر بکلیسا باشم	از خیال تو ندانم که کجایم شب و روز
گر تو باور نه کنی عشق من از سنگدلی	ایچنین خسته و شوریده چرایم شب و روز
در طریق من دیوانه همین ست نماز	که جبین بر در پاک تو بسایم شب و روز
حسن شوخ توکه ختم است براو زینه گری	سیفریبد بد گرگونه ادایم شب و روز
سیکنی هر نفسم بے خبر و میگوئے	هان بوهم تو هم از جور رهایم شب و روز

١٠٥	گر دلم عاشق رسوای بتی نیست عزیز این چه حالست که غافل ز خدایم شب و روز	١

من همانم همان نکو بشناس	عاشقم همچنان نکو بشناس
چند پرسی که دل کرا دادے	اے بت بدگمان نکو بشناس
جلوه یکیست در پری رویان	یکدم اندر میان نکو بشناس
گر تو نشناسی از رقیب مرا	پیش کن امتحان نکو بشناس
همه نیرنگهائے غمزه اوست	انقلاب جهان نکو بشناس
دل بیخود مکان معشوق است	معنی لامکان نکو بشناس

١٠٦	هر غلامے نه یوسف است عزیز اندرین کاروان نکو بشناس	٢

زلفش بکافریست بلا از بلا بترس	چشمش بساحریست قضا از قضا بترس
تا ممکن ست مستی و دیوانگی بکن	عشقش بآگهیست خطا از خطا بترس
ترسم که بت پرست شوے از جمال او	زاهد مرو بکوچه او از خدا بترس

٤٣	یکبار دگر کاکل خود بر کمر انداز	١٠٢

اے فتنہ تبسخہ بقد یار میاموز
انداز خم زلف برفتار میاموز

زاہد نہ حرامست مگر سجدۂ آن بت
ہرگز بمریدان خود این کار میاموز

رندے بتو زیباست کہ از پایہ نیفتد
این شیوہ بہر کافر دیندار میاموز

ہر دانہ نشانش کند از کفر تو در دل
تسبیح مرا نسبت زنار میاموز

بگذار کہ از لذت زخم تو بمیرم
اے غمزہ زوصل منش انکار میاموز

می خوردہ بدور تو کند ور دلی تیغ
تزویر بہر محرم اسرار میاموز

کم نیست جہانسوزی آشوب جوانی
شوخی نگہ جلوہ برخسار میاموز

خونکشتۂ عشقیم دم تیغ چہ حاجت
لبشنو زبان تیز بسیار میاموز

اے حسن سوادا گر کند عشق خرابت
ہر رسم ستم تازہ بعیار میاموز

٤٤	حیف است کہ در جان عزیزی زنی آتش بیتابی چون برق بکردار میاموز	١٠٣

سر لبیہ وار ست و در جوش است سودایم ہنوز
میروم از جای و میدانم کہ برجایم ہنوز

دوش دیدم روئے یار و در تجلایم ہنوز
بیخودم چندانکہ غافل از تماشایم ہنوز

بسملم کردی جزاک اللہ دمی استادہ باش
می تپد از اشتیاقت جان شیدایم ہنوز

میتوانی گر نمائی لن ترانی تا کجا
انتظار جلوہ دارد چشم بینایم ہنوز

فارغ از رنج خمارم گرچہ برہم خورد بزم
از نگاہ تند ساقی مست مینایم ہنوز

بر درِ او مردم و ہرگز نیامد در برم
گرچہ می آید بگوشش اوازمی آیم ہنوز

اے امام زاہدان از پائیان او تبرس
غمزۂ میدانی بلاے فتنہ بالایم ہنوز

گرچہ دیدار تو بگرد از بر توے خاکسترم
میزند حسن تو آتش در سراپایم ہنوز

زندہ دارد و زیر خاکم ہر نفس اعجاز او
میرسد چشم تہلایش بایمایم ہنوز

مونس ما در دو جهان یار بس
ملت ما عشق همان یار بس

چون همه هیچ است نیرزد بهیچ
حاصل این کون و مکان یار بس

گر بتو دید رقه گو مباش
همنفس راهروان یار بس

فکر دو نیست بجز در دو سر
مرهم هر زخم عنان یار بس

کعبه مبارک تبو اے پارسا
قسمتم از دیر مغان یار بس

روضۂ رضوان بچه کار آیدم
یک نظر رحمت ازان یار بس

۱۱۰	بسکه شدے محو عزیز اندرو گر ز تو پرسند نشان یار بس	۶

هر که ندارد بدل جز تو تمنائے کس
حاصل امروز ما ست عشرت فردائے کس

این دل کافر مرا کرد جدا از خدا
نیست درین تبکده غیر تی جائی کس

سینه نگیرد قرار جز بغم زلیسی
دیده نخواهد نظر جز تماشائے کس

آه که اندر جهان چشم خدا بین بماند
تا شده مردم فریب روئے دلارائے کس

خاک درش میکنیم این سر شوریده را
بو که کند پایمال قامت رعنائی کس

شور قیامت نوید کار تو بالا گرفت
کرد جهانی خراب فتنه بالائی کس

۱۱۱	خوبی اوای عزیز در دل سر جا گرفت نقش بکرسی نشاند حسن سراپائی کس	۱

هر که بحکم نیاز سر بزمین آمدش
نور الٰہی نمود خاک در احمدش

غالیه سا موئی او صلی علی بوئی او
روی خدا سوئی او عرش برین مسندش

صورت او نور ذات آئینه او صفات
پرتو او کائنات به ز حرم مرقدش

با همه خوبی خدا ختم رسل ساختش
بے همه عالم قضا کوس شهادت زده سا

لجه راز ازل بر سرش افسر شاهنشی
چیست قبائی مهی تا ابد بر قدش

طفلے ہنوز آہ کہ گردی پرے زدہ — سنگر لبی در آئینہ اسے خوونما بترس
باشد کہ کوچہ گرد بر سوایت کند — از آہ دردناک من مبتلا بترس
ہر چند بر وسادۂ تمکین نشستۂ — اے پارسای کعبہ از ان دلربا بترس

۱۰۷ — میگویدم عزیز بہ لطفے کہ من فدا
ماترک قاتلیم ز خونریز ما بترس — ۳

ترکانہ با خود میبر و اندوہ یاران پیش و پس — او ہمچو جان اندر میان ماجان نثاران پیش و پس
از شاہدی و سادگی و زیبا کی و آزادگی — دارد جمال پاک او آئینہ داران پیش و پس
رخسار نورانیش را حفاظ مصحف را من حبیب — ابروئے محرابیش را طاعت گزاران پیش و پس
گیسوی او را میبود ہر خم از سودائے او — صد حلقۂ آشوب اِز دو سو بوی بہاران پیش و پس
پامال او در ہر قدم بیمارستان دمبدم — بیخود روان غافل ز ہم بیہوشیاران پیش و پس
ہر سو کہ سرخوش میرود ہنگامہ برپا میشود — باد صبا ہم میدود چون بیقراران پیش و پس

۱۰۸ — نگار عزیزا سو بسو آشوب حسنش کو بہ کو
صورت نگاران روبرو با دلفگاران پیش و پس — ۴

کافر سیاہی من از طرۂ طرار بپرس — پیچ سودائے سرم از خم ہر تار بپرس
دست بر نبض منہ از پے ادراک طبیب — حال زار من از ان نرگس بیمار بپرس
تن بجز انیکہ توان باخت ندارد خبرے — حالت بیخودی از جان گرفتار بپرس
مردم آسا حق ہمسایہ نگہداشتہ است — ماجرائے دلم از دیدۂ خونبار بپرس
ملت اوست اگر کفر پسندد کافر — عشق او رخنہ بدین کرد ز دیندار بپرس
دارد از سلسلۂ بادل ہر دانہ سرے — سر پوشیدۂ تسبیح ز زنار بپرس

۱۰۹ — چند باشی ز غم ہجر سراسیمہ عزیز
چیست اندر دل بیدرد تو از یار بپرس — ۵

فتنه برپا مکن از جلوهٔ رخسار بپوشش — اینچنین حسن زهر کافر و دیندار بپوشش

سر هر تار بلائے خم دیگر دارد — عالمے تار مکن طرهٔ طرار بپوشش

تا نمایم نبود روئے تبان نور خدا — سبحه از دست بده زاهد و زنار بپوشش

گر نپاشد نمکے حسن بزخمت مخروش — آه پر درد مکش لذت آزار بپوشش

سر فرو آر لشکرانهٔ مقتوا زاهد — عیب بینائی بندان تبه کار بپوشش

گر ببیر نماش تو یک عشوه کند جان بسرے — ساحرے سحر خود از نرگس بیمار بپوشش

١١٥	جانب عشق نگهدار به تعظیم عزیز چشم از خاک نشینان دربار بپوشش	٥

دل که ربود از کفم حسن و جمال احمدش ﷺ — کرد مدام بیخودی مست مئے سرمدش

سرور خیل انبیاء نور دو عین اولیا — صدر بساط کبریا عرش عظیم مسندش

از در شوق خاکیان طائف بارگاه او — وز سر فخر قدسیان سر زمین مرقدش

در همه دیده ور شود نه همه پاک تر شود — هر که ز خود خبر دهد معرفت محمدش ﷺ

کعبهٔ دل مقام او کعبه در احترام او — شاهد احتشام او نجم دلی ابشهدش

گشت جریده با غلط چون قلمش کشید خط — عز و جلال هر نمط کرده چنین سرامدش

١١٦	جان عزیز پاک شد در ره عشق خاک شد خواند بکوچهٔ خودش رحمت عام بیحدش	١

اے بدیدار تو یکسان عام و خاص — صورت آئینه حیران عام و خاص

کفر و ایمان عاشق ابروئے تو — وز دم تیغ تو بیجان عام و خاص

بندهٔ روئے تو شیخ و برهمن — وز سر زلفت پریشان عام و خاص

کافر عشق تو هر قومے که هست — نا مسلمان و مسلمان عام و خاص

بر در حضرت ایستاده هر شام و سحر — مبتلا با چشم گریان عام و خاص

عصمت افلاکیان از اثر لطف او
رحمت آفاقیان از کرم بحد بیش

۱۱۲	بسکه بود روز و شب محو ثنایش عزیز نیست ازین مشغله کار به نیک و بدش	۲

ببین حال خراب دیده و گم گشتن خوابش
که جوش گریه دارد همچو دل از درد بیتابش

قیاسی کن ز هر لخت دلم در اشک گر بینی
پرکاهی که در جوش تلاطم افگند آبش

بچشم پاسبان گشتن شتابد حباب کوشش
دعای هر که ایزد آبرو بخشد باسحابش

زبان شمع پیش کاو بخاموشست در بزمش
شهید غمزهٔ پنهان نگر آموخت ادابش

نگاه چشم مستش آبروی داد ساقی را
که با تردامنی نوشی چکید از بادهٔ نابش

دم ساطور را قربانیم پنداشت ان بالین
که بر گردن بماند از ذوق بسمل خون قصابش

برو گر کیمیا خواهی دلی بیتاب پیدا کن
بکش انگه به حکمت رفته رفته همچو سیمابش

چه پنداری که سوی دیده می آید بآسانی
محبت میکشد پوشیده هر دم خون ز اعصابش

۱۱۳	نصیحت گوش کردن رسم هر دینیست ای کافر عزیزی جان به شفقت میدهد بشتاب دریابش	۳

دل که محبت نداشت پیش تو خون کردمش
رفتم و از چشم تر خسته برون کردمش

عشق تو ره نمود در دل خود خواندمش
عقل ز خود لاف زد نذر جنون کردمش

و نکشم از رهت پای که بشکستمش
بر نکنم از درت سر که نگون کردمش

سینهٔ عاشق مباد بی خلش داغ و درد
در نه کمی کرده بود داغ فزون کردمش

رفت ز میخانه تر محتسب خشک مغز
خرقه می آلود شد بسکه زبون کردمش

غمزه او گویدم چشم سیاهم نگر
کز پی خونریز تو عین فسون کردمش

۱۱۴	عربدهٔ تند ساز میکند ایما بناز عاشق ما خود عزیز خسته درون کردمش	۴

هر گل تازه که بشگفت به صحن چمنی — از تماشای تو شد عاشق زار عارض
شانه سرگشته پس سر بلای موت — آئینه پیش نظر سینه فگار عارض
عارض سرخ تو از حسن برشک خط سبز — خط سبز تو ز خوبی به غبار عارض
رفته رفته شدی آخر بنزاکت یکتا — میشود پرتوے از آئینه یار عارض
مهر خرشید ببین و دم صبحے بردار — پرده پر ز زر شو هره تار عارض
عارضت دام خط سبز نهاد و آمد — خیل عنقائے نظر ها بشکار عارض
چه بود خال تو در خط بد هم تشبیهی — هندو راهزن اندر شب تار عارض
هر نفس غازه کش جلوه نقش دگر ست — نیست از ناز بیکرنگ قرار عارض
باد بیباست صبا گر نزند دم رفتن — مشک انست که خیزد ز نثار عارض
ساقی اعضا شکنی های من خسته بسنج — بود بد رنگ شکسته ز خمار عارض

۱۱۹	زرد گشت است ز بیماری دل آه عزیز چشم او برد مگر سحر نگار عارض	۳

من که دیوانه عشقم به بهارم چه غرض — با گل و سبزه بجز عارض یارم چه غرض
کاش بر نقش رخت پرده چشمم نبدد — ورنه با مانی تصویر نگارم چه غرض
بوالهوس نیستم و جان بدهم گر بسنم — عاشقم با هوس بوس کنارم چه غرض
گر میرو بوفایت حکنم جان فگار — ور بعشقت نزید با دل زارم چه غرض
از پیت خسته دلم بر شب ماهم چه نظر — ور غمت بیخبرم با شب تارم چه غرض
چشم ساقی بخرابات دلم راه نمود — مستم از جام سفالم بخمارم چه غرض

۱۲۰	لیس بود گر تو بگوئی که فقیر است عزیز گرچه شاه افسر و اورنگ ندارم چه غرض	۱

چه پیغام فرستی [illegible] — خبار شوق دل بیتاب [illegible]

لعلت افشاند زلالے بر ہمہ | تا بجویند آب حیوان عام و خاص

۱۱۷	در تمنا تیو ہر دم چون عنبر گشتہ بصد گونہ حرمان عام و خاص	۱

اے بگلگونہ برافزودہ بہار عارض
ریختی خون دل و سرخی روی تو از وست
رنگ زر دم بفراقت شدہ انگشت نما
عارض سبز ترا دیدہ خرد میگوید
خط سبز تو زرست است بگرد لب لعل
خال بر عارض خوب تو نباشد ہرگز
خستگان تو زتحریر مہندس برون
بسکہ از نقش خط سبز تو سرسبز نشد

کردہ طرف چمن آئینہ دار عارض
خوش بیا سود شہیدت بمزار عارض
بنگر از دست اشارات فشار عارض
خضر خط نیست مگر خنگ سوار عارض
عیسی آورد زمرد بدیار عارض
فتنہ پرورد جمالت بکنار عارض
کشتگان تو فزد ستر شمار عارض
دست خود کرد قلم گردہ نگار عارض

جائز گفتن اضافت توصیفی

۱۱۸	طرفہ شوریدہ سرے بود عنبر زخستہ چون ترا دید معاً گشت نثار عارض	۲

خال مشکین تو در خط حصار عارض
دودۂ کاکل او پیچ و بلا و آشوب
چشم گر سحر دمد فتنہ کند خال بغور
کس نیارد کہ تماشای تو آرد بحساب
گر فرستد سو مسلخ لشمار شہدا
اشکہائے کہ شد آمیختہ در خاک سپس
والہ خوبی او نازو ادائے خوبی
مہر و مہ را بحسابے لشمارد حسنش

ہندوی ہست پریخوان لشمار عارض
خوبی و دلبری و حسن تبار عارض
ہمہ پر فتنہ و سحر ست مدار عارض
گر شود پیش تو استادہ قطار عارض
ہیبتش میشکند رنگ عذار عارض
بنگر اے یار دلا زار قطار عارض[۵۱]
عاشق عارض او نقش و نگار عارض
ہر دو صفر آمد چو انجم لشمار عارض

۵۱ در قطار عارض [illegible]

سوخت چون خودرا فروغی یافت کز رو شد بلے	بی تکلف با گدا و شاه یکسانست شمع
گوهر معنی است هر اشکی که میریزد بسوز	در نگاه دوربینان ابر نیسانست شمع
پی توان بردن که معشوق است عاشق نیز هست	طرفه تر حالی که خندانست و گریانست شمع
بنماید عاشقان را هر خط و خالی که هست	هر شبے آئینه دار حسن خوبانست شمع

۱۲۳	نور حق تابد درون خاک تاریک اے عزیز کس نمی بیند که جائے بے شبستانست شمع	۱

اے شهید نگه ناز تو از جان فارغ	کافر عشق جمال تو ز ایمان فارغ
زائر مرقد پاکت ز حرم مستغنی	خاکبوس درت از روضه رضوان فارغ
آرزومند تو فارغ ز خیال دو جهان	سائل کوی تو از ملک سلیمان فارغ
محو روی تو چو موسیٰ ز تجلی بیهوش	مست بوی تو ز بوی گل و ریحان فارغ
بسته موی تو در حلقه سودا شب ها	خسته خوی تو از غمزه خوبان فارغ
نقطه خال تو از کلک مهندس یکرو	فتنه چشم تو از سحر سخندان فارغ
طاق ابروی تو یکسو ز حریم کعبه	سرو بالای تو از صحن گلستان فارغ
ذره راه تو با مهر درخشان همرنگ	بنده حسن تو از یوسف کنعان فارغ
لب لعل تو ز رنگینی هر نکته جدا	خط سبز تو ز آرایش سبزان فارغ

۱۲۴	کرده سودائے تو عاشق چو عزیزم ورنه خاطرے داشتم از گبر و مسلمان فارغ	۱

آمدم خسته درون بنشین تو یا شاه نجف	دستگیری بکن اے شیر خدا شاه نجف
سر تسلیم بوفا سر ز محبان خدا	میروم بر پئے این قافله تا شاه نجف
یا علی یا اسد الله مناجات منست	نسبت ماست درین سلسله با شاه نجف
دل فرو مرد ز افعال تبه منتظرم	تا کشاید لب اعجاز نما شاه نجف

بوالہوس گفتی وانگشت نمایم کردی — بازگوی کہ تو انگشت نمائی بغلط
مالبسودائے تو مشہور و تو منکر ہیہات — ماکجائیم بصدق و تو کجائی بغلط
جوش دیوانگیت کرد جہان گرد مرا — در گمان بد از ارباب وفائی بغلط
گفت بدخو بزبان سنت از فتنہ رقیب — در پے کین من بے سرو پائی بغلط
کافری ای بت و زنار تو پنہان لقبا ست — از چہ در کعبہ طلبگار خدائی بغلط

۱۲۱	منزل خاص تو دل بود و عزیز غافل کرد عمرے بحرم ناصیہ سائے بغلط	۱

لاف بیکار تا بکے واعظ — توبہ از احتیاط اے واعظ
شیوۂ عاشقیست آزادے — دل نہ بندم بہ ہیچ شئے واعظ
نہ پسند گدائے کوچہ اوست — تخت کاوس و تاج کے واعظ
آہ نے نے مکن دمے بنشین — گوش نہ بر تو اے نے واعظ
حکیم سیدہد فریب مرا — حسن ساقی و جوش مے واعظ
نتوانی کہ دل بدو ندہے — گرچہ ہستی خجستہ پے واعظ
بنگرش یکزمان کہ سیہ ہمت — کشور روم و ملک رے واعظ
بر ملاست کشان مبارک باد — نامہ نام کرد طے واعظ

۱۲۲	پائے بر تربت عزیز منہ کہ مزار شہید ہے واعظ	۱

بے خبر از سوز و ساز یا کباز انست شمع — درد دل ہرگز ندارد گرچہ سوز انست شمع
نیستے با گریہ ہائے جانگداز انیش بدہ — آخر الغافل نمیدانی کہ بیجانست شمع
آتشے اندر دل ودود بسر دارد مگر — عاشق روئے حیر و زلف پیچانست شمع
سخت بیباکست زند سراپا سوختہ — بنگر آزادے کہ در ہر بزم عریانست شمع

ناتمامست هنوز آنکه بصلای اگستر نه | رایم آنست که در صومعه نشاید معشوق
از حریفان زبون حسن خداداد بپوش | رشک گوید که بخلوتکده باید معشوق
بر کند بتکده و کعبه خرابات کند | گرد عشق بر آفاق کشاید معشوق
شرط عشق است که از ضبط دل آهی نکشی | گرچه بر داغ جگر زخم فزاید معشوق
پرده در پرده نگاهش بر دو راز و نیاز | بی تکلف بدل از دیده در آید معشوق

١٢٨ — خاک او باش عزیزا که بجای برسی / مرد این راه نه تا نشاید معشوق — ٣

بیسوزم از برای تو پنهان باشتیاق | چندان غمم مده که دهم جان باشتیاق
بیتاب میدود بتماشای حسن او | کافر باضطراب و مسلمان باشتیاق
از پرده بر نیاید و پروای کس نکرد | مرزند دردناک حریفان باشتیاق
عشق تو کرد شکل الف داغ شمع را | بیسوز و گداز تو گریان باشتیاق
سوز لب تو در دل شوریده جای کرد | آمد بسوی زخم نمکدان باشتیاق
یارم درون پرده بخشید عزتش | رفتم زکوی یار پشیمان باشتیاق

١٢٩ — هر دم ز آرزو گفتنی پاره می کنم / تا کی ز نیم عزیز پریشان باشتیاق — ٤

گاه در دل گاه در جانست عشق | فتنهٔ دیگر بهر شانست عشق
صد خرابی در خرابی میکند | اندران کشور که سلطانست عشق
هر کجا بادی بنی از دست | خاک شور هر بیابانست عشق
گر نباشد عشق بیکار است حسن | رنگ و بوی این گلستانست عشق
معنی عشق است هر صورت که هست | هر نفس پیدا و پنهانست عشق
گاه رهزن هست و گاهی رهنما | گاه کافر گه مسلمانست عشق

ره نشین ساخته بود از اجلم سیل الم — وارهانید ازین ورطه مرا شاه نجف
سید بد افسر و اورنگ بهر خاک نشین — گر نگاهی فگند سوی گدا شاه نجف
زخم ها دا نسیار د بعلاج مرهم — درد را و انگذار و بدوا شاه نجف
میشریم فارغ و اندیشه ندارم هرگز — میکند در دو جهان دفع بلا شاه نجف

۱۲۵	سخت ماتم زده ام از غم دل بو که عزیز التفاتی بکند جانب ما شاه نجف	۳

پیر ماهست اسد الله علی شاه نجف — عین تصویر جمال ازلی شاه نجف
معنی افروز مقامات خفی و اخفی — صورت آرای کرامات جلی شاه نجف
شمع محراب حرم نور مقام احمد صلی الله علیه وسلم — زینت منبر اسلام و ولی شاه نجف
شاه مردان و قبا پوش و امام و صوفی — عارف مرتبه لم یزلی شاه نجف

۱۲۶	گر دلم مهبط نور است عجب نیست عزیز پیر ماهست اسد الله علی شاه نجف	۱

ای از اثر عشقت مشتاق بلا عاشق — سودا زده میجوید هر وقت ترا عاشق
گاهی بکلیسای گاهی بخدا خانه — تا چند دود هر سو در بادیه ها عاشق
بگذشته شد از ایمان از کفر تبرا کرد — در الست ترا ای بت تصویر خدا عاشق
ای کافر ترسائی باشد که بترس آئی — تا کی بلعنت گرید بیچاره جدا عاشق
دائم همه از ما هی آهی بکند گاهی — هر چند چو مه کاهد هر شب ز جفا عاشق
بیباک چرا نبود در شیوه خونریزی — شوخی که کند یادش هر دم بدعا عاشق

۱۲۷	چون دید عزیز او را با خوبی و محبوبی بر حسن نگاری شد تسکین دل ما عاشق	۲

چون بعاشق برخ پر نور نماید معشوق — دل بهر غمزه دادند رباید معشوق

گاہے در آرزوے عتابش زبید دلم	گاہے بانتظار مدارا شود ہلاک
مردن محال نیست چو او تیغ برکشد	مردانہ عاشقی کہ بایما شود ہلاک
جانم زسنگ باری مردم بلب رسید	مجنون نگوئیش کہ بصحرا شود ہلاک

۱۳۳	بیمار عشق تست عزیز شکستہ دل امروز گر نکو شدہ فردا شود ہلاک	۳

اے رخت روشن تر از روے ملک	سیرت پاکت بہ از خوے ملک
ہر کتابت میدود بے اختیار	بسکہ بر خود نیست قابوے ملک
قوت دست تو ہست از ماریت	چیست اعجاز و ربازوئے ملک
از فلک بیتاب آید بر زمین	التفاتے گر کنی سوئے ملک
طاق درگاہت بود مسجود خلق	چون بگویم ہمچو ابروئے ملک
چو نتو نبود در ملک پاکیزگی	مردہ کے جان یافت از بوئے ملک

۱۳۴	بیشتر باشد ز مردم اے عزیز در حریم او تگاپوئے ملک	۱

اے دل عاشق مکانت یا رسولؐ	برتر از ادراک شانت یا رسولؐ
لذتے بخشید عشاق ترا	ایزد از سوگند جانت یا رسولؐ
آبحیوان با چنان جانبخشی	تشنۂ نوش دہانت یا رسولؐ
بہترین و برترین عالم است	کمترین استانت یا رسولؐ
کرد موجود ایزد پاک و سپرد	این جہان و آن جہانت یا رسولؐ
ہمہ با عطاء اللہ مسیحا ورد کرد	چون شنید از حق بیانت یا رسولؐ

۱۳۵	رحمتے کن بر عزیز بے نوا تا ببوسد آستانت یا رسولؐ	۲

۱۳۰	میکنم از عشق بیتابی عزیز کز دلم هر وقت جوشانست عشق	۵

ای به دیدار تو هردم دل یاران مشتاق — بهوای حرمت جان هزاران مشتاق

لاله و سوسن و سرو و سمن و سنبل و گل — چند باشند چنین سینه فگاران مشتاق

اینهمه ثابت و سیار که بینی هستند — به تجلای تو چون آئینه داران مشتاق

بدم خنجر تو خسته درونان هردم — بخم ابروی تو سجده گزاران مشتاق

بسواد خط سبز تو عزیزان مفتون — به بیاض رخ خوب تو نگاران مشتاق

رنگ و بوی چمنستان دو عالم از تست — چون نباشند بجمال تو بهاران مشتاق

۱۳۱	اے بت از پرده برون اگرچه زاهد چه ولے چون عزیز اند همه پخته عیاران مشتاق	۱

چاک در شوق تو هر صبح گریبان فلک — ور کواکب همه شب اشک بدامان فلک

گرچه بودند بسے شاهسواران بجهان — جز تو دیگر که فرس راند بمیدان فلک

روز و شب میکند از دور طواف حرمت — چه کند خاک شدن نیست در امکان فلک

خرم از نزهت حسن تو بهار گیتی — روشن از پرتو روی تو چراغان فلک

از تو شاداب بصد بو چمنستان زمین — ور تو سرسبز بصد رنگ گلستان فلک

ساکن از قوت تمکین تو معمورهٔ خاک — قایم از پشتی اقبال تو ایوان فلک

۱۳۲	شب معراج که احمد [illegible] بفلک رفت عزیز بر جمالش چو فلک تازه شد ایمان فلک	۲

هرکس که بیندت بتماشا شود هلاک — بیرون میاز پرده که پیدا شود هلاک

لب بر لبش نهادم و مردم ز جوش دل — چون تشنه که بر لب دریا شود هلاک

ز لفت بلای جان شد و دل تار تار گشت — ای وای خسته که بسودا شود هلاک

۱۳۸	دوریٔ یار بود سخت بلائے نائل	۱
زاہد از خصمت کہ مستی می کنم دست بردار از من وایمان من جان فدائے آن جمال بے مثال فکر خود کن از سرم بگزر کہ سر		تا چو صنعان بُت پرستی می کنم کز برائش ترک ہستی می کنم گرچہ دل از طعنہ خستی می کنم نذر آن چالاک دستی می کنم
۱۳۹	گرد ہر بادِ چون خاکم عزیز از ہوائش رو بہ پستی می کنم	۲
ماگدایان کج کلاہی می کنیم ہر دو گیتی آستین افشاندہ ایم ہرچہ گوئی از اوامر نشنویم بے صبوحی نزد ما مقبول نیست گر بیاری محضر ما پیش ما اللہ اللہ بے نیازی ہائے ما رو سپیدیم از غبار کوچۂ چون گناہ ما پسندید از نخست در رہش از ذرہ گشتیم آفتاب		در لباس دلق شاہی می کنیم رقص و حالے با ملاہی می کنیم آنچہ دانی از نواہی می کنیم گر نماز صبح گاہی می کنیم خود مسجل از گواہی می کنیم صد مباہات از تباہی می کنیم گرچہ کارے روسیاہی می کنیم اجتناب از بے گناہی می کنیم روشن از مہ تا بماہی می کنیم
۱۴۰	بر درِ پیر طریقت اے عزیز سر بسجدہ عذر خواہی می کنیم	۳
از مے عشق احمدی مستیم خواجگی یافتیم از کرمش گر نمی داشت او محبت ما		او ز ما ہست و ما از و ہستیم در دو عالم ز بندگی رستیم نفس ہستی چگونہ می بستیم

دلت گر نگردید بیدل چه حاصل   نکردی اگر عشق حاصل چه حاصل
اگر بر سر ما نکرد امتحانش   ز شمشیر عریان قاتل چه حاصل
اگر عاشقی دم مزن زیر تیغش   تپیدی اگر وقت بسمل چه حاصل
گرفتم که آئینه صاف است لیکن   نشد گر بجنبش مقابل چه حاصل
گر از کعبه احرام دیرے ببستی   ز تکلیف طے منازل چه حاصل
ز تمکین بود لذت وصل جانان   چو بیخود شد از جان و اصل چه حاصل

۱۳۶	برو دل بدرد آشنا کن عزیزا محبت اگر نیست از دل چه حاصل	۳

ای دو گیسوی تو پیچیده چو مضمون اهل   هر دو ابروی تو خونریز چو سیف مسلول
گر تکلم نکنی خود چه مقام سخن است   نکته قسمت نپذیرد بدلیل معقول
گفت کس عاشق ما هست بگفتم آرے   گرد معروف مرا خود بکلام مجهول
عاملے برود معشوق پس پرده بمرد   بسکه تا انجمن وصل محالست وصول
باد بر تربت او رحمت حق سایه فگن   خسته جانے که شود از دم تیغت مقتول
میدهم مژده که پیری بتمنای تو مرد   کاش نزدیک تو باشد تجاهل مجهول

۱۳۷	آفرین بر دل شیدائے عزیز خسته داغ بر داغ فزودے و نگردید ملول	۴

تا دل از شوق تو شد بکلیسا مائل   دین من کفر شد و گشت کرامت زائل
خال او نکته رخسار و دهن نکته خال   نکته گو که بدان نکته نگشتم قائل
عشق در عاشق و معشوق جدائی افگند   دود این شعله میان من و او شد حائل
اشتیاق دهن زخم کند جیتالش   گر نمکدان شود از شور لب او سایل

اگر دل غمزده خون گشت عجب نیست عزیز

من نیم کز خود بیک سو گشته ام … من سراپا صورت او گشته ام
چشم و ابروے تو دارم در نظر … عاشق این چشم و ابرو گشته ام
جلوه دارد روئے من از روئے تو … با تو چون آئینه یک رو گشته ام
سر بسجده می نهم بر پاے خود … کافر عشقم خدا جو گشته ام
غرق در آب خودم چون آئینه … کز صفاے موج مملو گشته ام
تو منی اندر حقیقت من تو ام … بے من و تو خود من و تو گشته ام

۱۴۴	شاهد و مشهود خود استم عزیز خود انا خود انت خود هو گشته ام	۷

ماییم که ساغر بخرابات زدیم … وز مستی می لاف کرامات زدیم
اے شیخ مگو فسانۀ دیر و حرم … بگذار که ما ترک خرافات زدیم
از خرقه مپرس شد بهن مے و جام … دیوانه شدیم و در طامات زدیم
هیهات ز سومنات و از لات و منات … ما حلقۀ عشق بر در ذات زدیم

۱۴۵	در ملت حق غیر خدا نیست عزیز کو نفی که ما طعنه بر اثبات زدیم	۸

چرا نه کشتۀ شمشیر ناز خود باشم … چرا نه بسمل راز و نیاز خود باشم
چو شمع دود بسر می رود ز سوز خودم … چرا نه گریه کنان از گداز خود باشم
منم که نیست خیالے ز کفر و اسلامم … چگونه در پئے اخفاے راز خود باشم
قتیل عشوۀ چشم سیاه خویشتنم … اسیر حلقۀ زلف دراز خود باشم
جمال باطن من هست عین ظاهر من … کرشمۀ خودم و فتنه ساز خود باشم
حقیقت است مجازم بچشم وحدت من … کرشمه‌هاے خود و عشق باز خود باشم

۱۴۶	عزیز سجدۀ دیگر حرام شد بر من	۹

حلقه آسا بر آستانهٔ او | سر نهادیم و پاے بشکنیم

۱۴۱

ذرهٔ خاک آن دریم عزیز
پستیٔ ما مبین اگر پستیم

۴

دل وران هرهٔ شب رنگ چو بستم بستم
هست تبسم زلبت مرهم صد زخم دلت
فرض عین است بیخودیم ترک نماز
ما چه سید انیم از کافر و مومن سیدان

ذکر هر موئے من این است که رستم رستم
گر ز تیغ نگهٔ ناز تو خستم خستم
بسکه من عاشق آن نرگس مستم مستم
بندهٔ عشق بهر گونه که هستم هستم

۱۴۲

طائر قدسم و عشقم بقفس کرده عزیز
باش یک چند کزین بند چو جستم جستم

۵

بے عشق تو دلبرے ندیدم
[illegible] لم بجمال تو برآئے
جهد [illegible] فزون شد و جنون شد
در هر جهت و ز هر جهت پاک

مانند تو دیگرے ندیدم
خالی ز تو منظرے ندیدم
سودائے تو در سرے ندیدم
چون نور تو اخترے ندیدم

۱۴۳

ماوائے عزیز جز در تو
در هر دو جهان درے ندیدم

۶

من تماشائے تو در شکل بتان می بینم
همه اسرار تو در دیده و دل می یابم
طاق ابروئے تو مسجود ملک می نگرم
کیست معشوق و که عاشق همه عشقست که من

آنچه در پرده نهانست عیان می بینم
همه انوار تو در کون و مکان می بینم
جلوهٔ روئے تو در هر دو جهان می بینم
کاروان با جرس ناله روان می بینم

معنی ذات عزیز از صفاتم پیداست
جسم را آئینهٔ صورت جان می بینم

انچه راز و نیاز خوانندش	در قیام و قعود می بینم
عاشقی چیست پارسا بودن	انچه در هُشش نبود می بینم

۱۵۲	انتهاے فنا بقاست عزیز در زیان تو سود می بینم	۱۵

ما ز اسرار عشق آگاهیم	همه تن صورت انا اللهیم
بر جمال و جلال مفتونیم	در لباس گدا شهنشاهیم
جز تماشاے خود بهر شانے	در خلا و ملا نمی خواهیم
بے مثالیم و از براے شهود	گاه چون مهر گاه چون ماهیم

۱۵۳	یوسف آسا عزیز در مصریم گو به کنعان اسیر در چاهیم	۱۶

این جهان چون حباب می بینم	عین موج و سراب می بینم
گر تو پنداری اصل بیداری	خواب یا مثل خواب می بینم
آه نور [illegible] صفی احمد	دل ز داغت کباب می بینم
واے صد واے از غم تو که جان	بے تو در اضطراب می بینم
هستی اندر حجاب پنهانست	نیستی بے حجاب می بینم
ماه و مهر و نجوم چون ذرات	گرد یک آفتاب می بینم
دور عالم بگردش همه اوست	بے سکون و شتاب می بینم
هرچه بینم جز آفلین نه بود	خود نگت ز انقتاب می بینم

۱۵۴	جلوه بنا کرے رخست چو عزیز زندگانی خراب می بینم	۱۷

انت مولی انت اولی انت مصباح الظلم	عاشق حسنت وجود و مبتلاے تو عدم

۱۴۷ | نمازِ خود کنم و در نیاز خود باشم | ۱۰

دیدیم ز سر تا بقدم غیر نه دیدیم
بر صورت آدمؑ بتماشائے وجودیم
مائیم که در بتکده ها ہستیم پرستار
تا عشق بما گفت کہ ما شان جمالیم

وز ہر بن مو نغمۂ بے صوت شنیدیم
وز عالم لاہوت بناسوت رسیدیم
مائیم که در کعبه پئے سجده خمیدیم
سوئے حرم و دیر چو کوران ندویدیم

۱۴۸ | حق است عزیزا آنچه ببینی همه حق است
زین مسئله به تحقیق صعوبت نکشیدیم | ۱۲

من نیم آنکه تو دانی که من اندر تنم
تو نه آنکه خاطب بتو ہستم الّا
این ظہورات که اندر من و تو جلوه نمود
همچو یعقوبؑ اگر عشق جمالے داری

حق بود حق که اشارت کند از خود که منم
یک مسما و بسے اسم که در دور فتنم
او ست بشنو ز من و مهر زبان بر دہنم
بوئے یوسفؑ بمشامت رسد از پیرہنم

۱۴۹ | داغ سوزان جگری برم از آتش طور
اے عزیزا آه اگر شعله زند از کفنم | ۱۳

شاهد ماهرو منم من نه منم نه من منم
نرگس فتنه جو منم طره مشکبو منم
نقش و نگارش از من ست جمله بهارش از من ست
نور و ظهور حق منم موسیٰؑ و طور حق منم

شکل جمال او منم من نه منم نه من منم
خال رخ نکو منم من نه منم نه من منم
این همه رنگ و بو منم من نه منم نه من منم
و آن همه گفتگو منم من نه منم نه من منم

۱۵۲ | مثل عزیز خود پرست در مے عشق خویش گفت
شهره بچار سو منم من نه منم نه من منم | ۱۴

نورے اندر وجود می بینم
آنچه ترک وجود گویندش

سترِ عیب و شهود می بینم
در رکوع و سجود می بینم

حیرتے از جمال او دارم ‌ ‌ ‌ حال من بین که حال او دارم
گرچه دستم بدامنش نه رسد ‌ ‌ ‌ آرزوئے وصال او دارم
یار آئینه روے و من حیران ‌ ‌ ‌ نسبتے با کمال او دارم
بدل اندر مقیم شد غم او ‌ ‌ ‌ سر اندر خیال او دارم

۱۵۸ ‌ ‌ شاه خادم دلم ربود عزیز
عشق با خط و خال او دارم ‌ ‌ ۲۱

سینه بیغش شد ازین نور که من می بینم ‌ ‌ ‌ وعده روز دگر دور که من می بینم
نیست جز پرتو حسن تو با معان نظر ‌ ‌ ‌ آتش شعله زن طور که من می بینم
جلوه روے تو از روز نخستین تا حال ‌ ‌ ‌ آفتابیست بدستور که من می بینم
کارگاه فرکند از عشق چو زاهد بیند ‌ ‌ ‌ حبذا شاهد مستور که من می بینم

۱۵۹ ‌ ‌ می تپد هر نفس از سختی درد تو عزیز
آه ازین حالت رنجور که من می بینم ‌ ‌ ۲۲

تا جمال تو اے صنم دیدم ‌ ‌ ‌ بخدائی ترا پرستیدم
چون نظر کردمت بیکتائی ‌ ‌ ‌ در دو عالم ترا پسندیدم
تا بزیر قبا شناختمت ‌ ‌ ‌ باز در پیرهن نگنجیدم
داشتم جان سپر نگاه دگر ‌ ‌ ‌ دل در اول نگاه بخشیدم
تا مسلمان شدم بیک دیدن ‌ ‌ ‌ آه زان دم که عشق ورزیدم
بسکه دیدم ز رو کرشمه تو ‌ ‌ ‌ از ستم پیشه نرنجیدم

۱۶۰ ‌ ‌ پیر زاهد و درد یافتمش
گرد دل اے عزیز گردیدم ‌ ‌ ۲۳

منم آن زخم که از پاد نمکدان رفتم ‌ ‌ ‌ سخت ناکام ز شور لب خندان رفتم

ذرهٔ پیش جمالت بلکه کمتر آفتاب — کل نور مستنیر منک یا نور القدم

یا رسول الله قد ضیعت عمری فی اللهو — چند باشم در ره [illegible]

وقت حسرت آمد و عمر گرامی رفت آه — ما استطعت الخیر فاشفع یا نبی المحترم

۱۵۵	بر درت آمد عزیز رو سیاه منفعل یا حبیب الله ارحمه و انظر بالکرم	۱۸

آن دو ابرو بیک نظر دیدم — قاب قوسین جلوه گر دیدم

سجده کردم چو آمد او به نماز — جانب او ز قبله گر دیدم

آفتابی کجا و من ز کجا — بوده [illegible] گر دیدم

الله الله ببیندش هر چشم — دیدم از نور او اگر دیدم

هر نفس یافتم دل دردش — هر زمان داغ در جگر دیدم

دیدمش صبح و شام چون مه و مهر — روز و شب پرتو اگر دیدم

رفتم از خود بهر قدم که زدم — جادهٔ عشق چون نور دیدم

بی خبری کند ز هر چه بود — در محبت عجب اثر دیدم

۱۵۶	سر نهادم بپای دوست عزیز ز همه بی نیاز گر دیدم	۱۹

منکه دیوانه شدم طالب ناموس نیم — عاشق خسته دلم جز بتو مانوس نیم

من شوریده و پروای ملامت حاشا — رند بیباکم و در خرقه سالوس نیم

آنچه گل کرد ز من سوز و گداز عشقت — شمع عریانم و در پردهٔ فانوس نیم

آنچه نبود چه عجب گر نتوانی دانست — طرفه این ست که من هستم و محسوس نیم

۱۵۷	در دلم جلوه فگن باش که مانند عزیز ذرهٔ خاکم و از مهر تو مایوس نیم	۲۰

	آه تاثیر نگاهِ جان گداز		گنج داغے زد بدل اندوختیم	
١٦٢	ترک چشمش می کند ایما عزیز کز جگر تا دل بیک تیرے دوختیم			٢٥
	بیا دلبر مرا بنگر برخ زردم تن زارم مکن خوارم دمی بنشین غمم بنگر بده تسکین ترا دانم ترا بینم همه دردم همه داغم ز تو هستم بیا بیدین نظر بکشا مشو کم بین		بیا در بر درآ از در ز تو هر دم محن دارم مکن زارم مرو از کین همی گریم ز بس خوارم ترا خوانم ترا خواهم سرت گردم بیا یارم ز تو هستم مرا بگزین دگر باز آمده بارم	
١٦٣	عزیزا این غزل در صنعت تازه رقم کردم بود تا نکته پردازی ببیند حسن گفتارم			٢٦
	سر دهان تنگش دانم ولے نگویم ترسم که عالمے را در خاک و خون تپانم گه در حرم نشیند گه بتکده گزیند دزد حنا بشوخی بنمود دست بردی		انداز صلح و جنگش دانم ولے نگویم من لذت خدنگش دانم ولے نگویم پیدا ز رنگ رنگش دانم ولے نگویم خون شد دلم بجنگش دانم ولے نگویم	
١٦٤	چون خواندمش نیامد گر خود ورم عزیزا دانائے ورنگش دانم ولے نگویم			٢٧
	شهید ناز توام کشته ادائے توام بیک نگاه که از دیده بر من افگندی ترا بدیدهٔ من دید هر که دید مرا توئی که عاشق حسن خودی بصورت من		بهر لباس که می بینمت فدائے توام چه خون گریستن افتاد از برائے توام بیا دمے بتماشا که من بجائے توام نگویم اینکه بعشق تو مبتلائے توام	
١٦٥	عزیز آن بت کافر نگر که می گوید شتاب سر ز پرستش که من خدائے توام			٢٨

منم آن روح که در قالب انسان رفتم — گنج پنهانم و در گوشهٔ ویران رفتم

کردیم صید و لکام دگران همچو کباب — از جهان کوفته و خسته و بریان رفتم

هر که روزی بکرم خواند بیک آه براند — آتش افتاد در آن خانه که مهمان رفتم

هستم و نیستم و گیستم الله الله — آمده از همه پوشیده و پنهان رفتم

قیس دیوانه شد و تیشه بسر زد فرهاد — موج زد قلزم خون تا به بیابان رفتم

بردم از اشک روان بهر نثارش در و لعل — تا هم از [illegible] بیابان رفتم

چون دل و دیده همه غرق بخون یافتمش — در تلاشت چو بخلوت کدهٔ جان رفتم

هر طبیبی شده از سحر دو چشمت بیمار — دردم افزود اگر از پی درمان رفتم

رفتم از خود رخ او دیده بدان گونه که دل — کس ندانست که آیا بچه عنوان رفتم

بزد او را بادا که مرا بایستی — دو سر بین که بپا بوس دربان رفتم

مرگ عاشق به حقیقت چه بود گردش عشق — فتنه باقیست اگر از عالم امکان رفتم

ماندم از دیدهٔ مردم چو نظر در پرده — گرچه هر گوشه بسودای تو عریان رفتم

دل سودازده گم گشت ز انبوه بلا — از سر کوچهٔ زلف تو پریشان رفتم

منزل عشق ندید و نه پسندید آدم — تا کسم آه که در روضهٔ رضوان رفتم

واعظا از دیر سو کعبه چه خوانی دگرم — بگذر از من که من از کرده پشیمان رفتم

غرق در موج خودم همچو زمین در دریا — منم آن خاک که از قبضهٔ سلطان رفتم

مردم آنجا د شدم خاک در دوست عزیز

زیستم گبر همه عمر و مسلمان رفتم

۱۶۱ ۲۴

ما کلیسا و حرم را سوختیم — سنت پیر مغان آموختیم

بو که سوز عشق خاکستر کند — دل ز حسن آتشی افروختیم

شمع آسا گریه بر خود می کنیم — روزها مردیم و شب‌ها سوختیم

۱۶۷ | رخ از موذن و دل از اذان بگردانیم | ۳۰

خاکروب در میخانه زر و زر ازلم — شکر صد شکر که بی‌فکر ز حسن عملم
ورگریز از من و بگذار که خاکم بر سر — زود ببینی که بیاید بجزا یات اجلم
فارغ البال ز ناموس بازاده روی — بی خبر از خود و گیسو ز ریا و دغلم
عین اشیاتم و ذاتم بصفات قدم است — نفی ها هم شان من آمد زحدوث علم

۱۶۸ | ملهم بندگی پیر مغان است عزیز / بر سر لوح نوشت آنکه فرو راند قلم | ۳۱

بعشق خود گرفتارم بگرد خویش می‌گردم — جمالی در نظر دارم بگرد خویش می‌گردم
بحسن پاک می‌نازم د گیتی پاک می‌بازم — گهی عیار و گه یارم بگرد خویش می‌گردم
شدم بر ذات خود شیدا صفاتم شد ز من پیدا — بهر شانی نمودارم بگرد خویش می‌گردم
پرستش می‌کنم خود را چه پروا اگر کنی رسوا — نباشد با کسی کارم بگرد خویش می‌گردم
منم خود ساقی باقی منم خود شور مشتاقی — چو جام باده سرشارم بگرد خویش می‌گردم
بجز خود کس نمی‌بینم عجب دیندار بی‌دینم — به کعبه رخ نمی‌آرم بگرد خویش می‌گردم

۱۶۹ | بصورت گرچه النائم بمعنی نور یزدانم / عزیزا عاشق زارم بگرد خویش میگردم | ۱

ایکه مثلت بعقل نیز نباشد بجهان — می‌دهد نور جمال تو ز توحید نشان
سرمه در چشم سیاه تو بعینه جادو — عشوه در دیدهٔ شوخ تو طلسم پنهان
هر خم از کاکل مشکین تو دام سودا — هر سخن از لب نوشین تو آب حیوان
خجل از جلوهٔ رخسار تو روی خرشید — داغ از رشک جبینت دل ماه تابان

۱۷۰ | می‌دهیم جان بتمنای تو ای جان عزیز / یکنظر باز نگر سوی من سوخته جان | ۲

نشنیدم که بهشت دگری هست بعالم — چکنم من نتوانم که بعشق تو ننالم

چو نظر بر رخ پر نور تو افتاد ز شوقم — چو سه از مهر برافروخت رخ حسن تو حالم

چه کلیسا چه کعبه همه جا جز تو نبینم — ز تو غافل نیم و محو تو اندر همه حالم

نبود روی بتی مردمک دیده بچشم — نرود سوی کسی جز تو شب و روز خیالم

۱۶۶ — دل و دین در رهت انداخته ام هیچ نپرهیزی
بخرام آی و دو نگاهی کن و دریابی بحالم — ۲۹

بیا که عمر به پیری جوان بگردانیم — توان بکالبد ناتوان بگردانیم

دل از نظارهٔ حسنت بحیرت اندازیم — صدا ز گوش و سخن از زبان بگردانیم

ز دیده در دل و از دل بجان فرود آریم — بجای خود ز جهانت نهان بگردانیم

بخلوتی که تو باشی و بس نشاط کنیم — وگر گمان خود آید گمان بگردانیم

اگر ز صور در افتد بخاک غلغله — بحکم عشق سوی لامکان بگردانیم

وگر ز شرع بیاید بامر مسئله — بچشم عفو بر ناظران بگردانیم

سخن ز لعل تو گوئیم و زاهدان گویند — که چند آب دهان در دهان بگردانیم

غزل بروی تو خوانیم و بلبلان نالند — که راه آه رخ از بوستان بگردانیم

روان برقص در آئیم گر خطاب کنی — بیا سر تو بنوک سنان بگردانیم

زبان بشکر کشائیم گر عتاب کنی — برو وگرنه ترا خون چکان بگردانیم

نجوم نحس بخاک سیه در آمیزیم — هجوم فتنه ز خود هر زمان بگردانیم

چه زاهد و چه فقیه و چه واعظ و چه رقیب — بلای شان همه بر جان شان بگردانیم

شگفت نیست ز اعجاز قاب قوسینت — که تیر جسته بسوی کمان بگردانیم

بجز تو کیست که در بتکده پرستندش — سری مباد که زین آستان بگردانیم

بیا که گوش بر آواز او نهیم عزیز

۱۷۳	چون کردهٔ شهید برحمت نماز کن	۵

بوی زلف اوست از چین تا ختن — شور لعلش از بدخشان تا یمن
ترک چشمش چون فرنگی می پرست — هند و خالش چو زنگی راهزن
وحش الله پاکی دامان او — هر نفس از ناز خندد بر سمن
دیدهٔ مردم بدین شوخی ندید — نازنین پیکر بتِ نازک بدن
هر دمش از غمزه کاری بادل است — می کشد یا میکشد از هر سخن
گر تو پرسی گل نمایم روے او — ور تو گوئی غنچه گویم آن دهن
عاشقم دانست و پروایم نکرد — از غرورش بر لب آمد جان من
خواب او خوشتر ز بیداری بود — هر که خواهد با چنین پاکیزه تن

۱۷۴	حال سوز دل چه می پرسی عزیز دیده باشی شمع اندر انجمن	۶

گشتم غلام فخر جهان و جهانیان — خادم صفی و ولی خدا مرشد جهان
محبوب پاک ذات بسے برتر از صفات — سلطان کائنات خداوند انس و جان
هم از مصطفیٰ متصرف بهر ولی — خورشید پرضیا متجلی بهر مکان
در دیده ها بحسن منظر سوز آشکار — در سینه ها بعشق تجلی نما نهان

۱۷۵	مردم عزیز در هوس یک نگاه او باشد که بنگرد بکرم همچو دلبران	۷

لامکان باشد مکان چشتیان — کس نداند سر جان چشتیان
چشتیان اندر خدا گم گشته اند — جز خدا نبود نشان چشتیان
آستین بر می فشانند از دو کون — بے نیاز نہاست شان چشتیان
کے رسی اندر مقام شان که هست — از جهان بیرون جهان چشتیان

اے ترک گہے جانب ما ہم گذرے کن	بر حال جگر سوختۂ خود نظرے کن
اے ناز تسکین منشین در دل و برخیز	رو نرگس مستانہ او را خبرے کن
بیصرفہ بود سوختن سوختہ جانے	اے آہ دمی در دل جانان اثرے کن
تا چند کند رخنہ بدیوار نگاہم	یک جلوۂ بے پردہ خود از بام درے کن

۱۷۱ — یک زر انکہ بفرست از ان طرۂ مشکین / تسکین عزیزے بہ نسیم سحرے کن — ۳

بیخود و باخدا نظام الدین	عاشق و پارسا نظام الدین
ہمچو خوبی تمام محبوبی	شاہد کبریا نظام الدین
زخم جان را بنوش لب مرہم	درد دل را دوا نظام الدین
آفتاب معنی روشن	در خودش حق نما نظام الدین
حامی ہر کہ ہمتے خواہد	دافع ہر بلا نظام الدین
چہ ستائد فقیر سلطان را	من کجا و کجا نظام الدین

۱۷۲ — شاہ خادم بچشم ماست عزیز / ہمہ سر تا بپا نظام الدین — ۴

اے ترک شوخ چشم مرید پست باز کن	ارباب حال را ز جہان بے نیاز کن
کوتاہ کرد ہر موسے را کہ داشتم	یا رب بلطف خویش تو عمرش دراز کن
تا کے بانتظار بگریند خون دل	بر عاشقان خستہ درون کشف راز کن
مردم شناس کردہ تراشان دلبری	در و الہان و بو الہوسان امتیاز کن
بارند مشربان بخرابات میروی	چون پاک دامنی ز زہدان احتراز کن
زانو زدہ است بر سر سجادہ پارسا	برخیز از کرشمہ و پامال ناز کن

تسکین عزیز کشتہ یک بیت فتادہ است

اگر گوئی توئی با من وگر گوئی منم یا تو — بهر وجهی جو او بود فلا موجود الا هو
بدین صالح و فاسق بدین جاست تا حق — خدا بود و خدا باشد پس اکنون کیست غیر او
درین مستی و مدهوشی درین از خود فراموشی — تماشای کرمی بینم کر با او می شوم یک رو
بهر سوئی کرمی بینی جمال یار می بینم — سرے دارم پر از سودا دلی دارم ز حق مملو

١٧٩ — ٣

عزیزم گرد تا غلام عشقی محمد و م کو بینم
نمی دانم چه می گویم زبان من بود یا او

دلم بشوخی ربود شوخے که من فدائے کرشمۂ او — کشیده قامت کشاده ابرو ملک فریبے بچشم جادو
بتے طبیعے مدام مستی بزور بازو دراز دستی — خدا فراموش خود پرستی ز سر دو عالم بغمزه یکسو
ترانه سنجے سخن شناسی برون بخوبی ز سر قیاسے — ز شور کونین بے هراسی بهار اسے ز فتنه مملو
چو کاکل خود بلائے سرکش فگنده جانها بصد کشاکش — دل عزیزان در آب و آتش ز طرز اغماض آن جفا جو
سیاه چشمے غلط نگاهے عجب قبا پوش کج کلاهی — نه آه و روش نه درد آهے نه لطف شیوه نه آشتی خو
غرور حسنش چنانکه دانی ستوده خود را بلن ترانی — بو هم ثانی کنند نهانی به عکس مردم ز آئینه رو
نه گوش هرگز چو او شنیده نه چشم مینا بخواب دیده — خود از غم خود بخون تپیده درون هر دل برون ز قابو
نسیم بوئی پری خرامے گهی بصحنے گهی ببامے — کشاده نافه نهاده دامے ز موئی شکین بکوی و مشکو

١٨٠ — ٤

هنوز هستم بانتظاری ز شوق دارم دل فگاری
عزیز آه از چنین نگاری که در بخشش بجای دارد

غرق در بحر وحدتم یا هو — وحده لا اله الا هو
هو بمو دار شد بشکل انا — نبود فرق از انا تا هو
دوش هو بود گشت انا امروز — بنگر نسبت انا با هو
غرق فکرم ز آشنائیها — هست هر موج انا و دریا هو

هر که می داندش عزیز انا

سنگ خاره را دو پاره می کند — سیف بران زبان چشتیان
می شود بیخود کسی کو می شود — محرم راز نهان چشتیان

۱۷۶	هر که پایش بر فلک باشد عزیز سر نهد بر آستان چشتیان	۸

زبان شسته با آب سخن تر می توان کردن — اگر جوهر شناسی عرض جوهر می توان کردن
کلام از حلقه زلف عنبری توان کردن — ره عمر دراز از پیچ و خم سر می توان کردن
اگر از آفرین گوئی بانصاف آبرو بخشی — سخن را از تسلسل سلک گوهر می توان کردن
پراگندن سایه چون خورشید چون بر عارض روشن — شبستان سیه روزان منور می توان کردن
سراپا سوز باید گشت هر شب تا سحر آنگه — به بزم عاشقان چون شمع سر سر می توان کردن
لب شیرین‌نیش گرسار ز بیک بوسه روان بخشی — دهن را چشمه نوشین کوثر می توان کردن
ز مویش می زنم حرفی بیا باد صبا بیشم — اگر دامان تو پر از مشک عنبر می توان کردن
سرشک خون بکار آمد نگار آمد بهار آمد — بیا ساقی که اکنون می بساغر می توان کردن
فرشته کی بر و اندر هوای او تعالی الله — که پروازی چنین بی بال و بی پر می توان کردن

۱۷۷	عزیزا از هر بی مغز کی آید چنین کاری سر شوریده قربان پیمبری توان کردن	۱

تو جدا نئی از من من جدا نیم از تو — لا اله الا هو - لا اله الا هو
تا جمال خود دیدم خود پرست گردیدم — با خدا شدم یک رو با خدا شدم یک رو
نغمه که می شنوم جلوه که می نگرم — آئینه دل صافم مسطر هم بود هر سو
با خود آشنا باشد هر که با خدا باشد — من که محو دیدارم از دوئی شدم یکسو

۱۷۸	ای عزیز مستی کن ترک بت پرستی کن چون تو از میان رفتی خوش بگوئی یا من هو	۲

آماده بر مدار اپنهان و آشکارا — از جوش چون سکاری افشای راز کرده
بیتاب از جدائی سرگرم دل ربائی — آهنگ آشنائی چون پاک باز کرده
اشکی برخ چکیده دودی بسر دویده — چون شمع سوز دیده میل گداز کرده

۱۸۳	جان عزیز مسکین خواهد کنون بہ تسکین کام نگار خود بین تو بہ ز ناز کرده	۳

دل سکان تو یا رسول اللہ ﷺ — جان نشان تو یا رسول اللہ ﷺ
حسن شان تو یا رسول اللہ ﷺ — عشق آن تو یا رسول اللہ ﷺ
می زند تیر مار میت خدا — از کمان تو یا رسول اللہ ﷺ
پرده بکشا که عالمیست هنوز — در گمان تو یا رسول اللہ ﷺ
مرهم زخم جان هر خسته — خسته جان تو یا رسول اللہ ﷺ
از در و بام نور حق بارد — در مکان تو یا رسول اللہ ﷺ
همچو جبرئیل با خدا هم راز — راز دان تو یا رسول اللہ ﷺ
عیسی مریمیست هر که بود — هم زبان تو یا رسول اللہ ﷺ
همه آب حیات می جوشد — از بیان تو یا رسول اللہ ﷺ
نسبتی هست نکته سنجان را — بد هان تو یا رسول اللہ ﷺ
هر دو گیتی بیک اشاره گرفت — امتنان تو یا رسول اللہ ﷺ
هر چه اندر وجود می نگرم — همه شان تو یا رسول اللہ ﷺ
پشت پا می زنند بر کونین — عاشقان تو یا رسول اللہ ﷺ
چند گویم که چیست عرش عظیم — آستان تو یا رسول اللہ ﷺ

۱۸۴	چون عزیز اندر زنده جاوید کشتگان تو یا رسول اللہ ﷺ	۴

۱۸۱	در حقیقت بود سرا پا ہو	۱

آمد بمن خستہ جگر بوے مدینہ — رقصیدم و در سجدہ شدم سوے مدینہ

گر دست دہد پاے بجز سر منہ آنجا — نقش قدمے ہست بہر کوے مدینہ

عاشق نشکیبد بطواف حرم اللہ — او می نگرد روے خدا سوے مدینہ

ہر روز حلب رنگ زداید کہ زمانے — در آئینہ خور نگرد روے مدینہ

در خلد بجز از سر طاعت نشاید — جاے کہ بیاسود بہ پہلوئے مدینہ

با تربت احمدؐ زگرانی سبک آید — گر کعبہ شود سنگ ترازوئے مدینہ

باور بکند ہر کہ خدا را بشناسد — حقا کہ دو کون است بقابوے مدینہ

فرش رہ او باد سر و دیدۂ عشاق — پائے کہ کند عزم تگاپوے مدینہ

از عشوہ گری دل زد و عالم برباید — چشمے کہ نظر یافت ز آہوئے مدینہ

آن مشہد حق است و در و شاہد حق است — جز حق نفروشند در اردوے مدینہ

ہر چند مسلمانم و معبود پرستم — جانم بتولا شدہ ہندوے مدینہ

شوریدہ سر از خاک برآرد بقیامت — سودا زدۂ دلبر خوش خوے مدینہ

در خاک مدینہ اثر باد مسیح است — ہر درد شود دفع ز داروے مدینہ

کعبہ ز سر شوق رود بہر طوافش — گر حکم کند شاہد دلجوے مدینہ

تا نور خدا در نظرت جلوہ نماید — بے عشق مشو طائف مشکوے مدینہ

۱۸۲	رفتیم ز خود گرچہ نرفتیم عزیزا دل می تپدم ہر نفس از بوے مدینہ	۲

آمد بتربت من با عشوہ ساز کردہ — بند قباے گلگون چون غنچہ باز کردہ

اندوہگین ز حالم در حسرت از خیالم — بر خاک پا نمالم دامن دراز کردہ

ہمرنگ غم نصیبان ہمدرد با غریبان — از صحبت رقیبان صد احتراز کردہ

دست نازک زحنا شمع وش افروخته
سرمگین ساخته نرگس مخمور بسحر
کرده در دل هر برهمن و شیخ مقام
خنده زن بر سر هر رهگذرے میگذری

لب نوشین ز مستی هوش برباساخته
طاق ابرو حرم از نور خنده اساخته
الله الله زکجا تا بعجب ساخته
این چنین با همه آفاق چرا ساخته

۱۸۶	کافر عشق شدی واے بحال تو عزیز کعبه را سوخته دیر بنا ساخته	۶

گیسوے عمر بتاراج تباهی داده
دل بیچاره ز نخ افتد ز خم کاکل او
پر غرورے که نخند دبدارا اگاه
فتنه پرداز نگارے بد و رنگی یکرنگ

خون من خورده بتے ترک سپاهی زاده
که پیشه لب شب تار سیاهی جاده
شوخ و چشمے که پسند د بگاهی باده
مردم آمیز جوانے نه بناهی ساده

۱۸۷	دل چرا خون نشود آه عزیزا که مرا مفتی شهر بشوخیش گواهی داده	۷

جوانے پخته سازد کار خام آهسته آهسته
بر بدرش گفت در گوشم پیام آهسته آهسته
بران عزمم که صد جام خانه در کیدم بپاشامم
چه خواهد کرد قاتل گر نشاید یک نفس یارب
نمی بخشد امان آن فتنه گر غمزه مسیحا را
جهان برهم زند عشقش نماید عاملے دیگر
میان طالب و مطلوب انس آهستگی خواهد
مخمر ساخت در چل روز ایزد خاک آدم را
بود تا پیرهم بند علایق بگسلد روزے

سه نومی شود ماه تمام آهسته آهسته
تمامش کرد و شد کارم تمام آهسته آهسته
بپندم هست ساقی در بجام آهسته آهسته
که بریم زد صف حشر از خرام آهسته آهسته
به محشر می کشد دام آهسته آهسته
بپایان می رسد هر صبح و شام آهسته آهسته
که حق فرمود با موسی کلام آهسته آهسته
بلے حاصل توانی کرد کام آهسته آهسته
شود فرسوده آخر کهنه دام آهسته آهسته

خادم صفی چو جان بتن من در آمده — جان را برون کشیده و در تن در آمده

می گوید او بصورت من انتی انا — بنگر بمعنیم که جهان اندر آمده

چون پارسا نموده بکعبه جمال خویش — در بت کده بشکل برهمن در آمده

من کیستم که سر زند این کافری ز من — در قالبم همان بت رهزن در آمده

۱۸۵	صل علی که هست جمالم جمال او زان پیش خود عزیز بگردن در آمده	۵

ای که جان همه ارباب نیاز آمده — با انا رحمة زمزمه ساز آمده

طرفه معشوقی و سرمایهٔ ناز آمده — از تجلای قدم غازه طراز آمده

روئی حق روی تو نیم چو یاستم چار ز — الله الله که تو مقصود نماز آمده

تیغ بر تیغ بکوی تو ز ابرو بارد — کشته بر کشته فتد بسکه لباز آمده

پرتو افگنده ز رخسار تو نور لاهوت — در دل و دیده ز هر ذره فراز آمده

انچه کردیم فگندی بشفاعت ز نظر — بهر او کرم از همه باز آمده

ایزد پاک ترا گفت چراغ روشن — شمع مشکوتی و بی سوز و گداز آمده

چشم شهلای تو از غمزه بجادو گوید — اینک اعجاز اگر شعبده باز آمده

مبتلای تو شود هر که جمالت بیند — بارک الله که عشاق نواز آمده

لی مع الله ز شان تو نشانی دارد — راز پنهانی و خود محرم راز آمده

دور سلطانیت آمد ز ازل تا ابد — سایه گستر بعجب عمر دراز آمده

۱۸۵الف	کافر گشته کنی سجده بتز دیر عزیز بوحش الله که بشعبد به نماز آمده	۵الف

ای که خود را چو سر انگشت نما ساخته — هر کجا می نگرم فتنه بپا ساخته

روی زیبا بخط و خال بیاراسته — زلف شبگون بخم و پیچ بلا ساخته

۱۹۱	آه دلا این چه غم اندوختی	۳

کشت بی مغم بعشوه ترک نازک پیکری — خوش بیانی مهربانی جان جانانی دلبری
یا سمن رشک سمن جان چمن یا جان من — آشنا دل ربائی خودنمای خودسری
کفر سوزی دل فروزی خوبرو آهسته خو — پاک دینی پاک بینی خوش تراز هر خوش تری
نازنینی مه جبینی دل کشی بیدل کشی — جان گدازی دل نوازی گوهری با اختری
ساده آزاده دستانه جانانه — مست چشمی دیر خشمی طرفه زیبا منظری
فتنه قامت چون قیامت شوخ سرکش ماه‌وشی — نامسلمان یا مسلمان جمله را افسون گری

۱۹۲	بیقرارم اشکبارم سخت زارم ای عزیز دل ببر و جان آور دهر دم بطرز دیگری	۴

انتی عبدٌ ذلیل یا نبیَّ الهاشمی — انت محبوب جمیل یا نبیَّ الهاشمی
آه من نفسی و من اعمالها یا مصطفی — فاشفنی انی علیل یا نبیَّ الهاشمی
کیف یاتی مثلک بدرٌ منیر فی الوجود — ان هذا مستحیل یا نبیَّ الهاشمی
لیس فی قلبی تصمیم و ایمان سواک — قصتی فصل طویل یا نبیَّ الهاشمی

۱۹۳	قد مضی الایام فاشفع للعزیز المفتقر عمره الفانی قلیل یا نبیَّ الهاشمی	۵

چند گوئی ز محمد قرشی و مدنی — صورتی هست درین پرده که الله غنی
نور احمد ز درون تو برون میتابد — اندرین خرقه تزویر گر آتش فگنی
غنچه سان خون جگری خورد پنهان میدار — تا رسد سوی تو ناگاه نسیم یمنی
چون بجز از دل ره نتوان بر بدوست — شرط عقل است که هرگز در دیگر نزنی

۱۹۴	می کنی و مباش تازه عزیز ازسرنو الله الله چه قدر عاشق داغ کهنی	۶

١٨٨	عزیزا اندیشه مرگم رباید آرزو از دل که گردد ختم پر عیش مدام آهسته آهسته	٨

قد ظهر المصطفی صل وسلم علیه — جاء نبی الوری صل وسلم علیه

عارض او دل ربا کاکل او جان فزا — گفت ثنایش خدا صل وسلم علیه

علمنا بالصفا ایدنا بالوفا — نورنا بالهدی صل وسلم علیه

شاهد افلاکیان پاک تر از خاکیان — پیش رو انبیا صل وسلم علیه

بر همه احسان او و بر همه برهان او — خاک رهش جان ما صل وسلم علیه

از اثر سینه ها معدن گنجینه ها — صاف چو آئینه ها صل وسلم علیه

١٨٩	بندهٔ عشقم عزیز گرچه ندارم تمیز ورد منست این دعا صل وسلم علیه	١

بیا و عشق بکن یا محمد عربی (صلی الله علیه وسلم) — که فرق نیست ز حق تا محمد عربی (صلی الله علیه وسلم)

جمال حق ز جمالش چو آفتاب ببین — که نور هست سراپا محمد عربی (صلی الله علیه وسلم)

دو چشم هیچ نمی دید گر نمی بود بے — فروغ دیدهٔ بینا محمد عربی (صلی الله علیه وسلم)

ز ورد هیچ مپرس و ز عشق هیچ مپرس — نماند در دلم الا محمد عربی (صلی الله علیه وسلم)

١٩٠	بجان و دل ز ازل مبتلای تست عزیز دمے بلطف ببین یا محمد عربی (صلی الله علیه وسلم)	٢

آه دلا این چه غم اندوختے — خود همه تن ز آتش خود سوختے

زخم خدنگے بجگر تازه بود — باز به پیکان دگر دوختے

گر ز نگاه تو به من کار برق — جان و تنم جمله برافروختے

مثل تو حاشا که بود در وجود — عشوهٔ جادو ز که آموختے

شد بسر و کار تو جان عزیز

هر ادای او دگر کیفیتی		می نماید عاشق شوریده را
۹	در میان جان و جانان ای عزیز پرده نه بود بجز عینیتی	۱۹۷

جز تو اندر نظرم نیست حسینی دگری
چند در خون تپید از درد تو خونین جگری
می زند هر نفسم در دل پر خون شرری
سبز رنگی نمکینی همه تن شور و شری
ناوک انداز و جفا ساز و نگار طناز
هر دمی در پئی خون ریزی صاحب نظری
ناز عشاق پری جلوه بتی حور فریب
در دل کس نه گزارد ز تسلی اثری
سخنش نیش و لبش نوش و دهن آبحیات
کشتهٔ بنگر از و بر سر هر رهگذری
ابروش پر خم و چشمان سیاهش پر فن
هر نگه قاتل و هر نوک مژه نیشتری
آفت جان و بلای دل و آزاد روش
صد مدارا و صدش خشم بهم در نظری
ناخدا ترس و خود آرای و تغافل مشرب
سخت بیمهر نمایان نه دگر بام و دری
کج ادای ستم ایجاد و حریفی خودکام
نه بکعبه غرض او را نه بدیرش گذری

از تو پر قصه تری
ای ستمگر نظری
عشق بیدادگری
خود سری پرده دری
طالب سوز و گداز
لبی غمی بی خطری
غارت صبر و شکیب
چون کشاید نظری
ترک شیرین حرکات
ورنه خون در جگری
غمزه اش توبه شکن
بلکه زو بیشتری
مایهٔ درد و تپش
فتنهٔ هدگری
کافری حیله طلب
هر شبی چون قمری
عارضش ماه تمام
هر دو از رخنه گری

دل ببوی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی | شد بکوی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی
جان که از حکم حق بجسم آمد | رفت سوی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی
دیده گردیده هم چو آئینه | محو روی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی
کرد بی آرزو ز هر دو جهان | آرزوی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی
دم عیسی دهد بباد صبا | مست بوی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی
تا قیامت نمرد هر که شنید | گفتگوی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی
زنده دارد همیشه جانها را | بوی موی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی
عقل کل می کند بعشق هنوز | جستجوی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی

۱۵۵ — امتی امتی بگشت عزیز
آه خوی محمد (صلی الله علیه وسلم) عربی — ۷

شاه غادم تو راحت جانی | در دل و دیده نور ریز دانی
بهر آنی زآن تست آنی | من که باشم که گویمت آنی
زیر فرمان تست ملک دلم | هرچه خواهی بکن که سلطانی
جان بلب آمدم مداوا کن | گر پئے دردمند درمانی
رحمتے کن که از توجه تو | مشکلم حل شود بآسانی
چون بدین رشتیم پسندیدی | من نمی دانم انچه میدانی

۱۹۶ — بر تو پوشیده نیست حال عزیز
یک نوازش بکن که جانانی — ۸

می کند تبدیل هر ماهیتے | یک نگاهے کیمیا خاصیتے
من فدای نرگس رعنای او | کشتن اورا نه باشد نیتے
غمزه غماز آن کافر ادا | می کشد بے علت غائیتے

نگارے سبز رنگے شوخ چشمے — بتے کافر نگاہے پاک بازے
حریفے شاہدے نازک ادائے — ظریفے عشوہ سنجے فتنہ سازے
ملیحے شورش افزائے جمیلے — جوانے سرکشے گردن فرازے
عیان از ہر طرف چون آفتابے — نہان در ہر دلے مانند رازے
برنگ گل قبایش نکہت افشان — ز خونم آستینش را طرازے

۲۰۰ — جمالِ شاہ خادم قبلہ ماست — عزیزا می کنم سویش نمازے — ۱۲

بنازم کشت سفاکی ستم ایجاد طرازی — بوقت کینہ عیاری بوقت آشتی یاری
زبان دانی سخن چینی نوا سنجی نو آئینی — خدا بیگانہ خود بینی حریفی تند گفتاری
خطش بوبا لبش گویا زخش رنگین دلش سنگین — تنش دیبا قدش زیبا سبکساری گران باری
ہزاران عشوہ در ابرو ہزاران غمزہ در ہر خو — بتے سرتا بپا جادو نہ بدینی نہ دینداری
پیام فتنہ دیدارش قیامت ناز بردارش — کند یک شور رفتارش بپا بر ہر قدم داری
دو زلف مشکسائے او سراسر تا بپائے او — پریشان از بلائے او بہر تاری گرفتاری
ز چشم نا مسلمانش ببین جادوئے پنہانش — کہ دارد ہر نگاہ ناز در ہر گوشہ بیماری
حریفان جملہ مست او بتان صورت پرست او — گہے مصحف بدست او گہے بردوش زناری
ہمہ زردم ہمہ دردم غمت ہر دم کند سردم — دمے بنگر سرت گردم بدین زاری چو من زاری

۲۰ — غرور حسن یکسو کن نگاہے جانب او کن — بدرد عشق می میرد عزیزی سینہ افگاری — ۱۳

جمالے دیدہ ام زیبا ز سرتا پائے نورانی — تجلی می کند بیشک خدا در شکل انسانی
گہے در صورت کافر پرستش میکند خود را — گہے اندر نماز خود بر آئین مسلمانی
بلائے عالم بالا دو زلف او ز سرتا پا — گواہ نا مسلمانی دو چشمش از فسون خوانی

تبسم بفسون خونہ بہ تبسم مفتون — عاشقش غرق بخون
نازکے سیمبرے شان خدا سر بسرے — خون خوری دیدہ ورے
لعبتے سنگدلے دوست کشے ہوش ربا — دشمن دین خدا
رنگ و بوے چمن حسن بخوبی سمرے — نارسیدہ ثمرے
یار و عیار و دلازار و جو اسنے عجبے — روز و شب در غضبے
روشن از پرتو نظارۂ او ہر بصرے — جان بلب ہر بشرے
صورتش عین جمال ہمہ تن شان کمال — آفتابے بجلال
در ہواے حرمش مرغ حرم سیخ پرے — چون رسد نامہ برے
عاشق او نہ کند رخ بہ کلیسا و حرم — نہ بگلزار ارم
بجز آن کوچہ ندارد بمقامے گزرے — نہ زجاے خبرے
بر دیک عشوۂ آن شوخ ستمگر ز عزیز — ہر چہ بودش ز تمیز
حاصل او ز غمش نیست بجز چشم ترے — ہمہ شام و سحرے

۲۹۸ / ۱۰

بتے دارم بہ شوخی ہا عجب ہنگامہ افزاے — جگر سوزے دل افروزے خدا دشمن خود آرائے
نہ با کفرش مدارا ے نہ با سلام پرواے — گہے در دیر موجودے گہے در کعبہ مولائے
دو گیتی مبتلاے او خراب یک اداے او — من و تو از براے او نہان در ہر دلش جاے
دہانش غنچہ تازہ جمالش روکش غازہ — قدش گلبن خطش ریحان زہے رنگین سراپاے
دو زلفش سر بسر مشکین و لعلش با نمک شیرین — بچشم ترک مردم کش با بر و قبلہ شیماے
کرشمہ عاشق رویش محبت فتنہ خویش — کشد ہر دم دگر گون ہر اداے او بیاے

۱۹۹

ز سر تا پاے ہا ہر موے شدہ چشمے بدیدارش
عزیزا می کنم اکنون بہر چشمے تماشاے

۱۱

سرہا خاک پاے بے نیازے — حبیبے دل گدازے جان نوازے

ازبسکه دارد رابطه به شوخی
هر لحظه گردش جنانه خرابی
با تیغ ابرو زور آزمائی
بیداد خوئی هنگامه جوئی
بازو در پنجه مردم فریبی
مصحف جمالی گلبن بنائی

هرگز نه یابی او را نشانی
هر دم فدائیش بی خانمانی
با چشم جادو بش ناتوانی
پاکیزه بوئی زیبا جوانی
با تلخ گوئی شیرین بیانی
نازک خیالی نا مهربانی

۲۰۵ — گم شو بفکرش بنگر عزیزا
در هر مکانش صد لامکانی — ۱۷

ندارم بعد ازین هرگز بکفر و دین سروکاری
نگاری هوشیاری پخته کاری ترک طراری
مسلمان دشمنی کافرکشی بی مذهبی رندی
مخالف طینتی شوخی هوس ناکی خرد سوزی
دو زلف پرخم او را چو او سرگشته انبوهی
توان ناتوان بینان دلا[illegible]م سخن چینان
بهر محرابگه مسجود شیخی طاق ابرویش
دل از سودای فرقش در بلا افتاد بسم الله
ز چین سوی او تا چین برد بوی سر آهوی

سر و سودای دیدارش دل عشق رخ یاری
که از روی چو گلناری برون آرد ز گل ناری
بلا جوئی جفا خوئی دلیری مردم آزاری
ملیح خو و فروشی سرد مهری گرم بازاری
دو چشم می پرستش را چو مستانه بسیاری
گهی سازد با قراری گهی سوزد با نگاری
جمالش را بهر بتخانه مثل او پرستاری
ره باریک و تاریک است چون مو در شب تاری
ز لعلش دام گیرد می بهر خم خانه خماری

۲۰۶ — عزیزا این دل بیچاره ام صد پاره خواهد شد
که دارد هر ادای شوخ هر تار اجش همراری — ۱۸

بدیده مردمکی بمردمک نظری
تو ساحری بسخن تو دلبری همه تن

بحیرتم که چرا بخود نمی نگری
بجز بیت نه رسد چه آدمی چه پری

ہجوم عاشقان گردش فریبی ہمزمان روش	کند خود را ز دانائی ہمہ نسبت بنادانی
اگر بیند بروے او برد سجدہ بسوے او	نباشد پارسا ے را نصیبی جز پشیمانی
خط سبزش نہان در سایہ دارد چشمہ حیوان	لب لعلش کند اندر تبسم گوہر افشانی

٢٠٢	دو چشم من بچشم یک نگاہش چشمہ خون شد عزیزا آہ تا سور روان زخم پنہانی	١٤

سلام پاک بجان محمد عربی	تحیتے بروان محمد عربی
ز نور او متجلی است ہر جمال کہ ہست	ہمین بس است نشان محمد عربی
زند بخاک درش بوسہ از ادب جبریل	زہے تجمل شان محمد عربی
عجب کہ ذات خدا را بلا مکان گوئی	مکان اوست مکان محمد عربی

٢٠٣	بگوشہ بر و مرا مرشدو رسید بگوش عزیز سر نہان محمد عربی	١٥

آتش گرمی نظارہ توئی	در دل گرم چون شرارہ توئی
شمع ہر خانہ بروے زمین	بر فلک نور ہر ستارہ توئی
کیست اندر جمال معشوقان	در ہر انداز و ہر اشارہ توئی
گرچہ کردی ہزار پارہ دلم	تپش افزاے پارہ پارہ توئی
حسن و عشقے بصورت معنی	اصل تشبیہ و استعارہ توئی
نیست و ہست از تو می بینم	ہمہ پنہان و آشکارہ توئی

٢٠٤	در ازل کس نبود جز تو عزیز در ابد ہم چنان دوبارہ توئی	١٦

حسن پائمال سرو روانئے	جان جہانئے آرام جانئے
رنگین اداے بلبل نوائے	گلگون قباے غنچہ دہانئے

۲۰۹ | دیدهٔ من دید روی مصطفیٰ | ۲۱

۲۰۹

عرش تا فرش منور شده از نور نبی
بر فلک رفت بیک آن ز کرسی بگذشت
عشق آدمی دهد از گردش ایام نجات
ذات بی کیف مصور شده الله الله
سوی ما آمد و با ماست زهی طالع ما
گر تو شکلش بجهان هست شناسی ابوالی

۲۱

حبذا اصل علی شان رسول عربی
هر زمان خاک درش باش اگر حق طلبی
آذرین به تو اگر بی خبر از روز خوشی
هر چه بینی ز صفاتش نه بود بوالعجبی
می کنم رقص بدین زمزمهٔ زیر لبی
با خداوند یگانه نسزد بی ادبی

۲۱۰ | محو او باش و خیالی مکن از مرگ عزیز
زندهٔ بیشک اگر گشتهٔ این تاب و تبی | ۲۲

۲۱۰

آرام دلم برد قباپوش جوانی
صاحب نظری دیده وری آفت جانی
عیاری دیاری همه شوری و شرارت
پر فتنه نگاری بسخن سحر بیانی
در کعبه شریفی بصنم خانه حریفی
جانانه و ستانه آیینه و دانی
شوخی و حسینی و خرابات نشینی
هر دم به یمینی و نگینی به مکانی
بیدادگری بی خبری هوش ربایی
پاکیزه تنی پر فتنی سیف زبانی
پیمانه بدستی و مغی باده پرستی
بیخود ز الستی بکرم جرعه فشانی

۲۲

یکتای جهانی
ترکی همه دانی
رنگی و بهاری
معشوق بتانی
ترکانه ظریفی
آشوب نشانی
بیگانه ز دینی
پر ترش بکمانی
هنگامه فزایی
خورشید نشانی
هشیاری و مستی
روحی و روانی

تو آفتے بخدا تو فتنۂ ہمہ جا — بدیں پردہ دری بکعبہ رخنہ گری
چو پردہ باز کنی شہید ناز کنی — نگر بحسن رخت ز عالم دگری
تو صورت خلشی تو معنی تپشی — چو نیشتر بدلی چو خار در جگری
اگرچہ دل شکنی نظر بکس نہ کنی — دو چشم تو کہ شدم بعین بے خبری
کرشمۂ ازلے لطیفۂ ابدی — تو کیستی کہ چنین زپاے تا بسری
رسید گل بچمن ز خون دیدۂ من — تو غافلے بہ ستم ز گریۂ سحری

۲۰۷ — عزیز مست شود دلش نہ دست شود
اگرچو باد صبا بسوے او گزری — ۱۹

بود گر دیدۂ بینا تماشائے نہان بینی — جمال مرشدم خادم صفی در ہر مکان بینی
بدر کن غیر حق از دل بدر چون عارف کامل — حجابے را کہ از پندار کثرت درمیان بینی
دمی در خود تماشا کن کہ گر بیخودی حاصل — سراپا جان شود جسمت اگر در جسم جان بینی
وجود احمدی در ہر مقامے مظہری دارد — مدان جز نور او گر در زمین و آسمان بینی

۲۰۸ — عزیزا پیکر خاکی ز نور پاک می تابد
چنان کز پرتو خورشید اکناف جہان بینی — ۲۰

مست گشتم من ببوئے مصطفےٰ — بیخود افتادم بکوئے مصطفےٰ
کردہ بیتابم دل پر درد من — می تپیم در آرزوئے مصطفےٰ
شد کمند گردنم سر تا بسر — حلقہ ہر تار موئے مصطفےٰ
نکتہ نکتہ از دہانش آیتے است — گوش نہ بر گفتگوئے مصطفےٰ
گر تو اندر کعبہ گردی گرد او — سجدۂ حق کن بسوے مصطفےٰ
گر حسابم پاک بنود پاک نیست — رحمت عام است خوئے مصطفےٰ

در جمال شاہ خادم اے عزیز

السلام اے شافع ما السلام — السلام اے ای حامی ہر مستہام

السلام اے آنکہ تا ہستیم ما — از عطاے او قوی دستیم ما

السلام اے غمگسار عاصیان — السلام اے مونس ہر خستہ جان

یا محمد از تو می جوئیم پناه — آمدم پیش تو با روے سیاه

نیست مخفی از تو حال زار من — احمدا احسان بکن بشنو این

آه آه ابلیس را ہسم می زند — نفسم اندر وسوسہ می افگند

چاره سازا رحم کن بر حال من — جان کو از ایک نظر بر من فگن

گرچہ من دورم تو نزدیک منی — بو کہ از رحمت امیدم نشکنی

یا محمد یا نبی مصطفےٰ — دستگیری کن کہ افتادم ز پا

این منم از کمترین امتان — روے تو آورده با آه و فغان

سر نہاده بر درت شام و سحر — نادم و درمانده و شوریده سر

گرچہ ناکس تر ز من نبود کسے — رحمت تو ہست افزون تر بسے

سوے من بنگر کہ قربانِ توام — گرچہ ناپاکم ثنا خوانِ توام

چند باشم این چنین خوار و زبون — می شود ہر لحظہ سودایم فزون

یا رسول اللہ کس ہر بیکسی — پائمردی کن مرا در بیکسی

ایکہ ناید جز تو کس در یاد من — گوش نہ از لطف بر فریاد من

گرچہ در ہندوستانم پاے بند — با خبر ہستی کہ ہستم دردمند

می تپم در خاک و خون بیدست و پا — یا رسول اللہ انظر حالنا

بر درت آمد عزیز روسیاه — احمدا پاکش بکن از ہر گناه

ایضاً در نعت و التجا

خواجہ لولاک سلامٌ علیک — پاک تر از پاک سلامٌ علیک

سفاک بتے دل شکنے کافر نہسان | غارت گر ایمان
چالاک فنے راہزنے پیر مغانسے | بیباک جوانسے
سبزے ملیحے بکنایات فصیحے | جان بخش مسیحے
خود خوبی ومحبوبی وخود عشوہ وآنسے | ہروقت لبشانسے
تقوا شکنے خانہ کنے شاہد باقی | خود مطرب وساقی
رشک چمنے چون سمنے ابن فلانسے | در سینہ نہانسے
بنگر کہ عزیزے بفراق تو زمانم | خون میخورد از غم
برہم زدہ از جوش زمینے وزمانسے | با آہ وفغانسے

۳۱۱		۲۴
مردم از غم کہ چہرہ بنمائی	آہ یا سیدی دسو لائی
با خبر کردہ زرار خودم	پس بہ چشم چہا نمی آئی
یا رسول اللہ انت شافعنا	فترحم لانت ماوائی
می توانی کہ سازیم بینا	مکن از من دریغ بینائی
گرچہ ہردم بسینہ جلوہ گری	دیدہ خواہد کہ پردہ بکشائی
گر ندیدم جمال پاک ترا	حیف صد حیف وای رسوائی

می دہد جان باشتیاق عزیز
چہ شود گر کنی مسیحائی

متفرقات

مثنوی در نعت حضرت مصطفےٰ والتجا بہ حضرت وے صلی اللہ علیہ وسلم

السلام اے نام پاکت مصطفےٰ | السلام اے نور حق سر تا بپا
السلام اے آنکہ در کون ومکان | کس نہ باشد چون تو بر ما مہربان

چهل سالم از عمر بر باد رفت — زبیدانشی مرگم از یاد رفت

ز شرمندگی سر بجیبم کنون — بده مژدهٔ لطف غیبم کنون

ز عمرم بسے نیست جز اندکے — بہرین بسیرو با نظر کن یکے

طلب کن بر آن آستان کرم — کہ آن روضۂ محترم بنگرم

مبادا کہ با خود برم این خیال — بمیرم بمشتاقی آن جمال

بیا وقت نزع حمایت بکن — بجان پروری یک عنایت بکن

عزیز درون خستہ دارد غمت — دمے سرفرازش کن از مکرمت

مضی العمر بالذنب یا مصطفے — اتوب الی اللہ فاشفع لنا

بسویت فرستادہ ام این کتاب — زہے مرحمت گر فرستی جواب

فرستادم این نامۂ اشتیاق — اکرم گسترا الفراق الفراق

اگر من سزاوار پاسخ نیم — عطائے تو گوید کہ فرخ پیم

تو دانم طلب گار ما بودہ — ز غمخواری ما نیاسودہ

نہ گردد ز جاہ تو یک ذرہ کم — فزاید مرا نور دل دمبدم

امیدم دہد انتی انتی — کہ بیشک ز سر تا بپا رحمتی

ازین رحمتم ناامیدی مباد — نصیبم بجز روسپیدی مباد

تو دانی بہر آنچہ بہبود ماست — بکن آنچہ در ضمن آن سود ماست

کنم ختم نامہ بشوق تمام — علیک الصلوٰۃ و علیک السلام

ایضاً در مناجات بجناب باری عز اسمہ

خداوندا بد اعمالم گنہگار — سیہ کارم سیہ کارم سیہ کار

ز افعال بد و حال پریشان — پشیمانم پشیمانم پشیمان

سلامے بر انصار منصور تو / کہ ہستند بے شبہ منظور تو

سلامے بر ازواج تو دائما / دعاگوے امروز و فرداے ما

سلامے بر آنہا ز ہر اہل بیت / کہ ہستند پیش تو در اہل بیت

ازین پس تو دانی کہ بیچارہ ام / خراباتی سخت آوارہ ام

بہندوستان بودہ ام جاگیر / درین کلبہ افتادہ ام ناگزیر

ہمہ عمر من در تباہی گزشت / دریغا کہ با روسیاہی گزشت

شفاعت کن اے شافع عاصیان / ندارم کسے جز تو اندر جہان

تو ماواے ماے و امیدگاہ / بدرگاہ حق پورش ما بخواہ

نہ از فرض و سنت نشان در من است / نہ از حق پرستی دلم روشن است

دریغا کہ نزدیک شد وقت مرگ / ندارم جز امید لطف تو برگ

عزیز نیست در کفر و دین مشترک / نہ ہر کمترین استے کمترک

گہے نامسلمان مسلمان گہے / بجز ہیچ و اسے ندا اندر رہے

ببخشا اے دردے کہ بخشیدۂ / کرم کن اگر سوئے من دیدۂ

ببین نفس کافر مرادست نیست / بہ پیشیش اگر تو تے ہست نیست

چہ باشد گر ز دوار ہانی مرا / کنی بیخود از مہربانی مرا

نگاہے کہ عاشق زیم تا زیم / بجاے رسد شوق جان بازیم

بدہ ذرۂ نورم اے آفتاب / کہ ہست آفتاب من اندر سحاب

برافروز از پاے تا سر مرا / بکن شعلہ آسا ز اخگر مرا

چو آگاہ ہسم از راز خود ساختی / سر من بگردون بر افراختی

برون آور اینک ز تاریکیم / بدہ پایگاہے ز نزدیکیم

کریمے و خواہد کرم ہم چنین / بکن لطفے اے اکرم الاکرمین

در آشوبم در آشوبم در آشوب — نگهدارم مهردم از هر آشوب
میفگن یا رب از قربت بعیدم — سعیدم کن سعیدم کن سعیدم
دو چشمم را ز نزدیکی بده نور — مکن دورم مکن دورم مکن دور
بپوشان گرچه دارم جرم بسیار — تو ستاری تو ستاری تو ستار
خداوندا خجل از هر گناهم — پناهم ده پناهم ده پناهم
پریشانم پریشانم پریشان — مکن جمعم بجمع عشق کیشان
بگردان بی نیاز از هر حلیمم — انیسم شو انیسم شو انیسم
بوقت نزع شو یا رب شفیقم — رفیقم شو رفیقم شو رفیقم
دران خلوت که هستی هستی آرای — بده جایم بده جایم بده جای
همایون خلعت اخلاص کوشان — بپوشانم بپوشانم بپوشان
اگر خواهی توانی کرد منظور — بده نورم بده نورم بده نور
ز کافر ماجرای ما خدایا — در ایذایم در ایذایم در ایذا
نیم بر نفس زور آور توانا — توانا ای توانا ای توانا
دلم را کن ز سوز عشق بریان — بگریانم بگریانم بگریان
دلی دارم ز عصیان ظلمت اندوز — بیفروزش بیفروزش بیفروز
همه خاکم همه خاکم همه خاک — چه خواهی از من آلوده ای پاک
سیه بختم سیه بختم سیه بخت — گرفتارم بسختی از دل سخت
زبون حالم زبون حالم زبون حال — هوایم می کند چون خاک پامال
نگونسارم نگونسارم نگونسار — خداوندا نه دانم چاره کار
مخبط گشت از سودا مزاجم — علاجم کن علاجم کن علاجم
همه دردم همه دردم همه درد — بده دارو که غم بی طاقتم کرد

تو می دانی که می گریم بصد سوز
ز دست نفس و ابلیس ستمگار
بسر بار گنه دارم چو البرز
ز استغفار میگویم باقرار
بد اعمالم بد اعمالم بد اعمال
ستوهم از بزه چون کاه از کوه
خدایا با گروه تیره روزان
مکن شرمنده در حشرم ز مردم
شدم از کرده های خویش بیزار
سیه روزم سیه روزم سیه روز
برحمت اے خدای عالم آرائے
بطاعت ہاے خویشم از مواسا
خلاصم ده ز نفسم مهربانا
دعاے عاقبت بخش گنه سوز
مکن دورم که مسکین و غریبم
بیامرزم خدایا گرچه زشتم
چو من اندر غمت در خون تپیدم
ز نفس کافر آشوب جهانم
بدین پاک احمد تا حیاتم
بنور معرفت جانم بیفزاے
گنه بخشی گنه بخش

غم اندوزم غم اندوزم غم اندوز
در آزارم در آزارم در آزار
بیامرزم بیامرزم بیامرز
گنهگارم گنهگارم گنه گار
ببخش ای مفضل بیچون بافضال
پر اندوهم پر اندوهم پر اندوه
مسوزانم مسوزانم مسوزان
ترحم کن ترحم کن ترحم
مکن خوارم مکن خوارم مکن خوار
نویدم ده به عفو معصیت سوز
ببخشایم ببخشایم ببخشاے
شناساکن شناساکن شناسا
توانا ے توانا ے توانا
بیاموزم بیاموزم بیاموز
قریبم کن قریبم کن قریبم
بهشتم ده بهشتم ده بهشتم
شهیدم کن شهیدم کن شهیدم
امانم ده امانم ده امانم
ثباتم ده ثباتم ده ثباتم
بیارایم بیارایم بیاراے
خطیاتم بحق مصطفیٰ بخش

سپیدم گشت موی و از گناهان — گریزانم گریزانم گریزان
چو آوردم بدرگاهت امانت — اجابت کن اجابت کن اجابت
چو من از مشکل کارم هراسان — تو آسان کن تو آسان کن تو آسان
بده در نیک و بد یارب تمیزم — عزیزم کن عزیزم کن عزیزم
بحق مصطفی با نیک نامی — گرامی کن گرامی کن گرامی
چنانم کن که غافل از دو باشم — تو با من باشی و من با تو باشم
یکی گویم یکی جویم چو یک رو — یکی دانم یکی بینم بهر سو
چو میرم با تو میرم اے خداوند — که باشی تا ابد از من رضامند
تو راضی از من و من از تو راضی — زہے فرخنده فرجام این تراضی
درود بیکران بر مصطفی باد — که از مهرش درون ماست آباد
بر آل پاک و بر اصحاب پاکش — که جان کردند از تعظیم خاکش
عزیز خسته جان منظور ایشان — دلش چون آفتاب از نور ایشان
خداوندا دلم چه نور گردان — سیاهی از درونم دور گردان
فزون تر گشت عمرم از چهل سال — هنوزم نا امیدی نیست زافضال
چه غم از عمر رفته یا الهی — که در یک دم کنی هر انچه خواهی
بحق حرمت خیر البرایا — بکن با یوسفم از رحمت خدایا

خمسه

شوخی و شاهدی و نرگس شهلا داری — غمزه و دلبری و شان خود آرا داری
هرچه زیبد ز تناسب همه یکجا داری — خط سبز و لب لعل و رخ زیبا داری
حسن یوسف دم عیسی ید بیضا داری

بهانم کافریدی از کف خاک — بکن پاکم بکن پاکم بکن پاک

ندارد رحمت عامت نهایت — عنایت کن عنایت کن عنایت

ببین کز عاجزی سر بر زمینم — معینم شو معینم شو معینم

ز کاوشہائے ابلیس بد آئین — غم انگیزم غم انگیزم غم آگین

شراب صاف عشق تیز ہوشان — بنوشانم بنوشانم بنوشان

بده یک جرعه از جام سقاهم — ز خود گم کن ز خود گم کن ز خود گم

مکن محروم ازان نوشین شرابم — خرابم کن خرابم کن خرابم

خدایا زان مے وحدت که تند است — بکن مستم بکن مستم بکن مست

ز سکر غالبش چون باده نوشان — بجوشانم بجوشانم بجوشان

بکن غافل ز ہر آغاز و انجام — بیک جامم بیک جامم بیک جام

ز بیم رستخیز و سختی آن — مترسانم مترسانم مترسان

بکن آزاد از ہر درد و داغم — فراغم ده فراغم ده فراغم

اگر نفسم کشد سوے غوایت — ہدایت کن ہدایت کن ہدایت

ندارم ملجائے دیگر خدایا — تو ماوائے تو ماوائے تو ماوا

بکن از نور خود روشن ضمیرم — بصیرم کن بصیرم کن بصیرم

بود لطف تو مشتاق گنہ گار — خبردارم خبردارم خبردار

نوازش کن نوازش کن نوازش — صبوری ده اگر بخشی گذارش

ہمہ زشتم ہمہ زشتم ہمہ زشت — ضلالت جملہ دامانم بیاغشت

ہراسانم ہراسانم ہراسان — بکن حشرم بخیل حق شناسان

باسید توام شوریده آسا — مواسا کن مواسا کن مواسا

تنم می لرزد از وقت تجلی — تسلی ده تسلی ده تسلی

قطعه

ای دخت اند نازکی گل یاسمن
رنگ و بوییت جان فزا ای یاسمن

چون عزیزم آرزومند نسیم
برکن از دل خار خار یاس من

قطعه

گناهگار تو ام روسیاه آمده ام
بدرگه کرمت عذرخواه آمده ام

مکن ذلیل چو معروف کردیم به عزیز
پناه ده که بچشم پناه آمده ام

قطعه

آن گل رعنا نماند اندر چمن
بلبلا پرواز کن از بوستان

تا پر پرواز داری باز پر
ورنباشد پر پرام از بوستان

چون گل آید باز و رنگ و بو دهد
خوش بود با همدگر پابوس تان

آه گر شد ور نیاید اے عزیز
چون کنم چون خلج از قابوس تان

رباعیات

گفتی به محبتم عزیز الله شاه
پیش که برم بجز تو این روی سیاه

تو همنفسی ز مهر چون جان به تنم
من غافلم از تو دائما آه صد آه

ایضاً

تو بودی و من نبودم ای داور پاک
تو باشی و من فنا شوم در ته خاک

لولاک بود اصل من و اصل همه
رحمے بسزا وار خطاب لولاک

ایضاً

این روز و شبم که در گنه می گزرد
بربا د همه چو خاک ره می گزرد

یارب تو عزیز آبرویم ز آتش
رحم آمد که با حال تبه می گزرد

ای دل کافر و سوسن ز تو بے صبر و ثبات — کیستی کز غم عشق تو محالست نجات
آفریدند ز آشوب دو عالم یک ذات — شیوهٔ و شکل و شمائل حرکات و سکنات

انچه خوبان همه دارند تو تنها داری

اے ز بوے تو خجل غالیهٔ صبح گهی — هیچ گل نیست بدین نازکی و کج کلهی
همه سر سبزی و شادابی و رنگین نگهی — سنبل و یاسمن و نسترن و سرو سهی

از سر زلف و عذار و قد بالا داری

ای هویت ز تو ظاهر چو ضمیر بارز — در خط و خال تو پوشیده هزاران معجز
ناطقه در صفت کنه دهانت عاجز — تا تبسم نکنی عقل نه گوید هرگز

کاندرین آب حضر لو لوے لالا داری

هست جانے و گرانی کنمش بر تو نثار — یک دم از لطف بیا سوی عزیز بیمار
آه تا چند کنی از من مسکین انکار — دل و دین بردی و هوش و خرد و صبر و قرار

دیگر از خسرو بیدل چه تمنا داری

قطعه

گفتار چه سود چون نباشد کردار — هیهات ز ناشکه تا حال گزشت
یک روز نشد که می گزشتی با دوست — و ز عمر عزیز سی و سه سال گزشت

قطعه

آه گر بے غم تو باشم شاد — عشق و رزم بباغ با شمشاد
دیده تا کے ز دید صبر کند — اے ز بویت مشام باشم شاد

قطعه

قامتت از باد آزو سرو را — افگند هر دم بپایت سرو را
هر کمالے بر جمالت ختم شد — کج کلاهے بر تو زیبد سرو را

ایضاً

شرمنده دلم ز زشتی اعمال است
ناپاکی من برون ز قیل و قال است
پاک است بحکم پوستین سگ خشک
نزد امنیم همیشه بریک حال است

ایضاً

ما بندهٔ آنکه بنده گوید ما را
ز آلایش هر خط بشوید ما را
ورنه ز آنکه سرشت ماست گمراه شویم
چون یار عزیز باز جوید ما را

ایضاً

گوئی که همی کرد طوافش زن و مرد
چون فرض بجود او شمردی هر فرد
دیدیم عزیز را که بیک چند در او
بنشست و نخاست کس بجز ناله و درد

ایضاً

ای خواجه خواجگان و ای سرور دین
دارم دل زردمند صد گونه حزین
دانم که شود سهل ز نامت مشکل
از مهر خدا چو نام خود باش معین

ایضاً

حاشا که طبیب دردمندان نشوی
تو خواجه و من غلام و پرسان نشوی
یا ورنه کنم که خود نه پرسی دردم
ور می پرسی معین درمان نشوی

ایضاً

بردم بستم عمر بپایان یارب
از نور یقین دلم بتابان یارب
بی معرفت اندرون من ویرانست
گنجینه بنه درین بیابان یارب

ایضاً

یارب تو کریم و من گنهکار شدید
پیری برسید و جرم ها گشت مزید
مدبوغ شود چو پوست سگ پاک شود
وین پوست من خشک نماند پلید

رباعیات

اے نفس لئیم از مناہی کج باز	در کسوت فقر با ملاہی دمساز
تا چند عزیز از تو فریاد کند	اے با ہمہ عیب از تباہی در ناز

ایضاً

آن نور کہ یافتم ز انوار تو من	گم ساختم اے بحیرت از کار تو من
اے جان عزیز پردہ بردار و بیا	تا چند تپم بشوق دیدار تو من

ایضاً

عکسے ز رخت فتاد بر دیدۂ من	از نور محمدی دلم شد روشن
پنداشتمت کہ جان و تن جملہ توئی	چون در تو فنا شدم نہ جان ماند نہ تن

ایضاً

اللہ اللہ نور انفاس اللہ	اللہ اللہ اصل احساس اللہ
اللہ اللہ زیر و بالا پس و پیش	اللہ اللہ در چپ و راس اللہ

ایضاً

از میم محمد است مبدء مآل	وز حلقۂ محمد است ہر عالم حال
میم دگرش دلیل محبوبی اوست	دالش بنگر کہ ہست بر دانش دال

ایضاً

شاکرمے کہ بس خجل آمدہ ام	با روئے سیاہ منفعل آمدہ ام
از بسکہ ہر سرے بزخم نہان داری	بنگر بنگر کہ خستہ دل آمدہ ام

ایضاً

یا رب ز عدم تو حال ما را دانی	ہر زشتی ما فزون تر از ما دانی
نا پاکی من بہ سنگ نماند یا رب	کالنسانم آلودہ ام از نادانی

وا فریادا که اندرون می جوشد | ایضاً | می جوشد و غافلم که چون می جوشد
تا چند کنم یاد صفی احمد را | | یا رب تو شکیب ده که خون می جوشد

ای آنکه بجز است تو پیرے نبود | ایضاً | مثل تو بچشم من فقیرے نبود
این غم که مراست با غمت مبدل کن | | ای آنکه بجز تو دستگیرے نبود

تو رفتی و من بماندم آه ای چکنم | ایضاً | چون دست بمرگ نیست بارے چکنم
می گریم و خون گریه ندانم راے | | ای واے بجز نالهٔ زارے چکنم

گاه شدی و صبر گردید محال | ایضاً | داغ تو چنان است که داغم تا حال
ای لخت جگر شد جگرم صد پاره | | الا بکنم بحکم داور چه محال

بردی تو دو چیز از من ای لخت جگر | ایضاً | یک قوت حافظه دگر نور بصر
از یاد رود هر آنچه آید بخیال | | منظور نظر صاف نیاید بنظر

از نیستیم کرد بهستی ظاهر | ایضاً | باز دگرم کند چو اول آخر
بازم بکند بحکم قدرت موجود | | ایمان عزیز است قدیر و قادر

ای آنکه بدست خود سرشتی ما را | ایضاً | رسوا نه کنی با همه زشتی ما را
دارم چو عزیز از تو امید مدام | | گر لطف و کرم کنی بهشتی ما را

من بندهٔ احمدم ز جامش سرمست | ایضاً | از روز الست سرخوش و باده پرست
ای وای بمیر از غصه و غم | | یا احمد و یا محمد ایمان من ست

من امی نادان دگر قسمت رسوا | ایضاً | هر لحظه گناهگار و نادم ز خطا
چون احمد پاک حرز امین است | | یا رب بحبیب خود ببیامرز مرا

من بندهٔ خاطی و خطا یا بے حد | ایضاً | چندانکه ز تعداد نیاید بعدد
هنگام جزا بده نجاتم ز عذاب | | یا رب بحق احمد و آل احمد

چشم سیهت بچشم آهو ماند | ایضاً | لٹے لٹے که بعینه بجادو ماند

ایضاً

رفتی ز نگاه من صفی احمد آه — ورد تو کم شکست اے نور نگاه
اے جان عزیز چارده ساله شدی — از داغ تو آه آه انا لله

ایضاً

رخت از دنیا بسوے عقبیٰ بردی — نیرنگ اجل بچشم من آوردی
دل می تپد از غمت صفی احمد آه — من زیستم و تو در حیاتم مردی

ایضاً

گفتم که چو رخت از جهان خواهم برد — آن روز ترا گزاشته خواهم مرد
اے جان عزیز اے صفی احمد آه — من زنده بماندم و ترا خاک بخورد

ایضاً

زین صدمه که بر دلم گزشته ناگاه — شد خیره نگاه و گشت چون شام نگاه
حق بود و حق بود صفی احمد کو — انا لله آه انا لله

ایضاً

یا رب به بهار جاودانش برسان — با آل رسول در جنانش برسان
گر از بر ما رفت صفی احمد ما — از لطف درود ما بجانش برسان

ایضاً

هر صبح ز شام جلوه گر می آید — هر شام ز صبح در نظر می آید
هر دم که فرو می رود از عمر عزیز — هنگام اجل قریب تر می آید

ایضاً

تو رفتی و من بحکم داور زنده — پیرانه سر از زیستی خود شرمنده
حالت ز که پرسم الٰی صفی احمد وائے — چون نیست کسے ازان طرف آینده

بسم الله الرحمن الرحیم

دو غزل درین دیوان در صنعت معقد آمده است و صفتش آنست که ارکان ابیاتش را بهرگونه که تغییر کرده با یکدگر پیوند کنند با معنی و موزون و مقفی بر آید شرح آن بعد رباعیات که دیوان به ختم رسیده او بے نموده و هو هذا

ابیاتے که از غزل ردیف الف بر می آید این است

دل شیدا بجو د لرزد دل آویزد اگر آید
شود بسمل روان من بجادوے بیازارد
نگاه او بصد افسون جگر سوزد دل آراید
خورد خونم برد ایمان چو هندوی بت رعنا
اگر آید بیازارد دل آراید بت رعنا
دل آویزد بجادوے جگر سوزد چو هندوے
بجو د لرزد روان من بصد افسون برد ایمان
بت رعنا دل آراید بیازارد اگر آید
زند هوئے ز آزارم بهر خوے بلا ریزد
غم پنهان کند افزون بشور آرد ستم ورزد
کند پیدا جنونم را ز واویلا و هد ایذا
اگر آید دل آویزد بیازارد بجادوے
دل آراید جگر سوزد بت رعنا چو هندوی
بجادوے بیازارد دل آویزد اگر آید

و هد ایذا ستم ورزد بلا ریزد غم افزاید
ز واویلا بسوز آرد بهر خوئی حزین دارد
جنونم را کند افزون ز آزارم نیاساید
ز شورشها زند هوئے غم پنهان کند پیدا
غم افزاید حزین دارد نیاساید ز شورشها
بلا ریزد بهر خوے ز آزارم زند هوے
ستم ورزد بشور آرد کند افزون غم پنهان
ز شورشها نیاساید حزین دارد غم افزاید
چو هندوئے جگر سوزد بجادوے دل آویزد
برد ایمان بصد افسون روان من بجو د لرزد
خورد خونم نگاه او شود بسمل دل شیدا
غم افزاید بلا ریزد حزین دارد بهر خوئے
نیاساید ز آزارم ز شورشها زند هوئے
بهر خوئے حزین دارد بلا ریزد غم افزاید

جادو نکند چنین سیه مست بلے | با جام شراب گردش او مانند

ایضاً
ای آنکه بمهر جان نواز آمدهٔ | چون مهر بسایه دراز آمدهٔ
هر وقت کند عزیز سوی تو نماز | تا قبلهٔ ارباب نیاز آمدهٔ

ایضاً
عمریست که چشم دارم از رحمت عین | نوریکه رسد ز پرتو عین بعین
هر چند که سخت روسیاه است عزیز | انظر لنا یا نبی الحرمین

ایضاً
خوش کردن دل که سنت پاک نبیست | با طفل و عجوز از مزاح مرویست
آزردن دل بشیوهٔ استهزا | استخفاف و مزخرف ولا یعنیست

ایضاً
آنانکه اعزه و رخیالم بودند | احباب من و شفیق عالم بودند
وقتی که رسید وقت [illegible] | فارغ ز مسرت و ملالم بودند

ایضاً
رو سوی سیهم گر آب رحمت شوید | غم نیست اگر کسی خرابم گوید
نازم بنوبت خود که غفاری او | از لطف و کرم روز و شبم می جوید

ایضاً
احمد که پناه هر دو کون آمده است | طایر زهره را او زیارت کرده است
حقا که ندارد چنین معراجش | جبرئیل کروست ورد کابش زده است

ایضاً
تعظیم عرب عزیز از حب نبی است | فرخنده کسی که ایمن از بی ادبیست
اخلاص بیار گر تو ایمان داری | قربان عرب شو که محمد عربیست

ایضاً
احمد که ز نگاه و ملک آمده است | بینائی چشم هر ملک آمده است
تاریکی و روشنی از و یافت وجود | بالله که شمع نه فلک آمده است

ایضاً
آنی تو که آسایش جهان آمدهٔ | بر [illegible] مهربان آمدهٔ
بر حال عزیز [illegible] ز کرم | چون مرهم زخم خستگان آمدهٔ

ایضاً
ای آنکه بسر سیاهکاران داری | هر وقت غم گناهکاران داری
چون راه نمای امتی از رحمت | بر جادهٔ شرع راهداران داری

بصد افسون برد ایمان کند افزون غم نہان	نگاہ او خورد خونم جنونم را کند پیدا

دیگر

اگر آید حزین دارد غم افزاید بیازارد دل آراید بت رعنا نیاساید ز شورشہا	دل آویزد بمہر خوی بلا ریزد بجا دوئے جگر سوزد چو ہندو مرز آزارم زند ہوئے

فرد بے قافیہ

غم نہان کند افزون برد ایمان بصد افسون	کند پیدا جنونم را خورد خونم نگاہ او

دیگر

روان من ستم ورزد بسوز آرد بجود لرزد	شود بسمل وہ ہماید از دا ویلا دل شیدا

دیگر

برد ایمان کند افزون غم نہان بصد افسون	خورد خونم جنونم را کند افزون نگاہ او

دیگر

بجود لرزد بہ شور آرد ستم ورزد روان من	دل شیدا از دا ویلا وہ ہماید شود بسمل

دیگر

بصد افسون غم نہان کند افزون برد ایمان	نگاہ او کند پیدا جنونم را خورد خونم

چہار بیت اصلی است و سی و شش اینکہ نوشتہ شد و اگر فکر کنند
چند بیت دیگر بہ تغیر ارکان بر می تواند آمد فقط۔ ....

چو ہندوئی بت رعنا جگر سوزد دل آراید	زند ہوئے زشور شہا ز آزارم نیاساید
شود بسمل روان من دل شیدا بخود لرزد	زداویلا بشور آرد دہد ایذا ستم ورزد
خورد خونم برد ایمان نگاہ او بصد افسون	کند پیدا غم پنہان جنونم را کند افزون

ابیاتے کہ بطور قطعہ برمی آید این ست

بخود لرزد دل شیدا روان من شود بسمل	ستم ورزد دہد ایذا بشور آرد زداویلا
بصد افسون نگاہ او برد ایمان خورد خونم	کند افزون جنونم را غم پنہان کند پیدا

دیگر

اگر آید بیا زارد غم افزاید حزین دارد	دل آویزد بجادوے بلا ریزد بہر خوئے
دل آراید زشور شہا نیاساید بت رعنا	جگر سوزد زند ہوئے زآزارم چو ہندوئے

دیگر

دل شیدا شود بسمل نگاہ او خورد خونم	دہد ایذا زداویلا جنونم را کند پیدا
بخود لرزد روان من ستم ورزد بہر خوے	دل شیدا شود بسمل دہد ایذا زداویلا

دیگر

حزین دارد غم افزاید بیا زارد اگر آید	بہر خوے بلا ریزد بجادوے دل آویزد
بیا زارد غم افزاید حزین دارد اگر آید	بجادوے بلا ریزد بہر خوئی دل آویزد

دیگر

زشور شہا نیاساید بت رعنا دل آراید	زند ہوے زآزارم چو ہندوی جگر سوزد
بت رعنا نیاساید زشور شہا دل آراید	چو ہندوے زآزارم زند ہوی جگر سوزد

دیگر

بہر خوی ستم ورزد روان من بخود لرزد	زداویلا دہد ایذا شود بسمل دل شیدا

بیدین بیا بینم ترا بنشین دمے بنگر مرا — بگزین مرا خواهم ترا از کین مرو از در درآ

مستم زتو دانم ترا خوارم مکن دلبر بیا — هستم زتو خوانم ترا زارم مکن بر در بیا

بنگر غمم تسکین بده زردم رخ زارم تن — گریم همی خوارم زبس هردم زتو دارم محن

خوارم مکن بنشین دمے دلبر بیا بنگر مرا — زارم مکن بر در بیا خوارم مکن دلبر بیا

گریم همی هردم زتو بنشین دمے بنگر مرا — زارم مکن بر در بیا زارم مکن دلبر بیا

بنشین دمے از در درآ از کین مرو بنگر مرا — خوارم مکن در بر بیا زارم مکن دلبر بیا

قطعه

دانم ترا بینم ترا دردم همه داغم همه — خوانم ترا خواهم ترا گردم سرت یارم بیا

مستم زتو بیدین بیا دانم ترا بینم ترا — هستم زتو بگزین مرا خواهم ترا خوانم ترا

دیگر

بکشا نظر کم بین شود دردم همه داغم همه — باز آ دگر یارم بده گردم سرت یارم بیا

بگزین مرا خواهم ترا بیدین بیا بینم ترا — هستم زتو خواهم ترا هستم زتو دانم ترا

دیگر

خوارم زبس دارم محن تسکین بده زارم تن — گریم همی هردم زتو خوارم مکن دلبر بیا

بیدین بیا خواهم ترا بگزین مرا بینم ترا — مستم زتو خوانم ترا هستم زتو دانم ترا

دیگر

بینم ترا بیدین بیا خواهم ترا بگزین مرا — دانم ترا هستم زتو خوانم ترا هستم زتو

بینم ترا بگزین مرا خواهم ترا بیدین بیا — دانم ترا هستم زتو خوانم ترا هستم زتو

دیگر

بنگر مرا از کین مرو از در درآ بنشین دمے — دلبر بیا زارم مکن در بر بیا خوارم مکن

بنگر مرا بنشین دمے هردم زتو گریم همے — دلبر بیا خوارم مکن بر در بیا زارم مکن

دیگر

غمم بنگر زتو هردم همی گریم برخ زردم	بده تسکین محن دارم زبس خوارم تن زارم

دیگر

زتو هستم ترا خوانم زتو هستم ترا دانم	بیا بیدین ترا خواهم مرا بگزین ترا بینم

دیگر

نظر بکشا سرت گردم دگر باز آ همه دردم	مشو کم بین بیا یارم بده یارم همه داغم

این ابیات هم سی و شش است و چهار اصلی و اگر تامل کنند مثل غزل اول چند بیت دیگر ازین غزل هم برآید و علاوه بحر هزج چهل بیت دیگر در بحر رجز ازین غزل برمی آید۔ چنانچه در ذیل نگاشته می شود ٭

زارم تن زردم برخ بنگر مرا دلبر بیا	دارم محن هردم زتو از درد در آ در بر بیا
تسکین بده بنگر غمم بنشین دمے خوارم مکن	خوارم زبس گریم همی از کین مرو زارم مکن
داغم همه دردم همه هستم ترا دانم ترا	یارم بیا گردم سرت خواهم ترا خوانم ترا
کم بین مشو بکشا نظر بیدین بیا هستم زتو	یارم بده باز آ وگر بگزین مرا هستم زتو
زردم برخ بنگر غمم دردم همه بکشا نظر	هردم زتو گریم همی گردم سرت باز آ دگر
بنگر مرا دلبر بیا بنشین دمے بینم ترا بیدین بیا	از درد در آ از کین مرو خواهم ترا بگزین مرا
دلبر بیا خوارم مکن دانم ترا هستم زتو	در بر بیا زارم مکن خوانم ترا هستم زتو
بنگر مرا دلبر نشین و دمے خوارم مکن	از درد در آ در بر بیا از کین مرو زارم مکن
داغم همه دردم همه کم بین مشو بکشا نظر	یارم بیا گردم سرت یارم بده باز آ دگر
بینم ترا دانم ترا بیدین بیا هستم زتو	خوانم ترا خواهم ترا بگزین مرا هستم زتو
دلبر بیا بنگر مرا زردم برخ زارم تنن	بر در بیا از درد در آ هردم زتو دارم محن
کم بین مشو داغم همه تسکین بده زارم تن	یارم بده یارم بیا خوارم زبس دارم محن

اللہ نور السموات والارض مثل نورہ کمشکوٰۃ فیہا مصباح

نور تجلی

الحمد للہ کہ دیوان نورافشان خورشید بداماں کہ از مشرقستان ذہن رخشاں و
فکر درخشاں مہر سپہر سخندانی شمس سیما معجز بیانی ضیائی عرفان جلائی ایمان
جناب منشی محمد ولایت علیخاں صاحب المخاطب بہ محمد عزیز اللہ شاہ متخلص بعزیز

حسب اجازت

جناب شاہ احسان خادم عرف ڈاکٹر حاجی محمد احسان انصاری
صفی پوری مرید خاص حضرت شاہ محمد عزیز اللہ

باہتمام حافظ فیاض الدین پرنٹر

ابو العلائی اسٹیم پریس آگرہ مین چھاپا گیا

دیگر

داغم همه کم بین مشو بارم بده یارم بیا
داغم همه بارم بده یارم بیا کم بین مشو

دردم همه بکشا نظر گردم سرت باز آ دگر
دردم همه باز آ دگر گردم سرت بکشا نظر

دیگر

بارم بده یارم بیا کم بین مشو داغم همه
کم بین مشو یارم بیا بارم بده داغم همه

باز آ دگر گردم سرت بکشا نظر دردم همه
بکشا نظر گردم سرت باز آ دگر دردم همه

دیگر

زارم ببین تسکین بده داغم همه کم بین مشو
مستم ز تو بیدین بیا بکشا نظر کم بین مشو

دارم محن خوارم زبس بارم بیا یارم بده
هستم ز تو باز آ دگر بگزین مرا بارم بده

فرد بے قافیہ

زارم ببین زردم برخ تسکین بده بنگر غمم
دارم محن هردم ز تو خوارم زبس گریم همی

دیگر

خوارم مکن بنشین دمی بنگر غمم تسکین بده
زارم مکن از کین مرو گریم همی خوارم زبس

دیگر

بکشا نظر دردم همه بنگر غمم زردم برخ
باز آ دگر گردم سرت گریم همی هردم ز تو

دیگر

زارم ببین تسکین بده دارم محن خوارم زبس
زردم برخ بنگر غمم هردم ز تو گریم همی

دیگر

زارم ببین خوارم زبس دارم محن تسکین بده
تسکین بده دارم محن خوارم زبس زارم ببین

زردم برخ گریم همی هردم ز تو بنگر غمم
بنگر غمم هردم ز تو گریم همی زردم برخ

تمت

ز فرمانش تمکین خاک بر آب	ز حکمش آتش بتیاب در تاب
زبان گویاست از گویائے او	نظر بینا ز بینائیش ہر سو
جہان ششدرہ حیران ذاتش	مبرا از تخیلہا صفاتش
ز تشبیہے کہ میدانی منزہ	بہ تنزیہے کہ میخوانی مشبہ

و پاکیزہ ترین گفتارے کہ پس از حمد بر زبان آرند۔ و شام و سحر وظیفہ دارند۔ نیایش حضرت مصطفےٰ است۔ کہ از ازل تا ابد امام انبیاست۔ عین الیقین از عینش دیدہ ور۔ حق الیقین از غینش روشن بصر۔ نہ در یکرنگی ذاتش گنجایش دوئی و نہ در نیرنگی صفاتش دخل منی و توئی۔ محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نقش نگینش۔ قاب قوسین او ادنیٰ خط جبینش۔ خضر در وادی طلبش خشک لبی۔ مسیح از اعجاز لبش در تاب و تبے۔ صبا در بارگاہش خاکروبے۔ گل از خار خارش در آشوبے آسمان بالائے سرش بہ تمکین۔ زمین زیر پایش بہ تسکین۔ صورت و معنی از جود و جودش موجود۔ دنیا و آخرت از مقصد قصدش مقصود۔ عرش را از خاک پائے افرازش دعویٰ سرفرازی بر کرسی نشستہ۔ بہشت را از بہار جمالش سرسبزی جاوید رنگ بستہ۔ نمکینے از لبش در شور انگنے۔ شیرینی از دہنش در آرزوے چاشنی خاتم النبین طغرائے غرای توقیعش۔ یا ایہا النبی انا ارسلناک شاہداً و مبشراً و نذیراً توقیع وقیعش۔ انبیاے سلف متمنی جمالش اولیاے خلف متوقع کمالش۔ دیدہ از پرتو دیدارش خورشید درخشان۔ سینہ از نور رخسارش آئینہ جان لراقمہ

ہر کہ ولایش بدلش محکم است	خواجہ این عالم و آن عالم است
حجت حق آمد و ختم الرسل	باز لیسین بہ بشر و جزو و کل
کنت نبیاً ز کرامات او	مژدہ یا ۵۲ تے ز علامات او

بسم اللہ الرحمن الرحیم

آفریدگار مطلق کہ انسان خاکی را بہ زمزمۂ گویائی گرم نوائی بخشید تا اگر بہ ثنایش گویا نشود ناسپاسی محض است و گوئی کہ طلاقتش رایگان باشید و شنیدہ باشی کہ خلاصۂ آفرینش و نور دانش و بینش خواجۂ ہر دو سرا حضرت محمد مصطفےٰ صلی اللہ علیہ و علی آلہ الاصفیا و اصحابہ البررۃ الاتقیا فرمود کہ تا نخست بسپاس دادر نپردازند و کلام بلاغت نظام را بدین حسن انتظام نیاغازند بپایان نرسد۔ و چون ناتمام ماند بدرونہا ور نرود و مرتبۂ پذیرائی نیابد و انبساطی از و بصاحبدلان نرسد۔ از سمک تا سماک و از خاک تا آبگینۂ پاک ہرچہ ہست از آیات اوست۔ و از صورت تا معنی و از جسم تا جان مظہر نفی و مظہر اثبات اوست لہ الحمد

خداوندی کہ این کون و مکان کرد	منور جسم خاک از نور جان کرد
ازو رنگین بہار آفرینش	ز نور روشن سواد چشم بینش
خرد سرگشتہ از ادراک رازش	سزاوار خودش راز و نیازش

وازجبینی کہ چشم از پرتو دیدارش روشن نشد شوق نظارہ بدل نہفتن ۔ بطاق ابروئی کہ محرابش از دیدہ بالاے طاق است حکم نماز فرمودن ۔ وازچشمی کہ افسونش از تماشا افسانہ نگشت خواب از دیدہ ربودن ۔ از کاوش مژگانے کہ چشم بیرہمش نزد نیشترہا بدرون شکستن ۔ وازآئینۂ رخساری کہ در چشم خیالے چہرہ نمود دیدہ بحیرت درپیوستن ۔ وازلبے کہ بالمشافہہ بگفتار وانشد صد حرف راز بگوش رسانیدن وازدہانی کہ گمانہا ازادراک نکتۂ مفہومش معدوم میشود وائرہ آسا سرگشتہ گردانیدن ۔ سخن کوتاہ از سرتاپاے بہ تخیل ہرعضو محبوب خدا ورتشویر افگندن ۔ وبہ تصور آموزی خط وخال حضرت مصطفٰے بہ کشمکش جان کندن ۔ خاصیت این ہوش ربایان است کہ بابیات موسوم اند ۔ ودانایان رالعلم معلوم وبہ فہم مفہوم وناداناں ازکنہ معانیش محروم الراقمہ ۔

اے خوشا دل فریب دیوانے
فکر جان پرور عزیز بین

بینش افزاے ہر سخندانے
کہ نوشت ست نظم نغز چنین

وازانجا کہ داراے گیتی انتظام ہرکارے بہ سببے وابستہ است مشیت کارسازی نمود ۔ وبحکم جف القلم بما ہوکائن چارہ پردازی فرمود ۔ وبابے کہ در اندیشہ نبود ازعالم غیب بکشود ۔ بلند اقبال سعادت نشان معروف بچودہری محمد جان سلمہ الرحمن کہ رئیس سندیلہ است وچشم وچراغ چودہری محمد عظیم ونام نامیش چودہری محمد حلیم بزیارت حضرت مرشد پاک نور سرمدی خادم صفی محمدی قدس سرہ درصفی پور آمد ۔ وبہ تواحد غلامی پیش فقیر مجبور آمد ۔ وازوالاے ہمت والا برگماشت ۔ وازسر مہر مُہر از سرکیسہ برداشت ۔ ودیوان ہذا را کہ مسمی بہ نورتجلی است بمطبع فرستاد ۔ بعہدی کہ از بیشتر لبستہ بود بفحواے اوفوا بالعہود داد محبت داد ۔ کہ بانطباع مشتہر گردد ۔ واین گمنام درگروہ انام نامور ۔

صورت رحمت همه سر تا بپا	سید عالم سند الاصفیا
شافع ما و همه آفاقیان	جرعه کش صاف میش ساقیان
عقده کشای امم و انبیاست	هر که بود پیر و او پیشواست

اگر نکتهٔ شناسی دریاب - واز سر اخلاص سر متاب - که میم محمد از مقدم اشارتیست وحا از حمد عبارتے - ومیم ثانی از موخر تصریحی - ودال از دین تشریحی - پس مقدم حمد و موخر دینه سر این معنی است - وانچه خیره سران بے مغز گویند همه لایعنی لراقمه ومبدم از غیب ورودی براو - بر روے وبر آل فرو بیده خود چون حمد نعت بر زبان آمد و دل از سرگشتگی بجان آمد کام دناکام فقیر ناچیز محمد عزیز الله عزیز عفـ ولایت علی ولایت بن منشی محمد یحیی علیخان که در صفی پور مسکن دارد ضمیرے که هست فرامی نماید که این جریدهٔ چون خریده بجان خریده از جواهر معانی بسلک نظم کشیده بنور تجلی موسوم است - وبرنگ وبوے نعت چون گل تر جانفزای ارباب علوم اینک دیده را بجلی چشم روشنی که سیه بهاری از سواد هر صفحه به چشم اندرست ؛ ودل را بشگفتگی نوید که تازه گلزارے درزمین شعر پیش نظر است ؛ رنگین نوایان را گل آرزو درین چمن بشگفت ؛ غزل سرایان دانند که اگر بلبلے در گل شگفت چنین خوش نگفت - تعالی الله این نگار نظر فریب نه بد انگونه دلکش است که جا نها بخون ورنه تپاند - وبنام ایزد این کلام نشتر دل نه بد انجا یه درون خراش است که مرهمش باندمال رساند - بغمزهٔ نادیده هنگامه افزودن - وبه عشوهٔ ناشنیده بے هوش نمودن - باندازه پوشیده جان برلب آوردن - و بحسن درپرده فریفته کردن - به تکلمی که از زبان تا بگوش نرسید جگر بناخن خراشیدن وبه تبسمے که از لب بمشاهده نرسید نمک بر زخم دل پاشیدن - از زلفے که نسیم بوے آمد دنیا فته سر بسر در بلا انداختن - واز سرے که سرش سراسری بر سرے نگذشت شوریده سر ساختن از گوشی که گوش آوازش نشنیده بناگوش حلقه بگوشی سفتن -

بسم الله الرحمن الرحیم

اللهم صل وسلم علی سیدنا محمد وعلی آل محمد

ای روی دلارای تو آئینهٔ جانها
روشن ز جمال تو همه وجه مکانها

ای چار جهت نیچگه از شور اذانها
آوازهٔ نامت به زمینها و زمانها

پرخون ز تماشای تو هر دیدهٔ و هر دل
بیخود ز تمنای تو تنها و روانها

در خط شده از حرف تو هر خامه و نامه
برهم زده وصف تو بیانها و زبانها

حسن تو دلافروز و فروغ تو جهانسوز
در هر شب و هر روز ز شان تو نشانها

هر جلوهٔ رویت همه آشوب ز مویت
هر نافه ز بویت چو ریاحین جنانها

چشمان تو خونریز نگه عربده انگیز
مژگان تو سرتیز بایما چو سنانها

انجا که توئی جز تو که باشد که دو باشد
معراج تو زنهار نیاید بگمانها

پس مانده خیالات ز چالاکی رفتار
ای پیش براق تو ز کف رفته عنانها

برخیز عزیز از سر جان گر بتوانی
یادش کن و یکسو زن ازینها و ازانها

ایزدش باد از کرم حامے
در پناهِ خدا از ہر سختے
زندہ ماند بنام دار ہیا
منعمِ پاک راحتش بخشد
داورا چون دعاست کار فقیر

نامور باد با نکو نامے
پیر گردد بصد جوان بختے
کام راند بکامگار ہیا
تو امان دین و دولتش بخشد
بپذیر از عزیز پر تقصیر

و درین دیوان چند غزل کہ در اوزان مزاحف است از ہردل مولوی آبائی مجبی منظہر الحق بیرسٹر کہ نور العین جناب حماید انتساب مولوی احمد اللہ رئیس بھپورہ است - و اکنون بہ شغل بیرسٹری در ضلع چھپرہ مرجع روزگار زینت افزائے آن معمورہ - بہ گفتار در آمدہ ہماناکہ طبع معنی پسندش میلے بچنین کلام دارد - از نکتہ سنجی و سخن شناسی بر صفحۂ دل مے نگارد - چشم دارم کہ صاحب نظران از مردمے و دیدہ ورے بمیزان کرم بسنجند - و اگر ناسنجیدہ یابند بکم زنے خردہ نگیرند بگران سنگے بپوشند و بہ سبکسری ازین بمایہ نرنجند -

قطعہ تاریخ

چون محمد جان عالی مرتبہ
یادگارم کرد شایع در جہان
مصرعِ تاریخ گفتم اے عزیز

داو زیبِ انطباع این نسخہ را
تا بماند بر زبانہا وا نمانہ
طبع شد نور تجلی پر جلا

سنہ ۱۳۲۰ھ

تمام شد

زهی چو کعبه بطاق ابرو زهی چو چاه و چشم شهلا — زهی چو لعبت بخال هندو زهی چو مصحف بروی زیبا

دلم بشوق تو پاره پاره دو چشم مشتاق یک نظاره — گهی کرشمه گهی اشاره بکن ز رحمت بآشتی ها

نبود جائی خدانمائی چو ذات پاک تو مصطفائی — توئی که هستی بهر ادائی به از کلیم و به از مسیحا

ز هفت پرده برآیم که گر ز چشمت اشاره یابم — بدیده آیم بسر شتابم دوم بکویت نگاه آسا

اگرچه دانم که بی نیازی شهید عشقم که جان نوازی — ز پاکبازی بعشوه سازی بکن نگاهی بجانب ما

مکن جدائی بخوش ادائی که جانفزائی تو آشنائی — وگر نیائی تو دلربائی فانت روحی و منک احیی

ز اشک گلگون و دیده جیحون درون پرخون تمام مجنون — فان قلبی علیک مفتون و منک ارجو لانت ملجا

بعشق میرم بعشق خیزم که در هوای تو خاک بیزم — اگر گریزم کجا گریزم که جز تو نبود ملاذ و ماوا

۵

عزیز کردی دلم ربودی ز دور و فرقت غمم فزودی
فیا حبیبی و یا طبیبی اموت بالشوق و التمنی

بیا دستگیری بکن دستگیرا — فاها قد اذنبت ذنبا کبیرا

دلم برفروز از جمال منور — که در شان تست آمد سراجا منیرا

من و لاف عشقت زهی هرزه سنجی — دل بی تعلق سزد عاشقی را

چه حاجت بدرگاه تو عرض حاجت — که روشن بود بر تو روشن ضمیرا

ندارد کس از انبیا این فضائل — فاعطاک معطی عطاء کبیرا

توئی مرجع هر دو عالم که باشد — نیازی بتو هر نبی هر ولی را

شفاعت کن ای شافع هر دو گیتی — برحمت بکن التماسم پذیرا

ز تفضیل شیخین سر بر نه پیچیم — که در وصف آن هر دو گفتی وزیرا

۶

عزیز آمد از هند بر آستانت
لقد فاز فوزا عظیما مجیدا

ای رحمت آئینهٔ عرفان ما — پرتو حسن تو نور جان ما

تا ز دانائی پسند افتاد نادانی مرا — زین مسلمانی خوش آمد نامسلمانی مرا

گرد وارسته ز خویشتم عشق روی مصطفے — میروم از جو و هر مشرب که میخوانی مرا

سخت رند لاابالی گشته ام از شوق او — من نیم آن شیخ پاک آنکس که میدانی مرا

هرچه موجود ست در چشم وجود پاک اوست — مرشدم تعلیم کرد این سر حقانی مرا

تا منم کی راه یابم در حریم راز او — گرد بیزار از خودم تعظیم ایمانی مرا

محو خواهم کرد یارب سرنوشت زشت را — بر درش فرسوده گردد کاش پیشانی مرا

گر بپایم بر درش از بخت جای بهترے — بوریائی بهتر از تخت سلیمانی مرا

وارهاند بوے از مویش ز سودایم مگر — این سر شوریده دارد در پریشانی مرا

سوختن میخواهم و با سوز مردن همچو شمع — در شب هجرش نباشد شرم عریانی مرا

گفت طوبی سبع مرات که جانم خاک او — وارد این می تا قیامت مست سبحانی مرا

یا رسول الله بخوانم جانب دار السلام — تا نیاید از وجود خود پشیمانی مرا

گرد شیرین اشکها را گریهٔ شوقم عزیز
میدهد صد لذت این خونابه افشانی مرا

۳

ای از تو مباهی چه زمانها چه زمینها — حقا که توئی صدر درین شاه نشینها

بر نقش کف پاے تو در سجده فتادند — سودند ملائک بمباهات جبینها

خدام تو بر جن و ملک آمر و ناهے — عشاق تو فارغ ز چنانها و چنینها

وارد شرف از نعمت اتممت علیکم — دین تو که پاکیزه تر ست از همه دینها

یکیک چو غزالان حرم صید تو گشتند — آنها که کشیدند کمانها ز کمینها

باشد ز تو آرایش هر نقش که باشد — ای نام تو فرتاب سجلها و نگینها

چون جان عزیز آنکه گرفت انس بنامت
شد سینهٔ او پاک ز آلایش کینها

۴

کی خلاف شرع باشد عشق او | تا خدا ترسی که گوئی بد مرا
سینهٔ من شد گلستان خلیل | تا غم او در دل آتش زد مرا
کرده ام او را بجو بی قبول | حق نخواهد کرد هرگز رد مرا

8

میزیم تا کام در هجر شتی عزیز
میکشد این سختیِ بے حد مرا

یا نبی الله یا خیر الوری | جان بلب آمد ز بیتابی مرا
رحمتے کن تا بمیرم در غمت | یا حبیبے یا رسول مصطفٰی
تا دلم در حلقۂ گیسوے تست | بر سرم آورد سودا صد بلا
سحرها دارد ز مازاغ البصر | الله الله آن دو چشم سرمه سا
گر بیائی از کرم اندر دلم | مرحبا صد مرحبا صد مرحبا
حاضرم هر چند دورم از درت | یا محمد صلی الله علیه وآله وسلم یا وحید المقتدی
لیس فی الدارین مطلوب العصات | جز تو ای ز آغاز محبوب خدا
چشم از کردار زشت ما بپوش | انت اهل عٰ بالتولی والعطا
سایۂ بر ما فگن اے آفتاب | اے حدیثے از جمالت والضحٰی
تا ابد سرگشته بودی عقل کل | گر نمی بودی تو ختم الانبیا
احمد صلی الله علیه وسلم اندر یقین ما توئی | منشا هر مبتدا و منتها

9

مے تپد از درد مهجوری عزیز
یک زمان از لطف سوے او بیا

یا محمد صلی الله علیه وسلم یا محمد یا نبے یا مصطفٰی | بر جمال بے مثالت دل فدا و جان فدا
می نماید جلوهٔ حق آفتاب حسن تو | چون نظر لی بر ذره اندر دیده بینای ما
یا کدامت کن اگر من عاشق تر دامنم | یا حبیبی انت بحر ثب پیشینا ... فا

گوشۂ چشمے کہ عین رحمتے | چند گرید دیدۂ گریان ما
یا رسول اللہ آہ اندر درد ہجر | مے توانے گر کنی درمان ما
مشکلم آسان کن و ہوئیم نگر | ای بدستت مشکل و آسان ما
عفو کن گر کفرے از ما سر زند | ای جمالت صورت ایمان ما
اشتیاقت کرد حال ما خراب | بیخود دیہا مے کشد دامان ما
گو بدیں عشقت کہ جا ہا بخشمت | گر تو بیاست جان میکنی قربان ما
در زیست [illegible] حب اللہ را | مصحف ناطق بود قرآن ما
یا حبیبے در دو عالم جز تو کیست | ولبہ ما یار ما سلطان ما

۶
جان رفتہ در تن آرداے عزیز
ہردم از لعلش لب خندان ما

اے دل کہ برگزید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را | بے مثل آفرید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را
تصویر عکس نور محمد شد | آئینہ چون بدید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را
بر عرش پر دلکشش در یکدم | چند بخش بخود کشید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را
جبرئیل غاشیہ کش تو تا سدرہ | اندر جہاد دوید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را
چون مردمک نمود جمال اللہ | در چشم ہر سعید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را
کردند چون قریب بصد رحمت | منظور ہر بعید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را

[illegible]

۷
گر غاشیہ قلے عزیز موحد شو
تا بنگری وحید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را تو

بر والہ خود جلوۂ احمد صلی اللہ علیہ وسلم مرا | آفتابے در نظر آمد مرا
آفتاب عارضش پرتو فگند | کرد سرخوش نشۂ سرمد مرا
ایکہ از سر حقیقت غاشیہ قلے | چند گوئی کافر و مرتد مرا

کعبه پوشیده سیاه از غم و ماتم آرے — آرزو داشت که می بود بجاے یثرب

۱۲

بمنظر باشش همانا که دم نزع عزیز
حل کند عقدهٔ دل عقده کشاے یثرب

هر که از نور نبی سرّ معانی دانست — عاشق وی شد و آنچه ندانی دانست
تا ندانی بیقین عین احد احمد صلی الله علیه وسلم را — کنه اسرار الٰهی نتوانی دانست
عقل چون دیده درے کرد بمیش ز نظر — نکتهٔ دائرهٔ باقی و فانی دانست
مرحبا لذت عشقش که گداے در او — دلق را ور بر خود برد یمانی دانست
چون بدانست دلم ظاهر و باطن او را — معنی مخفی ما اعظم شانی دانست
هر که در کثرت ازو دید جمال وحدت — شه و را اول نظرے کرد و شانی دانست
واعظ شهر نجست از دل او راز نهان — آنچه بشنید از و حال زبانی دانست
هر سحر کاکل او غالیه سائی آموخت — تا نسیم سحری مشک فشانی دانست
من اگر تا در پاکش نرسیدم بارے — راه آن کوچه سر شکم ز روانی دانست
خون دل در غم او لعل بدخشان گردید — هر که دید اشک مرا جوهر کانی دانست

۱۳

عاشقی واد عجب ذوق تلاوت به عزیز
دید چون عارض او سبع مثانی دانست

زاهد ز متکلم بگمان محمد صلی الله علیه وسلم است — لبس بے خبر ز راز نهان محمد صلی الله علیه وسلم است
حق در ازل بجلوهٔ خود کرد عاشقی — او صورتست و آئینه جان محمد صلی الله علیه وسلم است
حسنش بعشق شاهد و عشقش بحسن محو — آدم بجسم و روح نشان محمد صلی الله علیه وسلم است
می تابد از تجلی یزدان چو آفتاب — ز رخ صندلی که تتمه دان محمد صلی الله علیه وسلم است
این کائنات و هر چه در وهست شش جهت — لاریب فیه مظهر شان محمد صلی الله علیه وسلم است
بیواسطه ز نطق بے حرف میزند — روح القدس شهید بیان محمد صلی الله علیه وسلم است

میسزیم شوریدہ سر در حلقۂ عشاق تو — فارغم در سایۂ گیسوے تو از ہر بلا

می فریبد ہر دم از عشقت بہ نیرنگ دگر — این جہان و آن جہان دلدادۂ دیوانہ را

انت للابرار حصن انت حرز للعصات — انت خیر الناس خلقاً انت ختم الانبیا

۱۰

سید ہا اند ر فراقت جان ز بیتابی عزیز

یا رسول اللہ از رحمت بخوانش یا بیا

سرمایۂ مستی بنود بوے تو تنہا — اے از گل روے تو بصد رنگ چمن ہا

تن ہا ز تجلاے تو ہر رنگ بجانہا — جانہا ز تولاے تو دمساز بہ تنہا

گردید نمکدان خراش دل عیسے علیہ السلام — شور لب لعل تو باعجاز سخنہا

رخصت ندہد شرع کہ گویم جز احمد صلی اللہ علیہ وسلم — اے ختم رسل مہر تو شد مہر دہنہا

دیدند ملایک چو عباے عربیت — کردند ز بیتابی دل پارہ کفنہا

گیسوے تو افگندہ بلا را بکشاکش — آموختہ چشم تو ہر شعبدہ فنہا

۱۱

دریاب ز رحمت کہ عزیزی بہوایت

جان میدہد اے مونس امت بجزنہا

آه تا چند بگریم بہواے یثرب — تا کجا خون خورم از شوق براے یثرب

روز و شب در دل و در چشم خدا مین منست — دلبر عشوہ گر ہوش رباے یثرب

بارک اللہ کہ وارد چہ جمال نمکین — ترک آئینۂ رخ جلوہ نماے یثرب

کوچہ کوچہ است ز دلہاے مصفا مملو — میشود اہل نظر محو صفاے یثرب

پاک بین می نگرد عالم لاہوت درو — اللہ اللہ چہ وسیع ست فضاے یثرب

ناتوانست ز بیماری اگر چشم بتان — سرمۂ دیدہ کند خاک شفاے یثرب

یثرب آن خطۂ اندوہ ربا ہست کہ ہست — ہفت اقلیم ز ہر گوشہ فداے یثرب

زلف خوبان شود از نور درخشان چو شعاع — گر بسودانہ کشد سر ز بلاے یثرب

اضداد بهم دارد نیرنگ وجود تو
ای کفر درانکارت اسلام در اقرارت

بیتاب دراندازد خود را بجحیم اندر
گر حشر دمی بیند هنگامهٔ رفتارت

۱۶

هر ذره چو خورشیدی از جلوه گری تابد
بر خاک عزیز احمد گر پرتو انوارست

عصمت انبیا ز عصمت اوست
اعتصام همه بحرمت اوست

عقل کل خاکبوس حضرت اوست
نور ادراک از همت اوست

مرهم زخم دل ملاحت اوست
حاصل زندگی جراحت اوست

گرچه پاکان روند خود به بهشت
همه را تکیه بر شفاعت اوست

داعی الحذر ز چون و چرا
طاعت کردگار طاعت اوست

شور کن از مقام کان احمد
آیتی از ظهور سطوت اوست

او رسد تا بپای حق آمده است
احمد احمد که حق بصورت اوست

حکمت آموز هوشیار انست
هر که دیوانهٔ محبت اوست

لذت عشقش از اویس بپرس
جان سپردن بهجر سنت اوست

در دو عالم جز او نمی بینم
این نگاهم ز عین منت اوست

گر زنده چو عیسی آمد و گفت
دور من چون گذشت نوبت اوست

۱۷

گشته ام ای عزیز اهل نظر
گر گناهم نظر برحمت اوست

یکی از کفر برگشته به عشق مصحف رویت
یکی اسلام را کرده فدای خال هندویت

کند سرگشته از سودا خم هر پیچ گیسویت
اسیر صد بلا دارد کمند هر سر مویت

هزاران نیم بسمل بر سر هم خسته افتاده
هزاران عاشق رسوا شده جان داده در کویت

تو آن محبوب رعنائی که در عشق تو میگردد
مسیحا با لب جانبخش هر دم نجوید از بویت

این نکته آیتیست ز حسن بیان او
میم جمال میم دهان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

گر بر هوا رود بکند یاد عیسیش
تیری که از کشاد کمان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

کوثر که در بهشت برین موج میزند
جوشان بعشق سرور وان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

مصحف ز نفس ناطقه اش میدهد خبر
بی حرف و صوت سر زبان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

گر بر زمین خرامد و گر بر فلک رود
حقا که دلفریب هر آن محمد (صلی الله علیه وسلم) است

دست خداست دست رسول خدا عزیز
سر پنجهٔ علی (ع) ز توان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

ای بیخبر از عالم دیوانهٔ دیدارت
آزاد ز هر کاری در بند سر و کارت

هر دیده کند رنگین تاب گل رخسارت
از سدره پرد بالا هر بلبل گلزارت

دل غرق بخون گردد هر دم ز خیال تو
هر لحظه شود بیخود آنکس که بود یارت

افسون دو چشم تو شبها به تپش وارد
در گفت نمی آید افسانهٔ بیمارت

جز درد و بجز سودا جنسی بنود آنجا
صد یوسف دلداده گم گشته ببازارت

بر خاک تپید آدم تا دید جمال تو
بی عشق نگنجد کس در پردهٔ اسرارت

هر صبح ز بیتابی هر شام ز بیخوابی
با جوش درون گرید چون ابر دل افگارت

خورشید بچشم اندر چون دیده شود فردا
امروز اگر آید در سایهٔ دیوارت

خوش باش عزیز اکنون چون عاشق او گشتی
زین پس بنود کاری با سبحه و زنارت

۱۵

از روز ازل جانم گردید گرفتارت
آشفته و سرگشته در طرهٔ طرارت

مجذوب نگاهت را مانع بنود صهبا
ساغر کشد و بیند از خانهٔ خمارت

حقا که توئی ساقی در میکده باقی
تا دور اید گردد پیمانهٔ سرشارت

تو گوهر مکنونی از نرخ بس افزونی
درویش طلبگارت بیمایه خریدارت

تو آنی که باشد ز شوق تو هردم — کلیم اللہ و آرزوے کلامت
کجا این جمال و کجا این ملاحت — همانا چه نسبت بجاه تمامت
بیا تا فرامش کنم هستی خود — کنم یاد تا چند هر صبح و شامت
تو خوشخوئے ورحمتے ورنه هردم — که باشم که دارم امید پیامت
تو داد قیامت دہے ورنه فردا — بفریاد پیش که آید قیامت
فداے تو هر لحظه صد جان قدسی — هزاران دل پاک قربان نامت
ایا ساقی کوثر از سیر چشمی — بسازم بانعام سیراب جامت
کند سجده خورشید محشر چو بیند — تجلاے روے تو بالاے قامت

(۲۰) عزیزا در احمد صلے اللہ علیہ وسلم ببین جز احد را — ندانی که در وحدت آمد سلامت

این پیکر پاکیزه نه جسم ست ونه جان ست — آنست که گوئی همه خوبی همه آنست
ای عشق ببین صورت محبوب خدا را — حسنیست که جبریل بحیرت نگرانست
بگذشت بسے قرن و هنوز از اثر او — آن شور ملاحت نمک زخم نهانست
دارد ز بلا در خم هر تار جهانے — آن زلف که سرمایهٔ آشوب جهانست
تو شخوئی او کرد مسخر دو جهان را — این دلبری وناز کجا در دگرانست
خون میخورد از طاعت خود شیخ بخلوت — تا محرم راز دل او پیر مغانست
لا اترا زان نیست که حق گفت لعمرک — هر آنچه که از پاکی ذاتش بگمانست
هر گوشه نشنید چه قضا بست گرد او را — آن چشم چه ترکیست که تیرش بکمانست
جا نیک کند جلوه باظهار حقیقت — هرگز نه چنین است در آنجا نه چنانست
تا پیر خرابات نه ز انبست ز شوقش — خاک درش اکسیر و ز اکسیر گرانست
در هر دو جهان طالب مطلوب چو او نیست — دریاب اگر مرد خدائی که چه شانست

تو نور غیبی و در کعبه گر ببیند جمال تو
دهد بوسه خلیل و سر نهد در طاق ابرویت

بسی در پای ابرویت دم شمشیر بوسیده
بسی در خاک غلطیده ز تیر چشم جادویت

یگانه آمدی شور ملاحت با خود آوردی
نماند بخوبان دو گیتی وضع نیکویت

سلامت میفرستم یا محمد ﷺ تو که از لطفت
نسیم صبح یکروزم پیامی آرد از سویت

۱۸۰

عزیز خسته در خون می تپید هر دم ز بیتابی
بشان حضرت خادم شهیدش کرد هر خویت

هر صبح رخ آورم بسویت
تا صبح دگر زیم ببویت

هر وقت کلیم و اشتیاقت
هر لحظه مسیح و گفتگویت

حسن است و تصور جمالت
عشق است و نشاط آرزویت

مستانه کند ز نشئه گانرا
جوش می پاک در سبویت

آئینه جبین برنگ پنهان
حیرت زده صفای رویت

روشن همه تن وجود آدم
از جلوهٔ عارض نکویت

بلبل به فغان ز بی نوائی
گل غرق عرق ز رنگ و بویت

خورشید و بسایه ات رخ مهر
سودا و سر بلا ز مویت

حق از تو نمیکند جدائی
تا دید که نازک است خویت

بگریست همیشه از خیالت
این دیده ندید جز وضویت

برخاک تپد عزیز هر دم تو
تا خاک رهت شود بکویت

با لودگی می فرستم سلامت
تو پاکی بکن پاکم از فیض عامت

برحمت بیامرز هر انچه کردم
مرا در دو گیتی بس است این کرامت

نکردم سر از پا که آیم بکویت
من و بی نوائی و کنج ندامت

در خیالاتی که دانی مبتلاییم هر نفس ... منزجریم از خود پشیمان یا محمد صلی الله علیه وسلم الغیاث

(۲۴)

در فراقت رفته پنجه سال از عمر عزیز
از تمنا میدهد جان یا محمد صلی الله علیه وسلم الغیاث

زلف تو شد پر شمیم در شب معراج ... راه نسیم زد نسیم در شب معراج
احمد مرسل بجاه شد بفلک بر ... باز بعرشش عظیم در شب معراج
آمده یکیک زغیب پیش نگاهش ... خلد نعیم و جحیم در شب معراج
نور تجلی نمود گشت خدا بین ... دید چو رویش کلیم در شب معراج
نه فلک و شش جهت ز رحمت عامش ... یافته فیض عمیم در شب معراج
بال و پر جبرئیل ریخته او جش ... شد بمقامش مقیم در شب معراج

(۲۵)

قربت ادنیٰ عزیز عین احد ساخت
فرو شد احمد صلی الله علیه وسلم ز میم در شب معراج

زهے فیض مدام تو بهر شام و بهر صبح ... جهان مست ز جام تو بهر شام و بهر صبح
شب و روز نماید ز رخ و زلف هویدا ... تجلاے دوام تو بهر شام و بهر صبح
بدین جلوه که دارند چو سرگشته مه و مهر ... نشان جوے مقام تو بهر شام و بهر صبح
گهر پاش و گهر ریز و گهر سنج محدث ... مسلسل ز کلام تو بهر شام بهر صبح
چو خورشید درخشنده کند سیر در آفاق ... پرستار غلام تو بهر شام و بهر صبح
چه ارواح و چه اجسام و چه احیا و چه اموات ... امان خواه بنام تو بهر شام و بهر صبح

(۲۶)

عزیز است که دارد ز هواے تو باخلاص
نشاطے ز سلام تو بهر شام و بهر صبح

اے ز توقیع تو فرمان رسولان منسوخ ... جمله احکام کهن گشته بقرآن منسوخ
آنچه حق گفته در انجیل و زبور و توریت ... کرده در عهد تو خود از پے برهان منسوخ

(۲۱)

بکشاے عزیز انتظار پاک نو مانے
کاین نور ہمانست ہمانست ہمانست

زاہد بپاس شرع رای رابہانہ ساخت
رازش نہ گفت وخم ونارابہانہ ساخت

صوفی کہ نور جلوۂ آن حسن مست دید
بیخود فتاد وسکر بیلا را بہانہ ساخت

گسترد سایہ بر سر ما زلف پرخمش
سودا فزود ودفع بلا رابہانہ ساخت

افگند چشم او سوے بیمار خود نظر
افسون نود مید وشفا رابہانہ ساخت

او ہر چہ کرد مید ہد از خویش نشان
جائے کہ جرم دید عطا رابہانہ ساخت

بگریست از محبت پنہان ما مدام
اندوہ بینوائے ما رابہانہ ساخت

(۲۲)

پامال ناز کرد ز رحمت عزیز را
بر خاک او گذشت و وفا رابہانہ ساخت

اے یافتہ حسن از رخ پر نور تو زینت
خورشید بہر صبح پرستار جبینت

ہر گوشہ نشین کشتۂ تیر نگہ تست
بسمل شدہ ہر سخت کمانے ز کمینت

اورنگ نشینان اگر آیند بپابوس
پروا نکند شیفتۂ خاک نشینت

ہر بار کہ بر ختلے رہوار نشینی
بر دوش کشد غاشیہ جبریل امینت

ہر جا کہ نہی پاے بر فتار ز ماسے
بوسند ملایک بادب خاک زمینت

بے نور نماند ست مکانے و مکینے
آئی تو کہ روشن شدہ آفاق ز دینت

(۲۳)

از پر تو او یافت عزیز این ہمہ جلوہ
دم میزند آدم اگر از پاکی طینت

بیکشد بختم بہجران یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم الغیاث
تا بکی گریم بہجران یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم الغیاث

چارۂ کارم تو ای کرد گر لطفے کنی
یا حبیب پاک یزدان یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم الغیاث

میغرسید نفس زشتم لحظہ لحظہ روز و شب
عاجزم زین نا مسلمان یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم الغیاث

چشمے کہ بہ بیند رخ زیبائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
چون آئنہ تابد ز تجلائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

بے پردہ بہ بینی اگرت دیدۂ بیناست
خورشید حقیقت ز سراپائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

از صور بفریاد سرافیل ز سودا
در حلقۂ گیسوی سمن سائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

جبریل ز آغاز بدان فطرت والا
شوریدہ سر از حل معمائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

از نور بود مردمک دیدہ انجم
ہر ذرۂ کوئے آرام آسائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

عارف بنہد سر ز سر سترِ الٰہی
آنجا کہ بود نقش کف پائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

اسما و صفات و ہمہ شے کرد نمودار
از جلوہ گری نور دل آرائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

برہم زند اعجاز عصا و ید بیضا
افسونگری نرگس رعنائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

(۳۰)
باشد کہ عزیز از ہمہ عالم شود آزاد
اے کاش کند عشق بدل جائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

عاشق بجمال او خدا بیند
حیف ست اگر از و جدا بیند

بے پردہ نمود جلوہ معنی
عارف بجز او دگر کرا بیند

پر نور شود ز عین حق بینی
چشمے کہ ظہور مصطفیٰ بیند

بیند ز وجود او دو عالم را
فرزانہ کہ شان کبریا بیند

سہل ست کہ بشکند بنام او
آنکس کہ طلسم ماسوا بیند

مشتاق تجلی قدم ہر دم
آن صورت پاک دلربا بیند

(۳۱)
زاہد ز ہوائے او بگرید خون
گر حال عزیز مبتلا بیند

روح القدس از شوق سر کوی محمد صلی اللہ علیہ وسلم
ہر لحظہ رخ ناز سدرہ کند سوے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

خورشید قیامت چہ بود خیز ونگر کن
حیرت زدۂ آئینۂ روئے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

در دائرۂ گردش ایام نیفتد
شوریدہ سر حلقۂ گیسوئے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

امر آخر بتو راجع شده ز عد اول
نکند حکم ازل حکمت یزدان منسوخ

هر که در دائرهٔ گردش چشمت افتاد
میکند قاعدهٔ گنبد گردان منسوخ

(۲۷)
مصطفی روز جزا نامهٔ اعمال عزیز
چون سیه دید همه کرد باحسان منسوخ

جمال دلفریب او بجلوه کارها کند
برهمن صنم پرست را خدا نما کند

دو چشم او بکافرے چون سامری فسون دمد
دو کاکلش به پیچ و خم سراسرے بلا کند

دو گوش او بچار سو نشان دهد ز فاستمع
دو ابروش بگوشها اشاره از دنی کند

بلاکشان فدای او چه پرسی از ادای او
که قامتش بهر قدم قیامتے بپا کند

مگوید اینکه از دوئی احد جدا ز احمد است
که هر چه مصطفی کند بوجه او خدا کند

ز بو شود بسدره در مشام جبرئیل تر
حکایتے ز موے او بمشک اگر صبا کند

درون من ز داغها فگار شد بشوق او
هم او مگر ز حکمتش بمرهمے دوا کند

پری ندیده سایه‌اش عجب مکن که حسن او
فرشته را چو آدمی بعشق مبتلا کند

ز شوخی نگاه او بناز پاکدامنی
که رند را بچشم زد ز عشوه پارسا کند

(۲۸)
عزیز روسیه بکار و جز اینکه هر نفس
ز عاجزی بحضرتش چو بنده التجا کند

محبوب خدا سید ابرار محمد صلی الله علیه وسلم
تصویر حق آئینهٔ دیدار محمد صلی الله علیه وسلم

چون ذات قدم کرد بآفاق تجلی
شد روز ازل مطلع انوار محمد صلی الله علیه وسلم

بکشاد نقاب کن و صاحب نظران را
بنمود رخ از پردهٔ اسرار محمد صلی الله علیه وسلم

آسایش جان جان جهان همه زندگی ما
آرام دل و دلبر و دلدار محمد صلی الله علیه وسلم

(۲۹)
خوش باش عزیز از گنه خود که ز رحمت
دارد نظرے سوے گنهگار محمد صلی الله علیه وسلم

چہ عجب کہ نرگس مست اوره قدسیان بنظر زند
کہ بنوک ہر مژه بیشتر سر نیشتر بجگر زند

بزنم تو شعلہ باشیان بکشم برون مپسند این
کہ چو مرغ قبلہ نما دلم بهوای شوق تو پر زند

تو ندیده خم زلف او نبود ترا سر عاشقی
چہ خبر ترا کہ چہ کافری دل چون زده سر زند

بامید ناوک ناز او دل غمزده همه خون شده
کہ بشام اگر زاد انز دزد و فا مگر بسحر زند

عجب آتش ست کہ عشق او بزند بزنم بدل اندرون
نشود بلند دخان از و بجز آه گرچہ شرر زند

کہ بود مقدم انبیا کہ بود چو حضرت مصطفیٰ
نرود جز او سوے خلد کس کہ نخست او همه در زند

بود ایمن از تب و تاب ما همه امتش بحمایتش
بہ پناه سایہ فرو کشد ز لوای خویش کہ بر زند

مکن اے سحاب اسری تو بمبتلاش برابرے
کہ ز اشک خون همه تر شوے چو گرفتہ دیده تر زند

(۳۵) خوشم اے عزیز بمعصیت کہ محمد از سر رحمتش
قدمی سوے صف عاصیان ز کرم بروز دگر زند

دلی کہ زخم بالفت او ز تاب وی تی جدا نشود
عجب بعجب حالت او کہ جام خدا نما نشود

چگونہ بود جمال کسے کہ جانب او دمی نگرد
ز عکس رخش بجلوه گری چو صبح گر از صفا نشود

کسیکہ بخون همی تپدش دل از پی او بخستگی
محال بود بحکم اثر کہ آن تپشش دوا نشود

شهید او از نوش لبش دگر بزید بیک سخنش
اسیر خم دو کاکل او ز بند بلا رہا نشود

قرار بکش و خرابہ نشین بسنت عشق کفر گزین
میبرس و ببین کہ عاشق او چہا نشد و چہا نشود

اگرچہ کنم ہزار گنہ بہر نفسے ز بے ہنرے
مگر بخدا کہ صبح و مسا نماز درش قضا نشود

(۳۶) عزیز بیا بمیکده در ہلا بنشین پیالہ بکش
چو والہ او بسکر شدی خرابی تو چرا نشود

عاشق او روز و شب تابع دل میشود
التزام این عمل سخت مشکل میشود

در حریمش روز و شب نور بارد از رخش
گر بپر دید و انشہ شمع محفل میشود

ماه نور امیکند جا جش ماه تمام
ناقص از ایماش بے وقفہ کامل میشود

بادیدهٔ دل بین که زنور حبیب ولی
بنگر اگرت پیشِ نظر عالم بالاست
چو شد ز سرم سر بسر از شوق اسیری

شمعیست بطاقِ خم ابروے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
دیوانگی عقل کل از بوے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
سوداے کمندِ سر هر موے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

(۳۲)
چون کرد عزیزؔ از سر ادراک تامل
هر خوے خدا دید بهر خوے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

چه بود عالم لاهوت شبستان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
سخنے از لب او گوی و ببین شور درونم
عقدهٔ یک سر مو گرچه بکوشند نه کشاید
گر بیارند بحق رخ همه هستند بفطرت
به وجودش بنگر و دریاب وجودش بحقیقت
چون در آورده شد این گنبد گردنده بگردش

چه بود شمع شبستان رخ تابان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
نمکے ریز بزخم ز نمکدان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
همه عالم ز خم کاکل پیچان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
ملک جن و بشر بندهٔ فرمان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
اگرت هست چو عارف سر عرفان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
زمه و مهر هویدا شده برهانِ محمد صلی اللہ علیہ وسلم

(۳۳)
فارغ البالم از انجام عزیزا به نعم
که زدم دست ز آغاز بدامان محمد صلی اللہ علیہ وسلم

دو چشم فسون سازش بعاشق نظر دارد
دو زلفش بهر حلقه پریشان کند جا نها
رای مارا ای کو خود ز رازش فرو گفته
صفاتش بهر وجهی بپرس از خدا بینی
ببین آن ملاحت را بیوسف کجا ماند
دو گیتی زند برهم ز نورش بیک جلوه

نوید بشیدائیش اگر به چشم تر دارد
جهانی ز آشوبش چه سودا بسر دارد
نه فهمد بجز آنکس که از دل خبر دارد
چه مے پرسی از زاهد که حالی دگر دارد
جمالی جهان آرا که خیر البشر دارد
نقابی که بر بسته گر از چهره بر دارد

(۳۴)
عزیز از درون خستہ بشوقت همی میرد
برحمت نگاهی کن که خونِ در جگر دارد

در دو کونم نیست حصن عافیت — فاتح خیبر بفریادم برس

بی سر و پایم غریب و بیکسم — احمد مختار صلی الله علیه وسلم سرور بفریادم برس

میکشی ناز دو عالم از کرم — نازنین پیکر بفریادم برس

کیست جز تو کارساز و جان نواز — ای جهان پرور بفریادم برس

قلب تاریکم ز واللیل تیره ایست — والضحی منظر بفریادم برس

کمتر از هر کمترم در امتت — خواجه برتر بفریادم برس

تو شهنشاهی و من درویش تو — ای بلند افسر بفریادم برس

سید پاکی و نور کائنات — ای همایون فر بفریادم برس

(۴۳)
تا کسم ناکس عزیز الله بنام
ابترم ابتر بفریادم برس

شاهد و شافع و مهربان دانمش — برتر و پاکتر از جهان دانمش

انبیا والهش اولیا تابعش — حامی و هادی همگنان دانمش

سایه اش بی نشان پرتو او جهان — هرکجا او بود لامکان دانمش

نام او مصطفی شان او والضحی — بالیقین زنده جاودان دانمش

حکم او نافذست از ازل تا ابد — از زمین تا زمان حکمران دانمش

سوی او روی من روی من سوی او — دانمش جان جان جانجان دانمش

(۴۴)
تا منم سرخوشم ای عزیز از عیش
هم عیان بینمش هم نهان دانمش +

ای مفصل ز کلام تو بیان اخلاص — نکته نکته ز لب لعل تو جان اخلاص

هر که شیدای تو گردید نپذیرفت ترا — جز پذیرفتن دل نیست نشان اخلاص

ناپسندیده تست این عمل شایسته — برتر از هر دو جهان آمده شان اخلاص

راه بردن تا حریمش مشکل است | بودهٔ در بند آسانی هنوز
عشق گوید با جمال پاک او | آشکارا ئی و پنهانی هنوز
درد با مجروح او گوید که اه | بیخبر از داغ درمانی هنوز
عقل کل ز آغاز فطرت سر بسر | دارد از زلفش پریشانی هنوز
خویش را هرگز مگو دیوانه اش | عارها داری ز عریانی هنوز
عاشقش صد بار گر میرد بود | سر بزانو از پشیمانی هنوز
با شهید ناز گوید غمزه اش | ناتمام و نامسلمانی هنوز
شور محشر کرد گیتی را خراب | ملک او یک سوز ویرانی هنوز
عرشش آمد بر زمین از آسمان | بر سر او تاج سلطانی هنوز
نکته سنجی می کنم با خال تو | کافرم گردی و ایمانی هنوز
نیستم از رحمت او ناامید | با چنین آلوده دامانی هنوز

(۴۲)
گرچه از شوقش بجانم ای عزیز
میسزیم با سینه بریانی هنوز

رحمت داور بفریادم برس | ای کرم گستر بفریادم برس
یا رسول الله بشنو عرض من | مضطرم مضطر بفریادم برس
روسیاهم شرمسارم عاصیم | حال من بنگر بفریادم برس
می نهم شام و سحر سر بر درت | شافع محشر بفریادم برس
تشنه کام شوره زار حسرتم | ساقی کوثر بفریادم برس
کردهٔ از بدو فطرت لطف ها | یک زمان دیگر بفریادم برس
آبرویم ریخت نفس آتشی | ای نکوگوهر بفریادم برس
بیدلم در پیری از کردار زشت | شاهد دلبر بفریادم برس

به هجر تو از زندگانی چه حظ
ندیدم هنوز آن حریم حرم
مدینه نیامد به چشم اندرم
خوشم از ثنای تو ورنه مرا
اگر وصف خال تو شاعر نه کرد
کسے راکه در سینه دام رد غمت

دگر خود بود جاودانی چه حظ
درین عالم از کامرانی چه حظ
اگر دیدم ارژنگ مانی چه حظ
ازین گونه شیوا بیانی چه حظ
دهد علمش از نکته دانی چه حظ
بود گرچه صد شادمانی چه حظ

(۴۸)

نه گویم اگر نعت احمد صلی اللہ علیہ وسلم عزیز
همانا ز شیرین بیانی چه حظ

کیست جز احمد مرسل به محبت شافع
که بود از امم آنکس صلی اللہ علیہ وسلم که بماند به جحیم
بندگان را زگنه دید بشافع محتاج
خواست آسایش ما باهمه سرتایی ما
حق کند روز جزا انچه رضایش باشد
ایزد پاک چسان پاس دل او نکند

اوست از روز ازل تا به قیامت شافع
چون شود خواجهٔ لولاک بهمت شافع
داور داد گردش کرد ز رحمت شافع
از تب و تاب نیاسود بخلوت شافع
حامی امتیان ست برافت شافع
که نشد سرزده یکدم ز شفاعت شافع

(۴۹)

گرچه هستم همه تن سخت سیه کار عزیز
میرهاند ز عذابم به عنایت شافع

از جمال او جهان دارد فروغ
جلوهٔ از نور پاک مصطفیٰ است
شمع آسا پیکر پرنور او +
از وجود او مکان شد لامکان
جانم از مهرش بحکم اعتقاد
تا گذشت از کوچه زلفش نسیم

هر مکین و هر مکان دارد فروغ
گر زمین و آسمان دارد فروغ
بے جهت از بے نشان دارد فروغ
کز تجلی هر زمان دارد فروغ
از یقین بے گمان دارد فروغ
از بهارش بوستان دارد فروغ

میرسد بر ہدف مقصد اگر مخلص تو — بزند تیر دعائے بگمان اخلاص
دادہ کشرژدہ طوبے و مقام ناز است — کز ازل تا بابہشت زمان اخلاص
دامنت احمد صلے اللہ علیہ وسلم و محمود دوازین شہ پیرک — آشکارا نکنم سر نہان اخلاص

(۴۵)
جز باخلاص نبیؐ رہ نتوان برد عزیز
روضۂ خلد برین ہست مکان اخلاص

ایکہ آئینہ کنی دل بصفائے عارض — نیست حاجت آئینہ برائے عارض
میشود پیش تو از جلوۂ حسن تو مدام — روح قدسی متحیر زلقائے عارض
ماہ ہر ماہ اگر داغ بدل مے سوزد — مہر ہر صبح ز حیرت بہ ثنائے عارض
سبز رنگیست اگر شان سراپائے شما — تازہ روئیست بہر وجہ ادائے عارض
چہ عجب گریۂ موسیٰ بحضور تو کہ ہست — پرتو نور قدم پردہ کشائے عارض
ظلمت از روز ازل حلقہ بگوش زلفت — نور تا دور ابد گشتہ فدائے عارض

(۴۶)
مصطفےٰ ختم رسل آمدہ لاریب عزیز
من ترانی است منور دار ضیائے عارض

ہر کہ عشق تو نہ ورزید غلط کرد غلط — از رہ راست بگردید غلط کرد غلط
نرگس مست منور زجلال مازاغ — شوخ چشمے کہ نترسید غلط کرد غلط
واعظ پاک نظر گرچہ نگاہے دارد — گر جدایت زخدا دید غلط کرد غلط
مایۂ وجد بود زمزمۂ نعت شما — نکتہ سنجی کہ نہ سنجید غلط کرد غلط
سیکند زلف تو دیوانہ خود را آزاد — ہر کہ سرگشتہ نگردید غلط کرد غلط
گل کند از خلش خار دیار تو بہار — رہ نوردی کہ برنجید غلط کرد غلط

(۴۷)
نیست جز نعت تو یک حرف بدیوان عزیز
معترض گر نہ پسندید غلط کرد غلط

اے گدائے تو ہر کہ ہست وبود | پادشاہانے کل السلام علیک
در حضور تو فرض کرد خدا | از ہرائے کل السلام علیک
راہ گم کردہ ام چو نابینا | رہنمائے کل السلام علیک
نفس کلی و این نفوس ز تست | اے ورائے کل السلام علیک
اے بسوئے تو صبح و شام مدام | التجائے کل السلام علیک
پیروان تو پیشوایان اند | پیشوائے کل السلام علیک

(۵۳)

میکند ہر دم التماس عزیز
مقتدائے کل السلام علیک

حضرت احمد السلام علیک | سید مسند السلام علیک
حامی کار ہر نکو کارے | شافع ہر بد السلام علیک
شمع طاق حرم بحسن و جمال | نور نہ گنبد السلام علیک
عرش و کرسی و سدرہ و کعبہ | صدر ہر مسند السلام علیک
جام بخش سقاہم از رحمت | ساقی سرمد السلام علیک
چون برحمت جواب میگوئی | بیحد و بے عد السلام علیک
لامکان جایگاہ بر تو سلام | طیبہ مرقد السلام علیک
دلبر ہر کہ دلبری داند | شاہد غرقد السلام علیک
ای فرشتہ نثار پای تو | اے بہشتی خدا السلام علیک
رشک زیتون شرقی و غربی | ای مبارک قد السلام علیک

(۵۴)

یا محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم عزیز خستہ جگر
بر درت آمد السلام علیک

سراج النبیین سلام علیک | مخاطب بہ یاسین سلام علیک

(۵۰)

مهر و مه هر یک ز ردیش ای عزیز
همچو جسم از نور جان دارد فروغ

حسن بتان یکطرف عارض او یکطرف — عاشق او میکند از همه رو یکطرف
چون رخ او جلوه کرد در ملکوت افتاد — شور انا یکطرف غلغل هو یکطرف
بسمل ادا کشته هر نفسی بنگرین — جنبش دل یکطرف زخم گلو یکطرف
میکند آن حسن پاک پرده کشای شهود — صبح برو یکطرف شام بمو یکطرف
اهل نظر دید نیست حالت مجذوب او — مطرب نی یکطرف جام و سبو یکطرف
بر سر کویش ببین درد و کف قدسیان — خاک قدم یکطرف آب وضو یکطرف

(۵۱)

یاد رکابش دو دیده در شب اسری عزیز
شان علو یکطرف عز و نو یکطرف

ای عرش زیر پای تو یا صاحب البراق — جبریل مبتلای تو یا صاحب البراق
هر چند از هوا جس نفسم سیاه رو — دارم بسر هوای تو یا صاحب البراق
بیگانه کرد عشق زهر یک اویس را — تا ساخت آشنای تو یا صاحب البراق
باشد که دار نیم انفاس دیو نفس — ای هستیم فدای تو یا صاحب البراق
آرام یافت آدم و هر یک ز انبیا — در سایهٔ لوای تو یا صاحب البراق
دل می برد بچشم زدن از ملائکه — هر خوبی ادای تو یا صاحب البراق

(۵۲)

دور از ورت در آتش و آبم عزیز و اله
بیتابم از برای تو یا صاحب البراق

دلربای کل السلام علیک — جانفزای کل السلام علیک
ابتدای کل السلام علیک — انتهای کل السلام علیک
ایکه بیگانه ز بیخبری — آشنای کل السلام علیک

منشار راز و نیاز چارهٔ بیچاره ساز
بشاهد عاشق نواز دلبر شیرین مقال

جلوهٔ شمع حرم گلبن باغ ارم
سر حدوث و قدم پاک تر از هر خیال

خواجهٔ بالا و پست داور هر انچه هست
عین حق و حق پرست اصل همه حال و قال

(۵۷)
جان عزیز از وفا خاک تو شد مصطفے
یک نظر از اصطفا جانب این خسته حال

تا گفته ام سخن به ثنای محمدم ﷺ
در بزم نعت نغمه سرای محمدم ﷺ

جان آفرین بشور نوا سنجی از نخست
صاحبدل آفرید برای محمدم ﷺ

هر شئی که هست هست بچشم ز نور او
پیش نظر نمانده ورای محمدم ﷺ

پاکم کن از گناه و بیامرز از پیش
انیست التجا ز خدای محمدم ﷺ

بیتاب از محبت و بی خواب از کرم
پامال شوق از هوای محمدم ﷺ

محو خودم بحکم کرامات هر نفس
تا اشتیاق کرد فدای محمدم ﷺ

(۵۸)
جانم فراز عرش برین است ای عزیز
زانرو که سر نهاده بپای محمدم ﷺ

هوای خاک یثرب میکشد سوی بیابانم
بکن ای عشق درمانم گر از رفتار درمانم

اگر رنگ خزان دارد رخ زردم ز بی برگی
سرشک خون بچشم آرد بهار صد گلستانم

شراب معرفت خوردم حقیقت کرد سرمستم
احد را اگر ز من پرسی بجز احمد نمیدانم

بکفر عشق او شادم که روزی غمزهٔ چشمش
مسلمان سازد از جادوی چشم نامسلمانم

دو زلفش از بلایم در عجب سرگشتگی دارد
که در پیری ز کافر ماجرائی ها پشیمانم

خدای پاک ربانی پردهٔ بینم درین صورت
درین مشرب که هستم جز محمد نیست ایمانم

(۵۹)
الهی گرچه هستم سخت آلوده عزیزا سا
بکن از آبروی نعت احمد پاک دامانم

سلام علیک ای شفیع الوری — خداوند تمکین سلام علیک
سلام علیک ای حبیب خدا — سزاوار تحسین سلام علیک
سلام علیک از ازل تا ابد — به آداب و آئین سلام علیک
سلام علیک از خدای جهان — بصد زیب و آذین سلام علیک
سلام علیک از دل و جان ما — از ایمان و از دین سلام علیک
سلام علیک ایها المصطفی — که حق کرد تلقین سلام علیک
سلام علیک ای محمد مجد — نبی خدا بین سلام علیک
سلام علیک از سر احترام — بعنوان رنگین سلام علیک

(۵۵)
حبیبی سلام علیک از عزیز
که فرض است فرض این سلام علیک

ای جمال تو منشا نیرنگ — مظهر جلوه هاے رنگا رنگ
بر فلک میرود هوا دارت — چون مسیحا اگر کند آهنگ
موم شد سنگ و در دلش جا داد — چون بیفتاد پای تو بر سنگ
هر که میخوانیش بجانب خود — میگریزد ز خود بصد فرسنگ
اینکه در شان تست الم نشرح — آمدم بر در تو با دل تنگ
سر نجنبش نکرد تقدیرش — هر که آورد دامن تو بچنگ

(۵۶)
چون عزیز از گنہ پشیمانم
یا نبی الله آه آه ز ننگ

ای بصفا از ازل آئینه هر یکسال — معنی جان پروری صورت حسن و جمال
مظهر ذات و صفات عالمیان را حیات — نور همه کائنات تبنیهٔ ذوالجلال
هر که بتو راه برد گرچه فنا شد بمزد — نقش دو گیتی سترد از دل مشرق مثال

اے رسول عربی گر تو نگیری خبرم
گردہ در حلقہ تشویر اسیرم تقدیر
آیۂ رحمتم از مصحف رویت یاد است
دارہائم ز گرفتاری کفر خم و پیچ

ترسم از نفس کہ چون خاک کند پامالم
داور اجر تو کہ از بند کند آزادم
کہ جز این هیچ نیاموخت مرا استادم
گر کمند سر زلفے بہ بلا افتادم

(۶۲)
بر در رحمت آمدہ مجبور عزیز بیکس
یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم بکن از بندہ نوازی شادم

عمر عزیز رفت بیا تا روان شویم
بر خیز تا نہیم بسوئے مدینہ روبی
باید شدن بحکم محبت چو پاک رو
بیدست و پا رویم و نترسیم چون نظر
داریم حسرتے کہ ببینیم آن حرم
اے زاہدان گوشہ نشین صرف ہمتے

بر باد گشتہ خاک رہ کاروان شویم
ہر کس بجسم میرود و ما بجان شویم
از خود رویم و از ہمہ عالم نہان شویم
بینا شویم گر ہمہ تن ناتوان شویم
یارب چنان بکن کہ چنین از جہان شویم
تا مثل تیر سر بہوا از کمان شویم

(۶۳)
گرچہ پیر گشتہ ایم چہ اندیشہ اے عزیز
عزم مدینہ کن کہ دوان چون جوان شویم

سرمۂ چشم جہانم خاک پائے احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
سالہا سودا ایم چہ دانند واعظ تاریک دل
دیدۂ بینائے من در پردہ دارد آفتاب
جز وجودش مورد اطلاق عین و غیر نیست
مرحبا پیر طریقت کز پس مرگم بشش
عین عرفان ست چشم بنگر اے اہل نظر

گر تو می جوئی مراد در کوچہ ہائی احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
در کمند از پیچ زلف مشکسائی احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
گرد محو جلوۂ حسن حق نمائی احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
سخت کافر ماجرا اندما جرای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
میکنند زندہ با عجب ساز دادای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
در تحیر از جمال دلربائے احمدم صلی اللہ علیہ وسلم

سعد اکبر رشک خواہد برد بر بختم عزیز

حسن رخ مصطفےٰ مے نگرم | نیست جز او جلوہ گر در نظرم
روز و شبم خستہ دل از پی او | از دو جہان در غمش بے خبرم
آہ کہ دور از در شش در تپشم | گریہ کند ہر زمان چشم ترم
میکشدم این ہوس ہر نفسی | کاش کہ از ہجر او جان ببرم
گر برساند صبا منت او | منتظر بوے او ہر سحرم
جان چہ بود پیش او گر طلبد | گز اثرش از سرش در گذرم

(۶۰)
ہمچو عزیز از گنہ روسیہ ام
لطف و کرم احمد صلی اللہ علیہ وسلم لطف و کرم

۵۲

گرچہ گرفتار ہوا ایم بہ تمنائے توام | شام و سحر خستہ جگر زمزمہ آرائے توام
ماتم دل میکنم از روز سیاہم بہ بلا | در سر سودا از خم زلف سمن سائے توام
جان ببرم میکشد این تاب و تبم روز و شبم | منتظر یک نظر از دیدۂ بینائے توام
گر بترا و ز درون جوش دلم عذر بنہ | سرخوشم و جرعہ کش از بادۂ مینائے توام
آہ ازین حال تبہ آہ ازین روز سیہ | گر رسد پرتو نور از رخ زیبائے توام
عشق نماید ز سرم عالم بالا بہ ہوا | گر بکند پے سپر قامت رعنائے توام

(۶۱)
ہمچو عزیز از کرمت گر ہوس خلد کنم
پر گنہم معترفم خاک کف پائے توام

خاک رہت شدم و جان بہوایت دادم | عقل کل از فلک آمد بمبارکبادم
ایکہ در عشق تو از خلد بر آمد آدم | چشم دارم کہ بگوش تو رسد فریادم
ایکہ ہموارہ کنی گریہ بہمدردی ما | واے بمن اگر از لطف نہ بخشی دادم
پایمردی کن و دریاب کہ شرط کرم است | سخت درماندہ ام و جز تو نیاید یادم
پیر گشتم ہمہ احوال تباہم بنگر | آہ صد آہ کہ از راہ بچاہ افتادم

بصاحب لوا میفرستم سلامے
سلامے بہ صاحب لوا میفرستم

بہ صدمرحبا میفرستم سلامے
سلامے بہ صدمرحبا میفرستم

بحکم و لاامے فرستم سلامے
سلامے بحکم و لا میفرستم

بہ مہر و وفا میفرستم سلامے
سلامے بمہر و وفا میفرستم

براہل بقیع و بر آل محمد صلی اللہ علیہ وسلم
سلامے چو گل جانفزا میفرستم

(۶۶)
عزیز از نیازے کہ دانی بپاے
سلامے بدار البدی میفرستم

السلام ای نور وحدت السلام
السلام ای شمع ملت السلام

اے چراغ آفرینش تا ابد
اے فروغ دین و دولت السلام

السلام ایکہ اجہ کون و مکان
پردہ دار واحدیت السلام

ایکہ در حسن تو حق صورت نماست
اے نمودارِ حقیقت السلام

اے ز سرتا پا جمال کبریا
اے بفطرت عین رحمت السلام

بیشتر بودی ولپستر امدی
احمدِ ختم الرسالت السلام

(۶۷)
جز در تو نیست ماوا اے عزیز
السلام اے حرز امت السلام

خواہم بکوی احمد صلی اللہ علیہ وسلم از سر دو دیدہ رفتن
بر خاک رہ چو ماہی بیخود تپیدہ رفتن

در وادی مدینہ باید بتازہ روئے
از بادہ ستاہم ساغر کشیدہ رفتن

باید دران بیابان دیوانہ دار بیخود
جیب قبا سراسر از ہم دریدہ رفتن

راہیست راہ قرب ای پاک رو کہ زیبد
بر خاک سر نہادن بس آرمیدہ رفتن

راہ مدینہ سر کن بر خیز گر توانی
چون آہوان صحرا از خود رمیدہ رفتن

در راہش افگنم دل چون مرغ نیم بسمل
کانجا نمی اندر جز سر بریدہ رفتن

(۶۴) گر مشیت کرد از رحمت فدای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم

والۂ رویش بے آرام
نرگس مست او بیمار
عاشق حسنش ہر ساعت
نالہ زارم از دوریش
اشک بچشم از شوقش
خستہ او نالان ہر وقت
گریہ خیالش را آغاز
کردہ ہوس زخمش بے درد
مرگ بود مشتاقش را

بستہ مویش اندر دام
دیدہ ز سحرش خون آشام
مست سقاہم بام و شام
ہست صدائے بے ہنگام
بادہ جوشش افزا در جام
عاشق او ہر دم ناکام
خندہ وصالش را انجام
بخت دلم سودائے خام
گر بفتد طشتش از بام

(۶۵) شد ز ثنائے او مشہور
بود عزیز اول گمنام

سلامے بخیر الورے میفرستم
ببدر الدجے میفرستم سلامے
بشمس الضحے میفرستم سلامے
بنور خدا مے فرستم سلامے
بجان میفرستم سلامی باحمد صلی اللہ علیہ وسلم
بصد التجا مے فرستم سلامے
بصبح و مسا میفرستم سلامے
باخلاصہا میفرستم سلامے
بہ صل علے میفرستم سلامے

سلامے بہ عز و علا میفرستم
سلامے ببدر الدجے میفرستم
سلامے بہ شمس الضحی می فرستم
سلامے بنور خدا میفرستم
سلامے سوے مصطفے میفرستم
سلامے بصد التجا میفرستم
سلامے بہ صبح و مسا میفرستم
سلامے باخلاصہا میفرستم
سلامے بصل علے میفرستم

چند ارندے کز ازل مستیش
هر چه موجود است اندر وارد وجود
بے خطر زد ابجنت میسرویم
از تعین بگذرا حلاقش نگر

کفر عشق او بود ایمان او
هر دو گیتی بندهٔ احسان او
ما همه وابستهٔ دامان او
غور کن اندر وجوب امکان او

(۷۷)

احمد او در دے بجان دارد عزیز (صلی اللہ علیہ وسلم)
از سر رحمت بکن درمان او

چونکه میشود کافر مومن از نگاه او
پیچ و تاب محبوبان دام حلقهٔ خوبان
این جهان از گلشن آن جهان از روشن
کعبه و صنمخانه هر دو گرد او طائف
هر که در غمش میر د لطف او خبر گیرد
قبله در نیاز اوست بیخودی نماز اوست

مومن ار شود کافر کی بود گناه او
جان هر پراسیمه کاکل سیاه او
مهر سایه میخواهد از رخ چو ماه او
کافرود بینداری هر دو خاک راه او
نیست رحمتش غافل از فغان و آه او
هر که سنگ درگاهش گشت سجده گاه او

(۷۸)

شد عزیز مسکینت از فراق تو خسته
چون تو رحمتے بنگر حالت تباه او

ایکه ترکانه بهنگامه ناز آمده
هر زمان یار حریفان خدا بین شده
کرده زنده باعجاز صداے تکبیر
رفته بودی سب معراج لبوے لاهوت
آن خوبان وگر حسن اداے تو دگر
آه داری بقبا بوے مدینه حاجی
از ازل تا به ابد حامد و محمود توئی

از ازل قبلهٔ ارباب نیاز آمده
همنفس مونس هر محرم راز آمده
گر تو بر نعش مسیحا به نماز آمده
جان عشاق فداے تو که باز آمده
گیتی ایکه گنهگار نو از آمده
رشکم آید که تو از ملک حجاز آمده
الله الله به عجب عمر دراز آمده

بیخود دم از شوق دمے رقصم بذوق	سرخوشم از رحمت مُمدات او

(۷۴)
هر نفس از جان و روی اے عزیز
بروے واصحاب و ذریات او

ای دل تنگ عاشقان خلوت دلکشای تو	حُسن صفای آینه روی خدا نمای تو
آمده زلامکان جلوه گری بجسم و جان	نیست بچشم عارفان در دو جهان ورای تو
آدم و آرزوی تو عالم و جستجوی تو	حیرت و عشق روی تو بیخودی و ثنای تو
مایهٔ جان آدمی روح مسیح مریمے	مونس ما بهر غمے ما همه از برای تو
خاک در تو جبرئیل آیه ربای تو خلیل	نور جمال هر جمیل پرتوی از لقای تو
کعبهٔ عشق دامنت قبلهٔ حسن خوانمت	در دل و جان نشانمت سرکشم ز پای تو

(۷۵)
گر تو بناز و دلبری سوی عزیز بنگری
دل بغم تو خون کند جان بکند فدای تو

ای دیدهٔ مشتاقان آئینهٔ روی تو	آئینه صفت بیند هر دیده بسوی تو
هر لحظه کشد آهی هر وقت زند راہے	آنکس که شود گاهی سرمست ز بوی تو
دلهای سیه کاران جانهای گرفتاران	سرگشته ز بیتابی در حلقهٔ موی تو
در هر غم و هر شادی در بند و در آزادی	هشیار بهر حالت دیوانهٔ خوی تو
بیخود ز سیه مستی غافل شده از هستی	پیمانه بکف رقصد میخوار سبوی تو
هر دشت کند امین هر خانه کند گلشن	چشمے که بود روشن از روی نکوی تو

(۷۶)
بیچاره عزیزا از غم یکسو ز همه عالم
سودا زده مے آید هر روز بکوی تو

مرحبا جانی که شد قربان او	زندگانی یافت از برهان او
نور پاکش حرز جان انبیا	اولیا سر بر خط فرمان او

تا عشوه ساز نرگس بیمار کرده — آفاق را به سحر گرفتار کرده
صوفی فتاده است ز کونین بیخبر — تا بیخودش به پرتو دیدار کرده
از لطف کرده به نگاهی خدا نما — گر بت پرست محرم اسرار کرده
هر سو که جلوه ساز خرامیده بناز — خاک مدینه روکش گلزار کرده
شادم که داده ز حقیقت خبر مرا — فارغ ز بند سبحه و زنار کرده
سودای من سر آمد نی کو که مو بمو — جانم اسیر طرّه طرّار کرده

(۸۲)
جان بر لب است از غم عشقت عزیز را
هم خود علاج کن که دل افگار کرده

ای عاشق حسن تو هر عاقل و دیوانه — روشن ز تو می بینم هر خانه و ویرانه
پروانه گرت بیند چون شمع کند گریه — پرواز کند بیخود هر شمع چو پروانه
سودای خم زلفت سرها بکمند آورد — افسون دو چشم تو در خلق شده افسانه
از شوق تو میرقصد هر زاهد و هر شاهد — در هر دو جهان نبود مانند تو جانانه
از دین جمال تو وز کفر دو گیسویت — اسمیست بهر کوچه رسمیست بهر خانه
تا دور سقاهم شد کوثر لب سوی تست — میجوشد و میریزد در بزم تو پیمانه

(۸۳)
لطفی که عزیز از تو جز لطف نمیخواهد
در کوی تو می آید هر لحظه فقیرانه

دو عالم بکاکل گرفتار داری — بهر مو هزاران سیه کار داری
ز سر تا بپا رحمتی یا محمد ﷺ — نظر جانب هر گنهگار داری
دو ابروی خم چون دو شمشیر عریان — دو چشم فسون ساز عیار داری
تن نازک و عارض ماه پیکر — قد دلکش و لعل دُربار داری
جمالے درخشنده برق تجلی — لبی نوشداروی بیمار داری

دلبری بر تو تمام ست بهر وجه که هست — صورت آرای حقیقت به مجاز آمدهٔ

(۷۹)
گریه می آیدم از هر غزل نعت عزیز
تا تو در بزم سخن زمزمه ساز آمدهٔ

دودی که در هوای تو از جان برآمده — بر خال چهره مجمره گردان برآمده
ابروی تو که سر ننهد پیش او جهان — تیغیست کز نیام بمیدان برآمده
با زلف پر خمت چه زند لاف همسری — سنبل که هم زخاک پریشان برآمده
نوش لب تو ساخته چون کار زخم دل — صد شور از نهاد نمکدان برآمده
از بس که در خیال رخت خون گریستم — از دامنم هزار گلستان برآمده
بیماریم بعشق تو شکل شفا گرفت — درد دلم بصورت درمان برآمده

(۸۰)
جان عزیز بود نثار تو لاجرم
از کالبد بشوق تو آسان برآمده

بسکه یکتا بهر ادا شده — منظهر انّنی انا شدهٔ
شب اسرا گذشتهٔ از عرش — الله الله که تا کجا شدهٔ
عاشقان را بجلوه های جمال — رهنمای فَاَینما شدهٔ
رخ برافروخته بنور قدم — شمع کاشانهٔ دنیٰ شدهٔ
همه صاحبدلان فدای تو اند — تا ز آفاق دلربا شدهٔ
حین عشقی و خود بهیر نگی — حسن صورت بصد صفا شدهٔ
بنگاهی گسستهٔ زنار — گر تو با کافر آشنا شدهٔ
آدم و شیث و نوح و جمله رسل — مفخر هر یک ز انبیا شده

(۸۱)
آفرین بر تو ای عزیز بیا
که ثنا گوی مصطفیٰ شدهٔ

می تپم آه ندانم که چرا بیخبری / تو حمتی ایکه بخود دست بهرت ماهی

ایکه ابروی تو طاق حرم الله آمد / نیست باقی گر تو نوری به عماد نگاهی

انچه از یک نظر پاک توانی کردن / هیچ عارف نتواند لفنا فی اللهی

سخت برباد شدم آمده ام خاک بسر / بزنگردم ز در مثل تو شاهنشاهی

(۸۷)

داد از درد و غمت نعمت باقی به عزیز / شاه خادم که چو او نیست خدا آگاهی

وجود یافته از نور هستیت هر شی / چه جان چه جسم چه هر شش جهت چه شمس چه فی

در آرزوی تو هر لحظه میکشم فریاد / باشتیاق تو هر وقت میکنم هی هی

دران مقام که گوید کسی حدیث لبت / زشور سینه در آبست جوش نشئه می

مرید عشق توام وز صفا چو صوفی وقت / من و خرابی و مستی بهانگ نغمه و نی

سپرده مت بتولا وجود خود همه تن / فرستمت بمحبت درود پی در پی

مراد من بنعمت مردن است یا احمد / بده بده که زفقت برزبان تو نی

(۸۸)

ندید طیبه پاک و بیر گشت عزیز / گهی بچشم عنایت ببین بجانب وی

زحسن روی تو هر جا ولی و غوغائی / زبوی موی تو هر سو سری و سودائی

زجست وجوی تو هر عاشقی و میدانی / زگفت و گوی تو هر خانه شیدائی

زعکس خال تو هر دیده نکته پردازی / زکفر چشم تو افسون فسانه آرائی

زفتنه قد تو عالمی ته و بالا / زجوش عشق تو هر کوچه و رسوائی

اگر بمعجزه پا برزمین نهی گردد / بزیر پای تو هر ذره مسیحائی

بچرخ حضرت عیسی بخاک حضرت خضر / در اشتیاق تو سرگشته هر جائی

زنیست زندگی ما که همچو جان عزیز

او اے توبے زخم درخون تپانند — کہ نادیدہ عشاق بسیار داری

عزیزا اللہ اللہ کہ از کفر عشقش
نہان در تہ خرقہ زنار داری

یا مبشر یا مشفع یا حبیبی یا نبی ؑ — انت ماوائی فایدنی و یسر مطلبی
یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم یا رسول اللہ یا خیر البشر — قد صرفت العمر فی ہم و قلبی یس لی
یا رجائی یا غیاثی یا ملاذی یا معاذ — اننی ضیعت دہرا فی الملاہی کالصبی
از معاصی روسیاہم گرچہ سویم شد سپید — احمدا امید گاہم ہر نفس روز و شبی
سائے حالے فقلب حالتی یا مصطفےٰ — قادری با للہ یا ہادی و ہذا مذہبی
یا مجیبی یا مجیری یا مکرم یا کریم — آرزو دارم نگاہ لطف با شیرین لبی

(۸۵)
یا مفضل یا مقرب یا شفیع المذنبین
رحمتے کن بر عزیز از نکوئی خبی

الٰہی آنکہ از غم دل ناگفتہ با خبری — باشد کہ از کرمت گاہے بمن نگری
یوسف کجا تو کجا اے پاک تر ز ہمہ — میدانمت بیقین کز عالم دگری
یگانہ دلبرے مہ پیکری ہمہ تن — آئینہ لصفا در صورت بشری
معراج عشق بود نظارۂ رخ تو — بے پردہ چون بہ بینیت کہ نور در نظری
از تست سبزی آفاق تا باید — کز رنگ و بو نزہت ہر باغ ہر سحری
یا مصطفےٰ کہ بود مثل تو در دو جہان — چون مہ بروشنی چون مہر جلوہ گری

(۸۶)
عزیز را بر مگردان منفعل ز گنہ
دارد بغنچۂ دل او ہر دم ز بی ہنری

تا کجا از دل بر آرم آہے — چشم دارم کہ نوازی بنگاہی گاہی
آہ صد آہ کہ یک آہ بجائے نرسید — وقت آنست کہ از لطف نمائی راہی

نگاه ناز داری شاہدانہ | ادای دلکش و نازکانہ داری
تو آن جانانۂ کز حسن مستت | دل عشاق را مستانہ داری

(۹۲)
عزیز احمد اکبرآبادی
کہ از شوقش دلی دیوانہ داری

ای آنکہ چو خورشید چو مہ جلوہ نمائی | در پردۂ زین انجمنم شاہد مائی
شور ہمہ آفاق بحسن نمکینی | ہمشکلی و یکتائی و محبوب خدائی
رعنائی و زیبائی و پاکیزہ تر از جان | خوشخوئی و دلجوئی و فرخندہ لقائی
ختم آمدہ بر ذات نکویت نکوئی | مجموعۂ ہر خوبی و انداز و ادائی
تصویر جمالی بسراپای دل افروز | محبوبیت اندر دل شیدا کہ کجائی
خیزد بجہان غلغلۂ حشر بہر سو | روزی کہ ز خلوتکدۂ ناز برآئی
آرام بہ بخشی اگر آزار فرستی | صد ہوش بیفزائی اگر ہوش ربائی
ای وای گر از لطف نگیری خبر من | بس خستہ ام از جانکنی درد جدائی

(۹۳)
نامت ز خوشی زندگی جان عزیز است
خوش آنکہ بہ لعنت تو کند نغمہ سرائی

من بفریاد تو از حال دلم بیخبری | یا حبیبی چہ شود گر تو بسویم نگری
ای نبی عربی و مدنی و مکی | آہ تا چند کنم شور بشوریدہ سری
وارہانید ز سودای بلای غم و پیچ | بوی زلف تو کہ آورد نسیم سحری
چارۂ خستگیم کن بہ مسیحی زنسب | آنکہ با نوش سخن مرہم زخم جگری
میشود خیرہ ز دیدار تو چشم مردم | چہ کنند پیش تو صاحب نظر از دیدہ وری
حیف صد حیف اگر چشم من افتد بہ غیر | با وجودیکہ تو اندر زوال و اندر نظری
چون نہ سبز حلقۂ عشاق تو باشد یوسف | او بحسن گرد تو بہ جمال دگری

(۸۹) ندیده چشم بدین نازکی سراپائی

فتاده در قدمت هر سر بالائی
نهاده سر بدرت هر فرشته سیمائی

ز نور طور منور کند بیک چشمک
اگر ببیند زهی پا بچشم بینائی

ز شور حسن تو شوریده بهر شهر کسی
ز جذبه تو بهر خانه رو بصحرائی

توئی که آمده در وجه شبیه بیهمتا
نرسد بتو هرگز جمال رعنائی

توئی که دوستهام پست خم نیست
نهی زباده تو ساغری و مینائی

توئی که تا بابد هر که هست واله تست
که نیست ز ازل در دو کون همتائی

(۹۰) عزیز از تو نگاه بلطف میخواهد
ببین ببین که ندارد بجز این تمنائی

زهی سرمایه سودا زهی افسون سودائی
دو زلف او بشکنی دو چشم او برعنائی

شب معراج او بر آسمان فتنه زگشته
زبالای بلند او دو بالا شور بالائی

نثار هر ادای اوست هر شوخی و هر غمزه
فدای هر خط و خالش چه محبوبی چه زیبائی

تعالی الله جمال او که گر بیند مسیحا ایش
کلیم آسا فتد بیهوش غافل از مسیحائی

ملاحت آیتی از مصحف روی دل افروزش
بر او ختم است هر خوبی بشان عالم آرائی

دهانش لعل رخ لاله قد موزون او گلبن
تماشا میکند خود را بدین رنگین سراپائی

(۹۱) عزیز آهنگ طاعت کن اگر بر تن سری داری
بیا تا بر در احمد کنی با جبین سائی

تعالی الله عجب میخانه داری
شراب پاک در پیمانه داری

ز شوخی هاے چشمان چه افسون
بهر کوے هزار افسانه داری

چو خود کردی برحمت آشنایم
چرا از غفلتم بیگانه داری

چه شد گر عقل کل پروانه گردید
جمالے شمع هر کاشانه داری

آسمانها و زمین ها همه پر نور زتست		روز و شب روشنی دیده شمس و قمر

(۹۴)

رحم کن رحم بر آشفتگی جان عزیز
چون توانی که برحمت بکنی چاره گری

ای باد من فدایت باشد که صبح و شامی	تا مصطفیٰ رسانی از جان ما سلامی
بر شاه مدینه هر دم زما درودی	چون عنبری دعودی از بهر هر مشامی
نمکین چه طرف بندد کز جوش حسن عشقش	بیخود ز عشق پیر قصد هر پخته و خامی
داغی بسینه سوزد گر چهره بر فروزد	ماه تمام کا هد پیشش چو نا تمامی
تا کی خراب دارد ناکامیم بفرقت	یا رب نه رحمت او گاهی رسیم بکامی
خوش آن نفس که از دل با شوق او بر آید	چون عمر ماند ارد اندر جهان دوامی

آمد عزیز شیدا تا نعت او سراید
ساقی ز باده پر کن چون آفتاب جامی

خاتمه